

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Turtledove_Harry-Videssosky_cyklus_3-Legie_ve_Videssosu.pdb

PDB Name: Turtledove Harry-Videssosky cy
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 30.4.2007
Modification Date: 30.4.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Turtledove Harry
Videssoský cyklus
3 - Legie ve Videssosu

OBSAH:

Videssos - svět magie - se nepodobal rodnému Římu Marca Scaura. Ale Markus záhy poznal, že politika a intriky jsou tu úplně stejné, jako doma - zákeřné a smrtelně nebezpečné.

Od chvíle, kdy byla římská legie tajemně přenesena do tohoto světa záhad, sloužil tribun Marcus Scaurus vládcům válkou rozervaného Videssosu. Zasloužil se do značné míry o odstranění zrádce a následného dosazení Thorisina Gavra na trůn. To z něj udělalo hrdinu.

Ale štěstěna je vrtkává bohyně, ať v Římě nebo ve Videssosu.

Po porážce dobře opevněného vojska vzbouřených žoldáků a triumfálním návratu je Marcus zrazen jedním ze svých nejbližších - zatčen, předveden před císaře a jako zrádce vyslýchán za použití krutých metod.

Co předcházelo:

Tri kohorty římské legie pod velením vojenského tribuna Marca Aemilia Scaura a vrchního setníka Gaia Philippa se snažily spojit s Césarovými hlavními silami, když upadly do léčky Galů. Galský náčelník Viridovix vyzval Marca na osobní souboj. Oba byli ozbrojeni ukořistěnými druidskými meči. Jakmile se jejich ostří zkrřížila, zalila Viridovika i Římány oslňující světelná aura. Náhle se ocitli ve světě Videsského impéria, země, kde kněží boha Phose ovládali skutečnou magii. A tak se z nich stali žoldnéři Impéria.

Ve městě Videssos, hlavním městě Impéria, se Marcus setkal s vojenským císařem Mavrikiem Gavrem a prvním ministrem Vardanem Sphrantzetem, jehož nepřátelství Marcus nechtěně vyvolal. Na hostině uspořádané pro Římány se Marcus seznámil s Alypii, Mavrikiovou dcerou, a kouzelníkem Avsharem. Ten ho donutil k souboji, ale když druidský meč neutralizoval Avsharova kouzla, Marcus zvítězil. Avshar se pokusil o odvetu za pomoci magie. Neuspěl a uprchl do Yezdu, na západě ležícího území nepřítele Videssosu.

Videssos vyhlásil Yezdu válku. Když se v jeho hlavním městě shromáždily domorodé a žoldnéřské oddíly, vzniklo mezi Videssany a vojáky z ostrovního vévodství Namdalenu napětí kvůli nepatrným rozdílům ve víře, pro něž se vzájemně prohlašovali za kacíře. Videsský patriarcha Balsamon hlásal toleranci, ale fanatičtí mniši vyvolali nepokoje, které Marcus se svými Římány potlačil. Přitom zachránil namdalenskou ženu Helvis. Brzy mezi nimi vznikl vztah a Helvis se i se svým synem nastěhovala k Marcovi do římských kasáren.

Konečně se těžkopádná armáda pohnula a vyrazila na pochod proti Yezdu, doprovázena zástupy žen a rodinných příslušníků. Marca hřálo při odjezdu vědomí, že Helvis s ním otěhotněla. Dobrá nálada ho však rychle přešla, když zjistil, že levé mu křídlo velí mladý a zcela nezkušený Sphrantzetův synovec Ortaias.

Za průvodce Římanům sloužili dva Vaspurakánci, Senpat Sviodo a jeho žena Nevrat. K vojsku se připojil i vaspurakánský šlechtic Gagik Bagratouni. Když ho fanatický kněz Zemarkhos proklel, Bagratouni ho nacpal do pytle spolu se psem a uštědřil mu výprask. Ale Marcus, obávaje se pogromu, zasáhl ve prospěch kněze.

Nakonec se obě armády střetly. Yezdskému vojsku velel Avshar. Bitva se zdála nerozhodná, dokud Avsharovo zaklínadlo nezpůsobilo, že Ortaias propadl panice a uprchl. Levé křídlo se zhroutilo a Mavrikios Gavras byl zabit. Videsská armáda se dala na útek.

Římané ustoupili v pořádku i se svými ženami. Zachránili Nepa, kněze a učitele kouzel, a spojili se s Laonem

Pakhmynerem a tlupou khatrišských jezdců, která jim poskytla jízdní podporu. Tisněni Yezdy, stáhli se na východ.

Přezímovali v přátelském městě Aptu, kde se Marcus dověděl, že Ortaias, který se sám prohlásil císařem, se oženil s Alypii. Avšak bratr Mavrikia Gavra, Thorisin, se s dvěma tisíci pěti sty muži stáhl rovněž do blízkosti Aptu. Na jaře se s ním Marcus spojil a společně vyrazili k Videssosu. Pod ochranou Nepova zaklínadla překonali úzký pruh vody, oddělující je od města, ale brány se před nimi s třeskem uzavřely. A ještě žádná armáda nikdy nepřekonala městské hradby.

Dny marně plynuly, dokud se skupině zoufalých odvážlivců uvnitř města nepodařilo brány otevřít zevnitř. Pak Římané zatlačili městské jednotky vedené Ortaiovým velitelem do císařského paláce. Tehdy se Rhavas — přestrojený Avshar

uchýlil k černé magii. Avšak Marcův a Viridovikův meč kouzlo překonaly. Avshar ustoupil tam, kde Vardanes s Ortaiem Sphrantzetem drželi Alypii jako rukojmí. Vardanes v tísní napadl Avshara, který ho zabil a uprchl do malé místnosti, kde náhle zmizel.

Po své korunovaci císařem Thorisin prohlásil Alypiin sňatek za neplatný a vypověděl Ortaia, který měl nadále sloužit jako kající mnich.

Potíže však trvaly dál. Příjmy z daní byly příliš nízké a lodě z ostrova Key bránily přísunu zásob do města. Thorisin pověřil Marca dohledem nad výběrčími daní. Marcus záhy zjistil, že bohatí majitelé půdy nikdy řádně neplatili.

Nejhorším provinilem byl generál Baanes Onomagoulos, dávný přítel Mavrikia Gavra. Když to zjistil, Thorisin vyslal oddíl Namdaleňanů pod velením hraběte Draxe, aby se s Onomagoulem vypořádal. Marcus přemluvil císaře, aby propustil na svobodu uvězněného Tarona Leimmokheira a svěřil mu velení nad slabými námořními silami Videssosu. S použitím lsti se Leimmokheirovi podařilo keyské lodě porazit.

Zatím Thorisin vyslal poselstvo, které mělo získat pomoc dalekého Arshaumu. Gorgidas, řecký lékař legie a Marcův blízký přítel, se rozhodl připojit k této výpravě a k němu se v poslední chvíli přidal i Viridovix, prchající před hněvem Thorisinovy milenky.

Při chrámovém obřadu Thorisin oznámil, že hrabě Drax zvítězil v bitvě proti Onomagoulovi, který je mrtev. Nyní je na řadě — Yezd!

01 KAPITOLA

„Hrozné horko,“ řekl otráveně Marcus Aemilius Scaurus, otíraje si hřbetem ruky zpocené čelo. V pozdním odpolední stínily cvičiště vysoké hradby, tyčící se v jeho těsné blízkosti, jenže nyní bylo ráno a šedivý kámen hradeb odrážel vlny horka. Tribun zasunul meč do pochvy. „Mám toho dost.“

„Vy seveřané nevíte, co je dobré počasí,“ řekl Gaius Philippus. Vrchní setník se potil stejně jako jeho nadřízený, ale jemu to nevadilo. Jako většině Římanů se mu podnebí ve Videssosu zamlouvalo.

Marcus však pocházel z Mediolana, severoitalského města založeného Kelty, a pár kapek jejich krve kolovalo i v jeho žilách. „No dobrá, tak jsem světlovlasý. S tím nic nenadělám,“ řekl unaveně. Gaius Philippus se mu posmíval kvůli jeho neřímskému vzhledu od té chvíle, kdy se poznali.

Setník sám by byl mohl od hodiny sloužit jako portrét na denáru, se svou širokou hranatou tváří, silným nosem a bradou a krátkou kšticí šedivějících vlasů. A jako téměř všichni jeho krajané, včetně Saura, se stále holil, i po dvou a půl letech strávených ve Videssosu, zemi vousatých. Římané byli tvrdohlaví.

„Podívej se, kde stojí slunce,“ řekl Marcus.

Gaius Philippus rychlým zkušeným pohledem odhadl jeho výšku. Překvapeně hvízdal. „To už jsme tady tak dlouho?

Uteklo to.“ Otočil se ke cvičícím legionářům. „Tak dost! Končit! Připravít se k pochodu do kasáren!“

Vojáci, rodilí Římané i Videssané, Vaspurakánci a další, kteří doplnili jejich řady od té doby, co přišli do Impéria, odložili těžké cvičné meče a štíty a z hrudi se jim vydral výdech úlevy. Gaius Philippus, jemuž bylo přes padesát, měl v sobě víc životní energie než většina těchto mužů o dvacet či třicet let mladších. Scaurus mu jeho vitalitu mnohokrát záviděl.

„Vypadají docela dobře,“ poznamenal.

„Mohlo by to být horší,“ připustil Gaius Philippus. Z úst vrchního setníka ta byla ta největší pochvala. Starý voják by nebyl nikdy spokojen s něčím, co by nebylo naprosto dokonalé — nebo by to alespoň nikdy nepřipustil.

Zasouvaje meč do bronzové pochvy, zabručel: „Tehle posraný meč se mi vůbec nelíbí. Není to správný gladius, je moc dlouhý. Videsské železo je příliš pružné a rukojeť špatně sedne do raky. Měl jsem ho dát Gorgidovi a ponechat si svůj dobrý. Ten řecký blázen by nepoznal rozdíl.“

„Spousta legionářů by s tebou ráda měnila,“ řekl Marcus. Jak očekával, veterán po těchto slovech spokojeně poplácal jilec meče, který ve skutečnosti představoval překrásnou ukázkou mečířského umění. „Pokud jde o Gorgida, myslím, že ti chybí tak jako mně — a stejně tak Viridovix.“

„Nesmysl. Vychytralý úskočný Řek a divoký Gal?! Slunce ti muselo poplést rozum.“

Tribun v těch slovech postřehl jistou neupřímnost. „Nejsi šťastný, když nemáš na co nadávat.“

„Ani ty, pokud do mě neryješ.“

Marcus se kysele usmál, protože na tom něco bylo. Gaius Philippus byl typičtější Říman než on, a to nejen svým vzhledem. Byl praktický, přímý a tíhl k nedůvěře k čemukoli, co zavánělo teorií.

Dobře se spolu doplňovali, Gaius Philippus jako bystrý taktik a Scaurus, jehož stoická výchova a politická zkušenost mu dodávaly šířku rozhledu, s nímž se Gaius Philippus nemohl nikdy měřit, jako stratég, navrhuující nejvhodnější směr postupu. Než se tribunův druidy očišťovaný meč střetl s Viridovikovým a přenesl Římany do Videssosu. Marcus nepomýšlel na vojenskou kariéru. Potřeboval pouze, jako každý ctižádostivý mladý muž, získat určité vojenské zásluhy, kterými by se mohl vykazovat. Nyní, jako velitel žoldníků v Impériu, prolezlém nejrůznějšími soupeřícími klikami, potřeboval veškerý svůj politický um pouze pro přežití mezi vojáky a dvořany, kteří nasávali faleš a obojetnost snad již s mateřským mlékem.

„Ty tam, Flaccu! Vyrovnat!“ křikl Gaius Philippus. Říman se o kousek posunul a pohlédl tázavě na setníka. Gaius Philippus ho provrtal očima, spíš ze zvyku než rozzlobeně. Pak jeho zamračený pohled přešel ostatní vojáky. „Dobrá! Odchod!“ zavelel nevlídně. Rohy a trubky zavřeštěly kovovou ozvěnou jeho povelu.

Videsští strážníci u Stříbrné brány pozdravili Marca jako svého vlastního důstojníka, skloněnou hlavou a pravou pěstí přitisknutou na srdce. Marcus jim pokynul, ale nespouštěl zachmuřený pohled z velkých, železem pobitých vrat a padacích mříží s ostrými hroty. Příliš mnoho nenahraditelných Římanů zde loni v létě padlo při neúspěšných pokusech překonat je. Jedině vzpoura uvnitř města umožnila Thorisinu Gavrovi prosadit svůj nárok na trůn proti Ortaiu

Sphrantzetovi, a to i přes to, že Ortaias nebyl žádný vojevůdce. S takovým opevněním, jaké mělo hlavní město, nebylo ani žádných vojevůdcovských schopností zapotřebí.

Legionáři prošli tmavým zděným průchodem mezi vnějšími a vnitřními hradbami a rázem je obklopil ruch Videssosu. Vstup do města působil vždy jako řádný doušek silného vína. Příchozí se zhluboka nadechl, oči se mu rozšířily a přichystal se na další doušek.

Střední ulici, hlavní tepnu města Videssosu, Marcus velmi dobře znal. Římané po ní pochodovali toho dne, kdy poprvé vstoupili do hlavního města a podnikli zoufalý útok na palácový komplex, díky němuž byl Ortaias svržen z trůnu. A pochodovali po ní od té doby ještě mnohokrát, cestou na cvičiště a zpět.

Dnes postupovali pomalu. Střední ulici zaplňoval, jako obvykle, hustý a pestrobarevný dav. Tribun v duchu zatoužil, aby tu byl herold, který by jim uvolňoval cestu, tak jako prvního dne, kdy vstoupili do města. Ale na takový přepych už legie neměla nárok. Vojáci se zastavili, zablokováni párem obrovských skřípajících vozů, vrchovatě naložených stavebním vápencem. Každý vůz táhlo dvanáct koní, ale přesto se pohybovaly jako slimáci.

Pouliční prodavači se vyrojili okolo lelkujících vojáků jako mouchy. Začali hlasitě vychvalovat své zboží: klobásy, pečené ryby, víno, ochucený led — dopravovaný sem rychlými běžci od severních ledovců, a tudíž pro většinu legionářů finančně nedostupný — výrobky z kůže, proutí, bronz, či afrodisiaka. „Uděláš sedm čísel za noc,“ vyvolával kramář. „Chceš to zkusit, vojáku?“

Podal fiolu Sextu Minuciovi, který byl právě jmenován poddůstojníkem. Byl to urostlý mladý muž s tváří zarostlou modročerným strništěm. Ve vyleštěném krunýři a v přílbě s vlajícím chocholem vypadal jako ztělesněný sen o mužnosti.

Minucius vzal nádobku z Videsanovy vyzáblé ruky, nadhodil ji v dlani, jako by uvažoval, a pak ji vrátil. „Ne, nech si ji,“ řekl. „Já bych potřeboval spíš nějaký kouzelný nápoj na utlumení.“

Legionáři se hlučně zachechtali a videsský kupčík se prolnul do ztracena.

Na každém kroku legie mýjela některou z Phosových svatyní. Ve městě jich byly stovky a modře oděni kněží a mniši, jejichž vyholené hlavy zářily skoro tak jasně jako zlaté koule na věžích chrámů, se proplétali davem. Když míjeli Marcovy vojáky, spěšně se přežehnávali kruhovým znamením své víry a dost lidí, Videssanů i Římanů, kteří vyznávali Imperiálního boha, znamení opětovalo, aby se vyhnuli vždy pohotově číhajícímu podezření z kacířství.

Legionáři prošli Stavrakiovým náměstím s pozlacenou sochou tohoto velkého císaře a dobyvatele, čtvrti měditepců, kde Střední ulice zahýbala k západu, náměstím, nazývaným neznámo proč Volským fórem, a podél rozlehlé budovy z červené žuly, skrývající videsské archivy — a zločince — až na náměstí Palamas, největší v hlavním městě.

Jestliže město Videssos představovalo mikrokosmos videsského impéria, pak náměstí Palamas představovalo město Videssos v malém. Šlechtici v tradičních brokátových oděvech se tu tísnilo na tělo s výtržník} v tunikách s nabíranými rukávy. Opilá děvka s roztaženými nohama se opírala o zeď, jinde smlouval namdalenský žoldněř s vyholenou zadní částí hlavy — to aby mu lépe seděla přílba — s tlustým videsským klenotníkem o cenu za prsten pro svou přítelkyni, a o kousek dál se zdvořile přel mnic s blahobytně vyhlížejícím pekařem o náboženských otázkách. Vída žoldněře, pohlédl Marcus na Milník, vysoký obelisk z téže červené žuly jako budova archivu, od něhož se počítaly všechny vzdálenosti v Impériu. Ohromné psané oznámení na jeho základně zahrnovalo chválou velkého hraběte Draxe, jehož namdalenský pluk právě potlačil povstání, které na západě rozpoutal Baanes Onomagoulos. Jeho hlava byla právě dopravena do města a nyní visela nad oznámením. Nedávný povstalec byl skoro lysý, proto byla hlava místo za vlasy zavěšena na šňůře, připevněné kolem uší. Ale jen málo Videssanů ji věnovalo nějakou pozornost — za posledních pár generací se stal pohled na neúspěšné povstalce natolik všední záležitostí, že sotva mohl vzbudit mnoho zájmu.

Gaius Philippus sledoval Marcův pohled. „Ten zkurvysyn si o to koledoval,“ řekl.

Tribun přikývl. „Když byl zabit Mavrikios Gavras, napadlo ho, že by Impérium právem mohlo být jeho. Nikdy neviděl v Thorisinovi nic jiného, než Mavrikiova bezvýznamného malého bratra — a nenapadá mě horší omyl, kterého se mohl dopustit.“

„Ani mě.“ Gaius Philippus choval vojácký respekt k Videsskému samovládcovi.

Klidná a nestísňená krása palácového komplexu vždy zapůsobila po kvasu náměstí Palamas trochu jako šok. Marcus nikdy nevěděl, jak na něj tento přechod zapůsobí. Někdy to bylo konejšivé a uklidňující, ale jindy míval pocit, jako by se vzdaloval od samého středu života. Dnes se mu náměstí zdálo na jeho vkus až příliš hlučné. Klidné odpoledne v kasárenském nicneděláním, to bylo přesně to, co nyní potřeboval.

„Veliteli?“ řekl strážný váhavě.

„Eh? Co je, Fostule?“ Marcus vzhlédl od výplatních listin mužstva, pak se do nich znovu podíval, aby si zapamatoval, kde skončil, a opět pohlédl na vojáka.

„Venku je nějaký holohlavec, veliteli. Říká, že s tebou chce mluvit.“

„Holohlavec?“ Tribun zamrkal. „Míniš kněze?“

„Co jiného?“ řekl Fostulus s úšklebkem. Nepatřil k těm Římanům, kteří vyznávali Phose. „Velký tlustý chlap. Musí mu být přes padesát, podle vousů. A má odpornou tlamu,“ dodal.

Marcus se poškrábal ve vlasech. Znal pár kněží, ale tento popis se nehodil na žádného z nich. Nicméně, nebylo dobré urážet církevní hierarchii. V některých směrech byla mocnější než sám císař. S povzdechem sroloval účetní listinu a převázal ji stuhou. „No tak ho přiveď.“

Fostulus pozdravil — římským způsobem, vztyčenou pravicí — otočil se na patě a rychle vyšel. Hřebíky na podrážkách jeho vojenských bot zacvakaly po dláždění.

„Trvalo ti to dost dlouho,“ zaslechl Scaurus muže bručet, když ho Fostulus za okamžik uváděl k malému stolku v zadním rohu místnosti, kterou Scaurus používal jako provizorní kancelář. Marcus vstal, aby ho pozdravil.

Fostulus měl pravdu. Kněz byl skoro tak vysoký jako Scaurus, jenž měřil díky svému původu o pár coulů víc, než se většině Římanů i Videssanů zamlouvalo. A když si podali ruce, pevný stisk prozradil značnou sílu. „Může jít. Fostule,“ řekl tribun. Fostulus znovu pozdravil a vrátil se na své stanoviště.

Kněz dopadl do křesla, které pod jeho vahou zaskřípalo. Podpaží jeho modrého roucha bylo tmavé potem a pot stékal i po jeho vyholené hlavě. Kněz kapičky mrzutě odfukoval na všechny strany. Marcus byl rád, že uklidil účetní listiny. „Phosovo světlo, přebývající ve Slunci, je horké,“ řekl Videssan dunivým basem, jako by pronášel obžalobu. „Máš nějaké víno pro živního muže?“

„No, ano,“ řekl tribun, vyveden z míry takovou neotesaností. Videssané byli obvykle uhlaženější. Vzal džbán a pár kameninových pohárů, nalil víno, podal jeden pohár knězi a pozvedl druhý na pozdrav. „Na tvé zdraví...“ odmlčel se, neznaje mužovo jméno.

„Styppes,“ řekl kněz zdvořile a jako všichni videssí kněží vynechal příjmení, symbol jeho zasvěcení samotnému Phosovi.

Než ochutnal víno, pozvedl obě ruce k nebi, mumlaje základní vyznání víry. „Žehnáme ti, Phosi, náš Pane, protože Tvá mysl je dobrá a spravedlivá. Děkujeme Ti, náš milostivý ochránce za to, že vždy bdíš nad tím, abychom obstáli, v těžké zkoušce, již představuje náš život.“ Pak plivl na podlahu jako symbol zavržení Skota, Phosova negativního protipólu v dualistickém náboženství Impéria.

Okamžik čekal, zda se Říman připojí k jeho rituálu, ale Scaurus, ačkoli videsské zvyky respektoval, nenapodoboval ty, které nesdílěl. Styppes mu věnoval pohrdavý pohled. „Pohane,“ zamumlal. Marcus pochopil, co měl Fostulus na mysli, když mluvil o jeho ústech. Úzké bezkrevně rty jen stěží zakrývaly silné žluté zuby.

Pak se Styppes napil a tribun jen pracně skryl své opovržení. Videssan vyprázdnil svůj pohár jedním douškem, bez dovolení si nalil, znovu vyprázdnil pohár, dolil a zopakoval svůj výkon potřeť, zatímco Marcus si sotva omočil rty.

Styppes si začal znovu nalévat, ale ve džbánu zbývalo vína už jen na půl poháru. Otráveně odfrkl a odhodil džbán. „Budeš pít víno, nebo jsi chtěl ještě něco jiného?“ zeptal se Scaurus kousavě. Vzápětí se za sebe zastyděl. Cožpak ho stoikové neučili přijímat každého člověka takového, jaký je, dobrého i špatného zároveň? Jestli tenhle Styppes miluje přespříliš víno, proč s ním kvůli tomu pohrdat? To ho sotva změní.

Marcus to zkusil znovu, tentokrát bez sarkasmu. „Jak ti můžeme já nebo snad moji lidé pomoci?“

„Pochybují, že by to bylo možné.“ odvětil Styppes a znovu vzbudil tribunovu nechuť. „Ale bylo mi řečeno, abych pomohl já vám.“ Jeho kyselý výraz nenasvědčoval tomu, že by z toho měl zvláštní radost.

Kněz byl zkušený piják. Jeho řeč byla zřetelná a pohyby jisté. Pouze lehký ruměnec na jinak bledé pleti prozrazoval vypité víno.

Scaurus upil vína, snaže se zachovat klid. „Tak? Řečeno kým?“ zeptal se a snažil se vložit do svého hlasu zájem. Čím dřív tahle nasáklá houba zmizí, tím lépe. Rád by věděl, jestli ho za ním poslal jeho kněžský přítel Nepos nebo patriarcha Balsamon, a pokud ano, co proti Římanům, proboha, mají.

Ale Styppes ho překvapil, když řekl: „Mertikes Zigabenos mě informoval, že jste přišli o svého ranhojiče.“

„Je to tak,“ připustil Scaurus. Zigabenos byl velitelem císařské tělesné stráže, a byl to skutečně schopný mladý muž. Jestli měl tento kněz jeho přízeň, pak v něm muselo být víc, než se zdálo. „A co s tím?“

„Navrhl mi, abych vám nabídl své služby. Jsem vyškolen v Phosových léčivých uměních, a není správné, aby jakákoli jednotka armády Jeho Veličenstva zůstala bez takové pomoci — ani takoví pohané, jako jste vy,“ dokončil Styppes přezíravě.

Marcus to přešel. „Ty jsi kněz—léčitel? A přidělený k nám?“ Musel se držet, aby nevykřikl radostí. Někteří kněží, využívající Phosovy energie, dokázali vyléčit muže, které Gorgidas nebyl schopen zachránit. Jeho nezdár při pokusu osvojit si jejich metody byl jedním z důvodů, které ho vyhnaly na pláně. Nepos odvedl kus práce, i když nebyl specialistou v léčitelství. Získat muže, který by jím byl, to by bylo nad zlato, pomyslel si Scaurus. „Přidělený k nám?“ opakoval, chtěje to od Styppa slyšet znovu.

„Jo.“ Kněz stále nevypadal, že překypuje radostí. Protože se ve věci vyznal, jeho talent mu nepřipadal zdaleka tak zářný jako Římanům. Pohlédl na svinuté příkrývky, úhledně srovnané na podlaze. „Ubytuješ mě zde?“

„Jistě. Cokoli chceš.“

„Chci ještě víno.“

Aby ho nepopudil a nezdál se malicherným, strhl Marcus pečeť z dalšího džbánu a podal mu ho. „Chceš taky?“ zeptal se Styppes. Když tribun zavrtěl hlavou, kněz pohrdl pohárem a vyprázdnil celý džbán. Scaurovy obavy se vrátily.

„Ahhh,“ vydechl dlouze Styppes, když byl hotov. Vstal a maličko se zapotácel — tolik neředěného vína vypitého tak rychle muselo porazit i slona. „Vrátím se,“ řekl a nyní bylo víno znát i na jeho řeči. „Musím vzít své věci z kláštera a přenést je sem.“ Opatrným širokým krokem člověka zvyklého chodit opilý vykročil ke dveřím.

Po několika krocích se zastavil a otočil k Marcovi. Studoval ho skoro minutu s upřenou pozorností sovy a pak vyšel ven, právě když se Scaurus chtěl zeptat, co ještě chce. Mírně zděšený Říman se vrátil ke svým výplatním listinám. Téhož večera se ho Helvis zeptala: „No tak, jak se ti líbí ten Styppes?“

„Líbí? To s tím nemá co dělat. Copak jsem měl na vybranou? Jakýkoli ranhojič je lepší než žádný.“ Zvažuje, jak upřímný by k ní měl být, opřel se Marcus zády o tenkou dřevěnou příčku. Dva ze čtyř kasárenských baráků, které legionáři obývali, byly rozděleny tak, aby poskytovaly ženatým vojákům a jejich ženám alespoň nějaké soukromí.

Zamračila se, když vycítila jeho váhání, ale než stačila přijít s otázkou, její pětiletý syn Malric odhodil dřevěný vozík, s nímž si hrál, a začal z plna hrdla zpívat oplzlou videsskou pochodovou píseň: „Malý ptáček se žlutým zobáčkem —“

Obrátila oči v sloup. „Přestaň s tím, mladý muži. Je čas jít do postele.“ Chlapec ji ignoroval a zpíval dál, dokud ho nechytla za kotníky u nohou a nezvedla ho. Visel hlavou dolů, všiskaje smíchem. Tunika mu spadla přes hlavu a on z ní vyklouzl. Helvis zachytila Marcův pohled. „Bitva je napul vyhraná,“ usmála se.

Tribun s úsměvem pozoroval, jak stahuje z jeho nevlastního syna kalhoty. I při takové všední činnosti na ni byl příjemný pohled. Její pleť byla světlejší a rysy méně výrazné než u Videssanů, ale mírně vysedlé lícní kosti a štědrá ústa dodávaly osobitou krásu její tváři, v níž zářily modré oči. A její postava, jejíž křivky půvabně vyplňovaly dlouhou sukni a kaštanově zbarvenou plátěnou blůzu s krajkovým živůtkem, musela přitáhnout pohled každého muže. Ani počínající těhotenství jí ještě nezačalo zvětšovat břicho.

Lehce plácla Malrica přes holý zadek. „Tak honem, polib Marca na dobrou noc, jdi na hrníček a spát.“

Malric trochu zdržoval, aby se ujistil, zda to myslí vážně, ale další, poněkud důraznější plesknutí ho přesvědčilo, že je to tak. „Dobře, mami, už jdu,“ řekl a přiběhl ke Scaurovi. „Dobrou noc, tati.“ S Helvis mluvil namdalenským dialektem, ale když mluvil s tribunem, používal latinu, kterou si s dětskou snadností osvojil za necelé dva roky, kdy Marcus žil společně s Helvis.

„Dobrou noc, synku. Dobře se vyspi.“ Scaurus prohrábl chlapcovy světlé vlasy, tak podobné vlasům jeho mrtvého otce Hemonda. Malric se Vyčural, vklouzl pod přikrývku a zavřel oči. Marcův vlastní syn Dosti, ani ne roční, spal v postýlce těsně vedle spacích rohoží. Zakňoural, ale uklidnil se hned, jakmile přes něj Helvis přetáhla přikrývku. Teď už pár nocí spí dobře, pomyslel si tribun s nadějí.

Když se Helvis ujistila, že i Malric usnul, obrátila se ke Scaurovi. „Co je špatného na tom knězi—léčiteli?“

Po této přímočaré otázce přestal Marcus váhat. „Celkem nic,“ řekl, ale než stačila zvednout obočí, Marcus pokračoval: „až na to, že je to arogantní, nevychovaný a nevrlý ochlasta — teď se svalil na podlahu v jednom baráku a chrápe jako dřevorubec. Pochybuji, že by si dokázal poradit s bleším štípnutím, neřku-li, že by někoho opravdu vyléčil.“

Helvis se nervózně zasmála, napůl ohromena Styppovými nedostatky, napůl pohoršena Scaurovým otevřeným pohrdáním. Sama byla horlivou vyznavačkou Phose a když slyšela tupit kteréhokoli kněze, byla z toho nespokojená. Nicméně, jako Namdaleňanka považovala Videssany za heretiky, a tím do jisté míry za lovnou zvěř. Ta dvojznačnost ji mátl.

Marcus si zadřel do ramene třísku. Když ji nehtem vyškrabával, napadlo ho, že i on poznal spolu s Helvis dvojznačnost. Byli příliš odlišní na to, aby byli plně spokojeni jeden s druhým, oba příliš tvrdohlaví, než aby dokázali snadno ustoupit. Náboženství, politika, milování... občas se zdálo, že je jen málo věcí, o kterých by se nehádali. Ale pokud se věci vyvíjely dobře, řekl si a v duchu se usmál, pak se vyvíjely skutečně velmi dobře. Stále se škrábaje na rameně, vstal a políbil ji. Potutelně na něj pohlédla. „Pročpak to?“

„Jen tak.“

Její tvář zazářila. „To je vůbec nejlepší důvod.“ Přitiskla se k němu. Její brada spočinula lehce na jeho rameni. Na ženu byla vysoká, tak vysoká jako většina videsských mužů. Znovu ji políbil, tentokrát důkladně. Pak už nevěděl, kdo z nich sfoukl lampu.

Scaurus právě snídal kaši z ječmene s kousky hovězího a s cibulí, když za ním přišel Junius Blaesus. Mladší setník vypadal dost nešťastně. „Mglmpf?“ řekl tribun, a pak, když polkl, „O co jde?“

Římanova podlouhlá tvář se ještě více zachmuřila. Starý poddůstojník byl čerstvě povýšen do centurionské hodnosti a nerad připouštěl, že v jeho manipulu jsou problémy, které nedokáže zvládnout. Marcus se na něj díval zpod obočí a čekal.

Konečně Blaesus vyhrkl: „Je to Pullo a Vorenus, veliteli.“

Tribun přikývl, nijak nepřekvapen. „Zase?“ řekl. Usrkl doušek vína. Jako téměř všechna Videsská vína, i toto bylo na jeho vkus příliš sladké. Pak pokračoval: „Glabrio s nimi měl samé potíže. O co se pohádali tentokrát?“

„Který z nich včera při cvičení házel lépe oštěpem. V noci Pullo napadl Vorena, ale odtrhli je od sebe, než se stačili řádně servat.“ Na mladším setníkovi byla patrná viditelná úleva. Quintus Glabrio, jehož jednotce nyní velel, byl opravdu vynikající důstojník. Jestliže ani on, než zemřel, nebyl schopen zkotit tyto dva svárlivé legionáře, potom mohl být Blaesus sotva viněn za to, že i on s nimi má problémy.

„Říkáš, že ho napadl? To nemůžeme trpět.“ Scaurus dojedl kaši, otřel kostěnou lžící a zastrčil ji do váčku na opasku. Pak vstal. „Promluvím s nimi. Buď klidný, Junie, nebude to poprvé.“

„Ano, veliteli.“ Blaesus pozdravil a s úlevou, že přestál tento rozhovor, odspěchal za dalšími záležitostmi. Marcus ho sledoval pohledem a pociťoval lehké zklamání. Quintus Glabrio by býval šel s ním, místo aby byl spokojen, že přehrál problém dál. To vypadalo jako vyhýbání se odpovědnosti, což bylo v rozporu se Scaurovými mravními normami. Proto asi zůstal Blaesus tak dlouho poddůstojníkem, pomyslel si.

Titus Pullo se vypjal do pozoru, jakmile uviděl tribuna přicházet — jasná známka špatného svědomí. Kupodivu, stejně se zachoval i Lucius Vorenus. Až na svůj permanentní svár to byli výborní vojáci, snad nejlepší z celého manipulu. Oběma táhlo na třícítku. Pullo byl trochu silnější. Vorenus možná o maličko rychlejší.

Scaurus se na ně ostře podíval, snaže se budít co nejprísnější dojem. „Tohle všechno už tady bylo,“ řekl. „Zkrátit vám žold není k ničemu, co?“

„Veliteli —“ ozval se Pullo, a Vorenus řekl: „Veliteli, on —“

„Ticho!“ obořil se na ně tribun. „Oba máte dva týdny domácího vězení — včetně toho, že zůstanete tady, když vaši kamarádi půjdou ven cvičit. Když se tak rádi hádáte o cvičení, možná vás naučí držet svůj temperament na uzdě, když se nebudete mít o čem hádat.“

„Ale, veliteli,“ zaprotestoval Vorenus, „bez cvičení ztratíme svou zručnost a z pohodlnosti.“ Pullo energicky přikyvoval. Přece jen tu bylo něco, na čem se tito dva Římané dokázali shodnout. Oba naplňovala ona zvláštní pýcha, vlastní nejlepším bojovníkům.

„O tom jste měli přemýšlet, než jste se pohádali,“ vytkl jim Marcus. „Za ty dva týdny nezpohodlníte — o to se postará úklidová četa. Můžete jít!“ řekl ostře. Ale když se zahanbeně obrátili k odchodu, dodal: „Ještě něco: nebudte hloupí a neživte tenhle pošetilý svár. Pokud se to stane příště, udělám z toho, kdo to zavíní, sluhu ostatních. Zvažte to, než se zase do sebe pustíte.“

Soudě podle jejich tváří, ani jeden z nich neshledával tuto vyhlídku lákavou. Potěšen svým důmyslem se začal tribun připravovat ke cvičení. V duchu si přál, aby i sobě mohl udělit čtrnáctidenní zákaz, protože den sliboval, že bude stejně parný jako ten včerejší.

„A jak jsi to provedl se svými bojovnými vojáky, veliteli?“ zeptal se ho Senpat Sviodo a jeho tenor zněl jako obvykle překvapivě ostře.

„Vždyť jsi mě musel slyšet,“ odvětil Marcus, ale pak si uvědomil, že ho Senpat sice mohl slyšet, ale nerozuměl mu. Mezi sebou se Římané drželi své latiny, jedné z mála věcí, které jim zbyly po jejich ztracené vlasti. Jejich zdejší kamarádi však rozuměli podivné řeči jen velmi nedokonale, protože jim scházela Malricova dětská lehkost, s níž se učil nové jazyky.

Tribun Senpatovi celý případ vysvětlil.

Úsměv, který vždy prosvětloval hezké rysy mladého vaspurakánského šlechtice, zesílil. Byl to hezký úsměv. Bílé zuby se odrážely od olivové pleti rámované bradkou, kterou nosil podle videsského zvyku zastřiženou. „Vy Římané jste zvláštní národ,“ řekl a jeho videsština v sobě nesla jen slabou stopu hrdelní řeči Vaspurakánců. „Kdo jiný by někoho trestal tím, že mu odejme práci?“

Marcus jen podrážděně odfrkl. Senpat se s chutí posmíval legionářům od okamžiku, kdy se s nimi setkal, a to bylo téměř před dvěma lety. Ale pokud vůbec existoval lepší jízdní zvěď než on, pak to nemohl být nikdo jiný než Senpatova žena. „Tvá paní Nevrat by to jistě pochopila,“ řekl tribun.

„Možná ano,“ připustil Senpat se smíchem. „Ale pak jí činí potěšení věci, které já pouze snáším.“ Udělal divadelní grimasu, aby dal najevo své znechucení jakýmkoli druhem práce. „Teď, tuším, čekáš, že se budu péct na slunci a střílet do terče.“

„Jak tě lépe potrestat za tvé nekonečné jedovatosti?“

„Oh, co všechno my Prvorození vytrpíme kvůli pravdě.“ Vaspurakánci odvozovali svůj původ i jméno od hrdiny Vaspura — v jejich náboženství prvního člověka stvořeného Phosem. Nebylo divu, že Videssané tento názor nesdíleli. Senpat si stáhl svou vaspurakánskou čapku do čela. Na hlavách většiny jeho krajanů působila tato pokrývka hlavy dnně a neforemně, ale on ji nosil s takovou bezstarostnou elegancí, že mu třírohá čapka slušela. Pohodil hlavou. Jasně zbarvené stuhy, splývající vzadu z čepice, zavířily kolem.

„Protože se nedá nic jiného dělat, dojdou si pro luk.“ Obrátil se k odchodu.

„Kdo jinému jámu kopá. sám do ní padá,“ řekl Marcus.

Senpat se na okamžik zatvářil zaraženě — ve vaspurakánštině přísloví nedávalo smysl. Pak raději odešel, pro případ, že má pro něj tribun připraveny další slovní hříčky. To Scaurus neměl, ale spokojeně se usmíval při pomýšlení, že se mu podařila jedna z nich v cizím jazyce... a přitom špatně.

„Podrž to, prosím, trochu výš, Gongyle,“ požádal Thorisin Gavras.

Gongyles byl velice mladý poručík s tváří pokrytou chmýřím, které nedokázalo zakrýt náhlý rumělec, který ho po těchto slovech polil. „Odpusťte, Vaše Císařská Výsosti.“ zakoktal v posvátné úctě a bázni, že ho Samovládcé Videssanů oslovil. Zvedl mapu západních oblastí Impéria tak, aby na ni všichni důstojníci shromáždění v Síni devatenácti lehátek dobře viděli.

V síni nebyla žádná lehátka, už celá staletí, ale ve Videssosu tradice odumírala jen pomalu. Scaurus, sedící na dřevěné židli v čele stolu, který se mírně viklal, protože měl jednu nohu kratší, se usmál při pohledu na oddanou věrnost, vyzařující ze svěží tváře mladého vojáka. Zašeptal Gaiu Philippovi: „Vzpomínáš, jak Mavrikios nechal držet Ortaia Sphrantzeta tu zatracenou mapu celé hodiny? Málem mu upadly ruce.“

Vrchní setník se tiše zasmál. „Bylo by dobře, kdyby mu upadly,“ řekl. Jeho pohrdání Ortaiem neznalo hranic. Tvář mu ztvrdla. „Pak by nemohl jít s námi do Maraghy a Mavrikios by byl naživu. Prokletý zbabělec.“

Ve svém rozhořčení se nenamáhal příliš tlumit hlas. Thorisin, který stál u mapy, na něj tázavě pohlédl, protože nerozuměl jeho latině. Teď zrudl Gaius Philippus, ačkoli to na jeho opálené tváři nebylo tolik patrné. „O nic nejde, pane,“ zamumlal.

„Dobře,“ pokrčil rameny císař. Mavrikios Gavras používal dřevěné ukazovátko, když před pár lety na téže mapě západních oblastí vysvětloval svým důstojníkům jejich úkoly. Jeho mladší bratr nebyl tak trpělivý. Vytrhl z kožené pochvy šavli a další směr postupu vyznačil jejím hrotem. i pro tuto netrpělivost na něm začal jeho císařský titul zanechávat první stopy. Ostře vrásky kolem úst se prohloubily, ačkoli byl jen o pár let starší než Scaurus. I kolem očí se objevily vrásky, které neměl, dokud nenastoupil na trůn. I jeho vlasy prořídly a nad čelem se začala objevovat dokonce malá pleš.

Ale měl pohyby mladšího muže, a stačil pouhý pohled na jeho pevná ústa a chladnou rozhodnost v očích, aby bylo zřejmé, že to je muž nadaný velkou silou a rozhodností, schopný unést břemeno povinností, jež vzal na svá bedra.

„Toto musíme udělat,“ řekl a jeho maršálové se jako jeden muž na klonili kupředu, aby lépe slyšeli.

Než začal mluvit, poklepal svou šavli na pergamen, srovnávaje si v duchu myšlenky. Široký poloostrov, na němž se rozkládaly západní provincie Impéria, připomínal Marcovi, jako obvykle, rozmáčkнутý palec. Z vlastní zkušenosti, protože v bojích většinu západních oblastí osobně prošel, pochopil, že císařova mapa je mnohem přesnější než cokoli, co by dokázali stvořit Římané. Byla na ní zobrazena i území, která obsadil Yezd po bitvě u Maraghy. Větší část centrální planiny byla ztracena. Začali se tam usidlovat kočovníci a začali pronikat na úrodné pláň, svažující se k východu k Námořnickému moři.

Císař vedl ostří své šavle západním směrem, podél řeky Arandos, která stékala z vysočiny a pracně si hledala svou cestu pobřežními rovinami. „Ti zkurvysyni využívají údolí řeky, aby nám pronikali na nejcitlivější místa. Ale to půjde i naopak. Draxovi Namdaleňané uzavřou průrvu u Garsavry, alespoň do té doby, než dostanou posily. A potom znovu vyrazíme na západ a dostaneme zpátky to, co je naše... Ano, teď mi máš co říct, Římane?“

„Ano... nebo se spíš zeptat.“ Gaius Philippus ukázal na červený kroužek, který označoval Garsavra. „Váš velký hrabě

Drax je možná docela dobrý voják, ale jak chce udržet město bez jakéhokoli, třeba i mizerného opevnění?“

Málokteré město na západě bylo opevněné. Než přišli Yezdové, obyvatelé západních provincií žili stovky let beze strachu z cizího útoku. Hradby, které kdysi existovaly, byly už dávno strženy a jejich kámen použit na stavbu budov, které slibovaly přinášet větší zisk. Ano, země bez hradeb, to byl ideál Marcových učitelů ve stoické škole a největší úspěch Videssosu. Vypovídal o bezpečnosti mnohem větší, než dokázal svým občanům poskytnout Řím. I v celé Itálii bylo neopevněné město vzácné jako bílá vrána. Vždyť uplynulo pouhých patnáct let od chvíle, kdy hordy Cimbrů a Teutonů překročily Alpy a ptaly se Mariových legionářů, co mají vyřídít jejich ženám.

„Žádný strach, cizince, oni se udrží,“ řekl Utprand, syn Dagoberův, s ostrým namdalenským přízvukem. „Drax, ten nás, Namdaleňany, nezajímá, ale naši lidi, ti se udrží.“

„Vy Římané jste výborní, pokud jde o opevňování tábora, ale my známe taky pár triků,“ řekl Soteris, syn Dosti o, aby podpořil svého velitele. Helvisin bratr sloužil v Impériu déle než Utprand a pozbyl většinu svého ostrovního přízvuku. Pokračoval: „Nechte náš pluk deset dnů na kterémkoli místě a máte záruku, že ho odtud nikdo nedostane. Garsavra možná nemá hradby, ale přesto bude pevností.“

Můj švagr už zase příliš mluví, pomyslel si Marcus. Mertikes Zigabenos na Soterica zamračeně pohlédl, stejně jako několik dalších videsských důstojníků. Upřímně řečeno, ani Thorisin nebyl příliš nadšen při představě Namdaleňany ovládaných hradů v jeho zemi, jakkoli nezbytná mohla být jejich pomoc v dané chvíli.

Videssané si najímali namdalenské žoldnéře, ale nedůvěřovali jim. Namdalen býval provincií Impéria, dokud před pár stoletími nepadl do rukou pirátů z Halogy. Národ, který tímto smísením vznikl, spojoval v sobě videsské imperiální tradice s nezřízenými ambicemi a barbarskou zálibou v boji, které sebou přinesli vetřelci ze severu. Namdalenští vévodové snili o tom, že jednoho dne budou vládnout v hlavním městě Impéria, a tento sen byl pro Videssany noční můrou.

Zigabenos řekl Utprandovi: „Se svou těžkou jízdou se vy, ostrované, nemůžete omezit na pevnostní službu. Až naše hlavní síly dosáhnou Garsavry, pochopitelně obsadíme Draxova opevnění méně hodnotnými jednotkami.“

„Pěkně mu uklouzl, co?“ zašeptal Gaius Philippus s obdivem. Marcus přikývl. Jak elegantněji zamezit ostrovanům přístup k pozicím, které by mohly být nebezpečné pro Impérium, než učinit zjevnou a k ničemu nezavazující poklonu jejich bojovému umění? Zigabenos ovládal nevšední měrou videsské umění spojovat politiku a válku. Byl to on, kdo rozpoutal v hlavním městě nepokoje, které způsobily pád Ortaia Sphrantzeta a dopomohly Thorisinu Gavrovi na trůn. Ale Utprand se nestal velitelem svého pluku pouze díky síle své pravice. Neměl sice dost trpělivosti na jemné a rafinované úskoky, ale za jeho modrým pohledem se skrývala rozvášná mysl. Pokrčil rameny: „Čas ukáže, co ukáže,“ ocitoval myšlenku svých pohanských předků z Halogy.

Debaty se stočila na pochodové osy, zásobovací střediska a další podrobnosti velkého tažení. Navzdory svým zkušenostem, Marcus poslouchal velmi pozorně. Pozornost, věnovaná podrobnostem, nemohla být nikdy na škodu. Naopak, skupina khamorthských náčelníků vypadala krajně znuděně. Kočovníci měli skvělé stopaře a jezdce, a byli tak pohybliví, jako jejich vzdálení bratránci z Yezdu. Ale nezajímali se o nic jiného, než o boj samotný. Jakákoli příprava se jim zdála být jen ztrátou času. Jeden z kočovníků začal hlasitě chrápat, dokud ho jeho videsský soused nekopl pod stolem do kotníku. Probudil se a vyprskl hrdelní kletbu.

Navzdory svým hrubým mravům však měli kočovníci vytříbený smysl pro základní otázky žoldnéřského obchodu. Jeden z nich vyhledal pohledem Thorisina. V domnění, že chce pronést nějakou poznámku, se císař zeptal: „O co jde, Sarbarazi?“

„Ty nezůstat bez peněz v půlce boje?“ zeptal se Sarbaraz starostlivě. „Když my bojovat za Ortaše, on dávat víc slibů než zlata, a ani jeho zlato nic dobré.“ Na tom bylo dost pravdy. Ortaias Sphrantzet znehodnotil videsskou měnu do té míry, že zlaták obsahoval méně než třetinu zlata.

„Dostaneš peníze, neměj strach,“ řekl Gavras. Přivřel oči: „A já peníze nekazím.“

„Pravda, pravda — ve městě. My pryč z města, od — jak ty říkáš — pokladu. Pak možná ty bez peněz, jak říkám. Mí chlapi, když se to stát — možná začít rabovat.“ Sarbaraz se drze ušklíbl, ukazuje křivé zuby. Khamorthané neznali sedláky, leda jako kořist.

„U Phose, říkám ti, že ti zaplatím!“ vykřikl Thorisin, teď už rozzlobeně. „A jestli tví bandité začnou rabovat, pošlu na vás pravidelné vojsko a vašimi lebkami vydláždím hlavní ulici.“

Zhluboka vydechl a pak ještě jednou, aby se uklidnil. Než se stal císařem, pomyslel si Marcus souhlasně, nechal by svůj temperament volně vyvěřit. Ale když promluvil, v jeho hlasu zněl nucený klid. „Bude dost peněz na všechny potřeby armády. A i kdyby tažení trvalo déle, než očekáváme, nemusíme posílat do města pro další zlato pro mincovnu v, v —“ rozčileně luskl prsty, neschopen si vybavit jméno města. Svým založením byl voják, ne finančník. Pro něho byly daně a příjmy stejně nudné, jako pro kočovníka úvahy o zásobách obilí a opravě střechy na zimu.

„Kyziku,“ pomohla mu Alypia Gavra. Jak bylo jejím zvykem, císařova neteř seděla většinou tiše a jen příležitostně si udělala poznámku pro dějiny, které spisovala. Většina důstojníků ji ani nevnímala, tak byli zvyklí na její tichou přítomnost.

Marcus pocítil stejnou směsici touhy, viny a strachu, kterou v něm Alypia vždy probouzela. Choval k ní více než něžné pocity, což ale nemělo vliv na jeho, někdy bouřlivé, soužití s Helvis. Navíc věděl, že jeho city jsou opětovány, alespoň částečně. Ale z toho měl strach. Jestliže žoldněř neměl naději obsadit ve Videssosu hrad, jakpak by asi dopadl ten, který by si přisvojil princeznu?

„Mincovna v Kyziku není daleko od Garsavry,“ vysvětlovala Sarbarazovi. „Vlastně to bylo naše první výplatní středisko pro vojsko ve válce proti Makuranu... moment...“ její zelené oči vypadaly zamyšleně. „Ani ne před šesti sty lety.“

Kočovníka moc nepotěšilo, slyšet to od ženy, i když se jednalo o císařovu příbuznou. Při jejich posledních slovech

vzhlédl, jasně nepřesvědčen. „Dobře, máte mincovnu, my máme peníze. Není třeba mě podvádět — kdo si pamatuje šestkrát dvacetkrát pět let?“

Přeložil číselný systém, používaný jeho národem, do videsštiny. Scaura napadlo, co by o tom řekl Gorgidas. Nejspíš by to vysvětlil tak, že Khamort'ané odvodili svůj systém počítání od počtu prstů na obou nohou a nikou. Ale to byl pouze jeho názor.

„Nechť Skotos pohltí toho drzého barbara,“ zaslechl tribun zašeptat jednoho videsského důstojníka drahému.

„Pochybuje snad o princezniných slovech?“

Alypia řekla Sarbarazovi: „Neměla jsem v úmyslu tě podvést.“ Znělo to tak zdvořile, jako by se omlouvala šlechtici.

Neměla v sobě ten temperament, který nedokázal zvládnout Thorisin, a který občas vyvřel i z jejího otce Mavrikia. Ani její rysy nebyly tak ostré jako u mužských příslušníků rodu Gavrů, ačkoli i ona měla jejich úzkou oválnou tvář.

Marca napadlo, jak asi vypadala její matka, jenže Mavrikiova žena zemřela dávno předtím, než se stal Samovládcem. Ale jen málo Videsšanů mělo zelené oči, takže ty musela zdědit z matčiny strany rodiny.

„A kdy plánuješ začít s tažením?“ zeptal se někdo Thorisina.

„To mělo začít už dávno,“ odsekl císař. „Ať se Onomagoulos smaží ve Skotově pekle za to, že mě připravil o ten čas — a o všechny statečné muže, které jeho povstání připravilo o život. Občanská válka je pro zemi dvojnásob drahá, platí za ni životy vítězů i poražených.“

„To je pravda,“ zamumlal Gaius Philippus, vzpomínaje na své vlastní mládí a boje mezi Sullou a Mariem, nemluvě o občanské válce, která postavila Řím proti jeho italským spojencům. Zvedl hlas: „Nemůžeme vyrazit ze dne na den.“

„Ani vy, Římané?“ zeptal se císař s úsměvem. V jeho hlasu zazněla zdvořilá úcta. Právě od Římanů se Videsšané naučili něco o stálé pohotovosti k boji. Thorisin si zamyšleně pohladil bradu. „Osm dní,“ řekl posléze.

Několik důstojníků vzdychlo. Jeden z Namdaleňanů Clozart Kožené kalhoty, zabručel: „Poproste Měsíc, ten na to dohlédne!“ Ale Utrpand ho vzteklým pohledem umlčel. Když se císař podíval na velitele barbarů, ten mu tiše přikývl.

Dohoda tím byla uzavřena. A Utrpandovu slovu se dalo věřit.

Thorisin Cavras se nenamáhal ptát Římanů na jejich souhlas. Scaurus si s Gaiem Philippem vyměnil spokojený úsměv. Jistěže mohli být připraveni k pochodu za čtyři dny a ne za osm, které jim dal Thorisin. Jediné, co je těšilo, byla skutečnost, že tohle ví i císař.

Marcus doufal, že se mu po rozpuštění schůze podaří prohodit pár slov s Alypii, i když v obřadnosti spoutaném Videsosu byla taková příležitost velice vzácná. Ale Mertikes Zigabenos ho doslova odchytil, právě když chtěl projít vyleštěnými bronzovými dveřmi Síňe devatenácti lehátek. „Doufám, že jsi spokojený s knězem—léčitelem, kterého jsem ti poslal.“

Většinou by to Scaurus odbyl nic neříkající zdvořilou frází. Konec konců se Zigabenos snažil Scaurovi a jeho lidem pomoci. Ale pohled na odcházející Alypii ho přinutil k až nezvyklé otevřenosti. „Nedokázal s najít někoho, kdo by tak nechlastal?“ zeptal se.

Zigabenova hezká tvář ztuhla. „Je mi líto. Doufám, že mě omluvíš,“ řekl a s úklonou, vypočítanou do posledního coulu, se vytratil.

„Tak jak?“ přistoupil k němu Gaius Philippus. „Řekl jsi mně to na rovinu?“

„Obávám se, že ano,“ připustil tribun. A byly doby, napadlo ho, kdy by těžko mohl udělat větší chybu, pokud byl nucen stýkat se s Videsšany. Ani ruch, spojený s přípravami k tažení, nezabránil Římanům v pravidelných ranních cvičeních. Když se jednoho dne vraceli ze cvičiště. Marcus si povšiml, že kasárenské baráky jsou mnohem špinavější a neupravenější než po stěhování národů. Rozmrzele se vydal hledat Pulla a Vorena. To jim nebylo podobné, nechat nedokončenou práci, třeba i tak protivnou jako domácí úklid.

Našel je stát bok po boku na slunci před jedním z baráků pro svobodné vojáky. Jakmile se objevil za rohem, uvolnili svůj ztrnulý postoj. Marcus se nadechl k hněvivému výkřiku.

Ale Styppes, pohodlně stojící ve stínu jednoho z citrusovníků, obklopujících římská kasárna, ho předešel. „Jak to, že rušíte svou pózu, mizerní barbaři? Okamžitě se postavte pořádně — sotva jsem se svou skicou začal!“

Scaurus si předtím kněze ve stínu nevšiml. Teď se k němu obrátil: „Kdo ti dal právo odvádět mé muže od práce, kterou jsem jim nařídil?“

Slyppes vystoupil ze stínu a oslněně zamrkal. V ruce držel několik listů pergamentu a kousek dřevěného uhlí. „Co má větší váliu,“ zeptal se, „triviální věci tohoto života nebo Phosova nesmrtelná sláva, která přetrvává navěky?“, „Tento život je jediný, který znám,“ odsekl tribun. Slyppes s hrůzou o krok ustoupil, jako by se setkal s divokým zvířetem. Přezehnal se znamením své víry, mumlaje modlitbu proti Marcovu rouhám. Scaurus si uvědomil, že zašel příliš daleko. V náboženstvím poblázněném Videsosu mohla podobná odpověď vyvolat nepokoje. Proto couvl. „Pokud vím, ani tito vojáci nejsou Phosovými vyznavači.“ Pohlédl na Vorena a Pulla, kteří nervózně přikývlí, chyceni mezi Styppem a svým velitelem. „Proč se tedy o ně zajímáš?“

„Správná otázka,“ řekl Styppes zdráhavě a stále si nevlídně měřil tribuna. „I když Skotos nepochybně stáhne jejich pohanské duše dolů pod věčný led, jejich těla nesou rysy hodné zachycení. Zjistil jsem, že se podobají ikonám Phosových svatých mužů Akakia a Gouria, kteří jsou zobrazováni jako bezvousí mladí muži.“

„Ty maluješ obrazy?“ řekl Marcus, dáváje si záležet, aby z. jeho hlasu zněl skepticismus. Příště ten tlustý sud řekne, že umí snášet vejce, pomyslel si.

Ale zdálo se, že Styppes to myslí vážně. „Jo,“ řekl a podal Římanovi své pergameny. „Abys rozuměl, tohle jsou jen hrubé náčrtky, a špatné k tomu. Dřevěné uhlí je taky špatné. Ti blázni v klášteře používají ořech, ale myrta dává jemnější linku a méně špiní.“

Tribun sotva vnímal knězovy nářky. Rychle prohlížel pergameny a jeho úžas stále rostl. Styppes byl umělec, ať už byl jaký byl. Několika tahy jeho uhel zachytil charakteristické rysy obou Římanů, Pullův silný nos a hranaté lícní kosti i

Vorenova starostlivá ústa pod hustým obočím a jizvu, přetínající jeho bradu. Pullo měl také jizvy, ale ty se na náčrtech neobjevily. Zvyklý na římské portrétní umění, které bylo až brutálně realistické, se Marcus zeptal: „Proč jsi zachytil rány jednoho muže, ale ne drahého?“

„Svatý Gourias byl voják, který se stal mučedníkem, když bránil Phosův oltář před khamorthskými pohany a je zobrazován jako bojovník. Naproti tomu Akakios Klimakos se proslavil svou dobročinností a neměl žádné válečné zkušenosti.“

„Ale Pullo má jizvy,“ protestoval tribun.

„A co z toho? Proč bych se měl starat o rány tvých barbarů? Ale jako představitelé těch, kteří prospěli Phosovi, získávají určitý malý význam. Přestože jejich rysy neodpovídají přesně ideálu, mám kvůli nim zradit ideál? Mě zajímají svatý Klimakos a Gourias, ne tvůj Pullus a Voreno, nebo jak se vůbec jmenují.“ Styppes se zasmál.

Jeho teorie umění byla v rozporu se vším, co Scaurus považoval za pevně dané, ale tribun byl příliš podrážděn jeho pohrdavým tónem, než aby se o to staral. „V tom případě buď tak laskav a neodváděj mé muže od práce. Mě zajímá, aby pokračovali.“ Styppes zrudl. „Nestydatý pohane!“

„Ale vůbec ne,“ řekl tribun, nechtěje vyvolat otevřené nepřátelství. „Ale tak jako ty máš své zájmy, já mám zase své. Tvůj Gourias by jistě pochopil povinnost, kterou má voják ke svému veliteli — a škodu, která může vzniknout, když ji zanedbá.“

Kněz—léčitel na něho překvapeně pohlédl. „To není argument, který bych čekal od nevěřícího.“ Jeho oči byly protkány červenými žilkami, ale pohled měl bystrý.

Marcus rozhodl rukama. Nějak tak to asi bude, usmál se v duchu.

„Tak dobrá,“ řekl kněz konečně. „Možná jsem se ukvapil.“

„Co dělají mí vojáci ve volném čase, to je jejich věc. Jestli ti chtějí pózovat, já proti tomu samozřejmě nic nemám,“ řekl tribun s úlevou, že se mu podařilo spor urovnat.

Ve Styppově tučné tváři se objevila vypočítavost. „A co ty?“ zeptal se.

„Já?“

„Ovšem. Když jsem tě poprvé uviděl, poznal jsem, že bys mohl být skvělý model pro obraz svatého Kvedulfa z Halogy.“

„Svatého koho?“ řekl Marcus překvapeně. Halogané obývali chladnou zemi na severu. Někteří z nich sloužili Impériu jako žoldnéři, ale mnohem častěji to bývali piráti a nájezdníci. Pokud Scaurus věděl, vyznávali svého vlastního pochmurného a krutého boha, nikoli Phose. „Jak se Halogan stal videsským svatým?“

„Kvedulf přijal pravou víru za vlády Stavrakia blahé paměti.“ Styppes se přezehnal znamením Slunce. „Hlásal ji svým krajanům v jejich ledových fjordech, ale oni ho nevyslyšeli. Přivázali ho ke stromu a metali po něm oštěpy. Zemřel pro větší Phosovu slávu.“

Není divu, že Halogané nepřijali Kvedulfa, pomyslel si tribun. Stavrakios obsadil jejich provincii Agder a oni museli považovat Kvedulfa za trojského koně, připravujícího další útok. Videssané velmi často využívali náboženství k jiným politickým cílům. Ale o tom Scaurus nemínil se Styppem debatovat. Namísto toho se zeptal: „Proč já? Já přece nevypadám jako Halogan.“

„To je pravda. Rysy máš skoro jako Videssan. Ale jsi světlovlasý jako ti severní barbari a tvým prostřednictvím mohu zobrazit svatého Kvedulfa tak, aby jeho původ byl jasný i nevzdělaným vyznavačům a zároveň symbolizoval jeho přijetí pravé víry.“

„Hm.“ Marcus se chtěl poškrábat na hlavě, ale v půli pohybu se zarazil, aby nedal najevo rozpaky. Kéž by tu byl Gorgidas, pomyslel si. Ten by dokázal pochopit smysl Styppových symbolů a metafor. Pro praktické Římany byl portrét prostě portrétem a posuzovali ho podle toho, jak věrně se podobal originálu.

Stále poněkud otřesený, neurčitě přikývl, když na něj Styppes znovu naléhal, aby mu stál modelem, a sjel Pulla a Vorena mnohem méně, než zasluhovali. Celí šťastní pozdravili a zmizeli, než si to rozmyslí.

Jestli Kvedulf kázal jako Styppes, pomyslel si, měli jeho krajané dobrý důvod umučit ho.

Navzdory Styppovým rušivým zásahům pokračovaly přípravy k odchodu dost hladce. Zbývající Římané měli dost zkušenosti v likvidaci stabilních táborů a pod jejich dohledem odvedli práci i nováčci, kteří se k nim připojili až ve Videssosu. Duch Scaurových mužů byl stále na výši a nově přichozí se snažili v tomto směru dosáhnout úrovně Římanů.

S jejich prací byl spokojen dokonce i Gaius Philippus a nenadával jim víc než mužům, pocházejícím z Latia či Apulie. Vrchní setník měl jiný problém, který ho tížil a se kterým se nemohl vypořádat tak snadno jako se vzpurným vojákem. Tři dny předtím, než Videsská armáda měla opustit hlavní město, přišel veterán za Marcem a postavil se do přísného pozoru. To samo o sobě bylo nebezpečné znamení — neobtěžoval by se s takovou formalitou, pokud se nechystal říci něco, o čem si byl jist, že Marcus nebude chtít slyšet. Když tribun uviděl modřinu pod okem, jeho obavy se zdvojnásobily. Byl nějaký voják tak hloupý, že napadl Gaia Philippa? Pokud ano, setník se nejspíš chystá podal hlášení o mrtvém legionáři.

„No?“ řekl Scaurus, když setník stále mlčel.

„Veliteli,“ odpověděl Gaius Philippus a opět se odmlčel, tak dlouho, že se Marcus obával, že jeho první odhad je pravdivý. Pak, jako by se v něm prolomila nějaká hráz, setník vybuchl. „Veliteli, existuje nějaká možnost nechat ty zatracené ženské doma? Z chlapů budou lepší vojáci, opravdu, když nebudou myslet na to, jak si večer zasouloží, nebo jestli jejich řádky nevyzvraceli oběd.“

„Je mi líto, ale ne,“ odpověděl Scaurus okamžitě. Věděl, že se Gaius Philippus nikdy nesmířil s tím, že sebou Římané berou své partnerky. Bylo to proti všem tradicím legií a proti jeho přirozenosti. On vyhledával u žen pouze krátkodobé potěšení, cokoli nad to patrně přesahovalo jeho chápání.

Ale videsské zvyky se od římských lišily. Námezdné oddíly, které sloužily Samovládcům, běžně braly na tažení své ženy a děti, a Marcus nemohl svým vojákům odepřít privilegium, kterému se těšil zbytek vojska.

„Co se stalo?“ zeptal se tribun.

„Stalo?“ vykřikl Gaius Philippus. „Všechno je to na levačku s těmi idiotskými ženskými, a pokud něco náhodou není, tak to zase zmrví, jen aby se pobavily. Byl bys měl vidět, Scaure, tu couru, co mi tohle udělala.“ Centurio se dotkl tváře.

„Pověz.“ Marcus věděl, že setník ze sebe musí nějak dostat svůj hněv a byl ochoten posloužit mu jako vrba.

„Nějakým zázrakem ta čubka jménem Myrrha — to je žena Publia Flacca, pokud nevíš — dokázala za pět dní nabalit své krámy do tří pytlů, každý z nich tak velký, že by zlomil vaz slonovi. Ale budiž, alespoň zabalila.

A pak její mazlíček začal nařikat, že chce sladké, a ať mě bohové netrestají, jestli nezačala vyhazovat všechno své harampádí zase na zem, dokud nenašla med. Díval jsem se na to. Čtvrt hodiny jsem nad ní stál, mlčky, a pak mi dala přes držku.“

Gaiův plášť byl celý od zdi. Myrrha musela být pořádně dohřátá, když nad ní stál, pomyslel si Scaurus. Zvyklý na drsnou disciplínu legií, vrchní setník již dávno zapomněl že existují i jemnější způsoby. A co horšího, k zuřivosti ho přiváděl i fakt, že ho napadl někdo, komu to nemohl oplatit.

„Nechme toho,“ řekl Marcus a položil staršímu muži ruku na rameno. „Tys dělal svou povinnost, což bylo správné. Má cenu hádat se s někým, kdo nechápe, co tě právem zneklidňuje?“

„Má, do prdele“ zavrčel Gaius Philippus.

Navzdory veteránovým výbuchům — a hlavně díky jeho tvrdé práci — byli legionáři připraveni před lhůtou, kterou jim dal Thorisin. Avšak lhůta proběhla a armáda nevyplula. Nejenže některé oddíly — převážně žoldnéři z Khamorthu, ale i některé videsské jednotky — nebyly ještě připraveny, ale ani lodní prostor nepostačoval pro jejich přepravu, navzdory úsilí velitele loďstva Tarona Leimmokheira. Onomagoulova vzpoura videsské loďstvo oslabilo — zde byly ještě cítit její následky.

„Leimmokheir si zadělává na další kriminál,“ zasmál se Senpat Sviodo, ale na jeho žertu něco bylo. Admirál strávil ve vězení celé měsíce, když ho Thorisin Gavras omylem považoval za účastníka vražedného spiknutí. Kdyby opravdu zklamal netrpělivého a Popudlivého císaře, mohl by se tam docela dobře vrátit.

Lodě všech velikostí a tvarů, od velkých dopravních korábů, které normálně převážely obilí, až po malé rybářské bárky, se shromažďovaly ve videsských přístavech. Zdálo se, že v hlavním městě je skoro tolik námořníků, jako vojáků.

Námořníci, vesměs Videssané, plnili četné tavení) a jídelny a vyhledávali hádky a rvačky s vojáky. Někdy to bylo jen pro zábavu, jindy tekla krev.

Marcus si vzpomněl na Viridovika, jakou měl asi plavbu do Pristy. Kdyby prchlivý Kelt tušil, o co přichází, nejspíš by se vrátil zpět, i kdyby musel celou cestu plavat. Miloval totiž hospodské bitky.

Ve videsském přístavu, zaplněném loděmi, by nevyvolal příjezd obchodního korábu z Kypasu žádnou pozornost. Ale loď přivezla kromě nákladu vína i zprávy, které se rozletly městem s rychlostí ohně. Co ve Videssosu věděli dva lidé, to věděli všichni.

Do legionářských kasáren přinesl tu zprávu Phostis Apokavkos. Měl dobré zdroje — než ho Scaurus přijal k Římanům, žil ve zlodějské čtvrti. Nyní přispěchal a jeho podlouhlá tvář sršela hněvem. „Ať jsou prokleti, ti špinaví cizinci!“ vykřikl.

Římské hlavy se zvedly a ruce instinktivně sahly po mečích. Videssos byl kosmopolitní a xenofóbní zároveň. Podobný výkřik znamenal často burcující výzvu pro chátu. Vojáci se uklidnili, když uviděli, že je to jenom Apokavkos, a ulevili si několika kletbami na jeho adresu za to, jak je vystrašil.

„To myslíš i nás, Phoste,“ zeptal se Scaurus mírně.

„Cože? Ale ne, kdepak, veliteli!“ řekl otřeseně Apokavkos. Jeho ruka se vymrštila v legionářském pozdravu. Někdy se chová římstěji nežli sami Římané, napadlo tribuna. Římané mu dali šanci, jakou by nikdy neměl na svém statku na dalekém západě nebo v hlavním městě, a oplátkou získali jeho absolutní oddanost a věrnost. Holil si tváře stejně jako oni, klel latinsky a jako jediný z Videssanů, kteří posílili prořídle řady Marcových mužů, si nechal na paži vypálit legionářské znamení.

„To ti Phosovi se protivící namdalenští heretici, veliteli,“ začal vysvětlovat. V jistém směru zůstal stále Videssanem.

„Utprandovi muži?“ zeptal se Scaurus a jeho ostražitost se vrátila. Římané už předtím rozháněli bitky mezi městskou lůzou a lidmi z Vévodství. Někdy se jim z takové práce obracel žaludek.

Ale Apokavkos zavrtěl hlavou. „Ne, tihle darebáci ne. Mezi nimi je dost čestných mužů. aby je udrželi na uzdě.“

Znechuceně si odplivl. „Mluvím o Draxově bandě.“

„Co tím míníš? Ven s tím!“ volali legionáři, ale Marcovo srdce pokleslo. Měl nepříjemný pocit, že ví, co přijde.

„Ten pirátský zkurvysyn,“ řekl Apokavkos. „Poslali ho na Dobytčí stezku, aby zahnal rebely, a on si myslí, že je král. Ten hnůj přežvykující Skotův zplouzenec nám sebral západní území!“

02 KAPITOLA

„Země!“ vykřikla hlídka ze svého koše vysoko na hlavním stěžni Dobyvatele.

„Chvála bohům,“ zasténal Viridovix. „Myslel jsem na ně, i když jsem zapomněl slova.“ Galova obvykle zdravě červená tvář byla žlutá a ztrhaná a studený pot slepil jeho rezavé vlasy a dlouhý knír. Držel se zábradlí na pravém boku Dobyvatele a připravoval se na další nápor mořské nemoci.

Nečekal dlouho. Závan větru k němu donesl pach horkého oleje a pečené ryby z lodní kuchyně na zádi. To ho přinutilo znovu zvracet. Slzy mu stékaly po tvářích. „Tři dny! Za týden by ze mě byla mrtvola.“

Ve své trýzni mluvil keltsky, čemuž nikdo na palubě — a ani v celém tomhle světě — nerozuměl. Ale to nebyl důvod,

proč se na něj posádka i diplomaté, které doprovázel, dívali s údivem a soucitem. Vody Videsského moře byly téměř zrcadlově klidné a bylo s podivem, jak někdo může za tak pěkného počasí dostat mořskou nemoc.

Viridovix proklel svůj slabý žaludek a ten se mu pomstil dalším záchvatem zvracení.

Gorgidas se vynořil z kuchyně s kouřící miskou hovězí polévky. Řek možná tvrdil, že se zřekl medicíny kvůli historii, ale v hloubi duše zůstával stále lékařem. Viridovikovo utrpení ho zmobilizovalo, tím spíš, že je nesdílel a nemohl pochopit slabost kolohnátského Gala.

„Tu máš, vypij to,“ řekl.

„Dej to pryč!“ zakvílel Viridovix.

Gogidas se na něj pozorně podíval. Jestli mohlo něco vzbudit jeho hněv, byl to zjevně nerozumný pacient. „Chceš mít místo toho suché dávení? Budeš zvracet, dokud se nedostaneme do přístavu — tak něco sněz, abys měl co zvracet.“

„Jistě, a moře je hnusný místo,“ řekl Gal, ale pod Gorgidovým upřeným pohledem snědl polévku. A o pár minut později ji většinu zvrátil. „Mor na toho, kdo vymyslel, že se pojede lodí. Ta hanba, že jsem na ní kvůli ženské.“

„Co čekáš, když jsi urazil císařovu milenkou,“ zeptal se Gorgidas řečnický — Viridovikovo bláznovství ho znepokojovalo. Komitta Rhangawe měla temperament, že by se na něm dalo opékat maso, a když Viridovix odmítl kvůli ní opustit své ostatní ženy, pohrozila mu, že půjde za Thorisinem a řekne mu, že ji znásilnil — proto Keltův náhlý odjezd z Videssosu.

„Ano, asi máš pravdu, učiteli, nemusíš mě o tom přesvědčovat.“ Jeho zelené oči si změřily Reka. „Alespoň nejsem sám, kdo utíká.“

Lékař něco zavrčel. Ve Viridovikově poznámce bylo víc pravdy, než mu bylo příjemné — byl sice barbar, ale nebyl hlupák. Když mu skonala v rukou Quintus Glabrio, umění, kterému věnoval celý život se mu začalo zdát nicotné a zbytečné. K čemu je, dumal hořce, když nedokázalo zachránit milence. Historie dávala určitou naději na užitečnost bez spoluodpovědnosti.

Pochyboval, že by to dokázal Galovi vysvětlit, a ani o to moc nestál. V každém případě, jediná Viridovikova věta shrnula jeho rozumová vysvětlení až příliš dobře.

Arigh, syn Arghunův, přicházel k nim a tak ho zbavil tíživých myšlenek. Ačkoli byl kočovníkem ze stepi za řekou Shawn, neměl Arigh na moři žádné potíže. „Jak mu je?“ zeptal se Gorgida s ostrým a úsečným přízvukem svého národa.

„Moe dobře ne.“ odpověděl Řek upřímně, „ale je-li už /emc v dohledu, dorazíme dnes odpoledne do Pristy. To ho vyléčí.“

Arighova plochá snědá tvář byla apatická jako obvykle, ale v jeho šikmých očích zatančila škodolibá veselost. Řekl: „Kim jde taky nahoru a dolů, víš, Vrid tiku? Dostaneš koňskou nemoc? Před námi je moc cestování.“*

„Ne, nedostanu koňskou nemoc, ty hade z Arshaumu,“ řekl Viridovix. Proklel svého přítele se vši rázností, kterou dovolil jeho zbědovaný stav. „A teď vypadni, nebo ti po-bliju boty.“ Arigh se smíchem odešel.

„Koňská nemoc.“ bručel Viridovix. „To je nápad, který roztrhne člověka až do morku kostí. Epona a její klisna by to nedovolily.“

„To je vaše keltská bohyně na koni?“ zeptal se Gorgidas, kterého vždycky zajímaly podobné úlomky lidové tradice.

„Jo. Dost často jsem ji obětoval, i když od té doby, co jsme přišli do Impéria, už ne.“ zatvářil se Gal provinile. „Ale to se dá v Pristě napravit.“ Prista byla město kontrastu, předsunutá hlídka Impéria na okraji nekonečného moře trávy. Měla necelých deset tisíc obyvatel a její vychvalované opevnění bylo pevnější než kterékoli jiné v celém Impériu, s výjimkou hlavního města. Pro Impérium představovala strážní stanoviště ve stepi, odkud bylo možné štvát kočovné khamorthské kmeny jeden proti druhému, nebo je získávat do císařských služeb. Obyva-lelé stepí potřebovali město, aby měli kde prodávat svůj lůj, med, vosk, kůže a otroky za pšenici, sůl, víno hedvábí a kadidlo z Videssosu, ale mnoho nomádských kaganů i toužebně přálo získat město pro sebe — proto ty hradby. Ale zdi nebyly vždycky dost silné, aby udržely kočovníky v sachu. Prista měla za sebou bouřlivou minulost.

Uvnitř hradeb se nacházely všechny možné druhy budov.

Okázalé domy s místní šedohnědou omítkou v klasickém videsském dvorním slohu stály vedle chatrčí z hrubých kláda domů postavených z hlíny a drnů. Na volných prostranstvích stály pestře zdobené stany kočovníků, podobné muchomůr-kám.

Ačkoli v Pristě sídlil videsský guvernér s posádkou, většina jejího obyvatelstva pocházela z plání. Povaleči v přístavu byli robustně stavění muži s neupravenými plnovousy. Většina z nich měla na sobě plátěné tuniky a kalhoty namísto stepních kůží a kožešin, ale skoro všichni nosili kožešinové čapky, které Khamort'ané oblékali ať byla zima, či horko. A když Pikridios Goudeles požádal jednoho z nich, aby mu pomohl přenést zavazadla do hostince, muž se ani nehnul.

Goudeles zvedl znechuceně obočí. „Narazil jsem na hluchoněmého,“ řekl a obrátil se na dalšího povaleče, který vystavoval svou zarostlou hrad' slunečním paprskům. Muž ho ignoroval. „U Phose, je toto země hluchých?“ zeptal se úředník a začal se ho zmocňovat hněv. Byl zvyklý, že lidé dbali na jeho přání.

„Já je naučím poslouchat, ať visím, jestli ne,“ řekl Arigh a vykročil k hloučku mužů. Sledovali ho zachmuřenými pohledy — obyvatelé Arshaumu a Khamorthu se navzájem neměli příliš v lásce.

Lankinos Skylitzes se dotkl Arighovy paže. Důstojník byl málomluvný muž a neměl rád Goudela. Docela se mu zamlouvalo přihlížet, jak ze sebe pisař dělá blázna. Ale Arigh mohl svým zákrokem vyvolat výtržnost, a to si Skylitzes nepřál.

„Počkej.“ řekl a přistoupil k hloučku povalečů, kteří ho celkem lhostejně pozorovali. Byl to velký, robustně stavěný muž, ale přistavních povalečů bylo dost na to, aby si poradili s ním i jeho kamarády... a navíc s ním byl Ar-shauman. Ale jejich nevraživé výrazy vystřídalo překvapení, když je oslovil jejich řečí. Po krátkém smlouvání si čtyři z nich hodili na ramena zavazadla vyslanců. Jen Arigh si svůj vak nesl sám — a zřejmě mu to tak vyhovovalo.

„To je hrozně užitečný, když se domluvíš s lidmi, kamkoli přijdeš,“ řekl Viridovix s obdivem Skylitzetovi. Gal se už opět

začal dostávat do své obvyklé formy. Jako obr Antaios. pomyslel si Gorgidas, čerpá svou sílu z doteku země.

Úsporu) i v pohybech, Skylitzes jen přikývl.

To Viridovika zřejmě zklamalo. Obrátil se k Řekovi.

„Pokud jde o tvé dějiny a tak, drahý Gorgide, nebyl bys rád, kdyby všichni tihle lidi mluvili tvou řečí, aby ses jich mohl zeptat na všechno, co ti straší v hlavě?“

Gorgidas přehlédl Viridovikův sarkasmus. Jeho otázka se dotkla hluboké rány v jeho nitru. „Při bozích, Gaie, byl bych šťastný, kdyby kdokoli v tomto zkaženém světě hovořil mou řečí, třeba i ty. My dva jsme tu jako nejbližší příbuzní, ale nemohu s tebou mluvit řecky o nic víc než ty se mnou keltsky. Nedrásá tě to také, mluvit pořád latinsky nebo videssky?“

„To ano,“ řekl Viridovix ihned. „I Římané jsou na tom lín než my, protože mohou brebentit spolu a udržovat svou řeč při životě. Pokoušel jsem se učit keltsky své ženy, ale ty na takové věci neměly ani pomyslení. Bojím se, že jsem si je vybíral jen podle toho, jak jsou čiperný pod dekou.“

A tak sis užil, ale zůstal jsi sám, pomyslel si Gorgidas. Jako na potvrzení této myšlenky, Gal náhle přešel do dravé bystřiny svého rodného jazyka. Arigh a Videssané na něj zírali s otevřenými ústy. Místní nosiči po něm vrhali kradmé pohledy, udivení jeho jemnou pihovatou pletí a ohnivě zbarvenými vlasy. Dokonce trochu ustoupili, snad v obavách, že pronáší nějaké zaklínadlo.

Viridovix pokračoval nějakých pět, Šest slok. Pak se v půli slova zarazil a začal klít v malebné směsici keltštiny, videsstiny a latiny.

„Ať jsem zatracen, zapomněl jsem zbytek,“ zanařikal a zahanbeně sklonil hlavu.

Po širokých dlážděných ulicích hlavního města, vybavených dokonalým kanalizačním systémem, působila Prista šokujícím dojmem. Hlavní ulice byla z udusané hlíny a klikatila se jako polní cesta, skoro stejně tak úzká. Strouhou tekly splašky. Gorgidas uviděl kočovníka, který si sundal kalhoty a močil do strouhy, ale nikdo tomu nevěnoval žádnou pozornost.

Řek zavrtěl hlavou. V Elis, kde vyrostl, byly takové věci běžné. Volání „Exitol Už to jde!“ varovalo chodce před blížící se čerstvou dávkou splašků. Ale Římané měli jiné názory na hygienu a kanalizaci, a Videssané ve svých větších městech rovněž. Tady na hranici se s tím neobtěžovali — a jistě za to platili častými nákazami.

Ale co, přemýšlel Gorgidas. Na to mají kněze—léčitele, aby dali věci zase do pořádku. I to ho udivovalo. Zdálo se, že většina Prist'anů si podržela své zvyky z plání a pravděpodobně nevyznávala Phose. Pohlédl na svatyni videsského boha. Její bezbarvý kámen a omšelý vzhled napovídaly, že je to jedna z nejstarších budov ve městě, ale z její pozlacené kopule stékaly dolů stružky špíny. Skylitzes to také spatřil a zamračil se.

Pokud Pikridios Goudeles pocítil nějaké zděšení nad ošumělým vzhledem chrámu, dobře ho skryl. Ale nabyl výmluvnosti, jakmile uviděl vnitřek místního hostince, ačkoli ho Skylitzes ujistil, že to je ten nejlepší, jaký může Prista nabídnout. „Jaká špinavá díra! Viděl jsem ohrady pro dobytek, které vypadaly lépe.“

Dva z Prist'anů se zamračili. Řeka napadlo, že rozumějí videssky. Po pravdě řečeno, Gorgidas souhlasil s písařem. Výčep byl malý. špatně zařízený a desítky let se tu neuklízelo. Spečené saze pokrývaly stěny nad objímkami pro pohodně. Místnost páchla kouřem, zvětralými kořalkami a starým potem.

Ani přítomní nepůsobili o nic přitažlivěji. U dvou nebo tří stolů seděly zjevy, které by docela dobře mohly být pokrevními bratry povalečů z přístavu. U dalšího stolu popíjel pultucet Videssanů. Ačkoli většina z nich byla spíš středního věku, byli oblečení do křiklavě zbarvených, baňatých tunik, které obvykle nosili pouliční rváči. Hovořili spolu hlučně, s uměle zdůrazňovaným nádechem slangu hlavního města.

Viridovix zamumlal latinsky: „Tak s těmhle nebudu hrát kostky ani náhodou.“

„Rozeznám zloděje, když je uvidím,“ odpověděl Gorgidas stejnou řečí, „i bohaté zloděje.“

Pokud hostinský patřil do této kategorie, nebylo to na něm příliš znát. Malý, zavalitý mužík s podezíravými očima je uvedl do jejich pokojů. Tvářil se přitom nesmírně zděšeně — ty pokoje jsou příliš malé pro vzácné poselstvo, neku-li pro jeho ženy a otroky.

Goudeles poplácal po rameně muže z doprovodu. Jakmile odejdou, svalí se na svou milenkou, na tu nejtlustší, jak pochopil Gorgidas — a začal se smát. Když se na něj jeho průvodci udiveně podívali, řekl: „Jen mě tak napadlo. Jest-li li tohle je to nejlepší, co nabízí Prisa, ať mě Phos uchrání před tím, co by mohlo být ještě horší“

„Tak si to užij, dokud to máš,“ poradil mu Skylitzes.

„Oba se mýlíte,“ řekl Arigh. Goudeles, který právě vybaloval své slavnostní roucho, se na něj vztekle podíval. „I nejlepší město je vězení — jenom ve stepi můžeš svobodně dýchat, ty rozumíš?“

Voják zdvořile zaklepal na dveře. Širokoramenný, snědý, zarostlý divokým vousem, podobal se spíš kočovníkům. Ale místo kožené kazajky měl na sobě drátěnou košili a mluvil dobrou videssčinou.

„Vy jste vyslanci do Arshaumu, kteří dnes připluli na Dobyvatele!“

Uklonil se, když přikývli. „Jeho Excellence Methodios Sivas vás tímto vítá a bude poctěn, když ho navštívíte dnes za soumraku. Vráťm se a uvedu vás do jeho residence.“ Znovu se uklonil, pozdravil a zmizel stejně náhle, jako se objevil. Jeho boty zadupaly po úzkém točitém schodišti.

„Je ten, sakra, Exce... či jak, čaroděj, aby věděl, že jsme tady, když jsme sotva dorazili“ řekl Viridovix. Už viděl v Impériu dost kouzel, aby svou otázku myslel zcela vážně.

„Ale kdepak.“ odpověděl Goudeles se smíchem. „Tak jistě, jako že Phosovo slunce vychází na východě, jeden z těch darebáků v přístavu je podplacený.“

Protože byl chytřejší než Gal, Gorgidas se na guvernéra nezlobil. Jeho hlavní povinností bylo uhlídat pláň pro Impérium. Pokud je držel tak pevně, jako své vlastní město, pak mohl být i dobrým služebníkem Impéria. Me-thodios Sivas byl překvapivě mladý muž, nebylo mu ještě ani třicet. Měl obrovský nos a postavou se vyrovnával svým

divokým krajanům. Plácl Arigha po zádech a zvolal:

„Argliunův syn, ne? Zase musím poslat strážu ke studnám?“

Arigh se zahihňal — celkem trapně na svou postavu.

„Nemusel to dělat. Já teď už hodný.“

„To je dobře.“ Sivas dolil svým přátelům do pohárů víno a pokračoval: „Když tenhle ďáblův spratek přišel do města, naházel do všech studní žáby.“

Lankinos Skylitzes vypadal nejdříve otřeseně a potom pobaveně. Nakonec propukl v hlučný smích. Gorgidas i Viridovix na něj udiveně zírali.

„Copak to nechápete?“ zeptal se Sivas, a pak si sám odpověděl: „Ne. asi ne. Proč byste taky měli? Nemáte co do činění s barbari. Někdy na to zapomínám. Tohle není jen konec Impéria — tohle je konec všeho. A Khamort'ané se bojí žab. Tři dny by se nedotkli vody, ve které byly žáby.“

Arigh se rozesmál při vzpomínce na svůj dávný žert. „To není všechno, a ty to víš. Musel zaplatit Videssanům, aby pochytili ty malé tvory, a pak obětovali u každé studny černou ovci. A váš kněz se tomuhle okusil zabránit a kvákal něco o pohanských rituálech. To bylo krásné.“

„To bylo odporné,“ odsekl Sivas. „Jeden kmen pobral pět tisíc zlatých v kůžích a utekl s nimi do stepi. Obchodníci naříkali celé měsíce.“

„Žáby, říkáš?“ zeptal se Gorgidas a udělal si poznámku. Guvernér si toho všiml. „Proč to děláš?“ zeptal se.

Řek se poněkud rozpačitě zmínil o svých Dějinách. K jeho úžasu guvernér chápavě přikývl a připojil pár překvapivě rozumných poznámek. Pod jeho hrubým zevnějškem se skrýval bystrý rozum.

Jeho záliby příliš neodpovídaly vžité představě hraničáře. V jeho residenci — těžce opevněné, s malými okny a železem okovanými dubovými dveřmi — se skrývala zahrada, přímo hýřící orgiemi barev. Úzké chodníčky lemovaly růže a zimostřáz, a žlutě zářily levandule a zmijí jazyky. Mezi nimi bujelo zelené listí rostlin, pocházejících z deštných pralesů či náhorních planin.

Bylo celkem přirozené, že Sivas, odříznutý od přísunu zpráv z hlavního města, chtěl slyšet, co je nového. Spokojeně vykřikl, když se dověděl, že Thorisin Gavras po porážce Onomagoula a Bouraphose znovu získal kontrolu nad námořními spoji. „Prokletí zrádci,“ řekl. „Posílal jsem zprávy s každou lodí, která plula do Videssosu — celé dva měsíce, ale asi všechny potopili. A s Avsharem za zády...“

„Myslíš, že za tím vězí on?“ zeptal se Viridovix. Pouhé čarodějovo jméno stačilo, aby ho vytrhlo z příjemné zábavy s guvernérovými otrokyněmi. Jako starý mládenec se guvernér obklopoval krásnými ženami, i když jejich namnoze smíšená krev byla občas v rozporu s videsským ideálem krásy.

Calovu poznámku zřejmě nepostřehl. Viridovix ho zajímal sám o sobě. Muž jeho vzhledu a postavy se ostře odlišoval od všeho, co Videssan doposud poznal. I hudební přízvuk jeho řeči byl zvláštní.

„Kdo chodí zahalený tak, že mu nejsou vidět ani oči? Kdo vyvolává vlny na moři? Kdo jiný jezdí na velkém černém koni v zemi poníků? Na pláních stačí vyslovit jeho jméno.“, řekl posléze guvernér.

„Jistě,“ souhlasil Viridovix. „A můj keltský meč ho trochu polechtá.“ Methodios Sivas mírně pozvedl obočí se zdvořilou skepsí, ale Gorgidas dobře věděl, že se nejedná jen o plané chvástání. Viridovixův meč byl dvojníkem Scaurova — oba vykovali keltské druidové a vdechli jim čarovnou sílu, o kterou se lámala veškerá kouzla této podivné země.

„A ještě něco jsem se dověděl,“ řekl guvernér a na jeho hlasu bylo znát, že se mu to neříká lehkou. Na chvíli se odmlčel.

„Pochopte, snad je to jen nepodložená pověst, ale povídá se, že Varateš se přidal k vašemu prokletému čaroději.“

Znovu měl Gorgidas pocit, že mu něco důležitého uniká. Ani Arighovi to jméno zřejmě nic neříkalo. Ale Lankinos je znal. „Psanec,“ řekl a neznělo to jako otázka.

„Možná je to jen povídačka,“ opakoval Sivas.

„Kéž by tomu tak bylo.“, odpověděl Skylitzes a předešel se Phosovým znamením. Když uviděl nechápavé pohledy svých druhů, řekl: „Ten muž je nebezpečný a lstivý a jeho jezdci neznají slitování. To je skoro, jako by se proti nám postavil velký kmen.“

Gorgidas chápavě přikývl. Nepovažoval Skylitzeta za zbytečného panikáře. Ale na Arigha to neudělalo velký dojem.

„Khamort'an,“ řekl pohrdavě. „Příště vy se schováte před koruptvemi v trávě.“

„S ním se musí počítat,“ řekl Sivas, „a je stále silnější. Možná to nevíte, ale letos v zimě napadl Shaum.“

Arigh se zarazil a pak zasyčel kletbu ve své rodné řeči. Arshaumané byli o své převaze nad Khamorthem, a právem, přesvědčení. Což nezatláčili ty vousáče na východ od řeky?

Sivas pokrčil rameny. „Od něho se dá čekat cokoli.“, Arigh se stále tvářil divoce. Proto guvernér zavolal na služku:

„Filennar, nech toho zrzavého knírače a přines nám plný měch!“

Odběhla a Viridovix ji sledoval s hladovým výrazem v očích.

„Měch?“ zeptal se Arigh nedočkavě. Zapomněl na svůj hněv. „Kavass? Při třech koňských ocasech mého kmene, už pět let jsem ho neochutnal. Vy zaostálí sedláci vařit pořád jen víno a pivo.“

„Nový nápoj?“ zeptal se se zájmem Pikridios Goudeles. Gorgidas si na ten nápoj pamatoval, ale už zapomněl, z čeho se dělá. Zdálo se, že i Viridovix pro tu chvíli zapomněl na Filennar.

Ostatně se brzy vrátila a nesla naplněný měch z koňské kůže. Na Sivasův pokyn ho podala Arighovi, který ho uchopil něžně jako dítě. Rozvázal koženou tkanici uzavírající otvor a pozvedl měch k ústům. Pil hlučně, jak bylo obvyčejem na pláních, když někdo chtěl dát najevo spokojenost.

„Ahhh!“ vydechl konečně a jeho tvář potěměla.

„To byla žízeň, ano,“ řekl s obdivem Viridovix. Pak se napil sám, ale po prvním doušku se „výraz v jeho obličeji změnil.

Vyplivl nápoj na podlahu. „Fuj! To je odporný pití! Z čeho to dělají, sakra?“

„Zkvašené kobyli mléko,“ řekl Arigh.

Viridovix se zatvářil zhnuseně. „Jistě, a chutná to jako vnitřek mrtvého šneka.“ Arshauman se zamračil, dotčen tím, že někdo nadává na jeho zamilováný nápoj.

Lankinos Skylitzes a Methodios Sivas, kteří stepní nápoj dobře znali, nedávali najevo žádné znechucení a pili, podle nomádského zvyku spokojeně mlaskajíc. Když měch došel ke Goudeleovi, ze zdvořilosti trochu upil a podal ho rychle dál.

„Na to si zvykneš, Pikridie,“ řekl Skylitzes a v hlasu mu znělo pobavení.

„Prázdná fráze,“ řekl kysele úředník. Skylitzes, rozehřátý pitím, se zachechtal.

Gorgidas podezíravě přičichl k nyní už poloprázdnému měchu. Očekával nakyslou, sýrovou vůni, ale kavass voněl spíš jako lehké světlé pivo. Vlastně příliš nevoněl, ale rychle začínal hrát v břiše. Svou silou se dal přirovnat k jakémukoli vínu, které Řek znal.

„Není to špatné, Viridoviku. Zkus to znovu,“ řekl. „Jestli jsi čekal, že to bude sladké jako víno, není divu, že tě to vyděsilo. Ale určitě jsi už pil horší věci.“

„Jo, a taky lepší.“ odsekl Gal. Sáhl po karafě s vínem. „Ve stepi nebudu mít na vybranou, ale tady mám a jsem pro hrozny, když promíneš, Arighu. Podej mu. Řeku, jeho rozmačkané šneky, pakliže je tak miluje a vůbec.“ Sivas dal výpravě čestnou stráž deseti mužů. „Dost na to, aby bylo zřejmé, že jste pod císařskou ochranou,“ vysvětloval. „Před skutečnými potížemi by vás neuchránila ani celá posádka z Pristy, a kdybych ji poslal pryč, všechny kmeny na pláních by se spojily, aby město vypálily. Pokládají nás za užitečné, ale jen tak dlouho, dokud se jim budeme zdát nebezpeční.“ Guvernér nechal vyslance vybrat si koně v posádkových stájích. Jeho velkomyslnost je uchránila před nutností nakoupit koně od koňských handlířů! v hostinci. Jak Viridovix předpokládal, byli to i hráči. Gorgidas s nimi odmítl hrát, ale Arigh a Pikridios Goudeles nebyli tak opatrní. Arshauman hodně prohrál, Goudeles se však držel dobře.

Když to Skylitzes uslyšel, po jeho tváři přeběhl vzácný

úsměv. „Pisaři jsou větší bandité než se těm zlodějům koní vůbec kdy snilo.“

„Do ledu s tebou, příteli,“ řekl Goudeles. V jeho opasku zacinkalo zlato.

V jiném ohledu byl úředník dost moudrý, aby si nechal poradit. Stejně jako Gorgidas a Viridovix, požádal Arigha, aby mu vybral koně. Jen Skylitzes natolik důvěřoval vlastnímu úsudku, že si zvířata vybral sám, a učinil to tak dobře, že na něj kočovník pohlédl s novým respektem. „To je pár, který bych sám rád měl,“ řekl.

„Jak může on říkat něco takového?“ zabručel Viridovix. „Vím všechno o koních, tedy přinejmenším o tom, co my, Keltové a Videssané, za koně považujeme, ale takový chcípáky jsem ještě v životě neviděl.“

S keltskou květnatostí tak vyjádřil svůj úžas nad stepními poníky. Byla to malá houževnatá zvířata, nehezka a polodivoká — nepodobná ušlechtilým koním, kterých si cenili Videssané. Ale Arigh řekl: „Kdo potřebuje velkého koně? Stepní zvířata urazí dvojnásobnou vzdálenost a najdou píce i tam, kde tihle požirači ovsu mají hlad. Nemám pravdu, miláčku?“ Poplácal jednoho z koní po čenichu a hbitě uhnul, když po něm zvíře chňaplo.

Gorgidas se zasmál, ale trochu nervózně. Byl v nejlepším případě jen průměrný jezdec a na koni se ocitl jen zřídka. Nedá se nic dělat, říkal si, ale Arighova předpověď dvou měsíců v sedle způsobila, že ho už předem rozbolely nohy. Za týden po příplutí Dobyvatele do Pristy vyjeli vyslanci s vojenským doprovodem severní bránou z města. Ačkoli skupinu tvořilo jen patnáct jezdců, zdálky se výprava zdála mnohem početnější. Podle stepního obyčeje jel každý muž v čele pěti či sedmi koni. Někteří nesli jejich zavazadla a železné zásoby potravin, ostatní byli bez nákladu. Kočovníci měli ve zvyku jet každý den na jiném koni, aby se žádný z nich příliš neunavil.

Ranní slunce se vynořilo nad zátokou Maiotic a zalilo ji stříbrem. Tento výběžek Videsského moře byl několik mil vzdálený, ale zde nebránily ve výhledu žádné kopce. Za zátokou se temně rýsovalo další předhoří, vybíhající na jih do oceánu. Linie obzoru byla rovná, jen step ubíhající k západu — jak daleko? To nikdo nevěděl.

Gorgidas si s tím nyní hlavu nelámал. Většina jeho pozornosti se soustřeďovala na to, aby se udržel v sedle. Jak už to zvířata dovedou, i jeho kůň vycítil jeho nezkušenost a zdálo se, že nacházel perverzní potěšení v poskocích, které Řeka málem vyhodily ze sedla. To bylo naštěstí toho typu, jemuž Videssané i lidé z plání dávali přednost, vysoké s velkou přední i zadní rozsochou. Jinak by nešťastný Řek nejednou políbil matičku zemi.

Přesto cítil narůstající bolest ve stehnech. Byl dost otužilý, schopný udržet krok s pochodujícími římskými legionáři, ale cestování koňmo kladlo na člověka zcela odlišné nároky. Jeho nepohodlí ještě zhoršovaly krátké řemeny k třmenům, které kočovníci používali. Z té nepřírozené polohy se zdviženými koleny dostával křeče.

„Proč je mají tak krátké?“ zeptal se velitele vojenského doprovodu.

Poddůstojník pokrčil rameny. „Většinu věcí v Pristě děláme po khamorthském způsobu,“ řekl. „Rádi vstávají v sedle, když stírlí z luku.“ On sám byl Videssan, snědý muž s mohutnými svaly na předloktích. Jmenoval se Agathias Psoes. Tři nebo čtyři muži z doprovodu rovněž působili dojmem, že přišli ze zámorí. Ostatní byli očividně místního původu.

Mezi sebou se dorozumívali podivnou hantýrkou, natolik prošípanou khamorthskými frázemi a slovními vazbami, že jim Gorgidas stěží rozuměl.

„Mám nějaké delší řemeny,“ řekl Arigh. „My Ar-shaumané nemusíme v sedle vstávat, aby viděl, na co stílím.“

Ignoroval zamračené pohledy doprovodu a podal Řekovi své řemeny. Vděčně je přijal. Pomohlo to — trochu.

Řekovo utrpení nebylo ničím ve srovnání s tím, co zažíval Pikridios Goudeles. Strážce pečeti byl vlivný muž, ale nikdy nebyl nucen podstupovat tělesnou námahu. Když denní pochod skončil a on neohrabaně sklouzl z koně, polácel se jako devadesátiletý stařec. I ruce měl odřené od otěží. Se zasténáním se zhroutil na zem a řekl: „Teď chápu, o co Gavrovi šlo, když mě jmenoval legátem. Očekává, že moje mrtvola zůstane ležet někde ve stepi, a jeho přání se mu nejspíš splní.“

„Třeba chtěl, abys poznal cenu, kterou Impérium platí za vaše pohodlí ve městě.“ poznamenal Lankinos Skylitzes.

„Hmmp. Co je to za civilizaci, bez pohodlí? Když jsi ve Videssosu, můj střízlivý příteli, také spíš v posteli a nerozbalíš si

přikrývky na ulici. „Goudela mohlo bolet celé tělo, ale jeho jazyk zůstával stále ostrý. Skypitzes něco zabručel a odešel pomoci jezdcům nasbírat dříví na oheň.

Zářivě se rozhořel — jediné světlo, kam až oko dohlédlo. Gorgidas se cítil nahý a osamělý v nesmírně pusté pláni. Chyběly mu tu náspy a příkopy, které Římané budovali, kdekoli se utábořili. V temnotě se mohla skrývat celá armáda a uniknout bdělosti stráží.

Příštího rána bylo k snídani uzené skopové, tvrdý sýr a tenké ploché pšeničné placky, které jeden z vojáků upekl na přenosném roštu. Kočovníci zřídka kdy jedli chléb. Pece byly příliš neskladné pro lidi, kteří byli neustále v pohybu.

Placky byly tuhé a bez chuti. Jenom pozřít je vyžadovalo námahu. Při takové stravě se nemusíme bát průjmu, pomyslel si Gorgidas. Spíš naopak. I podnebí tomu nasvědčovalo. Lidé z krajů s tuhými zimami a převažujícími severozápadními větry měli sklon spíš k zácpě — jak učil Hippokrates.

Vytrhl se z těchto úvah. S medicínou je jednou provždy konec, poručil si. Aby přišel na jiné myšlenky, zapsal si poznámku o vojákově způsobu vaření.

Viridovix byl po celý první den pochodu nezvykle tichý. Mlčel i následujícího rána, když za sebou nechali noční tábořiště. Držel se vzadu a neustále se rozhlížel na všechny strany, doleva, doprava i dozadu. „Nic tam není,“ řekl Gorgidas v domnění, že se Gal obává, že je někdo sleduje.

„Pravdu diš, veliký nic!“ zvolal Kelt. „Cítím se jako štěnice na plotně. V lesích Galie se vždycky dalo poznat kde končí svět, jestli mi rozumíš. Ale tady není konec — pořád dál a dál až navěky.“ Řek přikývl. Cítil se podobně — i on vyrostl v malé zemi. Pláně ukazovaly člověku jeho bezvýznamnost na světě.

Arigh si pomyslel, že se oba zbláznili. „Jedině ve stepi je pocit, že žiju,“ řekl. „Když já poprvé přišel do Videssosu, soha já odvážil na ulici, protože se pořád bál že na mě domy spadnou. Nechápu, jak lidé nacpaný pořád žít celý život zavření ve městech.“

„Jak říká Pindar, zvyk vládne všemu,“ odpověděl Gorgidas. „Dej nám čas, Arighu, a my si zvykneme na tvé nekonečné prostor)1.“

„Jo, asi ano,“ řekl Viridovix, „ale ať visím, jestli se mi budou líbit.“ Arshauman dal pokrčením ramen najevo svůj nezájem.

Široký obzor poskytoval cestovatelům určitou výhodu — zvěř byla vidět už z velké dálky. Hejna šedých koroptví se zuřivým pleskotem křídel vzlétala do vzduchu, vyplašena koňmi. Několik vojáků vytáhlo šípů a pobídlo koně za odlétajícími ptáky. Jejich dvojité zahnuté luky, zesílené paroží, vyslaly šípů, jimž by neunikl ani jestřáb.

„Měli jsme vzít sítě,“ řekl Skylitzes, když pozoroval, jak tři střely v rychlém sledu minuly jednoho z ptáků. Ale jezdcí byli zběhlí v lukostřelbě od dětství a zakrátko ulovili pár koroptví. Rekovi se seběhly sliny při pomýšlení na jejich jemné tmavé maso.

„Dobrá práce,“ řekl Viridovix jednomu z jezdců. Voják, podle vzhledu skoro čistý Khamorťan, držel za nohy dva ptáky. Zašklebil se na Kelta. Viridovix pokračoval: „Vaše šípů mají pěknou plochou dráhu letu. Jaký je tah tvého luku?“

Voják mu ho podal. Oproti dlouhým tisovým lukům, kterým dávali Keltové přednost, tento byl malý a lehký, ale Viridovix překvapeně zabručel, když zkusil natáhnout těživu ze spletených slach. Na paži mu naskočily provazce svalů, než se luk začal ohýbat. „Žádná hračka, co?“ řekl a vrátil luk vojákovi.

Potěšen jeho reakcí se voják lživě usmál. „Tvůj štít, dej ho sem.“ řekl. Viridovix, který nosil štít zavěšený na zádech, pokud nehrozil boj, rozvázal popruh a podal štít jezdcí. Byl to typický štít galského šlechtice, obdélníkový a vykládaný bronzem, se spirálovými ozdobami, zdůrazněnými červeným a zeleným emaillem. Viridovix ho udržoval v dobrém stavu, protože byl velmi vybíravý, co se zbraní a výstroje týkalo.

„Pěkný,“ poznamenal voják a opřel ho o nedaleký keř. Pak odjel asi sto metrů dozadu. Obrátil se a s divokým výkřikem pobodl koně. Vzduchem zasvištěl šíp. Štít zadrnčel, ale když ho Viridovix zvedl, nikde z něj neviděl třet ratiště šípu.

„Hm, asi kůň —,“ začal Kelt, ale pak užasle zmlkl. V horním pravém rohu zel úhledný otvor, procházející bronzem i dřevem. „Při hlavách mých nepřátel,“ řekl tiše.

Voják vyhledal svůj šíp, který po probití štítu uletěl ještě asi šest metrů. Vsunul ho zpět do toulce a řekl: „Máš dobrý štít. Skrze můj by proletěl dál.“ Jeho vlastní štít byl ze dřeva a kůže, dost dobrý, aby odvrátil ránu meče, ale nic víc.

Viridovix řekl: „A já jsem si myslel, že kočovníci nosí lehkou výstroj proto, že by jejich malí koně neunesli váhu kovu.“

„A pročpak jinak?“ zeptal se Gorgidas.

„Nemáš oči, ty řecký pitomče?“ odpověděl Viridovix a nastrčil svůj štít Rekovi, aby se na něj podíval. „Takový luk z tebe udělá podušku na jehly i když máš na sobě cel’ železářství, tak proč se s ním ksakru tahat?“

K Viridovikovu překvapení se začal Gorgidas smát.

„Co je na tom k smíchu?“

„Promiň,“ omluvil se Řek a zapsal si poznámku. „Myšlenka na zbraň tak silnou, že je proti ní obrana neúčinná, mě nikdy nenapadla. Ten stepní luk k nim ovšem nepatří. Jejich drátěné košile a namdalenské pancíře mu odolají docela dobře. Ale jako abstraktní představa je to fascinující.“

Viridovix vsunul malíček do otvoru ve štítu a zamumlal: „Tvé abstraktní představy ať sklátí neštovice.“ Pohybující se hnědá šmouha v dálce se zvolna proměnila ve stádo dobytka, jehož rohy trčely vzhůru jako holé větve v zimním lese. S ním jeli pastevci, nejspíš Khamorťané. Většina z nich opustila stádo a rozjela se vpřed, když uviděli přibližující se výpravu.

Jejich vůdce vykřikl několik vět ve své řeči, a pak, když mezi příchozími rozeznal císařské vojáky, dodal příšernou videsštinou: „Kdo vy? Co tady dělat?“

Nečekal na odpověď. Jeho snědá tvář potěměla hněvem, když si všiml Arigha. „Arshauman!“ vykřikl a jeho muži vztekale zavrčeli a sáhli po mečích a lucích. „Co máš s Arshaumanem?“ zeptal se Goudela, možná proto, že úředník byl nejlépe oblečený. „Arshaum udělat všem khamorthským rodům — jak vy říkat? — utrpení. Váš císař jíst prasečí

vnitřnosti, aby se s nimi vypořádat. Já, Ol-biop, syn Vorištanův, to říkám a mluvím pravdu.', „Zabijeme!“ vykřikl jeden z Olbiopových mužů. Vojáci sáhli také po svých zbraních a Arigh už měl připravený šíp. Viridovix a Lankinos Skylitzes seděli ostražitě s rukou na jílcí meče. Gorgidův římský meč ještě odpočíval v jeho zavazadlech — proto čekal, jak celá věc dopadne. Tehdy se ukázala cena Pikridia Goudela. „Zadrž, ó šlechtitný Olbiope, synu Vorištanův, nebo uděláš nevědomky chybu!“ řekl dramaticky a jeho hlas zaduněl s dobře nacvičenou řečnickou intonací. Gorgidas pochyboval, že kočovník pochytil něco kromě svého jména, ale to stačilo, aby se zahleděl na Goudela. „Překládej, starče, je to dobrý chlapík,“ zašeptal úředník Skylitzetovi. Když voják přikývl, zaujal řečnický postoj a pustil se do květnatého proslovu. „Ó vůdce Khamor'anů, kdybys nás zavraždil, bylo by to mnohem horší, bolestnější a krutější nežli smrt sama — „ „Nedokážu to opakovat, přelož si to sám,“ řekl Skylitzes. „Drž hubu,“ zasyčel Goudeles a pokračoval s gestikulací hodnou císařského paláce. Skylitzes okouzleně sledoval proud jeho výmluvnosti. „Ta hanba by žila do skonání lidstva — taková věc se nikdy nestala, ale tys ji zamýšlel. Bude jasné svědectví o tvém činu, že jsi zabil vyslance, a děsivost té zprávy bude ještě zdůrazněna hrůzností skutku.“ Překlad byl pouze ubohou kopií originálu, bez náhlých zvratů, aliterací a stupňovaného napětí. Ale to nevedlo — Goudeles držel nomády v moci své výmluvnosti, i když mu třeba nerozuměli. Jako většina nevzdělaných lidí měli řečnické umění ve velké úctě — a strážce pečeti byl v tomto oboru mistr. Pokračoval: „Modlím se, aby vaše meče ukončily můj život v den, kdy jsem uslyšel, jak byl císař pozdravován falešnými slovy. Ale stále vás budu prosit, abyste se na nás dívali mírněji a váš hněv ochabl a vaši zlost změkčila láska k bližnímu. Vyslanci jsou poslové míru, kteří roznáší jeho svaté dobrodiní. Proto si pamatujte, že naše vztahy byly až doposud dobré — a určitě se z nich budeme těšit i nadále.“ Uklonil se Khamor'anům a ti odpověděli podobně, omámení jeho výmluvností. „Co to všechno mělo znamenat?“ zeptal se Viridovix Řeka. „Nezabijí nás.“ „Aha,“ řekl Kelt, uspokojen. „Myslel jsem si, že to ta tlupa nomádů říkala, ale nebyl jsem si jist.“ „Pusť to z hlavy. Tím si nebyli jistí ani oni.“ Bombastické videsské řečnictví, plné vyumělkovaných triků, Reka vždycky sklíčkovalo. Byl zvyklý na jasnější, úspornější styl. Vrcholem videsské výmluvnosti bylo neříci nic ale mluvit o tom celé hodiny. Ovšem Goudelův proslov splnil svůj účel, Khamor'ané žiznivě lapali každou vyumělkovanou frázi. „Ha, Stříbrný jazyk!“ řekl Olbiop Goudelovi. „Ty jít do vesnice s námi, jist, strávit noc, být šťastný.“ Naklonil se kupředu a políbil Videssana na tvář. Goudeles to přijal bez mrknutí oka, ale když se Olbiop otočil a začal vykřikovat rozkazy svým mužům, písař věnoval svým druhům sklíčený pohled. „Jsou nezbytnosti v diplomatickém umění, které jsem nikdy nepředpokládal,“ zamumlal žalostně. „Copak se na pláních nikdy nekoupou?“ Potají si otřel tvář a pak si znovu a znovu čistil ruku o plášť. Většina Khamor'anů se vrátila ke stádu, s Olbiopem jich zůstalo jen pár, aby doprovodili poselstvo. „Vy jet se mnou,“ řekl vůdce. Agathias Psoes pohlédl tázavě na Skylitzeta. Ten přikývl. „Jak ti barbaři přišli k vesnicím?“ zeptal se Gorgidas, když byl Olbiop bezpečně z doslechu. „Myslel jsem, že to jsou nomádi, kteří se neustále stěhují se svými stády.“ Skylitzes pokrčil rameny. „Kdysi ovládal Videssos víc slepi než samotná Prista a zakládal na ní zemědělské osady. Někteří osadníci to přežili, jako otroci kočovníků. Myslím, že časem vymřou nebo se z nich stanou také kočovníci. Stejně už většina z nich zapomněla na Phose.“ Krátce před západem slunce dorazili k vesnici. Olbiop je vedl přímo přes zanedbaná pole. dupaje s panskou lhotejností po mladých zelených stéblech pšenice. Gorgidas uviděl další podobně zdupané řádky a napadlo ho, jak může vesničanům úroda stačit k životu. Šťekající psi uvítali příchozí na kraji vesnice. Pak projeli kolem rozpadajících se budov, svědčících o tom, že kdysi byly větší. Jeden z Khamor'anů vystřelil šíp na obzvlášť hluchého psa. Zasáhl ho do nohy. Zvíře s bolestným vytím uteklo, zatímco kočovníkovi kamarádi na něj něco křičeli. „Posmívají se mu, že málem minul,“ vysvětlil Skylitzes, předcházeje Řekově otázce. „Stařešinu!“ křikl Olbiop videssky, když jeli travnatou hlavní ulicí, a doprovodil to proudem nadávek ve vlastní řeči. Starší muž v oděvu z hrubé, bezbarvé, doma tkané látky vyšel z jednoho ze zchátralých stavení. Zbytek vesnice se držel mimo dohled, na základě dlouhých zkušeností se svými pány. Náčelník padl na zem před Olbiopem, jak by to mohl učinit občan Impéria před Thorisinem Gavrem. Skylitzes sevřel rty při pohledu na takovou úctu, prokazovanou barbaru nízkého postavení, ale neřekl nic. „Potřebujeme jídlo, místo na spaní, jak říkáte — pohodlí.“ nařizoval Olbiop, počítaje na prstech. Následoval rozhovor v řeči kočovníků. Nakonec se Khamor'an zeptal na něco Psoa, který jen přikývl. Gorgidas se rozhodl naučit řeči kočovníků — příliš mnoho mu utíkalo, když byl závislý na překladu svých druhů. Psoes se smál. „Jako by mládenci zrezavěli, kdyby měli spát další noc venku. Teď si něco užijete.“ Poddůstojník krátce promluvil se svými lidmi, kteří začali připravovat tábor na návsi. Na Olbiopův rozkaz se k nim jeho muži přidali. Pohlavár zůstal s vyslanci. Stařešina se uklonil Videssanům. „Tudy, prosím,“ řekl. Jeho přízvuk byl tvrdý a vazby archaické — vesnice bylo už dlouho odříznuta od živého jazyka Impéria. Budova, do níž je zavedl, bývala kdysi chrámem. Dřevěné sloupy stále podepíraly jeho střechu, ačkoli Phosova zlatá koule z ní už dávno spadla. Střecha sama byla doškovatá a ve spárách a trhlínách stěn z místního hrubého kamene bujela tráva. Budova neměla dveře — vchod zakrýval kožený závěs.

„Tak toto je dum pro hosty. Vstupte, prosím,“ řekl stařešina a nepochopil váhání některých návštěvníků. „O vaše zvířata se postaráme. Buďte opatrní s ohněm — je tady mnoho hořlavín. Já půjdu připravit vaši hostinu a další, eh. pohodlí. Kolik vás je?“ Dvakrát je přepočítal. „Šest, ano? No dobře,“ vzdychl.

„Jsme ti upřímně vděční za tvou pohostinnost,“ řekl Goudeles zdvořile a se zřejmou úlevou sestoupil z koně.

„Kdybychom něco potřebovali, jak se na tebe máme obrátit?“

Stařešina na něho opatrně pohlédl. Na nadávky a vyhrůžky byl už zvyklý, ale jaké nebezpečí se skrývalo za těmito medovými slovy? Na nic nepřišel, proto bruchlivě odpověděl: „Jmenuji se Plinthas.“

„Skvělé, dobrý“ Plinthas. Ještě jednou děkujeme.“ Vesničan odvedl jejich koně, podezíravější než kdykoli předtím. „U Phose, to je ošklivé jméno,“ zvolal Goudeles, jakmile vesničan zmizel. „Nuže, podívejme se, co tady máme,“ pokračoval a znělo to, jako by očekával to nejhorší.

Bývalá svatyně páchla plísní, návštěvníky hostila patrně jen zřídka. Lavice, které kdysi obklopovaly kněžiště, už dávno zmizely. Dřevo bylo na pláních příliš vzácné na to, aby ho někdo nechal zbytečně povalovat v nepoužívané budově. Zmizel i oltář — na jeho místě bylo nyní ohniště. Skylitzes měl pravdu, pomyslel si Gorgidas. Tady už nezbyla ani vzpomínka na Phose.

Videsský důstojník vytáhl z vaku kámen a ocílku a rozdělal oheň. Vyslanci se natáhli na udusanou hliněnou podlahu.

Goudeles vydechl blahem. Jako nejhorší jezdec z celé skupiny byl ze sedla nejvíce rozbolavělý. Jeho hebké ruce už nebyly jen otláčené, ale naskočily na nich puchýře. „Máš na to něco?“ zeptal se Gorgidase.

„Obávám se, že jsem vzal málo léků,“ odpověděl Řek, ale nepokusil se Goudelovi objasnit důvody, proč zanechal medicíny. Když však viděl Videssanovi! bolest, dodal: „Mast z tuku a medu ti uleví. Myslím, že bys měl o ni říci Plinthovi.“

„Díky. Udělám to, až se vrátí.“

Oheň náhle jasně vzplál, když zachvátil otep slámy. Gorgidas zahlédl modrou skvrnu barvy vysoko na jedné ze stěn. Šel se na to podívat zblízka. Byl to poslední zbytek církevní fresky, která pravděpodobně kdysi pokrývala všechny stěny svatyně. Zapomnění, plíseň, saze a čas se spojily, aby smazaly zbytek. Stejně jako bezejmenná vesnice sama, i omšelé zbytky svatyně byly jen vzdálenou vzpomínkou na zářivý sen.

Kožený závěs se odsunul stranou. Goudeles otevřel ústa, aby požádal Plinthu o mast. Ale to nebyl stařešina. Do svatyně vešlo půl tuctu mladých žen, některé nesly jídlo, jiné kuchyňské náčiní a měkké matrace na spaní, a ta poslední skoro klopýtala pod vahou několika měchů, které obsahovaly buď kavas, nebo pivo.

Olbiop souhlasně zaryčel. Vyskočil, sáhl po jedné z žen, slušně ji políbil a sevřel ji v medvědíh objetí. Sotva měla čas odložit mísu s omáčkou, než ji jeho nice lačně uchopily, sevřely její zadek a začaly se drát pod volnou tuniku.

„Ten Khamorťan je prase, jistě, ale proto se nemusíš tvářit tak zděšený,“ řekl Skylitzes tiše Řekovi. „Nabídnout hostům ženy, to na pláních patří ke zdvořilosti. Naopak, neomluvitelná hrubost je odmítnout.“

Řek byl stále zděšený, ale z jiného důvodu, než si možná Skylitzes myslel. Ani si nepamatoval, kdy naposled měl ženu. Muselo to být alespoň patnáct let — a neskončilo to úspěchem. Teď se zdálo, že nemá na vybranou. Videssan řekl jasně, že odmítnout je nemožné. Snažil se nepřemýšlet o ceně, jakou by zaplatil v očích svých kamarádů za neúspěch. Naopak. Viridovix radostně vykřikl, když vyslechl Skylitzetovo vysvětlení. Chytil jednu z dívek a protože byl vybiravější než Olbiop, vybral si tu nejhezčí. Byla malá a drobná, s velikýma očima a hnědými vlnitými vlasy. Na rozdíl od svých družek měla blůzu sepnutou jantarovou broží. „Nu, a jaký je tvé jméno, má krásná přítelkyně,“ zeptal se Kelt, shlížeje na ni s úsměvem, protože byl skoro o-deset coulů větší než ona.

„Evanthia, Plinthova dcera,“ odpověděla stydlivě.

„To myslíš toho venku? Stařešinu?“ Když přikývla, Viridovix se rozesmál. „Pak musíš být po matce, protože on není vůbec krásný.“

Zdvořile mu unikla a usmála se na něho. Gorgidas tuhle Keltovu frázi slyšel už předtím, jen na málokterou nezabrala.

Evanthia řekla: „Nevěděla jsem, že jsou lidé s vlasy jako rez. I tvá řeč zní cize. Z jaké vzdálené země jsi?“

Po tomto vyzvání byl Viridovix ztracen a naplno zvedl stavidla své výmluvnosti. Zarazil ji jen na okamžik, aby vzal od Evanthie matraci a rozprostřel ji na podlaze. „Sedni si tady, drahoušku, tak se ti bude líp poslouchat.“ Přes rameno mrkl na Gorgida.

I ostatní pán' se dali rychle dohromady. Dívky se nezdály příliš nespokojené s takovým uspořádáním, snad s výjimkou té, kterou si vybral Olbiop, protože ji neustále ohmatával svými tlapami. Ostatně, Gorgidas neviděl důvod, proč by měly být. Vždyť se jen řídily dávným zvykem svého lidu.

Jeho družka se jmenovala Spasia. Nebyla tak dobře rostlá jako Viridovikova přítelkyně. Byla silnější a nad horním rtem měla slabé chmýří. Ale měla příjemný hlas a Gorgidas brzy poznal, že není hloupá, ačkoli neměla hlubší představu o okolním světě, než kterýkoli vesničan. Její oči ulpěly na Řekově tváři. „Něco není v pořádku?“ zeptal se, protože ho napadlo, jestli necítila, že ho nevzrušuje.

Ale její odpověď byla naprosto bezelstná. „Ty jsi to, čemu se říká eunuch? Máš tak hladké tváře.“

„Ne,“ odpověděl a potlačoval smích. „Mí krajané mají ve zvyku se holit a já se tím řídím i tady.“ Sáhl do svého vaku, aby jí ukázal břitvu, kterou používal.

Zkusila její ostří. „Proč zachovávat takový bolestivý zvyk?“, zeptala se. Rozesmál se, protože na to neměl odpověď.

Ženy připravily jídla, která přinesly: kuřata, kachny králíky, čerstvě upečený chléb — skutečný chléb, upečený v peci — koláče s ovocem a salát ze směsi různých bylin a listové zelenin). Příjemná vůně opékajícího se masa naplnila bývalý chrám.

Po dobré večeři, s lehkým šuměním v hlavě po několika doušcích silného kavassu, se Gorgidas spokojeně natáhl na matraci a poškrábal se na břiše. Společně s Viridovikem a Viddessany se zasmál, když Olbiop s Arighem rozhodně odmítli salát — nomádi považovali zeleninu za krmivo pro dobytek a ne za potravu vhodnou pro lidi. „Tak je nenuť,“

řekl Viridovix „Zbude víc pro nás.“ Řek souhlasně přikývl. Některé druhy zeleniny, včetně pálivé ředkve. sice dosud neznal, ale nálev z okořeněného octa a oleje dodával salátu příjemně pikantní příchut'.

Jestliže nomádi pohrdli salátem a okurkami, o to více pili. Zkvašené kobylí mléko teklo proudem. Spokojeně přitom mlaskali a krkali podle nejlepších mravů svého kmene. Olbiopova družka přikládala měch k jeho ústům, jak nejčastěji mohla. Gorgida napadlo, že možná doufá, že se náčelník opije do bezvědomí.

Pokud ano, pak se zklamala. Khamor'an nebyl žádný nezkušený výrostek, který by se předčasně opil, když tu na něj čekala ještě další potěšení. Přitáhl dívku k sobě, znovu jí vsunul ruce pod tuniku a svlékl ji. Nevypadala příliš nadšeně. Měla výraz člověka, který se pokusil o lest, která nevyšla, a on teď musí nést následky.

Gorgidas myslel, že si Khamor'an odvede dívku ven, ale on si svlékl koženou vestu a kalhoty a vrhl se na ni, jako by tu byli sami. Řek odvrátil oči. Pikridios Goudeles něco vyprávěl své družce a ničeho jiného si nevšiml. Arigh a Skylitzes, věrní stepním zvykům, nezůstávali pozadu za Olbiopem. Viridovix chvíli užasle zíral s otevřenými ústy, rudý i ve tváři, ale pak vycenil zuby a uchopil Evanthii, která ho objala.

Goudeles zachytil Řekův pohled. „Když přijdeš do Videssosu, jíš ryby,“ řekl a položil svou partnerku na matraci.

„To bude chtít víc než tvé pero, písaři!“ zvolal Skylitzes. Úředník mu odpověděl obscénním posunkem.

Gorgidas se nepřipojil. Okolní orgie ho nijak nevzrušovaly. S lékařským zaujetím pozoroval zmítající se těla a naslouchal vzdechům, výkřikům rozkoše a občasným útržkům divokého smíchu.

Ucítil na sobě Spasím upřený pohled. „Nelíbím se ti,“ řekla a neznělo to jako otázka.

„To je jenom proto, že já —“ začal, ale Olbiopův drsný hlas ho přerušil.

Khamor'an se zvedl na lokti a čekal, až se jeho nástroj opět dostane do patřičné nálady. „Nestojí, ženský ksich-te?“ zeptal se posměšně. „Na co ti já přivedl ženskou? Nic dobré pro tebe.“

I přes liru plamenů Gorgidas ucítil, jak mu zrudly tváře. Uvědomil si, že se o tu věc musí pokusit. Spasia na něj pohlédla s mírným soucitem, když ji vzal okolo krku a přitáhl si její tvář. Byla klidná — snad by to mohlo pomoci.

Dotek jejích měkkých úst byl pro něj nezvyklý, i tlak jejích řader ho uváděl ve zmatek. Byl zvyklý na jiná objetí, na sdílenou tvrdost a pevnost. Neobratně jí pomohl z tuniky a sukně, stále si vědomý cizích pozorných pohledů. Pak se svlékl sám. Byl šlachovitý a silnější, než se zdálo. Teď mu bylo jedenačtyřicet, ale vypadal stejně, když my bylo jedenadvacet, a nebude jiný ani v jedenašedesát!, pokud se jich dožije. Opět Spasii políbil a jemně ji položil na matraci. Její rty uklidňovaly, její teplo bylo příjemné, ale on zůstával chladný.

Viridovix zahýkal a ukázal Olbiopovi na písaře: „Vidíš to, Khamor'ané? Říkal jsi odpoledne Stříbrný jazyk, jo? To s měl teda svatou pravdu, vidíš?“ Kočovník i Gal provolali písaři slávu.

Chvilí Gorgidas doufal, že to byly cizí pohledy, které mu bránily v soustředění, ale nedařilo se mu o nic lépe, ani když se pozornost obrátila jinam. „Odpusť,“ řekl Spasii. „Ty za to nemůžeš —“

„Mohu ti pomoci? Jsi moc hodný — na to, že jsi cizinec, kterého už nikdy neuvidím. To zasluhuje nějakou odměnu.“

Řek chtěl polekaně zavrtět hlavou, ale pak si to rozmyslel. „Možná ano,“ řekl a dotkl se jejího zátylku.

Snad to bylo důvěrnou známostí tohoto laskání, snad to mělo jinou příčinu — náhle málem vykřikl, když ucítil, že jeho tělo začíná reagovat. Zvedla tvář z jeho klína, usmála se a položila naznak. „Teď,“ vydechla.

Její dech se brzy začal zrychlovat, ústa hledala jeho ústa a ruce se snažily přitáhnout jeho tělo ještě těsněji. Tiše se pro sebe zasmál, když ucítil, jak se pod ním zachvěla rozkoší — odjel na pláň, aby se rozešel se svou minulostí, ale sotva tímto způsobem.

I když to dokázal, stále mn to připadalo divné a dost perverzní, než aby v tom našel skutečné potěšení. A ironií osudu, protože nebyl tak vzrušený, mohl pokračovat ještě dlouho poté, co jeho partnerka dospěla k vyvrcholení. Ústa měla otevřená a oči jí zářily hlubokou rozkoší. Nyní Olbiop, Viridovix i Arigh zatleskali Řekově výdrži. Když byl konečně hotov, Khamor'an k němu přišel a poplácal ho po zpocených zádech. „Já se mýlit,“ řekl — nemalé uznání z úst samolibého kočovníka.

Milostné hrátky spojené se střídáním partnerů trvaly dlouho do noci, ale Gorgidas se jich už nezúčastnil, spokojen, že vyrovnal svůj dluh — i když falešnou mincí, pomyslel si. Ani Spasia už nechtěla. Leželi vedle sebe a tiše si povídali o jeho cestách a jejím životě ve vesnici, dokud neusnuli.

Poslední věta, kterou řekla, zněla: „Doufám, že jsi mi dal syna.“ To Řeka vytrhlo z polospánku, ale jediná odpověď na jeho otázku bylo její tiché oddechování. Přisunul se k ní a i on usnul.

Příštího rána je probudil Olbiop hlasitým nářkem a sténáním. Drže se rukama za hlavu jako by se bál, že mu upadne, odhrnul Khamor'an kožený závěs a nahý se vypotácel ke studni. Gorgidas ho uslyšel proklínat skřípající rumpál, když vytahoval vědro vody. Vylil si ho na svou rozbolavělou hlavu a ostatní Khamor'ané se smáli jeho zbědovanému stavu.

Pak se vrátil a z vlasů mn kapala voda. To byla jeho první koupel po hodně dlouhé době, přesto byl silně cítit koňmi a starým potem. Při pomýšlení na snídani se jen otřásl, zato se žízňově lokl kavassu.

„Šupiny hada, který' ho uštknul,“ poznamenala Spasia, zatímco ohřívala Řekovi králíka. Oblečená se zdála opět cizí.

Gorgidas se přehraboval ve svém vaku, až konečně našel malou stříbrnou krabičku s obrázkem Phose na víčku. Spasia se ji zdráhala přijmout. „V noci jsi mi dal sám sebe. To stačilo,“ řekla.

„To byla poctivá výměna,*“ odpověděl. „Vezmi si to, za rozšíření mých obzorů, když kvůli ničemu jinému.“ Nechápatavě na něj pohlédla, ale on svou poznámku nevysvětlil. Nakonec dárek přijala a zamumlala pár slov díky.

Kolem nich se loučili ostatní. „Ne, zlato, nemůžeš jet s námi. Bylo to jen noční setkání,“ vysvětloval Viridovix trpělivě znovu a znovu, dokud Evanthia nepochopila. Gal se loučil v životě mnohokrát a nespěchal s tím. Navzdory své divokosti v bóji a zálibě ve rvačkách a sporech všeho druhu nebyl krutý člověk.

Gorgidas upevnil svůj vak na hřbet nákladního koně a zkontroloval řemeny. Pak se vyhoupl do sedla ponyho, na němž jel včera. Skylitzes dal pohybem ruky signál k odjezdu. Výprava vyjela z vesnice a jen šlachovitý žlutý pes běžel za

nimi, dokud jeden z Khamort'anů neotočil koně a nepředstíral, že se za ním chce pustit. Pak zvíře zděšeně uteklo. Dálka postupně pohltila lidi, domy, cesty, i samotnou vesnici.

Kočovníci nezůstali s císařskou výpravou dlouho — stáda čekala na jejich návrat. Olbiop si vyměňoval posměšky s Agathiem Psoem a jeho lidmi, vychloubaje se vlastní statečností. „A tenhle,“ řekl a ukázal na Reka, „šoustal dobře, na chlapa, co nemá koule.“

„Ať tě sežerou vrány,“ zamumlal Gorgidas řecky.

„Teď být opatrný, Psoes,“ řekl Olbiop. „My chytit tě, když nehlídat vyslance — my tě zabít.“

„Sklapni,“ odpověděl Psoes v tomtéž nevážném tónu, ale on i nomád věděli, že může přijít den, kdy nebudou žertovat. Olbiop a jeho lidé naposled zamávali na pozdrav a vydali se zpátky na jih.

„Jedeme,“ nařídil Skylitzes.

„Okamžik, prosím.“ Gorgidas slezl z koně a rozbalil svůj vak. Ostatní udiveně přihlíželi, jak se v něm přehrabuje. Když našel svou britvu, zahodil ji daleko do stepi. Znovu nasedl a uklonil se Skylitzetovi. „Dobře, jedme.“

03 KAPITOLA

Zralá jahoda zasvětila Marcovi kolem hlavy a rozpleskla se o stěnu baráku za ním. „Pro všechny svaté, Pakhymere,“ řekl unaveně, „zahod' svůj zatracený prak a dávej pozor, ano?“

„Já jsem ho jen zkoušel,“ odpověděl Laon Pakhymer nevinně. Navzdory jízvám od neštovic a hustému vousu měl ^raz malého chlapce. Velel nájemnému pluku lehké jízdy z Khatriše, malého kaganátu na východních hranicích Videssosu. Stejně jako všichni Khatrišané nedokázal brát nic vážně. Žádná gravitas, pomyslel si tribun.

Ale i tak byl rád, že se Pakhymer rozhodl přijít na poradu důstojníků legie. Ačkoli přímo nespadal pod Scaurovo velení, jeho jezdci úspěšně spolupracovali s římskou pěchotou.

Jako by letící jahoda dala nějaký zvláštní signál, tribunovi důstojníci se přestali bavit mezi sebou a otočili se k němu, aby vyslechli, co jim chce říct. Zvedl se ze židle v čele stolu a párkrát přešel sem a tam, aby si uspořádal myšlenky.

Skvrna jahodové šťávy na bílé omítce ho rušila.

„Všechno je jinak — už zase,“ řekl konečně. „Někdy si myslím, že jakživ nebudeme bojovat proti Yezdu. Nejdřív občanská válka proti Ortaiu Sphrantzetovi, pak proti Onomagoulvi, a teď proti velkému —“ vyslovil to slovo s ironií, „— hraběti Draxovi.“

„Jaké jsou poslední zprávy?“ zeptal váhavě Sextus Minucius. Zúčastnil se takové porady poprvé a měl dojem, že všichni ostatní jsou informováni lépe než on.

Kéž by tomu tak bylo, pomyslel si Scaurus. „Viš tolik, co my. obávám se. Je to, jak říkal včera Apokavkos. Když Drax porazil Onomagoula, uvědomil si, že tam reprezentuje jedinou skutečnou sílu. Zdá se, že se rozhodl hrát vlastní hru.“

„Ale západní území — Garsavra, Kypas, Kyzikos — byly přece vždycky naše,“ protestoval hněvivě Zeprin Červený. Navzdory tomu „naše“ nebyl Videssan, nýbrž žoldnér z Halogy. Sloužil však Impériu už tak dlouho, že se s ním ztotožnil, stejně jako Phostis Apokavkos se Římány. Před bitvou u Maraghy zastával vysokou hodnost v císařské gardě. Mnoho věcí bylo před Maraghou jinak.

„Namdalen býval také videsský,“ řekl tribun. Zeprin něco zabručel a smutně přikývl. Marcus pokračoval: „A když už o tom mluvíme, Drax jen uskutečňuje starý sen ostrovanů o novém Namdalenu na půdě Impéria. Až se ta zpráva dostane do Vévodství, vyrazí spousta baronů na západ, aby si urvali své malé léno, dokud to jde. Jediný způsob, jak tomu zabránit, je rychle porazit Draxe.“

Gagik Bagratouni, nakharar, který velel Vaspurakáncům ve Scaurově jednotce, zvedl ruku. „Jsou tady — jak se to řekne? — Namdaleňané, co blíž Draxovi než ti „Vévodovi“? Jeho široká tvář se skobovitým nosem vyhlížela soustředěně, když mluvil. Videsština mu dělala potíže. „Utprand spoustu jich má. Co s nimi Thorisin bude udě-lat? — Řekni mu to a budete to vědět oba,“ zabručel Gaius Philippus. Bagratouni zvedl tázavě obočí, protože to nepochopil. „Vidím tři možnosti, všechny tři riskantní,“ řekl Marcus. Začal je vypočítávat na prstech: „Může je oddělit od zbytku armády a poslat je, řekněme, na khatrišská hranice. Tak budou z cest)1, ale kdo je uhlídá, jestliže se rozhodnou domluvit s Draxem? Nebo je můžeme nechat tady, v hlavním městě, s tím samým rizikem. A kdyby se zmocnili města, Impérium zahyne.“ Tribun si vzpomněl, jak se tato vyhlídka zamlouvala Sotericiovi.

Bagratouni polohlasem překládal jeho slova svému zástupci Mesropu Anoghinovi Marcus dokončil: „Nebo je můžeme vzít sebou a doufat, že nepřeběhnou při první příležitosti k Draxovi. Já v to taky doufám,“ dodal a zasmál se.

„A nebylo by to přesně to, co potřebujeme?“ řekl Gaius Philippus. „Střetnout se s tou jejich zatracenou těžkou jízdou čelně je už tak dost zlé, ale stydne mi krev v žilách při pomýšlení, že by nás napadli zradou zezadu.“

„Slyšel jsem, že Drax a Utprand jsou rivalové,“ řekl Minucius. „Je to tak?“

„Myslím, že je to pravda, ale neznám důvod,“ odpověděl Marcus. Podíval se na ostatní. „Víte to někdo?“

„Já,“ řekl Laon Pakhymer okamžitě. Scaura to ani nepřekvapilo. Khatrišané^ zvědaví jako opice, byli nevyčerpatelným zdrojem podobných informací. Pakhymer vysvětloval: „Kdysi byli přátelé a spojenci a obléhali spolu tvrz jednoho šlechtice. To místo bylo na jezeře. Utprand útočil z pozemní strany, Drax od vody. Seděli tam a chtěli posádku vyhladovět. Ale oni se drželi, i když to bylo beznadějné — nechtěli se vzdát Utprandovi, myslím.“

Scaurus si vybavil Utprandovy ledové oči a vůbec se nešťastnému šlechtici nedivil.

Pakhymere pokračoval: „A taky se nevzdali. Otevřeli brán) na jezerní straně a vzdali se Draxovi — a pouze Draxovi. Když Utprand požadoval svůj podíl na kořisti, velký hrabě —“ řekl stejně sarkasticky jako Marcus „— ho poslal do prdele. Od té doby spolu nejsou nějak zadobře.“ Nakažlivě se usmál.

„To je dobrý důvod,“ prohlásil dunivě Zeprin Červený. „Bohové plijí na muže, který porušuje přísahu.“ Přes snahy svatého Kvedulfa byli Halogané stále pohany, uctívajícími svá vlastní pochmurná božstva.

Pakhymerovo vyprávění Marca poněkud uklidnilo. Zdálo se, že je to pravda a že nepřátelství mezi oběma namdalenskými vůdci stále trvá. Tohle byly věci, kterých Istivá a úskočná Videsská politika dokázala s úspěchem využívat.

Tribuna na okamžik napadlo, jak loajálně se projeví Bagratouni a jeho Vaspurakánci. Pravda, Yezd je vyhnal z jejich vlasti do Videssosu, ale tady se stali obětí pogromu, vedeného fanatickým videsským knězem. Nemohli teď vidět v Draxovi a jeho Namdaleňanech spíše spojence, nebo se s nimi dokonce spojit jako s kolegy—heretiky? Další důvod k obavám, pomyslel si.

Porada skončila brzy. Nebylo k dispozici dost informací pro sestavení dalších plánů. Když se důstojníci rozházeli, zavolal si Scaurus Gaia Philippa stranou. „Co bys udělal ty, kdybys byl Thorisinem?“ zeptal se ho. Doufal, že by mu veteránův britký smysl pro praktické záležitosti mohl pomoci uhodnout, co císař zamýšlí.

„Já?“ Vrchní setník se poškrábal na zjizvené bradě. Chvilí přemýšlel. Pak se nevesele zasmál. „Já myslím, že bych našel jiné řešení.“

„Tak dělejte, pohyb,“ popoháněli námořníci legionáře nastupující na dopravní lodě, které je měly převést přes úzkou úžinu, kterou Videssané nazývali Dobytčí stezka, a dál do západních území. Jeden z rozumnějších námořníků dodal: „A pozor na nohy, vy nemehla. Paluba je v tomhle dešti zatraceně kluzká.“

„To mi vykládá,“ řekl Gaius Philippus, těsně zahalený do svého pláště, aby uchránil korunu před vlhkostí. Marcus by býval byl raději, kdyby se nalodovali v přístavu Neorhesian na severním okraji města než v jižním přístavu Kontoskalion. Víchřice přicházela od jihu a zde proti ní nebyla žádná ochrana.

Každou chvíli zaslechl pád a salvu kleteb, když některý voják upadl a zřít se do podpalubí. O kus dál nervózně ržáli koně a jejich khatřiští a namdalenští páni je chlácholili.

Senpat Sviodo nemotorně přistál vedle Scaura. Stuhly na jeho čepici zavlály, když zavrával, aby udržel rovnováhu.

„Mrštný jako kočka,“ prohlásil.

„Ožrala třínohá kočka, to snad,“ řekl Gaius Philippus. Senpat na něho udělal obličej.

Za okamžik seskočila na palubu jeho mladá žena. Nepotřebovala ničí paži, aby ji zachytila, dopadla se skutečnou kočičí lehkostí a pružností. Nevrat Sviodo byla v mnoha směrech pozoruhodná žena. Byla krásná, snědá s výraznými vaspurakánskými rysy. Její vlnité, zářivě černé vlasy, nyní zvlhlé, se draly zpod hedvábné čapky.

Ále bylo na ní víc, než pouhá její krása. Nosila tuniku a baňaté kalhoty stejně jako její manžel a šavle, zavěšená na opasku, budila dojem častého používání. Navíc byla skvělá jezdkyň a její odvahu by jí mohl závidět kterýkoli muž. Málokdo by dokázal po bitvě u Maraghy opustit bezpečí Khliatské pevnosti a vydat se hledat manžela a legionáře, nevěda přitom, jestli vůbec žijí — a najít je.

A kromě toho ji se Senpatem pojil vztah, na němž nebylo možno nalézt jediný kaz. Byly chvíle, kdy Scaurus musel potlačovat žárlivost.

Na palubu začaly nastupovat další ženy s dětmi. Minuciova družka Ereně dopadla skoro tak dobře jako Nevrat a pak zachytila dvě ze svých dcer, které seskočily za ní. Helvis jí podala třetí děvčátko, jen o pár měsíců starší než Dosti. Malric seskočil sám, překulil se na mokré palubě a rozesmál se. Helvis ho následovala. Marcus a Nevrat přiskočili a zachytili její pád. „To od tebe bylo idiotské,“ řekla Nevrat ostře a v hnědých očích jí zablýskl hněv.

Helvis na ni zamračeně pohlédla. „Kdo jsi, abys mě peskovala kvůli takové hlouposti?“ odpověděla. „Tys dělala nebezpečnější věci, než skákání na palubu.“

Nevrat se zamračila a pocítila závan smutku. „Ano, ale nebudu to dělat, když mi Phos dopřeje nosit pod srdcem dítě.“

Mluvila tiše, a Helvis náhle pochopila a objala ji.

„To je moje práce,“ řekl Senpat a v očích mu zatančily veselé ohníčky. „Musíme to pořád procvičovat, dokud to nevyjde.“ Nevrat ho rýpla do žeber. Zavýskl a oplatil ji to.

Thorisin Gavras, doprovázen svou milenkou Komittou Rhangáwe, procházel přístavem, aby se přesvědčil, jak pokračuje nalodování jeho armády. Císař si stále dělal starosti s Utprandovými Namdaleňany, i když se už rozhodl podstoupit riziko spojené s jejich účastí na výpravě. Prohlížel si každého nalodujícího se žoldnéře, jako kdyby hledal zradu v záhybech pláště.

Trochu se uvolnil, když dorazil k legionářům. Věnoval Marcovi sebeironizující úsměv. „Měl jsem tě poslechnout, když jsi mě varoval před Draxem,“ řekl a zavrtěl hlavou. „Tady je všechno v pořádku?“

„Vypadá to tak,“ odpověděl tribun, potěšen, že si Gavras vzpomněl, a bez hněvu. „Zatím je tady zmatek, ale to se srovná.“

„To tak vždycky bývá, když se někam vypravujeme.“ Císař se uhodil pěstí do dlaně drahé raky. „Při Phosově světle, přál bych si, abych šel s vámi, místo Zigabena. To čekání je lirozné, ale nemohu si dovolit opustit hlavní město, dokud si nebudu jistý, že se mi Vévoda nevylodí v zádech. Kdyby pronikli do vnitrozemí, museli bychom je pracně zatlačovat zpátky a přitom bychom se možná střetli s vévodou Tomondem na místě, které by si on sám zvolil.“

Před pár lety, blesko Marcovi hlavou, by se Thorisin slepě vyřít na prvního nepřítele, který by se ukázal. Teď už byl opatrnější. Hlavní město bylo ústředním bodem Videssosu. Tvořilo křižovatku pozemních i námořních cest a veškeré državy Impéria byly odtud snadno dosažitelné.

Komitta Rhangáwe pohrdavě pohodila hlavou. „Mohl jsi to všechno zarazit dřív, než to vůbec začalo, kdybys mě byl poslechl,“ řekla Thorisinovi. „Kdybys udělal z Ortaia Sphrantzeta odstrašující příklad, ten prokletý Drax by se bál na rebelii jen pomyslet — a stejně tak Onomagoulos, když už jsme u toho.“

„Uklidni se, Komitto,“ zabručel císař, který nerad slyšel, jak mu jeho ohnivá milenka čte levice na veřejnosti.

Oči jí nebezpečně zajiskřily a úzká bleďá tvář nabyla náhle divoké rysy ptáka, vrhajícího se na kořist. „Neuklidním! Nemůžeš se mnou takhle mluvit. Jsem aristo-kratka. i když mi odpíráš řádnou svatbu —“ A tak spíš s galským žoldněřem, pomyslel si Marcus, polekaný směrem, který rozmluva nabrala. Zdálo se, že i Komitta si uvědomila

nebezpečí, a tak se vrátila k původnímu tématu. „Měl jsi nechat dovléct Sphrantzeta na Volské fórum a zaživa upálit, jak zasluhují usurpátoři. To —

„Ale Thorisin už slyšel dost. Dokázal udržet na uzdě . svůj temperament pokud šlo o státní záležitosti, ale ne pokud šlo o osobní věci. „Měl jsem tě nakopat do tvého krvežíznivého aristokratického zadku, když jsi poprvé začala se svým „já — jsem — ti — to — říkala“,“ zařval. „Byl bych dnes šťastnější.“

„Ty domýšlivý sráči!“ zaječela Komitta. Začali na sebe křičet jako dva prodavači ryb. Námořníci a vojáci naslouchali, nejdřív poněkud oťřeseně a pak s rostoucí úctou. Marcus si všiml prosedivělého námořníka s celoživotní praxí v nadávání a kletbách všeho druhu, jak soustředěně poslouchá a každých pár sekund přikyvuje, neslyšně pohybuje ústy, jako by si pokoušel zapamatovat některé zvlášť vybrané nadávky.

„Hůůů!“ řekl Senpat Sviodo, když se Thorisin nakonec otočil na podpatku a vztekle odešel. „Ještě že s ním ta dáma sdílí lože. Jinak by se musela zodpovídat za urážku majestátu.“

„To by stejně měla,“ řekla Helvis. Ačkoli Namdaleňanka, přesto sdílela uctivý postoj Videssanů k císařské důstojnosti.

„Nechápu, proč jí to toleruje.“

Ale Scaurus viděl Thorisinovy hádky s milenkou už předtím a došel k vlastním závěrům. Řekl: „Ona působí jako stavidlo v hrázi. Nechá ho vypustit všechnu podrážděnost a přebytečnou energii.“

„Jo, a vrací mu to zpátky dvojnásob,“ řekl Gaius Philippus.

„Možná,“ připustil Marcus. „Ale bez ní by byl zralý na mrtvici.“

Gaius Philippus obrátil oči v sloup. „To stejně je.“

„A kdyby ho kleplo,“ řekl Senpat Sviodo, „řekla by, že jí to udělal naschvál.“

Námořníci s rachotem vytáhli nástupní můstek na palubu. Zvlhlé plachty se začaly rozvinovat. „Opravdu v tomhle počasí vyplujeme?“ řekl udiveně Senpat.

„Proč ne. Je to jen přes Dobyťčí stezku a vítr se nezdá tak zlý,“ odpověděl Marcus. Neměl větší námořní zkušenosti než většina Římanů, ale cítil se jako studnice vědomostí před Vaspurakáncem, jehož země ležela hluboko ve vnitrozemí. Pokračoval: „Říkají, že mokré plachty napomáhají plavbě, protože vítr tolik neproniká jejich tkaninou.“

Jeho zasvěcený výklad udělal dojem na Senpata, ale Helvis, pocházející z národa skutečných mořeplavců, se hlasitě rozesmála. „Kdyby to bylo tak, můj drahý, tohle by musela být nejrychlejší loď široko daleko. Je to jako se solí při vaření: trocha soli je příjemná, ale příliš mnoho je horší než žádná.“

Polonazi námořníci začali svíjet lana. Na vedlejší lodi hýkali mezci. Dva lodníci a kapitán kleli, i když ne ani zpola tak barvitě, jako předtím Thorisin s Komittou, protože velká čtvercová plachta zplihle visela a nechtěla nabrat vítr. Konečně se s pleskotem naplnila a loď se pohnula. Kapitán vychrlil další salvu nadávek, tentokrát na muže u kormidelního vesla, který se mu nezdál dost rychlý — jestli právem, to Scaurus nedovedl posoudit. Loď vyplula z přístavu. Soteric, syn Dostiho, projel kolem pochoduující kolony legionářů. Vojáci v předních řadách nadávali na prach, zvednutý jeho koněm. Ti v dalších řadách už stejně polykali prach, který vířili jejich kamarádi. Namdaleňan zarazil koně vedle Marca a s výdechem úlevy sňal svou kónickou prilbu. Pot vytvářel tenké stružky v prachu pokrývajícím jeho tvář. „Hůůů!“ řekl. „Strašné horko.“

„Jistě,“ odpověděl tribun. Pochyboval, že jeho švagr za ním přijel, aby si postěžoval na počasí.

Ať už měl za lubem cokoli, nespěchal s tím. „Krásná země,“ řekl.

Scaurus musel opět cokoliv. Nižiny v západních provinciích Impéria byly opravdu úrodné. Bohatá černozem plodila v hýřivé hojnosti a celý kraj byl oděn do chvějivého stínu zeleně. Rolníci vycházeli každé ráno do polí a sadů rodících pšenici a ječmen, fazole a hrách, víno, olivy, broskve, ořechy a sladce vonící citrusy. Jen málo venko-vanů zdravilo vojsko táhnoucí kolem do boje proti namdalenským heretikům. Většinou byli rádi, když viděli vojákům paty. Západní rovina byla obilnicí hlavního města. Po řekách, plynoucích východním směrem do moře neustále pluly plně naložené čluny. Kraj živil i armádu táhnoucí k jihozápadu. Zemi stále spravovali císařští úředníci, kteří dokázali zajistit plynulý přísun zásob imperiálním silám. Marcus přemýšlel, jak dlouho to potrvá, než narazí na první z Draxových tvrzí, blokujících další cestu. Počítal, že už to nebude dlouho trvat.

„Krásná země,“ opakoval Soteric. „Trochu moc dusná v létě, ale pole tak úrodná, že by na vejci vyrostlo peří. Dovedu pochopit, co měl Drax na mysli, když se ji rozhodl zabrat pro sebe.“ Na chvíli se odmlčel a prohrábl si rukou světle hnědé vlasy skoro téže barvy jako měla Helvis. Narozdíl od mnoha svých krajanů si nevyholoval zadní část hlavy. „Při Wagerovi, vůbec by mi nevadilo sám se tady jednoho dne usadit.“

Pátravě pohlédl na Scaura. Jeho oči měly tutéž modrou barvu jako Helvisiny, ale chyběla jim její vřelost. Zahnutý nos mu výbojně trčel kupředu.

„Ne?“ zeptal se Říman a podíval se pozorně na svého švagra. Pokračoval, opatrně vole slova: „Ty se nechceš vrátit do Vévodství? Chtěl bys raději nějaký statek tady, až ti vyprší závazek?“

„Jo, až mi vyprší závazek,“ řekl Soteric a tiše se zasmál. Stále studoval tribunovu tvář. „To možná nebude trvat ani tak dlouho.“

Marcus se snažil zachovat výraz blažené nevinnosti. „Opravdu? Myslel jsem, že jsi to podepsal na hezkých pár let — tak jako já.“

Soteric zlostně sevřel rty. „No, asi jsem se zmýlil,“ řekl. Pobodl koně ostruhami tak prudce, že se lekl a začal se stavět na zadní. Soteric ho sevřel koleny, prudce otočil a odcválal pryč. Tribun ho sledoval pohledem plným obav a pochybností. Byl zvědav, jestli Utprand dokáže udržet toho mladého muže pod kontrolou — a zdali to má vůbec v úmyslu. Západ slunce zbarvil západní oblohu krví. Kdesi v nedalekém mlází truchlivě zahoukala předčasně probuzená sova. Armáda se zastavila, aby rozbila tábor. V důvěře, že jsou stále na přátelském území, postavili Videssané a Namdaleňané chatrné palisády a uvnitř vztyčili stany, jak koho napadlo. Khamortští jezdci si dělali ještě méně starostí. Každý se uložil, kde se mu zlíbilo s tím, že se ke svým druhům připojí ráno.

Naproti tomu legionářský tábor představoval obvyklé římské polní opevnění, jaké Římané budovali automaticky, ať už byli na bezpečném území či měli nepřítele v patách. Gaius Philippus vybral místo s dobrou tekoucí vodou, které se dalo dobře bránit. Pak se vojáci pustili do práce. Každý muž měl určenou povinnost, která se nikdy neměnila. Někteří kopali obranný příkop a další budovali z vytěžených hlíny val a zaráželi do něho špičaté kůly, které pro ten účel vezli sebou. Uvnitř tábora stály osmimístné stany v úhledných blocích, manipuli za manipulem, a mezi nimi byly ponechány široké uličky.

Nikdo si na tu práci nestěžoval, i když šlo o tábor jen na jednu noc. Pro Římany byly takové zemní práce druhou přirozeností. Už příliš často se přesvědčili o hodnotě těchto opevnění, než aby podstupovali riziko táboření bez nich.

Stejný názor měl i Laon Pakhymér se svými Khatrišany. Marcus je rád pozval, aby sdíleli tábořiště s Římany, jako už často od bitvy u Maraghy. Navíc ochotně pomáhali s prací při budování tábora. I když nebyli tak vycvičení jako legionáři, nebyli to žádní uleváci.

„Podívej se na ně.“ řekl Gaius Philippus a sledoval dva khatrišské vojáky v hádce se svým důstojníkem. Ani hlučná výměna názorů jim nebránila v dalším nakládání hlíny na štíty a v jejím vytahování na násep. Vrchní setník se poškrábal na hlavě. „Nevím, jak to dokážou, ale dokážou to.“

Khatriští strážníci odháněli malé chlapce od svých po-pudlivých malých koní. Scaurus neměl velkou radost z přítomnosti žen a dětí v táboře. To neměl nikdy. Byl přizpůsobivější než Gaius Philippus, ale i jemu to připadalo až příliš neřímské. Před dvěma lety, když legionáři táhli proti Yezdu, zakázal přítomnost žen a dětí na pochodu. Ale po katastrofě u Maraghy vážila bezpečnost víc než římský zvyk. A bylo snazší změnit sýr zpátky v mléko než zrušit privilegium jednou udělené.

Tribunův stan stál na hlavní ulici tábora, via principalis, v polovině cesty mezi východní a západní branou. Když Scaurus přicházel, před stanem si hrál Malric s malou pruhovanou ještěrkou, kterou chytil. Zdálo se, že z toho měl větší potěšení než ještěrka. „Tati,“ zvolal, vzhlížeje k němu. Zvířátko toho využilo a bleskurychle zmizelo. Malric začal okamžitě plakat a nebyl k utišení, i když ho Scaurus zvedl a zatočil se s ním. „Já chci zpátky svou ještěrku!“ Snad ze solidarity začal uvnitř stanu plakat Dosti. Helvis se vynořila a vypadala rozmrzele. „Co nařikáš —“ začala nazlobeně. Pak se překvapeně zarazila, když spatřila tribuna. „Bud' zdrav, miláčku. Neslyšela jsem tě přijít. Proč ten povyk?“

Marcus jí vysvětlil celou tragédii. „Pojď sem, synu,“ řekla a vzala si Malricu od Marcuse. „Nemohu ti dát tvou ještěrku,“ řekla a zamumlala na okraj, „Phosovi díky.“ Malric to neslyšel, plakal ještě hlasitěji. Helvis pokračovala: „Nechtěl bys raději kandovanou švestku, nebo i dvě?“

Malric ztichl. Ještě před rokem, uvědomil si Scaurus, by zaječel „Ne!“ a nařikal by dál. Teď jen řekl: „Tak dobře.“

„To je hodný chlapec,“ řekla Helvis a osušila mu tvář sukní. „Jsou uvnitř. Pojď se mnou.“ Vzdychla. „A pak se pokusím uklidnit Dostiho.“ Opět veselý, Malric se vrhl do stanu. Helvis a Marcus ho následovali.

Ačkoli byl velitelem, Marcus sebou nevozil do pole žádný přepych. Kromě matrací na spaní se zařízení stanu skládalo pouze z Dostiho kolébky, vratkého stolu a skládací židle. Helvisin přenosný oltář stál na trávě, stejně jako malá truhlice, v níž přechovávala své trezory. Scaurova truhlice z tmavšího dřeva stála vedle.

Helvis otevřela svou truhlu a dala Malricovi jeho sladkosti. Pak vzala Dostiho do náruče a začala mu zpívat ukolébavku. Její zvukový hlas zněl jemně a něžně. „Nebylo to tak zlé,“ řekla po chvíli s úlevou, když opatrně ukládala dítě zpět do kolébky. Scaurus vykřesal oheň, rozsvítil hliněnou lampu na olivový olej a zaznamenal denní pochod do mapy, kterou sebou vezl.

Když šel Malric spát, Helvis řekla: „Bratr říkal, že s tebou dnes mluvil.“

„Ano?“ řekl tribun bez zájmu. Zapsal poznámku do mapy, nejprve latinsky a pak, pomaleji, videssky. Takže Soterie jel zpět k ženám.

„Ano.“ Helvis ho pozorovala se zvláštní směsí vzrušení, naděje a obav. „Řekl mi, abych ti připomněla slib, který jsi mi dal loni ve Videssosu.“

„Ano?“ řekl Scaurus znovu. Uhýbal, nemohl si pomoci. Když se zdálo, že Gavrovo obléhání města skončí neúspěchem, uvažoval o tom, že se přidá k Namdaleňanům, kteří opouštěli císaře a vraceli se domů. Jen Zigabenův úspěch mu v tom zabránil. Helvis byla zklamaná, a ještě víc, když se po neočekávaném vítězství Římané a Namdaleňané dali do císařských služeb.

„Ano.“ Rozhodnost zúžila její plné rty. Její ústa se teď podobala bratrovým. „Byla jsem ženou vojáka i před tebou. Marcu, a věděla jsem, že nemůžeš udělat, co jsi plánoval —“ Scaurus se zamračil — to nebyl jeho plán, „— jakmile Thorisin dosedl na trůn. Příliš často děláme to, co musíme a ne to, co chceme. Ale teď je zde možnost začít znovu, lépe než předtím!“

„Jaká možnost?“

Oči jí hněvivě zablyskaly. „Nejsi žádný vtipálek, můj drahý, a hraješ to špatně. Naděje být zase svoji a neposlušchat žádného cizího kacířského pána. A ještě víc: naděje dobýt novou říši, jako hrdinové ve starých písních.“

Aha. pomyslel si tribun, také to má v sobě, tu namdalenskou touhu po videsské půdě. „Nevím, proč jsi tak dychtivá sbírat kosti Impéria,“ řekl. „Přinášelo mír a bezpečí velké části tohoto světa tolik let, že z toho na mě jde závrať, když si to představím. Je podlé vpadnout mu do zad, když je zraněné, jako divoká kočka na jelena se zlomenou nohou. A řekni, dělají tví ostrované něco jiného?“

„Asi ne.“ řekla a Scaurus musel obdivovat její poctivost. „Ale, při Wagerovi, zasloužíme si šanci zkusit to. Krev Videssanů vychladla a jenom jejich intriky nám tak dlouho brání získat to, co je právem naše.“

„Jakým právem?“

Vykořčila k němu. napřahující ruku. Marcus zvedl ruce, aby zachytil ránu, ale ona místo toho uchopila jílec jeho meče.

„Takovým!“ řekla divoce.

„To je stejný argument, jaký používá Yezd,“ řekl a její prsty pustily meč, jako by se o něj popálila. Odsunul ho stranou. Nechtěl, aby se jeho meče dotýkal kdokoli jiný kromě něho. „A jak si poradíte s nimi, tady ve vašem novém Namdalenu?“

Svým vnitřním zrakem uviděl nekonečnou řadu drobných válek: ostrované proti Yezdu, Videssané proti nomádům, dva proti jednomu, aliance, zrady, překvapivé útoky — a nevinné rolníky a měšťany v západních provinciích rozdrcené na prach pod železnými podkovami donekonečna pochoduujících armád. Ten obraz ho naplnil odporem, ale věděl, že Avshar by se při něm smál s chladným potěšením.

Řekl to a pozoroval, že Helvis couvla. „Problém s tvým bratrem a to, co ho dělá smrtelně nebezpečným,“ pokračoval, „spočívá v tom, že má dost představitosti, aby byl krutý, ale ne dost k tomu, aby viděl trosky, které jeho krutost zapříčiní.“ Uviděl její pohrdavý výraz a rychle pokračoval: „To celé je hádání o ničem. Namdaleňanům nevelí Soterice, ale Utprand.“

„Utprand? Mluv o zimě. ano? Utprand jí led a vydechuje mlhu.“ Její pohrdání oslabilo, ale nezničilo její zálibu v barvitých představách. Scaurus vyprskl.

Helvis se na něj stále dívala s pohledem člověka, zkoumajícího vodní hodiny, které kdysi šly, ale nyní odmítají fimgovat. „Pověz mi jednu věc,“ řekla. „Jak to, když tolik miluješ Impérium —“ do jejího hlasu se opět vrátilo pohrdání, „— že jsi chtěl loni odjet do Namdalenu?“

Marcus si vzpomněl na svého stoického učitele, sou-chotinářského Řeka jménem Timanor, sípajícího: „Když lo není správně, nedělej to, když to není pravda, neříkej to.“ Čert vezmi Řeka — teď si přál, aby uměl lépe lhát.

Protože to nedokázal, vzdychl a zařídil se podle rady svého učitele. „Protože tehdy jsem si myslel, že když zůstanu, bude válka mezi Thorisinem a Ortaiem delší a horší a mohla by roztrhat Videssos na kusy.“

I ve světle lampy uviděl, jak zbledla. „Protože by mohla roztrhat Videssos —?“ zašeptala, jako by ta slova byla řečena v nějakém jazyce, kterému dobře nerozumí. „Videssos?“ Její hlas začal nabývat na síle jako přílivová vlna. „Videssos? Ne pomýšlení na mě, ne pomýšlení na děti — ale tohle shnilé, rozpadající se Impérium?“

Skoro křičela. Malric a Dosti se polekaně probudili a dali se do pláče. „Vypadni, vypadni odtud!“ zařvala na Scaura.

„Nechci se na tebe dívat, ty hnusný podělanče!“

„Vypadnout? Je to můj stan,“ řekl tribun rozvážně, ale Helvis byla vztekem bez sebe.

„Vypadni!“ zaječela znovu a vrhla se na něho. Zvedl ruce na obranu a ona mu zaťala nehty do zápěstí. Zaklel, chytil ji za nice a pokusil se ji uklidnit, ale bylo to jako držet rozzuřenou lvici. Odstrčil ji a vyšel do noci.

Pár legionářů, které potkal, když kráčel podél důstojnických stanů, zachovalo kamennou tvář. Podobné věci se přihodily leckomu z nich, ale oni nemuseli alespoň chránit svou velitelskou důstojnost.

Gaius Philippus hovořil se dvěma strážnými u palisády. „Myslel jsem, že jsi šel k sobě,“ řekl, když uviděl tribuna.

„Hádka.“

„To vidím.“ Vrchní setník tiše hvízdal, když uviděl hluboké škrábance na Marcově paži. „Můžeš se dnes vyspat u mě, jestli chceš.“

„Díky. Snad později.“ Marcus byl příliš rozladěn, než aby se mu chtělo spát.

„Doufám, že s jím dal pořádně na zadek?“

Tribun věděl, že se mu setník snaží dát najevo své sympatie, ale jeho drsná rada mu nebyla k ničemu. „Ne,“ odpověděl.

„Byla to moje chyba přinejmenším stejně jako její.“

Gaius Philippus jen pohrdavě odfrkl, ale Marcus cítil hořkou pravdu svých slov. Vydal se na obchůzku tábora. Chápal, že jeho dřívější činy mohly ponechat Helvis — a s ní Soterica — ve víře, že by se snad přidal na stranu ostrovanů proti Impériu. Říct jim něco jiného by bylo mohlo vyvolat hádku, a on si myslel, že taková otázka nikdy nevystane.

A teď tu bylo obojí, otázka i hádka, obě ještě horší díky jeho nevyslovené nepravdě. Nevesele se zasmál. Starý Timanor nebyl žádný osel.

„Chrápeš,“ obvinil tribun příštího rána Gaia Philippa.

„Jo?“ Veteran se zakousl do cibule. „Kdo se o to stará?“

Nevyspalý Scaurus sledoval, jak legionáři ruší tábor, sledoval, jak jejich štěbetající ženy zaujmají své místo ve středu pochodové sestavy. Helvis byla už pryč. Jeho stan vypadal podivně opuštěný, když ho boural. Přemýšlel, jestli se vrátí, nebo jestli zůstane se Soterice a svými krajany.

Bylo příjemné pustit z hlavy takové myšlenky, když se vojáci začali řadit do pochodového proudu. Přímocharé otázky vyžadovaly přímocharé odpovědi: Blaesův manipol bude pochodovat před Bagratouniho Vaspurakanci, ne za nimi. Tato cesta vypadá lépe než tamta. Quintus Eprius bude tři dny bez žoldu za hru s falešnými kostkami.

Khamorthský zvěd cválal podél kolony dozadu k Mer-tiku Zigabenovi, jehož Videssané tvořili zadní část kolony. Za pár minut kolem projel další zvěd. Zvědavý, nevisí-li něco ve vzduchu, Marcus na něj zavolal, ale nomád ho ignoroval.

„Parchant,“ řekl Gaius Philippus.

„Stejně se to brzy dovíme.“

„Já vím,“ odpověděl vrchní setník pochmurně.

O hodinu později se zadíval pozorně kupředu a řekl: „Ale! Tak tohle tady nebylo, když jsme tudy táhli od Garsavry.“ S každým dalším krokem se veteran mračil stále víc. „Je to zatracená pevnost, tak je to.“

Tvrz přehrazovala hlavní silnici na jih. Jestliže bude chtít císařská armáda táhnout dál, bude se s ní muset vypořádat.

Jak se legionáři přibližovali, Scaurus rozeznal

Namdaleňany, spěchající na palisády a další na věži uvnitř opevnění. I na tu dálku zaslechl, jak na sebe ostrované pokřikují.

Když se přiblížili, snadno pochopili, jak Draxovi muži dokázali vybudovat své opevnění tak rychle. Celé opevnění

obklopoval příkop, rýsující se jako sečná rána v okolní zeleni. Část hlíny použili na stavbu hliněného valu, obklopujícího dosti rozlehlé nádvoří. Alespoň v tomto směru napodobovala tvrz římský tábor, i když příkopy byly mnohem hlubší a širší a ochranná stěna nesahala jen do výše prsou, ale byla vyšší než dospělý muž. Uvnitř tvrze navršili muži z Vévodství ze zbývající hlíny „vysoký čtvercový násep a na této základně vybudovali dřevěnou věž, postavenou s takovým chvatem, že většina z klád neměla ani oloupanou kůru. Z jejího vršku mohli lučištníci ovládat předpolí. Už také vystřelili na khatrišské a khamorthské jezdce, tvořící předvoj císařské armády. Kočovníci odpověděli, ale ani jejich mocné luky nenesly tak vysoko.

Zigabenos svolal krátkou válečnou poradou. „Přesně jak chtějí, budeme se tu muset zastavit a dostat je odtud,“ prohlásil. „Nemůžeme si nechat na křídle pár set obrněných jezdců a nemohu si dovolit tříštit své síly nějakými klamnými manévry. Phos sám ví, na kolik těchhle morových děr ještě narazíme.“

„Ale vyhladovět je potrvá věky, a já bych se, při Wagerovi, neodvážil jít na zteč,“ řekl Soterice. Vypadal tak pyšný na opevnění, které jeho krajané pod Draxovým vedením vybudovali, že i Utprand mu věnoval nevraživý pohled.

Zigabenos zůstal zdvořilý. „Jsou jiné způsoby.“

„To jsou,“ zasmál se Gaius Philippus, který ho perfektně pochopil. Obrátil se na Soterica. „Ta hračka tam,“ ukázal bradou na tvrz, „je sice úplný zázrak, pokud ji budou dobývat bandité z kopců nebo barbari z Yezdu. Ale ti mládenci uvnitř jsou blázni, když si myslí, žeji udrží proti pravidelné armádě.“

Mladý Namdaleňan vzkypěl. „Oni jsou také zkušení vojáci!“

„Jistě, jistě,“ přikývl Gaius Philippus, stále v dobré náladě. „Budou to potřebovat.“

Odpoledne dorazily obléhací stroje. Mimo dostřel z věže začali vojáci otesávat trámy a budovat kostry a lafety vrhacích strojů, jejichž mechanické části a tětiny sebou vezli z hlavního města. Římské obsluhy pracovaly bok po boku se svými videsskými kamarády. Společně se lopotili celou noc při světle pochodní. Ostatní vojáci vysekávali keře a svazovali je do otepí, určených k zaházení příkopu, až nadejde čas útoku. Muži kontrolovali meče a krunýře. štíty i boty, vědomi si toho, že jejich životy budou záviset na jejich pečlivosti.

Marcus byl příliš zaneprázdněn přípravami k nadcházejícímu bóji, než aby se staral o Helvis. Stejně by nemohl nic dělat, protože vzhledem k blížícímu se boji byl ženský tábor umístěn v bezpečné vzdálenosti za bojovou linií.

Krátce po půlnoci se z namdalenské tvrze ozval dusot kopyt. Obránci položili přes příkop fošny a vyslali jezdce, aby varovali jejich druhy, že císařská armáda přichází. Khamort'ané a Khatrišané vyrazili s pokřikem za nimi. Dva z posílů byli brzy dostiženi, ale třetímu se podařilo zmizet v temnotě. „Nasrat,“ řekl Gaius Philippus, když se kočovníci vraceli. „No co,“ prohodil Marcus, „stejně Drax ví, že proti němu táhneme.“, Setník jen něco zabručel.

Nadešel úsvit. Hvězdy zmizely a slunce zbarvilo mraky nejprve do růžova a pak do zlatova. Videsský trubač, nesoucí na násadě oštěpu bílou přílbu na znamení vyjednávání, přišel k příkopu a vyzval Namdaleňany ke kapitulaci. Ostrované mu odpověděli sprškou nadávek ve své řeči. U nohou se trubači zabodl šíp. Výstřel byl záměrně nepřesný, ale urychlil jeho odchod.

Zigabenos vykřikl rozkaz. Vzduchem zasvištělo mračno oštěpů a přinutilo Namdaleňany ukrýt se za valem. O několik minut později se daly do práce vrhače kamenů. Balvany o velikosti dospělého muže začaly dopadat na věž. Působily sice určité škody, ale věž stála pevně dál. Ostrované ji postavili dobře. Potíci se obsluhy napínaly znovu a znovu pomocí rumpálů a kladkostrojů tětiny vrhacích strojů a vzduchem se nesly kletby, kdykoli některá z nich praskla. Videssané začali vystřelovat ze svých katapultů na věž soudky s hořlavou směsí.

Při svých obléháních Římané často používali proti dřevěným stavbám hořící smůlu nebo lůj, ale Videsská směs byla mnohem nebezpečnější. Skládala se ze síry, ne-hašeného vápna a černého, nepříjemně páchnoucího oleje, který na území Impéria tu a tam vyvřel ze země. Jak sudy dopadaly na věž, začaly po jejích stěnách stékat proudy tekutého ohně.

Lučištníci uvnitř vykřikli hrůzou, když stavbu zachvátily plameny. Namdaleňané opustili palisádu a běželi hasit.

Marcus uslyšel jejich zděšené výkřiky, když vylili do plamenů první vědra s vodou. Díky nehašenému vápnu se oheň rozhořel ještě víc než za sucha.

Katapulty pokračovaly ve střelbě. Jak se jejich tětiny používáním vytahovaly, jejich dostřel se snižoval. Sudy začaly dopadat na násep u úpatí věže a kropit plameny ostrované, snažící se hasit věž. Muži zaječeli, když se změnili v živé pochodně. Tekutý oheň vnikal pod drátěné košile, zachvacoval svaly, vlasy, oči a hořel a hořel. Jeden z Namdaleňanů vrazil meč do svého kamaráda, svíjejícího se na zemi a hořícího od hlavy ke kolenům. Hustý, černý a mastný kouř se zvedal k obloze jako jasna zpráva pro Draxe.

Venku zavřeštěly trubky. Kryti vlastními lučištníky, vrhli se legionáři vpřed a začali zahazovat příkop připravenými svazky roští. Zigabenos pro jistotu neposlal své vlastní Namdaleňany do tohoto prvního boje proti vlastním krajanům. Ačkoli nebyl milovník bitev, byl Marcus v tomto okamžiku šťasten, že běží v čele svých mužů. Stát stranou a přihlížet, jak Draxovi muži hoří, bylo horší než bojovat.

Na valu nezůstal téměř nikdo, aby kladl legionářům odpor. Za tribunem se zabodlo do země vržené kopí, ale to už se jeho těžké boty bořily do měkké hlíny na vnější straně palisády. Legionáři ho s pokřikem následovali.

Namdaleňan, který hodil kopí, se postavil na vrcholu valu a čekal na Scaura. Byl to velký, svalnatý muž s tváří zarostlou šedivým strništěm. Rozehnal se svým těžkým dvouručním mečem. Marcus zachytil ránu štítem. Zaklel a skoro sklouzl ze svahu. Ostrovan snadno odrazil jeho nemotorný protiúder a rozmáchl se k další ráně.

Do zad se mu zabodl oštěp. Meč mu vypadl z rukou. Na okamžik sevřel dlouhou železnou špici římského oštěpu, trčící mu z hrudi, pak klesl na kolena a zhroutil se. Scaurus překročil nehybné tělo. Legionáři začali pronikat na nádvoří.

Na valu padla jen hrstka ostrovanů. Jakmile byl dobyt, neztráceli čas a začali odhazovat meče a přílby na znamení kapitulace. Jako staří žoldnéři neviděli žádný důvod bojovat do poslední kapky krve v beznadějně situaci. „Myslíš, že nás císař zase přijme, třeba hlídat kočovníky v Astrisu?“ zeptal se Marca zcela vážně jeden z jejich důstojníků.

Tribun mohl jen rozhodit rukama. Z nedostatku lidí by to Thorisin klidně mohl udělat.

„Podívejte se! Tam nahoře!“ začali křičet Římané i Namdaleňané. Věž se začala hroutit, vystřelujíc na všechny strany jiskry a hořící trámy. Jeden legionář zasyčel bolestí a zaklel, když ho kousek hořícího dřeva popálil na noze. Těžký trám rozdrtil ostrovanu. Byl už těžce popálený — snad je to tak pro něj lepší, pomyslel si Marcus.

Namdalenský kněz—léčitel dělal pro oběti ohnivého deště, co mohl. Nebylo to mnoho — žádný kněz—léčitel nedokázal přivolat mrtvé zpátky k životu. Ostrovní kněží se lišili od svých videsských protějšků. Na rozdíl od nich nosili brnění a bojovali společně s ostatními, což bylo barbarstvím v očích Videssanů.

Marcus znovu vystoupil na vrchol valu. Kolem hlavy mu zasvištěl šíp. Rychle se rozhlédl, aby našel zpozdlého střelce, ale bez úspěchu. „Nestřílejte! Tvrz je naše!“ zvolal a zvedl ruku se vztyčeným palcem jako při gladiátorských hrách.

Videssané to gesto neznali, ale porozuměli. Vojáci vykřikli nadšením a Zigabenos tribunovi zamával. Marcus ho pozdravil.

Uvnitř tvrže odebírali ostrované svým padlým kamarádům meče, aby je předali jejich rodinám. Tento melancholický obřad Scaurus dobře znal, vždyť sám přinesl Hemondův meč Helvis, když ostrovanu zabila Avsharova kouzla.

Zahynulo čtrnáct Namdaleňanů, většinou na popáleniny. K velké tribunově úlevě nepadl žádný legionář a jen pár jich bylo zraněno.

Když vyváděli své zajatce z tvrže, vojáci obou stran na sebe přátelsky pokřikovali a častovali se drsnými vojác-kými žerty. Legionáři byli žoldnéři stejně jako ostrované a dělali svou práci svědomitě, ale bez nevráživosti. A od chvíle, kdy přišli do Videssosu, vycházeli Římané s Namdaleňany dobře, což někdy zneklidňovalo samotné Videssany.

Když však Draxovi muži uviděli Namdaleňany v císařské armádě, začali na ně křičet: „Zrádci! Zbabělci! Jste na špatné straně, vy špinavci!“ Důstojník, který hovořil se Scaurem — jeho jméno, jak se tribun dověděl, bylo Stilli-on ze Sotevagu — uviděl kapitána, kterého znal, a vykřikl: „Turgote, měl by ses stydět!“ Turgot se zatvářil jako jehně a neodpověděl.

Utrand se prodral kupředu a jeho ledový pohled utišil hluk. „Vy mluvíte o zrádcích?“, řekl, nepříliš hlasitě ale velice zřetelně. „Ti, co následují Draxe, ti to znají moc dobře.“ Otočil se k nim opovrživě zády.

Mertikes Zigabenos odeslal zajaté povstalce do hlavního města pod stráží videsských jezdců. „Dobrá práce,“ pochválil Marca. „Vychvalovaná namdalenská pevnost dobytá bez ztráty jediného muže. Ano. dobrá práce.“

„Jo, moc dobrá,“ řekl Gaius Philippus, když Zigabenos odešel. „Zdržela nás o celý den a přišli jsme o výhodu překvapení, pokud jsme ji měli. Řekl bych, že Drax udělal dobrý obchod.“

Styppes zručně ošetřoval jednoho ze zraněných Římanů, vojáka s ošklivou sečnou ranou na lýtku. Jako vždy, léčení naplňovalo Scaura posvátnou úctou. Kněz uchopil ránu a sevřel ji rukama. Mumlaje modlitby, soustředil veškerou svou vůli na ránu. Tribun cítil, jak vzduch — houstne? tuhne? latina pro to neměla pojem — okolo, když skrze kněze procházel hojivý proud. A když Styppes odtáhl nice, po zející ráně zbyla jen tenká bílá jizva na vojákově noze.

„Děkuji ti, důstojnosti,“ řekl legionář vstávaje. Odešel bez sebemenšího náznaku kulhání.

Dalšímu těžce raněnému, Vaspurakanci, jemuž padající trám rozdrtil lebku, mohl Styppes nabídnout méně. Po prohlídce řekl pouze: „Bude žít nebo zemře, jak si Phos přeje. Vyléčit toto je nad moje síly.“ Ačkoli byl Marcus zklamán, jeho úcta ke knězovým schopnostem nepoklesla. Ani Gorgidas by nedokázal pomoci nešťastnému vojákovi.

Tribun přistoupil ke Styppovi, který se — nevyhnutelně, napadlo ho — posilňoval vínem. Musel však uznat, že jeho práce je vyčerpávající. Scaurus vídal kněze, kteří při ní usínali vesoje.

Styppes si otřel rukávem nejprve ústa a pak zpoceně čelo. „Byl jsi také zraněn v bóji?“ zeptal se tribuna. „Nevidím krev.“

„Ehm, ne,“ řekl Scaurus rozpačitě. Ukázal knězi zápěstí. Hluboké jizvy od Helvisiných nehtů byly zarudlé. „Náš bývalý lékař by mi na to dal nějakou mast. Myslel jsem, že bys —“

„Cože?“ zařval Styppes. „Ty chceš, abych mrhal substancí své síly na jizvy po drápech nějaké čubky? Táhni — Phosových služeb ani mého času nelze zneužívat na takové hlouposti.“

„Ten chudák Vaspurakánc byl na tebe příliš mnoho, a já zase příliš málo, co?“ řekl tribun vztekle. Styppes vždycky dokázal neomylně najít způsob, jak ho rozzuřit. „K čemu potom jsi?“

„Zeptej se svého Římana,“ odsekl Styppes. „Jsou-li tvé zatracené škrábance smrtelné, podívám se na ně. Jinak mě nech na pokoji. Hojit malé rány mě vyčerpává stejně jako hojit velké.“

„Oh,“ řekl Scaurus tiše. Tohle nevěděl. Uvědomil si, že je spousta věcí, které o léčitelském umění neví. Styppes a jeho kolegové dokázali věci, které uváděly Gorgida do žárlivého zoufalství, ale zdálo se, že i Řek měl v sobě něco, co na oplátku scházelo jim. Když si vzpomněl na nedávnou poznámku Gaia Philippa, napadlo ho, jaký obchod udělali se Styppem.

Toho večera se Helvis neukázala. Marcus čekal ve stanu, dokud se tábor neuložil ke spánku. Stále doufal, že snad přijde. Konečně pochopil, že ne. Sfoukl lampu a pokusil se usnout. Nebylo to snadné. Když spolu začali žít, nedovolovalo mu usnout společně sdílené lože. A nyní, sám, zase postrádal její hřejivou přítomnost vedle sebe.

Zvyk, pomyslel si a zavrtěl podrážděně hlavou. Zvykem se stávala nespavost.

Videsská pobřežní rovina byla stejně plochá jako obvykle, ale tribun měl následující den pocit, že pochoduje stále do kopce. Pozdě odpoledne došlo k menšímu rozruchu, když se z malého lesíka vynořili dva namdalenští zvědové, ale ani povyk Khatrišanů, kteří se je okamžitě vydali pronásledovat, ani šťavnaté kletby, které za prchajícími Draxovými muži vysílal Gaius Philippus, nevytrhly Scaura z apatie.

Žmoulaje nepřítomně skrojek ranního chleba, kráčel za soumraku po via principalis. Jeho stan byl umístěn jako obvykle v polovině cesty mezi oběma vchody. Právě se chystal odhrnout dveřní závěs, když vtom ho zvuk známého hlasu přiměl rychle se otočit.

S pokřikem „Tati! Tati!“ k němu běžel po via principalis Malric. Protože římský tábor byl budován vždy podle stejného

vzoru, dokázal i pětiletý chlapec najít spolehlivě cestu.

„Chyběl s mi, tati,“ řekl Malric, když se Marcus sehnul, aby ho vzal do náruče. „Kde s byl? Máma říkala, že jsi včera bojoval. Byl jsi hodně statečný?“

„Tys mi taky chyběl,“ řekl Marcus a dodal, když uviděl přicházet Helvis s Dostim a cestovní truhlou: „A tvá matka taky.“ Když uviděl tribuna, začal se Dosti v jejím náručí kroutit, dokud ho nepostavila na zem. Batolil se ke Scaurovi a zdálo se, že nožky ho nesou den ode dne jistěji. Tribun vzal syna do náručí.

„Táta,“ oznámil Dosti důležitě.

„To jsem,“ řekl Marcus. Dosti si začal hrát s vázáním jeho pláště.

„Co takhle říct: Buď zdráva?“ prohodila Helvis.

„Buď zdráva,“ řekl tribun opatrně, ale ona nastavila tvář k polibku, jako by se nic zlého nestalo. Uzel v jeho hrudi povolil — netušil, jak byl těsný, dokud se ho nezbavil. Odvážil se úsměvu a zvedl závěs. Malric se vřít do stanu s pokřikem: „Tak pojď, slimáku!“ na Dostiho, který za ním cupital ze všech sil. Helvis se sehnula a prošla vchodem, následována Marcem.

Hovor byl dlouhou dobu veden z obou stran opatrně: klevety, které Helvis nasbírala mezi ženami, tribunovy zážitky z dobývání tvrze. Nakonec se jí zeptal přímo: „Proč ses vrátila?“

Pohlédla na něj po straně. „Nestačí, že jsem to udělala? Musíš vždycky přijít všemu na kloub?“

„Zvyk,“ řekl a udělal gesto, zahrnující celý tábor okolo nich. „Musím.“

„Mor na tvoje zvyky,“ vzplanula Helvis, „i na tvou nesmyslnou lásku k rozviklanému Videssosu.“ Marcus čekal, že se rozběsí, ale namísto toho se zasmála, spíš sobě, než jemu. „Proč jsem se vrátila? Kdyby to bylo jednou, ale to jsem od Malrica slyšela tisíckrát: „Kde je táta? Kdy se vrátí? Proč to nevíš?“ A Dosti pořád kňoural a naříkal a nechtěl se utišit.“ I v blízkém světle lampy vypadala vyčerpaně.

„To je všechno?“

„Co chceš, abych řekla? Že s mi chyběl? Že jsem se chtěla vrátit, protože mi na tobě záleží?“

„Je-li to pravda, velice rád bych to od tebe slyšel,“ odpověděl tiše.

„Proč ti na tom záleží, když ty máš přece své vzácné Impérium?“ řekla, ale její výraz změkkl. „Je to tak. Ale je to těžké. Tys bojoval proti mému lidu — dokonce proti mým příbuzným, pokud vím — a co jsem dělala já? Modlila jsem se k Phosovi, aby se ti nic nestalo. Myslela jsem, že mi na tom nezáleží — dokud ses nedostal do nebezpečí. Srdce se snadno zatvrdí, když není nic v sázce, ale — k čertu s tím!“ skončila, zachycena v pasti protichůdných pocitů.

„Děkuji ti,“ řekl. „Když mi bylo šestnáct, byl jsem přesvědčen, že všechno je prosté. Teď jsem o dvacet set starší a, při bozích, dvacetkrát zmatenější.“ Helvis se usmála a zamračila současně, nepříliš potěšena jeho automatickým překladem latinské fráze. I na to musím být opatrný, pomyslel si. Stále... „Nějak o to klopýtáme, co?“

„Až dosud,“ řekla. „Až dosud.“

Příštího dne se objevilo víc Draxových mužů. Tentokrát to už nebyli zvědové, ale dobře padesátičlenný oddíl jezdců, který se pohyboval mimo dostřel luku souběžně s císařskou armádou. Něco křičeli na Utprandovy Namdaleňany, ale vzdálenost tlumila jejich hlasy, takže slovům nebylo rozumět. „Drzí parchanti, což?“ řekl Gaius Philippus.

Zigabenos byl stejného názoru. Vyslal Khatřišany, aby povstalecké žoldnéře zahnali. Draxovi muži se v dobrém pořádku stáhli zpět do krytu lesa. Laon Pakhymer nepřikázal svým lučištníkům, aby je pronásledovali mezi stromy, protože je nechtěl zbavit pohyblivosti, která byla jejich hlavní výhodou. Po chvíli se jeho muži opět připojili k hlavním silám. Draxovi vojíci zaujali znovu své postavení.

Když nadešel večer, povstalci se neutábořili v blízkosti Zigabenovy armády, ale odcválali jihozápadním směrem. Gaius Philippus sledoval jejich odjezd a poškrábal si jizvu na tváři. „Zítřka na ně narazíme, řekl bych. Ten oddíl tu nebyl na vlastní pěst. To je součást velké bandy a taky tak jedná.“

Vytáhl meč a vyzkoušel prstem jeho ostří. „Nerad bojuji s těmi ztracenými ostrovy. Jsou velcí jako Galové — a dvakrát tak ostří.“

Když se úplně setmělo, uviděl Marcus slabou oranžovou záři na jihozápadním obzoru. Protože tam neleželo žádné větší město, mohla záře pocházet pouze z Draxova tábora. Sevřel rty. Jsou-li tak blízko, čekaje zítřka bitva.

Do římského tábora přijel posel s rozkazy od Mertika Zigabena: „Zítřka budeme pochodovat v rozšířené linii, ne v koloně.“ Videsský generál tedy také očekával boj. Jeho pobočník pokračoval: „Vaše pěchota bude na levém křídle a Khatřišané vás budou krýt. Můj pán bude ve středu a Utprandovi Namdaleňané budou na pravém křídle.“

„Díky. spatharie“ řekl tribun. „Doušek vína?“

„To je od tebe laskavé,“ řekl Videssan a zazubil se. Teď, když splnil svou oficiální povinnost, vypadal mnohem mlaději. Napil se a překvapeně zkrivil tvář. „Spíš trpké, že?“ jeho další doušek byl už opatrnější.

„Tak trpké, jaké jsme jen dokázali sehnat,“ odpověděl Marcus. Skoro všechna Videsská vína byla na římský vkus příliš cukernatá. Udržuje konverzaci, zeptal se: „Proč jsou ostrované na pravém křídle?“ Jestli jim Zigabenos nedůvěřuje, bylo by lépe umístit je do středu, kde by byli pod kontrolou z obou křidel.

Ale spatharios měl odpověď, která svědčila o tom, že jeho velitel také uvažoval, i když jiným způsobem, než Scaurus.

„To je pro ně čestné místo, veliteli.“ Tribun zamyšleně přikývl — u pyšného Utpranda nebyl apel na čest nikdy na škodu. Videssan dopil víno a odcválal předat rozkazy Laonu Pakhymerovi.

Marcus by si byl přál, aby k bitvě došlo dříve a ne teď, kdy Helvis a většina žen legionářů byly zde namísto ve svém vlastním táboře, který byl dále od místa nadcházejícího boje. Když se svěřil se svými obavami Gaiu Philippovi, vrchní setník odpověděl: „Pravděpodobně jsou ve větším bezpečí zde, veliteli. Císařští si nedělají žádné starosti s nějakým opevňováním.“

„To je pravda,“ řekl tribun, poněkud utěšen. „Ale přesto, ponecháme vzadu půl manipulu, až zítřka vyrazíme. Pod Minuciovým velením.“

„Minuciovým? Bude se cítit zahanben, že nemohl jít do boje, veliteli. Je mladý.“ Vrchní setník to řekl tak, jako by to slovo v sobě skrývalo hromadu nedostatků.

„Je to důležitý úkol a on je chytrý mládenec.“ Marcus se zatvářil vychytrale. „Až mu budeš dávat rozkaz, vysvětlí mu, že bude chránit svou Ereně.“

Gaius Philippus obdivně hvízdal. „Svatá pravda. On je do té holky úplně zblázněný.“ Bylo v jeho hlasu slyšet výsměch nebo závist? Marcus nevěděl.

Ráno bylo jasné a překvapivě chladné. Ostrý vítr odnášel vlhkost. „Hezký den,“ zaslechl Marcus jednoho z Římanů, když opouštěli tábor.

„Hezký den, abys přišel o kolenní šlachy, ty hovězí hlavo, jestli si pořádně neutáhneš holenní chrániče,“ osopil se na něj Gaius Philippus. Voják je zkontroloval — byly dost utažené. Ale vrchní setník už proháněl zase někoho jiného. Khamort'ané se přiblížili tryskem, mávali nad hlavami svými kožešinovými čepicemi a křičeli: „Velcí koně! Spousty velkých koní!“ Císařskou armádou přeběhla vlna rozčilení. Už je to tady! Už brzy.

Překonali mírnou vyvýšeninu a začali sestupovat do téměř plochého údolí řeky Sangarios. jednoho z menších přítoků Arandosy. Přes líný proud se klenul dřevěný most. Na druhé straně řeky bylo vidět vzbouřenecké tábor, ale jejich velitel se rozhodl postavit na odpor před mostem.

„Drax! Drax! Velký hrabě Drax!“ začali křičet Namdaleňané, když se jejich nepřátelé přiblížili na dohled. Jejich pokřik byl hluboký a stálý jako víření bubnu.

„Utprand! Videssosos! Gavras!“ Bojový pokřik císařských byl odlišný, ale hlasitý.

„Věřil jsem, že ten vzácný Drax má víc rozumu,“ řekl Gaius Philippus. „Jistě, ten svah není dost strmý, aby jim překážel, ale když je zatlačíme zpátky, budou muset do řeky, a to bude jejich konec.“

Marcus si vzpomněl, co říkával Nephon Khoumnos: „Kdyby byla všechna „když“ a „ale“ kandované ořechy, pak by byli všichni tlustí.“ Ale drsný videsský generál byl už dlouho mrtev — zabila ho Avsharova kouzla.

Zigabenos, který býval kdysi Khoumnovým pobočníkem, neměl v úmyslu vyčerpávat vojáky předčasnou ztečí. Uvážlivě řídil jejich postup. Namdaleňané se pomalu pohnuli vpřed, aby se s nimi střetli. Draxovi muži měli na sobě barvy mořské vody a na jejich kopích se třepotaly zelené praporky.

Kde byla Draxova zástava? Jestliže pravá strana představuje pro ostrovany čestné místo, Scaurus očekával, zeji spatří přímo před sebou. Ale nikde ji neviděl — dokud se nepodíval na opačný konec namdalenské linie. To vzbudilo jeho podezření. Co má Drax v úmyslu?

Jako obrněný blesk vyrazil Utprand proti vyzývavě vlající zástavě a porušil tak pevnou linii, kterou císařská armáda udržovala. Jeho muži ho neuspořádaně následovali.

„Zrádce! Lupič!“ přehlušil jejich válečný pokřik i dunění koňských kopyt.

„Drax! Drax! Velký hrabě Drax!“ vykřikl Draxovi muži, sklonili kopí a vyrazili cvalem proti nim. Začali vykřikovat další heslo a Marcus ucítil v zádech varovné zamrazení. „Namdalen! Namdalen! Namdalen!“

„Vpřed! Vpřed! Za ním, vy mlíčňáci! Do toho, vy pitomci!“ To křičel Gaius Philippus a rouhavě se modlil, aby jeho hlas dolehl až ke druhému křídlu a aby se Soterici, Clozartovi a Turgotovi muži připojili k Utprandovi útoku.

Někteří to opravdu udělali, ale byly to jen malé izolované skupinky. Většina jezdců zůstala stát a vyčkávala. Kdyby Utprand dokázal zatlačit Draxe, patrně by se k němu přidali... ale Utprand zůstal se svými lidmi osamocen a Drax proti němu vrhl víc než pět set obrněných jezdců.

Kopí se srazila. Koně padali s bolestným rykem, při kterém stydla krev v žilách. Jezdci se řtili ze sedel, aby . byli vzápětí rozdupání okovanými kopyty. Slunce se zalesklo na čepelích tasených mečů. Utprandův klínovitý šik, bojující ještě urputněji, když zjistil, že byl zrazen, se ještě stále probíjel k nepřátelské zástavě.

Scaurus je sledoval s napjatou pozorností, ale ne dlouho, protože Draxovo pravé křídlo v téže chvíli zaútočilo proti jeho postavení. Na okamžik měl dojem, že každé nepřátelské kopí mří na jeho hrud'. Khatrišané ještě kladli odpor útočícím Namdaleňanům a zasypávali je deštěm dobře mířených šípů. Tu a tam se některý těžkooděncův zasažen zřít z koně. Ale lehká jízda nemohla zastavit jejich nápor. Jeden Khatrišan, odvážnější než jeho druzi, zaútočil na ostrovana šavlí. Namdaleňan strhl koně stranou, takže do sebe narazili bokem. Khatrišanův menší kůň byl sražen k zemi a ostrovan napíchl jeho jezdce na kopí jako kus masa na vidličku.

„Stůjte klidně, triárové! Koně se nechtějí napíchnout na kopí!“ křičel Gaius Philippus.

„Připravit oštěpy...“ zvolal Marcus. Chvilí vyčkával, protivný pocit sucha v ústech, než se Draxovi muži přiblíží na vhodnou vzdálenost. „Ted!“ Mávl rukou a rohy buc-cinátorů předaly jeho povel dál.

Slovky oštěpů vyletěly naráz a pak znovu a znovu. Opět se v jednom klubku řtili k zemi zabítí nebo zranění muži a koně a ti, co jeli za nimi, je doráželi údery kopyt svých koní. Některé z těžkooděnců se pokusili chránit před oštěpy svými štíty — které měly tvar dětských draků, s nimiž si hráli videsští kluci, jak si Marcus uvědomil v jedné zvláštní vteřině, kterou si bude pamatovat navždy. Ale štíty jim byly k menšímu užítku, než si možná představovali. Dlouhé hroty římských oštěpů z měkkého železa se po nárazu ohýbaly a škodily tak vlastně dvojnásob. Zůstávaly vězet ve štítech, které tak činily nepotřebnými, a navíc je nebylo možno vytáhnout a vrhnout nazpět.

Ale Draxovi muži byli už nebezpečně blízko. Jejich útok se sice v dešti oštěpů zpomalil, ale nebylo možno ho zastavit. Několik jezdců před hradbou vztyčených těžkých kopí uhnulo, ale ostatní se s pokřikem: „Drax! Drax! Velký hrabě Drax!“ vrhli přímo proti římské linii.

Kdyby nebylo pružnosti římských manipulů, systému, který jim umožňoval bojovat v malých skupinách, navzájem se kryjících, namdalenský útok by je byl smetl v minutě. Ale Scaurus, Gaius Philippus, Junius Blaesus, Bagratouni — ti všichni měli neustále situaci pod kontrolou a dokázali dirigovat legionáře tam, kde jich bylo nejvíce zapotřebí.

Rezavé kopí, přesto stále smrtonosné, uhodilo Scaura do ramene. Legionář za ním vykřikl, spíš úžasem než bolestí.

Kopí se zbarvilo jeho krví. Jeho další výkřik utlumila krev, která se mu s bubláním vydrala z úst.

Vržený kámen zasáhl nosní chránič kónické prilby toho, kdo vrhl kopí. Muž zaklel v ostrovním nářečí. Marcus se vrhl vpřed. Namdaleňan se zděšeně pokusil odrazit jeho útok násadou kopí. Ale tento nástroj byl příliš neohrabaný a muž příliš pomalý. Scaurův meč pronikl drátěnou košilí a zabořil se do jeho hrudi. Kopí vypadlo z Namdaleňanových rukou, ale z koně nespadlo hned, protože byl unášen sevřeným příbojem svých spolubojovníků.

Další Namdaleňan se sveřepě vrhl na tribuna, který zachytil jeho ránu štítem. Těžkooděnc zaklel a ťal znovu a znovu a znovu. Z Marcova štítu odletovaly jiskry. Ostrovan byl zkušený bojovník, každá rána přicházela z jiného úhlu. Římanova levice, držící štít, začala ochabovat.

Marcus se rychle otočil a pokusil se bodnout jezdce do nohy. Ten, veden instinktem zkušeného bojovníka, rychle uhnul, ale přesto nebyl dost rychlý. Marcův meč rozpáral břicho jeho koni. Ten zaryčel a pohřbil pod sebou Namdaleňana dříve, než stačil vytáhnout nohy ze třmenů. Jeho výkřik zanikl v dusotu dalších koní, kteří se přes něj přehnali.

Někdo plácl tribuna po rameni. Rychle se otočil. Byl to Senpat Sviodo, který mu hrozil prstem. „Tohle není legrace,“ řekl Vaspurakánek.

„Ne. Tohle je zatraceně špatné,“ odsekl Marcus a měl přítom pocit, že si ta slova vypůjčil od Gaia Philippa.

Senpat se zamračil. „Římané jsou velice seriózní národ,“ prohlásil a mrkl na tribuna.

„A tebe ať roznesou vrány,“ řekl Scaurus se smíchem. Když už nic jiného, alespoň jedna starost mu spadla ze srdce.

Bagratouniho tlupa uprchlíků bojovala stejně odhodlaně jako Římané. Ramenatý nakharar strhl Namdaleňana ze sedla aby ho dorazili jeho muži. Dalšího zabil (Mesrop Anhoghin římským úderem, který se naučil a při němž mu jeho dlouhá paže poskytovala neocenitelnou výhodu).

„Tenhle Drax jako generál stojí za hovno,“ zakřičel Marcovi do ucha Senpat. „Měl se poučit z loňska, že jeho těžkooděnci nedokážou prorazit naši linii. Teď za to taky platí krvavou cenu.“

Bylo tomu tak. Když jejich útok ztroskotal, stali se Namdaleňané snadným cílem nejen pro legionáře, ale i pro Khatřišany, kteří je znovu zasypali šípy a začali ob-chvacovat na svých rychlých koních jejich křídla.

Ale jestliže Drax nebyl dobrý taktik, byl v každém případě jasnozřivý stratég. Pravým křídlem císařské armády proběhlo něco jako náhlá bouře. Scaurus upíral pohled tím směrem, ale pro množství koní a jezdců nic neviděl.

Vztekle si odplivl — většinou míval dobrý přehled o situaci, ale dnes ne.

Bohužel, dříve než by si sám přál, mu pokřik: „Namdalen! Namdalen!“ vysvětlil to, co už sám stejně věděl. Ten pokřik zazníval z míst, kam se Draxovi muži nemohli nikdy dostat. Ze středu, který drželi Videssané, se ozvaly výkřiky vzteku a strachu. Namdalenští žoldnéři přešli na druhou stranu.

Pro legionáře tu zbývala jedna naděje. Vůdce Draxova pravého křídla, tuponosý Namdaleňan, který musel být starší, než se zdál, zvedl svůj štít na špicí kopí. Neměl bílou barvu, ale Marcus pochopil, že muž chce vyjednávat.

„Co chceš?“ zvolal.

„Přidejte se k nám,“ odpověděl ostrovan. Jeho přízvuk připomněl Marcovi Utpranda, který byl už v této chvíli nepochybně mrtev. „Proč váš život pryč pro nic? Namdalen dobrý a Impérium špatný. Budoucnost naše!“

Legionáři odpověděli posměšným pokřikem. „Do prdele s Namdalenem! Příště byste zradili nás!“ To bylo výstižné.

Pokud někdy Římané vycházeli lépe s lidmi z Vévodství než s Videssany, pak to bylo pro jejich otevřenost a přímost.

Utprand, ačkoli nelitostný jako vlk, byl naprosto čestný muž, zatímco Drax překonal v obojetnosti a falši i Videssany. Gaius Philippus promluvil s pohrdavým úšklebkem za všechny: „Proč bychom vám měli dát to, co si nedokážete sami vzít?“

Namdaleňanovi tvář zkřivil hněv. Spustil zdvižený štít a narazil si pevněji prilbu. „Padnout to na vaše hlavy,“ řekl. Ostrované se znovu vrhli vpřed.

Jejich druhý útok však nebyl ani z poloviny tak prudký jako první. To Scaura překvapilo, ale po chvíli pochopil.

Draxovi jezdci potřebovali legionáře pouze zaměstnat, aby nemohli přijít na pomoc Videssanům. To stačilo.

Laon Pakhymer to také postřehl a s odvahou sebevraha vrhl své Khatřišany proti namdalenským řadám. Svou odvahou se jim lehčí jezdci víc než vyrovnali, ale v boji zblízka museli těžkooděncům podlehnout. „Blázniví malí parchanti, co?“ řekl Gaius Philippus a v jeho hlasu zněl pouze respekt. Sledoval, jak se jejich útok tříští a nemohl nic dělat.

Víc už nebylo v lidských silách. Khatřišané se rozprchli na všechny strany a přestali pro tuto chvíli existovat jako reálná bojová síla. Pakhymer cválal za nimi, křičel a snažil se je strhnout k dalšímu útoku, ale nikdo mu nevěnoval pozornost.

Když přišel o krytí na křídle, stáhl Marcus svou linii dozadu a doleva, opíraje svůj týl o malou skupinku fikovníků.

Namdaleňané tomuto manévru nebránili, protože tím se legie ještě více vzdálila od středu bitevního pole. Marcus to věděl a hnětlo ho to, ale Zigabenovi by nemohl nijak pomoci, ani kdyby se nechal obklíčit a zničit.

V každém případě byl videsský generál zatlačován doleva, tísňen zepředu Draxovými jezdci a zprava Namdaleňany, kteří přešli k nepříteli. Ale Scaurus věděl, že Zigabenos je vynalézavý. Ačkoli jeho postavení mohlo být už sotva horší, měl v záloze ještě jeden úskok.

Bitevní vřava zněla Scaurovi v uších. Náhle však všechno zaniklo ve strašlivém zařvání. Marcus si na okamžik pomyslel, že ho zasáhla smrtelná rána a že to, co slyší, je zvuk smrti. Ale ten ryk byl skutečný. Vojáci na obou stranách si tiskli ruce k uším a rozhlíželi se po jeho zdroji. Pak na tribuna dopadl stín a spolu s ním hrůza.

Dlouhý jako amfiteátr a široký jako Střední ulice, se nad bitevním polem vznášel drak na netopýřích křídlech, která by dokázala zastínit vesnici. Znovu zařval a ze zubaté jeskyně jeho tlamy vyšlehly rudožluté plameny. Jeho oči, velké jako štíty, moudré jako čas a černé jako peklo opovrhlivé sledovaly zápasící červy pod sebou.

Ale žádní draci přece neexistují, zaprotestovala Marcova mysl. Zřejmě nevědomky promluvil nahlas, protože Gaius Philippus trhl hlavou směrem ke zjevení a řekl: „Tak jak bys nazval tohle?“

Muži se s křikem začali rozbíhat a hledat úkryt, koně se plašili a v hrůze shazovali své jezdce. Ačkoli Videssané už nebyli schopni klást odpor, tlak Namdaleňanů polevil.

Drak klouzal vzduchem a sluneční paprsky se odrážely v jeho šupinách. Veliká křídla mávla, jednou a pak znovu, a bylo to jako těžký dech nějakého boha. Přízrak stanul nad Namdaleňany a z jeho tlamy znovu vyšlehl plamen, proti němuž se zdála Videsská zápalná směs pouhým žhnoucím popelem. Ostrované se v panice rozprchli, šlapající jeden po druhém v zoufalé snaze uniknout.

Náhle a zcela nepatříčně se zpocená tvář Gaia Philippa roztáhla úsměvem. „Zbláznil ses, chlače?“ zařval Scaurus, který očekával, že se přišera v nejbližším okamžiku otočí a spálí i jeho.

„Vůbec ne,“ odpověděl vrchní setník. „Ale kde je vítr od těch křídel?“ Má pravdu, uvědomil si tribun. Taková křídla by musela svým pohybem způsobit úplnou vichřici, ale vzduch byl klidný, dokonce i ranní vánek ustal.

„Přelud!“ vykřikl. „Oni to vyčarovali!“ Bojová kouzla byla choulostivá věc, protože se většinou rozplynula v horečce boje. A proto s nimi generálové ve svých plánech většinou nepočítali. Zigabenos, který si jejich použití schovával na poslední chvíli, dokázal nepříteli překvapit.

Ale co jeden kouzelník dokáže vyvolat, to může druhý zažehnat. Když drak klouzal k namdalenským šikům, jeho kontury začaly slábnout. Řev zněl jako z velké dálky a plameny zprůhledněly. Nezmizel, ale přestal budit hrázu v lidech i ve zvířatech. Občas nabyl jasnějších forem, jak se ho videsští kouzelníci snažili udržet pomocí svých zaklínadel, ale jejich namdalenští protivníci je dokázali úspěšně rašit.

Muži z Vévodství znovu zformovali své řady s nacvičenou rychlostí a disciplínou, kterou musel Marcus obdivovat, ačkoli to pro jeho stranu znamenalo porážku. „Namdalen! Namdalen!“ Jejich pokřik znovu ovládl bitevní pole. A nyní bojovali s ještě větší zuřivostí než předtím, jako kdyby se chtěli odškodnit za svou momentální paniku.

Tuponosý velitel vyštěkl rozkaz. Jeho těžkooděnci se vrhli kupředu — tentokrát ne proti legionářům, ale proti místu, kde se jejich manipuly bočně stýkaly s videsským plukem. To bylo chytré — koordinace mezi jednotkami v mnohohazyčné císařské armádě nikdy nebyla na patřičné výši. Římané i Videssané na několik cenných vteřin zaváhali, a tím pozbyli možnost napravit svou chybu. Namdaleňané pronikli s triumfálním pokřikem vzniklou mezerou.

„Utvořit čtverec!“ nařídil Marcus. Buccinátoři opakovali jeho rozkaz. Tribun si vztekem hryzl rty. Pozdě, příliš pozdě — ostrované je už začali obkličovat.

Ale zdálo se, že namdalenský velitel má smysl pro to, co je podstatné. Vrhł své jezdce proti středu císařské sestavy, tísňené už zepředu a z boku. Zigabenos se zbytkem zadního ještě kladl odpor, ale většina Videssanů se už dala na útěk. Namdaleňané se pustili za nimi a na útěku je rubali.

Pak přišli na řadu legionáři. Ale ti se už sami začali formovat do pochodového tvaru. „Zatrubte k ústupu,“ nařídil Scaurus buccinátorům a s hořkostí v duši naslouchal jejich rohům.

„Zpátky do tábora?“ zeptal se Gaius Philippus.

„A ty myslíš, že tu můžeme být ještě něco platní?“

Vrchní setník přelétl zkušeným zrakem bojiště. „Ne, tady je to úplně prosrané.“ Jako na potvrzení jeho slov se ozval vítězný pokřik přímo ze středu císařské sestavy. To znamená, že Mertikos Zigabenos je zajat nebo mrtev, pomyslel si Marcus smutně. Jeho zástava zmizela už před chvílí a modrá barva Impéria se zlatým kotoučem slunce uprostřed byla zadupána do prachu... a s ní i Impérium.

04 KAPITOLA

Varateš se svými pěti muži ujížděl k jihu, jako listí, hnané stepním větrem, ve kterém povlávaly jejich šedivé pláště. Jejich rozhovor mu působil jen utrpení, protože se týkal nekonečné série loupeží, únosů, vražd a mučení, s pýchou vypočítávaných a ještě příkrášlených slovním podáním. Ve skutečnosti byl Varateš horší než kterýkoli z nich, ale nechlubil se tím. Styděl se za to. Vyhnali mě ze společnosti slušných lidí, říkal si tisíckrát, a jedině, co mám, jsou tyhle odpadky — musím si na to zvyknout — ale to nedokázal.

Kdysi zabil svého bratra v hádce o služku. To mu bylo sedmnáct. A nikdo neuvěřil, že Kodoman na něj vytáhl nůž první, ačkoli to byla pravda. Kmen považoval za viníka jeho a podle toho zněl rozsudek. Nezabili ho, protože byl kaganův syn, ale stejně ho vydali smrti, když ho vyhnali ze svých stanů nahého do stepi.

I to byl vlastně svým způsobem rozsudek smrti. Vypuzení lidé neměli naději. Záhy umírali samotou, hladem, zimou či ve spárech šelem. Ale nespravedlnost verdiktu plála jako plamen v prsou mladého Varateše, plamen, který mu umožnil přežít tam, kde by se slabší muž vzdal zlému osudu a podlehl. Vrátil se, aby ukradl koně. Musel to udělat, říkal si, aby přežil. Strážný byl přibližně jeho velikosti — stačila rychlá rána zezadu a už měl i oděv. Samozřejmě muže pouze omráčil, tím si byl jist, ačkoli se nešťastník už nepohnul.

Ale i potom ho provázela smůla. Nejednou nebyl dalek toho, aby ho některý jiný klan přijal za vlastního, ale zvěst o jeho minulosti ho vždy dostihla a vždycky ho vyhnali. To ho stále jítřilo. Kdo, k čertu, byli ti kagani, aby si osobovali právo soudit ho na základě takových pověstí. Ať tak či onak, tyto urážky byly pomstěny. Už dávno by žádný kagan se zdravým rozumem nepozval Varateše, aby se přidal k jeho klanu. Jak byla černá jeho minulost, tak se zatáhly černé mraky i nad budoucností. Nikdo si nevymítí krvi, aby ho druzí přijímali.

Vypuzen bez vlastní viny všemi klany — jak to sám vždycky viděl — si Varateš vytvořil svůj vlastní. Na pláních se pohybovalo dost psanců, roztroušených, skrývajících se, často hladovějících a nedůvěřujících jeden druhému. Varateš jim poskytl prapor, pod nímž se mohli shromáždit — čistě černou zástavu, otevřeně sdělující, o koho tu jde. Konečně se stal náčelníkem, kterým měl být, s rostoucím davem bojovníků za zády — bojovníků, které nenáviděl, skoro každého z nich. Bylo by lépe, myslel si někdy, kdyby Kodomanova dýka našla mé srdce.

Ale takové myšlenky byly k ničemu. Vypudil je z hlavy, protože se musel poradit s talismanem, který vzal. křišťálová

koule byla zcela průzračná, jako pokaždé, kdy ji vzal poprvé do rukou, ale při jeho doteku v ní začala vířit oranžová mlha. Záhy byla celá naplněna oranžovou, s výjimkou jediného proužku, který zůstal jasný. Varateš pootočil kouli, ale průzračný proužek ukazoval neomylně k jihu, jako by ho řídil nějaký neomylný magnet. A byl silnější než včera. „Doháníme je,“ řekl svým druhům. Potěšeně přikývli, ceníc zuby jako smečka vlků.

Avshar mu vysvětlil, jak koule funguje. „Stepí putuje muž, který nese meč, odolný proti mým kouzlům,“ řekl princ-kouzelník. „Už jsme se střetli, já a on. Jestli souhlasíš, chtěl bych, aby ses ho zmocnil a dopravil ho do svého tábora — a já bych se ho zdvořile zeptal na pár věcí.“

V hlasu bílé oděného obra zazněla chladná lačnost, ale Varateš ji neslyšel. K Avsharovi choval pouze obdiv a úctu, která neměla daleko k lásce. Kouzelník byl přece také vyhnanec. Musel uprchnout ze Videssosu kvůli jakémusi politickému zvratu. To samo by stačilo, aby mezi nimi vzniklo určité pouto. Navíc Avshar jednal s bývalým synem náčelníka s úctou a respektem, o nichž se Varateš domníval, že mu právem přináležejí a málokdy se mu jich dostalo od jeho přívrženců. To, že se mu čaroděj — a mocný, jak se sám přesvědčil — dobrovolně vydal do rukou, to vyvracelo jakékoli Varatešovo podezření, pokud by vůbec nějaké měl. I když to byl cizinec, dokázal rozpoznat Varatešovy kvality, a to sám od sebe.

To poskytlo Varatešovi přestávku, prvních pár dnů poté, kdy se Avshar zjevil před jeho stanem. Čaroděj používal stepního jazyka jako rodilý Khamor'an, ne jako šišlavý Videssan... a nikdo neviděl jeho tvář. Vždy měl na sobě buď přilbu s hledím, nebo ho plášť halil tak těsně, že bylo možno slyšet postřehnout záblesk jeho očí. Ale nebyl slepý. To vůbec ne.

Avšak zanedlouho se pochyby vrátily, a jak Avsharův podivný příchod — proč ho nespatrily strážce? — tak i osobní zvyky zůstaly jen námětem planých spekulací.

Snad má ošklivé jizvy, pomyslel si Varateš soucitně. Jednou pozná, že si ho vážím kvůli němu samotnému, ne kvůli masce, kterou si nasazuje.

Byl ochoten na to počkat — s fatalistickou trpělivostí muže ze stepí. Pro tuto chvíli chtěl pomoci svému příteli s úkolem, který mu zadal. Ani ho nenapadlo, jakým právem by mu měl Avshar zadávat úkoly. Popohnal svého koně.

„Ne, zatraceně, já nechci nic mít s tím mizerným kusem špičatého železa ve svém vaku,“ nadával Gorgidas, stejně jako každý den, když rozbíjeli tábor. Od chvíle, kdy opustili vesnici, byl stále popudlivější — tvář ho svěděla a připadala mu drsná jako pilník, zatímco na bradě mu vyrážel utěšený vous. A k jeho zděšení byl převážně stříbřitý, i když vlasy měl stále tmavé, pokud nepočítáme lehký stříbrný poprašek na spáncích. Teď litoval, že zahodil svou britvu.

„Nuže, poslyšte poštelého muže!“ hlásal Viridovix každému, kdo si přál poslouchat — přátelský spor mezi Keltem a Řekem sloužil jako obveselení celé společnosti. „Kdybys byl s legií, ty tisíce mužů, a vůbec, valná část by na tebe dohlížela. Avšak nyní je nás jen hrstka, víš, moc malá hrstka. Musíme hlídat sami sebe a nemůžeme ztrácet čas, abychom nějakého idiota učili základy hry s mečem.“

„Ah, jen si mel hubou. Dožil jsem svých let, aniž bych potřeboval někoho zabít — a nepotřebuji to ani teď. Stejně jsem na to moc starý.“ pohlédl nevlídně a zároveň smutně na Gaia, který byl zhruba jeho vrstevníkem, ale jehož knír stále zářil vyzývavou červení.

„Tak starý, pravíš? Jistě, a ty jsi o den mladší, než budeš zítra.“ Viridovix počkal, zdali tento šíp zasáhne, ale bývalý lékař se jen poškrábal po bradě. Kelt přešel do latiny, takže mu mohl rozumět pouze Gorgidas. „Mimochodem, když nejsi příliš starý na to, abys začal se ženskými, nu, pak ovšem ti nepříjde ani meč příliš těžký.“

Den byl horký, ale Řek přesto pocítil zamrazení v zádech. „Co tím míníš?“ zeptal se ostře.

„Klidně, klidně,“ řekl Viridovix, vida jeho náhlý zmatek. „Nic proti tobě. Ale když jsi zkusil jednu novou věc, proč ne druhou?“

Gorgidas zůstal sedět bez pohnutí a zíral na Gaia. Viridovix ho nechal v klidu, téměř minutu. Pak se zeptal, s nccudným úšklebkem: „No a teď mi pověz — jaký to je, když to spolu porovnáš?“

Řek vztekale odsekl: „Zeptej se sám sebe, ty barbarská opice.“ Žil příliš dlouho ve stínu římského vojenského práva, aby mohl klidně přijmout skutečnost, že ostatní ví, že dává přednost mužům před ženami. V legiích bývali lakoví jako on, pokud byli objeveni, utlučeni k smrti svými kamarády.

I pouhé pomyšlení na fustarium stačilo, aby mu zmrazilo úsměv na rtech. Chvilí uvažoval. Nechtěl se stát břemenem na bedrech svých druhů. Posléze mu Pikridios Goudeles, s větším taktem, než by od něj Gorgidas kdy čekal, pomohl vyřešit jeho dilema. „Možná by udatný Viridovix,“ řekl, pečlivě vyslovuje Keltovo jméno, ačkoli s tím Videssaně většinou měli potíže, „mohl učit nás oba. Ani já neumím zacházet s mečem.“

Skylitzes právě přikládal na oheň. Ale při posledních Goudelových slovech vzhlédl a v jeho obvykle ponuré tváři zazářilo pobavené překvapení. Představa, jak prohánění v rámci cvičení vypaseného úředníka, očividně přesahovala jeho nejdívočejší sny. Ale zachoval klid. Báł se, aby si to Goudeles ještě nerozmyslel.

Gorgidas vytáhl z pochvy gladius, který mu věnoval Gaius Philippus, a zkusmo s ním mávl, aby vyzkoušel jeho pádnost. Zdál se mu krátký a neobratný ve srovnání s Viridovikovým dlouhým mečem. Římané ovšem dávali přednost krátkým čepelím, protože raději bodali než sekali. Sevření jilce ze zvrásněné kůže Gorgida podivně vzrušovalo — ano, teď držel v ruce nástroj perfektně přizpůsobený svému účelu.

„Těžší než tvá pera, eh?“ řekl Arigh, nesoucí k ohni nevalný úlovek krátkého lovu: králíka, pruhovanou veverku a slušně velkou sladkovodní želvu. Řek spokojeně přikývl a poškrábal se na bradě. Jeho vous byl už bujnější než Arighův — Arshaumané na rozdíl od Khatřišanů příliš nezarástali. Aby to nějak vykompenzovali, nestří-lali si vlasy, ale svazovali si je pod bradou do úzkých copánků.

Goudeles sebou, pochopitelně, nevlácel meč. Půjčil si zbraň od jednoho z vojáků, zahnutou, jednostranně broušenou zbraň, kterou by Khamor'an nazval jazyk, zatímco Arshauman by jí říkal jatagan. Videssan ji vzal do ruky ještě váhavěji než Řek — ten už konečně skutečný boj na vlastní oči alespoň viděl.

Nicméně, po pozdravu zbraní, při němž si málem usekl vlastní ucho, řekl Goudeles Viridivikovi velkopansky: „Nuže, seznam nás se svým válečným uměním.“

„To udělám.“ Vojáci se seběhli do kruhu, žádostiví nevidané podívané. Kelt postavil své žáky do obranného postoje a přesvědčil se, že mají levici skrytou za zády. „Tak, tak, tak je držte, abyste si neublížili, víte. Kdybyste měli štíty, bylo by to zase jinak, ale tím si to teď nebudeme komplikovat, co?“

Znovu upravil jejich postoj a odstoupil, aby se pokochal svým dílem. Pak, bez jakéhokoli varování, vytrhl svůj meč a s divokým výkřikem napadl své žáky. Ti zděšeně ucouvli. Přihlízející vypukli v hlučný smích. „Tak tohle byly vaše dvě první společné lekce,“ řekl Viridovix poměrně vřelě. „Ta první se jmenuje: vždycky si dej pozor, když jsi v blízkosti člověka s mečem. A druhá: křik ti neuškodí a nepříteli nepomůže.“

Gal byl neúprosný učitel. Gorgidova paže a rameno už umdlávaly od krytí jeho úderů. A stejně tak žebra — jež Viridovix deptal ranami plochou meče, kdykoli mu Gorgidas poskytl příležitost. Pohrdavá lehkost, s jakou to činil. Řeka přiváděla k zuřivosti, a Viridovix to věděl. Avšak Řek zaťal zuby a začal bojovat se zarputilou tvrdošíjností. Viridovix musel udělat obrát, aby se vyhnul špici Gorgidova meče — i když nezkušený Gorgidas netušil, jak nebezpečný tento útok byl.

„Zkurvený římský meč,“ řekl Viridovix, zpocený stejně jako jeho žáci. „Vy, chlapi, jste koukali na legionáře, a ne že ne — skoro jste mi je připomněli.“

Gorgidas se začal omlouvat, ale Viridovix ho plácl po zádech a zarazil proud jeho omluv. „Ne, to byla od tebe dobrá práce.“ Obrátil se ke Goudelovi. „No, a teď, pane, ty a já. Otoč se!“

„Kuš!“ řekl úředník, když ho Keltova plochá čepel uhodila do boku. Jeho způsob boje postrádal jakoukoli agresivitu. Zdálo se, že se chce pouze bránit. V tomto směru se souboj nevyvíjel špatně. Goudelovy pohyby byly ekonomické a měl zvláštní dar vždy vystihnout, kam bude směřovat příští úder. Lankinos Skylitzes nabyt zklamaného výrazu.

„To je dobře, že se nesnažíš jít nad své možnosti,“ řekl Viridovix. „Ale když vydržíš i takhle chvílika naživu, on už se najde kamarád, který ho zabije, a to bude dobře i pro tebe.“

Ale po nějaké době ho přestalo bavit bojovat s protivníkem, který se jen kryl a vlastně nechtěl bojovat. Jeho rány byly stále pádnější a rychlejší. Písařův meč se zlomil a větší část čepele odlétla do ohniště. Užaslý Viridovix jen stěží zadržel svou ránu, která by Goudela musela rozetnout napříč. Videssan se s nářkem popadl za bok.

Viridovix si k němu klekl. „Omlouvám se, samozřejmě, ano. Tenhle neměl ležet na lopatkách.“

„Pff,“ řekl Goudeles opatrně. Otrásl se a odplivl si. Gorgidas postřehl, že plivanec je bílý a ne růžový — což znamenalo, že úředník není nijak vážně zraněn. Goudeles pohlédl na pahýl svého meče: „Nenapadlo mě, že s tebou budu bojovat prasklým mečem.“

„Nebyl prasklý,“ protestoval voják, od něhož si Goudeles meč vypůjčil. „Zaplatil jsem za něj dva zlaté. Je to nejlepší ocel z hlavního města.“

Goudeles pokrčil smutně rameny. „No, je mi líto. Podívej se.“ ukázal vojákovi ulomenou čepel.

„Phosi, a ty to sneseš?“ zašeptal tiše Viridovix.

„Snese švestky i s peckami — tebe rozlouskne nádavkem, a bez soli,“ usmál se písař. Kelt pohrdavě mávl rukou, ale pak se beze slova usadil se zkříženými nohama u ohniště. Vytáhl svůj meč, nadaný zvláštní silou, a pečlivě studoval druidské znaky, které mu nic neříkaly.

Na prchavý okamžik se mu zdálo, že znaky zazářily vlastní zlatou září, ale Gorgidas tomu nevěřil. Odraz ohně, zív. I Viridovix byl unaven. Dlouhá jízda na koni i další radovánky si konec konců vyžádaly své. Věděl, že na tom ráno nebude dobře. Před deseti lety by mu bylo dobře, bouřil se v duchu. Před deseti lety ti bylo jedenačtyřicet, řekl všetečný vnitřní hlas.

Varateš zvedl nasliněný prst, aby zjistil směr nočního větru. Ovšem, od jihu, jak očekával. Na jaře a v létě vál vítr od moře a přinášel sebou pěkné počasí. Na podzim se směr větní měnil a každý obyvatel plání, měl oprávněný strach ze zimy. Každoročně šamani obětovali za to, aby se duchové zimních větrů nevraceli, a každoročně nebyli vyslyšeni. Jaké bláznovství, myslel si renegát.

Jemu nyní jižní vítr vyhovoval, protože vál kolmo na cestu, po níž se pohyboval muž, kterého hledal. Varateš hnal své muže od úsvitu do soumraku, sám veden Avsha-rovým talismanem. A nyní se dostal své kořisti do zad a na dosah. Na obzoru slabě zářil jejich táborový oheň.

Ještě že nesvítí měsíc, pomyslel si Varateš. Jinak by nás jejich stráž mohly objevit. Ale ve slabém třpytu hvězd se jeho muži rozplývali jako noční stíny. Varateš pohnul prsty v botách — nebyl zvyklý pohybovat se pěšky. Musel však nechat koně vzadu pod dohledem jednoho ze svých mužů, protože jediné zaržání by mohlo zhatit celý plán.

„Co teď?“ zašeptal kočovník. „Podle stop je těch špinavej eh synů kurev a pasáků dvakrát tolik co nás, a možná i víc.“

„To jim hovno pomůže,“ odpověděl Varateš. Znovu zkontroloval směr větru, který se teď neměl měnit. Ano, byl stálý.

Varateš spokojeně zabručel a vyňal zpod koženého kabátce druhý Avsharův dar. Malá nádobka byla z alabastru, křehká jako vejce, se zátkou zalitou voskem. I když nebyla otevřena, opřádala ji magická síla, podobná té, která vyzařovala z čarodějovy koule, silnější a jaksí nebezpečnější než známá kouzla šamanů. Varatešovi muži se stáhli dozadu, jakoby se nechtěli podílet na tom, co se teď stane.

Varateš odrýpl nehtem palce vosk, uzavírající hrdlo nádobky a rychle ji odhodil. Přesto ucítil slabou vůni narcisů. To bylo špatné. Zadržel dech a chvíli bojoval s náhlým nápořím závratě. Podařilo se mu to.

Vrátil se ke svým mužům. „Jak dlouho budeme čekat?“ zeptal se jeden z nich.

„Dvanáctinu noci, říkal kouzelník. Až se esence rozptýlí.“ Varateš pohlédl na oblohu. „Až zmizí koleno Velké Ovce pod obzorem, půjdeme. Do té doby dejte pozor. Jestli měli stráž dostatečně stranou, nemuselo je kouzlo zasáhnout.“

Trpělivě čekali. Oheň praskal a oni pozorovali, jak hvězdy zvolna klesají pod obzor a hasnou pro oko pozemského pozorovatele. Z tábora na obzoru se neozval žádný poplašný výkřik. Varateš se usmál: všechno je přesně tak, jak

Avshar předpověděl.

„Vpřed,“ zašeptal Varateš. „Mě bolí noha,“ zaklel jeden z jeho mužů.

„Drž hubu,“ zasyčel Varateš. Vzápětí zalitoval svých tvrdých slov. V jeho klanu se bolest respektovala. Jenže on nevodí svůj klan, a nikdy ho ani vodit nebude, ledaže by se někdy vrátil jako dobyvatel. Nikdo by ho sice nechtěl, ale poslušnost se konečně dá získat i pěstí nebo ostrou ocelí.

„Podívej se,“ řekl jeden z kočovníků. Zhroucený stín v trávě byl jeden ze strážných. Varateš se usmál. Bylo dobré vědět, že kouzla účinkují tak, jak bylo řečeno. Ne že by pochyboval o Avsharovi. To ne, ale rozumný muž má rád jistotu a zbytečně neriskuje.

Pět kočovníků vstoupilo do kruhu ozářeného plameny táborového ohně. Téměř okamžitě vykřikli úžasem nad koňmi, ležícími na boku, jejichž těžký dech jen zvolna zvedal jejich žebra následkem Avsharova kouzla. Varateš se nervózně zasmál. Ještě nezažil, aby kouzla postihla zvířata stejně jako lidské bytosti.

U ohně leželo zhruba deset mužů. Varateš prohlédl ležící zvířata s rutinou zkušeného zloděje koní, kterým vlastně mimo jiné byl. Podle vlhkých postrojů shledal, že nejméně na patnácti koních se jelo. Když započítal padlého strážného, dva muži chyběli. Proto se stáhl zpět do tmy. Jestli strážní obcházejí oheň přibližně po trojúhelníkové trase, měli by je rychle najít, ledaže by Avsharovo kouzlo na ně z nějakého důvodu neúčinkovalo. Nevadí. I chladná ocel může splnit svůj úkol v předjitních hodinách.

Avšak chybějící strážní leželi nedaleko, vlastně přibližně tam, kde očekával. Přesto se zpotil, když uviděl stopy klikaté cesty, kterou se jeden z vojáků plazil zpátky do tábora. Snad si myslel, že je nemocný, snad doufal, že bude vystřídán — a jako dobrý voják se pokoušel dostat do tábora. A tím vsílil zlořečenému kouzlu.

Varateš se otočil. Právě včas. Jeden z jeho lidí se chystal proříznout spícímu vojákovi hrdlo. Náčelníkův syn mu vykopl meč z niky.

Kočovník zaječel a chytl se druhou rukou za svou zraněnou pravici. „Ale tys nějak změknul, ty sráčí!“ zavrčel a jeho tři kamarádi se postavili za něj.

„Denizli, ty jsi jen visící ocas, a ti za tebou taky!“ Varateš se vůbec nenamáhal skrýt své znechucení. „Zabíjet bezbranné, to je práce pro ženské — a pro tebe. Máš-li chuť, tak pojď!“ Oddálil ruce od meče i dýky a otočil se k nim pohrdavě zády.

Možná by se na něj byli vrhli, ale v téže chvíli se jeden /c spících mužů u ohně pohnul, otevřel oči a ospale se zeptal špatnou videsštinou: „Tak co. přestanete vy buzeranti kecat a necháte unaveného kamaráda vyspat?“ Jeho dlaň spočívala na jílci meče tak, jak ho zastihl spánek. Vztekla se obrátil k psancům zády v blahé víře. že to, co slyší, je jen nesmyslná hádka mezi členy jejich doprovodu. Neměl strach, byl jen mrzutý.

Rádoby vzbouřenci ztuhli překvapením. Považovali vyslance za něco natolik netečného, jako špalek dřeva. Ale Varateš nebyl hlupák. Jestli Avshar usiloval o meč, který ruší jeho kouzla, proč by taková věc nemohla ochránit i jeho.

Varateše? Vytáhl obušek, udělal dva neslyšné kroky a udeřil napolo spícího muže za pravé ucho. Ten upadl, nyní znovu nevědomý, jako jeho kamarádi.

Pak se rychle otočil, připraven čelit svým vlastním lidem. Ale jejich nejistý postoj a zmatek ve tvářích mu jasné napověděly, že už je zase všechno v pořádku. Jako kdyby se nic nestalo, nařídil jim: „Sbalte toho chlapa, abychom věděli, kohopak to máme!“ Poslechli bez váhání.

Až doposud se všechno vyvíjelo tak, jak Avshar předpověděl, ale když se Varateš podíval na muže, kterého zajal, pocítil náhle skoro stejný zmatek v duši, jako jeho muži, když ho uslyšeli promluvit.

Avsharův popis mluvil s jasností, diktovanou nenávistí: vysoký, světlovlasý muž, hladce oholený, ale jinak videsského původu. Muž, ležící u Varateshových nohou, byl sice dost velký, ale tím veškerá podobnost končila. Měl hrubé rysy a vysedlé lící kosti. Jistě, bradu a tváře měl vyholené, ale dlouhé rezavé kníry mu sahaly téměř k lícím kostem. A zatímco tamten měl mít světlé vlasy, tak | kšice tohotole zářila plamenem jasnějším než zlato.

Psanec se poškrábal ve vousech. Těžká věc, ale ještě se dá něco zkusit. Vytáhl Avsharovu kouli a přidržel ji poblíž ležícího muže. I když čekal a čekal, koule zůstala zcela průzračná. Jasně, řekl si. „To je ten, co jsme ho hledali. Denizli. dojde pro Kubada, ať předjede s koňmi.“

„Proč? A proč já?“ zeptal se nomád.

Varateš spolkl svůj vražedný vztek a tiše řekl: „Protože tihle koně tady by toho klacka neunesli.“ Do jeho hlasu se vkradlo trochu škřípající oceli. „A ty — protože jsem ti to řekl.“

Denizli si uvědomil, že už nemá podpору kamarádů. Ti se s úlevou odtáhli. A Denizlimu nezbylo, než odspěchat do tmy. Pitomý mezek, odplivl si Varateš. Ale to by potom znamenalo, že i Avsharovy schopnosti mají své meze. A to by, ovšem, stálo za hlubší úvahu, dokončil svou původní myšlenku.

Muž, kterého zajal, zasténal a pokusil se převálit na břicho. Varateš ho znovu udeřil, pečlivě a rozvážně. Rána nebyla příliš silná — Varateš měl stále na paměti strážce z otcova klanu. Kdepak, kdepak, stačí, když bude chlap tuhý.

Údery kopyt ve tmě ohlásily Kubadův příjezd. Muž přelétl tábořiště zběžným pohledem a zeptal se: „Dobrá práce. Obereme je?“

„Ne.“

„Škoda.“ Z pěti psanců, kteří tvořili Varatešův doprovod, byl Kubad asi nejlepší. Seskočil z koně a připojil se k náčelníkovi, který ještě stále stál nad rudovlasým mužem. „Tak to je ten, co ho chce čaroděj?“

„Ano. Přiveď koně. Uvážeme ho.“ Připoutali muže v bezvědomí jako loveckou trofej, za nice a za nohy pod břicho koně. Varatesh si vzal jeho meč.

„Jak dlouho bude tvé kouzlo účinkovat?“, zeptal se Kubad. „Nechceš podřezat týhle ovce — jenže až se vzbudí, pustí se za námi. A je jich víc než nás.“

„Vyrazíme před úsvitem. To bude stačit. Noc je jasná, ale brzy přijde déšť a smyje stopy.“

V rudé záři ohně se Kubadův úsměv zdál krvavý.

Viridovix se probudil do noční mŕy. Hlava mu třetila bolestí a když otevřel oči, zasténal a znovu je rychle zavřel. Díval se přímo do vycházejícího slunce, jehož jas přidal další jehly k těm, co už týraly jeho mozek. A ještě horší bylo, že nějaký zlovorný kouzelník způsobil, že si nebe a země vyměnily místa a třásl se jako rosol. Žaludek ho bolel. Když se pokusil zvednout ruku, aby si zastínil oči, zjistil, že je spoutaný.

Jeho zasténání upozornilo vězňatele, že se mu navrací vědomí. Někdo cosi vykřikl ve stepní řeči. Zmítání ustalo.

Viridovix otevřel velice opatrně oči. Svět se zastavil, ale stále byl vzhuru nohama. Nechal hlavu volně viset. Kousky bláta odletovaly až k němu a ostré stonky trávy mu sahaly téměř do obličeje. Po obou stranách rozeznal hnědou srstí porostlou nohu. Jsem na koni, řekl si, šťasten, že je vůbec schopen myslet.

Po další výměně názorů v khamorthském jazyce nad ním stanul jeden z nomádů. Ze své nedůstojné polohy viděl Viridovix muže pouze od stehů dolů. To stačilo, aby lo v něm vyvolalo poplach, protože vedlo kočovníkovy šavle visel i Gaiův meč.

Viridovix znal z jazyka plání jen pár slov — a žádné z nich nebylo slušné. Jedno z nich teď ochraptěle použil. Téměř ilmed si uvědomil svou ukvapenost. Jeho věznitel se mu mohl po libosti pomstít. Pokusil se sebrat, aby mužně snesl ránu, když už nic jiného.

Ale kočovník se jen zasmál a nezdálo se, že by v jeho veselí byla nějaká hrozba. „Odvážu tě, ano?“, řekl dobrou videsštinou s jen malým náznakem hrdelního přízvuku svého národa. Měl překvapivě jemný tenor. Byl to hlas mladého muže. „Nedělej žádné hlouposti. Jsou zde dva muži s luky a míří na tebe. Ptám se znovu, mám tě odvézt!“,

„Jo, udělej to.“ Kelt neviděl, proč by to měl odmítnout. Spoutaný, jak byl, stejně by nemohl nic dělat, i kdyby nebylo jeho třetící hlavy. Khamorťan se sehnul pod koňský trup a jeho dýka přeřízla řemeny, poutající Viridovika ke zvířeti. Gal spadl na zem jako pytel. Náhle ho přemohl záchvat dávení. Když zvracel, Khamorťan mu držel hlavu, aby si neublížil, a pak mu podal vodu, aby si mohl vypláchnout ústa. Ta laskavost byla svým způsobem desivější než by byla otevřená brutalita. Na brutalitu by alespoň dovedl reagovat.

Na druhý či třetí pokus se mu podařilo posadit. Prohlížel si svého vězňatele, i když jeho pohled byl ještě rozmazaný. Khamorťan byl mladý, pravděpodobně mu nebylo ještě ani třicet, ačkoli huňatý plnovous, který podle zvyku svého národa nosil, jeho mládí zakrýval. Byl o něco vyšší než bylo u lidí z plání obvyklé a pohyboval se jako člověk, který je zvyklý poroučet. Ale jeho oči byly zvláštní. I když se díval přímo na Viridovika, zdálo se jeho pohled vzdálený — jako by sledoval něco, co může vidět jen on sám.

Přemáhaje závrať, otočil Gal hlavu, aby se podíval po nomádových družích. Přesně jak bylo řečeno, dva z nich ho pozorovali se šípy nasazenými ve svých krátkých lucích. Jeden natáhl těživu, když se jeho pohled střetl s Viridovikovým.

„Nech toho. Denizli!“ řekl vůdce videssky, aby mu Gal rozuměl, a pak svůj příkaz zopakoval v jejich vlastním jazyce. Denizli se zamračil, ale poslechl.

Další tři Khamorťané odpočívali na svých koních. Dívali se na Viridovika jako na divokou kočku, kterou chytily — nebezpečné zvíře, kterému nesmí poskytnout příležitost, aby použilo svých tesáků. Byli to celkem běžní obyvatelé stepí. Jejich vůdce však vzbuzoval Keltův nepokoj, dost možná proto, že se nezdálo, že by patřil do stepi. Bylo v něm cosi hlubšího, a kdyby si zastříhl bradu, nepůsobil by nepatřičně ani na císařském dvoře. Rafinovanost, pomyslel si Viridovix, to je to slovo.

Ve svém zmatku a bolesti potřeboval Gal chvíli času, než si všiml, že nebyl zajat nikdo z jeho druhů. Když si to uvědomil, vybuchl: „Co jste udělali s mými kamarády, vy špinaví otropanové?“

Náčelník nomáda se na okamžik zamračil — Viridovikova výslovnost měla daleko k dokonalosti, jak se často stává ve vypjatých okamžicích. Ale když porozuměl, zasmál se a roztáhl prázdné ruce. „Vůbec nic.“

Zvláštní, ale Viridovix mu věřil. Nepochyboval, že kterýkoli ze zbývajících pěti mužů by jeho druhy pozabíjel s potěšením, ale nikoli tento muž. „Co potom chceš se mnou?“ zeptal se.

Odpověď byla dost mírná. „Teď ti omyji hlavu, aby ti nezhnisaly rány.“ Varateš vytil trochu kavassu na vlněný hadřík a klekl si k Viridovikovi. Kelt sebou škubl, když se ostrá tekutina dotkla jeho ran a oteklé kůže na hlavě, ale kočovník je očistil tak jemně, že to lépe nesvedl ani Gorgidas. „Jmenuji se Varateš, mimochodem,“ poznamenal.

„Lhal bych, kdybych řekl, že mě seznámení s tebou těší.“ řekl Gal. Varateš se usmál a přikývl, celkem vlídně.

Náčelníkovo tělo teď krylo Viridovika před jedním z lučištníků. Jako by ho přemohla slabost, klesl na Varatešovo rameno — a náhle hmatl po dlouhém meči na kočovníkově opasku. V té chvíli si uvědomil, jak zraněný a zesláblý je. Varateš uhnul a vyskočil na nohy dříve, než mohl Kelt dokončit započatý pohyb.

Náčelník vykřikl na své lučištníky, aby nestříleli. Pohlédl dolů na Viridovika a vlídnost se vytratila z jeho hezké tváře. S chladnou rozvahou kopl Gaia do špičky loktu. „Nehraj si se mnou,“ řekl klidně.

Viridovix ho sotva slyšel a před očima mu vířily rudé a černé mžitky. Všechno se slilo do tupé, trýznivé bolesti. Varateš možná nebyl řezník ze zalíbení, ale tím horší muka dokázal způsobit, když se do toho dal.

„Pochybuj, že Avshara zajímá, v jakém budeš stavu, až se s tebou setká.“ řekl Khamorťan. Na okamžik se odmlčel a čekal, jak Viridovix zareaguje na to jméno.

„Buďte prokleti oba, ty i on.“ řekl Gal, snaže se skrýt mrazení, které pocítil. Vztekle dodal: „Moji kamarádi tě dopadnou dávno předtím, než mě k němu dovedeš.“ Neměl potuchy jestli je to pravda, ale pokud Varateš nechal jeho druhy naživu, mohli mu způsobit starosti.

Jeden z nomádů se zasmál. „Kuš, Kubade,“ okřikl ho

Varateš a opět se otočil k Viridovikovi. „Mohou to zkusit.“ řekl klidně. „Vlastně jim přeju mnoho štěstí.“

Když Gal mohl vstát, posadili ho na koně. Aby mu znemožnili jakýkoli pokus o útěk, spoutali mu nohy koni pod břichem a ruce za zády. Kubad vedl jeho koně na dlouhém řemenu. „Nech mě aspoň držet uzdu,“ protestoval Viridovix.

„Co když spadnu?“ Myslel to vážně. Bylo mu všelijak, jen ne dobře.

Kabad znal dost videssky, aby mu mohl odpovědět. „Tak tě táhnout po zemi.“ Viridovix se vzdal.

Jak nomádi postupovali stepí k severu. Gal začínal chápat, jak pomalá byla ve srovnání s nimi jejich vlastní výprava. Stepní poníci cválali dál a dál, neúnavně, jako by je poháněl nějaký hodinový stroj. Přes velkou okliku, kterou se vyhnuli stádům jakéhosi klanu, urazili kočovníci za den takovou vzdálenost, na kterou by Viridovikova výprava potřebovala dva dny.

Jediné stopy, které za sebou zanechávali, pocházely z jejich přirozených tělesných potřeb. Viridovix přitom shledal, že není snadné ulevit si, když člověku mříží šíp na břicho. Khamorťané jedli v sedle, žvýkají kůře podobné proužky na slunci usušeného hovězího a skopového. Nezastavili, aby nakrmili svého vězně, ale někdy v polovině cesty mu Varateš přidržel u úst láhev s kavassem. Hltavě se napil, jak ze žízně, tak i v touze utlumit pulzující bolest hlavy. Zkvašené mléko však příliš nepomohlo.

Na sklonku odpoledne se začala obloha od jihu zatahovat špinavě šedými oblaky. Kubad něco řekl jejich řeči Varatešovi, který kývl hlavou. Vitr zesílil a začala v něm být znát vlhkost.

Viidce Khamorťanů vyhledal pro tábořiště koryto malého potoka s převýslým břehem. „V noci déšť,“ řekl Viridovikovi. „Ale tady budeme spát v suchu, pokud se potok nerozvodní. Nemyslím, že se to stane.“

„A co když ano?“ Gala, který byl zraněný a rozlámáný celodenní jízdou bez možnosti používat ruce, to vlastně ani nezajímalo, ale chtěl Varateše alespoň trochu otrávit.

Nepodařilo se mu to. „Tak pojedeme dál,“ odvětil kočovník, zabývá se přípravou ohně. Byl malý a bez kouře, aby neprozrazoval jejich přítomnost. Tentokrát se Khamorťané podělili o své zásoby se zajatcem. Rozvázali mu ruce, aby se mohl najíst, ale hlídali ho tak pečlivě, že se nedalo nic dělat. Když se najedl, Varateš ho znovu spoutal. Pečlivě zkontroloval každý uzel. Gal ho nenáviděl za tulo důkladnost.

Kočovníci tahali stébla o hlídky. Viridovix shromažďoval síly, aby něco podnikl, jakmile se naskytne příležitost. Ale jeho tělo ho zradilo. Navzdory bolesti hlavy, navzdory spoutaným rukám, usnul téměř okamžitě.

O pár hodin později ho probudilo jemné šumění deště. Denizli, který měl třetí hlídku, byl na obcliu. Varateš vybral tábořiště dokonale. Převýslý břeh je chránil před deštěm přesně tak, jak řekl. Ostatně, Kelt o tom ani nepochyboval. Navzdory své krutosti byl iaidce psanců schopný člověk.

Viridovix se vykutálel na déšť. Denizli zavrčel něco výhružného ve své řeči a zvedl luk. „Jistě, chci si jen svažit svou ubohou dobitou palici,“ řekl Kelt, ale Denizli jen zabručel a zvedl luk ještě výš.

Proklínaje svou smůlu, odkulil se zpátky. „Ty eunuchu, co liže zadek.“ řekl. Věděl, že si zahrává, ale Denizli jen něco zavrčel a neodpověděl. Alespoň jeden nomád, který nerozumí videssky. Gal ho proklínal několik minul obscenní směsí videsstiny, latiny a keltštiny. Když jeho vztek zeslábl, pokusil se najít si pohodlnější polohu k dalšímu spánku. Déšť ještě chvíli potrvá, pomyslel si.

Gorgidas se pohnul a něco zamumlal, když na jeho tvář dopadla kapka deště. Další chladně políbila jeho ucho a třetí se mu rozprskla na víčku oka. Zašmátral po příkrývce, aby si ji přetáhl přes hlavu. Než to stačil udělat, dopadlo mu na tvář dalšího půl tuctu kapek a definitivně ho probudilo. „U psa.“ zamumlal řecky rozmrzle. Když usinal, bylo docela pěkně.

Posadil se a trhl sebou bodavou bolestí v hlavě. Zatoužil po syrovém zeli proti kocovině, ale nevěděl, čím si ji vysloužil. Kavass byl silný, jistě, ale ta trocha, kterou vypil k večeri, v něm nemohla zanechat takovou kocovinu.

I ostatní se probouzel i jejich kletby a nářky nasvědčovaly tomu, že jim není lépe než jemu. Když se rozhlédl, neviděl nikde táborový oheň. Podivil se. Půda byla sotva vlhká — jak to tedy, že z velké hranice, kterou před nedávnem zapálili, nezbyl ani žhavý popel?

Agathia Psoa napadla stejná myšlenka. „Co je s vámi, vv ovčí hlavy?“ rozkřikl se na své vojáky. „To nedokážete ani udržet zatracený oheň?“ Odpovědělo mu jen rozpačité mumlání — důkaz jejich chyby byl příliš zřejmý.

„Kolik Khamorťanů potřeba na založení ohně?“ zeptal se Arigh řečnický a sám si odpověděl: „Deset — jeden sbírá dřevo a ostatní přemýšlí, co udělat potom.“

„Cha. cha,“ vydal ze sebe Psoes krátký útržek smíchu, pouze ze zdvořilosti. Ačkoli on sám nebyl khamorthského původu, většina jeho mužů ano. a on stál přirozeně na jejich straně, když se jim posmíval cizinec.

Pikridiovi Goudelovi se naopak Arshaumanova špička zdála vtipná a smál se jí skoro minutu. Gorgidas si dovil matný úsměv. Zdálo se, že Arigh nevynechá jedinou šanci špičkovat proti východním sousedům jeho lidu.

A v té chvíli si Gorgidas uvědomil, že nezaslechl burácivý smích svého přítele Viridovika. Copak ten zlořečený Gal ještě spí? Pokusil se proniknout zrakem tmě a houstnoucí dešť. ale nikde Kelta neviděl. „Viridoviku?“ zavolal. _

Žádná odpověď. Zavolal znovu, se stejným výsledkem.

„Asi si šel někam vytřepat kalhoty.“ řekl Lankinos Skylitzes.

Gorgidas zaslechl kroky, blížící se k táboru, a na okamžik si pomyslel, že má Skylitzes pravdu. Ale byl to jeden ze strážných. „Hej. vy tam. v táboře!“ zvolal voják. „Copak jste se zbláznili, nechat uhasnout oheň.“ Mluvte dál. Jak vás najdu.“

Když dorazil do tábora, zeptal se: „Je všechno v pořádku? Mně se přihodilo něco divného.“ Mluvil s hraným klidem, pokoušeje se maskovat své obavy. „Byl jsem na obchůzce a začal jsem pociťovat slabost. Chtěl jsem se vrátit, ale počítám, že jsem to nedokázal — a pak mě vzbudil déšť. Divné mám pociť, jako by mi v hlavě kovář koval podkovy, ale jsem pil vodu, protože jsem věděl, že musím být do stráže střízlivý. Kolik je hodin, mimochodem?“

Nikdo nevěděl. Ani se o tom dlouho nepřeli, protože jeden z koní náhle zaržal a vyškřábal se na nohy, následován po chvíli ostatními zvířaty. Psoovi muži a Skylitzes se k nim rozběhli, pokřikujíc videssky i khamorthsky. Gorgidas začal chápat, že se opravdu něco zvláštního přihodilo. Koně si přece nelehli z vlastního popudu.

Jezdci volali na svá zvířata, chlácholili je a snažili se přijít na to, proč upadli. Lankinos Skylitzes se vrátil k vyhaslému ohništi. „Gorgide?“

„Tady jsem.“

„Kde? Aha.“ Voják o něho málem zakopl. „Pardon — ztracená tma.“ Skylitzetův hlas změkl. „Slyšel jsem, že jsi ranhojič. Podíval by ses na koně? Zdá se, že jsou v pořádku, ale —“ Rozhodil rokama, jak Řek nejasně zahlédl. Gorgidas rozuměl jeho prosbě, ale nepotěšila ho. „Už nejsem lékař,“ řekl krátce. To bylo příliš Úsečné, uvědomil si a tak pokračoval: „I kdybych byl, o zvířatech nevím nic. Léčení koní je jiné umění než léčení lidí.“ A mnohem nižší, pomyslel si, ale nedodal nahlas.

Skylitzes přesto postřehl jeho rozmrzelost. „Nechtěl jsem le urazit.“ Řek netrpělivě potřásl hlavou a hned toho zalitoval, když bolest znovu prudce vyšlehla. „Vrátil se už Viridovix?“

„Ne. Kam by vůbec chodil? Neleží na své rohoži? Jestli na ní chrápe, zakroutím mu jeho líným krkem.“

„Myslím, že si budeš muset počkat, až na tebe přijde řada.“ Skylitzes zašilhal, jak se snažil pohledem proniknout deštěm. Ukázal nikou. „Támhle, nebylo to?“

„Bylo?“ Gorgida zamrzelo, že těmto věcem nevěnoval před usnutím větší pozornost. Jestliže historik — nebo i lékař, pokud jde o to — nevěnují pozornost podrobnostem, k čemu potom jsou? Býval vždy pyšný na své pozorovací schopnosti, a tady, když je potřeboval, nechaly ho na holičkách.

Drť oharky vyhaslého ohniště — stále udivený tím, že jsou lak studené — se Řek vydal směrem, který mu ukázal Skylitzes. Důstojníkův odhad se ukázal dost přesný. Brzy narazil na příkrývky a tenkou cestovní rohož, rozprostřené na zemi. Právě začínaly vlhnout. Vedle nich ležel tlumok, v němž Gorgidas poznal Viridovikův majetek, a opodál Keltova přilba se sedmicípým bronzovým kruhem na hřebeni. Ale po Viridovikovi samotném ani stopy.

Hluk z tábora přilákal i zbývající dva strážné, aby se podívali, co se děje. Oba neochotně připustili, že na svých stanovištích usnuli. „Netrapte se tím,“ řekl Pikridios Goudeles velkopansky. „protože nevznikla žádná škoda.“

Agalhias Psoes zaklel, jako každý správný poddůstojník, při zmínce o vojácích, dávajících si na stráž dvacet. A Gorgidas vykřikl: „Žádná škoda? Kde je Viridovix?“

„Tady se musím přiznat ke své nevědomosti. Ten muž je tvůj přítel a krajan. Proč by odcházel?“

Gorgidas otevřel ústa, ale pak je zase zavřel. Neměl potuchy. A věděl, že by bylo zbytečné vysvětlovat jim, že on a Kelt nejsou o nic víc krajané než Goudeles a Khamort'ané.

Zbytek noci byl protivně vlhký a nepříjemný. Nikdo z nich už nešel spát, a nebyl to pouze déšť, který jim v tom bránil. Nesouvislé rozhovory se točily poněkud kolem záhadných bolestí hlavy.

„Už byl opilý a neměl kocovinu,“ bručel Arigh, „ale nikdy neměl kocovinu, když nebyl opilý.“ Jako by tu chybu chtěl napravit, napil se z měchu s kavassem, který měl téměř vždycky po ruce.

Nad ránem se mraky na okamžik potrhaly a odkryly tenký srpek měsíce nízko nad východním obzorem. Příliš tenký a příliš nízko — „Ztratili jsme den!“ vykřikl Gorgidas.

„U Phose, máš pravdu.“ řekl Skylitzes, přezhňávaje se slunečním znamením. Zvedl paže k nebi a začal se modlit. Nebyl sám — Psoes a Videssané se k němu připojili, zatímco ostatní vojáci vylévali po khamorthském zvyku na zem kavass, aby usmířili tajemné síly, které uctívali. I světácký Goudeles se modlil společně s vojáky.

„Nějaký duch se nás dotkl. My muset obětovat koně,“ řekl Arigh a Khamort'ané souhlasně vykřikli.

Gorgidas naslouchal svým druhům s rostoucím podrážděním. Zatímco blábolili o bozích a zaříkávali duchy, jeho logická mysl nalezla odpověď až příliš snadno. „Byli jsme uspani, aby se někdo mohl zmocnit Viridovika,“ řekl a chvíli později, když uzavřel řetěz svých úvah. dodal: „Avshar!“

„Ne.“ odpověděl Skylitzes okamžitě. „Kdyby to byl Avshar, probouzeli bychom se už na onom světě. Nemá žádné slitování.“

„Pak tedy jeho lidé,“ trval na svém Řek. Vzpomněl si na Gaiův kouzelný meč, ale nezmínil se o něm. Čím méně lidí o tom ví, tím lépe.

Začalo se rozednívat. Gorgidas znovu pozorně prozkoumal místo, kde Viridovix spal. Paidce vydechl, když spatřil na Keltových příkrývkách skvrny od krve. Ukázal je ostatním. „Únos. zatímco nás někdo uspal!“ řekl.

„A i v takovém případě, co s tím?“ řekl Goudeles. Slova strážce pečeti zazněla nevrle. Byl zvyklý na pohodlí Videssosu a nezamlouvalo se mu sedět bez ochrany v dešti a blátě nekonečné stepi bez cest. Pokračoval: „Když uvážíme důležitost poslání, jímž jsme byli pověřeni, co znamená osud jednoho barbarského žoldnéře? Jakmile bude naše poslání úspěšně dokončeno — s Phosovou pomocí — pak s posilami, které nám poskytne Arshaum, po něm můžeme řádně pátrat. Ale dokud takové posily nebudeme mít. nepřipadá to v úvahu.“

Gorgidas zalapal po dechu, nechtěje věřit svým uším. „Ale on je možná zraněný, umírá — určitě je zraněný,“ řekl. dotýkaje se hnědavých skvrn na látce. „Přece byste ho nenechali v rukou nepřátel?“

Pokud byl Goudeles v rozpacích, nedal to najevo. „Ani já se do nich nemohu vrhnout a neprospěš účelu, pro který jsem sem byl vyslán.“

„Písař má pravdu,“ řekl Skylitzes a vypadal přitom, jako by mu toto přiznání zanechalo nepříjemnou pachut' v ústech. „Bezpečnost Impéria je důležitější než. kterýkoli člověk. Tvůj krajan je dobrý bojovník, ale je jenom jeden. My jich potřebujeme stovky.“

Videssané poznali Viridovika až na této výpravě. Ale tam seděl Arigh, který se Keltem přátelil dva roky. Gorgidas se na něj obrátil. „Je to tvůj přítel!“

Arigh se potahoval za vousy. Řekova přímá výzva mu byla nepříjemná. Osobní vazby pro něho znamenaly víc než pro občany Impéria, ale byl kaganův syn a chápal státní důvody. „Je mi to líto, ale ne. Sedláci říkat pravdu, bojím se. Zradím důvěru, ať udělám teď cokoli, ale jednám pro svůj kmen dříve, než jednám pro sebe. V ridrish žádná snadná kořist, možná ještě vyhrát svobodu.“

„Buďte prokleti všichni!“ řekl Gorgidas. „Když je vám jedno, co se stalo s vaším kamarádem, klidte se z cesty tomu. komu to jedno není. Pojedu za ním sám.“

„To je dobře řečeno,“ pronesl tiše Arigh a někteří z vojáků souhlasně zašuměli. Rozzuřený Řek je ignoroval a házel své potřeby do tlumoku.

Ale Skylitzes k němu přišel a položil mu ruku na rameno. Gorgidas znovu zaklel a pokusil se ho střást, ale ramenatý Videssan byl silnější. „Nech mě, ty bohům se oškliví spratku! Proč se staráš, jestli hledám svého přítele? Já pro tebe přece neznamenám víc než on.“

„Uvažuj jako muž, ne jako vztekající se dítě,“ řekl Skylitzes mírně. Pokárání se mělo dotknout Řeka, který se vždycky pyšnil svou racionálností. Skylitzes udělal paží gesto, zahrnující celý horizont. „Jed’ za Viridovikem —“ stejně jako Goudeles vyslovil jeho jméno správně, „— jed’. když chceš. Ale kam pojeděš?“

„Proč —“ začal Řek, a zmateně zmlkl. Potahoval se za vous. Jak začínal zjišťovat, bradka mohla sloužit jako dobrý pomocník při přemýšlení. „Kde je podle vašich zpráv Avshar?“ zeptal se konečně.

„Na západ a na sever od místa, kde se nyní nacházíme, ale ty zprávy jsou týdny staré a tudíž bezcenné. Viděl jsi sám, jak jsou kočovníci pohybliví, a nikde není psáno, že se Avshar musí zdržovat u některého kmene.“

„Severozápad? To stačí.“

„Ano? Viděl jsem tě. cizince. Ty neumíš sledovat stopu — ne takovou, jakou ti zanechá déšť.“ Skylitzes nemilosrdně pokračoval: „A když se ti podaří nepřátele nalézt, co potom? Jsi dost dobrý bojovník, abys je sám zdolal? Jsi vůbec dost dobrý bojovník, aby ses ubránil sám, jestliže si nomádi usmyslí pobavit se s tebou? Pomůže ti ten tvůj meč. i když ho budeš mít na opasku a ne ve vaku, jako teď?“

Gorgidas sebou trhl. Na gladius, který mu dal Gaius Philippus, vůbec nepomyslel a nechal ho ve vaku se svými svitky pergamentu. Poprvé za mnoho let zatoužil, aby uměl zacházet se zbraněmi. Bylo ponižující, že by se nedokázal ubránit nemytému, negramotnému barbarovi, který by ho mohl zabít třeba jen proto, aby si dopřál potěšení vidět ho umírat. Činili kramář ve vaku, hledaje meč. ale když ho našel, vztekle ho zasunul zpět. Nemohl vzdorovat Skylitze-tově logice.

„Ted’ na západ,“ řekl a nenáviděl nezbytnost, která vynutila jeho slova. Ananké. pomyslel si: život je nejtvrďší pán. Když mu Skylitzes nabídl niku na usmířenou, Řek jeho stisk neopětoval. Místo toho řekl: „Budeš mě cvičit v šermu!“, Důstojník přikývl.

Gorgidovy myšlenky byly plné ironie, když se škrábal na koně. Opustil Videssos a vydal se na pláně, aby se změnil / lékaře v historika. Změn si užil dost, ale sotva takových, které by mu působily potěšení. Věci. dlouho vyloučené z jeho života, se draly dovnitř: ženy. zbraně — jen historie ne. Možná to bylo divné, ale býval bez větších starostí.

Déšť padal z lhostejné oblohy.

Postup probíhal lépe, než se Marcus vůbec odvážil doufat. Když dosáhli vítězství, pustili se Namdalenci mnohem horlivěji do honu na malé skupinky uprchlíků než do střetu s velkou a ukázněnou jednotkou. Několik jízdních oddílů sice provedlo pár zkusmých nájezdů na legionáře, ale když byly odrazeny, vydaly se hledat snazší kořist.

„Zbabělci dostanou, co zasluhují,“ poznamenala Nevrat, když měli mrtvolu Videssana, probodnutého zezadu kopím. Její hlas byl naplněn pohrdáním. Ona bojovala bok po boku se svým manželem. Toulec měla skoro prázdný, meč zakrvácený a čelo sedřené od vrženého kamene, který ji našťěstí zasáhl pouze po tečně.

„Jo, tak se platí za zmatený útěk,“ souhlasil Gaius Philippus. Vrchní setník nebyl porážkou nijak skličen. Tohle všechno už zažil. „Jsou způsoby, jak prohrát, stejně jako způsoby, jak zvítězit. Při Sucrovi, moji chlapi dnes bojovali dobře, i když jsme byli poraženi, a u Turie také.“

Kdyby se byla neobjevila ta stařena, byli bychom dali chlapci pořádný výprask a poslali ho zpátky do Říma. „Usmál se při té vzpomínce.“

„Stařena? Chlapec?“ „Nevrat na něj zmateně pohlédla.“

„Nevadí, zlato, to bylo už dávno, lam, odkud většina z nás pochází. Tihle Videssané nejsou jediní, kteří vedou občanské války, a já si v jedné z nich vybral špatnou stranu.“,

„Byl jsi tedy se Sertoriem?“ „řekl Marcus. Věděl, že vrchní setník byl na Mariově straně. Poté, co Sulla konečně porazil Mariovy stoupence v Itálii, Quintus Sertorius odmítl vydat Španělsko vítězům. Získal na svou stranu hispánské domorodce a po osm let vedl partyzánskou válku, dokud ho nezabil jeden z jeho podřízených.“

„To jsem byl. A co?“ „zeptal se Gaius Philippus vyzývavě. Jeho věrnost, jednou věnovaná, umírala pomalu.“

„Nic.“ „řekl tribun. „Musel to být dobr,“ voják, když se postavil Pompciovi Velkému.“

„Velkému?“ Gaius Philippus si odplivl do prachu cesty. „V porovnání s čím? Jak jsem řekl kdyby Metellus nezachránil jeho zadek u Turie. utíkal by ještě teď — pokud by mohl. Zranili jsme ho tam, jak jistě víš.“

„Nevšiml jsem si. Byl jsem tenkrát ještě výrostek.“

„Ano. asi že ano. Byl jsem tenkrát o něco mladší, než jsi teď ty. myslím.“ Otřel si rukou tvář. Většina chlupů na jeho z jizveném předloktí byla stříbrná. „Čas vyhrává válku, bez ohledu na to, jak dopadnou bitvy.“

Slunce bylo ještě vysoko, když legionáři dorazili na na dohled svého tábora. Venku ležely mrtvoly koní a jezdců a skupina Namdaleňanů zkoumala z bezpečné vzdálenosti palisádu. Když spatřili nově příchozí, tryskem zmizeli.

Minucius přivítal Scaura u jednoho ze vstupů na via principalis. Pozdrav mladého poddůstojníka vyjadřoval stejnou měrou úctu i úlevu. „Jsem rád, že tě vidím, veliteli. „vypravil ze sebe.“

„I já,“ řekl Marcus. Zvedl Was, aby ho všichni mohli slyšet. „Půl hodiny! Zbourejte stany, seberte své ženy a děti, a vyrazíme. Kdo se opozdí, může se pak omlouvat ostrovanům — my tu nebudeme, abychom ho poslouchali.“

„Poznal jsem, že to dopadlo špatně,“ povídal Minucius. „Nejdřív okolo proletěli kočovníci, a pak Videssané s Draxovými lidmi v patách. Utprand tedy zradil?“

„Ne, ale jeho lidé ano. On je mrtev.“

„Tak takhle to bylo,“ zabručel Minucius. Jeho velké ruce se sevřely v pěst. „Zdalo se mi, že poznávám některé 7. těch ničemů, co se pokoušeli dostat přes kůly. Viděl s, jak jsme je přivítali — odtáhli si hledat bezpečnější kořist, jako je ten tábor císařských tam za stromy.“ Zaváhal a do jeho pevné tváře se vkradla nejistota. „Doufám, že jsme udělali dobře,

veliteli. Byli, eh, někteří, co chtěli, abychom otevřeli a spojili se s nimi.“

„Někteří, hm?“ Marcus prohlédl Minuciův neobratný náznak. „Dohlédnu na to. Nedělej si starosti.“ Poplácal poddůstojníka po zádech. „Dobře jsi udělal, Sexte. Běž. vezmi Ereně a děti. Chci, aby mezi námi a Draxem byla nějaká vzdálenost, než se rozhodne zarazit svým mládencům plundrování a skoncovat s námi.“

Drax to může udělat kdykoli, uvažoval Marcus, když Minucius spěchal pryč — snad v této chvíli, snad až ráno. Kdyby vedl Namdaleňany tribun, zaútočil by na legionáře okamžitě. Jenže Drax byl žoldněrem mnohem déle než Scaurus.

Možná si nemohl dovolit odvolat své muže, když před sebou viděli tolik kořisti. Možná, možná, možná... Marcus si přál, aby namdalenský hrabě nebyl tak nevypočitatelný.

Tábor bublal a šuměl jako kus vápence politý octem. Vojáci a jejich rodiny vzájemně vyvolávali svá jména a pobíhali sem a tam. „Tupohlavci,“ zabručel Gaius Philippus. „Kdyby ty bláznivé slepice stály u stanů svých mužů, tak by je rychle našli.“

„Ty, které mají ještě muže, aby je hledali.“ řekl Marcus a vrchní setník musel přikývnout. Neutrpěli sice příliš velké ztráty, protože hlavní nápor směřoval proti středu císařské armády, ale přesto bylo dost mužů, kteří se už nikdy nevrátí. Jak dlouho potrvá, než tu nezbyde jediný Říman?

Na ústředním fóru tábora dělal Styppes co mohl pro oběti tohoto zlého dne. Jeho tučná tvář byla smrtelně bledá vypětím jeho práce. Spěchal od jednoho sténajícího raněného ke druhému a nikdy se nezdržoval s tím, aby ho vyléčil úplně — poskytl mu jen šanci na přežití a klopýtal k dalšímu krvácejícímu vojákovi. Mezi jednotlivými pacienty se posiloval vínem, ale Marcus, vida jeho práci, se o lakové hlouposti nestaral.

Helvis stála u jeho stanu. Rychle se objali a Scaurus začal vytrhávat stanové kolíky. Malric se mu snažil pomáhat, dokud ho Marcus neokřikl, aby se mu klidil z cesty. Marcus začal mechanicky balit stanovou plachtu.

„I když jsme zvítězili, stále nás nepotřebuješ?“ zeptala se Helvis.

„Podívej se kolem sebe.“ navrhl Scaurus. „Tohle je jediné „my“, které znám. Kdysi dávno jsi to chápala.“

Za branami tábora Namdaleňané něco vykřikovali. Marcus jim dobře nerozuměl, ale ostrovní přízvuk byl nezaměnitelný.

„Jediné „my“?“ řekla Helvis nebezpečným tónem. „Co bys udělal, kdyby tam venku byl Soterie?“

Marcus vytlačil vzduch mezi jednotlivými vrstvami složeného stanu a začal svíjet stanové provazy. „Právě teď bych ho asi zabil.“

Chystala se něco říct, ale tribun unaveně pokračoval: „Nejsi na řetězu, drahá, ale jestli půjdeš se mnou, uděláš nejlépe, když budeš ty lidi tady uvnitř vidět jako „nás.“ Pojď se mnou. nebo zůstaň — jak je ti libo. Já nemám čas hádat se s tebou.“

Dlouho se mu zdálo, že příkrost jeho slov je víc, než dokáže unést. Ale v jejím náručí se začal vrtět Dosti. Začala ho konejšit, nejprve nepřítomně, pak už se skutečnou pozorností. Pohlédla na dítě, pak na Saura, a rukou se lehce dotkla svého břicha. „Půjdu s tebou,“ řekla konečně.

Scaurus jen zabručel. Snažil se nacpat složený stan do pytle. Vypadalo to, jako když se had pokouší spolknout králíka, ale nakonec se mu to podařilo, a nějakým způsobem se tam vešla i jeho dřevěná truhlice. Křeslo a stůl zůstanou na místě — nezbýval už čas nakládat je na mezky. Hodil si pytel na ramena. Římané byli sami sobě nejlepšimi mezky. Helvis měla podivný, zamyšlený pohled. Netrpělivě se obrátil k odchodu, ale její slova ho přiměla zastavit se. „Jsou chvíle, drahý, kdy mě nutíš myslet na Hemonda.“

„Jak?“ Proč?“ zeptal se polekaně. Málokdy mluvila s tribunem o Malricově otci, protože věděla, že zmínky o Hemondovi se ho dotýkají, a pamatovala si, jak byl rozmrzelý, když ho jednou z nepozornosti zavolala jménem svého mrtvého manžela.

„Pri Wagerovi, to není proto, jak jednáš!“ usmála se při vzpomínce a oči jí změkly. „Když on ode mě něco chtěl, smál se a žertoval, štipal mě do žeber a dováděl se mnou.“ Vrhla na něj kající pohled zpod obočí. „Kdežto ty jdeš rovnou na věc, jako když řečník pleskne kus masa na stůl, a když se mi to nelíbí, k ledu se mnou.“

Marcus cítil, jak mu rudnou uši. „Kde je potom podobnost?“

„Znal jsi Hemonda. Sei svou cestou jako oheň nebo přívál — a ty jsi taky takový.“ Vzdechla. „Jsem připravena.“

Legionáři pochodovali ve čtvercovém šiku s raněnými a rodinnými příslušníky uprostřed. Namdaleňané je sledovali, jak Marcus předpokládal. Ale bez vlastní jízdy proti tomu nemohl nic dělat. Byl ostatně rád, že byli zatím jen sledováni. Podle hluku, ozývajícího se z dobytého videsského tábora, Drax povolil většině svých mužů rabovat po libosti. Rozprašení Videssané se přidávali k Římanům po jednom či po dvou, někdo pěšky, jiný na koni. Scaurus je přijímal. Někteří z nich byli ještě stále vojáky a jakákoli jízdní jednotka mohla být užitečná, alespoň k průzkumu, když už k ničemu jinému.

Jeden z jezdců přinesl zprávu o Zigabenově osudu: byl zajat Namdaleňany. Další špatná zpráva mezi mnoha dalšími Marcovi to bylo líto, ale nepřekvapilo ho to. Cíkal, že něco takového uslyší, ať už to byla pravda nebo ne. Zeptal se císařského vojáka: „Jak to víš?“

„No, vím. Viděl jsem to.“ odpověděl voják a jeho akcent připomněl Scaurovi Phosta Apokavkose. Muž vrhl na Marca rozhořčený pohled jak by učinil každý Videssan, když bylo bráno v potaz jeho slovo. „Strhli ho z koně. Do Skotova pekla, kdyby nebyl raněný, nikdy by se jim to nepodařilo. Dal jim co proto, a ještě něco navíc. Ať sklátí mor všechny Namdaleňany.“

„Tys viděl, jak ho zajali, a nic jsi neudělal?“ zavrčel zlověstně Zeprin Červený. Hřmotný Halogan stále nosil v srdci stud. že nezemřel společně s plukem svých krajanů, který marně bránil Mavrikia u Maraghy. Nebyla to jeho vina. císař ho poslal převzít velení nad levým křídlem císařského vojska, ale bez ohledu na to se sám stále obviňoval. Nyní si se sekerou v nice výhružně měřil Videssana před sebou. „Co jsi to za vojáka?“ zahřměl.

Voják si odkašlal a odplivl. „Živý,“ odsekl. „což je lepší než opačná možnost.“ Opětoval Zeprinův pohled s rozmyslnou drzostí.

Zepranova stále zarudlá plet' potemněla do krvava. Zařval něco ve své rodné řeči a než stačil Marcus nebo Videssan udělat jediný pohyb, jeho sekera se vznesla a dopadla na mužovu hlavu, prorazila přílbu a rozpoltila mu lebku. Halogan trhnutím uvolnil svou sekou. „Zbabělá krysa,“ zavrčel, čistě svou zbraň. „Muž, který' nestojí při svém pánovi, nezasluhuje nic lepšího.“

„Mohli jsme se od něho ještě něco dovědět,“ poznamenal Marcus, ale to bylo vše. Když se dali hromadně na útěk legionáři, mohli být decimováni: každý desátý byl nahodile vybrán a popraven odplatou za zbabělost. Něž Marcus nastoupil vojenskou službu, považoval tento trest za příšerný svým barbarstvím, ale nyní na něj pohlížel bez vzrušení. Ta změna ho mrzela. Válka zkazí všechno, čeho se dotkne.

Arandos byl mohutný hnědý tok, několik set metra široký. Vedly přes něj mosty, ale Draxovi muži měli obsazeny jejich věže. Možná by je mohli dobýt ale lo by zabralo mnoho času. toho času. kterého legionáři neměli nazbyt. Kdyby se Drax nehonil za uprchlíky, byl by je už dávno dohnal, ale takto jim poskytl cenné tři dny. Namdaleňan připomínal psa, který' má kolem sebe příliš mnoho kostí a nemůže se rozhodnout, do které se má zakousnout. Scaurus se naopak cítil jako zajíc v zatahující se síti.

Doufáje v nemožné, poslal Videssany, aby se zeptali rolníku, jestli nevědí o nějakém brodu. Předpokládal, rolníci budou spíše ochotni mluvit se svými krajany než s cizinci, jako byli Římané. Skoro vykřikl, když Apokavkos přivedl jakéhosi kmotra, který' šel rovnou k věci: „Co za to?“

„Deset zlat'áků — na drahém břehu,“ odpověděl.

„Nebo kříž, jestli lžeš,“ dodal Gaius Philippus. Rolník se poškrábal na hlavě — Videssané neznali trest ukřižování. Ale hrozbu v setníkově hlasu nemohl přeslechnout. Přesto kývl na souhlas.

Vedl legionáře podél řeky k východu, dokud se nedostali mimo dohled z mostů. Pak zpomalil a začal na protějším břehu hledat nějaké znamení, které blíže neurčil. Konečně spokojeně zabručel. „Tady to je,“ řekl a ukázal před sebe.

„Kde?“ Scaurovi to místo připadalo stejné jako kterákoli jiná část řeky.

„Nech tomu proľhanému parchantovi trhat nehty,“ řekl Gaius Philippus latinsky. Rolník mu nerozuměl. Přetáhl přes hlavu krátkou tuniku, která byla jediným kusem jeho oděvu, a nahý vstoupil do řeky.

Okamžitě se ponořil až po uši a Marcus začal vážně uvažovat, co s ním provede, ale zdálo se, že muž neupadl do rozpaků. Otočil se s úsměvem a zavolal: „Jarní voda ještě úplně neopadla, ale pojďte. Už to nebude hlubší.“

Drže meč nad hlavou, tribun ho následoval. Jeho výška mu poskytovala výhodu, voda mu sahala jen po bradu.

Legionáři se po dvou nebo po třech vydali za nimi. „Víc ne,“ varoval je průvodce. „Stopa není, jak vy říkáte, široká.“

Prodíral se kupředu, občas zahrnul pár kroků doprava nebo doleva, občas se zastavoval a zkoumal nohou dno.

„Chraňte nás bohové, kdyby teď přišli ti zatracení ostrované,“ řekl Gaius Philippus, nervózně se ohlížeje. Došlápl na hlubší místo a zmizel, ale za okamžik se s klením a prskáním vynořil. „Sračky,“ zamumlal.

Marcus byl vděčný za římský výcvik, zahrnující jako důležitou součást i plavání. I když někdo stoupl mimo úzký brod. byl schopen se sám zachránit. Proud nebyl našťestí příliš silný. Ztratili pouze jednoho muže, Vaspurakance, který se utopil dřív, než ho stačili vytáhnout. Bohužel, horalé nebyli žádní plavci. Jejich potok} byl} v létě úzké stružky, na jaře a na podzim se měnily v divoké bystřiny a v zimě zamrzaly.

Když se tribun dočvachtal na protější břeh, očekával ho videsský rolník s nataženou dlaní. Scaurus ho zamyšleně pozoroval, zatímco hledal ve váčku mince. „Jak mohu vědět, že neprodáš tajemství brodu prvnímu ostrovanovi, který pojede kolem?“

Jestli očekával nějaké provinilé trnutí, byl zklamán. Chlapík odpověděl s upřímností starého žoldnéře: „Udělal bych to. ale oni by to nekoupili. Proč by měli? Drží mosty „ Jeho lítost byla naprosto nefalšovaná.

„Slyšte toho muže!“ zvolal Senpat Sviodo, který pečlivě kontroloval svou čapku, zdali neutrpěla při přechodu řeky nějakou úhonu. „Může se někdo divit, že se Videssané spolu pořád sváří?“

„Asi ne.“ Marcus zaplatil průvodci, který mince jednu po druhé pečlivě vyzkoušel zuby.

„Nejsou špatné,“ poznamenal. „Na jedné Ortaiově, co jste mi dali, jsem si málem zlomil zub, ale to je jenom jedna.“

Rolník si nacpal mince do úst, až mu pod jejich vahou poklesla levá tvář. „Moc zavázán,“ zamumlal nezřetelně.

„Nápodobně.“ odpověděl Scaurus. Děti pištěly a střikaly po sobě. když je jejich matky a legionáři přenášeli přes řeku. I některé z žen bylo třeba přenést — těhotné a ty. které byly příliš malé. Helvis, vysoká a silná, přešla sama. Nesla Dostiho. Malrica přenesl voják. Její oděv k ní rozkošně přilnul, když vystoupila z vody.

Tribun od ní s jistým politováním odtrhl zrak a pohlédl na břeh, kde sedělo několik mužů Gagika Bagratouniho a oplakávalo utopeného kamaráda. Ten pohled ho přiměl, aby se rolníka zeptal: „Proč nevyzná číte brod kůly zaraženými do dna, aby byla cesta bezpečná?“

„A aby každý věděl, kde je?“ „Muž užasle potřásl hlavou. „Děkuji, to ne.“

„K čemu je takové tajemství?“ zeptal se Marcus, ale když uviděl, jak muž /veda ruku k ústům, spěšně řekl: „Stačí, rozumím.“

Průvodce počkal, dokud poslední legionář nepřekonal brod. Pak se brodil zpátky. Když dorazil na protější břeh, zjistil, že mu někdo sebral jeho tuniku. Marcus čekal na vzteklý výbuch, ale žádný nepřišel. Nahý muž zmizel v křoví, lemujícím řeku.

„Proč by se měl rozčilovat?“ řekl Senpat. Komicky vydul tvář. „Má pořád devět zlat'áku, i bez toho starého hadru.“

Na druhém břehu řeky Arandos byli Namdaleňané. Legionáři byli dva dny pochodu jižně od řeky. když narazili na dva ostrovany, sedící na svých koních s nenucenou arogancí mužů. kteří se cítí pány všeho, kam jen dohlédnou. Jejich zpupnost zmizela jako dým ve větru, když vyjeli zpoza skupiny zakrslych dubů a uviděli Scaurovu kolonu. Vyměnili si zděšené pohledy, pak pobídlí své těžké koně a divoce se rozjeli napříč pšeničným polem směrem k řece. Scaurus na okamžik zaváhal, překvapený stejně jako jeho protivníci. Pak si vzpomněl, že i on má jezdce, dobrou dvacítku Zigabenových mužů. „Za nimi!“ vykřikl.

Videssané se pohnuli nejprve váhavě, jako by jim nepřišlo na mysl, že by se měli dát do bóje. Ale pokřik pěšáku jim vлил elán do žil. Ostrované byli sotva sto metrů před svými pronásledovateli, když zmizeli za malou terénní vlnou. Císařští se zanedlouho vrátili, tentokrát pyšným cvalem. Vedli jednoho koně a nesli dvě drátěné košile a dvě kónické přílby s chrániči nosu. „Kde je druhý kůň?“ zvolal někdo.

„Museli jsme ho zabít.“

„Idioti!“ „Packalové!“ „Banda neschopných pitomců!“ Videssané přijímali tyto dobře míněné poklony jako odměnu, kterou také ve skutečnosti byly.

„Tohle všechno je k něčemu dobré,“ řekl Gaius Philippus. „Cítí se zase jako muži. Budeme z nich mít nějaký užitek.“

„Máš pravdu.“ odpověděl Marcus. „Ale kolik mužů má Drax? Doufal jsem, že bude prostě udržovat linii na řece Arandos, kdyby se videsští velmožové na jih od řeky dali dohromady a vrhli se na něj, ale vypadá to, že táhne přímo proti nim. Ať o něm říkáš, co chceš, neuvažuje v malém stylu, co?“

„Hmm.“ Vrchní setník to chvíli zvažoval. „Jestli příliš roztáhne své síly, došlápnu si na něho Yezdové.“

„Je to lak,“ připustil Marcus zneklidněně. Už skoro půl druhého roku nespátřil žádného z kočovných nájezdníků. Bylo snadné na ně zapomenout ve zvratech občanských válek v Impériu. Jenomže bez nich by k těmto válkám nedošlo, a oni se potulovali vrchovinou jako vzdálené hřmění bouře.

„Ne dost vzdálené,“ řekl Gaius Philippus, když Scau-rus řekl své mínění nahlas. Dubový háj byl mnohem větší, než tribun odhadoval. Táhl se na celé míle. Část statku některého šlechtice? pomyslel si. Zelené a hnědé žaludy hnízdlily ve stínu zvolna se pohybujícího listí. Marcus zaslechl chrochtám kance někde mezi stromy. Prasata milují žaludy. Legionáři se brodili spadáným loňským listím. Zvuk jejich kroku byl konejšivý a uklidňující jako šumění příboje na mořské pláži.

Zvuk kroku zepředu vzbudil Scaurovu ostražitost. V zá-krutu lesní pěšiny se objevil muž. Hrud' se mu dmula námahou a z krev z velké rány na čele mu smáčela tunika a kapala do prachu cest). Hrůzu v jeho tváři vystřídala nevěřící radost, když mezi legionáři spatřil videsské jezdce.

„Phosovi budiž chvála!“ vydechl. Slova mu začala překotně plynout ze rtů: „Záchrana! Rychle, můj pane, ti cizí ďáblové, vražda!“

„Namdaleňané?“ zeptal se Marcus — copak jich nebude nikde konec? Když muž přikývl, tribun vyštěkl: „Kolik?“ Muž rozhodil rukama. „Stovka, přinejmenším.“ Poskakoval sem a tam, bez ohledu na své zranění. „Pro Phosovo milosrdenství, pospěšte si!“

„Dva manipuly,“ rozhodl tribun. Gaius Philippus ponuře přikývl na souhlas. Ostrované nezasluhovali milosrdenství. Marcus jedním dechem pokračoval: „Blaese, tvoji muži — a tvoji. Gagiku!“ Bogratouni porozuměl rozkazu. i když byl řečen latinsky. Vykřikl několik slov svým hrdelním jazykem a jeho Vaspurakánci odpověděli pokřikem a údery kopí do štítů. Nakhararův oddíl byl početnější než běžný manipul — proti stovce Namdaleňanů bude stát převaha tři ku jedné. Gaius Philippus zatřásl zraněným Videssanem, který nyní, když ukončil svůj běh o život, začal klesat slabostí. „Kudy, chlape?“ zeptal se ho.

„Na prvním rozcestí doleva, na dalším doprava,“ řekl muž. Otíral si čelo potřhaným rukávem tuniky a zíral nevěřicně na jasně červenou krev. Pak upadl a zůstal ležet. Gaius Philippus znechuceně zavrčel, ale pak udal hlasitě vojákům naznačený směr.

Marcus vytrhl meč. „Vpřed!“ nařídil a dodal: „Pokřik je „Gavras!“ Legionáři se rozběhli s dupotem za ním. První rozcestí bylo necelých dvě stě metrů daleko, ale ke druhému zbýval pěkný kousek cesty. Scaurus cítil pot, stékající mu pod krunýřem a začal si klást otázku, jestli nezabloudil. Ale Videssanova krvavá stopa ho ujistila, že nikoli. Krev byla ještě čerstvá a to napovídalo, že muž musel uhánět jako by měl v patách Fúrie.

Římané nebyli tak rychlí, ale přesto jejich vaspurakánští kamarádi, vesměs krátkonozí zavalití muži, měli co dělat, aby jim stačili. „Tady, kolem toho shnilého pahýlu.“, řekl Gaius Philippus, když se stezka ztratila. Jeho hlas nezněl udýchaně. Vrchní setník byl zvyklý běhat delší tratě.

Když se přiblížili k druhému rozcestí, Marcus uslyšel křik a třesk ocele o ocel. „Gavras!“ vykřikl a legionáři se k němu přidali. Vpředu nastala zděšená pauza, pak se ozval radostný videsský pokřik spolu s výkřiky hněvu a zděšení z hrdel Namdaleňanů.

Legionáři se vyřítili na malou mýtinu. Hrstka Videssanů, čtyři na koních, ostatní pěší, se bránila v kruhu proti dotírajícím namdalenským jezdčům, kteří se právě chystali k poslednímu, rozhodnému útoku.

Když se jeho manipul rozvinul do bojového šiku s oštěpy připravenými k vrhu, vyprskl dokonce i apatický Junius Blaesus smíchem. „Stovka!“ řekl Scaurovi. „Tak se mi zdá, že to je, jako by se hora vrhla na myš, veliteli.“

Ostrovanů bylo sotva třicet. Jejich velitel pohodil hlavou a rozesmál se hlasitěji, než předtím Blaesus. „Skloněte kopí. mládenci,“ zavolal na své jezdce. „Mají nás.“

Namdaleňané poslechl jeho rozkaz, i když ti, kteří stáli tváří v tvář svým zamýšleným obětem, tak učinili jen váhavě. Ale Videssané, stejně překvapení jako jejich nepřátelé, rovněž sklonili zbraně a jen lapali po dechu.

Velitel žoldnéřů zvolna dojel ke Scaurovi. Římané kolem tribuna pozvedli výhružně oštěpy, ale ostrovan jim nevěnoval pozornost. Nastavil svůj štít Scaurovi. „Dej mi čestnou ránu,“ řekl a Marcus se dotkl svým mečem kovového obložení ostrovanova štítu. „Dobrá rána! Vzdávám se!“ Sňal přílbu na důkaz své kapitulace a jeho muži ho následovali. Přílba odhalila usmívající se, pihovatý obličej, lemovaný světlehnědými vlasy. Stejně jako ostrované z dobyté tvrze severně od řeky Sangarios, ani on se nezdál být nějak znepokojený nad svou kapitulací — takové věci prostě patřily k životu žoldnéře.

Jeho muži se na to dívali podobně. Jeden z nich řekl, bez jakékoli zahořklosti, Videssanům, s nimiž dosud bojoval: „Dostali bychom vás, kdyby nešli náhodou kolem ti řínští zkurvysyni.“ Protože v hlavním městě sloužili bok po boku, věděli Namdaleňané o legionářích víc než Videssané, které legionáři právě zachránili.

Scaurus poslal své muže odzbrojit ostrovany a vydal se pozdravit vůdce Videssanů. Nebylo obtížné ho poznat, podle ušlechtilého koně a autority, která z něj vyzařovala. Musel mít kolem šedesáti, ale bylo to ještě statných šedesát. Vlasy a krátce zastřižený vous byly ocelově šedé a jeho ramena se neskláněla pod tíhou zbroje.

V očích se mu zatřpytil plamínek ironie, když opětoval Marcův pozdrav. „Velká čest pro mě. Slabší se musí poklonit, ne silnější. Sittas Zonaras. k tvým službám.“ Uklonil se v sedle. „Jsem spatharios, jestli ti to něco říká.“

Tribun se představil. Tenhle Zonaras se mu zamlouval.

Ve spleti videsských titulů patřil spatharios k těm nejneurčitějším, ale jen málo Videssanů si dělalo legraci ze svých vlastních nároků.

„Slyšel jsem o tobě, mladý muži.“ poznamenal Zonaras. a zjevně čekal, zda bude Scaurus touto poznámkou dotčen. Když se mu nedostalo odpovědi, zkoušel to dál: „Baanes Onomagoulos o tobě říkal věci — žádnou bych ti nechtěl opakovat do očí.“ Jeden ze šlechticových sluhů na něj vrhl výstražný pohled.

„Říkal?“ zeptal se Marcus, ostražitý pod svou nenucenou maskou. Nepřekvapovalo ho, že Zonaras znal bývalého rebela — tohle byl kraj, odkud Onomagoulos pocházel. Ale to, že připustil, že ho zná, to bylo něco jiného, gesto důvěry, kterou nabídl muži, který sloužil Baanesovu nepříteli.

„Onomagoulos málokdy řekl o někom něco dobrého,“ řekl tribun a Zonaras přikývl. Jeho tvář teď měla zamyšlený výraz, jako by uvažoval, zdali neudělal chybu. Jeho oči se však rozjasnily, když Marcus pokračoval: „Myslím, že zahořkl. Nebýval takový před Maraghou.“

„Je lo lak,“ řekl Videssan. Ulevilo se mu, když se vzdálili od nebezpečného tématu, a pohlédl na ostrovany: „Co s nimi uděláš? Myslí si, že jim ta země patří jen proto, že to říká jejich náčelník lupičů.“

Po bitvě u řeky Sangarios k tomu mají dobré důvody, pomyslel si Marcus sklíčeně. Okamžik uvažoval. „Možná je Drax vymění za Mertika Zigabena.“

Legionáři patrně předběhli zprávy o prohrané bitvě. „Drax drží v zajetí velitele císařské stráže?“ řekl Zonaras užasle.

„Zlé zprávy. Povědej.“

Marcus začal vyprávět. Zonaras poslouchal klidně, dokud se Marcus nezmínil o zradě Namdaleňanů. „Skotův mráz na všechny ty zrádce,“ zaklel v černém hněvu, a od toho okamžiku nabyl tribun jistoty, že se Zonaras nepodílel na Onomagoulově povstání. Když skončil, Zonaras dlouho seděl mlčky. Nakonec se zeptal: „Co budeš dělat teď?“

„Co mohu,“ odpověděl tribun. „Kolik toho bude, to nevím.“

Napadlo ho, že teď Zonaras odfrkne opovržením, ale videsský šlechtic střízlivě přikývl. „Nosíš na ramenou hlavu starce — neslibuješ Phosovo slunce, když ho nemáš na opasku.“ Zonaras se poškrábal na koleně. „Viš, cizinče, zahanbuješ mě,“ řekl pomalu. „Není správné, když najatí vojáci chtějí udělat pro záchranu Impéria víc, než jeho vlastní občané.“

Marcus si myslel totéž už od prvních týdnů, které strávil ve Videssosu, ale jen málo Videssanů by s ním souhlasilo. Zvyklí na svou moc a sílu, považovali je za něco jednou provždy daného — až do bitvy u Maraghy. Římané, jejichž vlast nabyla moci sotva sto padesát let před jeho narozením, nebyli tak sebejistí a spokojeni sami se sebou.

Zonaras přerušil Marcovy úvahy, když se sklonil ze sedla a podal mu ruku. „Cokoli mohu já a moji lidé pro tebe udělat, to uděláme,“ slíbil a stiskl mu pravici silou, která usvědčovala jeho léta ze lži. Scaurus stisk opětoval, ale v duchu si kladl otázku, jakou asi pomoc mu může poskytnout venkovský šlechtic.

Příští den Marcovi mnohé objasnil. Celý den pochodovali územím, které patřilo Sittu Zonarovi. K večeru legionáři rozbili tábor vedle jeho rozlehlé vil, usazené v úzkém údolí. Zapadající slunce zbarvilo purpurem vrcholky kopců na jihu a na východě. „Daří se nám dobře,“ řekl Zonaras s nemalou pýchou.

„Jo, nejspíš, a slonovi je taky dobře,“ řekl Gaius Philippus.

Marcus znal z doslechu rozsah pozemkového majetku, který obhospodařovali videsští magnáti. Ale až nyní začínal přesně chápat, co to znamená. V okolí hlavního města vytlačil kypící život šlechtická léna a na centrální plošině byla půda příliš chudá, aby dovolovala takové nahromadění bohatství, jakému se těšil Zonaras.

Jeho pozemky zahrnovaly nádherné vinice a zahrady, aleje vrb u potoků, šťavnaté louky, kde se pásla stáda koní, krav, mul, ovcí a koz, háje a dubové lesy, poskytující žaludy prasatům.

Během pochodu viděl tribun nejméně pět lisoven olivového oleje. Na polích se pásala stáda a hlavní honák, solidní muž středního věku bez jakéhokoli náznaku semlít, přijel pozdravit Zonara poté, co ho šlechtic na určitou vzdálenost ubezpečil, že dlouhá kolona legionářů za ním nemá nepřátelské úmysly.

„To jsem rád, můj pane,“ řekl muž, „jinak bych proti nim vzbouřil lidi.“ Roztrhl kousek pergamenu, kde bylo něco napsáno, patrně počet a směr pochodu vetřelců. Marcus se nikterak nedivil, že honák umí číst a psát. I v Římě muž s takovou zodpovědností býval zpravidla gramotný.

A zatímco se legionáři, kteří měli možnost vyslechnout, co chlapík sliboval svému pánovi, jeho slovům zachechtali, Marcus měl pocit, že je nelze brát na lehkou váhu: Ani Gaius Philippus se nesmál. Na rozdíl od většiny Římanů, on znal i druhou stránku nepravdivé války. „Zdá se, že všichni ti lidé ve všech těch vesnicích, co jsme jimi prošli, jsou naprosto oddaní tomuhle Zonarovi tady,“ řekl tribunovi. „Nebyla by to legrace, kdyby nás napadali ze zálohy a pak se ztratili v lesích nebo v kopcích, než bychom je mohli dostihnout.“ Hovořil latinsky, takže Zonaras zachytil pouze své jméno, ale nic víc.

Marcus rozuměl logice vrchního setníka a rovněž v této chvíli pochopil, proč se úředníci v metropoli tolik bójí provincionální šlechty. Zcela jasně by to vyžadovalo celou armádu, kdyby chtěli přinutit Zonara udělat něco, co sám nechtěl a takových jako on byly desítky.

Ovšem, ani celá armáda by nemusela stačit na to, aby přinutila Zonara k poslušnosti. Měl toho ke své obraně víc než jen ozbrojené rolníky. Jak legionáři objevili, když došli do jeho rodinného sídla, měl šlechtic zhruba padesáti-člennou ozbrojenou družinu. Nebyli to v plném slova smyslu vojáci z povolání, protože trávili většinu života na svých statecích,

ale co jim scházelo na ohni a lesku, to bohatě nahrazovala dokonalá znalost terénu a naprostá oddanost svému pánovi. Kdysi, jak Scaurus věděl, patřila bezvýhradná oddanost rolnických vojáků v první řadě Impériu. Ale léta tvrdých daní je přinutila hledat ochranu proti nenasytné chamtivosti ústřední vlády u magnátů. Místní šlechtici, ctižádostiví a mocní, by je s radostí využili, aby se zbavili zlovůle úředníků jednou provždy. A proto písaři najímali cizí vojáky, aby tyto snahy potlačili... a tak, uvažoval Marcus, zatímco legionáři zaráželi kuly do valu, vznikly Iv nekonečné občanské války. Nejdrive Onomagoulos, potom Drax. Vztekla zavrčel. Kdyby nebylo videsských vnitřních sporů, Yezdové by byli za hranicemi Vaspurakanu a nedávali by se jako supové na Garsvru.

„No a?“ odpověděla Helvis, když se o tom zmínil. „Kdyby Videssos nepoužíval žoldnéře, my dva bychom se nesetkali. Nebo bys byl raději, v těchto dnech?“ V jejím Masu byla jak výzva, tak i smutek — ta otázka nebyla řečnická.

„Ne. lásko,“ odpověděl a dotkl se její raky. „Bohové vědí, že nejsme dokonalí, protože jenom oni jsou. Nebo Phos. Jestli si přeješ,“ dodal rychle, když si všiml, jak sevřela rty. Proklel svůj neohrabaný jazyk. Vždyť ve skutečnosti nevěřil v římské bohy a říkal to jen ze zvyku.

Gaius Philippus také slyšel předchozí tribunovu poznámku. „Hmm,“ řekl. „Kdyby si Videssané nenajímali žoldnéře, tak by nás pobili hned, jak jsme přišli do tohoto bláznivého světa.“

„To je ono.“ připustil Scaurus. Gaius Philippus přikývl, a pak se rozběhl vynadat Vaspurakánci, který byl tak hloupý, že začal močit do potoka proti proudu od tábora. Nešťastný voják obdržel týdenní službu u latrin a byl rád, že to dopadlo jenom tak.

Marcus zůstal zamyšlený. Gaius Philippus se zřídka kdy pletl do jeho hovoru s Helvis. Pokoušel se vrchní setník svým drsným způsobem udržet jejich vztah v rovnováze? Když se vezme v úvahu jeho pokřivenost, ta poznámka byla divná, ale tribun neměl jiné vysvětlení. Zamumlal větu v archaické, rytmické řečtině. Helvis na něj udiveně pohlédla.

„Všechno, co řekneš příteli, je k věci,“ přeložil. Ano, v Homérovi se jaksí dalo najít všechno.

Zonarova manželka byla zdatná, šedovlasá žena jménem Thekla. S nimi žila jeho ovdovělá sestra Erythro. O pár Ici mladší než Sittas. byla pohyblivá a řečná, a měla zvláštní dar narušovat klid, kterému Sittas dával přednost.

Erythro byla bezdětná, zatímco její bratr a Thekla spolu měli dceru a tři syny. Dívka, Ypathia. poněkud Marcovi připomínala Alypii, snad díky své nevtíravě inteligenci. Byla zasnoubena s jedním šlechticem z jižních vrchu. Mužský potomek, který měl zdědit Zonarův majetek, jeho jediný žijící syn Tarsios, byl bleďý, tuberkulózní mladík. Nesl svou nemoc s odvahou a smál se svým záchvatům, která otřásaly jeho chatrnou konstitucí, ale ve tváři měl vepsáno znamení smrti. Jeho dva bratři, stejně jako mnoho mužů nižšího původu z panství, padli u Maraghy pod Onomagoulovým velením.

Přesto Zonaras nepodporoval povstání svého souseda proti Thorisinu Gavrovi. „Jak to říkal Kalokyres: v občanské válce moudrý muž sedí tiše.“ Scaurus potlačil úsměv, když uslyšel ta slova. Poslední muž, kterého znal a který se namáhal citovat tohoto videsského vojenského spisovatele, byl Ortaias Sphrantzet, mizerný voják, pokud vůbec někdy vojákem byl.

Obrazy šlechticových mrtvých synů visely v jídelně. „Jsou to mizerné mazanice,“ řekla Erythro Marcovi svým obvyklým důvěrným způsobem. „Měl bys vidět, jací byli moji synovci pěkní kluci.“

„Ty máš největší zalíbení ve svém jazyce, drahá sestro,“ zabručel Sittas Zonaras. Ona a Erythro se hádali neustále, s velkým potěšením na obou stranách. Když pochválila víno, on pil příští večer pivo. aby ji rozčilil, když chtěla, aby dal utopit všechny kočky na panství, on je hladil, ale tak. aby to neviděla.

V tomto případě však musel Scaurus s Erythro souhlasit. Podle měřítka hlavního města byly obrazy výtvozem neskoleného malíře, nepochybně místního. Přesto vnukly Marcovi nápad. O pár dnů později, když se legionáři utábořili u vily. zašel za Styppem a řekl mu: „Žádám tě o laskavost.“

„Žádej,“ zavrčel Styppes, nevlídný jako obvykle. Alespoň je střízlivý, pomyslel si tribun.

„Rád bych. abys pro mě namaloval ikonu.“

„Pro tebe?“ Styppovy oči se zúžily. „Na co chce nevěřící svatý obraz?“ zeptal se podezíravě.

Jako dárek pro mon paní Helvis.“

„Která je heretička.“ Kněz—léčitel se choval hrubě, ale Marcus byl na jeho námitky připraven — nehrál podobnou hru s Videssany poprvé. Vyžadovalo to trochu času a křiku, ale posléze Styppes mrzutě připustil, že pravá účta může dovést i heretika k pravé víře — tedy jeho vlastní. „Kterého svatého muže mám tedy zobrazit?“

Tribun si vzpomněl na chrám ve Videssosu, který Helvis navštívila, když ve městě vypukly nepokoje proti Namdaleňanům. „Neznám jméno toho svatého,“ řekl, když Styppes zkřivil ret, „ale žil v Namdalenu, než byl připojen k Impériu — říkali mu Kalavra, ne? Má zasvěcenou svatyni v hlavním městě, kousek od přístavu Kontoskalion.“

„Aha.“ řekl kněz—léčitel, překvapen, že Scaurus má konkrétní představu. „Vím, koho máš na mysli: svatého Nestoria. Je zobrazen jako starý holohlavý muž s rozdvojeným plnovousem. Tak heretici z Věvodství ho stále uctívají, ano? Dobrá, budeš mít svou ikonu.“

„Děkuji ti,“ Marcus se na okamžik odmlčel a pak cítil potřebu dodat: „Laskavost za laskavost. Jakmile budu mít čas, postojím ti modelem pro tvůj obraz toho svatého — jak se jmenuje — aha. Kvedulfa, to je ono.“

„Ano, ano, to je od tebe hezké, jistě,“ řekl Styppes nepřítomně. Tribuna napadlo, že už v duchu plánuje budoucí ikonu, ale na odchodu zaslechl, jak kněz zamumlal: „Phosi, já mám žízeň.“ Nikoli poprvé tribun zatoužil, aby veselý a schopný Nepos dal přednost životu v poli před svou stolicí na videsské Akademii.

Příštích pár dnů byl Scaurus příliš zaneprázdněn, aby se mohl zabývat Styppem nebo ikonou. Zonarova vila a jeho soukromá armáda stačily tak proti jeho možným rivalům z řad místní šlechty, ale Marcus si nedělal iluze o jejich schopnosti obstát proti Draxovým veteránům. Proto legionáři kopali jako krtci, aby v rámci možností zesílili opevnění, ale Marcovy starosti jenom rostly. Neměl prostě dost mužů.

Použil své videsské jezdce i Zonarovy ozbrojence jako průzkumníky. Každý den dostával zprávy, že se zvyšuje počet

ostrovanů jižně od řeky Arandos, ale nebyla hlášena žádná velká kolona. Namdaleňané začali budovat tvrz několik hodin jízdy na sever od Zonarových dubových lesů. „Drax má práci někde jinde a nechce, abychom ho rašili,“ řekl Gaius Philippus.

Marcus bezradně rozhodil rukama. Ne všechno, co namdalenský hrabě dělal, dávalo smysl. „Ale ne, prostě jedná,“ odpověděl vrchní setník. Jako správný Říman oceňoval více výsledky než metody.

Tribun propustil jednoho z namdalenských zajatců jako posla, který měl Draxovi nabídnout výměnu svých druhů za Mertika Zigabena. Jejich pihovatý velitel, který si říkal Persie Udice podle křivolaké jizvy na paži, řekl důvěrně: „To není žádný problém. Budeme na svobodě tak za týden, počítám. Náš třicet stojí za jakéhokoli videsského generála.“ Zatím co čekali na výměnu, ostrované se vesele bavili s legionáři — i když byli zajatci, vycházeli s Římany dobře.

Když se Marcus vrátil do vily, zaujalo ho, když našel Styppa, jak leze po kolenou v zahradě a se zaujetím obrací jednotlivé listy hlávkového salátu. „Co hledáš?“ zeptal se kněze, zvědav, jaké léčivé byliny rostou mezi salátem. Zamrkal úžasem, když Styppes odsekl: „Potřebuji pěkného tlustého šneka, nebo dva. Aha, tady!“ Kněz uložil svou kořist do malého váčku.

„Už chápu,“ zasmál se tribun. „Ze šneků a salátu se dělá dobrá polévka. Přidáš tam i vejce?“

Styppes podrážděně zavrčel a vstal. Otřepal si hlinu ze svého modrého roucha a řekl: „Ne, hlupáku. Potřebuji je, abych mohl dokončit obraz svatého Nestoria.“ Přezehnal se Phosovým znamením.

„Šneky?“ zeptal se nedůvěřivě Marcus.

„Tak se pojď podívat, posměváčku.“ Zvědavý, zdali si z něj Styppes nedělá legraci, následoval ho Říman do jeho stanu. Tam se posadili na podlahu z udupané hlíny. Styppes rozsvítil lojovou svíci, která naplnila prostor stanu pachem pálícího se tuku. Pak se začal přehrabovat ve svém vaku a posléze vytáhl velkou škebli. „Dobrá, dobrá,“ bručel si pro sebe. Vytáhl jednoho ze šneků z váčku a podržel ho nad plamenem svíčky. Nešťastný měkkýš pulk a vypustil čirý hustý sliz, který Styppes zachytil do škeble. Druhého šneka potkal stejný osud. „Chápeš?“ řekl kněz a podržel Scaurovi škebli pod nosem.

„Ne.“ odpověděl tribun, který pocítil větší bolest nad utrpením šneků, než kdyby prošel bitvou.

„Bali. Pochopíš.“ Styppes vylil sliz na malou mramorovou destičku a přidal práškové zlato. „To mi zaplatíš, a ne v nových mincích,“ varoval Scaura. Pak přidal bělavý prášek — „Alum“ — a jakousi lepkavou gumu, a všechno rozmíchal mosaznou paličkou. „A jsme hotovi — budeš to obdivovat.“ řekl. Vytáhl dva kartáče z jezevčích chlupů, jeden tak jemný, že chlupy byly zasazeny do rukojeti z husího brku. druhý větší, s dřevěnou rukojetí.

Marcus zatajil dech úžasem, když poprvé spatřil ikonu. Styppovy skicy ho přesvědčily, že kněz má nadání, ale to byly jen skicy. Jemné barvy i linie, asketická a přesto laskavá tvář svatého Nestoria, subtilní stíny na jeho modrém rouchu, dlouhé štíhlé nice zdvižené v žehnajícím gestu, to všechno připomnělo tribunovi mozaikový obraz Phose ve Velkém chrámu v hlavním městě... „Teď skoro věřím v tvého boha.“ řekl a nedovedl si představit větší pochvalu.

„K tomu obraz je, aby poučil ignoranty a přivedl je k základním ctnostem,“ odpověděl kněz. Vzal do ruky malý kartáček a ponořil ho do zlatého prášku na mramorové destičce. Ačkoli si při práci přidržoval obraz před očima, jeho krasopis byl velmi elegantní a zladení, i když vlhké, zářilo ve světle svíčky. „Svatý Nestorios,“ četl Marcus. Pak Styppes použil většího kartáče a vytvořil svatému okolo hlavy zlaté zářící kruhy. „Takto zobrazujeme Phosův sluneční disk, abychom znázornili blízkost svatého muže dobrému bohu,“ vysvětloval.

„Mohu?“ zeptal se tribun, a když Styppes přikývl, uchopil dřevěnou desku do rukou. „Jak brzy ho budu moci darovat?“ zeptal se dychtivě.

Styppův úsměv výjimečně nebyl kyselý. „Den, než zaschne zladení, pak dva dny, než zaschne fermež.“ Poškrábal se na oholené hlavě. „No, řekněme čtyři dny.“

„Škoda, že to nemůže být dříve,“ řekl Marcus. Stále ještě nebyl zcela získán videsským uměním symbolu a alegorie, ale nebylo pochyb, že ve Styppových talentovaných nikou je toto umění nesmírně působivé.

Kněz si vzal obraz zpět a odložil ho stranou, aby mohl v klidu schnout. „A kam jsem hodil ty šneky?“ řekl v jednom z náhlých zvrátů svých způsobů. „Tvůj nápad s polévkou nebyl tak špatný, cizince. Nemáš k nim nějaký česnek?“

Laon Pakhymer se objevil v legionářském táboře jako deus ex machina v římské hře — nikdo ho neviděl a náhle byl zde. Pozdravil Scaura jakýmsi mávnutím, které bylo mezi jeho ležérními krajany pokládáno za pozdrav, a když se ho tribun zeptal, jak se mu podařilo nepozorovaně proniknout nejen mezi Zonarovými strážemi, ale i mezi ostrovaný, odvětil lehce: „Jsou způsoby, l“ a přiložil si prst k nosu.

Sextus Minucius prohlásil: „Vsadím se, že's použil ten starý brod.“

„Ty seš chytřej kluk,“ řekl Pakhymer s mírnou ironií. „A co když ano?“

„Kolik za to chtěš?“ zeptal se Gaius Philippus.

Khatřišan rezignovaně pokrčil rameny. „Dvanáct zlatých.“

Vrchní setník se zakuckal vínem. „U Jovovy chlupatý prdele! Měl by ses vrátit a zabít toho darebáka. Za nás všechny chtěl jenom deset.“

„To je možné,“ odpověděl Pakhymer, „ale tenkrát jste nešli rovnou z Kyziku.“ Zatvářil se neobyčejně blaseova-ně, jako kočka, která ví o skladišti smetany.

„Jaký je v tom rozdíl, odkud —“ začal Marcus, ale pak se zarazil a ve tváři se mu objevila úcta. V Kyziku byla umístěna císařská mincovna. Nikdo v tomto světě neslyšel nikdy o Midasovi, ale v Kyziku se Khatřišané přiblížili uskutečnění svého snu. Tribuna ani nenapadlo zmínit se o tom, že ukradli císařské zlato — znal přece vojáky. Jediné, co řekl, bylo: „Drax tě nebude mít rád, když jsi mu vyprázdnil pokladnu.“

„Tak má smůlu, chudák Drax. Ale máš pravdu, vrhl se na nás. Museli jsme utéct, ale s plnými kapsami. Nikdy jsem nezažil takový výplatní den.“ Byl špinavý, potrháný, ale přesto vypadal blaženě. Gaius Philippus si ho prohlížel s uctivou závistí.

„Není divu. že nám Namdaleňané zatím dali celkem pokoj, když se chystali na Kyzikos,“ řekl Minucius.
„Je to. jak jsem říkal, veliteli,“ řekl Gaius Philippus Scaurovi. „Ale Drax dělá chybu, když se žene za pokladem. Ví, že mu spadne do klína, ale jestli sebere zlato a nás nechá na pokoji, my už si najdeme cestu, jak dostat zlato zpátky.“
„On je nemá,“ řekl Pakhymer. „Potřebuji se s vámi poradit. Něco jsem naplánoval. Myslím, že starý Drax zaře a vyskočí.“

„Co chceš udělat?“ zeptal se Marcus se zájmem. Ten Khatrišan byl chytrý a velmi nápaditý voják.
„Ah. lo už je hotovo.“ Pakhymer vypadal, že je potěšen vlastní chytrostí. „Rozhodil jsem trochu zlata z Kyziku okolo, tam, kde by mohlo posloužit dobré věci — myslím po centrální rovině. Když budou ti zatracení ostrované bojovat s Yezdy, nebudou moci bojovat proti nám.“

Tribun zalapal po dechu. „Ty jsi podplatil kočovníky, aby napadli Draxe?“

„Tak jsme s nimi bojovali před pár lety. A co?“ Pakhymer vzdoroval a bránil se zároveň. „Bojovali jsme proti ostrovanům, když sloužili Ortaiovi, a teď proti nim bojujeme zase. Každá válka má svůj čas, jak říkám.“

„Ale v lom je rozdíl,“ trval na svém tribun. „Drax je nepřítel, jistě, ale není to bezbožný barbar. Jenom touží po moci. Ale nomádi zabíjí pro radost ze zabíjení. Vzpomeň si. co jsme viděli cestou do Maraghy — a potom.“ Vzpomněl si na Avsharův dar, vržený do tábora legionářů po bitvě — hlavu Mavrikia Gavra.

Pakhymer zrudl, snad si tu vzpomínku také vybavil, ale odpověděl: „Každý muž, který se mě pokouší zabít, je v mých očích bezbožný barbar, a nepřítel mého nepřítele je můj přítel. A dej si pozor na to slovo „nomád,“ Scaure. Můj lid pochází z téže stepi jako Yezdové.“

„Odpusť,“ řekl tribun okamžitě, vzdávaje se menší věci. aby uchránil větší. „Ale měj na paměti, že — když jednou pozveš Yezdy do nížin, i když uškodí Draxovi, bude lo stát nekonečné boje, než je vytlačíme zase zpátky.“

„A to je špatné? Na co by si Impérium najímalo žoldnéře, kdyby neměli bojovat?“ Pakhymer na něj vrhl podivný pohled, stejný jako někdy vrhá Helvis, jak si uvědomil.

Vzdychl. Khatrišan mu mimoděk osvětlil rozdíl mezi nimi dvěma. Pro Laona Pakhymera bylo Impérium pouze pokladníkem, a ničím víc, jeho osud iio nezajímalo a chránil je pouze potud, pokud byly dotčeny jeho vlastní zájmy. Ale pro Marca byl Videssos, navzdor 'svým chybám, věci, kterou stálo za to bránit už jenom kvůli ní samotné. Impériu se dařilo — a to po celá staletí — dokázat to, o co Řím pouze usiloval: zajistit svému lidu život beze strachu. Chaos a ničení, které doprovázely zhroucení systému, ho naplňovaly hrůzou.

Jak tohle vysvětlit Pakhymerovi, kterému nevadilo, pro okamžitý úspěch, nechat zápolit dvě smečky vlků nad tělem státu, kterému měl sloužit? Marcus znovu vzdychl. Neviděl žádný způsob. Tohle byl jeho spor s Helvis, který náhle nabyl děsivě živé formy. Khatrišan byl schopen po sobě zanechat poušť a říkat tomu mír.

Jeho nálada se trochu pozvedla, když se změnilo téma poradě 1. Pakhymer měl v úmyslu stáhnout všechny své krajaný na jih od řeky Arandos. To by Římanům poskytlo průzkumnou službu a jízdní podporu, kterých se jim zoufale nedostávalo. Kdyby Thorisin dokázal vyslat nějaké síly. které by zaměstnaly Draxe na severu, pak by legionáři mohli být účinnou pomocí. A kdyby Gaius Philippus dokázal vykřesat z těch napolo vycvičených Videssanů to. co dokázal Sertorius v Hispánii. mohli by Draxovi způsobit citelné potíže. Kdyby, kdyby...

Byl tak zaneprázdněn svými starostmi, že při odchodu z porady minul Styppa, jako kdyby neexistoval. „No to se mi líbí,“ zavrčel kněz. „Uděleť někomu laskavost a na poděkování si počkej.“

„Ha9“ zazářil Scaurus. „Je to tedy hotovo?“ zeptal se. šťasten, že má kromě Namdaleňanů něco, na co může myslet.

„Jo, je lo hotové. Teď sis mě všiml, co?“ Marcus se /držel komentáře. Cokoli by kněží řekl, bylo by špatně. Styppes

něco zavrčel do vousu a pak řekl: „Pojď se mnou, pojď se mnou.“

Když konečně držel tribun ikonu v ruce. , jeho chvála byla stejně štedrá jako nefalšovaná. Styppes měl mizernou povahu a byl alkoholik, ale jeho ruce dokázaly víc, než jen léčit. Nedotčen Scaurovými poklonami se osopil: „Proč plýtvání svým talentem pro heretickou štetku pohana —“ ale Scaurus odešel dříve, než Styppes naplno spustil stavidla své výmluvnosti.

Zastihl Helvis pod broskvoní, jak záplatuje tuniku. Vzhledla, když se k ní přiblížil. Když uviděla, že se chce posadit, zapíchla jehlu do rozdělané práce, jedné z Malri-cových tunik, a odložila šití stranou. „Buď zdrav,“ řekla chladně a ani se nesnažila skrýt svůj hněv nad tím, že se tribun odmítl přidat k jejím krajanům. Byl tím už unaven.

„Buď zdráva. Něco pro tebe mám.“ Ta slova se mu zdála plochá a neobratná, jakmile opustila jeho rty. S náhlým pocitem zahanbení si uvědomil, že v tomhle nemá praxi, a že Helvis velmi dluží.

„Co je to?“ Její hlas byl stále neutrální, snad, pomyslel si Marcus nešťastně, si myslí, že mám pro ni nové prádlo na látání.

„Tady. podívej se.“ řekl a rozpaky způsobily, že jeho hlas zazněl skoro stroze, když jí podával ikonu.

To. jak se jí rozšířily oči. ho přesvědčilo, že se svým výběrem trefil do černého. „To je pro mě? Vážně? Kde jsi to vzal?“ Odpověď jí vlastně nezajímala, její překvapení mluvilo za vše. „Děkuji ti. moc ti děkuji.“ Objala ho jednou nikou, protože nechtěla odložit obraz, a pak se pře-žehnala Phosovým znamením.

Její radost způsobila, že Marcus byl v té chvíli šťastný a kající zároveň. Byl rád, zeji způsobil radost, ale zároveň si uvědomoval, že to měl udělat už dávno. Špatně jí zaplatil za její lásku a věrnost — a proč by s ním jinak zůstávala, vzhledem k jejich četným různicím? Nepovažoval ji za pouhé ohřívátko do postele, za pouhé noční potěšení. Láska, pomyslel si naprosto neoriginálně, je divná věc.

„Kdo je to?“ zeptala se Helvis. Pak jedním dechem pokračovala: „Ne. neříkej mi to. Já na to přijdu sama.“ Její rty se neslyšně pohybovaly, jak četla Styppova zlatá písmena jedno po druhém. Marcus už dávno uměl číst lépe videssky než ona. „Nes—to—ri—os,“ četla a pak si složila písmena dohromady. „Nestorios! Ostrovní světec! Jak sis na něho vzpomněl?“

Tribun pokrčil rameny. Neměl zájem vysvětlovat, že mu jméno světce dodal Styppes. Ale necítil se zvlášť provinile.

Dost na tom, že si vůbec vzpomněl na světce, patřícího k víře, kterou nesdílel. „Protože jsem věděl, že ho máš ráda.“ řekl a podle stisku její niky poznal, že to byla dobrá odpověď.

Strážce předvedly dva Namdaleňany před Scaura. „Přijeli pod znamením vyjednávačů, velitelů,“ vysvětloval Říman. „Narazili na naši hlídku v dubině.“ Ostrované rázně pozdravili, ačkoli se tvářili dost nešťastně. Není divu, pomyslel si Marcus, jeden z posílů byl ostrovan, kterého Marcus vyslal k Draxovi s nabídkou na výměnu.

„Buď zdrav, Dardele,“ řekl. „Nečekal jsem, že tě znovu uvidím.“

„Ani já ne.“ odpověděl Dardel ponuře. Dmhý Namdaleňan znovu pozdravil. Scaurus už jeho hezkou tvář viděl, tenkrát u řeky Sangarios. na pravém křídle Draxova vojska. Nyní měl na sobě důstojník elegantní hedvábný plášť a zlatem vykládanou slavnostní přilbu. „Bailli z Ecrisi. k tvým službám,“ řekl zdvořile a jeho videsština téměř postrádala cizí přízvuk. „Dovol mi, abych to vysvětlil. Vzhledem k tomu, že můj svrchovaný pán. veliký hrabě a protektor Drax, musí odmítnout tvou velkorysou nabídku, považuje za správné vrátit ti tvého zajatce.“

Takže Drax má nový titul? Na tom konečně nezáleží, ať si říká. jak uzná za vhodné, uvažoval Marcus. „To je od něho velice čestné.“ řekl posléze a uklonil se Baillimu. Nijak nedoal Draxovou velkorysostí dodal: „Samozřejmě, Dardel je volný a může se s tebou vrátit.“

Bailli a Dardel se opět uklonili. Scaurus řekl: „Proč velký hrabě odmítl mou nabídku? Nejsme bohatí, ale chce-li výkupné za Zigabena, uděláme, co bude v našich silách.“

„Nepochopil jsi důvody velikého hraběte a protektora, můj pane,“ řekl Bailli. Marcus náhle přestal důvěřovat jeho úsměvu. Ten člověk musel vědět něco, co tribun nevěděl. Namdalenec s úsměvem pokračoval: „Hlavní důvod je, že jako poslušný sluha mého pána Zigabena, ho Drax nemůže donutit, aby přistoupil na výměnu, kterou si nepřeje.“

„Cože?“ vykřikl užasle Marcus. „Co je to za frašku?“

Bailli sáhl pod plášť. Strážce na něj varovně křikl, ale on vytáhl pouze srolovaný pergamen. „Tohle ti vysvětlí celou věc lépe, než bych to dokázal já,“ řekl a podal pergamen tribunovi. Marcus pohlédl na pečeti. Jednu z nich dobře znal — Slunce ve zlatém vosku, znak Videsského císařství. Druhá pečeť byla zelená a zobrazovala dvě hrací kostky ve vinném poháru. To by měl být Draxův erb. Scaurus /lomil pečeti a rozvinul pergamen.

Draxův důstojník přihlížel a pak řekl: „Nevím, můj pane. jestli čteš videssky. Jestli ne, budu šťasten, když —“, „Rozumím tomu.“ řekl Marcus stroze. Draxův sloh poznal okamžitě. Velký hrabě psal květnatým císařským stylem, jako kterýkoli úředník. To z něj dělalo smrtelného nepřítele — opíčil se po Impériu až příliš dobře, včetně daru dělat lstivou politiku.

Dokument nebyl dlouhý, ani toho nebylo zapotřebí. Čtyřmi šroubovanými větami prohlašoval, že Mertikos Zigabenos je právoplatným Samovládcem Videssanů, který jmenoval velkého hraběte Draxe „uznávaným vrchním velitelem a Protektorem říše,“ a naléhavě žádá všechny občany a „vojáky, ať Videssany, či cizince“, aby podporovali nový režim, a vyhrožoval zničením nebo postavením mimo zákon každému, kdo by kladl odpor. Podepsán Drax. Zigabenovo jméno kupodivu chybělo.

Marcus si celou proklamaci přečetl dvakrát, proklínaje přitom v duchu Draxe těmi nejvybranějšími slovy. Ten muž byl geniální intrikán, který dokázal napáchat maximální škodu s minimálními prostředky. Tím, že se spřáhl s videsskou loutkou, zbavil se nepříjemného stigmatu nájezdníka a zároveň zkompromitoval Mertika Zigabena v očích Thorisina Gavra. Právoplatný císař si nebude moci být jist. zdali Zigabenos nespolupracuje s Draxem dobrovolně. A Zigabenos, sám nikoli špatný pletichář, v tom muže najít výhodu pro sebe — a ve skutečnosti zbavit Draxe obav z toho, co by se mohlo stát, kdyby jeho vzpoura neuspěla. Tribuna z toho začala bolet hlava. Čím víc o tom přemýšlel, tím se mu situace zdála horší.

Sroloval pergamen, aby ho mohl vrátit Baillimu. Dva kusy Draxovy pečeti k sobě hladce přiléhaly. I ve volbě erbu to byl typický Namdaleňan — ostrované milovali hazardní hry.

Bailli se otrásl potlačovaným smíchem, když se o tom Marcus zmínil. „Podívej se znovu,“ řekl.

Marcus ho poslechl, a pak zaklel a odhodil pergamen na zem. Kostky v poháru byly falešné.

6.

„r^ověz mi.“ řekl Varateš svému vězni, když mu pomáhal sesednout z koně po celodenní jízdě, „proč sis nabarvil vlasy a vousy takovou příšernou barvou? A proč sis necháváš růst knír. ale ne bradu? Při všech duších, jsi úplně jiný, než všichni ostatní.“

„Nechtěl by ses koukal radši na sebe? Ty taky nejseš žádný krasavec.“ Pokusil se uhladit knír, smutně visící po několika dnech jízdy v dešti. Se svázanými rukama to byla obtížná práce.

„Nehraj si se mnou.“ řekl Varateš, mírně jako obvykle. „Jenom se ještě jednou zeptám.“ Vůdce banditu nevyhrožoval, jako to dělali jeho lidé. Jeho krutost byla subtilnější a nechávala Gala prožívat hrůzu ve vlastních představách.

„Mor na tebe. chlape. Ksicht je to, co mám vpředu, a hotovo.“ Viridovix vztekle pohlédl na Khamorřana, podrážděný a polekaný zároveň. „Mimochodem, jak bych měl vypadat?“

„To posoudí Avshar,“ řekl Varateš a Viridovika zamrazilo při pouhém zvuku čarodějova jména. Každý den se proti své vůli přibližoval setkání, o které vůbec nestál.

„Nu. a co s tím, chlapi? Já neznám vaše přiblblý myšlení, ani o to sakra nestojím.“

Kubad při těchto urážkách zaryčel a začal si pohrávat se svým nožem. Rozuměl videssky asi na stejné úrovni, na jaké Viridovix skládal své kletby v jeho jazyce. Ale Varateš ho pohybem niky zarazil. Pokud byl na stopě, takové hlouposti pro něj neznamenalý víc, než falešné vůně pro loveckého psa. „Jak si přeješ,“ řekl Keltovi. „Tvá výška odpovídá Avsharovu popisu, ale on říkal, že máš vlasy tmavě žluté a že jsi hladce oholený. To ale moc neznamená. Nepodobáš se žádnému Videssanovi, kterého znám, a on říkal, že bys mohl být Videssanem, až na ty světlé vlasy a oči.“

„Jistě, a to jsem ani nikdy nebyl, drahý Varateši,“ řekl Viridovix a pak se mu s chutí vysmál do tváře.

„Co ti na tom připadá tak veselého?“ Tón Varatešova hlasu byl nebezpečný — jako mnoho lidí, kteří si nejsou jisti sami

sebou, neměl rád. když se mn někdo smál.

„Jenom to, že tě ten tvůj příbblý čaroděj poslal pro panenské mléko. Zná toho muže, kterého myslíš, a to není žádný Avsharův přítel, Scaurus ne, to není špatný chlap, i když je to Říman.“ Cizí jména Varateshovi nic neříkala. Gal se poprvé od svého zajetí začínal bavit, a proto pokračoval: „Jestli je to Scaurus, po kterém jdeš. mládenče, jsi úplně vedle, když jsi sbalil mě, protože on je pořád někde v Impériu, jistě, to je.“

„Cože?“ vyštěkl Varateš. Nepochyboval o slovech svého vězně. Viridovikovo potěšení bylo příliš očividné. Varateshovi muži se s křikem dožadovali překladu. S nechutí jim Keltova slova přeložil. To, že jeho vlastní lidé k němu ztratili respekt, to bylo horší než Galovo veselí. Kdo se ostatně stará o to, co si myslí jeho nepřítel?

„Avshar nebude mít radost,“ řekl Kubad. Ta poznámka zůstala viset ve vzduchu jako ozónová vůně blesku. Denizli napolo vytáhl dýku z pochvy a zle se usmál. „Jestli tenhle syn skvrnitě klisny není ten, co ho chce Avshar, můžeme ho zabít teď a tady.“ Vytáhl nůž zcela a přidržel ho Viridovikovi před očima.

„Rozvaž mi ruce a pusť se do toho, hrdino,“ zavrčel Kelt.

„Co říkáš?“ zeptal se Denizli. Když mu to Varateš přeložil, jeho úsměv se rozšířil. „Řekni mu, že mu uvolním ruce. po jednom prstu.“ Pokročil k Viridovikovi.

Varateš by mu byl skoro nechal volný průchod, ale náhlý nápad ho přiměl vykřiknout: „Ne! Počkej!“ Odkopl Denizliho dýku stranou. Už podruhé toho dne sebral De-ni/limu radost ze zabíjení. Renegát se na něj s kletbou vrhl, ale jeho nůž proťal se zasvěštěním jen vzduch. Varateš uskočil a v ruce se mu objevil vlastní nůž. Ostatní Khamorťané se ani nepohnuli. V jejich brutálním světě poskytovala síla sama o sobě právo vládnout.

Varateš utřil řeznou ránu na paži. ale o chvíli později se Denizli svíjel v blátě, křičel a tiskl si ruce na probodnuté břicho. Varateš si nad něj stoupl a podržel mu krk, jak se slušelo na milosrdného muže.

Viridovix zachytil jeho pohled. „Dobr, boj,“ řekl. „Přál bych si. abych to udělal já.“ Mínil to jako poklonu. Považoval boj za příliš vážnou věc na nějaké prázdné lichotky. Varateš byl rychlý a nebezpečný jako útočící had.

Khamorťan pokrčil rameny. „Uklid' te tu mršinu,“ řekl zbývajícím čtyřem jezdcům. Poslechli ho bez řečí a začali kopat hrob ve vlhké hlíně, která jim nebyla velkou překážkou. Varateš se otočil zpět ke Galovi: „Řekni mi jedno. Když nejsi ten muž, kterého hledá můj kamarád Avshar, jak to, že mě jeho kouzlo přivedlo k tobě? Jak to, že jeho uspávací kouzlo na tebe nepůsobilo? A jak to, že máš takový meč, jako ten — jak se jmenuje? — Scaurus?“ Jeho khamorthský přízvuk z toho vykouzil něco jako „Skruš.“

„Je mi líto a tak, ale když nejsem ten muž. kterého hledáš, jak bych měl znát odpovědi na tvý bláznivý otázky?“

Varateš se usmál. „Na to se tě zeptá Avshar, myslím. Ponechám to jemu.“ V první chvíli byl Viridovix rád, že začalo pršet. Déšť smyl kapky potu, které mu vyrazily na čele. Ten meč — škoda, že neví víc o kouzlech, která do něj druidové vložili. Ale keltští kněží neodhalovat svá tajemství nikomu, kdo by stál mimo jejich sektu. Zasvěcení trvalo dvacet let, dvacet let učení se nazpaměť, protože nic nesvěřovali písmu... a teď byli všichni pryč, ve ztraceném světě.

„Ctihodnosti!“ zvolal, když se Varateš začal zvedat. Když se Khamorťan zastavil, pokračoval: „Teď, když ten prasečí měchýř Denizli už nepotřebuje svůj plášť, mohl bych se pod ním vyspat? Suchý vyspání v tomhle prokletém nasáklém počasí by bylo vzácně příjemné.“ Nomádké pláště z mastné vlny chránily před deštěm jako kachní peří. zatímco Gal byl neustále promočený. Naštěstí bylo teplo. Kdyby bylo chladno, dostal by nejspíš zápal plic.

„Nu. proč ne? Vypadáš jako utopené štěně.“ Varateš vydal svým mužům příkaz. Padlo několik kosých pohledů a Kubad začal hlasitě protestovat, ale Varateshova odpověď ho zřejmě uspokojila. Náčelník řekl Viridovikovi: „Vezmeš si Kubadův plášť. Má díru, a on si vezme Denizliho plášť.“

„To mi vyhovuje. A děkuji.“

Khamorťan mu rozvázal nice, aby se mohl najíst, ale jako obvykle ho ostře střežil, a jakmile byl hotov, znovu ho svázal. Když ho požádal, aby mohl vyhovět volání přírody, spoutal mu kotníky, takže se mohl pohybovat jen malými směšnými krůčky. Kromě toho ho doprovázel jeden muž s lukem.

Ušel tak jen pár kroků, pak uklouzl a spadl do kaluže. Strážný se rozesmál a nejevil žádnou snahu mu pomoci. Obávaje se pastí, vyčkával s připraveným lukem v bezpečné vzdálenosti a pozoroval, jak sebou Kelt hází v blátě. Konečně se Viridovix dostal zpátky na nohy. Pokud byl předtím navlhlý, nyní byl promočený od hlavy až k patě. „Och, já bych tě rád pochcal.“ řekl, ale galsky. Khamorťan sice nerozuměl slovům, ale porozuměl jejich tónu, a smál se dál. Viridovix ho probodl pohledem. „No, nejsi tak chytrý, jak si myslíš,“ řekl a strážný se smál ještě víc.

Tak, jak byl promočený, nebyl mu kabát z ovčí vlny k ničemu. Čtyři z pěti nomádů usnuli a Varateš držel první hlídku. Pak probudil Akese. který nevrle seděl v dešti, dokud nebyl čas probudit Kubada. Všichni občas vrhli ostražily pohled na Viridovika, ale Kelt byl jen nehybnou hromádkou v temnotě.

Přesto zuřivě, ale tiše pracoval pod svým pláštěm. Jeho pád do kaluže nebyl náhodný. Úmyslně namočil řemeny, kterými byl spoután. Když byly mokré, daly se daleko víc napnout, než za sucha. Viridovix pohyboval pomalu a opatrně zápěstím dopředu a dozadu, dokud se konečně — asi v polovině Kubadovy hlídky — nevysmekl z pout. Začal svírat a rozevírat pěstě, aby v nich obnovil cit.

Kubad měl po ruce měch s kavassem. Skvělé, pomyslel si Viridovix. Cíp pláště ukryl jeho úsměv. Zív a napolo se posadil, pečlivě drže nice za zády. Rozhlédl se kolem, jako by hledal strážného.

Při jeho pohybu Kubad zpozorněl, ale věděl, že zajatec je bezpečně spoután. Pozvedl k ústům měch. „Co takhle dát mi loknout. Khamorťané, miláčku?“ zavolal tiše Viridovix, aby nevzbudil ostatní, hlavně ne Varateše, který cítil potíže jako medvěd med.

Kubad vstal a přešel ke Galovi. „Máš žízeň, co?“ řekl a přidržel měch u Viridovikových rtů.

Zatímco pil, pocítil Viridovix slabé bodnutí viny, že se chystá zneužít nomádova přátelského skutku. Ale rychle je potlačil — copak to bylo přátelské, když ho Varateshovi bandité unesli?

„Ještě?“ zeptal se Kubad. Gal přikývl. Nomád se naklonil, aby mu znovu přidržel měch. Viridovix se vrhl vpřed a uchopil

ho za krk. Měch odletěl. Naštěstí dopadl na vlněný plášť, takže nešplouchl.

Kubad byl zkušený bojovník, ale byl překvapen a udělal chybu, která se ukázala fatální. Místo aby sáhl po dýce, byla jeho první instinktivní reakcí snaha uvolnit Viridovikovo sevření kolem krku. Jenže Gal vyvinul zoufalou sílu a jeho prsty se zaťaly do Kubadova hrdla. Příliš pozdě si kočovník vzpomněl na svůj nůž. Byla to jeho poslední myšlenka a nice ho už neposlechly.

Viridovix tiše a opatrně uložil mrtvolu do bláta. Vzal si Kubadův nůž — zahnutou zbraň s těžkým jílcem tvaru kosočtverce — a přerýl si pouta na kotnicích u nohou. Přinutil se počkat, dokud neodezní bolesti a křeče navracejícího se krevního oběhu. „Máš teď jedinou šanci, tak si ji nepokaz netrpělivostí.“ mumlal tiše.

Padající déšť tlumil hluk, který způsobil, když se plížil k nomádům. Tady byla pomsta na dosah. Pak se však zarazil. S Kubadem to byl poctivý boj, ale nedokázal by povraždit spící muže. Osmdesát devět dnů bláznovství, řekl by ti Gaius Philippus, pomyslel si, když zasouval dýku do pochvy. Vrátil se pro klacek.

Uhodil třikrát — nikoho z nich jemně, protože nechtěl, aby se ozval nějaký výkřik. Zbýval Varateš.

Vůdce banditů se probudil s ostřím na krku. Ovládá se jako vždy. sjel pravicí k opasku, doufá, že jeho pohyb unikne ve tmě pozornosti. „Nezkoušej to,“ poradil mu Viridovix. Varateš uznal, že má pravdu a uvolnil se.

„Protože nevím, jak tvrdí jste hoši, zkrátím naše loučení.“ řekl Gal.

To Varateše udivilo víc než náhlý zvrat štěstěny. „Ty jsi volný a nezabil jsi je?“

„Kubad je mrtvý,“ odpověděl Viridovix po pravdě, „ale ty ostatní bude jenom bolet hlava, jako bolela mě. A jako bude bolet tebe,“ dodal a uhodil náčelníka po hlavě. Varateš se zhroutil.

V obavě, že by Khamort'ané mohli bezvědomí jen předstírat, postupoval Viridovix opatrně, ale zdálo se, že úder jeho levice byl dostatečně silný. Rychle všechny čtyři svázal. Vzal si všechny zbraně, které se mu podařilo nalézt, a naložil je na nákladního koně. Pak se opásal vlastním mečem. Jeho váha působila příjemným dojmem.

Varateš otevřel oči, když Gal svazoval ohlávky koní. Začal cloumat se svými pouty a nesnažil se to nijak zastírat.

Kdyby ho Viridovix chtěl zabít, byl by už stejně mrtev. „Ještě se sejdeme, cizínče,“ slíbil.

„Jo, jistě, aie ne brzo, myslím. Ale jednou se rozvážeš.“ řekl Viridovix, když dokončoval svou práci se zvířaty. „Budete vypadat jako pořádná banda hlupáků, teď, když budete pěšky honit po stepi mě a vaše koně a všechno.“

Varateš se odmlčel a pohlédl na Gala s mimovolným respektem. „Překvapils mě.“ Chtěl zavrtět hlavou, ale raději (oho nechal, protože mu pod lebeční kostí vybuchl ohňostroj bolesti).

„A mimochodem,“ pokračoval Viridovix, „dá ti to čertovskou práci, najít stopu v téhle břečce.“ Khamort'an se zamračil při vzpomínce, jak říkal Kubadovi to samé, jenže se to týkalo Viridovikových druhů. Teď v té jámě ležel sám a nebylo lo příjemné.

Gal se vyšvihl do sedla. „Mor na tvé mizerné krátké třmeny.“ zavrčel. Se svými dlouhými nohama měl kolena skoro až pod bradou. Kopl patou koně, který začal vyhazovat. „Nu, pusť to z hlavy, mrcho!“ Třicet nomádských koní po jednom, jak se jejich vodící řemeny postupně napínaly, vykročilo za vedoucím zvířetem. Veselá melodie, kterou si Viridovix začal pohvizdovat, pocházela přímo z galských lesů. A proč ne, pomyslel si, teď jsem tady jenom já sám, tak mohu být sám sebou — ano, a taky tu není nikdo, aby říkal, že nerozumí.

Začal si hvízdát hlasitěji.

Gorgidas zamumlal nějakou obscénnost, když mu kapka deště padla do oka a na okamžik mu rozmazala pohled. „Myslel jsem, že už budeme mít pokoj od toho prokletého počasí.“ postěžoval si.

„Proč si stěžuješ až teď?“ zeptal se Lankinos Skylitzes. „Vždyť jsme z toho nejhoršího už venku. Kdybys jel na sever místo na západ, byl bys stále nasáklý jak houba.“

Arigh přikývl. „Bude víc sucho, když pojedíš k západu. V Shaumkillu, mé vlasti, takové letní týdenní bouře ne moc často. Zima, no, to je jiná.“ Otrásl se při pomýšlení na ni. „Videssos mě zkazil.“

„Zajímalo by mě, proč je to tak.“ řekl Gorgidas. „Snad s tím má co dělat vzdálenost od moře. Ale ne — jak byste lam mohli mít vlhké zimy se sněhem, kdyby tomu bylo lak!“. Na okamžik se zamyslel a pak se zeptal: „Neboje na severu nějaké jiné moře, odkud by vaše zimní bouře čerpaly vlhkost?“

„Nikdy jsem o žádném neslyšel.“ řekl Arigh bez většího zájmu. „Mezi pláněmi a Yezdem je Mylasské moře, ale to je na jih od mého lidu, ne na sever, a ne větší než velké jezero.“

Ke Gorgidovu překvapení se ozval Goudeles: „Dobrá úvaha, cizínče. Severní moře se táhne na západ od Halogy, nikdo neví, jak daleko, ale je studené a veskrze pusté.“ Udělal elegantně znechucenou grimasu. „To musí být příčinou drsného počasí, o kterém se zmiňuje náš dobrý Arigh.“

„Odkud to víš, Pikridie?“ zeptal se vyzývavě Skylitzes. „Pokud jsem slyšel, tak jsi ještě nevytáhl paty z Videssosu, až teď.“

„Zlomek poezie, který jsem našel v archivech.“ odpověděl úředník uhlazeně. „Napsal to námořní důstojník — Mortzouphulos, tuším, to je stará rodina — krátce po Stavrakiovo éře, když Halogané ještě zachovávali své zvyky. Docela zarážející, opravdu, je to celé takové divné, skoro jako kdyby autor zobrazoval onen svět. Skály a led a vítr a divní ptáci se světlými zobáky s jakýmsi divným jménem, které si musel vypůjčit od místních barbarů: aukové, tak to, tuším, znělo.“

„Tebe ať sežerou aukové,“ řekl Skylitzes na obranu před písařovou záplavou detailů. Goudeles se mu blaseo-vaně uklonil. Gorgidas měl přítom pocit, že slyší, jak Skylitzes zaskřípal zuby.

„Promiňte, urození pánové,“ přerušil je Agathias Pso-cs, věcný a praktický jako Říman, „ale zdá se, že támhle bude vhodné místo pro tábor, tam před námi, u potoka.“ Poddůstojník ukázal pravicí a při jeho pohybu se jako na povel sneslo ze šedého nebe malé hejno kachen. Psoes se usmál jako úspěšný kouzelník a jeho muži šnali ze zad luky. Řekovi zakručelo v žaludku při pomýšlení na pečenou kachnu.

Ale první zasažený pták vydal hlasitý skřek a ostatní roztáhli křídla a unikli dešti šípů. „Buď zticha,“ přikázal Gorgidas

svému žaludku, který se opět ozval. „Dostaneš sýr a placky.“

Cvičení s mečem proběhlo před večerí. Ke své mrzutosti Gorgidas zjistil, že se na to začíná těšit. Byla v tom jakási živočišná radost, cítit, jak se jeho tělo začíná učit správně reagovat na obrácený sek. na bodnutí do břicha či na ránu na lýtko. Cvičení se trochu podobalo videsské stolní hře, která napodobovala válku, ale zde byly zaměstnány oči, paže, nohy i mysl.

Nohy — konečně se dostal na pevný povrch, který mu dovolil víc, než se jen bránit. „Brzo z tebe bude zabiják,“ řekl Skylitzes, uhýbaje jeho výpadu.

„Nechci být zabiják,“ trval na svém Rek. Skylitzes to ignoroval a vrátil se, aby mu ukázal, jak odrazil jeho výpad. Mlčenlivý videsský důstojník byl dobrý učitel, lepší, pomyslel si Gorgidas, než by býval byl Viridovix. Byl trpělivější a systematictější než prchlivý Gal, a uvědomoval si, že jeho žáci jsou naprosto nezkušení. Tam, kde by Viridovix lomil v zoufalství znechuceně rukama, Skylitzes trpělivě opakoval kryty, výpady a úhyby třeba třicetkrát, bylo-li to zapotřebí, dokud to jeho žáci nezvládli.

Když byl Gorgidas hotov, šel se vykoupat do potoka, ponechávaje Goudela ve Skylitzetově jemné péči. Skylitzes zacházel s písařem drsněji než s Rekem. Gorgidas si nebyl jist, do jaké míry je to způsobeno tím, že je lepší žák. a do jaké míry tím, že Goudeles a voják spolu příliš nevycházeli. Zaslechl, jak Goudeles vyjekl, když ho Skylitzes ťukl přes kotníky — možná odvetou za jeho arktický epos.

Zelenohnědá žába, ne větší než poslední článek Gorgidova prstu, seděla na keři u potoka. Kdyby náhle neza-kvákala. byl by si jí ani nevšiml. Pohrozil jí prstem: „Kuš!“ řekl nevlídně. „než obrátíš všechny Khamort'any na útěk.“ V břicho mu opět zakručelo. „A ty buď taky zticha.“

Příštího dne dorazili k dost velké řece. Psoes ji identifikoval jako Kouphis. „Dál jsem se do Pardrayánské stepi nedostal.“ řekl.

„Jsme na půl cesty k Shaumu, skoro,“ řekl Arigh a Skylitzes přikývl. Nikdy o svých cestách příliš nemluvil, ale jestliže kromě khamortštiny znal i arshaumský jazyk, pravděpodobně se dostal mnohem dál, než jen k řece Kouphis.

Reka tekla od severu k jihu. Vydali se proti proudu, aby našli brod. Po nějaké době spatřili na protějším břehu něco, co vypadalo jako hromada kamení. Gorgidas se poškrábal na hlavě — co dělalo kamení tady, uprostřed pusté pláně? Dva z Psoových vojáků o ní slyšeli, ale to mu k ničemu nebylo — říkali tomu „hnojiště bohů“.

Skylitzes se zasmál, což činil zřídka. „Nebo Khamort'anů,“ řekl tiše, aby ho Psoovi muži neslyšeli. „Tohle zbylo z videsské pevnosti, před dvěma sty lety vydrancované a už znovu neobsazené.“

„Cože?“ řekl Gorgidas. „Impérium tady kdysi vládlo?“ „Ne, ne,“ vysvětlil Skylitzes. „To byl dar od Samovládce jednomu mocnému kaganovi. Ale když kagan zemřel, jeho synové se spolu zneprátelili a nomádi se vrátili k životu v klanech.“

Pikridios Goudeles pohlédl přes řeku na zříceniny a propukl v smích. „Tohle? Tato hromada suti je Khoiros-phaklova pošetilst?“

„Ty o tom také víš?“ zeptal se Gorgidas, předcházeje tak Lankina Skylitzeta, který, jak se zdálo, nechtěl věřit, že by Goudeles mohl něco vědět.

Úředník obrátil oči v sloup — gesto, které určitým způsobem vyvolávalo představu hlavního města navzdory ošumělému cestovnímu oděvu, který měl na sobě místo jemného roucha. „Jestli o tom vím? Můj zvědavý příteli, ve videsských školách se tohle uvádí jako klasický příklad nepoměru vynaložených nákladů k dosaženým výsledkům. Těch peněz, co stála doprava řemeslníků a kamene z Impéria! A k čemu? Vidiš lo sám.“ Zavrtěl hlavou. „A to nemluví o slonovi.“

„O slonovi?“ zeptali se Gorgidas a Skylitzes zároveň. Ve Videssosu, stejně jako v Římě, to byla velmi vzácná zvířata, pocházející z neznámých zemí na jižním pobřeží Námořnického moře.

„Ovšem. Jeden z kaganových vyslanců ho uviděl — tuším ve zvěřinci — a pověděl o něm svému pánovi. A barbar ho chtěl mermomocí také vidět. A tak Samovládce Khoirospaktes, který, obávám se, příliš mnoho pil, mu ho poslal. Těch peněz!“ Zdálo se, že Goudeles trpí ještě teď v hloubi své šetrné duše.

„No. a dál?“ zeptal se netrpělivě Gorgidas. „Co udělal ten kagan se slonem?“

„Podíval se na něj a poslal ho zpět, samozřejmě. Co bys s ním dělal ty!“

„Och, zatraceně, to jsem to zpackal, jistě,“ řekl Viridovix a vztekle se plácl rukama do stehů. Inkoustově černá noc zešedla úsvitem a Kelt si ke svému znechucení uvědomil, že po celou dobu od svého útěku jel na východ. Pak přimhouřil oči. „Na všem špatném je něco dobrého,“ řekl si. „lak to je. Ty trhany nikdy nenapadne, že bych jel loulo cestou — musí si myslet, že mám víc rozumu.“

Chvilí si hryzal knír a usilovně přemýšlel. Pak se obrátil k jihu, aby tak opsal velký knih kolem Varateshova (ábora. Choval k náčelníku psanců zdravý respekt. „Musel bych zaplatit tomu synu prašivé fretky i za své kamarády.“ řekl nahlas, aby slyšel zvuk lahodných keltských slov, plynoucích z jeho úst. „Jednoho krásného dne mi způsobí větší hoře. jistě.“

Kun. který využil krátké zastávky a začal se pást, trhl hlavou a ostře zaržal na protest, když ho znovu pobídl k pohybu.

„Neříkej ne,“ řekl Gal, stále nespokojený sám se sebou. „Příliš pozdě, abys litoval, stejně jako já.“

Rozednilo se a slunce si konečně prorazilo cestu bouřkovými mraky. Déšť ustal. „Nu dobrá, budiž bohům chvála.“ řekl Viridovix a rozhlédl se po duze. Žádnou však neviděl. „Jistě, to ji nejspíš ukradl ten darebák Varateš,“ zabručel a mínil to jen napůl žertem.

Déšť, mraky a mlha pro něj byly do jisté míry příjemné, protože omezovaly jeho rozhled a nepřidávaly k jeho ostatním nepříjemnostem ještě i hrůzu z nekonečného prostoru plání. Ale jak se počasí vyjasňovalo, obzor se postupně rozšiřoval, a on se opět cítil být nepatrným bodem v nekonečnu, tak jako během prvních dnů pobytu ve stepi. „Kdyby byla jediná maličká hvězdička na celé obloze, jistě, a nebyla by osamělejší než já,“ řekl si a začal /plna hrdla vyzpěvovat

nekonečnou píseň, aby přehlušil samotu.

Jeho víla, věšticí smrt, vykřikla radostí, když uviděl daleko na jihu stádo dobytka. Okamžik přemýšlel a pak vyrazil tím směrem. Těžko říct, co je horší. Žádní sousedé nebo špatní? „Protože je vidím, jistě, om vidí mě. Ach, nebyl by ten malý Řek teď pyšný, kdyby slyšel mou logiku?“

Jeho úvahy byly odměněny, dá-li se to tak říci, během několika minut. Skupina Khamort'anů opustila své stádo a vyrazila tryskem k němu. „A co udělají, když najdou cizince s těmi koňmi a vubec?“ zeptal se sám sebe řečnický. Pak rozeznal těžké luky v rukou nomádů a jeho nálada ještě více poklesla.

Byl by rád měl svou přílbou a kápi ze šarlatové kůže, aby zapůsobil důstojnějším dojmem. Jeho cestovní oděv byl špinavý, mokrá a vyrudlá, jak shledal znechuceně. „Jistě, a tohle je řádný průšvih, jak vidím,“ řekl sklíčeně. Znovu prokrel Varateše. Náčelník psanců, svědomitý zloděj, ukradl jenom Gala a jeho meč.

Při této myšlence se rozesmál — jeho živý duch nevydržel být dlouho sklíčený. Seskočil z koně, přetáhl si svou roztrhanou tuniku přes hlavu a vyklouzl z pytlovitých kalhot. Přehodil je koni přes hřbet. Nahý, s mečem v ruce, pak očekával kočovníky.

„Nu, teď budou mít o čem přemýšlet.“ řekl se širokým úsměvem. Větrík jemně hladil jeho kůži. Nepřipadalo mu nijak zvláštní připravovat se k boji nahý. Staří Keltové chodili do bitev nahí a jejich jediným štítem byla jejich zuřivost, jak o tom zpívali bardové ve svých písních. Vykřikl výzvu a vyrazil nomádům vstříc.

Jeho úsměv zkysl, když uviděl šípy, nasazené v lucích kočovníků, ale nikdo na něj nevystřelil. Khamort'ané na něj užasle zírali — co je to za blázn, ten bledý obr s měděnými vlasy? Vzrušeně se domlouvali svým jazykem. Jeden z nich ukázal na Viridovikův rozkrok a řekl něco pravděpodobně sprostého, protože se rozesmáli. Ale úžas je na dlouho nezadržel. Luky se zvedly.

Udělal další dlouhý krok vpřed. „Umí někdo z vás, vy buzeranti, viděsky?“ zařval.

Jak se zdálo, nikdo z nich neovládal říšský jazyk. Ale z jejich porady poznal, kdo je jejich vůdce — hubený barbar s ostrými rysy. Jemuž kudrnatý plnovous zakrýval horní polovinu hrudi. „Ty!“ vykřikl Kelt a ukázal na Khamort'ana mečení.

Nomád na něj upřel kamenný pohled. „Jo, ty, ty prz-niteli ovcí!“ řekl Viridovix a zopakoval urážku ve své bídné khamortštině. Když kočovník pomalu zrudl, Gal mu posunky naznačil, že ho vyzývá na osobní souboj.

Uvědomoval si riziko, které podstupuje. Kdyby si Khamort'an byl jist svým vlivem na své druhy, prostě by jim nařídil Kelta zabít a jet dál. Ale kdyby ne... Kočovníci se zájmem pozorovali svého vůdce. Ticho se protahovalo.

Pak nomád něco zavrčel. Byl rozzlobený, ne zastrašený. Když seskočil z koně, připomněl Viridovikovi kunu — jeho pohyby byly plynulé a účelné a Kelt pochopil, že s ním nebude lehká práce. Nomádův šamšíř vyklouzl z kožené pochvy, zdobené barevnými obětními zvířaty v kha-mortském slohu. Natočen bokem začal postupovat kupředu, odhaduje přitom Gala.

Zahnutý meč se střetl s rovným a Gal o krok ustoupil. Rychlý jako lasička, opravdu, pomyslel si. Odrazil sek proti svému stehnu a vzápětí musel krýt další. Kočovník se teď pobaveně usmíval a nijak se nenamáhal, aby s Viridovikem rychle skoncoval. Náhle ho zasáhl přímý Keltův bod — nadarmo nestrávil léta ve společnosti Římanů. Ale jeho meč. Na rozdíl od Scaurova, neměl ostrý hrot, a nomádova kazajka ze silné kůže ránu zachytila. Khamort'an zaklel a o krok ustoupil.

Poté, co si navzájem uchystali překvapení, šermovali nějaký čas rozvážně a obezřetně, pátrajíce po nějaké slabině protivníka. Viridovix zasykl, když ho špička nomádova meče škrábla na hrudi, a vzápětí prokrel svou neobratnost, když byl zasažen znovu, tentokrát do levé ruky. Předkové byli blázni, když bojovali nahí. usoudil — je toho třeba krýt příliš mnoho. Nomád ještě nebyl zasažen. Viridovix byl silnější než. Khamort'an a měl delší nice, ale v dlouhém boji se ukazovala rychlost větší výhodou.

„Tak dobře, zkrátíme to,“ řekl si a vrhl se na kočovníka, zasypávaje ho ranami ze všech úhlů ve snaze zdolat ho prostou silou svých svalů. Jeho protivník ustupoval, ale uklouzl na podupané trávě a musel zoufale odrážet

Viridovikovy rány. Vyhnul se údem ale jeho meč odle-íchl stranou a zabodl se do bláta.

„Ahh.“ ozvali se Khamort'ané ze sedel.

Když mu byl jejich vůdce vydán na milost, jak si myslel, neměl Viridovix v úmyslu zabít ho — kdo mohl říct, co by potom udělali kočovníci? Ale když přistoupil k nomádovi, aby mu vzal dýku z opasku, muž ho udeřil hranou dlaně přes zápěstí a jeho vlastní meč mu vypadl z náhle ochromených prstů.

„To nedělej, ty zmetku!“ vykřikl Gal, když jeho nepřítel sáhl po dýce. Sevřel nomáda do svého medvědího objetí.

Khamort'an prudce předklonil hlavu a udeřil čelem Viridovika do brady. Kelt uviděl hvězdičky, vyplivl krev z pokousaného jazyka, ale jeho levice udržela protivníkovu pravici ve svém sevření. Udeřil nomáda do zátylku, a pak znovu a znovu. Khamort'an se zhroutil k zemi.

Viridovix se leskl potem po celém těle, když sebral svůj meč a otočil se ke zbývajícím kočovníkům. Dívali se na něj, stejně nejistě jako on na ně. „Nezabil jsem ho, víle.“ řekl Gal a ukázal na jejich vůdce, „i když si nejbližších pár dnů bude přát, abych to byl udělal.“ On alespoň stále ještě pociťoval bolesti hlavy po ráně, kterou ho srazil Varateš.

Posadil se na bobek vedle kočovníka, který se začínal probouzet k životu. Ostatní zvedli varovně své luky. „Nechci mu ublížit,“ řekl Viridovix. Nerozuměli mu o nic víc než předtím, ale uvolnili se, když uviděli, že pomáhá jejich druhovi posadit se. Barbar sténal a držel si hlavu v dlaních, stále napolo v bezvědomí.

Jeden z Khamort'anů hodil svůj luk kamarádovi, sesedl z koně a zamířil k Viridovikovi, drže před sebou prázdné ruce.

Ukázal na Kelta. „Ty.“ řekl. Viridovix přikývl, to slovo znal. Nomád ukázal na skupinu koní, které Gal vedl. „Kde?“

zeptal se. Opakoval to několikrát pomáhaje si posunky, dokud Viridovix neporozuměl.

„Oh, mluvíš o těchhle krasavicích, ne? Ukradl jsem je Varatešovi, na mou duši, a to jsem udělal,“ řekl Kelt, hrdý na svou kořist. V Galii byla krádež koní oblíbenou zábavou, skoro uměním, stejně jako mezi nomády.

„Varateš?“ Tři Khamort'ané vyslovili to jméno současně. Bylo lo jediné, co zachytili z Galových slov. I jejich napolo omráčený vůdce zvedl prudce hlavu, ale zaseji se zasténáním sklonil. Zasypali Gala vzrušenými otázkami. Zamával rukama, aby jim dal najevo, že jim nerozumí.

Nomád, který sesedl z koně, zakřikl své druhy. „Ty a Varateš?“ zeptal se Viridovika se širokým, strojeným úsměvem. Pak opakoval svou otázku, tentokrát zamračeně.

„Jsi ty ale chytrák. tedr. co?“ zvolal Gal. „Já a Varateš.“ řekl a zkřivil tvář do nejděsivější grimasy, jakou si dokázal představit, a švihl mečem do vzduchu. Teprve pak si uvědomil, že nomádi mohou být psancovi přátelé. Nedalo se ale už nic dělat, a lež mu mohla způsobit potíže právě (ak, jako pravda.

Ale jeho odpověď byla správná. Kočovníci se poprvé usmáli a jejich mluvčí nabídl Viridovikovi ruku ke stisku. Váhavě ji přijal, přesouvaje meč do levé niky. ale Khamort'anův přátelský postoj byl nelíčený. „Yaramna,“ řekl a poklepal si prstem na hrud'. Pak ukázal na své druhy na koních: „Nerseh, Zamasp. Valaš.“ a pak na sedícího vůdce: „Rambehišt.“ „To je spíš kýchání než jména,“ zamumlal Viridovix a představil se. Pak dostal dva dobré nápady. Přinesl Ram-behištovu šavli a vrátil mu ji. Rambehišt ještě nemohl vstát a tak se jen děkovně uklonil, zato jeho druhové zašuměli oceněním tohoto gesta.

Pak se Gal vrátil ke svým koním a oblékl se. Pak přesekal mečem kožené řemeny, které poutaly zvířata dohromady, a daroval každému kočovníku půl tuctu koní. Sám si ponechal ty, kteří původně patřili Varatešovi — v této věci důvěřoval jeho úsudku.

Nemohl si vybrat lepší dar na znamení přátelství. Khamort'ané s výjimkou Rambehišta se kolem něj nadšeně shlukli, začali ho poplácávat po zádech a něco vykřikovat ve své řeči. I jejich vůdce se přinutil k matnému úsměvu. Viridovix mu vybral nejlepší zvířata, která měl, protože si nechtěl udělat trvalého nepřítele, pokud se tomu dalo vyhnout.

Mnoha posunky a pár slovy, která Kelt znal. mu Yaramna naznačil, že brzy pojedou zpátky do tábora svého kmene. „To jsem doufal, že řekneš,“ odpověděl Viridovix. Yaramna lépe porozuměl jeho úsměvu a příkývnutí. Zatvářil se kysele nad tou nemožností vzájemné domluvy a posleze se mu podařilo dát Viridovikovi najevo, že někteří lidé jeho kmene mluví videssky. „Děláme, co můžeme, no.“ pokrčil rameny Kelt. Už se v duchu rozhodl, že se naučí jazyk stepí.

Náhle se zasmál. Yaramna a ostatní Khamort'ané na něj tázavě pohlédli. „Ne, to s vámi nemá co dělat,“ řekl Viridovix. Nikdy by nebyl pomyslel, že přijde den. kdy začne mluvit jako Scaurus.

Varatešovy nice byly stále oteklé a stopy po poutech, jimiž ho Viridovix svázal, se mu hluboko zařezávaly do zápěstí a bolely. Kdyby Gal nepřehlédl malý nůž, který Varateš stále nosil v malém váčku po straně jedné boty, byl by ještě spoutaný. Ale Khuraz se připlazil blátem, podařilo se mu nůž vytáhnout, a pak, zády k Varatešovi, přefezal jeho pouta. Psanec rozcvičoval své ztuhlé nice a pokoušel se nepřiliš úspěšně ignorovat bolestivé bušení v hlavě. Nelíbilo se mu, že přišel o všechno, a už vůbec se mu nelíbilo, že ho o to připravil muž, který' měl být jeho bezmocným zajatcem. Nelákala ho ani vidina čtrnáctidenního pěšího putování, pokud se jim nepodaří ukrást nějaké koně. A nejméně ze všeho se mu zamlouvala vyhlídka na to, jak bude Avsharovi vysvětlovat, jak mu ta tučná koroptev unikla ze sítě. Avsharův hněv bude sám o sobě dost zlý. ale že si o něm černokněžník bude myslet, že je jen slabomyslný barbar... Varateš si zuřivě hryzal ret.

Když vlna černého hněvu přešla, zjistil, že je opět schopen přemýšlet, navzdory bolestem. Sáhł pod tuniku pro krystal, který' mu dal Avshar. Opatrně ho vzal do neobratných prstů a sledoval přelévání oranžové mlhy v jeho hlubinách.

„Východ,“ řekl překvapeně, zíraje na jasný proužek. „Proč ten bezcenný pes jede na východ?“ Napadlo ho, jestli se krystal nepoškodil, ale nezdálo se. Ale když byl zajat, směřoval přece rudovlasý cizinec k západu, a ve společnosti Arshaumana. Varateš se zamyšleně potahoval za vousy. Čemu nerozuměl, tomu nevěřil.

„Koho zajímá, kam jede?“ zeptal se Bikni ze země. „Dobře, že jsme se ho zbavili, říkám já,“ přidal se Akes, rovněž sedící v blátě. Zbývající tři Varatešovi muži byli oťreseni z Viridovikova výprasku a nebylo jim dobře. Ani jejich vůdce na tom nebyl lépe, ale jeho držela jeho vůle, zatímco oni byli spokojeni, když leželi jako psi ve svých vlastních zvrzácích.

„Avshara to bude zajímat,“ odpověděl. Jeho potlučení nohsledové se zarazili. „A mě to zajímá,“ dodal. Vzal si od Khuraze svůj nůž a zvedl ho.

„Zpáteční cesta je daleká,“ zakvílel Bikni. „Žádní koně, žádná potrava, žádné zbraně — a víš, za co stojí ta tvoje hračka, Varateši. Ta je k ničemu.“

„Tak půjdeme pěšky. Dostanu se domů, i kdybych vás tři musel sníst cestou. A to klidně udělám,“ dodal tiše.

Když vyrazil k severu, zbylí tři Khamort'ané ho se sténáním a kletbami následovali, jako když magnetovec probudí mrtvé železo ze spánku.

Prevalis. syn Haravašův, přijel tryskem ze svého stanoviště. „Něco je před námi,“ volal.

„Něco.“ zabručel Agathias Psoes, obraceje oči v sloup. Pak vykřikl: „No, a co je to?“

Oba v té chvíli upadli do videssko—khamortské hantýrky, kterou se mluvilo v Pristě, a Gorgidas ztratil souvislost. Po nekonečných dnech, kdy nespátřili nic s výjimkou několika stád na obzoru, cokoli jiného mohlo znamenat úlevu a prolomit nudu cestování. Arigh prohlásil, že Arshaum. veliká řeka, která tvořila^ hranici mezi Khamor-them a Arshaumem, je už blízko. Řek neměl potuchy, jak to ví. Jeden kus nekonečné stepi byl stejný jako druhý.

„O čem to brebentí?“ řekl Goudeles netrpělivě. Úředník z hlavního města nerozuměl pohraničnímu dialektu o nic lépe než Řek.

„Promiň, pane,“ řekl Psoes, vraceje se ke spisovné videsštině. „Na dohled je tábor nomádů, ale něco se nezdá v pořádku.“

„Kde jsou jejich stáda?“ zeptal se Skylitzes. Obrátil se na Prevalise. „To místo s mnoha stany, kde je?“ On videssko—khamorthský žargon ovládal dobře.

„Uvidíte to. až vyjedete na příští svah,“ odpověděl voják.

Skylitzetův normálně zachmuřený výraz ještě více potemněl. „Tak blízko? Tak kde tedy jsou jejich zatracená stáda?“

Zahleděl se tím směrem, jako by čekal, že se vynoří odněkud ze vzduchu.

Jak Haravašův syn řekl, tábor spatřili, když výprava vyjela na vrcholek malé terénní vlny před ní. Zvyklý na svítivé zářivé stany Yezdů, které vídal často ve Vaspurakanu a západním Videssosu, očekával Gogidas podobné pestré divadlo. Ale nedočkal se ho. Tábor byl temný a tichý — příliš tichý, pomyslel si Řek. I na tuto vzdálenost by musel rozeznat kouř z ohnišť proti jasné obloze a jezdce přejíždějící sem a tam.

„Mor?“ podivil se nahlas, připomínaje si Thukidida a zničené Athény na začátku peloponnésské války. Ucítil mravenčení pod vlasy. Mor byl nad všechny lékařské schopnosti — ačkoli kdo ví, jaké zázraky by dokázali kněží—léčitelé?

Goudeles, který' pochopil, řekl: „Vhodný postup, podle mého názoru, by byl udělat velikou okliku a vyhnout se tak riziku.“ Z jakéhosi skrytého důvodu Gorgida potěšilo, že Videssan sdílí jeho obavy z nákazy.

„Ne.“ řekl Lankinos Skylitzes. Goudeles začal protestovat, ale důstojník ho přerušil: „Mor mohl zabít jejich stáda neboje nechat nedotčená. Ale nemohl je odehnat.“

„Máš pravdu, císařský,“ řekl Arigh. „Mor vyhánět jenom lidi.“ Jeho šikmé oči posměšně šlehly po Goudelovi.

„Jak si tedy přeješ,“ odpověděl úředník, předstíraje nezájem. „Jestli mi ta horečka rozpustí morek v kostech, vím alespoň, že budu umírat v dobré společnosti.“ Stále ještě nevalný jezdec, pobídl koně a projel kolem Arigha směrem k táboru. Arshauman ho se zbytkem výpravy následoval a tvářil se méně blaseovaně než před pár sekundami.

Skylitzetova logika uspokojila Řeka jen částečně. Co když k nákaze došlo už před delším časem a dobytek se od té doby sám rozutekl do stepi. Ale když jeho přátelé vykřikli při pohledu na tři nebo čtyři havrany a velkého černého supu, vznášející se při spatření jezdců poděšeně k nebi. Gorgidas se s úlevou opřel o rozsochu svého vysokého sedla.

„Kdy jsou ptáci smrti šťastným znamením?“ zeptal se Psoes.

„Teď.“ odpověděl Gorgidas, „protože to znamená, že lam není mor. Mrchožrouti se buď vyhnou mrtvolám, které zemřely na nákazu, nebo je sní a podlehnou nákaze také.“ Ledaže by se Thukidides mylil, pomyslel si v duchu.

Ale když se výprava přiblížila k táboru, bylo už jasné, že ho nezničila žádná nakažlivá nemoc — nepočítáme-li za nákazu válku. Ohořelé vozy se opile nakláněly na stranu. Na kostrách stanů zbyly jen ohořelé zbytky plsti a kůže, které je kdysi pokrývaly. Cárý' vlály ve vetru jako bezmasé prsty kostlivce. Smrt tu vládla už dlouho.

Další mrchožraví ptáci se s pleskotem křídel zvedli, když výprava vjela do vyvražděného tábora, ale nebylo jich mnoho — už bylo po hodech a jenom paběrkovali. Zápach smrti byl slabý. Na zemi ležely spíš už jenom kosti a dívaly se na přichozí, jako by neschvalovaly tento vpád živých do jejich nehybného světa.

Těla mužů, žen, dětí i dobytka ležela porůznu mezi stany. Zde ležel nomád s pahýlem zlomeného meče v ruce. Ten už neměl cenu jako kořist. Mužovu lebku rozpoltila sekera. Blízko něj leželo to, co bylo kdysi ženou. Její tělo bylo obnaženo a nohy brutálně roztaženy. Zbylo na ní ještě dost masa, aby Gorgidas poznal, že měla podřezaný krk.

S legiemi a pak ve Videssosu poznal Řek víc krutého umírání, než by si kdy dokázal představit, ale zde spatřil takovou důkladnost, přímo hravou rozkoš z ničení pro ničení, že se otfásl. Díval se z jednoho kamaráda na druhého. Goudeles, který toho o válce moc nevěděl, zbledl a začal zvracet, ale nebyl sám. Psoovi vojáci, Skylitzes, dokonce i Arigh, který se pyšnil svou tvrdostí — všichni byli olfesení.

Zdálo se, že nikdo nechce promluvit první a porušit tiché zakletí hrůzy. Nakonec řekl Gorgidas, spíše pro sebe: „Tak takhle se vede válka na pláních.“

„Ne!“ To zvolali společně Skylitzes, Agathias Psoes a tři z jeho vojáků. Další havran se rozhořčeně vznesl k nebi.

Psoes. pohotovější než Skylitzes, pokračoval: „To není válka, cizince. To je šílenství.“ Na to mohl Gorgidas jenom přikývnout.

„Ani Yezdové nejsou horší než tolo.“ řekl Gorgidas, a pak ho jeho čilá mysl přiměla dodat: „A oni také přišli ze stepi —“

„Ale lo bylo v Makuranu — nyní Yezdu — kde se naučili vyznávat Skota,“ řekl Psoes a všichni Videssané si odplivli v zatracení zlého božstva. „Lidé na pláních jsou pohané, jistě, ale jsou čistí, jak pohané bývají.“ Gorgidas slyšel ve Videssosu něco jiného, ale Psoes měl ke Khamorťanům blíž, než obyvatelé vlastního Impéria. Řeka napadlo, jestli je vzhledem k této důvěrnosti poddůstojník více nebo méně spolehlivý. Potřásl hlavou. Historie se ukazovala být stejně k zbláznění neurčitá jako medicína.

Krátký okamžik úvah pominul, když jeho bystré oči spatřily symbol, vytesaný do víka rozbité cedrové truhlice. Viděl ty dva trojitě lomené blesky příliš častokrát na troskách videsských měst a klášterů, aby nyní nepoznal Skotovo znamení. Ukázal na ně. Psoes sledoval jeho prst a trhl sebou. I on věděl, co ten symbol znamená. Znovu si odplivl a přezehnal se Phosovým znamením. Skylitzes, Goudeles a videsští vojáci ho následovali.

Arigh a Khamorťané se divili, proč se jejich přátelé vzrušují nad limbou řezbou uprostřed daleko větší zkázy.

„To bych si nikdy nepomyslel,“ řekli Skylitzes a Psoes jedním dechem. Skylitzes sesedl z koně a dřep si vedle truhlice.

Zbožný důstojník plivl potřetí, tentokrát přímo na Skotovo znamení. Pak vytáhl z opasku pazourek a očílku a začal s nimi kresat nad malou hromádkou suché trávy. Oheň nechtěl chytit, protože tráva byla ještě zvlhlá po nedávném dešti.

„Varatešovi renegáti. Tak to musí být,“ řekl Psoes, zatímco se Skylitzes namáhal s rozděláním ohně. Poddůstojník vypadal otfeseně. Hledal nějaké vysvětlení pro ta jatka všude okolo něj. „Varatešovi renegáti.“

„No tak.“ domlouval Skylitzes malému plamínku, který konečně vyšlehl. Přidržel nad ním cedrovou truhlici. Plamen olízl dřevo a rozhořel se. Skotovo znamení zčernalo a posléze zmizelo. „Takto v konečném světle zmizí temnota na věky věků.“ řekl. On i ostatní Videssané se znovu pře-žehnali slunečním znamením.

Když za sebou výprava nechala zničený tábor, podivil se Gorgidas nahlas: „Odkud se nomádi dověděli o Skotovi?“

„Špatný bůh pro špatné lidi,“ odpověděl Goudeles duchaplně. Pro Řeka taková odpověď neměla cenu. Do této chvíle na něj nomádi působili dojmem celkem obyčejných lidí, jako všichni ostatní. Jistě, byli to barbari, ale jejich přirozenost byla obvyklou směsicí dobra a zla. Ani Skotos neměl svůj původ ve stepi — vojáci khamortského původu ani Arigh

jeho symbol neznali.

V Yezdu přijali nastupující nomádi toto božstvo zla s divokým nadšením, ale ani to nebylo úplně přesné. Yezd se kdysi nazýval Makuran. To bylo předtím, než ho dobyli Yezdové. Býval to nebezpečný protivník videsského císařství, ale civilizovaný. A Makuránci měli své vlastní náboženství, založené na čtyřech prorocích. Odkud se tedy vzal kult Skota a kde byl chybějící článek, spojující vzdálený Yezd s vyhlazeným táborem?

Lankinos Skylitzes našel spojení snadno. „Avshar cestuje s Varatešem,“ řekl, jako by mluvil s hloupým dítětem. Toto vysvětlení bylo plně uspokojivé a Gorgidas zrudl, zlobě se sám na sebe. že na to nepřišel sám. Ale Yezdové obsadili Makuran před padesáti lety. Po zádech mu přeběhl mráz — jak to tedy mohl způsobit Avshar?

Valaš přicválal ze svého stanoviště a něco vykřikoval. Ostatní Khamort'ané mu sborově odpověděli a v jejich vousatých tvářích se zračila radost. I zachmuřený Rambe-hišť vykouznil úsměv, i když pohled, který věnoval Viridovikovi, byl nevyzpytatelný.

„Konečně tábor, budu zavázán, a už je taky na čase. Tak do toho.“ řekl Gal. Poslední čtyři dny pomáhal nomádům s dobyt看, zatímco Zamasp odjel do tábora, aby přivedl nové honáky na vystřídání. Práce to byla naprosto nenáročná — dobytek byl tupý a většinou se držel pohromadě. Ale ani tak si nemohl dopřát úlevu a uvolnění, kterou laková bezmyšlenkovitá činnost někdy přináší, rozhodně ne. dokud jeho život závisel na vůli nomádů, kteří nebyli jeho přáteli. Yarama se přiblížil ke Keltovi. Jel na jednom ze zvířat, která jim Viridovix daroval. „Dobrý kůň,“ řekl a poplácal zvíře po šíji. Viridovix porozuměl pouze druhému slovu, ale pole nomádova gesta si domyslel i význam prvního.

„Jsem rád, že se ti líbí, určitě, a to jsem,“ odpověděl a Yarama stejně jako on pochopil základní význam jeho věty. když už nerozuměl každému slovu.

Khamorthský tábor se prostíral na rozlehlé planině. Stany i vozy stály neuspořádaně, porůznu, jak se jejich majitelům právě líbilo. Viridovix vybuchl v hluchý smích. „Jistě, a Gaius Philippus by plival krev, kdyby viděl tyhle cuchty. Vůbec ne pořádný římský tábor, to vůbec ne. Běda mi, volnost a pohodlí mi vždycky seděly lépe.“

Ale přece, léta, která prožil mezi legionáři, zapříčinila, že se zamračil, když uviděl — a ucítil — hromady odpadku, kupíce se vedle každého stanu, když uviděl muže močit, kdekoli na ně přišla potřeba, stejně nenuceně jako koně, kteří se potulovali táborem. Takhle správný tábor nemá vypadat. Jeho vlastní krajané byli čistotní, i když nekladli na pořádek takový důraz jako Římané.

Nomádi se začali s pokřikem sbíhat, když se v táboře objevil cizinec, navíc tak exotického vzhledu, jako byl Gal. Jeden chlapec, smělejší než někteří bojovníci, vyběhl od ohniště, aby se dotkl cizincovy boty. Viridovix, který měl rád děti, opatrně zarazil koně, aby chlapci neublížil. „Him,“ řekl. Chlapcovy oči se rozšířily. Otočil se a utekl. Viridovix se znovu rozesmál. Chlapcovy kalhoty, jinak podobné kalhotám starších mužů, neměly zadní část. „Fiha, tohle je chytrá věc, jistě,“ prohlásil.

Chlapcova matka ho popadla a naplácala mu na holý zadek — další použití kalhot, na které Kelt nepomyslel. „Chudák kluk,“ řekl, naslouchaje soucitně jeho nářku.

Valaš zavedl své druhy a Viridovika ke kulatému, kopulovitému stanu, mnohem většímu a vyzdobenějšímu, než ostatní stany v táboře. Vlčí kůže na kůlu před stanem napovídala, že zde sídlí náčelník kmene — stejně jako dva strážní před vchodem. Zelená plst stanu byla pomalována zvířaty a stejné motivy se opakovaly na kostře vozu, který byl zjevně určen k převozu rozebraného stanu. Vedle stály katy pro převoz zavazadel. Truhlice, které na nich byly narovnané, se leskly lojem na ochranu před deštěm.

Všechno toto bohatství náleželo náčelníkovi. Ostatní stany byly menší a z tenčího materiálu, takže je mohl unést jeden kůň. a jejich kostry tvořily podstatnou část majetku běžné nomádské rodiny. Náčelník měl vedle svého stanu tucty kár. Většina z příslušníků kmene však měla jednu nebo dvě nebo taky žádnou. Viridovix musel opravit svůj původní náhled. Život na pláních byl možná svobodný, ale k pohodlí měl daleko.

Jeden ze strážných olízl lžici, kterou jedl tvarohovitý sýr. a podíval se ostře na Valašovu skupinu. Ukázal na Viridovika a něco se khamorthsky zeptal. Chvilí s Valašem rychle hovořili. Kelt dokázal pochytit pouze jméno „Tar-gítaus,“ které se několikrát opakovalo. Usoudil, že patří náčelníkovi kmene. Pak ho strážný překvapil, když řekl lámanou videssštinou: „Ty čekat. Targitaus, já říct mu ty tady.“

Muž se otočil ke vchodu dostanu, ale Viridovix ho zadržel: „Pardon, ctihodný muži, a on mluví videssky?“

„Ale ano. Jezdit Prista mockrát — obchod. Jednou nájezd, ale to dlouho.“ Strážný zmizel ve stanu. Viridovix si oddechl. Přinejmenším nebude muset vysvětlovat své potíže přes tlumočníka. Používat v podobných případech tlumočníka, to bylo jako křičet pod vodou — zvuk prošel, ale ne smysl.

Strážný se vrátil. Vydal pokyny Khamort'anům a pak řekl Viridovikovi: „Ty jít dovnitř. Vidět Targitaus. ty uklonit, ano?“

„Udělám to.“, slíbil Kelt. Sesedl z koně. Drahý strážný kouč odvedl, zatímco první podržel otevřenou vchodovou plachtu. Vchod byl obrácen k západu, na ochranu před větrem. Šikovní, pomyslel si Viridovix, ale pomyšlení na stepní vítr, deroucí se do stanu, mu zjeřilo zrzavé chlupy na pažích, jako kožíšek veverky ve špatném počasí.

Sklonil hlavu, aby prošel vchodem, dost nízkým i pro podsadité Khamort'any. Když opět zvedl oči, hvízdal úžasem. Shledal, že pokud se stanů týkalo, byli Římané pouzí. začátečníci. Tento byl velký jako čtyři legionářské stany dohromady. Jeho průměr činil dobrých deset kroků. Vnitřek stanu byl podšit bílou látkou, která působila, že se zdál větší díky odrazu světla lamp a ohniště, umístěného ve středu. Kožené pytle podél severní stěny obsahovaly většinu Targitaova majetku. Kuchyňské potřeby, nádobí, vřetena a další ženské nástroje byly srovnány podél jižní stěny stanu. Mezi nimi, naproti vchodu, bylo velké lůžko z rouna a plstěných polštářů. Každý kousek prostoru byl využit, ale přesto se stan nezdál přeplněný.

Byl to malý zázrak, protože byl plný lidí, mužů na severní straně, žen na jižní. Bylo tam nízké lehátko, jediný kus skutečného nábytku, mezi ohništěm a vysoko nastla-ným lůžkem. Viridovix si vzpomněl, co mu říkal strážný, a uklonil

se muži. odpočívajícímu na lehátku, nepochybně samotnému Targilaovi.

„Tak. Trvá ti dlouho, než si mě všimneš,“ řekl náčelník nomádů Galovi. Valaš a jeho lidé náčelníkovi své poklony už složili. Targitaova videsština byla mnohem plynňější, než řeč strážného, ale nebyla tak dobrá, jako Varatešova. Nezdál se být příliš rozhněvaný. Kelt pozoroval muže. Klenl měl rozhodnout o jeho osudu. Targitaus byl muž středního věku a vůbec nebyl krásný. Byl břichatý, zjizvený, s velkým skobovitým nosem, který musel být zlomen už před dávnými lety, a nyní jeho špička směřovala k pravému koutku úst. Šedý plnovous a neostříhané vlasy, deroucí se zpod kožešinové čepice, ho čímsi připodobňovaly odkvetlé pampelišce. Ale jeho hnědé oči se ze svého hnízda vrásek dávaly ostře a nesmlouvavě. Gal byl šlechtic, a poznal vůdce, když ho uviděl.

„Vypadáš jako Alugh,“ poznamenal Targitaus. Díky jeho hrdelnímu přízvuku nepochopil Gal hned, že náčelník myslí „Halogan“. Khamorťan pokračoval: „Obejdi oheň, abych se na tebe lépe podíval.“ Doprovázen Rambehiš-tem Yaramnou a ostatními. Viridovix prošel mužskou částí stanu. Ostatní nomádi jim uhýbali.

„Velký muž.“ řekl Targitaus, když před ním Kelt stanul. „Proč ty tak velký? Unavíš každého koně. na kterém jedeš.“ „Jo, dobře, ale na to si můj milenky nestěžují,“ zamumlal Viridovix. Targitaus zamrkal a pak vyprskl smíchem. Gal se v duchu usmál. Odhadl svého muže dobře.

Muž po pravici náčelníka přeložil Keltova slova ostatním. Byl to první bezvousý Khamorťan, kterého Viridovix spatřil. Tváře měl růžové a lesklé a jeho hlas byl něco mezi tenorem a kontraaltem. Oděv mu byl těsný.

Vida Keltův pohled. Targitaus řekl: „To Lipoxais. On je enarí kmene.“

„Šaman, řekl bys videssky,“ dodal Lipoxais téměř perfektní videsštinou. Vlahý pohled, který Viridovikovi věnoval, přivedl Gala k úvahám, zdali enarí je eunuch, jak si myslel původně, neboje prostě zženštilý.

„Šaman, ano,“ přikývl Targitaus netrpělivě. „Nehrajme si teď se slovíčky.“ Změřil si Kelta a jeho oči zajiskřily, když spatřil dlouhý meč u jeho pasu. „Řekni mi svůj příběh, ano. Pak uvidíme, co dokážou slova říct.“

„To udělám,“ řekl Viridovix a začal od svého únosu.

Náčelník ho zarazil. „Ne, počkej. Co děláš v Pardraye? Ty nejsi Videssan, ani Khamorťan, ani Arshauman — to je jasné, při všech bozích větru.“ A v jeho smíchu jako by zaznělo ledové skučení zimního větru.

S pocitem topícího se muže Viridovix vyrukoval s pravdou ven. Jak Lipoxais překládal, ve stanu se zvedal pobouřený křik nomádů. „Tak ty chceš vést Arshaumany přes Pardravu a chceš, abych ti poděkoval a pomohl?“ zavrčel vztekla Targitaus a dotkl se svého zakřiveného meče.

„A proč ne? Zasloužím si oboje.“ Targitaus vytřeštil oči a Lipoxais pozvedl blaseovaně obočí. Viridovix se naklonil k náčelníkovi. „Většina Arshaumanů bojovala proti Videssanům, ne proti vám. Je to pravda?“

Targitaus se poškrábal na bradě. Lipoxais přeložil Galova slova do khamortštiny. Viridovix si nedovolil jakékoli postranní pohledy, ale přesto poznal, kdy nepřátelské mručení utichlo. „Tak dobrá, pokračuj,“ řekl konečně Targitaus. Viridovix vzal na pomoc svou galskou výmluvnost, ale definitivně zvítězil, když jeho posluchači pochopili, že on a Varateš jsou nepřátelé na život a na smrt. „Tak je to, co?“ řekl Targitaus a odplivl si. „Před pár lety. on chtěl sjednotit kmény. To je ještě horší, než co říkat ty — on nenechat věcem volný průběh, on lhát.“ Pohlédl Viridovikovi do tváře a Kelt se neubránil začervenaní. „Pokračuj,“ řekl Targitaus. „Co dál?“

Viridovix chtěl varovat nomády před Avsharem, ale jim to jméno nic neříkalo a neměli z něj obavy. Nechtěl bohové dopřejí, aby měli pravdu, pomyslel si Viridovix, a vyprávěl jim o svém útěku od Varateše. „To není špatné,“ zabručel Targitaus. Viridovix se jen usmál.

„Ve tmě a tak jsem jel na východ místo na západ, a narazil jsem na tvý mládence tady,“ dokončil Kelt své vyprávění.

„Může být, že ti o tom už řekli.“

Nomádi okamžitě začali mluvit jeden přes druhého. Targitaovi spadla čelist úžasem. „Nahý?“ zeptal se udiveně.

„To je zvyk mého národa.“

„To může bolet,“ řekl suše náčelník. Jeho lidé mu začali jeden přes druhého popisovat Galův souboj s Rambehištem. Náčelník vyštěkl otázku: „Co mi řekneš na to, žeš prohrál boj s nahým mužem?“ Lipoxais ji přeložil.

Gal pocítil napětí. Rambehiš měl v kmenech dobré postavení. Jestli ho nyní obviní, nemusí to být příjemné. Ale on pokrčil rameny a odpověděl náčelníkovi krátce. „Porazil mě.“ Lipoxais to přeložil. Rambehiš dodal: „Ještě mě pořád bolí hlava — co mám jiného říct?“

„Tak.“ Po této slabice Targitaus dlouho mlčel. Pak se otočil k Viridovikovi: „Dobrá, cizince, jsi bojovník. Bouří se ti žluč. když potkáš muže, jako je tento.“

„Žluč? Ovšem, a já taky.“

„Tak.“ opakoval nomád, škrábaje se na bradě. „Co dál?“

„Kdybych vás chtěl požádat o doprovod do Arshaumu, vsadím se. že byste mi uřízli hlavu,“ řekl Viridovix.

Nepotřeboval ani slyšet vztekla zavrčení nomádů, ani Lipoxaův překlad — stejně to řekl jenom proto, aby pro ně vyzněl přijatelněji jeho skutečný návrh. „Jak je to tedy, důstojnosti? Je to nepřijemný soused, ten chlap Varateš, nemůžeš říct. že ne. Teď proti němu máš zášť, a já tak}-, boží to vědí —“ našťěstí tu nebyl žádný Videssan, který by při těchto slovech zděšeně zvolal: „Kacířství!“ Viridovix pokračoval: „A stejně tak spousta kmenů tady okolo. Nebyla by dobrá věc vyříditi si to s ním jednou provždy, ano. a s tou prašivou sebrankou, co jezdí s ním?“ A s Avsharem, pomyslel si. ale nevyslovil znovu jeho jméno.

Kolem ohně se ozvalo souhlasné mumlání. „Zášť?“ řekl Targitaus mírně. „Oh ano. zášť.“ Vyskočil na nohy a něco /volal khamortský. „Líbí se vám to, bratři?“, přeložil jeho slova Lipoxais. Křik, který se rozlehl stanem, mohl znamenat jen jediné: Ano! Valaš se spokojeným úsměvem plácl Viridovika po zádech.

Ale Targitaus byl obezřetný vůdce. „Enarí,“ řekl, a Lipoxais se postavil vedle něj. „Vyslov svou věštbu, řekni, jestli to bude dobré nebo špatné pro kmen.“

Lipoxais sklonil hlavu a zakryl si tvář oběma rukama na znamení poslušnosti. Pak se obrátil k Viridovikovi a řekl tiše:

„Pojď sem a polož mi ruce na ramena.“

Enariho tělo bylo velmi teplé a měkké skoro jako poduška. Ze záhybů svého roucha vyňal kousek ohlazené bílé kury na dva prsty široký a dlouhý přibližně jako jeho paže. Rozřízl kůru na tři stejně dlouhé kusy a ovinul si ji volně kolem rukou. Viridovix ucítil, jak náhle ztuhl a jeho hlava sebou trhla dozadu, jako kdyby lupal po dechu ve smrtelném zápase. Kelt mu viděl do tváře. Šamanova ústa byla pevně sevřená, oči otevřené, ale nevidoucí. Jeho ruce se pohybovaly, jako by byly ovládány vlastní vůlí, a navíjely a opět rozvíjely kousky kůry.

Viridovix neměl tušení, jak dlouho podobný obřad obvykle trvá, ale poznal ze starostlivého pohledu Targitaova, že toto není normální. Napadlo ho, jestli by neměl Lipo-xaa probudit z jeho vytržení, ale váhal to učinit, protože se obával narušit kouzlo, jemuž nerozuměl.

Právě když se Kelt rozhodl enarim zatřást, ať už to poruší kouzlo nebo ne. Lipoxais přišel k sobě. Po tváři mu stékal pot a i jeho oděv pod Galovým rukama byl vlhký. Potácel se a lupal po dechu jako někdo, kdo dorazil ke břehu po dlouhém pobytu v moři. Když pohlédl na Viridovika, byla v jeho pohledu úcta a strach. „Kolem tebe je silné kouzlo,“ řekl. „Tvé vlastní i jiných.“ Potřásl hlavou, jako by si ji chtěl pročistit.

Targitaus se ho na něco zeptal. Lipoxais odpověděl a obrátil se znovu k Viridovikovi. „Viděl jsem jen málo,“ vysvětloval, „díky tvému mocnému kouzlu, a to málo bylo rozmazané: padesát očí. vstup v horách a dva meče. Jestli jsou to dobrá či špatná znamení, to nevím.“

Nespokojen, že se nedověděl víc, Targitaus dlouho uvažoval. Pak se napřímil, přistoupil k Viridovikovi a podal mu niku. „Dobré nebo špatné — stejná možnost,“ řekl, „a Varateš potřebuje poríznout uši, až k hlavě, myslím.“ Znělo to docela žoviálně, ale Gal si pomyslel, že by nebylo dobré mít ho za nepřítele.

„Tak,“ pokračoval náčelník. Zdálo se, že používá toto slůvko jako přestávku, umožňující mu soustředit myšlenky.

„Uzavřeš s námi přísahu, ano?“

„Cokoli si přeješ, důstojnosti,“ odpověděl Viridovix okamžitě.

„Dobrá.“ Targitaus přešel do khamortštiny. Mladý muž, který měl jeho oči a mohutný nos — zatím nezlomený — přinesl hlubokou kameninovou mísu a plný měch kavassu. Ale nebyl to obvyklý nápoj kočovníků — tento byl tmavý, silný a opojný. Vůní připomínal silné černé pivo. „Karakavass — černý kavass,“ řekl Targitaus a nalil do mísy. „Nápoj pánů.“

Ale ještě se nenapil. Místo toho vytáhl z toulce dva šipy a vložil je hroty dolů do mísy. Pak k nim přidal svůj šamšíř. „Tvůj meč také.“ řekl Viridovikovi. Kelt jej vytáhl a vložil do mísy. Targitaus přikývl. Pak vytáhl dýku a vzal Viridovika za ruku. „Nelekní se,“ upozornil ho a lehce Keita řízl do ukazováčku. Viridovikova krev kapala do mísy. „Teď ty mě,“ řekl Targitaus a podal mu nůž. Galovo říznutí snesl s kamenným výrazem. Jejich krev se smísila — silné kouzlo, ocenil v duchu Viridovix.

Lipoxais začal zpívat modlitbu. Hrdelní khamortština vyslovovaná jeho vysokým hlasem zněla divně. Targitaus se k němu čas od času přidával. Když enari skončil, řekl Targitaus Viridovikovi: „Přisahej při svých bozích, že budeš vždy jednat jako bratr tohoto kmene a nikdy nezradíš kmen ani kteréhokoli jeho člena.“

Gal okamžik uvažoval, který z jeho bohů bude pro takovou přísahu nejvhodnější. „Při Eponě a Teutatovi to přísahám,“ řekl pak hlasitě. Bohyně koní a bůh války — to se mu zdálo pro tento účel nejvhodnější. Když vyslovil jejich jména, druidské znaky na čepeli jeho meče zlatě zazářily. Lipoxais měl zavřené oči, ale Targitaus to spatřil.

„Tvá vlastní kouzla, ano,“ zamumlal, hledě na svého nového spojence.

Když Lipoxais ukončil svůj zpěv, vyňal náčelník své zbraně z mísy. Viridovix učinil totéž a osušil čepel podolkem tuniky. Targitaus povstal a zvedl mísu ke rtům. Napil se a podal ji Keltovi. „Sdílíme krev, sdílíme osud,“ řekl. Viridovix se rovněž napil. Karakavass pohladil jeho jazyk jako jemné víno a zahřál jeho nitro.

Jakmile Gal připitkem zpečetil přísahu, Targitaovi muži povstali ze svých koberců a mísa mezi nimi začala kolovat. Sluhové sbalili koberce do úhledných válečků a odklidili je stranou.

„Teď jsi jeden z nás,“ řekl Targitaus, podtrhuje svou poznámku vydatným krknutím. „Ještě kavass!“ nařídil. Byl naražen další měch. Nebyl to už tmavý ceremoniální nápoj, ale silný byl dost. Viridovix se zhluboka napil a podal měch Valašovi. Vzápětí přišel další připitek a po něm ještě jeden. Keltovi začalo šumět v hlavě.

Targitaova čapka z vlčí kůže měla neustále snahu padat mu do očí. Náčelník ji posunul dozadu a podíval se na Viridovika jako vyrašená sova. „Ty jeden z nás,“ řekl znovu. Jeho přízvuk byl nyní výraznější než před pár minutami.

„Měl bys být šťastný, to je právo muže. Vidíš nějakou holku, která by tě potěšila?“

„No, dostafš mě!“ prohlásil Gal. „Vůbec jsem se nedíval.“ To, že nevěnoval žádnou pozornost ženám ve stanu, bylo přesvědčivým důkazem mir) jeho předchozí úzkosti.

Nyní se za lo opomenutí odškodnil. Byly doby, kdy ho samota bodala jako nůž, a on vzpomínal na bledé keltské ženy s vlasy barvy slunce nebo stejně rudými, jako měl on. Jenže nepatřil k lidem, kteří dokážou žít dlouho minulostí, a tak trhal své kvíty, kdekoli se mu naskytla příležitost. Ušklíbl se, když si vzpomněl na Komittu Rhan-gawe.

Ne že by čekal, že v Targitaově stanu narazí na takové urozené krásky. Stejně jako Vaspurakánci, i Khamort'ané měli hrubší rysy než Videssané. Tváře mužů byly často velmi výrazné, ale ženy v sobě měly cosi přísného a odmítavého. Ani stříh jejich oděvů nezměkčoval jejich linii. Oblékaly kalhoty, tuniky a pláště stejného střihu a ze stejných materiálů jako muži. Pouze místo kožešinových čepic nosily kuželovité hedvábné čepce, zdobené drahokamy a barevným peřím kachen a bažantů. To trochu pomáhalo, ale ne příliš.

A ještě hůř, pomyslel si Viridovix při zběžné prohlídce, většina přítomných žen musela být manželkami Tar-gitaových pobočníků. Byly zavalité, nemladé a některé z nich vypadaly, že jsou zvyklé poroučet stejně jako Targitaus. A toho si užil dost s Komittou.

I ženy si ho prohlížely, s otevřeností, která ho vyváděla z míry. Byl jen rád, že nerozumí jejich komentářům.

Pak se zarazil. Nedaleko od Targitaova lehátka seděla dívka, jejíž rysy, podobně jako u Nevrat Sviodo, v sobě skrývaly

osobitou krásu. Je to v očích, řekl si Kelt — zdá se, že se usmívají, zatímco její tvář je vážná. Setkala se s ním pohledem, ale na rozdíl od starších žen v jejich očích nebyl výsměch. „To je krásný kotě,“ řekl Targitaovi. Khamort'anovo obočí vylétlo vzhůru jako signální vlajky. „Jsem rád, že si to myslíš,“ řekl suše, „ale vybírej dál. nějakou služku, jestli chceš. Tohle je Seirem, má dcera.“

„Ah. moc se omlouvám, ano,“ řekl Viridovix a ucítil, jak rudne. Byl si velmi dobře vědom svého křehkého postavení zde. „Ale jak je to, když mám poznat služku od dámy?“

„Podle bughtaqu, samozřejmě,“ odpověděl Targitaus.

Když viděl, že Gal to slovo nezná, naznačil pohybem rukou, že má na mysli čepec. Viridovix přikývl, nadávaje v duchu sám sobě za to, že přehlédl tento detail. Seirenin čepec byl ozdoben nefritem, opály a videsskými zlatáky — to opravdu nebyla služtička.

Keltův pohled utkvěl na další ženě, asi pětadvacetileté. Neměla Seireminu živou tvář, ale byla dosti přitažlivá a pěkně zaokrouhlená. Její čepec byl ozdoben jen kouskem nefritu a několika načervenalým! kamínky. „Ta mi udělá radost, jestli se ti to hodí,“ řekl.

„Kdo?“ Targitaus odložil měch, z něhož si právě přihýbal. „A, Ozarmi. Jo, proč ne. Slouží mé ženě Borane.“

Viridovix ji pohybem raky pozval k sobě. Jedna z bohatě ozdobených žen prohodila cosi, co vyvolalo u jejích družek bezuzdné veselí. Ozarmi zavrtěla hlavou, ale to vyvolalo u starších žen jen další, ještě silnější výbuch smíchu. Gal jí nabídl měch s kavassem, který Targitaus odložil stranou. Ale nemožnost domluvit se všechno jen komplikovala. Neodtáhla se, když se jí dotkl, ale ani mn nevyšla vstříc.

To se projevilo i později, když ulehli ke spánku. Byla povolná a nezdálo se, že jí to vadí. ale vzrušit ji nedokázal. Podrážděný a zklamaný myslel hladově na Seirem, spící pár metra od něj, dokud sám neusnul.

„Muj otec to má od svého děda,“ řekl Arigh, „že když Arshaumané poprvé uviděli řeku Shaum, mysleli, že je to mořské rameno.“

„To věřím,“ řekl Gorgidas, dívaje se na břidlicově modrou hladinu řeky. majestátně plynoucí k jihozápadu, do vzdáleného Mylasského moře. Zastínil si oči — odraz odpoledního slunce se nesnesitelně třpytil. Snažil se odhadnout šířku řeky, ale vzdal to. V každém případě vypadaly řeky Kouphis či Arandos, a vlastně všechny řeky, které kdy viděl, ve srovnání se Shaumem jako trpaslíci.

Otřel si hřbetem raky čelo. Goudeles, úzkostlivý i na svůj cestovní úbor, smetl z rukávu několik stébel suché trávy.

„Jako by dojít k této řece nebylo samo o sobě dost obtížné, kladu si otázku, jak se dostaneme přes ni?“ zeptal se. na nikoho se přímo neobrací.

Dobrá otázka, pomyslel si Řek. Nejbližší brod byl stovky kilometrů na sever odtud. Postavit most by trvalo věčnost a kdo v této bezlesé stepi věděl něco o stavbě člunu?

Skylitzes odhalil zuby v úsměvu. „Jak dobře plaveš, Pikridie?“

„Na tuhle vzdálenost? Přinejmenším tak dobře jako ty, u Phose.“

„Koně jsou lepší než vy oba,“ řekl Arigh. „Poďme.“ Zavedl je na plochý břeh řeky. Tam sesedl z koně, svlékl se a znovu nasedl. Ostatní ho váhavě následovali. Arigh nařídil: „Jedte, dokud kůň nezačne plavat. Pak slezte a držte se koně kolem krku. Já pojedu poslední. Ty, Psoe, se postaráš o mé náhradní koně. Já si nechám jen svého koně a dohlédnu, aby tady žádný kůň nezůstal.“ Vytáhl šavli a vyzkoušel palcem její špičku.

Gorgidas potěžkal vak z naolejované kůže, který skrýval jeho vzácný rukopis. Když zachytil Arshaumanův pohled, řekl: „Budu ho držet v nice — musí zůstat suchý.“ Nomád pokrčil rameny. Jestli se Řek stará o nějaké škrábanice, je to jeho věc.

Lankinos Skylitzes sklouzl pohledem po Goudelevě baculaté postavě a řekl: „Ty budeš určitě plavat lépe než já. písáři.“ Goudeles jen odfrkl.

Gorgidas pobídl koně kupředu. Zvíře se pokusilo odbočit, když zjistilo, že ho jezdec vede do řeky, ale Řek je sevřel koleny a držel v přímém směru. Kůň otočil vyčítavě hlavu. Jezdec ho znovu pobídl. Jako plavec, zkoušející vodu prstem, vkročil kůň opatrně do řeky a znovu se zastavil. „Jthi!“ vykřikl podrážděný Řek ve svém rodném jazyce.

„Vpřed!“ Kůň poslechl.

Vyděšeně zařehotal, když ztratil pevnou půdu pod kopyty, ale pak začal plavat ke vzdálenému protějšmu břehu. Viděn z výšky pouhých pár centimetrů nad vodní hladinou, zdál se protější břeh nekonečně vzdálený. Na východním břehu se náhradní koně zdráhali vstoupit do řeky. Arigh je pobízel mečem. Koně pronikavě ržáli, ale nakonec volky nevolky vstoupili do řeky.

Říční proud nebyl tak silný, jak Gorgidas očekával.

Snášel sice plovoucí koně a jejich pány k jihu a prodlužoval tak jejich cestu přes řeku, ale ve skutečnosti přeplavbě nebránil. Voda byla chladná a velmi čistá. Řek rozeznával kameny a vegetaci na dně. Někde v půli cesty se vyděsil, když spatřil velkou šedohnědou rybu, delší než jeho kůň. „Žralok!“ vykřikl.

„Ne. tady nejsou žádné žraloci,“ ujistil ho Skylitzes. „Tady tomu říkají murzulín, videsský název je jeseter.“

„To je mi jedno, jak tomu říkají,“ řekl Gorgidas, v němž /děšení pro tuto chvíli potlačilo zvědavost. „Kouše?“

„Ne. Má bezzubou tlamu. Žere jenom červy a tak.“

„Nasolené jikry jsou velmi dobré,“ řekl Goudeles se zalíbením. „Vzácná pochoutka.“

„Maso je dobré, když se yyudí,“ dodal Prevalis, syn Haravašův. „A z mečivým děláme — jak se řekne, když prochází světlo?“

„Průsvitný,“ řekl Goudeles.

„Děkuji, pane. Ano. děláme z toho průsvitná okna do stanu.“

„A kdyby měla písničku, předpokládám, že byste si ji zpívali.“ řekl Gorgidas pochmurně. Ošklivý tvor mu stále naháněl strach.

Prevalis vzal Řekova slova vážně. „Na pláních používáme všechno. Je tam příliš málo na plýtvání.“ Gorgidas jen něco zabručel, nespouštěje oči z jesetera či murzulina, či co lo vlastně bylo. Ryba si ho ale nevšímala a po chvíli se mu ztratila z dohledu.

Když se západní břeh konečně přiblížil, Řeka už bolely paže od toho, jak udržoval svůj kožený vak nad vodou. Tím také zesláblo jeho sevření koňského krku. Břeh byl vzdálen sotva třicet metrů, když Řekova nika sklouzla z koňské šíje. Začal sebou zběsile zmítat — a pojednou ucítil pod nohama pevnou zem, na níž malý stepní kůň ještě nemohl dosáhnout. Otočil se, aby mu pomohl. Pak vydechl úlevou. Dokázal to. Dostal se do Shaumkhiilu. Když si však odmyslel řeku za zády, neviděl zde žádný rozdíl oproti Pardraye.

Skylitzes vyjel s mohutným šploucháním na břeh pár metru od něj. Gorgidas sáhl do vaku a vydoloval tabulku.

„Hláskuj mi, prosím, slovo murzulín,“ požádal. Skylitzes mu s resignovaným výrazem ve tváři \yhověl.

Avshar pobíhal po stanu jako panter v kleci a jeho roucho za ním vlálo. Jeho výška a dlouhé kroky vyvolávaly dojem, jako by stan byl malý, postavený pro rasu trpaslíků. Čaroděj vztekle kopl do polštáře, který proletěl stanem, odrazil se od napjatého plátna a dopadl obrazem válečníka, metajícího třikrát zalomené blesky, na zem.

Černokněžník se obrátil k Varatešovi. „Neschopný hlupáku!“ zavrčel. „Idiote! Syfilitická opice! Ty hromado hniječích hnoje, vyříznout ti tvé špinavé srdce by byl příliš malý trest za tvou neschopnost!*

Byli sami. I ve svém vzteku byl Avshar příliš chytrý na to, aby spílal náčelníkovi psanců před jeho lidmi. Čarodějovo opovržení a krutý posměch pálily jako plamen. Varateš sklonil hlavu. Toužil po uznání tohoto muže víc, než po čemkoli jiném, a snesl od něj nadávky, které by jiný muž zaplatil životem. Ale nepovažoval se za ničeho otroka a proto řekl:

„Nebyl jsem jediný, kdo se v tomto případě dopustil omylu. Muž, za nímž jsi mě poslal, nebyl ten, kterého jsem našel. On —“

Avshar mu uštědřil drtivou ránu pěstí, která ho smetla na blátivou podlahu. Varateš vstal, polykaje krev, a v hlavě mu zvonilo. Zaujal bojový postoj. I Kodoman měl rád, a Kodoman také uhořel první... „Kdo jsi, abys se mnou takhle jednal?“ zašeptal a slzy ho pálily v očích.

Avshar se rozesmál a jeho smích byl stejně černý, jako pancíř na jeho obrazu. Odhalil závoj, který vždy skrýval jeho tvář. „Dobře, červe,“ řekl, „kdo jsem?“

Varateš zakňoural a padl na kolena.

7.

„Vady.“ řekla Thekla Zonara a podala sluhovi stříbrný svícen. „To ještě přidej k tomu, co nakládáš. Když muž vzal svícen rozpačitě do ruky, vytrhla mu ho a sama ho přiložila k nákladu. ..A tohle, - dodala, držíc pod paží stříbrný podnos, zdobený reliéfy loveckých scén.

„Tohle musíme zachránit taky,“ volala její švagrová Erythro s plnou náručí kameninových pohárů. „Jsou příliš krásné, abychom je tu nechali Namdaleňanům,“

„Milosrdný Phosi!“ řekl Sittas Zouaras. „Proč nezabalíte i koryta pro prasata, když už jste v tom? Tohle je bezcenné haraburdí, ať si ho ostrované klidně vezmou. Máme málo času. Neplýtvajte s ním kvůli zavazadlům,“ Znechuceně zavrtěl hlavou.

-A ty s ním neplýtvaj kvůli hašteření s Erythro,“ řekla mujelio dcera Ypatia.

Šlechtic vzdychl a obrátil se ke Scaurovi. „Ženy bychom neměli nikdy brát vážně, nemyslíš, cizinče?“

Erythro se obrátila k Římanovi jako bojovný vrabec. „Proč se ptáš jeho? Co ten ví? Namdaleňany nám přivedl na krk v první řadě on. Kdyby nebylo jeho, mohli jsme tu klidně sedět a nemuseli jsme se plahočit do kopců jako kočovníci se svými stády.“

„Tak dost!“ řekl Sittas, teď už doopravdy rozčilený. „Kdyby nebylo jeho, byl bych teď mrtvý nebo zajatý, a na výkupné by padl celý majetek. Na to jsi zapomněla?“

„Ano, zapomněla,“ řekla Erythro, ani trochu nezastrašena. „Není divu, při tom všem bláznění.“ Natáhla se a narovnala poháry na svícen a podnos. Její bratr obrátil oči v sloup, pak ostře pohlédl na Ypatii, která se však zdržela poznámky. Ačkoli Marcus nejprve považoval Erythriny poznámky za nespravedlivé, když se nad nimi zamyslel, už si tím nebyl tak jist. Rada šlechticů na západě přistoupila na podmínky Namdaleňanů a „císaře“ Mertika. „Mohl jsi udělat lo samé, Sitte, kdyby tu nebyli moji muži.“ dokončil tribun. Erythro se ušklíbila.

„Nezastávej se!“ řekl Zonaras a pokračoval: „Já bych měl spolupracovat ve veřejných věcech s bandity a kacíři? Ať raději tahle vila lehne popelem, než bych si klekl před Draxem a jeho křováky. Ne, já jsem rád, že jsi tady.“

Vila shořela tak jako tak, pomyslel si Marcus nešťastně. Přes veškerá opevnění, přes posilu, kterou znamenali Pakhymerovi Khatrišané — kdyby proti nim Drax vrhl celou váhu své armády, byli by legionáři rozdrcení. A ta armáda přicházela. Pakhymerovi zvědové hlásili, že kolona Namdaleňanů překročí zítra Arandos. Takže bude nutno znovu ustoupit, tentokrát na jih, do kopců.

Nechal Zonara přit se s oběma ženami o tom, co se má vzít sebou a co ponechat na místě, a vyšel ven. Kolem běžely krávy a ovce, hnané svými pastevci. „Dělejte, hňte sebou.“ křičel na ně hlavní honák. „Ne, Stotze, nedávej jim teď pít, na to bude čas později!“

Gaius Philippus, jehož muži byli už připraveni na cestu, sledoval honáka s respektem. „Byl by z něho dobrý důstojník.“ řekl tribunovi.

Marcus dostal nápad. „Dobrá, proč ho z něj neuděláme? Kdo by lépe vedl tvé nepravdivé oddíly?“

Vrchní setník vykulil oči. „Při bozích, veliteli, to je trojitá šestka.“ Oba Římané si vyměnili krátký úsměv. Ve videsských kostkách byla šestka nejhorší hod, ne nejlepší — jedna z maličkostí zde, které zůstávaly legionářům cizí. „Ty tam!“ zvolal Gaius Philippus.

„Voláš mě?“ řekl vrchní honák, aniž by otočil hlavu. „Počkej chvíli.“ Obratně rozpletl dvě stáda, která se smísila, a poslal je každé jnou cestou. Když byl hotov, přistoupil k Římanům a kývl jim na pozdrav stejně zdvořile, ale ne

podlézavě, jako Zonarovi. „Mohu pro vás něco udělat?“

„Ano. ehm —“ zarazil se Marcus, neznaje mužovo jméno.

„Tarasikodiss Simokates,“ řekl a když uviděl, jak sebou oba Římané trhli, dodal: „Říkají mi Ras.“

„A dobře dělají,“ zabručel Gaius Philippus latinsky.

Scaurus byl stejného názoru, ale pokračoval: „Když ses s námi poprvé setkal, mluvil jsi o povstání.“ Ras přikývl.

„Vyznáš se tedy ve zbraních?“

„Trochu. Luk, oštěp, sekera. S mečem v nice toho moc nedokážu — chybí mi cvik.“

„Rád bojuješ?“ zeptal se Gaius Philippus.

„Ne.“ Odpověď byla rychlá a definitivní.

Vrchní setník se rozzářil, což působilo dost podivným dojmem na jeho obvykle zachmuřené tváři. „Měl jsi pravdu.

Scaure. Těhle se mi hodí.“ Otočil se zpět k Simokat-tovi. „Jak by se ti líbilo přinutit spoustu Namdaleňanů, aby si přáli, aby se raději nenarodili?“

Ras na něj pozorně pohlédl a jeho tvář měla stejně bezelstný výraz jako Římanova. Ti dva, vousatý videsský honák a římský veterán, měli mnoho společného, pomyslel si Marcus. „Pověz mi víc,“ řekl Simokattes.

Gaius Philippus se usmál.

O dva dny později měl vrchní setník mnohem horší náladu, když se díval přes rameno na Zonarovu vilu, zatímco legionáři pochodovali do kopců. „Měli jsme to hnízdo zapálit.“ řekl Marcovi. „Draxovi poskytne znamenitý opěrný bod.“

„Já vím,“ řekl tribun, „ale kdybychom je zapálili, co by si pak o nás myslela šlechta z vrchoviny? Kdybychom nezanechali jejich majetky nepoškozené, považovali by nás jen za další barbary, stejně špatné jako Namdaleňané.“

„Snad máš pravdu,“ řekl Gaius Philippus, „ale stejně nám nebudou k velkému užítku, když poznají, jak jsme slabí.“

Scaurus si povzdychl — na tom bylo víc pravdy, než mu bylo milé. Co bylo horší? Znepřátelil si Zonara zničením jeho sídla nebo ponechat Draxovi základnu? Na to byla těžká odpověď. Kdy je třeba dát přednost taktickým hlediskům před strategií? To kdyby věděl.

„To se naučíš vlastními chybami,“ řekl Gaius Philippus, když si mu postěžoval. Pak veterán dodal: „Samozřejmě, pokud jsou tvé omyly příliš velké, zabijí tě a potom se nenaučíš nic.“

„Ty mně vždycky ulevíš na duši,“ řekl Marcus suše. Na severu, poblíž ústí údolí, které skrývalo Zonarovo sídlo, zahlédl nějaký pohyb. „Vůbec jsme neodtáhli příliš brzy — tam přicházejí ostrované. Myslíš, že zadní voj bude k nějakému užítku?“

„Pod mladým Tarasiem? Ani náhodou.“ Vrchní setník to řekl smutně, ale s jistotou. Zavolal na vojáka. „Ty tam, Fiore, doběhni pro Rase. Tohle by měl vidět.“ Říman pozdravil a odběhl.

S hektickými skvrnami ve tváři se Tarasios odmítl připojit k ústupu do kopců. „Ne,“ řekl bublavým šepotem, který zbýval z jeho hlasu, „zůstanu tady. Stejně mi už mnoho času nezbývá. Zemřít v bitvě za svou zemi je rychlejší a lepší konec než ten, který mě čekal.“ Jeho rodina ho nedokázala od jeho úmyslu odvrátit a Marcus se o to nepokoušel — stoická výchova učila, že člověk má právo rozhodnout, kdy odejde ze života. Asi dvacet mužů jeho otce se rozhodlo zůstat s ním.

Ras Simokattes přišel v doprovodu vojáka. „Co je, cizince?“

„Dívej se,“ řekl Gaius Philippus.

Ostrované, zkušené veterány, zaujali při vstupu do údolí bojovou linii, aby se vyhnuli možným léčkám. Zrychlili svůj postup, když spatřili opuštěný tábor legionářů a jejich ustupující kolonu. Byli už těsně u vily, když se na ně z úkrytu v jablonořovém hájku vyřítili Tarasiovi lidé. Na tu vzdálenost bylo všechno malé, tiché a dokonalé — realistický obraz, který náhodou ožil. Jeden ostrovan spadl ze sedla, pak druhý. Ale Namdaleňané se rychle zformovali a začali Tarasia obklíčovat.

Simokattes upřeně hleděl na mladého Tarasia a jeho tvář byla zbrzděna zármutkem. Zonaras sledoval boj mlčky, jen jeho ruce znovu a znovu škubaly otěžemi, jak v duchu prožíval nerovný zápas. Jeho žena a dcera se beze slova objímaly, Erythro plakala. Vrchní honák zatínal mohutné pěsti. Dole už bylo skoro po všem.

„Co vidíš?“ zeptal se ho Gaius Philippus.

„Statečného muže.“ odpověděl Simokattes tiše.

„Ano, snad, ale přesto hlupáka.“ Simokattes se hněvivě otočil, ale vrchní setník pokračoval se svou obvyklou vážností: „Přemýšlej o tom, Rasi. a přemýšlej dobře. Brzy povedeš své muže proti ostrovanům, a žádný nebude tak zkušený jako ti, které měl Tarasios. A co udělal? Opustil kryt, místo aby bojoval z něho, a zaútočil s hrstkou mužů proti přesile. Statečný? K čemu byla jeho odvaha jemu — nebo těm vojákům, které vedl?“ V údolí už nezůstal v sedle žádný Videssan. „Je třeba škodit nepříteli, ne vlastním lidem.“

Hlavní honák dlouho mlčel. Konečně řekl: „Jsi tvrdý muž. Římane.“

„Možná, ale prožil jsem při téhle špinavé práci třicet let a vím, co obnáší. Na tohle ses upsal, ty s tvými řečmi o povstání. Jestli na to nemáš žaludek, vrať se ke svým kravám.“

Simokattes se na něj vrhl. Gaius Philippus beze spěchu ustoupil o krůček stranou, uchopil honáka za ruku a zkroutil mu ji za zády, až vykřikl bolestí. Vrchní setník ho okamžitě pustil a plácl ho přátelsky po rameni. „Co si o mě myslíš, to je tvá věc. Ale poslouchej mě. Jednou ti to zachrání krk.“ Simokattes nevlídně přikývl a odešel.

„Dokáže to.“ poznamenal Gaius Philippus, dívaje se za ním.

„Musel jsi na něj být tak tvrdý?“ zeptal se tribun.

„Myslím, že ano. Nováčci mívají všemožné pitomé nápady.“

Marcova hořká zkušenost, nastřádaná za poslední tři roky, ho přiměla dodat: „Není tu místo na galantnost, co?“

„Pokud se galantnosti týče,“ vrchní setník si odplivl do prachu, „nebyl to Achilles, kdo dobyl Tróju.“ Scaurus vytřeštil

oči. Jestli Gaius Philippus, který sotva svede napsat své jméno, dává lekce z Homéra, pak on je králem básníku. Soudě podle toho, jak si Drax počínal v minulosti, myslel tribun, že se ostrované pokusí uzavřít průsmyky, vedoucí na jih, ale nepotáhnou do kopců jižně od řeky Arandos. Ale velký hrabě, možná pod vlivem vidiny blízkého vítězství, se ukázal agresivnější, než od něho Scaurus očekával. Neomezil se na stavbu tvrzí v údolích a na úpatích kopců, ale namdalenské hlídky postupovaly vrchovinou v patách legionářů a cestou loupily a pálily.

Marcus nepotřeboval vyčítavé pohledy Sitta Zonara, aby věděl, že tomu musí učinit přítrž, jestli to dokáže. Pokud ostrované mohou jezdit, kam se jim zlíbí, jaký užitek mají Videssané z legionářů? Chvilí přemýšlel, pak se vypravil za Laonem Pakhymerem.

Khatrišané se bavili střelením hroznů na miniaturní tvrze, postavené z bláta a klaciků. „Kěž by to bylo tak snadné.“ řekl Scaurus — Pakhymerův prak odváděl ničivou práci.

„Je to jednodušší, když nestřílejí nazpět,“ souhlasil Pakhymer a pečlivě zamířil. Stiskl spoušť a malý katapult vymrštil střelu. Z věže tvrze odpadl kousek dřeva. Marcus sledoval s rostoucí netrpělivostí, jak Khatrišan znovu nabíjí.

Konečně Pakhymer zvedl hlavu a na jeho podřobané tváři se objevil úsměv: „Už jsi připraven vybuchnout?“

Tribun se musel zasmát jeho nestydatosti. „Ještě ne.“

„Bál jsem se, že to řekneš. Pak tedy chceš, aby si moji mládenci zasloužili to, co získali v Kyziku. Ale chceš, vidím ti to na očích. O co jde tentokrát?“

Marcus mu to řekl. Pakhymer se chvíli potahoval za svůj neupravený vous a uvažoval. „Ano, to by šlo, když sebou budeme mít dobrého průvodce.“

„Dohlédnu, aby vám Simokattes někoho poslal.“

„Dobrá. Za tři dny, říkáš?“ Když Marcus přikývl, Khatrišan poznamenal: „Problém, jak to vidím já, bude nezakousnout se do příliš velkého sousta.“

„Přesně.“ Jako obvykle, projevil Pakhymer břítký smysl pro to, čeho bylo zapotřebí, pomyslel si tribun. Khatrišan zkoumal další hrozen. Smutně zavrtěl hlavou. „Není dost kulatý,“ řekl a snědl ho. „Chceš jeden?“ Zasmál se, když Marcus dělal, že neslyší.

Scaura napadlo, zdali bujný zelený keř, za nímž se krčil, není divoká petržel. Ať to bylo cokoli, malé žluté květy byly natolik dráždivé, že mu vhněly slzy do očí. Kousal se do rtu, aby se ubránil kýčání. Zatím se nic nedělo, ale věděl, že jakmile začne kýchat, hned tak nepřestane.

Pul tuctu Khatrišanů vjelo do údolí a divoce pobízelo své koně. Občas se některý z nich otočil a vystřelil šíp na ostrovany, kteří se jim hnali v patách.

Vůdcem Namdaleňanů byl urostlý mladík jménem Grus. Ačkoli byl mladý, byl obezřetný. Zastavil svou četú a nadzvedl se v tmelech, aby prozkoumal stěny údolí. Ale Ras Simokattes a Gaius Philippus nastražili svou past dobře. Ačkoli v záloze číhal celý manipul Junia Blaesa, neprozradil se ani jediným zrádným zábleskem oceli nebo neopatrným pohybem. Grus vydal válečný pokřik a pobídl koně.

Svíraje v ruce meč, Marcus vyčkával, dokud všichni Namdaleňané nevjedou do údolí. Pak dal pohybem hlavy znamení buccinátorovi. Roh zavěštěl. S pokřikem „Gavras!“ legionáři vyskočili ze svých úkrytů a vrhli se na ostrovany.

Dva těžkooděnci ze zadního voje surovým trhnutím otočili své koně a vyrazili zpět k východu z údolí. Nebyla lo od nich zbabělost — bylo rozumné přivolat pomoc přátel. Do břicha jednoho z koní se zabodl oštěp. Zvíře padlo k zemi a převalilo se na svého jezdce. Druhý těžkooděnce už skoro dosáhl ústí údolí, když ho tři legionáři strhli ze sedla.

Grus se s kletbami pokoušel seřadit své muže do kruhové obranné sestavy. Jeden z Římanů daleko předběhl své kamarády. Byl to Titus Pullo a křičel: „Do toho, Vo-rene! Uvidíme, kdo z nás je lepší!“ Další legionář opustil linii a vrhl se vpřed za svým věčným rivalem, sípavě přitom oddechuje.

Pullo vrhl své pillum na značnou vzdálenost, ale jeho rána seděla. Namdaleňan na okraji kruhu byl zasažen do stehna. Zaječel a spadl z koně. Pullo se vrhl kupředu, aby s ním skoncoval, ale dva ostrované přispěchali zraněnému druhovi na pomoc. Jeden z nich prorazil svým těžkým kopím kůži a dřevo Římanova štítu. Železná špička kopí zachytila o přezku na Římanově opasku a otočila ho na stranu. Když Pullo sáhl po meči, nahnátl jen vzduch. Namdaleňané ho zasypali ranami svých mečů. K obraně mu teď zbýval jen poškozený štít.

V té chvíli se na ostrovany vrhl Lucius Vorenius s tak divokou zuřivostí, že by mu ji záviděl i Viridovix. „Nechte ho, vv pasáci, vy psi, vy supi! Je to sice cucák, ale i římský! cucák má větší cenu než vy všichni dohromady!“ Zabil bodnutím do boku Namdaleňana, který vrhl kopí na Pulla.

Druhý ostrovan a jeden z jeho krajanů, snad v domnění, že Pullo je mrtev a vyřazen z boje, soustředili nyní svou pozornost na Vorena, který se teď musel zoufale bránit. Ale Pullo nebyl ani zdaleka mrtev. Když se mu konečně podařilo vytáhnout meč, odhodil bezcenný štít, vyskočil na nohy a bodl mečem koně do stehna. Vytryskla krev a bolestí šílené zvíře se dalo na útěk, unášejíc sebou svého jezdce, který seje marně snažil dostat pod kontrolu.

„Parchante!“ zasupěl Vorenius.

„Ty jsi zkurvysyn, ne já,“ odsekl Pullo. Bojovali bok po boku, dokud nedorazili ostatní Římané a tlak Namdaleňanů se nezmínil.

Chycení přesilou do pasti a ohrožování přesně mířenými oštěpy, začali se ostrované vzdávat. Ale Gras, k smrti rozružen tím, že padl do léčky, se rozeběhl proti Marcovi. „Vzdej se!“ zvolal Říman.

„Do ledu s tebou!“ vykřikl Grus a skoro přitom plakal vztekem. Tribun zvedl štít, aby čelil jeho útoku. Grus v sobě musel mít tutéž zběsilou energii, jaká posilovala Vorena a Pulla. Útočil a útočil, jako by ho poháněl nějaký hodinový stroj. Vůbec nepomyslel na obranu. Několikrát se vystavil smrtící ráně, ale Marcus se držel zpátky. Malá bitva byla už vyhraná a namdalenský důstojník mohl mít větší cenu jako zajatec než jako mrtvola.

Gaius Philippus se sehnul a našel kámen velikosti pěsti. Zasáhl jím Gruse do přílby. Namdaleňan se zapotácel a uvolnil svůj střeh. Marcus a setník ho srazili k zemi a odzbrojili. „Krásná rána,“ řekl tribun. „Viděl jsem, že ho nechceš zabít.“

Ras Simokattes zmateně sjel pohledem od obou důstojníků na Pulla a Vorena, přijímající gratulace svých kamarádů. „Co jste to za lidi!“ zeptal se Scaura. „Vy dva zachraňujete život tomuhle tady —“ ukázal nohou na ležícího Gruse „— a támhle dva, to je párek krvežíznivých šilenců.“

Tribun pohlédl na oba znepřátelené legionáře. Právě jim blahopřál Junius Blaesus. Marcus se zamračil. Zdálo se, že mladší setník není sto rozeznat do očí bijící věc, kterou tribun postřelil už předtím. Obrátil se zpátky k Simonokattovi. „Počkej chvíli. Rasi. Uvidíš, co jsme za lidi.“ Pak se otočil k Římanům. „Pullo, Vorenus — ke mně!“

Oba vojáci si vyměnili starostlivé pohledy. Vymanili se z kruhu přátel a postavili se před Scaurem do pozoru. „Doufám, že vaše rivalita je zapomenuta,“ řekl mímě. „Teď jste zachránili životy jeden druhému, to by mělo stačit, abyste se začali chovat, jak náleží.“ Mluvil videssky, aby mu vrchní honák rozuměl.

„Ano, veliteli,“ řekli jednohlasně a znělo to, jako by to skutečně mysleli vážně.

„Říkat, že to byla dobrá práce, to by bylo plýtvání slovy. Jsem rád, že jste oba naživu.“

„Děkujeme, veliteli,“ řekl Pullo s úsměvem a stejně jako Vorenus zaujal uvolněnější postoj.

„Nikdo vám nedal pohov!“ vyštěkl Gaius Philippus. Legionáři ztuhli a do jejich tváří se vrátila podezřivost.

„Oba dva máte týden zaražený žold za porušení linie při útoku.“ Scaurus pokračoval, už vubec ne mímě. „Nejen že jste ohrozili sami sebe, když jste zanesli svůj svár do boje, ale také jste ohrozili bezpečnost svých kamarádů. To se nebude už nikdy opakovat — rozuměli jste?“

„Ano, veliteli,“ řekli oba tiše.

„Na co jste si to hráli?“ zeptal se Gaius Philippus. „To byste stejně dobře mohli být pár divokých Galů.“ To bylo nejhorší odsouzení, které měl pro neukázněné vojáky. Vorenus zrudl a Pullo rozpačitě šoupal nohou v písku jako malý chlapec. Už se nepodobali těm zuřivým válečníkům, jakými byli ještě před chvílí. Když je Scaurus propustil, tiše se připojili ke svým druhům.

„Nu, Rasi. co jsme za lidi?“ zeptal se tribun Simokatta.

„Banda parchantu, když to chcete vědět.“ ozval se Grus ze země.

„Ty buď zticha,“ řekl Gaius Philippus.

Simokattes sledoval celý výjev s nevěřícím úžasem. Ještě nikdy neviděl vojáky vycvičené k takové poslušnosti.

Poškrábal se na hlavě. „Ať jsem proklet, jestli vím, co jste zač. Ale jsem rád, že vás nemám proti sobě.“

„Bali!“ řekl Grus.

Odříznutý v jihovýchodních kopcích, Marcus prahl po zprávách zvnějšku, ale dostal se k nim až tehdy, kdy se císařskému poslu podařilo proklouznout mezi Namdaleňany. Přivedla ho khatrišská hlídka. „Jsem Karbeas Antaki-nos.“ představil se, když se ocitl před tribunem. Jeho bystré oči, kterým nic neuniklo, klouzaly po legionářském táboře.

„Jsem rád, že tě vidím.“ řekl Marcus, potřásaje mu rukou.

„I já jsem rád, že jsem lada.“ řekl kurýr. Jeho mluva měla rychlý stakatový rytmus hlavního města. „Cesta byla pekelná — všude plno prokletých Hráčů.“ Použil videsské posměšné přezdívky pro obyvatele Vévodství — ti zase říkali císařským Nafoukanci. Říman potlačil povzdech. Hašteření mezi Phosovými sektami ho v této chvíli nezajímalo.

Rovněž si připomněl Draxovo nadání ke zradě všeho druhu. „Předlož mi své bona fides,“ řekl Antakinovi.

„Ano. ovšem.“ Videssan sepal ruce. „Měl jsem se tě zeptat na názor Jeho Veličenstva na horkokrevné ženy.“

Scaurus se uvolnil. Thorisin použil tento rozpoznávací signál již předtím. „Je s nimi zábava, ale unavují.“

„Má pravdu, že?“ zasmál se Antakinos. Měl příjemný smích, který dobře ladil s jeho zvучným tenorem. „Vzpomínám si na dívku jménem Panthia — ale to je jiný příběh. K věci: jaká je vaše situace tady?“

„V této chvíli patová. Ostrované už nestrkají nos do těchto kopců, po několika lekcích, které jsme jim udělili, ale ani ja se nemohu uvolnit. Je jich kolem příliš mnoho. Muže je Gavras zahnat.“

Posel se zatvářil smutně. „Kdepak. Právě odtáhl se dvěma pluky do Opsikonu naproti Vévodství, aby zahnal Namdaleňany, kteří se tam vylodili.“

„Moe krásné.“ řekl Gaius Philippus. „Mohli jsme tušit, že to lak dopadne.“

„Ano.“ přisvědčil Antakinos. „Díky Phosovi, že to jsou jen bandité a ne Vévoda. Když už o tom mluvíme, piráti z ostrova se také objevili u západního pobřeží. Tři dny před mým odjezdem Leimokheir čtyři jejich lodě zahnal a pátou potopil. A můžete si být jisti, že jich tam číhá mnohem víc.“

„Při bozích,“ řekl Scaurus latinsky a přešel do videsštiny. „Říkáš tedy, že my představujeme stejně velkou sílu. jaká zbyla císaři?“

„V podstatě ano.“ připustil kurýr nešťastně. „Po pravdě řečeno, bude rád, až mu řeknu, jak jste silní. Po tom, eh, neštěstí u Sangaria se obával, že celá Zigabenova armáda byla zničena nebo se přidala ke zrádcům.“ Zatracený velký hrabě Drax pomyslel si Marcus. Antakinos dokončil: „Ale vy nevypadáte jako poražené vojsko.“

„To doufám,“ zavrčel Gaius Philippus.

Laon Pakhymer přišel právě na závěr této debaty. „Určitě ne.“ řekl a v očích se mu zajiskřilo. „Tví muži se bojí víc lebe než Draxe. On je může jenom zabít.“ Vrchní setník znovu zabručel, ale nevypadal nespokojeně.

„Projel jsi územím, které drží ostrované.“ řekl Marcus Antakinovi. „Jak se lidé dívají na jejich vládu?“

„Zajímavá otázka.“ Antakinos na něj pohlédl s respektem. „Máš na mysli rozhýbat je? Imperátor“ říkal, že jsi velmi bystrý. Nu. vypadá to asi takto: lidé na venkově by Hráče s chutí usmazili na pomalém ohni. sedláci proto, že je okrádají, a šlechtici proto, že řadě z nich odňali jejich statky a předali je lidem z Vévodství.“ Posel zkrivil rty. „Pokud jde o města, obávám se, že situace vypadá jinak. Drax od nich vybírá daně, to ano, ale nižší, než platili Videssosu — a navíc měšťané doufají, že je Namdaleňané ochrání před Yezdy.“

Laon Pakhymer velice mímě zavrčel hlavou, ale Antakinos si toho všiml a tázavě zvedl obočí. Ke Scaurově úlevě však Khatrišan nic nevysvětloval. Marcus měl totiž ze zamýšlené dohody stále ještě značně smíšené pocity.

„Dobrá, a co když těch drnů přichází víc. než jsme si mysleli, když jsme chystali léčku?“ Tazatel byl vysoký, vychrtlý

sedlák v hrubém oděvu z doma tkané látky a krátkém koženém kabátci. Nejistě svíral svůj kančí oštěp.

Gaius Philippus se snažil vši mocí zachovat trpělivost. Tihle videsští dobrovolníci neměli ani římskou disciplínu, ani prudkost, která ze Sertoriových Hispánců učinila tak nebezpečnou partyzánskou armádu. Všichni muži, soustředění teď kolem Gaia, byli však dobrovolníci, buď uprchlíci z nížin nebo horalé, kteří si mysleli, že ve vojenském ohledu mají na víc, než na běžné šarvátky se šlechticem ze sousedního údolí.

Vrchní setník řekl svým posluchačům: „Není třeba, abych na takové otázky odpovídal já. Kdo mu to řekne?“ Asi dvacet rukou se zvedlo, Rasova první. Gaius Philippus předstíral, že vrchního honáka nevidí. „No tak, ty tam — jo, ty s tím šedým pramenem ve vlasech.“

Muž vstal, založil si nice za zády a sklonil hlavu, jako pied nějakým dávno zapomenutým učitelem z dětství. „Jestli je jich příliš mnoho, zůstaneme v úkrytu,“ řekl ostýchavě. U nohou mu ležel lehký lovecký luk.

„Tak je to správně!“ schválil odpověď Gaius Philippus. „A nestyděte se za to. Pokud nejsou všechny výhody na vaší straně, nehrajte si s ostrovany. Mají lepší zbraně než vy a umějí s nimi zacházet. Právě tak jako já.“

Marcus sledoval výuku a všiml si, že Gaiovi rádoby-nájezdníci vystřízlivěli, když si připomněli jeho nedávnou ukázkou. V plném brnění pozval jednu čtveřici svých žáků k sobě i s jejich ručními zbraněmi. Boj netrval dlouho.

Obráceným oštěpem vyrazil jednomu z útočníků dech, vyhnul se skythskému úderu druhého a přerazil ratiště oštěpu o jeho lebku. Udělal rychlý obrát a dovolil kyji třetího Videssana dopadnout na svůj štít. Pak muže udeřil kovovou hranou štítu pod bradu. Pak vytáhl meč a otočil se, aby čelil poslednímu muži, který měl krátké kopí. Muž nepostrádal odvahu a vrhl se na Římana, ale Gaius Philippus, graciézní jako tanečník, vstoupil do jeho rány a dotkl se jeho hrudi špičkou meče. Dva muži v bezvědomí, jeden bezmocný na zemi, čtvrtý třesoucí se a s bledou tváří — to nebylo špatné po minutovém boji.

Téže noci z tábora utekl dobrý tucet mužů. Ale pro ty, kteří zůstali, se vrchní setník ukázal být lepším učitelem, než Scaurus očekával. Po pravdě řečeno, projevil pro ten úkol nadšení, jaké pro své běžné povinnosti zpravidla neprojevoval. Snad proto, že každá práce se léty stává rutinou. A tenhle nový úkol jako by ho zaváděl zpátky do dob mládí, a on se do něj pohroužil s nadšením, jaké na něm tribun nepozoroval od té doby, co se poznali.

Veterán vysvětloval: „Udeřte, způsobte co největší škodu, a rychle se stáhněte. Někdy to není hanba odhodit zbraně.“ Tato rada mohla znít rouhavě uším vojáků z povolání, ale partyzánům dávala smysl. „Bez nich, kdo pozná, co jste zač?“ „A když nás budou pronásledovat?“ zeptal se někdo. „Rozptýlit se, samozřejmě. A když se ztratíte z dohledu na minutu či dvě, můžete se zastavit. Dřepněte si na pole a trhejte plevel, jako byste tam patřili. Vždycky vás minou.“ Gaiův úsměv postrádal obvyklý cynismus. „Můžete se přitom docela pobavit.“

Marcus nevěřil svým uším. Vrchní setník, tvrdý muž, nazývá vojenské řemeslo zábavou? Návrat do mládí je dobrá věc, ale u Gaia Philippa to působilo spíš jako druhé dětství.

Ruelm, syn Ranulfiiv, měl radost sám ze sebe, když se svým oddílem Namdaleňanů zamířil k jižním kopcům, kde ještě hořel odpor proti jeho lennímu pánovi lordu Draxovi. Ani na okamžik se nepovažoval za poddaného nějakého císaře Zigabena. To byla pouze věc Videssanů.

Na okamžik se zastavil, aby zapálil pochodně. Už skoro padal soumrak, ale on chtěl pokračovat v cestě. Bude-li mu přát štěstí, mohl by se spojit s Bailim někdy kolem půlnoci. To bylo to, co mu působilo radost. Když vyrazil z Kyziku, počítal, že bude na cestě ještě celý příští den, ale brod přes Arandos, který mu ukázal vesničan, mu ušetřil hodiny pochodu po břehu při hledání mostu, a stejně velký počet hodin při zpáteční cestě. Dotkl se své brašny. To stálo za zlaták, a ten stařec vypadal, jako by žádný předtím neviděl.

Kolem jeho pochodně začal poletovat v těsných kruzích mol. Noc byl teplá a velmi klidná — mohl slyšet slabé bzučení jeho křídel. Z temnoty se snesl netopýr, uchvátil svou kořist a zmizel dříve, než si ho stačil pořádně všimnout.

„Zatracená létající myš,“ řekl a přezehnal se slunečním znamením na prsou. Totéž učinili jeho muži. Namdaleňané nazývali netopýry „Skotovými kuřaty.“ Jak by mohli tak neomylně létat ve tmě bez pomoci boha temnot?

Když se přiblížili ke kopcům, všimli si, že porost křovin a stromů je tu mnohem hustší než v nížině severně od řeky 1 Arandos. Ten kraj byl nejlépe obdělávanou a nejúrodnější zemí, jakou kdy Ruelm viděl. Ale podle přísných měřítek Vévodství byl docela dobrý i kraj, kterým právě projížděli.

Z podrostu stranou cesty zapípal čejka. „Pi—jut!“ skončila hvizdem. Ruelm byl trochu překvapen, když uslyšel denního ptáka tak dlouho po setmění. Pak ze tmy zasvištěl první šíp a těžkooděnc před ním zaklel úžasem a bolestí, když byl zasažen do lýtky.

Ruelm na vteřinu ztuhl — nečekal tu žádné nepřátele. Římané a Videssané, khatriští hadráři a bandy, které se jich držely za šos, ti všichni byli přece zatlačeni do kopců.

Další šíp zasvištěl kolem jeho tváře tak těsně, že se stabilizační péro dotklo jeho líce. Náhle z něj byl opět voják.

Odhodil pochodně, jak nejdále mohl — ať už byl nočním útočníkem kdokoli, nebylo rozumné osvětloval mu cíl. Když vyrazili z úkrytu, vytrhl meč.

Šel skoro poslepu, stále ještě napůl oslepený světlem pochodně, a učitel, že jeho osíř zasáhlo. Raněný voják za ním vykřikl, když ho strhl ze sedla, a náhle ztichl. Přehlušil ho triumfální pokřik hrubých videsských hlasů.

Temnota dodávala srážce přízračnost zlého snu. Ruelm oločil koně, aby přispěl na pomoc svým druhům, a spatřil nepřátele jako mihající se temné stíny, které nebylo možno spočítat ani napadnout.

„Drax!“ vykřikl Ruelm a pocítil kyselou chuť strachu v ústech, když mu odpověděly jen dva muži.

Učítil ruku, tahající ho za stehno z koně. Kopl po útočníkovi. Jeho bota zasáhla jen vzduch, ale muž ucouvl. Ruelm dal koni ostruhy. Dobře cvičený kůň zaržal a vztyčil se na zadních, kopaje předními kopyty, okovanými železnými podkovami. Mužova lebka pukla jako meloun a kousek jeho mozku, teplý, měkký a vlhký, zasáhl Ruelma do čela. Pak se jeho kůň s bolestným nářkem zhroutil. Když se uvolňoval ze tménů, uslyšel videsský křik: „Do stehna, u Phose!“ Boty i bosé nohy šustily v prachu cesty, jako by se blížila smečka šakalů.

Ostrovan se odkutálel stranou a začal se zvedat, ale do zátylku ho zasáhl kyj. Omráčený, padl na kolena a pak na břicho. Někdo mu vytrhl z raky meč a jiné prsty mu nedočkavě strhly pochvu. Zasténal a pokusil se sáhnout po dýce. „Pozor!“ někdo vykřikl. „Ještě nemá dost!“ Ozval se drsný smích. „To spravíme!“ Stále omámený, ucítil prsty, lapající mu pod bradou a trhnutím mu zaklánějící hlavu. „Jako ovci.“ řekl Videssan. Nůž páčil, ale ne dlouho.

V doprovodu Sittae Zonara a Gaia Philippa se Scaurus vydal na místo schůzky, které navrhl Baili z Ecrisi. Předtím se ještě na okamžik zastavil. „Tady. Minucie, počkáš. Tohle je to správné místo.“ Byli na dostředlu luku od místa, kde čekal Baili a jeho dva společníci. Dva tucty Namdalenanů polehávaly na zemi ve stejné vzdálenosti od svých vůdců.

„Buď zdrav, ostrovane,“ zvolal Scaurus, když se přiblížil. „O čem se mnou chceš mluvit?“

Ale Baili nebyl ten zdvořilý, sebejistý důstojník, který Marcovi předal před pár týdny Draxovo svolání. „Vy chátrá.“ vyštěkl, chvěje se vztekem. „Za dva měďáky bych tě narazil na kůl, aby tě sežraly vrány. Myslel jsem, že jsi čestný muž.“ Plivl Římanovi pod nohy.

„Když nejsem, proč se mnou mluvíš? Jsme nepřátelé, pravda, ale nemusíme se navzájem nenávidět.“

„Táhni k čertu i se svými sladkými řečmi,“ řekl Baili. „Považovali jsme tebe i tvé lidi za čestné žoldnéře, muže, kteří dělají, co mohou, pro toho, kdo jim platí, jistě, ale nikdy by se nesnížili k takové špinavosti jako vy. Vraždy v noci. hospodské bitky, mrzačení koní, olupování —“

„Proč nás obviňuješ?“ zeptal se Marcus. „Za prvé, ty víš, že my Římané tímto způsobem válku nevedeme — musíš to vědět, protože jinak bys tady nebyl a nemluvil se mnou. A za druhé, i kdybychom takové věci chtěli dělat, nemohli bychom, protože nás držíte v těchto kopcích.“

„Zdá se, že někdo v nížinách vás nemá rád,“ poznamenal Gaius Philippus tak lhostejně, jako by mluvil o počasí.

Baili neměl daleko k výbuchu. „Dobrá! Dobrá! Vypusťte své pitomé sedláky, jestli tu hru chcete hrát takhle. My je zničme, kdybychom měli rozsekat každý strom na třísky a vypálit každé stavení odtud až do města. A pak se vrátíme, abychom se vypořádali s vámi. a vy budete prosit, abychom s vámi naložili jenom tak, jako s vašimi zbabělými ulejšáky.“

Gaius Philippus neřekl nic. ale mírně zvedl jedno obočí. Bailimu to neříkalo nic, ale Marcus pochopil, že si z té hrozby neudělá.

„Ještě něco, Baili?“ zeptal se tribun.

„Jen toto.“ řekl namdalenský důstojník. „U řeky San-garios jste bojovali dobře a čestně. Při jednání o výměně zajatců jste se zachovali velkoryse, i když jste nedostali, co jste chtěli. Tak proč potom tohle?“

Poctivý zmatek v jeho hlase zasluhoval přímou odpověď. Marcus chvíli uvažoval. Pak řekl: „Dělat co můžeš, jak to nazýváš, je dobrá věc, ale není to moje práce. Moje práce je udržovat věci v náležitém stavu, a tím či oním způsobem to také hodlám učinit.“

Všiml si bezvýhradného souhlasu v očích Gaia Philippa, ale zároveň věděl, že Baili jeho slova nepochopil.

Římská neústupnost byl rys. který v tomto světě neměl obdoby. Neocenil by ho ani lstivý Videssan, ani pyšný Namdalenan.

Ale Baili nebyl žádný hlupák. Vrhel tribunovi do tváře jeho vlastní slova. „Tim či oním způsobem, ano? Jak myslíš, že ti asi poděkují říšští šlechtici, cizince, když naučíš vražednému řemeslu jejich sedláky s hnojem mezi prsty!“, Podíval se Zonarovi do očí. „A ty, pane, když půjdeš vybírat poplatky, budeš se cítit bezpečný, až pojeděš kolem křoví?“

„Bezpečnější než s tvými vrahy.“ odsekl Videssan, ale zároveň se zamyšleně potahoval za plnovous.

„Připomínáš mi muže z jedné pohádky, který se vrhl do ohně. protože mu bylo zima. To se ti může stát — a pravděpodobně stane.“ Otočil se zpět ke Scaurovi. „Pohřbili jsme vašeho posla — Antakinos se, tuším, jmenoval.“ Jestli zná jméno, patrně neblufuje, pomyslel si Marcus a napadlo ho. kolik poslů bylo asi chyceno, než se k němu vůbec někdo dostal. „Ano?“ řekl. „Dobrá, vale — sbohem!“

Baili něco zabručel, doufá v jinou reakci. Kývl na své pobočníky, kteří se dívali na tribuna a jeho druhy ještě nevlídněji než jejich vůdce. „Jdeme. Varovali jsme ho — a lo je víc. než zasluhuje.“ S přesností téměř legionářskou udělali Namdalenané čelem vzad a vrátili se ke svým čekajícím druhům.

Když se Scaurus, Sittas Zonaras a Gaius Philippus vraceli k místu, kde čekal Minusius se svým oddílem, měl vrchní setník co dělat, aby se neuculoval. „Ten chlap bude nejlepší verbíř, jakého jsme kdy měli. Vidět STOJ majetek zničený a sousedy pobité, to ti hned řekne, ke které straně se máš přidat.“

„Jo. nejspíš ano.“ řekl Marcus neurčitě. Bailiho nářezka na následky podněcování videsských rolníků k partyzánské válce mu dělala větší starosti, než dal na sobě znát. Když dal Gaiu Philippovi volnou ruku, měl na mysli pouze bezprostřední cíl — znepříjemnit Draxovi život. To se mu nepochybně podařilo. Bailiho vztek byl toho dobrým důkazem. Ale ten zatracený Namdalenan měl pravdu — /áškodníci, kteří pozvedli zbraně proti lidem z Vévodství, nezapomenou, k čemu jsou, až válka skončí. Nenáviděný majitel pozemků nebo videsský výběrčí daní krvácí stejně červenou krví jako ostrovan.

Zonaras snad jeho myšlenky vyčetl. Poklepal tribuna po zádech a řekl: „Nečekám, že mě zabijí zítra, Scaure, a ani napřesrok.“

„To jsem rád,“ odvětil Marcus. Utěšoval se myšlenkou, že ve Videssosu, stejně jako v Římě, jsou velcí pozemkoví vlastníci až příliš mocní. Jejich útlak bylo třeba omezit. Impérium bývalo mocnější, dokud spoléhalo na svobodné rolníky, než nyní, kdy jím otřásaly spoty mezi provincionálními šlechtici a úředníky v hlavním městě, a kdy bezpečnost státu byla v níhou nespolehlivých žoldnéřů, jako byli ostrované — nebo Římané.

Ale téhož večera se mu Pakhmyer vysmál, když si postěžoval, co mu Baili řekl. „A zrovna ty ses na mě mračil, že jsem udělal, co bylo třeba, pokud jde o Yezdy.“

„V tom je rozdíl,“ trval na svém Marcus.

„Leda v prasečí prdeli,“ řekl Khatrišan srdečně. „Zatížil jsi své konto natolik, že teď už můžeš jen doufat.“ Pravověrný

Videssan by se patrně kojil nadějí, že Phos jednoho dne zničí dílo svého temného protivníka Skota. Pakhymerův národ nebyl tak optimistický. Z jejich pohledu byl boj mezi dobrem a zlem stále vyrovnaný, odtud ta metafora o kontu. Pro Videssany, dokonce i pro Namdaleňany, to bylo čiré kacířství. Ale to Khatrišany nezajímalo.

Marcus pocítil drobný záchvěv spokojenosti nad tím, že se zdejší teologii nemá nic společného.

Gaius Philippus si už dávno začal vážit Pakhymerových názorů. Malý, od neštovic poďobaný velitel jezdců míval většinou pravdu. Vyšťouráváje kousek hrozinky mezi zuby, řekl nyní Scaurovi: „Ty prostě vyznáváš tu zatracenou imperiální politiku. Dobrá, budou nás považovat za lidožrouty, protože používáme jejich poddané v boji proti ostrovanům?“

„Jenom ti. kteří jsou sami lidožrouti, myslím. To jsou ti. kteří se mají čeho bát.“ Marcus se zvědavě podíval na setníka.

Dělat si s něčím podobným starosti, to se mu nepodobalo. „Proč by tě to mělo trápit?“

„Vlastně máš pravdu,“ řekl vrchní setník, ale jeho jehněčí úsměv vyzněl falešně. Marcus čekal. Gaius Philippus se na okamžik zarazil. Pak řekl: „Nakonec, co s Yezdy a Zemarkhovými fanatiky mezi námi a Aptem? Sotva by nám mohli dělat potíže tady.“

„Aptem!“, Římané tam Přezímovali po bitvě u Maraghy, ale to bylo už déle než před rokem, a od té doby si Marcus na to malé město ani nevzpomněl.

Zdálo se, že Gaius Philippus lituje, že promluvil. Pak ale pokračoval: „Ta šlechtická vdova tady — jak se jmenuje? Nerse Phorkaina. to je ono — to je správná dáma. Kdybychom zvedli Yezdy a Zemarkha a jejího syna ke svaté válce proti všem, neměla by dojem, že zaděláváme na další potíže? To bych nechtěl. To by byl špatný návrat k dobrému přátelství.“

„To ano,“ souhlasil Marcus vážně. Jak se jmenuje, ovšem, pomyslel si. Byl si jist, že si Gaius Philippus přesně pamatuje všechno, co se týkalo vdovy po P norkovi, včetně počtu a kvality kamenů na jejích prstenech. Ale vrchní setník byl natolik zvyklý pohrdat ženami, že Scaurus pochyboval, že by kdy připustil jiný vztah, a to i sám před sebou.

Sekera s krátkým držadlem se začala do kmene černé moruše znovu a znovu. Odletovaly třísky. Dřevorubec Bryennios spokojeně zabručel, když se kmen začal kolébat. Dlouhá léta užívání vyleštila topůrku sekery tak, že nyní bylo hladké jako kůže panny. Bryennios obešel strom a prohloubil několika údery zásek. Pak se vrátil a podíval se na hlavní řez. Znovu zabručel. Nejspíš se mu podaří svalit kmen na místo, kde stávala stará olše, než ji před třemi lety vyvrátily zimní větry. To mu usnadní rozřezání na klády.

Vítr změnil směr a přinesl sebou ostrou vůni kouře ze dřeva. Bryennios vydal další zvuk, tentokrát rozhodně ne spokojený — toto nebyl uhlíř Tralles. Domy v jeho vsi byly v plamenech. Zdálo se, že nářek žen a křik Namdaleňanů.

Jako kdyby je pouhá myšlenka na ně přivolala, tři Namdaleňané se vynořili ze stínu stromu a zamířili k němu. „Ty láá!“ vykřikl jeden z nich — jeho namdalenská výslovnost spolkla poslední „m“. Bryennios se ušklíbl, ale sám pro sebe. Namdaleňané byli ozbrojeni a svá dlouhá kopí drželi v pohotovosti. Dřevorubec znovu uhodil sekerou. Moruše zasténala. Ještě pár úderů a spadne.

„Uvolni to!“ vykřikl Namdaleňan. Jeho námořnický výraz neřikal nic Bryenniovi, který v životě neviděl nic většího než rybník, ale smysl byl jasný. Odložil sekera.

Pozoroval blížící se jezdce. Dva z nich mohli být neoholení Videssané, třetí měl dlouhé vlasy a jiskřivě zelené oči. Všichni tři byli o hlavu větší než on, ale on měl širší ramena a svaly, ztvrdlé prací.

„Co ode mě chcete?“ zeptal se. „Mám tady práci — moc práce, díky vám.“ Ani se nesnažil skrývat svou hořkost. Starší z tmavovlasých Namdaleňanů si otřel saze a pot / . čela rukávem svého zeleného pláště. „Rád by sis takové návštěvy ušetřil, co?“ řekl.

Bryennios se něj podíval jako na idiota. „Kdo ne?“ „Pravda.“ Ostrovan se křivě usmál. „No ale my nejsme rádi, když nám zapálili via se zásobami a zabili dva strážné. Nevíš, kdo to byl? Dobře zaplatíme.“

Dřevorubec pokrčil rameny a rozhodil rukama. Namdaleňan znechuceně odplivl a posměšně napodobil jeho gesto. „Tak abys věděl. Jestli nenajdeme ty rebely, tak poznáte všichni, zač to stojí, skrývat je.“ Bryennios znovu pokrčil rameny.

„To bys mohl zrovna tak dobře mluvit se sekerou toho pitomce,“ řekl světlavý ostrovan. „Ta by ti řekla víc.“

Provtal smaragdovým pohledem Bryennia a nosní chránič jeho přílby mu přitom dodával vzezření lovčího sokola. Pak trhl otěžením a obrátil svého koně. Jeho druzi ho následovali.

Bryennios se znovu začal zabývat stromem. Po několika úderech se kmen svalil přesně tam, kde si Bryennios přál. Muž začal osekávat větve. V duchu poděkoval krátkou modlitbou Phosovi za to, že ostrované nevzali vážně posměšnou radu plavovlasého jezdce a neprozkoumali jeho sekera. Tmavočervená skvrna u hlavy topůrka nešla smýt.

„Proč se stahují? Nemám potuchy,“ řekl khatrišský jezdec Marcovi, stejně drzý, jako všichni jeho krajané. „Chceš vědět proč. zeptej se kouzelníka. Já mám radost, že Namdaleňané ruší tábor.“

Tribun sáhl do váčku a hodil jezdcí zlaták. „Ať je to jakkoli, dobrá zpráva zasluhuje odměnu.“ Khatrišan ho nechal zmizet dříve, než se Marcus plácl do čela v zoufalství nad svou zapomnětlivostí. „Vlastně po Kyziku bys měl zaplatit ty mně.“

„Ani tak to není na škodu,“ ušklíbl se Khatrišan.

Tribun vyjel s ním k jeho pozorovacímu postavení. Ke své smůle nebyl žádný velký jezdec a tak v duchu blahorečil za vynález třmenů, která mu umožňovaly ovládat nespolehlivé zvíře, na němž seděl.

Pohled ze skalního útesu mu okamžitě řekl, že zvěd měl pravdu. Bailiho Namdaleňané používali legionářský tábor u Zonarovy usedlosti jako svou hlavní základnu. Teď však byl tábor prázdný. Marcus zahlédl pouze zadní voj Namdaleňanů, mizící v dálce na severu. I na tu vzdálenost rozeznal jejich sevřené řady — v nepřátelském území něbylo dobré se rozptylovat.

Trvalo mu chvíli, než si všiml, že Zonarovo dobře opevněné sídlo je stále obsazeno. To dokazovalo, že se ostrované v

posledních dnech poučili od legionářů. Jejich útočná síla byla podlomena, ale stále ještě byli schopni se úspěšně bránit.

Když mu zvědové oznámili, že hlavní síly Namdaleňanů spěchají ke Garsavře, zatvářil se Laon Pakhymer tak spokojeně, že měl Marcus chuť uškrtit ho. „Vidiš, i Yezdové jsou k něčemu dobří.“ řekl Khatrišan. „Má-li někdo potíže, druhý z toho může těžit.“

„Hmm,“ řekl Marcus. Stále ještě doufal, že ostrované rozbijí Yezdy, ačkoli musel připustit, že by mu příliš nevadilo, kdyby přitom vykrváceli. Neměl přitom v úmyslu nečinně sedět. Pokud padne pár namdalenských tvrzí, otevře se tím legionářům znovu cesta do pobřežních nížin.

Vrchovina skýtala dobrý úkryt, ale nic se tu nedalo rozhodnout — a navíc v nížinách se jakékoli vojsko mnohem lépe uživí. Už měl dost ječmene a čočky, a i ty stejně docházely.

Samozřejmě, Zonaras chtěl v první řadě osvobodit své sídlo, ale tribun mu na to řekl .ne.“ Přístupy jsou příliš otevřené a sídlo samo o sobě příliš dobře opevněné. Starý šlechtic zavrtěl smutně hlavou. „Škoda, kéž bych ho býval neopevňoval.“

Marcus zvolil k útoku několik snadnějších cílů. Pro sebe si vybral novou namdalenskou tvrz pár mil západně od Zonarových pozemků. Údolí, v němž byla umístěna, bylo střediskem partyzánské války. V důsledku toho mnoho rolníků uprchlo a muži z Vévodství teď obdělávali jejich pozemky. Vyhlížeje mezi větvemi mandlovníků, pomyslel si tribun, že právě tak je to v pořádku.

Nebyl domluven žádný signál. Když dospěl k názoru, že nastal vhodný okamžik, vyslal Laon Pakhymer do údolí několik tuctů jezdců. Cválali napříč zelenými lány a stínali meči dozrávající obilí, aby ničení bylo co největší. Další nesli pochodně a zapalovali všechno, co mohlo hořet. Jiní obklopili malé stádo ovcí a začali je hnát do kopců.

O čtvrt míle dál Marcus spokojeně poslouchal vzteklý křik z tvrze a pozoroval muže. vybíhající na náspy a vystřelující neškodné šipy. Pak se s rachotem spustil padací most přes hluboký příkop. Těžkooděnci ho přelétli s hromovým duněním kopyt. Ve skrytu listoví je tribun počítal. Třicet osm, třicet devět... jeho zvědové měli pravdu, když odhadovali posádku tvrze zhruba na padesát mužů.

Ovce se zděšeně rozběhly do všech stran, zatímco Khatrišané se přeskupili, využívající rychlosti a ovladatelnosti svých koní, aby se střetli s novou hrozbou. Zasypali těžkooděnce šipy. Scaurus zahlédl, jak si jeden z ostrovanů přitiskl ruce k obličejí a spadl z koně. Dva Pakhymerovi jezdci vyrazili proti Namdaleňanovi, který se vzdálil od svých kamarádů, každý z jedné strany. Tribun si ve svém úkrytu hryzal rty. Proč si sakra Khatrišané myslí, že mohou obstát proti ostrovanům v přímém boji?

Chráně si levou stranu štítem, Namdaleňan roztál muže napravo od ramen až k pasu, pak udělal obratný manévř a srazil ze sedla i druhého Khatrišana s uťatým zápěstím. Ostatní ostrované pochvalně vykřikli.

Jako by tím byla podlomena jejich morálka, Khatrišané se pustili tryskem zpátky do úkrytu kopců, pronásledováni Namdaleňany. Ale zdálo se, že jejich koně jsou už unavení — nedokázali uniknout útočícím ostrovanům.

Scaurus počkal, až se vzdálenost mezi útočníky a tvrzi zvětší. Pak se otočil se k manipulu, který strávil nepohodlnou noc pod mandlovníky. „Vpřed! Poklusem!“ Vyrazili z úkrytu a rozběhli se ke tvrzi, vlekouce otepi proutí na zaházení příkopu.

Urazili skoro půl cesty, než si jich Namdaleňané všimli. Jezdci byli zcela zaujati svou honičkou a hrstka jejich kamarádův v pevnosti také neměla oči pro nic jiného. Konečně jeden z mužů na valu zděšeně vykřikl. Tribun byl už tak blízko, že rozeznal jeho zděšeně rozevřená ústa. Ostrované se vrhli k padacímu mostu, aby ho zvedli dříve, než se k němu dostanou legionáři. Scaurus se spokojeně usmál — s takovým štěstím nepočítal.

Mohutné dubové fošny byly těžké a průjezd těžkooděnců je zatlačil hluboko do měkké zeminy náspu. Marcus zaslechl funění a kletby ostrovanů, ale to už jeho caligae zadupaly po mostě.

Vrhl se vpřed, neuvažuje o příkopu, který se šklebil pod ním. Ostrovan s polámanými nehty a rukama od bláta zanechal pošetilého úsilí zvednout most a vytrhl meč. Marcus již svíral svůj dlouhý galský meč v ruce. „Jako v Horatiovi,“ vydechl. Ale na rozdíl od legendárního mostu, který římský hrdina bránil proti Etruskům, tento byl dost široký pro čtyři muže vedle sebe. Než se ke svému rychleji chápajícímu druhovi stačili přidat ostatní Namdaleňané, zaútočil na něj Marcus zepředu, Minucius zleva a další Říman zprava. Bránil se statečně, ale boj tří proti jednomu trval jen pár vteřin. Voják upadl, krvácející z hrdla, slabiny a stehna. Legionáři přeskočili jeho tělo a vnikli do nádvoří. Hrstka Namdaleňanů se pokusila bojovat, ale většina v zoufalství odhodila zbraně.

Teprve nyní si jezdci pronásledující Khatrišany uvědomili, do jaké léčky padli. Obrátili koně a rozjeli se tryskem zpátky ke tvrzi. Ale Khatrišané se rovněž otočili a z pronásledovaných se teď stali pronásledovateli. Ostrované, kterým teď šlo o všechno, ignorovali jejich šipy, i když jeden jezdec za druhým padal z koní.

„Dělejte! Hněte sebou!“ křičel Scaurus. Legionáři se chopili mostu, uvolnili ho a shodili do příkopu.

Ostrované před tvrzi zavířili ve zmateném klubku, odříznuti od své základny a na rozpacích, co dělat dál. Kha-trišské šipy jim však napověděly, že váhání není ta nejrozumnější cesta. Vyrazili tedy na sever, aby se spojili s hlavními silami. Pakhymer zamával na Marca, který to opětoval. Útok dopadl lépe, než se vůbec odvážil doufat.

Strávil noc v dobyté tvrzi a čekal na zprávy od svých důstojníků. Těsně po západu slunce dorazil jezdec od Gagika Bagratouniho a ohlásil mu úspěch stejně úplný a snadný, jakého dosáhli oni. I Junius Blaesus splnil svůj úkol, ale za cenu těžkého boje. „Co nevyšlo?“ zeptal se Marcus.

„Začal s útokem moc brzo,“ odpověděl Khatrišan, aniž by si dělal hlavu s tím, že kritizuje cizího důstojníka.

„Namdaleňanům se podařilo obrátit a udeřit na něho dřív, než se dostal ke tvrzi. Ale je statečný — srazil Namdaleňana oštěpem z koně.“ Khatrišan si začal mnout ucho, jako by si chtěl ještě na něco vzpomenout. „Aha, to je ono — tvůj přítel Apokavkos ztratil malíček na pravé ruce.“

„Škoda,“ řekl Scaurus. „Jak to bere?“

„On? Zlobí se sám na sebe — mám ti říct, že sekal namísto bodání, a že takovou chybu udělal naposled.“ Zprávy od Gaia Philippa zatím nedorazily, ale s tím si Marcus nedělal velké starosti. Setníkův cíl byl nejdálší. Avšak příštího dne brzy ráno přijel jezdec a ohlásil naprostý neúspěch. Nevěděl však přesně, co se stalo, a tak Scaurus dostal podrobnou zprávu až o pár dní později v římském táboře, kam se vrátil poté, kdy jeho legionáře vystřídal v dobyté tvrzi posádka videsských dobrovolníků.

„To se stává,“ pokrčil vrchní setník rameny. „Khatřišané splnili svůj úkol dobře, ale ti zkurvysyni uvnitř měli pár vřhačů kamenů, o kterých jsme nevěděli, dokud nezačali střít. Dobří střelci. Rozmačkali dva koně a urazili jezdci hlavu: To pochopitelně zchladilo ostatní a to, co mělo být původně předstíraný útěk, se rychle změnilo ve skutečný.“ Gaius Philippus si ukousl kus skopového. Pak pokračoval: „Nemohu říct, že bych jim to měl moc za zlé. Zůstali jsme sedět pod broskvoněmi až do tmy a pak jsme odtáhli. Někteří dostali Z nezralých broskví průjem.“

Navzdor tomu setníkovi smůle bylo Scaurovi jasné, že dosáhli solidního úspěchu. V ústech se mu začaly sbíhat sliny při představě pochodu do nížin. Léto v kopcích by bylo velmi nepříjemné. Jistě, kdyby se všechny Draxovy síly shromáždily a zaútočily na ně, mohly by legionáře rozdrtit — ale Drax měl své vlastní starosti.

Senpat Sviodo předstíral, že chce znechuceně zahodit svou panduru po produkci, která i Scaurovu necitlivému uchu připadla krajně nemuzikální. „Přál bych si, abychom byli zpátky na vysočině. Tady dole je moc vlhko. Kvůli té zatracené vlhkosti není možné udržet naladěné struny.“ Oh, má sladká,“ Zabroukal, drže panduru, jako by to byla jeho Nevrat, „zasloužíš si struny z nejlepšího stříbra. A,“ dodal se smíchem, „kdybych na tebe takto plýtl penězi, možná bys mě nezradila, vrtkává ženštino.“

Se zápletem nadšence pokračoval ve vysvětlování výhod a nevýhod různých druhů strun. Marcus skrýval nudu — ani Senpatův nenucený šarm v něm nedokázal probudit zájem o hudbu, a kromě toho byl unaven po celodenním pochodu. Uvítal, že se může omluvit, když za ním přišel Lucius Vorenius. „Tak co je?“ zeptal se. „Copak ti Pullo zase provedl?“

„Eh?“ Vorenius užasle zamrkal. „Oh, nic, veliteli. Ta rvačka v údolí z nás udělala přátele. Vlastně jsme teď spolu na stráž, u východní brány. A právě přijel Yezd, veliteli, který s tebou chce mluvit.“

„O čem?“ potlačil Scaurus zívnutí. Senpatova latina stačila k tomu, aby pochytil jméno nepřátel svého národa. Vyloudil řinčivý disonantní akord, který neměl nic společného s tím, zdali jsou či nejsou naladěny struny. Tribun sevřel rty. „O čem by se mnou Yezd chtěl mluvit?“

„To nevím, veliteli. Je tam venku s bílým hadrem přivázaným k luku. Nemá kopí ani přilbu. Špinavý žebrák,“ dodal Vorenius rázně.

Marcus si vyměnil pohled se Senpatem. Ve Vaspura-káncově tváři se zračila zvláštní směs rozpaků a nepřátelství. Scaurus měl podobné pocity. „Přived' ho,“ řekl nakonec. Vorenius pozdravil a odešel.

Navzdor tomu Vorenovu nelichotivému popisu Marcus očekával působivější postavu — nějakého vyššího důstojníka s makuranskou krví v žilách — vysokého, štíhlého a hezkého, s jemnými rukama a smutnými očima, jako byl kapitán, který bránil Khliat proti Mavriku Gavrovi. Ale Vorena následoval pouze podsaditý kočovník na malém slepním koni, který se podobal kterémukoli Khamor'anovi v říšských službách. Nikomu by nestál za pozornost. A přesto jeho pouhá přítomnost zde, nedaleko Kyziku, představovala nůž na hrdle Videssosu.

Zdálo se, že i Yezd má ze své přítomnosti v nepřátelském táboře stejnou radost, jako Marcus z jeho. Neustále se nervózně ohlížel, jako by předem hledal nějakou únikovou cestu. „Ty Scaurus, vůdče tohoto lidu?“ zeptal se. Jeho viděšina byla sice kostrbatá, ale přesto srozumitelná.

„Ano.“ řekl tribun ledově. „Co bys chtěl?“

„Já Sevabarak, bratranec od Yavlak, co on vede kmeny z Menteše. On poslal mě zeptat se tebe, kolik peněz ty ukradl. Ty potřebuješ jich moc, myslím.“

„A proč to, mohu-li se zeptat?“ řekl Marcus, stále odmítavě, s averzí k jakémukoli jednání s Yezdy.

Sevabarak se neurazil, naopak, vypadal pobaveně. „Protože my — jak se řekne? — spoustu nádivky dostat ven z těch ó—jak—tvrdý cucáku, poslední týden. Víc než celá pochcaná Impérium dohromady,“ řekl. Pak pokračoval, počítaje na prstech: „My dostat Drax, my dostat Baili, my dostat, jak je jeho jméno, on Videssan a myslet, že být císařství —“

„Císař.“ opravil ho Scaurus mechanicky. Senpat Sviodo po jeho boku jen užasle třeštil oči. Podobné nutkání měl Marcus také.

Sevabarak jen velkoryse mávl rukou nad Marcovou vsuvkou. „Všechno jedno. My dostat ho. My dostat Tur-got, ni' dostat Soterie, my dostat Clozart — ne, zpět, on už mrtvý, dva dny. Všechno jedno — my je mít všechny. Ty je chceš, mít je, ale muset moc zaplatit. Jinak,“ řekl a jeho oči se zúžily krutostí a chtivostí, „my vidět, jak dlouho oni žít. Tak týden, myslím.“

Avšak Scaurus této pohrůžce nevěnoval žádnou pozornost. Zde se mu nabízela porážka povstání, naservírovaná dokonce na stříbrném podnosu — a pokud si legionáři pospíší, stále ještě mohou zablokovat Yezdům přístupy do pobřežních rovin. A zlato... „Pakhymere!“ vykřikl. Tato možnost stála za všechny peníze světa a Marcus byl připraven vyslechnout i Khatřišanovo „já—jsem—ti—to—říkal,“ které zákonitě muselo přijít. z.

Veliká kára se zvolna valila mírně zvlněnou stepí a její obrovská kola, větší než dospělý muž, žalostně skřípala. Gorgidas seděl se zkříženýma nohama na pestré pokrývce z kozí srsti a brousil si ostřím meče špičku svého rydla — z čehož by Gaia Philippa patrně ranila mrtvice. Rek se tiše zasmál. Zkusil špičku rydla na palci a byl spokojen. Otevřel svou trojdielnou tabulku a zamračil se, když uviděl, jak špatně uhladil vosk po svém posledním zápisu.

Zamyšleně se poškrábal za uchem. Pak se jeho rydlo rozjelo po tabulce, zanechávajíc v tenké vrstvě vosku spletité řádky řeckého písma. „Pokud jde o rozsah území, ani Videssos, ani Yezd, se nemohou srovnávat s územím, které ovládají nomádi na severu. Kdyby se tyto kmeny dokázaly sjednotit pod jediným vůdcem, nikdo by proti nim neobstál. Nicméně si nevládnou s velkou moudrostí ani maximálně nevyužívají své nesmírné zdroje.“

Řek chvíli obdivoval, co sám napsal — nebylo to nejhorší — bylo v tom něco z Thukidida. Kromě toho bylo jeho

písmo velmi úhledné. Pak si uvědomil, že je to stejně jedno. Kdo v tomto světě uměl řecky? Možná Marcus, a i on jenom lámaně. A kde byl Marcus? Nepředstavitelně daleko od tohoto kočovnického vozu.

Gorgidas nebyl jediný. I Goudeles si činil poznámky pro svou slavnostní řeč, jíž hodlal oslovit Arighova otce Arghuna, kagana kmene Šedého koně.

Gorgidovo rydlo se znovu rozběhlo po voskové tabulce: „Nikoho tedy nepřekvapí, že se Arshaumanům podařilo vytlačit Khamorťany do východní části stepi. Jsou totiž lépe přizpůsobeni kočovnickému způsobu života. Právě arshaum-ské stany, „jurt“), v jejich dialektu, jsou umístěny na kárách s velikými koly. Tak neztrácí čas budováním a rušením tábora. Stále následují svá stáda jako delfini hejna tuňáků.“

Toto přirovnání ho potěšilo. Přeložil je Goudelovi do videsštiny, Písař obrátil oči v sloup. „Žraloci by bylo možná výstižnější.“ řekl a dodal potichu: „Barbaři!“

Gorgidas jen doufal, že se ta poznámka týkala Ar-shauianů. a ne jeho. Dokončil svůj zápis: „Protože obyvatelé stepi nejednají jako jediný národ, jak Yezd, tak Videssos se je snaží podmanit po jednotlivých kmenech. Ziskáním tak významného náčelníka, jakým je Arghun, by zároveň přiměly i méně významné vůdce, aby se přidali na jejich stranu.“ Odložil rydlo a zeptal se Goudela: „Co myslíš, že má ten Bogoraz za lubem?“

Skylitzes otevřel jedno oko. „Nic dobrého pro nás, tím jsem si jist,“ řekl a opět usnul.

„Obávám se, že má pravdu,“ řekl Goudeles s povzdechem. Yezdský vyslanec se rovněž přijel ucházet o Arghu-novu přízeň. Árshaumané drželi obě poselstva odděleně, dokud si jejich náčelník nevybere jednu či drahou stranu.

Gorgidovi došla inspirace. Uložil tedy tabulku a rydlo a vyhlédl ven z jurty. Agathias Psoes, jedoucí na koni vedle plstěného stanu na kolech, mu kývl na pozdrav. Držel své muže v neustálé pohotovosti, aby zabránil Bogora-zovi a jeho družině v případných provokacích. V tom se nespolehal na nomády.

Řek se obrátil k mladému kočovníkovi, který řídil spřežení. „Ať se tvá stáda rozmnožují,“ řekl zdvořile, uplatňuje tak většinu toho, co se zatím naučil z jazyka svých hostitelů.

„Ať je tvůj dobytek tlustý,“ odpověděl nomád. Jako většina jeho krajanů, i on byl malý, hubený a šlachovitý. Měl snědou plochou tvář, téměř bez vousů, a kožní záhyb v koutcích jeho očí zapříčiňoval, že působily šikmým dojmem. Když se usmál, bylo vidět, že má zářivě bílé zuby.

Jeho kožené kalhoty a vestu zdobily třásně a jasně zbarvené vlněné štrapse. Měl zahnutý meč a dýku, a přes záda mu visel toulec. Luk ležel vedle něho na dřevěném sedátku. Byl silně citit žluklým máslem, kterým si mazal své rovné a hrubé černé vlasy.

Bylo později, než Gorgidas myslel. Slunce se sklánělo k nevysokým kopcům, které sotva znatelně zvlňovaly vzdálenou linii západního obzoru. To bylo poprvé po mnoha týdnech, kdy něco narušilo dokonale rovný horizont.

Od západu přicválali dva jezdcí. Jeden zamířil přímo k jurtě videsských vyslanců, druhý k Bogorazově, nad níž se zatřepetala yezdské zástava — skákající panter v hnědo-červeném poli. Bylo to stylové a Gorgidas zalitoval, že jejich výprava nebyla stejně předvídatá.

Posel řekl něco svým jazykem Řekovi, který zavrtěl hlavou, aby ukázal, že nerozumí. Nomád pokrčil rameny a zkusil to znovu, špatnou khamorštínou. Gorgidas couvl do jurty a zatřásl Skylitzetem — důstojník mluvil zdejší jazykem plyně.

Skylitzes s brčením vylezl ze stanu a několik minut hovořil s poslem. „Máme se dnes večer setkat se šamany kmene,“ referoval pak svým druhům. Očistí nás od zlých duchů, než nás přijme kagan.“ Ačkoli měl zkušenosti se zvyky stepních národů, jeho tvář měla ještě pochmurnější výraz než obvykle. „Pohani,“ zamumlal polohlasem a přezněl se Phosovým znamením. Naproti tomu Goudeles se nezdál být příliš znepokojen při pomýšlení na cizí rituál, který měli podstoupit.

Veiiiku ještě posel promluvil pár slov s kočím, který pole práskl do koní. Nenamazané nápravy zaskřípaly, když vůz zahnul k jihu. Gorgidas tázavě pohlédl na Sky-litzeta, který řekl: „Veze nás za šamany.“

0 hodinu později sjela kára hlučně do širokého údolí. Řek vyhlédl ven a spatřil Bogorazův vůz jen pár set metrů za nimi. Čtyřicet Arshaumanů tvořilo kordon mezi oběma výpravami, aby se snad Psoovi vojáci nemohli střetnout s Yezdy z Bogorazova doprovodu. Ostatní vozy mezitím pokračovaly v cestě.

V údolí stál osamělý stan na kolech a jeho spřežení se volně páslo kolem. Z vozu sestoupil muž s pochodní v ruce.

Gorgidas byl příliš daleko, takže rozeznal jen, že jeho oděv je velice zvláštní. Současně se kočí otočil a něco Gorgidovi řekl. „Zalez dovnitř,“ přeložil Skylitzes. „Říká, že lo kazí kouzla, když vidíme svítit posvátné ohně.“ Gorgidas neochotně poslechl — jak může poznávat, když nesmí pozorovat?

Jurta zajela tak blízko, že uslyšel praskot ohně. Bogorazův vůz se zastavil vedle. Kočí něco vykřikl a starý hlas mu odpověděl. „Teď můžeme vylézt,“ řekl Skylitzes. Ohlédl se na Goudela. „Při Phosovi, ty ještě stále pracuješ na těch nesmyslech, které jsi vyzvracel?“

„Jen hledám správnou antitezi na vyvážení téhle klauzule,“ odpověděl úředník nevzrušeně. Ostentativně zapsal další poznámku, bavě se Skylitzetovým vztekem. „To bude stačit,“ řekl konečně. „V každém případě to hodně ztratí překladem. Nuže, pojď se mnou, Lankine — nejsem to já, kdo je teď nechává čekat.“ A písař sebejistě odhrnul dveřní závěs.

1 Bogoraz už stál před svou jurtou, ale Gorgidas si ho sotva povšiml — jeho pozornost upoutali arshaumští šamani. Byli tři, dva vzpřímení a urostlí, třetí mezi nimi shrbený věkem. To on odpovídal kočímu. Měli na sobě dlouhé řízy z hlazené kůže, obšité dlouhými, huňatými třásněmi do té míry, že se podobali spíše zvířatům než lidem. Všichni tři měli masky dábů ze dřeva a kůže, pomalované příšernou zelení, purpurem a žlutí, zdůrazňující jejich nelidský vzhled. Orámování září ohňů, poskakovali a něco vykřikovali. Jejich hlasy pod maskami zněly dutou ozvěnou.

Gorgidas je pozoroval se zájmem, Skylitzes krajně podezíravě. Pikridios Goudeles se však uklonil nejstaršímu šamanovi se stejnou úctou a vážností, jako kdyby se klaněl Videskému patriarchovi Balsamonovi. Starý Arshau-man se rovněž

uklonil a v zádech mu zapraskalo. Pak něco řekl.

„Dobrá práce, Pikridie,“ řekl Skylitzes zdráhavě. „Ten darebák říká, že nevěděl, jestli má přijmout prvně nás nebo Yezdy, ale že tvé dobré způsoby ho přesvědčily.“

Goudeles se znovu uklonil, tak hluboce, jak mu to jeho baculatá postava dovoľovala. Písař si rád dopřeje a má sklony být bombastický, pomyslel si Gorgidas, ale diplomat, to zase je.

Nyní byl na tahu Bogoraz. Okamžitě postřehl, že nemůže změnit šamanovo rozhodnutí, a tak se o to ani nepokoušel.

Založil si ruce na prsou a tvářil se, jako by celá věc nestála za řeč.

Gorgidas ho sledoval koutkem oka, zatímco šamani vrhali se zpěvem do ohně vonné koření. Stařec zvonil bronzovým zvonem. „Zahánějí demony,“ řekl Skylitzes.

Pak stařec vyjmul ze záhybů svého roucha malý balíček a hodil jej do plamenů, které okamžitě vzplály oslňujícím bílým žářem. Na Gorgidovi vyrazil pot. Jako temný stín na zářivém pozadí přistoupil stařec k Videssanům a promluvil. „Co?“ vyštěkl Skylitzes videssky. Pak se sebral a oslovil starce arshaumsky. Šaman zopakoval svá slova, doprovázeje je gesty, jako by chtěl říci: „Je to úplně prosté.“

„No?“ zeptal se Goudeles.

„Jestli mu rozumím, a obávám se, že ano,“ řekl Skylitzes, „chce, abychom dokázali, že nezpůsobíme Arghunovi žádnou škodu tím, že projdeme tím ohněm tady. Jestli jsou naše úmysly dobré, říká, nic se nestane. Jestli ne—“ důstojník zaváhal, ale pak dokončil, „ohněn udělá, co dělá oheň.“

„Zvláštní — být první je pocta, které by se za daných okolností člověk ochotně vzdal,“ řekl lehce Goudeles.

Skylitzes, neotřesitelný tvář v tvář fyzickému nebezpečí, nebyl dalek paniky při myšlence, že by jeho bezpečí mělo záviset na kouzlech pohanského čaroděje. Gorgidas, který se vždy snažil nevěřit ničemu, co neviděl nebo necítil, přemýšlel, proč se on prostě nebojí. Uvědomil si, že pozoruje starého šamana, jako by to byl nějaký pacient. A ten muž vyzařoval důvěru tak jasně, jako oheň, který vy volal k životu.

„To bude v pořádku, myslím,“ řekl a byl odměněn nešťastnými pohledy Goudela a Skylitzeta, což bylo vůbec poprvé, kdy spolu v něčem souhlasili. V té chvíli starý Ar-shauman konečně pochopil, že Videssané mají pochybnosti. Udělal uklidňující gesto, otočil se a po pár krocích ho pohltily plameny. Nespálily ho. Zatančil několik neobratných tanečních kroků v srdci ohniště, zatímco Videssané — a stejně tak i Bogoraz — na něj jen mlčky zírali. Když se opět vynořil z plamenů, ani jediná třáseň na jeho fantastickém úboru nebyla ohněm dotčena. Znovu ukázal rukou, tentokrát to bylo pozvání.

Goudeles, ať byl jakýkoli, byl statečný, svým vlastním způsobem. „Nedojel jsem na konec světa,“ řekl, aniž by někoho přímo oslovil, „abych se nechal zesměšňovat od nějakého kočovníka.“ Rychle přešel k ohni. Starý šaman ho poklepal po zádech, pak ho vzal za ruku a doprovodil ho do plamenů. Oba zmizeli v nesnesitelné záři.

Lankinos Skylitzes se kousl do rtu, když se z plamenů ozval Goudelův hlas, naplněný úlevou a jásotem. „Dobrý ročník, děkuji. Středně uležel, myslím,“ volal. Skylitzes zaťal zuby a přistoupil k ohništi. Starý šaman se vynořil z plamenů.

Důstojník se přezehnal znovu Phosovým znamením a pak sáhl po šamanově napřažené ruce.

„Jsem zde,“ řekl o chvíli později, lakonicky jako obvykle. Pak šaman vyzval Gorgida. Přes všechnu svou důvěru se o Řeka pokoušela nevolnost, když kráčet k ohništi. Přivřel oči před nesnesitelným jasem.

Ale ruka starého Arshaumana byla chladná a jemně ho vedla do plamenů. A jakmile vstoupil do ohně, pocit horka zmizel. Jako by to byl letní podvečer, ani se nepotil. Otevřel oči. Obklopovalo ho bílé světlo, ale už neoslepovalo.

Podíval se dolů na žhavé uhlí, po němž kráčet, a viděl, že zůstává jeho průchodem nedotčeno. Šaman vedle něj si něco broukal.

Před ním byla tma, naprostá po záři, v níž se koupal. Náhlý závan horka do zad mu napověděl, že prošel rituálem.

Klopýtal pryč od ohně. Goudeles ho zachytil. Když opět nabyl zraku, uviděl, jak se Skylitzes dívá do plamenů, jako by byl v transu. „Samé světlo,“ mumlal důstojník, jat bázní. „Tak to muselo být Phosovo nebe.“

Goudeles byl praktičtější. „Jestli to má něco společného s Phosem, spálí to toho lumpa Bogoraze a tím udělá Impériu velkou službu.“

Gorgidas se kojil stejnou nadějí, ale o pár minut později provedl šaman ohněm i yezdského vyslance. A konečně měl Řek čas věnovat mu pozornost. Pokud doufal, že Wolghaš, kagan Yezdů, pošle nějakého polobarbarské-ho náčelníka, byl zklamán. To poznal okamžitě.

Bogoraz byl jednoznačně makuránského původu. Jejich stát po staletí soupeřil s Videssosem, dokud se ze stepi nevyřítily Yezdové a nedobyli ho. Bogoraz byl muž středních let, vysoký a hubený. Když se na okamžik obrátil ke starému šamanovi, zahlédl Řek na světelném pozadí jeho jestřábí profil s orlím nosem.

Když znovu nabyl zraku, všiml si Wolghašův vyslanec videsských vyslanců a přistoupil k nim s posměšnou úklonou.

„Zajímavá zkušenost, tohleto,“ poznamenal. Mluvil videssky s poněkud staromódním frázováním, ale téměř bez cizího přízvuku. „Kdo by si byl pomyslel, že ti barbaři mají taková kouzla?“

Pohled jeho očí byl zastřený, stejně jako jestřábí. Gorgidas nedokázal nic vyčíst z jejich temných hlubin. Zbytek jeho hubené tváře působil energickým dojmem, což bylo v souladu s jeho celkovou tělesnou stavbou. Tvrdá, vyčnívající brada a ostře řezané rysy. Kudrnatý šedivější vous pokrýval jeho čelisti a líce a dlouhý knír skrýval horní ret. Pěkně krojené rty v sobě skrývaly tvrdost i citlivost.

Yezdova přítomnost probudila Skylitzeta z jeho zlatého snu. Dotkl se jílice meče a zabručel: „Asi bych měl dokončit, co ten zatracený oheň zpackal.“

Bogoraz na něj pohlédl, nijak nezastrašen. Nebyl ozbrojen. Pohrával si s mosaznými — nebo snad zlatými? — knoflíky svého staromódně střiženého hnědého pláště. Pod ním měl kaftan ze světlé pruhované látky. „Proč si myslíš, že nejsem tak čistý jako vy?“ zeptal se s hraným úžasem. Gorgidas uchvátily jeho ruce, štíhlé a elegantní s citlivými prsty — ruce chirurga, pomyslel si Řek.

„Protože to sakra nejsi, ty...“ řekl Skylitzes, ignoruje veškeré zdvořilosti.

„Klid, příteli.“ Goudeles položil ruku důstojníkovi na paži. „Pravděpodobně je on sám čaroděj, ačkoli je příliš skromný, aby to přiznal, a tak se dokáže uchránit svými kouzly před plameny.“ Ačkoli mluvil ke Skylitzetovi, pozoroval Bogoraze. Ale Bogoraz zachoval klid. „K čemu bych potřeboval kouzlo?“ zeptal se a jeho úsměv byl stejně neproniknutelný jako šamanova maska. „Opravdu si nepřejí Arshaumu uškodit — dokud dělá, co se sluší.“ Masku sklouzla a odhalila dravce. Viridovix se napil kavassu. Targitaus vedle něj hlasitě krk! a poplácal se po břiše. „Dobré pití,“ řekl, „jemné a silné zároveň, jako zadní stehna muly.“

„Muly, říkáš?“ Viridovix potřeboval stále méně Lipo-xaiovy překlady. Začínal rozumět khamortský docela dobře, ačkoli sám stále odpovídal videssky, pokud mohl. „Jistě, a chutná to jako mulí zadek. Chybí mi moje víno.“

Někdo z kočovníků vyprskl, ostatní se zamračili, když slyšeli hanobit svůj tradiční nápoj. „Co řekl?“ zeptala se Targitaova žena Borane. Jako většina žen. ani ona neuměla videssky. Náčelník jí to vysvětlil. Borane obrátila oči v sloup, pak mrkla na Keita. Měla hrubé rysy a její postavu už pokazil střední věk. Jako by se chtěla -vyhnout běhu let, chovala se jako malé kotě, což nešlo dobře dohromady s její mírou v pase.

Na její dceři Seirem byla vidět její bývalá krása jako v zrcadle, odrážejícím obraz, který vyprchal před dvaceti lety. Seirem řekla Targitaovi: „Když tvůj pokrevní bratranec nemá rád kavass, možná by mu přišel k chuti plstěný slaň.“

„Co bylo to poslední?“ zeptal se Viridovix Lipoxaia. Zachytil slova, ale nedávaly mu smysl.

„Plstěný stan,“ přeložil enari doslovně. Tato fráze mu byla příliš důvěrně známá, než aby ho napadlo ji vysvětlovat.

„U býčích koulí,“ zvolal Targitaus, „on nezná plstěný stan!“ Obrátil se na své sluhy. „Kelemeriši! Tarime! Přineste závěsy, kotel a semena.“

Sluhové se začali čile přehrabovat v kožených pytlích u severní stěny stanu. Mladší z nich, Tarim, přinesl Targitaovi dvouuchý bronzový kotel, naplněný skoro po okraj plochými kameny. Targitaus ho postavil na oheň. Keleme-riš podal náčelníkovi nevelký, nahofe zavázaný kožený váček. Ten jej rozvázal a vysypal si do dlaně hrst rozdrcených listů, stonků a semínek hnědozelené barvy.

Vida Viridovikův zmatek, řekl: „To je konopí, samozřejmě.“

„Bude tedy tvá ctihodnost plést lano?“ Gal zatoužil, aby s ním byl Gorgidas, který by dokázal najít smysl této pošetilosti. Targitaus jen něco zabručel. Tarim a Kelemeriš uzavírali prostor kolem ohně plstěným plachtami, zavěšenými na stropě stanu, a stavěli tak vlastně stan ve stanu.

Náčelník nahlédl do kotle, kde kameny začínaly žhnout aidě. Spokojeně zabručel a dlouhou vidlicí vytáhl! za ucho kotel z ohně. Když si sedl naproti Viridovikovi, shromáždila se okolo nich celá jeho domácnost. „Dnes budeš mít dobré posezení.“

„Budu mít? A co budu dělat se všemi těmi kameny? Horký kameny zabalený do flanelu jsou moc dobrý do studený zimní postele, ale nevím k čemu jinému. Jistě, a nemohu jich kvůli tobě sníst kotlík.“

Kdyby byl Targitaus Videssan, odpověděl by na Viridovikovy pošklebky nějakou vlastní jedovatostí, ale takhle jen hodil konopí na rozpálené kameny. Vyvalil se hustý oblak dýmu. Nevoněl jako hořící tráva, jak Viridovix očekával. Vůně byla silnější a sladší, skoro kořenitá. Galovy nozdry se samy o.d sebe rozšířily.

„Na co čekáš?“ řekl Targitaus. „Nakloň se a zhluboka vdechuj.“

Priváben lákavou vůní se Viridovix naklonil nad kotel, až ucítil horko, sálající mu do tváře. Zhluboka nasál — a začal zoufale kašlat, jak se snažil vydechnout. Na plicích a v průduškách měl pocit, jako by spolkl dřevěné uhlí. Po tvářích mu stékaly slzy. „Oh, můj ubohý spálený vnitřnosti.“ nařikal a jeho hlas byl jen Vyšeptalý přízrak jeho obvykle zvučného barytonu.

Nomádům jeho potíže připadaly zábavné, což jeho trýzeň jen zhoršovalo. „To je taky jeden způsob, jak vdechovat kouř,“ zachechtal se Targitaus, nasál vonný dým a podržel ho v plicích tak dlouho, až se Gal začal bát, jestli ho neranila mrtvice. Ostatní nomádi dělali to samé a blaženě se přitom usmívali.

„Je to pro něho nové, otče. Myslím, že to udělal schválně,“ řekla Seirem vyčítavě. „Dej mu ještě příležitost.“

Náčelníkovo husté obočí a skobovitý nos mu znemožňovaly, aby vypadal nevinně, ať už byl vinný nebo ne. Přihodil na kameny další konopí a znovu se vznesl oblak dýmu. Pohybem ruky přivola Viridovika.

Tentokrát se Kelt nadechl opatrněji. Nedokázal se ubránit úšklebku, vůně kouře mu připomínala spálený plevel. Znovu zakašlal, ale se zaťatými zuby udržel většinu kouře v plicích. Když konečně vydechl, zjistil, že se jeho dech zrychlil, jako za chladného zimního rána.

To bylo zajímavé. Několik vteřin o tom uvažoval. Zdály se mu nekonečné. I to bylo zajímavé. Pohlédl na Targitaa, který přidal do kotle další konopí. „Pst! Máš velmi silný dým.“

Targitaus zdržoval dech a neodpověděl. Viridovix se nezlobil. Zhluboka vdechoval, cítě měkkou tíhu výparů za svýma očima.

Ten pocit byl velmi odlišný od opilosti z vína. Gal byl velký piják, vždy připravený zazpívat si nebo se porvat. Teď se však prostě cítil příjemně odloučený od celého světa. Věděl, že by mohl vstát a podle potřeby něco udělat, ale necítil žádnou potřebu. I myslet mu připadalo zatěžko.

Poddal se tomu, opíraje se o lokty a pozoruje kočovníky okolo. Někteří se plazili pryč, stejně bezmocní jako on. Ostatní si polohlasně pobrukovali. Lipoxais hrál na bílou kostěnou flétnu. Zdálo se, že se noty mihotavě třpytí ve vzduchu a přitahují Viridovika k sobě.

Jeho oči se setkaly se Seireminýma. Pomalu se usmál. Tad' byla věc, na kterou by neměl být příliš líný. Ale bohužel, tohle nebyla vesnice nevolníků a Seirem nebyla děvečka, kterou by si mohl vzít jen tak z rozmaru. „Oh, ta marnost,“ řekl keltsky.

Borane neušel mlsný pohled, který Gal věnoval její dceři. Řekla něco Seirem, příliš rychle, aby to Viridovix dokázal sledovat. Obě se hlučně zasmály — nomádi byli /cmilý národ. Seirem si skryla tvář ve dlaních a po očku pokukovala

mezi prsty na Gala — stydlivost, která byla ryze hraná. Jeho úsměv se rozšířil.

„Co ti říkala?“ zeptal se.

Obě ženy se znovu rozesmály. Borane udělala rukou gesto, které naznačovalo, že nic nenamítá. S dozvuky smíchu v hlase mu Seirem odpověděla: „Něco, co o tobě řekla Azarmi — že jsi tak velký jak jsi velký.“

V cizím jazyce a s myšlenkami zamlženými výpari konopí to Viridovikovi chvíli trvalo, než mu to došlo. Pak se zasmál i on. „To řekla?“ zeptal se a posadil se zpřímá, aby předvedl alespoň jeden rozměr své výšky.

Ve tmě před stanem zaduněla koňská kopyta. Targita-ovi strážníci si vyměnili s příchozími několik výkřiků, pak jeden z nich nahlédl do stanu a zavolal svého pána. Udržet se v sedě stálo Viridovika slušnou námahu, ale Targitaus s kletbami vstal a vyšel ze stanu. Dovnitř zavál chladný čerstvý vzduch, kterého se Gal vděčně nadechl.

Uslyšel muže, který něco volal na khamorthského náčelníka. Pak následovala chvilka ticha, než Targitaus zuřivě zařval. Vřít se jako bouře zpátky do stanu. „Vstávejte, vy líní synové ještěrek! Pobili nám stádo!“

Kočovníci s klením vyskočili a zasypali ho otázkami. Závěsy zmizely s neuvěřitelnou rychlostí. Nomádi vytahovali své meče, luky a kožené krunýře. Pár jich mělo i železné přilby, ale většina zůstala u svých obvyklých kožešinových čapek. Se širokou tváří potmělou hněvem provrtal Targi-laus Viridovika vzteklym pohledem za jeho pomalost. „Pojď, cizinče — chci, abys byl s námi. Tohle smrdí Va-ratešem.“

„Dobrá, dobrá,“ řekl Goudeles s překvapeným obdivem. „Kdo by si byl pomyslel, že ti barbaři mají takový smysl pro styl?“

Tento komentář byl pronesen polohlasem, zatímco se videsské poselstvo blížilo k obřadní jurtě kmene Šedého koně, kde je očekával Arghun. Gorgidas musel s písařem souhlasit. Arshaumské ceremonie nebyly o nic méně působivé než ty, jimiž se videsský guvernér Rhadenos Vourtzes pokoušel zastrašit Římany u Imbrosu, když poprvé přišli do Impéria. Zde, namísto nositelů slunečníků jako odznaku hodnosti, stál před náčelníkovým stanem statný nomád s kopím v ruce. Ostatní, nikoli součást ceremoniálu, nýbrž skutečné strážce, stáli po obou stranách s nataženými luky. Pod lesklou špicí praporečnickova kopí se houpaly tři koňské ohony, symbol kmene. Válečník stál tak nehybně, jako by byl ulit z bronzu. Stejně tak nehybně stál jediný kůň, který přitáhl obřadní jurtu. I když to byl pouhý stepní kůň, jeho šedá srst byla vyhrbelcována do vysokého lesku a jeho huňatá hřívá a ocas byly rozčesány a svázané oranžovými a zlatými stuhami. Jeho postroj byl ozdoben zlatými ornamenty mýtických zvířat, napůl hai, napůl orlů.

Samotná jurta na dvoukolé káře byla tichá a uzavřená. Na rozdíl od všech ostatních, které Gorgidas viděl, tato byla pouze polokruhová, s černým vlněným závěsem, zakrývajícím její zploštělou stranu. Nad ní visely další tři koňské ohony.

Praporečník se nakonec pohnul. Otočil se a něco zvolal. Gorgidas zachytil slova „vyslanci z Videssosu“ — slyšel je dost často od té doby, kdy překročili řeku Shaum.

Chvilí se nic nedělo a Gorgidas už přemýšlel, je-li vůbec někdo za závěsem, ale pak se závěs rozhrnul. Ta prodleva byla vypočítána pouze na efekt. Černá podšívka vnitřních stěn jurty kontrastovala s lesknoucím se zlatým křeslem, na němž seděl Arghun a činila jeho zjev mnohem působivějším.

Arghun představoval ošlehanější verzi svého syna Arigha, který stál po jeho pravici a usmíval se na přicházející Videssany. Kaganovy vlasy a kníry byly kovově šedé a vrásky v jeho tváři byly hlubší než u jeho syna, ale z té tváře se dalo snadno vyčíst, co udělají léta s Arighem. Arghun byl oděn v kůži a kožešinách, stejně jako jeho poddaní. Jeho oděv měl možná lepší střih, ale ne příliš. Jako jediný odznak své hodnosti měl šedý koňský ohon připevněný k opasku. Po kaganově levici stál vysoký, štíhlý mladík, asi osmnáctiletý, který nesl Arghunovu a Arighovu rodovou podobu, ale byl daleko hezčí. Byl si toho také velmi dobře vědom a tvářil se přezíravě, když pozoroval přicházející diplomaty. Jeho zjev se zlatavou pletí, vysokými lícními kostmi a graciózně vykrouženými nozdrami zasáhl Gorgida jako úder blesku. Ani jeho roucho mu nic neubíralo na půvabu. Měl na sobě zlatý pás a tuniku a kalhoty z jemné kůže, zdobené stříbrnými výšivkami.

Goudeles jako vůdce poselstva postoupil kupředu a poklekl před kaganem na jedno koleno. Nebyla to plná pocta, na jakou měl nárok Samovládce Videssanů, ale byla jen o jeden stupeň nižší. Hluboce se uklonil Arighovi a neznámému princovi po Arghunově levici. Skylitzes, který měl tlumočit, ho následoval.

„Vaše veličenstvo Arghune, mocný kagane, vaše výsosti princů Arighu —“ tituly hladce splývaly z Goudela-vých úst. Pak zaváhal ve zdvořilých rozpacích. „Vaše výsosti princů, ehm —“

Arigh promluvil přes trůn. Mladý muž obšťastnil Goudela úsměvem, napůl okouzlujícím, napůl opovrhlivým.

Odpověděl jednou větou, pronesenou příjemným a sebejistým tenorem. „Jeho jméno je Dizabul. Je to Arghunův syn.“ tlumočil Skylitzes.

„Mladší syn,“ dodal Arigh ostře, provrtávaje Dizabula zamračeným pohledem. Se skrytou arogancí, kterou dodává tělesná krása, jeho mladší bratr předstíral, že neexistuje.

Po této mezipřehle Goudeles představil Arghunovi a jeho synům členy své družiny. Gorgidas překvapil sám sebe hloubkou poklony, kterou věnoval Dizabulovi.

Zatímco kagan zdravil vyslance, zbytek kmene Šedého koně vyhlížel ze svých jurt, umístěných v diskrétní vzdálenosti. Mnohem víc hlav se objevilo v otevřených vchodech a oknech, když Skylitzes přeložil poslední Goudelova větu: „Jeho Císařské Veličenstvo Thorisin Gavras posílá kaganovi dary.“

Několik Psoových vojáků předstoupilo, aby předvedli náčelníkovi císařovy dary. Poddůstojník jim zdůraznil slavnostnost této chvíle tak neotesaným způsobem, že tím živě připomněl Gorgidovi Gaia Philippa. Nyní hráli svou úlohu perfektně. Po jednom předstupovali, kladli své dary před Arglumovu jurtu a odstupovali.

„Jeho Císařské Veličenstvo nabízí zlato jako uznání našeho budoucího přátelství.“ Nevelký, ale těžký kožený pytel zazvonil, když ho voják položil do trávy.

Arigh se naklonil k otci. Skylitzes se skoro pousmál, když překládal: „Všechno staré mince, viděl jsem to sám.“ Arigh

byl dost chytrý, aby trval na staré měně. Nepokoje posledních desetiletí přinutily Impérium přidat do svých zlatůku bezcennější kovy. Arghunův úsměv vyslancům napověděl, že to také ví. Dizabul se tvářil znuděně.

Goudeles na okamžik vypadl z konceptu, ale rychle se vzchopil. „Stříbro pro kagana!“ Prevalis, syn Haravašův, přinesl větší pytel a položil jej vedle prvního. Zacinkání mělo vyšší tón než zacinkání zlata, ale stále to byl příjemný zvuk.

„Drahé kameny pro kaganův poklad, nebo pro jeho dámy. Rubíny, topasy, opály jako oheň, perly jako měsíční svit!“ Když další voják složil svůj dar, Goudeles otevřel pytel a ukázal na dlani zářivé perly. Gorgidas musel vysoce ocenit jeho chytrost — Arghun, který žije tak daleko od moře, možná ještě nikdy neviděl perlu. Kagan se naklonil dopředu, podíval se, přikývl a znovu se opřel.

„Jemná roucha pro vaše veličenstvo.“ Některé oděvy byly ze zlaté látky, jiné ze sametu či sněhobílého plátna, bohatě zdobené brokátem, drahými kameny a zlatými a stříbrnými výšivkami. Tohle konečně vzbudilo Dizabulův zájem, ale zdálo se, že jeho otce ta krása nechává chladným.

„A konečně, jako poctu, váni Imperátor věnuje boty, zdobené císařským šarlatem.“ Jedině videsský císař nosil šarlatové boty. Sdílet s někým tuto barvu i tímto způsobem pro něj znamenalo výrazný, projev úcty. Vévoda Tomond z Namdalenu nesměl nosit ani červené boty.

„Jsou to pěkné dary,“ řekl Arghun prostřednictvím Arigha. „Přišla s nimi i nějaká slova?“

„Bude kohout kokrhát?“ zamumlal Skylitzes videssky, zatímco se Goudeles viditelně připravoval vzlétnout na samý vrcholek výšin rétoriky. Arigh se zachechtal, ale vzhledem k tomu, že byl pro Videssany, nepřeložil posměšek otci. Goudeles sám se mohl na kamaráda zaškaredit jenom koutkem oka. Zahájil svůj proslov, na němž pracoval už hezkých pár dní. „O, statečný Arghune, náš veliký císař —“ to byla jeho pomsta Skylitzetovi, který slovo „veliký“ přímo bytostně nesnášel. „— používá mě jako posla, tímto dává najevo, že ti štěstěna bude vždy příznivě nakloněna, když se ti zlíbí jednat s Videsským impériem a když projevíš laskavost k nám, jeho vyslancům. Necht' vždy porazíš své protivníky a oloupiš své nepřátele. Necht' není žádná zášť mezi námi, ta ať je zadupána do prachu naší dohodou o přátelství.“

„Pomalu, sakra,“ zašeptal zuřivě Skylitzes. „Jestliže já nevím, o čem mluvíš, jak to můžeš čekat od nich?“

„To vlastně není potřeba,“ odpověděl Goudeles polohlasně. „Říkám jen, co je v takové chvíli třeba říct.“ Znovu se uklonil Arghunovi a dokončil svou řeč: „Lid kmene Šedého koně a všichni jeho poddaní jsou nám drazí. Necht' tomu není nikdy jinak.“

Ustoupil o krok, aby dal najevo, že skončil.

„Moc pěkné,“ řekl Arigh. Léta strávená ve Videssosu mu umožňovala ocenit Goudelův výkon lépe, než by to dokázal jeho otec či bratr. „Já —“ Kagan ho přerušil. Pokorně přikývl, v otcově přítomnosti nebyl žádný prchlivce, nýbrž poslušný syn. Řekl: „Otec by rád odpověděl mým prostřednictvím. Odpusť, Lankine, mluvíš velice dobře, ale —“

„Jistě,“ řekl Skylitzes rychle.

„Bude nám ctí, vyslechnout kaganovy poznámky,“ dodal Goudeles.

Gorgidas se připravil na další proslov. Místo toho však Arghun po dvou větách umkl. Jeho syn přeložil: „Díky za vaše dary. Pokud jde o vaše poselství, rozhodnu se, co učiním, až vyslechnu i muže z Yezdu.“

Goudeles vytřeštil oči. „To je všechno?“ zanařikal. Vypadal jako opařen, když odváděl svou družinu stranou. „Díky za vaše (Jary,“ zamumlal. „Bali!“ Zaklel se zcela neúřednickou vynalézavostí.

„Mluvil jsi dobře, ale nomádský styl se liší od tvého,“ řekl mu Gorgidas. „Obdivuji videsskou rétoriku, i když — vzpomínáš na Olbiopa? A Arghun na mě působí jako rozumný vůdce. Čekal jsi snad, že řekne ano nebo ne, aniž by vyslechl obě strany?“

Goudeles zavrtil hlavou, trochu potěšen. „Přál bych si, aby to byl udělal.“ řekl Skylitzes. Ale Bogoraz z Yezdu již předstoupil před náčelníkovu jurtu. Skylitzetův pohled byl rázem tak pozorný, jako by byl na bojišti.

Yezdský vyslanec, stejně jako předtím Goudeles, poklekl před Arghunem na jedno koleno, důstojnost jeho pozdravu však narušila jeho černá plstěná čapka, která mu při úkloně spadla na zem. Rychle však dohnal ztracené body, když oslovil kagana jeho vlastním jazykem.

„Mor na něho!“ řekli Gorgidas i Goudeles jedním dechem. Řek pokračoval: „To Arghuna neovlivní.“

„Kuš!“ zasyčel Skylitzes a chvíli poslouchal. Pak řekl: „Máš pravdu. Mluví s khamorthským přízvukem. To každého Arshaumana jenom popudí.“

„Co říká?“ zeptal se Goudeles, který nerozuměl ar-shaumsky o nic lépe než Gorgidas.

„Stejně nesmysly, jako jsi vykládal ty, Pikridie. Ne, počkej, tohle je něco nového. Říká, že Wulgaš — ať ho zmrazí Skotos — ví, jak velký válečník je Arghun, a posílá mu dary vhodné pro válečníka.“

Na Bogorazovo imperátorské gesto položil jeden z jeho strážných před kagana bronzovou, leštěným emaillem zdobenou pochvu. S uklidňujícím pohledem na Arghimovy lučištníky z ní vyslanec vytáhl zakřivený meč, aby ho ukázal Arghunovi. Byla to nádherná ukázka mečířského umění, od jílice, zdobeného zlatem, až po blyskavou čepel. Bogoraz jej opět zasunul do pochvy a obřadně podal kaganovi.

Argun meč vytáhl, aby vyzkoušel jeho vyváženost. Pak se spokojeně usmál a připevnil si meč k opasku. Bogoraz, rovněž se usmívaje, věnoval stejné meče jeho sy-num. Lišily se od kaganova pouze tím, že jejich jílice byly zdobené stříbrem. Dizabul se spokojeně olízl, když převzal svou zbraň od Yezd'ana, a i Arigh si svůj meč bez váhání připjal. Videsská výprava sledovala rozmrzele jejich reakci. Skylitzes zaskřípal zuby. „Na to jsme měli pomyslet.“

„Jo,“ souhlasil Goudeles truchlivě. „Tihle barbaři jsou divoký národ. Dávají přednost zaostřenému kovu před státníckými rouchy, zatímco naši lidé, myslím, je mají ve stejné vážnosti.“

Ve snaze vyvodit jako obvykle z jednotlivých případů obecné pravidlo. Gorgidas řekl: „Je chyba posuzovat ostatní podle svých vlastních zvyků. My Řekové své mrtvé spalujeme, zatímco Indové —“ Zarazil se a zrudl. Ostatní se na něj udiveně podívali. Indie — a také Řecko — v tomto světě nikomu nic neříkaly.

Bogorazova přehlídka nákladné výzbroje pokračovala. Dýky s čepelemi zdobenými loveckými výjevy ze zlaté fólie, dvojité zahnuté luky zesílené rohovinou, šípy z vonného cedru s pavími pery, hrajícími duhovými barvami, v toulcích z hadí kůže, zašpičatělé přílby, zdobené drahými kameny.

Dizabul na sebe pověsil každý kus, který mu Yezd daroval, takže když Bogoraz skončil, vypadal jako pochodující zbrojnice. Laskaje prsty jílec svého nového meče, otočil se a oslovil otce. Jeho hlas byl dobře slyšitelný zjevně to měl v úmyslu. Bogoraz se spokojeně ušklíbl na Videssany.

Naopak Skylitzes začal čelísti, až mu naskočily uzliny svalů. Pak skřípavým hlasem přeložil: „To štěně chce, aby nás hned vyhnali nebo aby do nás nadělali plno děr jejich novými hračkami. Nazývá nás „ti bezcenní podomní obchodníci, co přivedl Arigh“.“

Arghunův starší syn se naježil a chystal se ostře odpovědět, ale kagan zakřikl oba dva. Dizabul chtěl ještě pokračovat, ale okamžitě zmlknul, když se Arghun napolo zvedl z třtiny.

Pohlédl na Bogoraze, který předstíral, že si ničeho nevšiml. Ale jeho pýcha poněkud opadla, když ho Arghun propustil stejně náhle, jako předtím Goudela. „Ty dary jsou skvělé, říká,“ překládal Skylitzes, „ale jakékoli spojení vyžaduje hlubší uvážení.“ Zdálo se, že videsský důstojník nevěří vlastním uším.

„Je to chytrý vůdce,“ řekl Gorgidas.

„Ovšemže je. Vydírá nestraně obě strany,“ souhlasil Goudeles a byla na vidět úleva. „Nu, výborně. Hra pokračuje.“ Viridovix sesedl z koně a zaryčel úlevou. Po třech tvrdých dnech v sedle ho bolelo celé tělo. Musel obdivovat výdrž nomádů. Jakmile byli jednou v sedle, zdálo se, že jsou jako — jak bylo to řecké slovo pro bytosti napůl lidí, napůl koně? Nemohl si vzpomenout.

Pro podobné úvahy nebyla ani příhodná atmosféra. Vzduch byl těžký nasládlým pachem smrti. A Targitaus zachmuřeně pozoroval, jak Gal chodí dokola, aby rozproudil v lýtkách a chodidlech. „Ještě jedna taková jízda a budu mít nohy do O jako vy, khamortští mládenci.“ Protože neuměl vyjádřit pojem nohou do O, znázornil to posunkem.

Nijak tím nepobavil náčelníka nomádů, který suše řekl: „Šetři si své žerty pro ženy. Tady není nic k smíchu.“ Viridovix zrudl, ale náčelník si ho už nevšiml a znovu se zahleděl na pohromu před sebou.

Před týdnem to muselo být horší, když jeho honáci objevili zdechliny ještě čerstvé. I to, co zbylo po hostině supů, bylo dost zlé. Padesát krav bylo odehnáno od stáda a pak — co? „Poraženo“ byl příliš jemný výraz pro tento masakr.

Půda byla ještě tmavá od krve, která do ní vsákla, když někdo kravám podřezal krky. To nebyl obyčejný nájezd.

Dobytěk se kradl, ne likvidoval. Step byla příliš drsná na to, aby se tu zabíjelo bezúčelně. I ve válce vítěz poraženým jejich stáda prostě sebral — stáda byla předmětem války, ne jejím terčem.

Ale ne tady a ne nyní. Ta zvířata zkroucená ve smrtelných křečích vzbuzovala větší lítost než bojovníci padlí na bitevním poli — zvířata si nemohou zvolit svůj osud a nemohou ho odvrátit. A ten osud byl krutý, zlomyslně krutý. Na mrtvolách byly velké zářezy a do nich vetřena špina, aby se znehodnotilo maso. Kůže také nebyly jen posekané, ale někdo je potřel jakousi silnou žiravinou, aby byly také bezcenné. Targitaův kmen nemohl ze zvířat zachránit nic, i kdyby byla objevena hodinu po masakru.

Náčelníkův syn Batbaian přecházel od jedné zmračené krávy ke druhé, vrtěl hlavou a potahoval se za vous, jak se bez úspěchu pokoušel pochopit, co vidí. Obrátil se bezmocně k otci. „To museli být blázni, jako psi, kdo tohle udělal!“ Výbuchl.

Náčelník řekl smutně: „Kéž bys měl pravdu, chlapče. To je Varatešův způsob. Chce mě zastrašit a chce, abych litoval, že jsem poskytl útočiště tomu cizinci tady.“ Pohodil hlavou směrem k Viridovikovi.

V Galovi pohled na tuto krutost vyvolal jinou vzpomínku — na tělo před hradbami Videssosu, když legionáři pomáhali Thorisinu Gavrovi při obléhání Sphrantzetů. Na zmračeném těle ubohého Doukizeta našli kromě jiných známek mučení jméno, vyřezané na čele: Rhavas. Stačilo pouze přehodit písmena, aby odhalili vraha.

„To je Avsharova zábava, hádám,“ řekl. „Snažil jsem se vám o něm říct až doteď, a k ničemu to nevedlo — což vám nemohu vyčítat, protože jste jeho způsoby ještě neviděli. Ale poslouchajte, a to budete.“ Khamorthsky, pokud stačil, vypomáhaje si videsštinou, kde mu chyběla kha-mrthská slova, jim vyprávěl o Doukizetovi a mnoha jiných věcech. O souboji čaroděje se Scaurem, když Římané poprvé přišli do hlavního města, o bitvě u Maraghy a o tom, co následovalo, o hlavě Mavrikia Gavra, vržené do legionářského tábora, o Velké soudní síni v hlavním městě a o Avsharových kouzlech, která učinila nejhorší z jeho pobudů nezranitelnými ocelí.

Oplzlost a krutost posledního příběhu nomádů otřásla. „On udělal své kouzlo se ženou, říkáš?“ zeptal se Targitaus, jako by si myslel, že ho klame sluch.

„Ano, a s jejím nenarozeným dítětem, které z ní vytrhl,“ odpověděl Gal. Kočovník se otřásl. Zatímco masakr jeho zvířat v něm vyvolal chladnou zuřivost, toto v něm vzbudilo zášť horší, než by i ve snu pokládal za možné.

Batbaian vykřikl s mladickou ukvapeností: „Tak pojďme na něj — spálíme mu stan nad hlavou a sním všechny jeho lidi!“ Při pohledu na mrtvá zvířata, s Virido-vikovými slovy, doznívajících jim v uších, Khamortané vykřikl: „Ano!“

„Ano,“ řekl i Targitaus, ale tiše. Zatímco si jeho bojovníci vzali z Galova vyprávění jen jeho hrůznost, on z něho poznal i Avsharovu moc. „Ano,“ řekl znovu, a dodal: „Jestli to dokážeme.“

Pohlédl na Viridovika, nepříliš šťastně. „Vidím, že je čas shromáždit kmeny proti Varatešovi a tomu tvému Avsharovi.“ „Nejvyšší čas,“ řekl Viridovix a Batbaian živě přikývl. Navzdory Targitaovým zvučným slibům války proti náčelníku psanců, uplynuly už týdny, aniž se toho příliš stalo.

Náčelník se nespokojeně zamračil. „Přicházíš z Videssosu, cizince, kde kag — eh, císař řekne svým lidem: „Udělejte to,“ a oni to udělají, nebo přijdou o hlavu. Na pláních je to jinak. Když půjdu za Ariapithem z kmene Reky Oglos, nebo Anakkharem z kmene Skvrnitých koček, nebo Krobyzem z kmene Skákajících koz a řeknu jim, že musíme společně zničit Varateše, první věc, kterou mi řeknou, bude: „Kdo to povede?“ Co odpovím? Já? Řeknou mi, že se pokouším udělat ze svých Vlčích kůží Královský kmen, a nebudou se chtít se mnou dál bavit.“

„Královský kmen?“ opakoval Kelt ozvěnou.

„Občas se některému kmeni daří lépe než všem ostatním okolo, a tak na nějakou dobu vládne stepi, i po jednu generaci, dokud se ostatní neosvobodí a nesvrhnou ho.“ Ctižálost zazářila v Targitaových očích. „Každý kagan sní o ustavení Královského kmene, a každého pronásleduje jako noční můra obava, že se to dřív podaří jeho sousedovi. A tak jeden hlídá drahého a nikdo není příliš silný.“

„Tak je to tedy, eh?“ Viridovix se náhle ocitl na důvěrně známé půdě. V Galii před příchodem Římanů také kmeny ustavičně zápasily o své postavení a intrikovaly každý proti každému. Aeduové zaujímalí čestné místo, dokud se Sequanci nespojili s Ubii zpoza Rýna a nevyrváli jim jejich postavení. Přesto se časem stal nejmočnějším mužem v Galii German Ariovistus...

Keltovy oči zeleně zajiskřily, radostně vykřikl a tleskl rukama. „Jak je to?“ řekl Targitaovi, který se překvapeně otočil, meč napůl vytažený z pochvy. „Řekněme, žeš mluvil se starým Vranohryzem z kmene Flekatých zadků, či jak se ten blázen jmenuje, že Varatešovým cílem je udělat ze svých pirátských zmetků Královský kmen, což není nic než svatá pravda. Jistě, a on by se raději posral, než by k lomu kdy nechal dojít, no ne?“

Téměř slyšel zběsilé víření koleček v náčelníkově hlavě. Targitaus pohlédl na Batbaiana, který se úctou díval na Viridovika. Mladík se snáze nadchl pro věci, na které sám nepomyslel. „Hmm,“ řekl po chvíli Targitaus a Gal věděl, že vyhrál.

Batbaian nadšeně prohlásil: „Veď svá stáda podle toho, otče, a budeš to ty, kdo bude kaganem Královského kmene!“ „Já? Nesmysl, chlapče,“ řekl Targitaus nevrle, ale Viridovix viděl, že ta myšlenka ho napadla ještě dříve, než ji jeho syn vyslovil. V duchu se zachechtal.

Dizabul nabodl poslední proužek králičí roštěné z mýsy, kterou měl na klině, a začal podle stepního zvyku hlučně žvýkat. Naklonil se dopředu. Kuchař zvedl párem dřevěných kleštín další syčící a prskající maso z pánve a doplnil jeho mísu. Dizabul se s děkovným úsměvem znovu pohodlně opřel. Obrací se doleva, zašeptal něco Bo-gorazovi a mávl elegantní dýkou, kterou mu yezdský vyslanec dal. Znovu zasvítil jeho oslnivý úsměv.

Uskrávaje ze zlatého poháru kavass, Gorgidas skrytě obdivoval mladého muže, jehož krása v něm vyvolávala příjemnou bolest. Podle nomádského zvyku opatřil Ar-ghun pro členy videsské výpravy ženy, ale ačkoli Řek zjišťoval, že s nimi v případě nezbytnosti může obcovat, neuspokojovaly ho. Po každém styku se cítil jako námořník, který na moři vyhledá svého druhu, aby ulevil svému chtíči, ačkoli na pevnině o lásku mužů nedbá.

S bodnutím bolesti a ztráty si vzpomněl na úzkou, klidnou a pozornou tvář Quinta Glabria, na směsici okouzlení a znechucení, když mladší setník vyprávěl o svém vztahu s videsskou dívkou. „Damaris si od mě zasloužila něco jiného, připouštím,“ řekl jednou a dodal s kyselým smíchem: „Ona si to určitě po nějaké době myslela.“ Ten vztah skončil dramatickým způsobem a bylo tam i nějaké rozbité nádobí.

Vzpomínka na Glabria mu pomohla vidět Dizabula ve správné perspektivě. Říman byl muž, partner, zatímco ar-shaumské princátko ukazovalo všechny známky toho, že je pouze rozmazlený mladší syn s prchlivou povahou. Navíc, jak Gorgidas zjistil, měl vlastního syna a dvě dcery s olrokyněmi a služkami.

Řek se znovu napil. I tak se nedalo popřít, zeje krásný.

Ve svém zaujetí Dizabulem nevěnoval Gorgidas mnoho pozornosti velkému banketnímu stanu. To nebylo spravedlivé. Stan byl pro Arshaum stejně důležitý jako císařský palác pro Videssos a tomu odpovídala i jeho marnotratná nádhera. Jurtu byla největší, jakou kdy viděl, dobře dvanáct metrů v průměru, a vleklo ji spřežení dvaceti dvou koní.

Zvenku byla její silná plst nabarvena křídou na bílo, aby vynikala v šedohnědé stepi. Teprve teď si Řek všiml, že hedvábné závěsy uvnitř jsou vypracovány stejně skvěle jako ty nejlepší, kterými se mohlo chlubit Impérium. Třpytivě lesklá látka zbarvena šafránovou a zelenou barvou. Koně v plném trysku byli vyšiti s barbarskou silou a živostí, charakteristickou pro umění nomádů.

Arglum, jeho synové a vyslanci obou stran seděli kolem ohniště na tlustých polštářích z měkké vlny. V několika větších kruzích okolo nich seděli kmenoví starší. Arshau-mané seděli se zkříženými nohama, špičky bot opřené o protější stěhu. Jejich hosté seděli porůznu — pokud na to člověk nebyl zvyklý od narození, byl nomádský způsob sezení dábelsky nepohodlný.

Po pravici svého otce si Arigh na okanžik sedl pohodlněji, pak znovu s praskotem v kolenou zaujal původní polohu a žalostně potřásl hlavou. „Byl jsi příliš dlouho ve Videssosu,“ řekl mu Skylitzes.

Pohled, který svému bratrovi věnoval Dizabul, jasně říkal, že by byl raději, kdyby tam byl zůstal ještě déle.

„Než jsme se přijeli, nevěděl jsem, že máš bratra,“ řekl Goudeles Arighovi — Gorgidas nebyl jediný, kdo si všiml toho jedovatého pohledu.

„Skoro jsem na něj zapomněl,“ řekl Arigh a mávl rukou. „Byl to ještě malý fakan, když jsem před sedmi nebo osmi lety odjel do Impéria. Ani se moc nezměnil, jak to vypadá.“ Hovořil videssky, takže mu bratr nerozuměl, ale Gorgidas se zachmuřil, když Bogoraz začal Dizabulovi něco šeptat. Mladík zradil, a jeho předchozí pohled mohl být považován za přátelský ve srovnání s tím, který vrhl na svého bratra nyní.

Sluhové pobíhali sem a tam, dolévali pohár kavassem ze stříbrných džbánů a nosili jídlo těm Arshaumanům, kteří neměli kuchaře na dosah ruky. Po králíkovi přišel na řadu velký pečený pták. „Eh? To je jeřáb,“ odpověděl Arigh na Gorgidovu otázku. „Dobrý, také — nejedl jsem ho už léta.“ Jeho silné bílé zuby začaly trhat maso od stehenní kosti. Řek se držel zpátky. Pták byl chutný, ale tuhý jako kůže.

Skopové a droby byly lepší, stejně jako sýry, tvrdé i měkké. Do některých byly přimíchány sladké bobule. Kromě kavassu tu bylo i čerstvé mléko, kravské, kozí i koňské, ale Řek žádné z nich nezkusil. Byl by dal nevím co za pravé víno a hrst solených oliv.

Když se o tom zmínil, Arigh se znechuceným výrazem potřásl hlavou. „Vino je dobrá věc, ale za celou dobu ve Videssosu jsem si nezvykl na olivy. Chutnají divně a císařští je strkají do všeho. A olej smrdí.“ Arshaumské lampy

spalovaly máslo a jejich zápach mnohem pronikavější a nepříjemnější.

Konverzace v banketním stanu vázla, a nejen kvůli jazykové bariéře. Arigh varoval Videssany, že arshoumský obyčej nepřipouští hovory o vážných věcech u hostiny.

Řek tak mohl lépe vychutnat jídlo, ale nudilo ho, že téměř ničemu nerozuměl.

Bogoraz, který měl dar vytvářet potíže, zdánlivě aniž by to měl v úmyslu, zabruslil na samý okraj toho, co zvyky připouštěly. Bez jakékoli zmínky o důvodech, kvůli nimž přijel do stepi, se začal chvástat mocí Yezdu a slávou svého pána, kagana Wulgaše. Skylitzes překládal jeho vychloubání a minutu od minuty rudl vztekem. Bogoraz s pobaveným výrazem a zadostiučiněním v očích pokračoval. Nikdy se ani slovem nedotkl Videssosu, ale každou ze svých zdvořilých a uhlazených vět škodil věci Impéria.

Po chvíli zběhly kotníky Skylitzetovy ruky, svírající nožku poháru. Kmenoví rádci se začali mezi sebou pochechtávat.

„Já tomu ubohému lháři něco povím!“ zavrčel.

„Ne!“ řekli Goudelas a Arigh jedním dechem. Úředník pokračoval: „Nevidíš, že tě bude mít tam, kde chce, jestli mu odpovíš?“

„Takže je lepší nechat se uklovat k smrti jeho lstivými slovy?“

Překvapen vlastní odvahou, Gorgidas řekl: „Znám příběh, který by ho možná usadil.“

Skylitzes, Goudeles i Arigh pohlédli na Reka. Pro Videssany byl téměř takovým barbarem jako Arshaumané, kterého nebylo nutno brát vážně, ale Arigh ho uznával, protože byl Viridovikův přítel. „Neporušíš obyčeje?“ zeptal se varovně. Gorgidas potřásl hlavou. „Ne, je to jen příběh.“ Goudeles a Skylitzes pohlédli jeden na druhého, pokrčili rameny a přikýkli, protože lepší nápad neměli.

Bogoraz, který mluvil videssky rozhodně lépe než Řek, poslouchal tuto výměnu názorů s přívětivou přezíravostí, vida, že Gorgidovi společníci v něj neskládají přílišnou důvěru. V jeho očích s těžkými víčky se zračilo opovržení, když se Gorgidas uklonil Arghunovi a prostřednictvím Arighova překladu řekl: „Kagane, ten muž z Yezdu je dobrý řečník, o tom není pochyb. Jeho slova mi připomínají jednu pověst mého vlastního lidu.“

Kromě nezbytné zdvořilosti si dosud Arghun Gorgida příliš nevšímal, nyní však na něj pohlédl s nově probuzeným zájmem — v národě, který neznal písmo, se vypravěči těšili velké vážnosti. „Vyslechněme si ji,“ řekl a všichni se utišili, aby mohli naslouchat.

Potěšen, že Arghun spolkl návnadu, Gorgidas začal: „Před dávnými lety, v zemi zvané Egypt, byl veliký král jménem Sesostris.“ Viděl, jak se ústa jeho posluchačů pohybují, jak si ukládali do paměti podivná jména. „Tento Sesostris byl mocný válečník a dobyvatel, právě takový, jako je podle slov našeho přítele Bogoraze jeho pán Wulgaš.“ Z Yezdovy tváře se vytratil úsměv — sarkasmus, v němž si liboval, nebyl tak příjemný, pokud byl sám jeho terčem.

„Sesostris dobyl mnoho zemí a vzal jejich prince a krále do otroctví, aby ukázal, jak je mocný. Dokonce jim navlékl postroje a přinutil je tahat jeho, ehm, jurtu.“ V původním podání to byl válečný vůz, ale Řek provedl rychlou záměnu, aby přiblížil příběh svému posluchačům.

„Jednoho dne si všiml, že jeden z princů se stále ohlíží přes rameno na kola jurty. Zeptal se ho, proč to dělá.

A princ odpověděl: „Jenom se dívám, jak se kola stále otáčí a jak to, co bylo jednou dole, je nyní nahoře, a to, co bylo zvyklé být nahoře, je nyní dole.“ Otočil se a znovu se opřel do postrojů.

Ale Sesostris ho pochopil a říká se, že přes všechnu svou pýchu přestal používat prince k vlečení jurty.“

Rozlehl se šum hovoru v cizím jazyce, jak Arshaumané uvažovali o příběhu a hovořili o něm mezi sebou. Jeden nebo dva se pobaveně podívali na Bogoraze při vzpomínce na jeho vychloubání. Jak příslušelo jeho postavení, Arghunova tvář zůstala bezvýrazná. Řekl několik slov staršímu synovi, který se obrátil ke Gorgidovi. „Děkuje ti za, eh, zábavný příběh.“

„Rozuměl jsem mu,“ pokusil se Řek říci arshaumsky, ukláněje se přitom. Arghun se usmál a opravil jeho gramatiku.

Bogoraz si nasadil masku diplomata a seděl jako vytesaný ze žuly. Díval se přivřenýma očima na Gorgida jako had, hypnotizující ptáka. Řek nebyl z těch, kteří by se zalekli takových triků, věděl však, že si právě udělal nepřítele.

9.

Proti Garsavře po jejím obsazení veškerý boj soupeřících klik, jak ho Marcus vídal ve Videssosu, vypadal jako nic. Během pochodu na západ legionáři zajali a odeslali do hlavního města přes tisícovku Namdaleňanů, prchajících po své porážce v malých, neuspořádaných skupinách, jako každá rozbitá armáda. Asi stovka jich ještě držela tvrz nedaleko Garsavry, vzdorujíc Římanům stejně jako Yezdům. Tribun se ji nepokoušel dobýt. Jeho muže neohrožovala a naopak pomáhala držet na uzdě nomády, pronikající sem z náhorní roviny.

Yezdové už byli v Garsavře, když tam dorazili legionáři, ale město nebylo pod jejich kontrolou. Než přišly Scarovy oddíly, nebylo pod níčí kontrolou — což znamenalo, že je ani nikdo nezadržel. Zaútočit na ně, zatímco probíhalo vyjednávání s jejich vůdcem, by sotva bylo politické, takže tribun raději předstíral, že si jich nevšímá.

Nomádi nezpůsobovali mnoho problémů. Procházeli se po městě jako turisté a obdivovali mohutné budovy. V porovnání s Videssosem nebo Římem byla Garsavra ospalé provincionální město, ale na lidi, kteří prožili svůj život ve stanech, působila neuvěřitelně exoticky. Yezdové nakupovali na tržišti luxusní zboží i tretky, které nabízela civilizace. Marcus viděl jednoho z nich, jak si pyšně nasadil na hlavu bílý polévaný nočník místo nezbytné kožešinové čepice. Byl by kočovníkovi řekl, co to má, ale jeho kamarádi ho tak obdivovali, že neměl to srdce. Celý výjev sledovalo i pár místních Videssanů a hned dali Yezdům novou přezdívku, což mohlo později způsobit potíže.

To byl ostatně ten nejmenší z problémů, které měl tribun s místními obyvateli. Vzhledem k tomu, že stáli tváří v tvář hrozbě útoku z centrální vrchoviny, očekával Marcus, že přijmou legionáře přívětivě. Navíc jejich podporu potřeboval. I s Pakhymerovou kontribucí mu scházelo ještě osm tisíc zlaťáků do dvaceti tisíc, které Yavlak požadoval za své významné zajatce. Odeslal zprávy do hlavního města, ale pochyboval, že přinesou výsledek tak rychle, jak potřeboval. Thorisin Gavras bojoval na východě a nikdo jiný nedokázal přinutit císařskou byrokracii ke spěchu. Scaurus ji poznal

příliš dobře. Proto chtěl získat potřebné peníze od občanů Garsavry a vrátit jim je, až se císařská pokladna konečně rozhoupe a pošle mu je.

Očekávat, že by se větší počet Videssanů na čemkoli dohodl, to bylo ovšem jenom zbožné přání. Pravda, mnoho Garsavranů podporovalo Thorisina — nebo to alespoň nahlas říkalo, když císařské oddíly držely jejich město. Ale skoro stejně tolik jich stále truchlilo nad ztracenou věcí Baanese Onomagoula — povstavši šlechtic kdysi vlastnil velké pozemky jižně od Garsavry. Nyní, když byl mrtev, zvláště když zemřel rukou cizince, nikdo si nepřipomínal jeho chyby. Nafoukaný, mrzutý, věrolomný skřet se zárazem změnil v mučedníka.

V protikladu k tomu existovala třetí skupina, která litovala porážky Namdaleňanů a znovunastolení císařské vlády. Antakinos Marca varoval, že ostrované jsou populární ve městech, která obsadili, a jeho varování bylo pravdivé. Drax spravoval menší stát a tak nezatížil města tak vysokými daněmi, jako to činilo Impérium. To stačilo, aby získal dost přívrženců.

Jak to poddaní dělávají, někteří z Garsavranů přijali zvyky svých uchvatitelů, včetně návštěv v chrámu, který Drax nechal přeměnit ve svatyni pro své lidi. To pomyšlení rozběsnilo Styppa, který se pustil do hlasité hádky s namdalenským knězem, na kterého narazil na tržišti.

Scaurus, který vzrušeně smlouval o ceně za nový opasek, vyděšeně vzhlédl, když zaslechl výkřiky: „Svůdce! Skotiv pohůnků!“ S tváří zrudlou vztekem a zaťatými pěsti si kněz—léčitel klestil cestu davem k muži z Vévodství, který držel pod každou paží tučnou kachnu.

„Při Wagerovi, ty domýšlivý Nafoukanče, tvá cesta vede do pekla, ne má,“ zaječel ostrovan, obraceje se k němu. Jeho roucho mělo šedivější odstín modré než Styp-povo a nehloil si hlavu jako videsští kněží. Ale jeho víra ve vlastní pravdu byla stejně silná, jako u kteréhokoli řm-periálního kněze.

„Odpusť,“ zašeptal Marcus obchodníkovi s koženými výrobky. Rychlým krokem, jako by pochodoval do bitvy, vyrazil k oběma kněžím, kteří se častovali kletbami, při kterých by se červenali honáci dobytka. Kdyby tak dokázal odvést Styppa než hádka přeroste ve srocení... Příliš pozdě. Dav se už shlukoval. Ale lidé volali: „Debata! Debata! Pojďme vyslechnout debat!“ Tuto zábavu zažili už předtím, když se přeli místní kněží s Namdaleňany. Nyní spěchali vyslechnout, s čím přichází nový kněz.

Styppes se rozhlédl koleno jako by nevěřil svým uším. Scaurus byl také překvapen, ale příjemněji. Mohli se odsud dostat bez krveprolití. Trhl sebou, když se Styppes dramaticky plácl do čela a prohlásil: „Nevím je třeba vykořenit, ne o ní diskutovat.“

„Pcha! Já budu mluvit s tebou,“ řekl Namdaleňan. Bylo mu asi čtyřicet a měl ostře řezanou tvář, která by slušela víc poddůstojníkovi pýchoty než knězi. Vážil téměř tolik jako Styppes, ale u něj to byly svaly a ne následky obžerství, ironicky se uklonil. „Gerungus z Tuppe-ru, k tvým službám“

Styppes odkašlával a vztekle funěl, ale dav, k velké Marcově úlevě, stále volal po debatě. Posléze kněz—léčitel neochotně řekl Gerungovi své jméno. „Vzhledem k tomu, že jsi heretik, začnu já,“ řekl Videssan, „a ty se pak můžeš pokusit obhájit svou falešnou doktrínu, jak nejlépe to dokážeš.“

Gerungus neslyšně zamumlal něco nepřívětivého, ale pak pokrčil mohutnými rameny a řekl: „Jeden z nás začít musí.“ Jeho videsština měla pouze nepatrný cizí přízvuk.

„Začnu tedy otázkou, jak jste vy ostrované došli k překroucení Phosova vyznání víry přidáním klauzule „na to vsázíme své duše.“ Kdo vás oprávnil k tomuto dodatku? Který synod ho schválil, a kdy? Vyznání víry, které nám předali naši svatí otcové, je dokonalé tak, jak je, a nepotřebuje žádné bezcenné dovětky.“ Marcus udiveně zvedl obočí. Na tomto poli projevil Styppes mnohem větší výmluvnost, než by do něj tribun býval řekl. Z davu zazněl souhlasný pokřik. Ale každý videský kněz, který kdy diskutoval s Ge-ningem, začínal takto. Jeho odpověď byla rychlá. „Tví dávní učenci žili v ráji bláznů, když Impérium ovládalo celé území až po Halogu a Skotovo zlo se zdálo velice vzdálené. Ale Videssané byli hříšníci a Skotos získal možnost ukázat svou sílu. Tak se stalo, že vám barbaři vyrvali Khatřiš a Thataguš, ano, i Kubrat. Protože Skotos povzbudil divoké Khamorťany a vás rozložil, takže jste nemohli klást odpor. A tím se Skotova moc se stala příliš skutečnou a příliš silnou. Kdo ví, zdali Phos nakonec nabude vrchu. Může to dopadnout i opačně.“

Nyní byl Syppes vztekem bílý a ne rudý jako předtím. „Obojetník!“ vykřikl a dav hrozivě zahučel. Pro Videssany představovala khatrišská víra ve stálý boj mezi dobrem a zlem horší kacířství než to, které provozovali ostrované.

„To není pravda, kdybys mě nechal domluvit,“ odpověděl Gerungus neochvějně. „Ani já, ani ty tu nebudeme, abychom viděli poslední bitvu mezi Phosem a Skotem. Jak můžeme znát výsledek? Ale musíme jednat tak, jako bychom si byli jisti, že dobro bude triumfovat — nebo se obrátit k věčnému ledu. Já tu sázku hrdě přijímám — na to sázím svou duši.“ Rozhlédl se vyzývavě kolem. I Marcus se rozhlédl a uviděl, že Videssané jsou nezvykle tiší. Ge-rungova rétorika nebyla tak květnatá jako Styppova, ale o to účinnější.

ZA Gerungem spatřil tribun husté černé vlasy Nevrat Sviodo. Usmála se, když se jejich oči setkaly. Lehkým pohybem ruky naznačila pozorně naslouchající dav, pak ukázala na Scaura, usmála se a kývla, jako by do toho zahrnovala pouze je dva a nikoho dalšího. Odpověděl rovněž kývnutím. Rozuměl jí dokonale. Jakožto Vaspu-rakánka vyznávala vlastní verzi Phosovy víry, zatímco Říman stál vůbec mimo. Ani jednoho z nich tato debata nezajímala.

Slyppes prskal jako velryba vyhozená na břeh, když shromažďoval myšlenky pro další výpad. „Moc pěkné,“ zabručel, „ale Phos nehrál se Skotem o svět kostky.— dvě jedničky „slunci“ na mír a pořádek proti dvojité šestce „démonů“ na hladomor a rozbroje. To by vneslo chaos do Phosova srdce, což nemůže být.“

Ne, příteli,“ pokračoval kněz—léčitel, „není to tak jednoduché. V Phosově plánu je víc moudrosti. Ani Skotos nepotřebuje kostky, aby dosáhl svých cílů, s takovými jako ty, kteří odvádějí lidi od pravdy ke lži. Démoni temného boha zaznamenávají každý tvůj hřích na své kůži, ano, i den a hodinu, kdy byl spáchán, i jeho svědky. Jedině pravé pokání a návrat k pravé Phosově víře mohou takový zápis vymazat. Každé rouhání tě jen posouvá o krok blíže k ledu!“

Styppův zápal byl neklamný, ačkoli Scaurus postřehl nedostatky v jeho logice. Během debaty tribunova pozornost bloudila kolem, ale Styppova slova o účetnictví démonů v pekle a jejich seznamech hříčů ho zaujala, protože mohla být docela dobrým popisem účetních knih císařských výběrčích daní. Nemyslel, že by ta podobnost byla náhodná a rád by věděl, zdali si toho všimli i Videssané.

Závan vyčichlého, páchnoucího dýmu způsobil, že se tribun rozkašlal, když stoupal po schodech sídla guvernéra provincie Garsavra, budovy z červených cihel s bílými mramorovými sloupy po obou stranách vstupní brány. Těžce ozbrojené hlídky legionářů stály na tržišti a hlídkovaly v hlavních ulicích, aby předešly možným nepokojům a vzpourám. Jednu z nich, právě potlačenou, která vypukla před pár dny, mohl Marcus přičítat napětí, vyvolanému teologickou debatou. Ale jak věci vypadaly, on podezíral bohaté obchodníky a místní šlechtice, očekávající ho uvnitř — lidi, kteří měli zaplatit, aby pomohli vykoupit Draxe a jeho drahý z yezdského zajetí. Kdyby se jim podařilo vyhnat Římany z Garsavry, jejich měšce by byly v bezpečí. Navíc mnoho z nich chovalo sympatie k Namdaleňanům. Byl rád, že má za zády své vlastní důstojníky. Všichni byli oděni do parádní zbroje s přilbami s chocholy a zářivě vybleštěnými krunýři, aby lépe zastrašili Garsavra-ny. Za nimi kráčel buccinátor a nesl svůj roh jako by to byl meč. Scaurus si znovu a znovu v duchu opakoval naučené fráze slavnostního oslovení, které mu pomohl s obvyklým brčením sestavit Styppes. Jeho vlastní videsština stačila na běžnou konverzaci, ale při oficiálních příležitostech Videssané hovořili jazykem, který se lišil od hovorové řeči. Gavrové sice s neotesaností tu a tam uspěli, ale to bylo částečně proto, že každý předpokládal, že mají vznešený sloh v malíčku. Tribunova nevyumělkovaná slova by měla pouze za následek, že by ho považovali za barbara, a on dnes potřeboval působit dojmem zástupce říšské vlády a ne nějakého vyděračského lupiče. Styppes si sice stále myslel, že proslov je příliš otevřený a přímočarý, ale byl lak květnatý, jak jen Říman dokázal snést.

Obrátil se na Gaia Philippa, který byl svědkem jeho nacvičování. „Co by si pomyslel Cicero?“

„Ten tlustý tlachal? Koho to zajímá? Caesar stál na ro-stru za pět takových. Říkal, co si myslel — a při vši účtě k tobě, myslím, že Caesar by se z toho poblí.“

„Nemohu říci, že bych mu to měl za zlé. Připadám si jako Ortaias Sphrantzes.“

„Oh, až tak zlé to zase není, veliteli!“ řekl rychle Gaius

Philippus. Oba se zasmáli. Ortaias nikdy nepoužil jedno slovo, když jich mohl použít deset — zvláště když osm z nich bylo nesrozumitelných.

Marcus vyslal buccinátora, aby vstoupil první do audi-enční síně. Ostrý zvuk jeho trubky přerušil šum hovora přítomných. Někteří z nich polekaně vyskočili. Nečekaně se napravo ani nalevo prošel Scaurus síní, posadil se do guvernérova vysokého křesla a položil ruce na stolní desku z růžového dřeva. V tom křesle už seděla spousta zadku, pomyslel si, legitimní guvernéři, Onomagoulos, Drax, možná Zigabenos, a teď já — pořád lepší, než kdyby tu seděl Yavlak.

Jeho důstojníci stanuli za ním. Gaius Philippus, Junius Blaesus a Sextus Minucius v přísném pozoru, Sittas Zona-ras, propůjčující skupině videsský nádech, mohutný Gagik Bagratouni ve vaspurakánském brnění, a Laon Pakhymer s pobaveným úsměvem ve tváři.

Tribun vstal a přelétl pohledem síň. Zdálo se, že na některé zapůsobil příchod Římanů dojmem, kterého si přál dosáhnout, ostatní se tvářili znuděně — většina z nich měla úlisný vzhled obchodníků — a dva nebo tři měli otevřeně nepřátelský výraz. Nebyla to špatná sestava, ne horší, než s jakou se setkával v městském senátu v Mediolanu — jak dávno se to zdálo!

Zhluboka se nadechl. Na jeden hrozný okamžik měl pocit, že svou řeč zapomněl, ale jakmile začal mluvit, paměť se mu vrátila. „Pánové, vybral jsem vás dnes do této rady. Věnujte nyní pozornost mým slovům. Víte, jak si Namdaleňané podrobili města na západě. Vybírali od vás poplatky, pustošili vaše vesnice a města nezákonnou vzpourou a zacházeli zle s občany, když od nich násilně vymáhali jejich skrovné majetky. Proto mě udivuje, občané Garsavry, jak lehce se necháte klamat těmi, kteří vás přelstili a hledají vaši pomoc za cenu vaší krve. To jsou právě ti, kteří vám způsobili největší škodu, neboť jaký užitek jste získali z té vzpoury, kromě dalšího vraždění a mrzačení?“

Skoro se zasmál, když viděl vykulené oči tloušťka ve druhé řadě, který obchodoval s vínem. Pravděpodobně ještě nikdy neslyšel od cizince delší větu než: „Dej sem ještě džbán.“

Ponejprv spokojen se svým proslovením, tribun pokračoval: „Nyní ti, kdož pomáhali Namdaleňanům zasévat mezi vás zlobu a svár, ještě přemýšlejí, jak udržet svůj vlastní majetek neporušený.“ Ať podezírají jeden druhého, pomyslel si Marcus. „Zároveň však požadují ochranu od Impéria a chtějí svrhnout vinu za své činy na nevinné. Pomůže vám to, občané, když připustíte, aby ti, kdož se lisali k rebelům, z vás takto vyždímali výhody?“

„Protože při Phosově souhlasu,“ pokračoval Marcus frází, kterou mu poradil Styppes a která by jeho samotného nikdy nenapadla, „víte, že Namdaleňané jsou v zajetí. Nyní, když jsme se zbavili jejich zloby a zkaženosti, musíme zajistit, aby neunikli jako dým z pece. A ten, kdo je zajal, nyní požaduje svou cenu.“

Jeho posluchači pochopili, že přichází k jádru věci, a plni očekávání se naklonili dopředu. „Kdyby císař nebojoval ve vzdálených krajích, nebo kdyby barbari, kteří drží zajatce, souhlasili s odkladem, spěchal bych do Videssosu vybrat tu cenu. Jak však vidíte, není to možné, a ani já sám nemám potřebné peníze. Proto bude nezbytné vybrat od každého z vás poplatek podle jeho možností, aby se Yezdové nerozhodli zpusťit vaši zem, zatímco budou čekat na zaplacení. Prohlašuji, že je to skutečnost a slibuji, že každému císař vrátí to, co teď zaplatí.“

Posadil se a čekal na jejich odpověď. Vyhledka na to, že budou muset sáhnout na své zlatáky je potěšila přesně tak, jak očekával. Tlustý obchodník s vínem promluvil za všechny, když řekl: „Vrátí? Ano, nepochybně, právě jako stříhač vrací ovčím jejich vlnu.“

Soukromě musel Marcus připustit, že na tom něco je. Jako všechny státy i Videssos byl šťastnější, když peníze vybíral, než když je vydával. Nahlas však řekl: „Mám určitý vliv v hlavním městě a nezapomenu na lidi, kteří mi pomohou „

Tomu rozuměli. Vztahy patron—klient byly ve Videssosu méně formální než v Římě, ale existovaly. Jenže tady byli sami mocní lidé, kteří nebyli zvyklí záviset na komkoli jiném, a už vůbec ne na cizím žoldnéři.

Zonaras promluvil. „Ten muž tady má zvláštní zvyk. Když řekne, že něco udělá, tak to udělá.“ Řekl jim, jak legionáři zabránili Namdaleňanům v přístupu do kopců a zorganizovali dobrovolníky, aby přenesli válku do nížin. „A to všechno,“ dodal, „se zdálo mnohem nepravděpodobnější než získat peníze od eráru.“

„Nic není méně pravděpodobné, než získat peníze od eráru,“ trval na svém tlouštík a krátce se zasmál. Ale on i jeho druhové poslouchali pozorně. Protože Zonaras byl Videssan, byli mu spíš nakloněni věřit než tribunovi.

Jeden z místních šlechticů, hubený, skoro lysý muž, jehož záda nahrbil věk, vyskočil a ukázal sukovitým prstem na Scaura. „Tak tos byl ty, kdo učil naše sedláky, aby z nich byli lupiči, ano?“ vykřikl pronikavým hlasem. Se svým zahnutým nosem vypadal jako starý, rozhněvaný sup. „Dvě z mých studní jsou zničeny, rodina se rozutekla nebo je mrtvá, můj správce unesen a označován žhavým železem. To jsi mi přinesl?“

Ale ze zadní části síně někdo zavolal: „Oh, zadrž, Skepide. Kdybys za posledních padesát let projevil ke svým nájemcům jen trochu slušnosti, nemusel bys teď nad ničím naříkat.“

„Eh? Co to bylo?“ Skepides neslyšel předchozí poznámku. „Říkám ti, pane, že spíš vyjdu s Namdaleňany, než s buřičem jako ty. Ať mě uchvátí Skotos, jestli to není pravda.“ Pomalu a s bolestí vyšel do uličky a belhal se pryč. Dva nebo tři Videssané ho následovali.

„Podívejte se na to takhle,“ řekl Marcus. „Čím víc se vás bude na těchto nákladech podílet, tím menší díl připadne na každého z vás.“

„A co uděláš, když se nikdo z nás nepřidá?“ zeptal se další obchodník. „Vezmeš si naše zlato násilím?“

Tribun tuto otázku očekával. „V žádném případě,“ řekl okamžitě. „Když se rozhodnete, že mi nepomůžete, nemám v úmyslu dělat vůbec nic.“

V síni vypukl zmatený šum hlasů. „On nás nebude nutit?“ „Co je to za trik?“ „Do ledu s ním! Ať si koupí své barbary za své peníze!“ Ten poslední názor a jeho variace měly širokou podporu. Byl to zase baculatý obchodník s vínem, kterého napadlo zeptat se: „Co tím míníš, že nebudeš dělat vůbec nic?“

„No, přesně to.“ Marcus byl nevinnost sama. „Prostě odpočoduji se svými oddíly do hlavního města, protože má práce tady skončila, jak se zdá.“

To vyvolalo mezi Videssany mnohem větší bouři, než jeho předchozí prohlášení. „A kdo nás pak bude chránit před Yezdy?“ vykřikl kdosi.

„Proč by mě to mělo zajímat?“

„Při Phosovi,“ vybuchl muž, „namluvil jsi tady toho dost o tom, jak jsi loajální k Impériu.“ Za Scaurovými zády se Gaius Philippus tiše zachechtal. „A teď, když máš chrátit říšské občany, raději odejdeš.“ Obchodníci a šlechtici zahučeli souhlasem — všichni, až na obchodníka s vínem, který pohlédl na Scaura s mimovolným respektem.

„Jste-li občané, jedněte podle toho,“ zahřměl Scaurus a udeřil pěstí do stolu. „Vaše skvělé Impérium vás udržovalo syté, v bezpečí a blahobytu déle, než si kdokoli z vás dokáže spočítat, a pochybuji, že jste si na to stěžovali. Ale když přišly potíže a Impérium potřebuje vaši pomoc, co děláte vy? Bučíte jako telata, hledající svou matku. Při vašem Phosovi, pánové, jestli nechcete pomoc poskytnout, proč by se vám jí mělo dostat? A to vám říkám — jestli mi za deset dnů ode dneška bude chybět jediný zlaták, odtáhnou a můžete se s Yavlakem domluvit sami. Přejí vám mnoho štěstí.“

Doprovázen svými důstojníky prošel ztichlou audienční síní a vyšel ven.

„Já bych tě za takové řeči vykleštit,“ poznamenal Gagik Bagratouni, když vyšli do pozdního slunečného odpoledne.

„Ale jak říkáš, oni jsou tlustí už moc dlouho. Myslím, že zaplatí.“

„Tebe bych nemusel zastrašovat, abys zaplatil,“ řekl Marcus. „Vaspurakan je pohraniční země a hraničáři vědí, co je třeba udělat.“ Vzdychl. „Když jsem chválil Impérium, že zajišťovalo bezpečí svým občanům, neměl jsem jim asi vytýkat, že jsou sobečtí. Nikdy se nemuseli chovat jinak.“

Koutkem oka zachytil pohyb a obrátil se rychle na Gaia Philippa. „Co to, při bozích, děláš?“

Vrchní setník sebou provinile škubl a odtrhl ruku od své dýky. Ostrá čepel zůstala vězet tam, kde ji zarazil mezi kvádry jednoho ze sloupů u vchodu do guvernérový rezidence. „Chtěl jsem to udělat už léta,“ řekl na svou obranu. „Kolikrát jsem slyšel vykládat o sloupech udělaných lak dokonale, že bys mezi kvádry nedokázal vrazit nůž. Vždycky jsem si myslel, že je to nesmysl, a tady jsem to dokázal.“ Vytáhl svou dýku ze sloupu.

Marcus obrátil oči v sloup. „Ještě že tady není Viridovix.“ Usmíval se po celou cestu do tábora.

Příštího rána se objevila velmi uctivá delegace Garsa-vranů, aby mu oznámila, že mají potíže se stanovením výše poplatku podle majetku. Ten trik byl tak průhledný, že se jim Marcus málem vysmál do očí. „Pojďte se mnou, přátelé.“ řekl a vrátil se do guvernérový rezidence. Po jeho zinním zápolení se složitostí celostátního daňového systému byly pro něho místní daňové výměry dětskou lírrou. Když se po půldruhé hodině vynořil z berní kanceláře, podal nervózně čekajícím Garsavranům přesný rozpis částek, spočítaný do posledního měďáku. S výrazem porážky v očích si ho vzali a vytrhali se.

Všechny platby obdržel během dvou dnů.

Stálé napětí a pohyb, které sebou přinášely bojové akce, mu nedovolily věnovat v posledních měsících věnovat příliš času a pozornosti Helvis. Někdy měl i pocit, že ji to těší. Protože spolu nebyli často, neměli ani čas na hádky, a ona stále hořce nesla jeho věrnost Impériu. A jak postupovalo její těhotenství, její touha po něm slábla. Stejně tomu bylo, když nosila pod srdcem Dostiho. Marcus to nesl, jak nejlépe dovedl.

Jakmile se však usadili ve stálém táboře u Garsavry, nemohli se navzájem ignorovat — Sotericovo zajetí přidalo Helvis novou a naléhavou starost. Toho večera, kdy Seamus vyslal těžce ozbrojený oddíl vykoupit namdalské zajatce, se ho zeptala: „Co máš v úmyslu s nimi udělat, až je budeš mít?“

Pečlivě ovládala svůj hlas, ale on v něm zaslechl strach. Nic po něm však nežádala, protože ze zkušenosti věděla, že

nejlepší cesta, jak ho proti něčemu popudit, je nutit ho k tomu. Když čekala na odpověď, zdály se její modré oči ve svitu lampy velice hluboké.

„Nic. Zavřu je a pošlu zprávu Thorisinovi. On rozhodne, ne já.“

Byl připraven na výbuch, ale polekalo ho, když se její oči zalily slzami, neohrabaně ho objala a začala mu přerývaně děkovat. „Díky, oh, díky ti!“

„Co to má znamenat?“ řekl, vzal ji za ramena a oddálil ji od sebe na délku paží, aby jí viděl do tváře. „Myslela sis, zeje vlastnoručně zabiju?“

„Jak jsem mohla vědět? Potom, co jsi řekl v táboře po bitvě, kde —“ Nechtěla, aby viděl její spokojenost nad tím, co se tehdy stalo, proto od něj rychle ustoupila. „Po bitvě jsem se bála, že bys mohl.“

Její pohled utkvěl na obraze svatého Nestoria na jejím malém cestovním oltáři. „Děkuji ti,“ zašeptala svatému, „za záchranu Soterica.“

Marcus ji pohládl po vlasech. „Řekl jsem to ve vzteku. To mě neomlouvá, nejsem na to pyšný. Ale nemám žaludek na řezničinu. Myslel jsem, že mě znáš lépe.“

„Taky jsem si to myslela.“ Přistoupila k němu a usmála se, když se ho její břicho dotklo zároveň s řadry. Pak její tvář opět zvažněla, když k němu vzhledla a pokoušela se číst v jeho očích. „Přece, i po tak dlouhé době, si někdy myslím, že tě vůbec neznám.“

Přivinul ji k sobě. Často míval stejný pocit a uvědomil si, že jejich nedávná izolace na tom nic nezměnila. A věděl, přesto že jí to neřekl, že zajatí vůdcové povstalců mohou sotva očekávat od Thorisina Gavra nějakou milost. Soterice nebyl zdaleka zachráněn.

Vzkaz byl psán latinsky: „Máme tvá zavazadla. Přijdeme za tři dny.“ Marcus si všiml, že římské „d“ bylo nahrazeno videsským ekvivalentem. Impérium je všechny zvolna pohlcovalo.

Třetího dne ráno khatrišský posel oznámil tribunovi, že oddíl se nachází pár hodin pochodu od Garsavry. „Dobrá,“ vydechl s úlevou. Takže Yavlak dodržel dohodu — jedna starost z krku.

Aby zastrašil ostrovarny, kteří stále ještě drželi svou

(vrz. Marcus vyrazil na cestu s většinou svého vojska. V láboře ponechal jen malý odřad, aby ho střežil proti možným výpadům. Muži z Vévodství je sledovali ze svých valů, navršených z hlíny. Tribun si pomyslel, že brzy tak jako tak vyhladoví. Bylo dost času na to, vypořádat se s nimi.

I v této malé vzdálenosti od Garsavry se terén začínal prudce zvedat k centrální plamně. Arandos, v nížinách pomalý a klidný, se zde řítí dolů peřejemi. Veliké balvany se téměř ztrácely v kypící bílé pění. Ze severu přitékala Eriza, největší přítok Arandosy. Garsavra ležela na jejich soutoku.

Scaurův průvodce se držel jižního břehu Arandosy, což ho vůbec nepřekvapovalo. Na planině byly řeky v létě jediným zdrojem vody.

Vpředu uviděl prach, do šíře rozprostřené mračno, které znamenalo pochodující pěchotu — lehká jízda by zvedala prach ve vysokých, rovných sloupech. Vyměnil si úsměv s khatrišským zvědem, který zvedl palec v gestu, které Pakhymerovi lidé odkoukali od Římanů.

Pak Marcus rozeznal pochodující čtverec legionářů, chráněný na křídlech khatrišskými lučištníky pro případ nenadálého útoku — nebo pokusu Namdaleňanů o útěk, pokud by se někomu z nich podařilo prorazit ven ze čtverce legionářů.

Junius Blaesus pozdravil tribuna s výrazem člověka, který se právě zbavil těžkého břemene. „Tady jsou, veliteli, všichni, které Yavlak nechal naživu: tři sta sedmáct. Dvacet jedna jich zemřelo cestou. Byli těžce zranění, hm, a nezdálo se, že by pro ně Yezdové moc udělali. Přesto jsem je nechtěl nechat tam,“ skončil znepokojeně.

„Udělal jsi dobře,“ ujistil ho Marcus a pozoroval, jak se jeho široká sedláčka tvář rozzářila.

Tribun si mlčky prohlížel Namdaleňany. Zdaleka se nepodobali těm pyšným, sebevědomým vojákům, kteří se vypravili, aby odtrhli západní území od Impéria. Neupravené vousy pokrývaly jejich ztrhané tváře. Většina šla nachýlena kupředu, jako by vzpřímený postoj vyžadoval více sil, než měli. Skoro všichni kulhali, někteří následkem zranění, ostatní proto, že jim Yezdové ukradli boty a nechali jim jen řadry, kterými si obalili nohy. Na sobě měli pouze cáry pláště a kalhot — stejně jako boty, i jejich drátěné košile se staly kořistí nomádů. Jejich oči byly prázdné a nevšímavé, když těžce kráčeli kolem.

Tak toto je vítězství, pomyslel si Scaurus. Připadal si jako velitel jedné z Crossových požárních kohort v Římě, vydělávající na neštěstí ostatních a lacino skupující jejich majetek.

Tu a tam v šedivém davu zajatců vynikla nějaká tvář. Černý knír Mertika Zigabena se dal lehce rozeznat v tlačenci čerstvých, ježatých plnovousů. Stejně tak i jeho výraz absolutního zoufalství působil bolestným dojmem i na tomto pozadí všeobecného neštěstí. Nezvedl hlavu, když Marcus zavolal jeho jméno. Vedle něj kráčel Drax s krátkou rezavou bradkou. Levou paží měl velký hrabě ve špinavé pásce. Nestydl se setkat očima se Scaurem a jeho pohled byl stejně nevyzpytatelný jako vždy.

Ne všichni Namdaleňané zapomněli, že jsou muži. Starý Fayard, který byl příslušníkem Hemondovy škadrony, když Marcus přišel do Videssosu, pochodoval, zatímco vojáci kolem něj se belhali. Rázně tribuna pozdravil a doprovodil to pokrčením ramen, jako by chtěl říci, že si myslel, že se opět setkají, ale ne takto.

I Soterice kráčel vzpřímeně jako lanko olovnice. Podle le ztrnulé vzpřímenosti ho Marcus rozeznal, protože plnovous a vychrtlost přidaly jeho vzhledu na věku, takže se zdál být starší než tribun, ačkoli mu ve skutečnosti ještě nebylo třicet. Napůl zhojená jizva přetínala jeho čelo. Díval se na svého švagra jako vlk v pasti. Scaurus ani nic jiného neočekával.

„Zrádce!“ vykřikl Soterice a tribun nepochyboval, koho tím mínil. Divné slovo, pomyslel si, po bóji u řeky Sanga-rios. Ale Helvisin bratr byl natolik přesvědčen o oprávněnosti své věci, že byl slepý ke všemu ostatnímu. Něco z toho v sobě má i Helvis. Ale ne tolik, pomyslel si vděčně.

Obrátil se ke Styppovi a řekl: „Udělej pro ně, co se dá.“ Ne všechna zranění pocházela z bitvy. Někteří ostrované nesli stopy biče nebo něčeho ještě horšího.

Kněz—léčitel se netvářil nijak potěšen. „Žádáš po mě příliš mnoho,“ řekl a Scaurus měl pocit, jako by slyšel Gorgida. „Mnoho těch ran nevyléčím, protože dlouho hnísaly. A stejně jsou to heretici a nepřátelé.“

„Kdysi bojovali za Impérium,“ poukázal Marcus, „a mnozí z nich budou bojovat znovu, s tvou pomocí.“ Styppes se na něj nevraživě podíval. Marcus se chtěl pít dál, ale zjistil, že mluví do knězových zad. Styppes se už prodíral mezi Blaesovými muži ke zraněným Namdalencům.

Gaius Philippus potlačoval úsměv. „Co je to s ním? Musí vždycky chvíli vrčet, než se pustí do práce?“

„Zato ty mluvíš jemně. Bohové pomozte legionáři, který něco udělá špatně a přijde ti do cesty,“ řekl Scaurus. Veterán se jen zašklebil.

Schylovalo se k večera, když legionáři a jejich zajatci došli do Garsavry. Scaurus je znovu vedl okolo namdalenské tvrze — skrytá pohružka, že by se muži z Vévodství v jeho nikou mohli stát rukojmími za kapitulaci tvrze. Zapůsobilo to méně, než doufal. Zdravější zajatci spustili radostný pokřik, když uviděli, že tvrz je stále v rukou Namdaleňanů, a bojovníci na valech jejich pokřik opětovali.

Soteric pohlédl na Marca s ironickým triumfem.

Tribun prošel se svým vojskem a zajatci hlavní ulicí na tržiště, aby poskytl obyvatelům náležité divadlo. Ani to se nesetkalo s plným úspěchem. Garsavrané neměli podobné podívané v takové oblibě, jako jejich znudění bratránci v hlavním městě. Chodníky byly téměř prázdné, když legionáři pochodovali od lázní k rezidenci místního preláta, žluté štukované budově s kopulí, stejně rozlehlé a skvělé jako guvernéřův palác. V dusotu okovaných bot se ztrácela řídká sprška potlesku několika málo přihlížejících. Většina obyvatelstva celé představení ignorovala a Zabývala se svými záležitostmi.

Ale to neznamenalo, že by Garsavrané nevěnovali pozornost příchodu namdalenských zajatců. Atmosféra města ztěžkla jako člověk po silné dávce beladony a propukly pouliční srážky. Jedna strana chtěla ostrované lynčovat na místě. Ke svému znechucení Marcus shledal, že k ní nepatří jen ti, kteří Namdaleňany nenávidí, ale rovněž někteří z těch, kteří s nimi kolaborovali, když ovládali Garsavru, a nyní si chtějí zajistit, aby podrobnosti o jejich tajné úmluvě nikdy nevyšly najevo.

„Ti by právě tak rádi pracovali pro Yavlaka,“ řekl znechuceně.

„Ovšem. Musíme dohlédnout, aby k tomu nikdy nedostali příležitost,“ odpověděl Gaius Philippus klidně. Byl příliš cynický, než aby ho nějak rozčilil další důkaz lidské ničemnosti.

Ale na každého muže připraveného opékat ostrované na pomalém ohni tu existoval další, který je chtěl osvobodit a /novu rozpoutat povstání. Marcus začal litovat, že neoblčení muže z Vévodství v jejich tvrzi bez ohledu na to, kolik vojáků a času by to stálo. Byl si jist, že čas od času proklouzl do města — v neopevňené Garsavře se tomu nedalo zabránit. A jejich přítomnost stále připomínala Garsavranům krátké období jejich vlády. Na každém třetím domovním průčelí bylo černě načmáráno: „Protektor Drax.“

Tribun dělal všechno pro to, aby mohl své zajatce co nejdříve odeslat na východ. Doufal, že jakmile bude většina z nich pryč, zmatky a nepokoje ustanou. Potřeboval také ukázat obyvatelstvu, že sami ostrované uznali nadvládu Impéria. Obřad, který k tomu připravil, čerpal jak z videsské, tak z římské tradice.

Uprostřed tržiště narazil zvisle do země dvě kopí a nahore přes ně přičině položit třetí, o něco níže, než je hlava dospělého muže, takže vznikla jakási malá brána. Na její vrcholek dal zavěsit obraz Thorisina Gavra. Pak před tímto výtvorem nechal shromáždit zajatce ve skupinách po deseti, s výjimkou Draxe, jeho důstojníků a nešťastného Mertika Zigabena. Mezi nimi a přihlížejícími Garsavry stáli legionáři s tasenými meči a khatrišti lučištníci.

„Jakmile se skloníte, abyste prošli touhle věcí,“ řekl Scaurus zajatcům — a davu, „podrobujete se tím právoplatnému Samovládcí Videssanů Thorisinu Gavrovi.“

Jedna skupina za druhou procházela pod římskými kopími a obrazem Imperátora. Na drahé straně jha stál Styppes a svolával nejstrašlivější prokletí na jejich hlavy i na hlavy jejich rodin a kmenů, pokud by ještě někdy zvedli válku proti Impériu nebo třeba jen nečinně přihlíželi, kdyby o takové válce mluvil někdo jiný. A skupina za skupinou přísahala: „Na to vsázíme své duše.“ Kněz se při této formulaci mračil, ale Marcus byl potěšen. Namdaleňané budou spíše dodržovat přísahu, která odpovídá jejich zvykům, než takovou, kterou by jim vnutili císařští. Rituál úspěšně pokračoval. Pod jhem prošly už zhruba dvě třetiny Namdaleňanů. Pak se Styppes uprostřed svých tirád zapotácel a upadl. Protože si během celého obřadu notně přihýbal z měchu s vínem, byl Marcus spíš rozmrzelý než znepokojený. Nastalo krátké zdržení. Několik Římanů odtáhlo Styppa stranou, zatímco další spěchali pro preláta z Garsavry, bělovousého přívětivého starce jménem La-vros.

Marcus zachránil psaný text přísahy, který vypadl Styppovi. Lavros si ho rychle přečetl, pak přikývl a začal od začátku u čekající skupiny ostrovanů, která se smála a žertovala mezi sebou. Fayard, který v ní náhodou byl, hlasitě zvolal:

„Důstojnosti, my už jsme toho kousek slyšeli!“, „Pochybuji, že vám bude na škodu, když si to vyslechnete ještě jednou,“ řekl Lavros klidně a pokračoval. Namdaleňané složili přísahu a obřad pokračoval.

Namdalenské zajatce, které Scaurus odeslal do hlavního města, doprovázelo třicet Khatrišanů. Nebylo to ani tak proto, aby jim zabránili v útěku, jako spíš na jejich ochranu proti dobrovolníkům Rase Simokatta. Namdaleňané, kteří se pohybovali po venkově neozbrojení nebo v malých skupinách, si nemohli být jisti životem.

I tak Scaurus často přemýšlel o Bailiho hněvivém výbuchu tenkrát v kopcích. Ostrované byli poraženi, ale partyzánská válka neustávala. Každý problém má STOJ čas, řekl si Scaurus, cituje Laona Pakhymera.

Baili a jeho důstojníci představovali problém sám o sobě. Marcus je neposlal na východ společně s prostými vojáky, protože nechtěl riskovat, že by cestou utekli. Na svobodě by byli příliš nebezpeční. Uvěznil je v guvernéřově rezidenci a čekal, jak o jejich osudu rozhodne Thorisin. Ani to nebylo ideální řešení, protože jakmile si

Garsavrané všimli, že jsou ve městě, vypukly nové nepokoje. I mezi zajatci byly spory. Mertikes Zigabenos poslal Scaurovi žádost, aby byl ubytován odděleně od Namdaleňanů, kteří z něj proti jeho vůli udělali Imperátora. Tribun mu vyhověl. Měl mnohem větší pochopení pro Zigabena, než například pro Draxe nebo Soterica. Jediný namdalenský vůdce, který vzbuzoval jeho lítost, byl Turgot ze Sotevagu, který přišel málem o rozum starostí o svou milenkou Mavii. Scaurus si ji pamatoval z hlavního města, krásnou plavovlasou dívku, o více než polovinu mladší než Turgot. Společně s ostatními ženami ostrovanů zůstala v Garsavře, když vytáhli na západ proti Yezdům, a, jak se Marcus domníval, pravděpodobně uprchla, když přišly zprávy o jejich porážce. I to, jak viděl u Maraghy, patřilo k životu žoldnéře. Ale Turgot to tak nebral. Zapisoval se, že mu slíbila, že na něj bude čekat.

Po týdnů Draxovi došla trpělivost. „A jakou mají takové sliby cenu?“ řekl vztekle. Když se o tom dověděl, pomyslel si Marcus, že tato poznámka odhaluje víc z Draxovy povahy, než jeho obvykle sebejistá fasáda. Uvěznění nepatřilo k obvyklým římským trestům. Římané dávali přednost tělesným trestům, pokutám nebo vyhnanství. Jako nezkušení žalárníci na to Římané doplatili. Jednoho rána probudil Scaura vyděšený strážný a ohlásil mu, že Zigabenova cela je prázdná.

„Mor na něho!“ zaklel tribun a vyskočil ze své žíněnky. Helvis něco ospale zamumlala, když si přes sebe přehazoval plášť, a pak zděšeně vyskočila, když začal volat buccinátora, aby vyhlásil poplach. Když se Dosti rozplakal, byl už Marcus na via principalis a organizoval pátrací skupiny.

Procházet Garsavru dům od domu, to byl úkol, který byl předem odsouzen k nezdaru, uvědomoval si sklíčeně. Ani když legionáři uprchlíka celkem rychle objevili, nijak ho to nepotěšilo. Zigabenos klečel na kolenou před Phosovým oltářem v hlavním chrámu, který byl zároveň příbytkem preláta. Pevně svíraje svatý stolec, nedobrovolný Samovládce plakal.

„Azyl! Azyl!“ křičel, jak nejhlasitěji dovedl.

Tribun našel římskou hlídku nejistě postávat u dveří chrámu. Okolo se tísnili místní obyvatelé a bylo jasné, že si nepřejí, aby byl Zigabenos násilím vyvlečen z chrámu. Ani legionáři nepůsobili dojmem, že mají chuť to udělat. Někteří z nich vyznávali Phose už od svého příchodu do Impéria — a chrámy jako útočiště uprchlíků existovaly i v Římě.

Rozespálý Lavros přišel zároveň s Marcem. Postavil se do dveří, aby zabránil tribunovi ve vstupu. Přezehl se Phosovým znamením a řekl hlasitě: „Nemůžeš odvést toho muže proti jeho vůli. Požádal o azyl dobrého boha.“, Rostoucí dav zahlučel na jeho podporu a začal se tlačit kupředu navzdory římským mečům.

„Mohu alespoň vstoupit sám a promluvit s ním?“ zeptal se Scaurus.

Jeho mírná odpověď Lavra překvapila. Kněz si pohladil dlaní oholenou hlavu a chvíli uvažoval. „Odložíš své zbraně?“ zeptal se.

Marcus zaváhal. Nelíbilo se mu pomyšlení na odloučení se od svého kouzelného galského meče, ale pak řekl: „Ano,“ a odepjal meč a dyku. Podal je veliteli stráže, solidnímu vojákovi jménem Aulus Florus. „Dej na ně pozor,“ řekl. Florus přikývl.

Když Lavros ustoupil stranou, aby tribun mohl projít, zašeptal: „A k čemu to všechno bude?“ Marcus pokrčil rameny a zaslechl závan smíchu, když vstupoval do chrámu.

Chrám byl postaven obdobným způsobem jako všechny Phosovy svatyně, s oltářem ve středu pod kopulí a sedadly ve čtyřech kvadrantech. Mozaika na kopuli byla ubohou kopií té, která zdobila Nejvyšší chrám v hlavním městě. Phos zde byl zobrazen jako přísný soudce — nikoli však děsivá — duchovní osobnost, která vzbuzovala v každém člověku pochyby o vlastní ceně.

Říman pocítil slabý záchvěv neklidu, když kráčet uličkou. Kdyby byl Zigabenos ozbrojen... Ale videsský důstojník ještě pevněji sevřel oltář a stále volal: „Azyl! Ve jménu Phose, žádám azyl!“

„To jsem jen já, Mertiku,“ řekl Marcus. Napřáhl ruce, aby ukázal, že jsou prázdné. „Můžeme si promluvit?“

V mihotavém světle svíček vypadaly Zigabenovy oči vystrašeně. „Mám říct ano, když mě odvedeš katům? Proč bych měl ulehčovat tvému svědomí?“ Veterán imperiální politiky znal obvyklý osud neúspěšných rebelů.

Marcus jen mlčky vyčkával. Zigabenovi unikl bolestný vzdech. Jeho ramena se nachýlila, když z tribunova mlčení poznal, jak beznadějná je jeho situace. „Bud“ proklet, cizince,“ řekl nakonec vyprahlým hlasem. „K čemu je ta fraška? Hlad a žízeň mě stejně brzy donutí vyjít ven. Tak tady mě máš, a dělej si se mnou co chceš.“ Pustil se oltáře a Scaurus zahlédl na leštěném dřevě kapičky potu.

Pohled na bystrého Zigabena takto ustupujícího osudu zabolet tribuna u srdce. Vybuchl: „Ale musel jsi mít nějaký plán, když jsi sem utíkal!“

„To jsem měl,“ řekl Videssan s hořkým úsměvem. „Chtěl jsem se vzdát svých vlasů a stát se mnichem. I císař by si třikrát rozmyslel poslat své katy za mužem, zaslíbeným Phosovi. Ale příliš jsem pospíchal — ve svatyni nikdo nebyl, aby přijal mé zaslíbení. Ztracení ospalí lenoši! A teď jsi tady ty. Vždycky jsem věděl, že jsi dobrý voják, Scaure. Škoda, že jsem se nemýlil.“

Marcus poklonu nezaslechl, právě volal Lavra. Kněz k němu přispěchal. „Doufám, že se mi nebudeš snažit namluvit, že tento prosebník změnil svůj názor —“

„Ale já jsem ho změnil, důstojný pane,“ začal Zigabenos.

„Ale kdepak,“ řekl Scaurus. „Ať je to tak, jak si přeje. Svolej lidi a řekni jim, že muž, který byl přinucen hrát roli Samovládce, nyní činí pokání za to, co musel udělat, a obleče si roucho prostého mnicha.“

Lavros i Mertikes Zigabenos na něho zírali, jeden s úctou, druhý užasle. Kněz se Scaurovi hluboce uklonil a spěchal uličkou, volaje na dav venku. „Ty mě necháš?“ zašeptal Zigabenos, stále ještě nevěřící.

„Proč ne? Jak lépe odejít z politiky pro dobro ostatních?“

„Thorisin ti za to nepoděkuje.“

„Tak ať se podívá na sebe. Jestli on nechal obléknout modré roucho Ortaia Sphrantzeta po tom všem, co mu udělal, nemělo by mu vadit, že jsi zůstal naživu ty. Sloužil jsi mu dobře, dokud ti nepadla osudová šestka.“,

„Hodil jsem své vlastní „démony“, když jsem příliš věřil Namdaleňanům.“

„Stejně jako Thorisin,“ poznamenal tribun a Zigabenos se usmál, poprvé od okamžiku, kdy ho Scaurus vyplatil z yezdského zajetí.

Pak už neměli příležitost k rozhovoru. Chrám se začal rychle plnit štěbetajícími Garsavraný. Scaurus se posadil do první řady a zanechal Zigabena samotného před oltářem. Ve svém potřhaném plášti vypadal vedle nastrojených kněží zvlášť uboze.

Lavros na několik minut zmizel. Když se vrátil, přinášel veliké nůžky a lesknoucí se břitvu. Následoval ho jiný kněz. snědý urostlý muž, nesoucí nezdobené modré roucho a posvátné Phosovy texty, napsané na červené kůži. Když přišli ke svatému stolci uprostřed svatyně, obyvatelé města ztichli.

Zigabenos se sklonil před Lavrem. Nůžky zacvakaly a jeho bohaté, černé vlasy začaly padat na zem. Když mu na hlavě zbylo pouze strniště, Lavros použil břitvu. Zigabenova hlava zasvítla v matném světle a zdála se mnohem světlejší než jeho ošlehaná, opálená tvář.

Druhý kněz před ním přidržel posvátný svitek a řekl formálně: „Pohlédni na zákon, podle něhož budeš žít, jestli se tak rozhodneš. Jestli cítíš v srdci, že ho dokážeš zachovávat, vstup mezi nás. Jestli ne, řekni to teď.“

Hlavu stále skloněnou, Zigabenos zamumlal: „Budu ho zachovávat.“ Kněz se ho zeptal ještě dvakrát, pokaždé hlasitěji. Po posledním opakování se mu kněz uklonil, podal svitek Lavrovi a oblékl Zigabenovi mnišské roucho se slovy:

„Jako toto roucho barvy Phosovy modři zakrývá Ivé nahé tělo, tak nechť jeho spravedlnost obejmě tvé srdce a ochrání ho od všeho zla.“

„Tak ať se stane,“ zašeptal Zigabenos a Garsavrané opakovali jeho slova.

Lavros se chvíli tiše modlil. Pak řekl: „Bratře Mertiku, uvedeš toto shromáždění do Phosova ^znání víry?“

„Mohu?“ řekl Zigabenos — ne, Mertikes, pomyslel si

Scaurus, protože videsšti mniši se vzdávali svého příjmení. V jeho hlasu zazněla opravdová vděčnost. Tribun ještě nepotkal Videssana, který by bral víru na lehkou váhu. Na Mertika byl zvláštní pohled, jak tam stál před oltářem v prostém modrém rouchu a se stružkou krve na čerstvě oholené hlavě v místě, kde břitva příliš přitlačila. Ale i nevěřící Scaurus byl pohnut, když uslyšel z jeho úst pradávne vyznání víry: „Žehnáme ti, Phosi, náš Pane, protože tvá mysl je dobrá a spravedlivá. Děkujeme ti, náš milostivý ochránce, za to že vždy bdíš, abychom obstáli v těžké zkoušce, již představuje náš život.“

„Ámen,“ dokončili Garsavrané a Marcus se přistihl, že lo opakuje s nimi. Lavros řekl: „Tato bohoslužba je skončena.“ Dav se začal tlačit ven. Mertikes přistoupil ke Scaurovi a stiskl mu ruku. Pak k nim přistoupil Lavros a řekl jemně: „Pojď se mnou, bratře, a já tě uvedu do kláštera a představím tě tvým novým druhům.“ Se vztyčenou hlavou a neohlížeje se ho nový mnich následoval.

Tato krize se vyřešila celkem v klidu, ale také byla celkem okrajová v porovnání s otázkou zajatých namdalenských pánů. Pouhý týden poté, co se ze Zigabena stal bratr Mertikes, zaútočila lůza na guvernerský palác a pokusila se osvobodit Draxe a jeho lidi. Legionáři museli použít chladné oceli, a na místě zůstalo ležet přes dvacet mrtvých. Přitom zahynuli i dva legionáři, a od té chvíle se legionáři nemohli vypravit do ulic jinak, než ve skupinách. Třetího večera zaútočili místní obyvatelé znovu. Tentokrát byl Marcus na ně připravený. Khatrišští lučištníci na střeše zlomili útok, dříve, než vlastně začal, a nikdo z Římanů nebyl zraněn.

Přesto bylo Marcovi jasné, že takhle to dál nepůjde. Neustálé podněcování ze strany města, a navíc hlídat Yavlaka. A drzost ostrovanů navíc. Soterice řekl: „Můj drahý švagre, párkrát jsem se setkal se svou setřou, ale nikdy jsi jí nedovolil návštěvu.“

A Baili se zachechtal. „Potíš se, co? Já doufám, že takhle vyschne tvoje zdechlina.“ Zdálo se, že Draxův důstojník už zapomněl na selské dobrovolníky.

Velký hrabě sám mlčel.

Tribun přikývl: „Dobře, potím se. A nemám v úmyslu probdít další noc. A tak, pánové,“ pohlédl na ně, „musím s vámi něco udělat. Nejlepší by bylo vystavit na tržišti vaše hlavy, naražené na kopí.“

„Ty čubčí synu,“ vykřikl Soterice.

Drax se uklonil:

„Neměl bys říkat takové věci i když je máš v plánu,“ řekl.

„Udělám, co musím udělat,“ odpověděl Marcus a obdivoval Draxův klid. „Pravda, já bych to nedělal. Je na Thorisinovi, aby posoudil, co zasluhujete. Ale já nedovolím té sebrance tady, aby vás osvobodila. Na to jste příliš nebezpeční pro Impérium.“ Drax zvolna přikývl, jako na potvrzení toho.

„No a, co tedy uděláš,“ zeptal se Soterice zachmuřeně.

„Nechám vám holé životy, pokud si to přejete. Chcete?“ Tribun vyčkával.

Když Namdaleňané pochopili jeho otázku, zvolna přikývl, Turgot jako poslední. „Tak dobře...“

„S tím divadlem jsi měl dobrý nápad,“ řekl Caius Philippus koutkem úst. „Ti parchanti tady si moc rozmyslí znovu si zahrávat.“ Čtvercový šik legionářů v plné zbroji stál uprostřed tržiště. Legionáři měli oštěpy zapřené o zem a netečně pozorovali nepřátelský dav okolo. Čerstvý vítr povlával jejich pláště.

„Jsem rád, že nám přeje počasí,“ řekl Marcus. Severní vítr zpravidla přinášel déšť nebo sníh. Tribun byl rád, že slojí poblíž malého ohniště uprostřed římského čtverce — dokud ho jiskry nespálily na noze. Zaklel a smetl je.

Rohy buccinatorů zatroubily a všechny hlavy se otočily k manipulu, který právě vcházel s tasenými meči na tržiště. V jeho středu se jasně rýsovaly postavy Draxe, Bailiho, Soterice a Turgota, převyšující své strážce.

Marcus pohlédl na Ansfrita, velitele namdalenské tvrze, kterému udělil propustku k tomuto divadlu. Ansfrit vypadal, jakoby se chtěl pokusit zajatce zachránit, ale obava ze Scaurových těžce ozbrojených mužů stačila, aby Garsavrané pustili z hlavy podobné nápady.

Manipul vstoupil do uzavřeného čtverce. Legionáři předvedli své vězně před tribuna. V jejich čele kráčel Zeprin Červený. Mohutný Halog působil impozantně ve vyleštěném krunýři císařské gardy, čerstvě pozlaceném pro tuto příležitost. Pozdravil vztyčenou pravici v římském stylu. „Pohledte na zrádce!“ vykřikl hromovým basem, který se rozlehl po celém tržišti.

Bosí, chvějící se zimou v šedých plátěných tunikách, pěsti nervózně zaťaté, očekávali ostrované rozsudek. Ticho se protahovalo. Pak se dav Garsavranů rozdělil. Jako kdyby uhýbali před nákazou, vytvářeli uličku, kterou kráčela osamělá postava. Stejně jako spartánští hoplité ve světě, který Marcus znal, i videsští kati se oblékali červeně, aby na jejich oděvu nebyly tak patrné skvrny od krve.

V davu byli i Yezdové. Tribun si všiml, s jakým obdivem sledují vysokou, hranatou postavu kata. No ovšem, tohle se jim líbí, pomyslel si znechuceně.

Nedalo se však nic dělat — musel pokračovat v divadle, které sám zaranžoval. „Slyšte mne, občané Garsavry,“ řekl. S tímto proslovem mu Styppes pomohl velice ochotně. „Jako zrádci a rebelové proti Jeho Císařskému Veličenstvu Thorisinu Gavrovi, Samovládcí Videssanů, nezasluhují tito ničemové nic jiného než smrt. Pouze mé milosrdenství je tohoto osudu ušetřilo.“ Ale když se jeho posluchači při těchto slovech trochu uvolnili, Marcus neúprosně pokračoval: „Ale na znamení zrady, které se dopustili na Impériu, a pro výstrahu všem ostatním, kteří by byli takoví blázni, že by přemýšleli o vzpouře, nechť vyhasne světlo jejich očí a poznají Skotovu věčnou tmou.“ Z hlediska Videssanů takový trest znamenal milosrdenství, protože v něm nebyla obsažena smrt.

Rostoucí nesouhlasné mumlání v davu překonalo možné Ansfritovy naděje. Garsavrané se začali tlačit kupředu, ale římský šik se naježil oštěpy a příboj davu zase opadl.

Uvnitř čtverce se začali Namdaleňané zmlát jako lapená zvířata. „Oslepený?“ řval Drax. „To raději zemřu!“ Ostrované se vrhli na své strážce a v panické hrůze se jim podařilo na okamžik se osvobodit. Ale pak je legionáři srazili k zemi a odtrhli jim ruce, kterými se marně snažili chránit své oči.

Kat vložil do ohně zašpičatělý železný hák a pobrukoval si přitom Phosovu hymnu. Několikrát svůj nástroj zvedl, aby prozkoumal jeho barvu. Konečně spokojeně zabručel a obrátil se k Marcovi. „Kdo bude první?“

„Jak chceš.“

„Tak teda ty.“ Nejblíže katovi byl náhodou Baili. „Pokus se přitom nehýbat. Tak to pro tebe bude lehčí,“ řekl kat.

„Lehčí,“ ušklíbl se Baili a pot mu stékal po tváři. Pak rozžhavené železo kleslo jednou, dvakrát. A tvrdý bojovník křičel. Vzduch naplnila vůně spáleného masa.

Pak přišel na řadu Turgot a Drax, a nakonec Soterie, proklínající Marca těmi nejstrašlivějšími kletbami. „Můžeš si za to sám,“ řekl tiše tribun. Pach spáleného masa byl nyní tak silný, jako kdyby nepořádná hospodyně zapomněla na ohništi vepřovou kýtu.

Legionáři pomohli svým nařikajícím vězňům vstát a ovinuli jim kolem tváří černé roušky, snad aby zakryli dílo rozžhaveného železa. „Ukažte je občanům,“ nařídil Scaurus. „Ukažte jim, jak zaplatili za zradu svého právoplatného císaře.“ Doposud jednolitý šik legionářů utvořil úzké průchody, aby se obyvatelstvo mohlo jít podívat.

„A teď je odvedte,“ řekl tribun. Ani ruka se nezvedla, aby tomu zabránila.

„Ansfríte,“ zvolal tribun. Velitel namdalenské tvrže přistoupil a v jeho pobledlé tváři spolu zápolily vztek a strach.

„Vzdej se do dvaceti čtyř hodin. Protože jestli tvůj odpor překonáme násilím — a ty víš, že se to stane — čeká všechny tvé muže stejný osud, který potkal ty darebáky tady. Když se vzdáš hněd, zaručím vám bezpečí.“

„Myslel jsem, že jsi lepší než ti videsští řezníci. Ale zdá se, že pes překonal svého pána.“

„Možná,“ pokrčil tribun netrpělivě rameny. „Hodláš se vzdát, nebo bude mít práci tento člověk,“ pokynul hlavou k červeně oděnému katovi.

Namdaleňan chvíli uvažoval. „Tak dobře, máš to mít,“ řekl posléze vztekle. Gaius Philippus pochvalně přikývl a Marcus se poprvé po mnoha dnech usmál. Další problém byl vyřešen.

Druidské znaky na čepeli jeho meče zazářily, jako kdyby vnímaly přítomnost cizího kouzla, ale meč byl v pochvě a Scaurus jeho signál nepostřehl.

V té chvíli daleko na severu ležel Avshar vedle černé figuríny Skota, kterou používal k soustředění svých temných sil. Mocnější než kterýkoli enárl, dokázal svou vizí obsáhnout step i posledního rybáře na moři. Magická síla Scaurova meče mu tvořila vodítko.

„Tak dobře, můj sladký nepříteli,“ zašeptal, ačkoli tam nebyl nikdo, kdo by ho mohl slyšet. „Krásný žert. Ale možná najdu lepší.“

Zprávy putují rychleji než lidé. Když se Scaurus vrátil do tábora, uvítala ho Helvis s křikem a nářkem. „Ty zvíře! Horší než zvíře — hnusný surový vrah!“ „Tvář měla mrtvolně bílou, pouze na lících měla červené skvrny.“

Legionáři a jejich ženy předstírali, že neslyší tuto hádku privilegovaných. Kdyby se hádal se ženou prostý voják, rychle by se seběhli.

Uchopil Helvis za loket a pokusil se ji nasměrovat zpátky do stanu. „Neječ na mě,“ řekl varovně. „Nechal jsem je naživu, a to je víc, než zasluhují.“

Prudce se otočila. „Naživu? Co je to za život, sedět v koutě tržiště s otlučenou miskou v rukou a žebrat o měďáky? Můj bratr —“

Oči se jí zalily slzami. Tribunovi se ji podařilo dovést do stanu, pryč od dotěrných zraků v táboře. Malric si někde hrál. Dostí, klímající ve své kolébce, se probudil a začal plakat. Marcus se pokusil Helvis uklidnit. „Tohle je zbytečné, miláčku. Podívej, tady jsem ti přinesl dárek.“

Helvis na něho vytřeštila oči. „Copak jsem tvá děvka, abys mi nosil spropitné?“

Marcus ucítil, že rudne, a zastyděl se za svá neobratná slova. Nezvládal květnatou videsskou rétoriku. Proto řekl uše: „Podívej se sama,“ a hodil jí malý plátěný sáček.

Automaticky ho zachytila a trhnutím rozevřela tkanici. „To je ten dar?“ vykřikla zmateně. „Kousky polospálené-ho tuku?“,

„Myslel jsem, že je za něj budeš považovat,“ řekl Marcus, „když si je všichni tvoji draží ostrované — včetně tvého velkohubého bratra — přiložili na oči, když je moji vojáci povalili na zem.“

Její ústa se bez hlesu pohnula, něco, o čem tribun slyšel, že to existuje, ale nikdy by to v jejím případě nepokládal za možné. Pak zašeptala: „Nejsou slepi?“

„Ale kdepak,“ řekl Marcus, „ačkoli Turgot sebou házel a tak má popálené víčko, chudák. Dobrý vtip, nemyslíš?“ pokračoval. „Všechny nepokoje a spiknutí ve městě tím skončily, a Ansfrit se vzdal, aby nedopadl jako Drax.“

Ale Helvis ho už neposlouchala. „Nejsou sie —“ zarazila se a přitiskla si ruce k ústům.

„Nic nevíš,“ řekl, opět vážný. „Nic jsi neslyšela. S výjimkou legionářů, kteří u toho byli, nikdo nic neví, a ti dostali dobře zapláceno, aby mlčeli. Rozumíš mi?“ zeptal se.

„Ano,“ řekla tak potichu, že se oba zasmáli. „Nikdy neudělám nic, nic, čím bych ohrozila Sotericovo bezpečí. A ty kuš,“ dodala, vyjímajíc Dostiho z kolébky. „Všechno je v pořádku.“

„V pořádku?“ řekl Dosti pochybovačně. Marcus ho pohladil po hlavě. Pokaždé, když ho viděl, zdálo se mu, že Dosti je nějak jiný.

„V pořádku,“ řekla Helvis.

Přejela přes celou hrací desku. „A teď hlídej císaře, no!“ řekl Viridovix a shrábl zajatého pěšáka — nemluvě o tom, že by mohl být užitečný, kdyby se vrátil zpátky do hry na Galově straně.

Seirem se znechuceně ušklíbala a zablokovala nebezpečí stříbrňákem. Ustoupil s věží z nebezpečí. Posunula vpřed další stříbrňák a dosáhla sedmé pozice na hrací desce s devětkrát devíti poli. S úsměvem minci otočila a na její opačné straně se objevilo drahokamy vykládané písmeno. „Povyšuji na zlato,“ řekla.

„Nepřipomínej mi to,“ řekl zachmuřeně. Mnohem cennějším zlatěákem teď ohrožovala současně jeho preláta i jezdce. Prelát měl pro něho větší cenu, proto s ním uhnul. To už je jako ve Videssosu, pomyslel si. Peníze za ně bojovaly v jejich stolní hře — i v cizích zemích.

Rád by věděl, jak dlouho hrací deska a figurky cestovaly s nomády. Nepochybně si je nějaký kočovník přivezl z Pristy, uchvácený jejich krásou, perleťovými čarami, oddělovacími jednotlivá pole, slonovinovými figurami a písmeny}-, vykládanými smaragdy, tyrkysy a jantarem. Ve Videssosu Gal poznal hry na hrubé kožené hrací ploše s figurkami neuměle vyřezanými z borovice. Velice je obdivoval, hlavně proto, že v nich šťastně nehrála valnou roli.

V Impériu platil jen za průměrného hráče. Tady se stal učitelem a stále měl jistý předstih před svými žáky. Avšak Seirem ho rychle dostihla. „Až moc rychle,“ zamumlal keltsky. Otočila proti němu zajatého jezdce, a to s nepříjemným důsledkem.

Vyžadovalo to ostrý útok, aby ji konečně porazil a zablokoval jejího císaře pomocí své věže, s přispěním preláta a zlatěáku, v rohu. Zamračila se, spíš zamyšleně než hněvivě. „No ano, vidím to,“ řekla. „UdělaFs chybu, když jsi tímto útokem oslabil svou obranu. Držel's mě stranou, ale teď jsem se uvolnila a ty se nemůžeš nijak bránit.“ Gal mrzutě přikývl. Její prsty hbitě znovu rozestavily figurky. „Zkusíme to znovu? Tentokrát začínáš ty. Já si svou obranu musím promyslet.“

„Ah, zlatičko, za tu chvilku, co to hraješ, udělala jsi z toho slušné divadlo.“ Posunul pěšáka, aby tak otevřel svému prelátovi dlouhou diagonálu. Seirem se opět zamračila, když přemýšlela o své reakci.

Když mlčky sledoval její soustředění na hru, uvědomil si, jak se liší od Komitty Rhangavve. Jednou se mu podařilo ukrást celý den s Thorisinovou vulkanickou milenkou — a stolní lira byla příjemným rozptýlením mezi jednotlivými čísly. Snad se to tak patřilo, ale Kelt si nikdy neosvojil umění dvořanů s úsměvem prohrávat. V jedné hře ho Komitta porazila právem, v další zvítězil on. Jenže Komitta ho začala proklínat a pak vzala desku a figurky a mrštila jí o zeď. Už nikdy nenašel jednoho z kopiníků...

Ale tady byla Seirem, která platila cenu za úsilí, s nímž se naučila hru hrát. Její tmavé oči byly skoro nepřítomné, když uvažovala nad dalším tahem. I ona měla sladký, hluboký alt, a uměla se i klanět mužům. Komitta, příliš si vědomá svého šlechtického původu, by ji ovšem nazvala barbarkou, ne-li něčím horším. „Huh!“ otfásl se

Kelt odporem. „Ona je větší blázen a horší coura,“ řekl svým jazykem.

„Mám čekat celou noc?“ zeptala se Seirem ostře.

„Odpusť, zlatičko, myšlenky mi bloudily,“ řekl a po-hnul pěšákem, aby toho vzápětí litoval. Zatahal se za knír. „Jistě, a to byla surová myšlenka, udělat to!“

Od krbu, kde se bavila s několika jinými ženami, pohlédla na oba hráče Borane. Postřehla Viridovixův tón, kterým oslovil její dceru. Ačkoli v zásadě proti Viridovixovi nic neměla, její vztekly křik je od sebe odehnal — alespoň pro nežádoucí oči a uši.

Do stanu vkročil Targitaus a tvářil se jako sto čertů. I jemu bylo v zásadě jasné, že jeho dcera si zvolila za svého partnera ve hře Viridovika. Přesto vztekla zařval: „Zahodte ty vaše hračky!“ a proklel Borane kletbami, jimž se ona pouze zasmála. I Viridovix vstal a jen se zasmál, protože už znal náčelníkovy výbuchy vzteku.

„Kdo nám řekl „ne“ tentokrát?“ zeptal se.

„Krobyz, démoni větru ať mu nasněží do prdele! Ať jeho ovce nemají vlnu, ať vemená jeho krav zůstanou su-chá. Jak jsi nazval jeho kmen, Vridřishi, koňské zadky? Měl's pravdu,“ plivl znechuceně do ohně.

„A na co se vymlouval?“ zeptala se Seirem, aby trochu rozehnala otcův hněv

„Eh? Vůbec na nic, ten ničemný syn hada a kozy,“ řekl zuřivě Targitaus. „Prostě řekl „ne“, a podle toho, co říká Rambehišt, byl rád, že se nevrátil domů s dírou v těle.“

Viridovix se usmál na Seirem, když jí pomáhal sklízet hm. Pak řekl: „To vůbec není dobrý. Každý z těch darebáků by měl přece chápat, že je třeba zničit ty bandity, a oni se chovají jako tlupa zatracených bláznů. Ale stejně, mor ať zachvátí

Varateše. Ten darebák je příliš chytrý. Nic bych za to nedal, že zasekl své háčky do některých, co říkají „ne“.
„Myslím, že máš pravdu,“ řekl Targitaus těžce. „Jezdec, kterého jsem poslal k Anakharovi, řekl, že celý kmen se třásí strachem, když uslyšel o tažení proti psancům. Pochybuji, že nám budou něco platní, stejně jako Krobyz. U kmenů východně od Oglu máme víc štěstí. Tam ještě strach z toho čubčího syna nedosáhl. Oitošir z kmene Bílých líšek přislíbil pomoc.“

„Dost snadný slibovat,“ řekl Gal. „Důležitější bude, co udělá doopravdy. Je dost daleko, aby mohl říct: „Och, to je škoda. Dověděli jsme se o tažení příliš pozdě,“ a nikdo z nás ho nebude moci označit za lháře.“

Targitaus mrštil svou čepicí z vlčí kůže napříč stanem a spokojeně zabručel, když přistála na koženém pytlí vedle jeho lůžka. „Pravda. Měl bych ti za to poděkovat?“

Enari Lipoxais, který dosud tiše rozmělnoval v mosazném moždíři nějaké byliny, teď řekl: „Uvažujte o ocase stejně jako o hlavě.“ Videssan by řekl: „Podívejte se i na druhou stranu mince,“ napadlo Viridovika. Enari pokračoval: „Oitošir neriskuje tolik tvou nadvládou nad ním v případě, že zvítězíš, jako tví sousedé, protože je daleko. Proto se k nám pravděpodobně přidá.“

„To říkáš jako věstec?“, zeptal se Targitaus dychtivě.

„Ne, jen jako člověk, který hodně viděl,“ odpověděl Lipoxais, usmívaje se tomu jemnému rozdílu se stejným potěšením, jaké by nad takovou slovní hříčkou pocítil rodilý Videssan.

„To není špatný,“ řekl Viridovix. Od té doby, kdy přišel k Targitaovu kmenu, získal značný respekt k enariho bystrosti a chytrosti. Jen si nebyl stále jist, je-li Lipoxais skutečný muž — na rozdíl od většiny Khamort'anů si udržoval svou slušnost i v těžkých podmínkách nomádského života. Ale ať tak či tak, nic mu to neubíralo na bystrosti.

Pesimistický už svou povahou, objevil Targitaus lehce další problémy. „K čemu nám budou všichni ti spojenci, které snad seženeme. Vřídíš, jestli tvůj Avshar je tak mocný, jak říkáš? Nepomůže Varatešovým renegátům porazit nás bez ohledu na to, co uděláme?“

Kelt se kousl do rtu. Měl stejnou obavu. „Je to podivná věc, bitevní magie, určitě, a to je. Může se obrátit i proti svému původci.“ Lipoxais energicky přikývl, až se mu roztrásl brady. Kouzla se často lámala v žáru boje.

Viridovika napadla nová myšlenka. „Jistě, a to byl výborný nápad, jak si mysleli Římané. Říkali, že nikdy nic takového neviděli.“ Pak se zarazil, když si uvědomil, že jeho posluchači nemají potuchy, o čem to mluví. Targitaus stál se založenýma rukama a netrpělivě poklepal prsty o lokty.

Gal jim vysvětlil, jak legionáři vyhnali z údolí tlupu Yezdů v hrůze a děsu, když přivázali stádu dobytka k rohům otepi, ty zapálili a pohnali strachem šílicí zvířata proti nomádům. Nezamlčel ani svou vlastní roli, když jel na koni v čele stáda a sťal mečem Yezda, který nepropadl panice. „Ale ostatní chlapi utkali jako o život a ječeli jako opaněný kočky,“ dokončil spokojeně. „Museli si myslet, že se na ně řítí stádo démonů — a to si budou myslet i Va-ratešovi darebáci.“

Ale všichni Khamort'ané, dokonce i Seirem a Boraniny partnerky, na něj hleděli v hrůze. Když Targitaus sáhl po meči, Viridovix pochopil, že někde udělal chybu, ale nevěděl kde. Lipoxais připomněl náčelníkovi: „Není naší krve a nezná naše zvyky.“

Kagan se pomalu uvolnil. „Tak je to,“ řekl posléze a obrátil se k Viridovikovi: „Dobře jsi mezi nás zapadl. Zapomněl jsem, jak jsi ve skutečnosti cizí.“ Viridovix se uklonil při této domnělé pokloně, ale Targitaus pokračoval, nyní jako by mluvil s malým dítětem: „Tady na pláních oheň hlídáme.“ Gestem obsáhl nekonečné moře trávy všude kolem. „Jakmile jednou vzplane, kdo ho kdy zastaví?“

Na to Viridovix, pocházející z vlhké Galie, skutečně nepomyslel. „Omlouvám se, je mi líto.“ Ale hned ho napadlo, že ten plán by se přece jen dal použít, byť v trochu pozměněné podobě. „A co říkáte na tohle?“ řekl a seznámil je se svou novou myšlenkou.

Targitaus si chvíli hladil bradu a přemýšlel. Pak řekl: „Už jsem slyšel horší.“ To byla od něj největší pochvala.

Seirem spokojeně přikývla, jako by nic jiného nečekala.

S oběma syny po boku a rádci, shromážděnými za sebou, položil Árgahun oběma soupeřícím vyslancům klíčovou otázku: „Proč by se můj lid měl spojit s jedním z vás namísto s druhým?“

Goudeles možná očekával na úvod nějakou zdvořilostní konverzaci, protože neměl svou odpověď pohotově.

Zatímco váhal, Bogoraz z Yezdu se chopil příležitosti promluvit první. Goudeles se starostlivě svaštělým čelem naslouchal Skylitzetovu šeptanému překladu: „Protože Videssos je kráva příliš unavená a stará, aby se udržela na nohou. Když se zvíře ve tvých vlastních stádech — nechť se rozmnožují — nemůže udržet na nohou, přivážeš k němu druhé, aby mu pomohlo prodloužit život o pár dnů? Ne, ty ho porazíš hned, dokud má ještě maso na kostech. Zveme vás, abyste nám pomohli s porážkou a podělili se s námi o maso.“

Proti své vůli Gorgidas shledal, že obdivuje Bogorazův talent. Jeho argumenty byly vyjádřeny v pojmech kočovníkům důvěrně známých — a proto byly dvojnásob účinné.

Ale Goudeles, ačkoli na okamžik pozbyl iniciativu, se rychle vzpamatoval. „Bogoraz viděl zhroucení svého Makuranu.

To snad omlouvá jeho sebeklam, že k podobnému úpadku došlo i u nás. On slouží svým novým pánům dobře.“

Arigh to přeložil otce a starším kmene. „Nepřeložil tvou špičku,“ zašeptal Skylitzes, když kočovník skončil.

„Nevadí, ta byla určena pro Bogoraze,“ řekl úředník. Zásah seděl, soudě podle vzteklého pohledu yezdského vyslance.

Goudeles dokázal dobře vyhmátnout slabé místo, pomyslel si Gorgidas. Sloužit pánům, kteří se ještě v minulé generaci proháněli po stepích, bylo ponižující pro Bogoraze, který byl stejně kulturní člověk jako Videssan.

„Má věrnost patří Wulgašovi,“ řekl vyslanec, dost hlasitě, jako by o tom přesvědčoval sám sebe. Potřeboval uspět, proto znovu přešel do útoku. „Yezd je nyní mladá, silná země, naplněná energií, kterou přináší čerstvá krev. Náš čas přichází, zatímco Videssos klesá mezi stíny.“

Dizabul pyšně pohodil hlavou. Jak Bogoraz bezpochyby zamýšlel, ztotožňoval situaci Yezdu se svou vlastní. Gorgida však napadlo, jestli vyslanec nepřechytračil sám sebe. Mezi Arghunovými rádci bylo jen pár mladých mužů.

Jeden z nejstarších rádců, stařec s řídkými sněhobílými vlasy, pomalu vstal a belhal se k Bogorazovi. Diplomata se zamračil a pak pobouřeně vykřikl, když Arshauman napřáhl ruku a vytrhl mu vous z brady. Podržel ho na délku paže před svými zanícenými očima. „Čerstvá krev?“ řekl pomalu a jasně, takže mu rozuměli i Gorgidas s Goudelem. „Ten vous je stejně bílý jako můj.“ Odhodil ho na polštář.

„Sedni si, Onogone,“ řekl Arghun a znělo to spíš pobaveně nežli jako výtky. Onogon poslechl, stejně rozvázně, jako předtím povstal. Několik starších se mezi sebou tiše zasmálo. Bogoraz stěží skryl svůj vztek. Raději by snášel nadávky, než posměšky.

Gorgidas sebou trhl, když uslyšel starce mluvit. Ďábelská maska pozměnila šamanův hlas, ale Rek ho přesto poznal, když ho nyní znovu uslyšel. To byl ovšem mocný spojenec. Gorgidas se natáhl, aby se dotkl Goudelova ramena, ale písař už opět hovořil.

„Naše přítomnost zde usvědčuje ze lži Yezdovu bláznivou nestoudnost,“ řekl. „Videssos si stojí, tak jako si stál vždycky.“

Bogoraz vycenil zuby ve žraločí úsměvu. „Kagane, senilní Impérium nemá většího lháře, než je tento muž, a on to dokazuje vlastními ústy. Ukážu ti, v jakém stavu je Videssos. Tento Goudeles, když ti nabídl svůj zoufalý poplatek, zaplatil ti ve starých mincích, ne?“

„Ouvej,“ řekl Skylitzes polohlasně.

„Tak se podívej, jaké mince razí Impérium nyní, a řekni mi, jestli si stojí tak jako vždycky.“ A Bogoraz sáhl do svého měšce, vyňal minci a podal ji Arghunovi.

I na vzdálenost několika kroků Gorgidas poznal, co to bylo — „zlaták“ Ortaia Sphrantzeta, malý, tenký, špatně ražený, a natolik pokažený přídáním mědi, že byl spíš červený než zlatý.

Bogoraz si vzal minci zpět. „Nezlehčoval bych sám sebe nabídkou takového ubohého daru,“ řekl Arghunovi.

Ve stanu nastalo ticho a všichni Arshaumané se zahleděli na Goudela v očekávání, co na to řekne.

Chvilu mlčky uvažoval. Pak řekl: „To byla mince uzurpátora, povstalec, který byl poražen. Podle toho se nedá soudit.“

Neřekl Arshaumanům, že on sám následoval Ortaia, dokud Thorisin Gavras nedobyl Videssos. Jako kdyby sloužil císaři po celý život, rozvíjel dál načaté téma. „Nyní máme císaře s pevnou vůlí, schopného činit to, co je třeba pro blaho státu, jak ve válce, tak při vybírání státních příjmů.“

„Sofistika,“ ušklíbl se Bogoraz videssky. Arshaumština neznala to slovo, proto to vyjádřil drsněji: „Lže! A váš vzácný císař udělal dobře, že se naučil válčit, protože to není pouze Yezd, se kterým bojuje. Jeho placení vojáci z Namdalenu se proti němu vzbouřili a na východě bojuje se samotným Vévodstvím. Jeho síly jsou rozděleny, musí bojovat na několika frontách, zatímco my bojujeme jen proti Videssosu. Úplné vítězství bude brzy naše.“

Gorgidas, Skylitzes a Goudeles si vyměnili zděšené pohledy. Protože byli na pláních měsíce izolováni od veškerého dění, nevěděli nic o událostech v Impériu. Bogoraz měl pravděpodobně čerstvější zprávy. A soudě podle potěšení, s nímž jim tyto neblahé zvěsti sdělil, dalo se mu v tomhle věřit.

Pak musel Řek obdivovat Goudela. Ačkoli byl ořesen, úředník se rozesmál a uklonil se yezdskému vyslanci, jako by mu byl přinesl dobré zprávy. „Co je to za nesmysl?“ řekl Bogoraz podezíravě.

„Ale kdepak, vůbec ne.“ Goudeles se znovu uklonil. „Nechť tě provází dobro, neboť ačkoli jsi Yezd, osvědčil jsi odvahu Videssana a neskřýval jsi ze strachu pravdu.“

„Ty ses zbláznil.“

„Vůbec ne. Protože pokud by videsské síly nebyly rozděleny a nebojovaly proti několika nepřítelům současně, myslíš, že by Yezd proti nám obstál? Kdybychom se střetli s Yezdem samotným, vymaže naše armáda z povrchu světa i jeho jméno.“

Byl to odvážný pokus, ale Bogoraz Goudelova slova užal připomínkou skutečných událostí. „To jsme viděli u Maraghy. A teď my a Namdaleňané mezi sebou Videssos rozdrtíme.“ Udělal krouživý pohyb rukama, jako by kroutil krkem kuřeti.

Mezi Arshaumany to zašumělo. Goudeles s výrazem zvířete, zahnaného do kouta, neměl odpověď. Skylitzes byl stejně sklíčený. Gorgidas, hnán zoufalstvím, oslovil Arghuna: „Yezd je pro tebe určitě nebezpečnější přítel než Videssos.

Impérium je daleko, ale Yezd má s tvým lidem společné hranice.“

Pokud očekával stejný úspěch, jako měla jeho bajka o Sesostrisovi, mýlil se. Když byla jeho slova přeložena, kagan se rozesmál. „My Arshaumané se nebojíme Yezdů. Proč bychom měli? Vyhnali jsme je ze stepi do Yezdu. Neodváží se vrátit.“

Tato odpověď nepotěšila Bogoraze o nic víc než Řeka. Mohl mít smíšené pocity vůči svým pánům, ale nerad slyšel, když se jim někdo vysmíval.

A Skylitzes se chopil Arghunových slov jako tonoucí stébla. „Přelož mu to, Arighu,“ řekl napjatě. „Potřebuji, aby mi dobře porozuměl.“ Arighu přikyvoval. Ani jemu se nelíbilo, že Bogoraz ovládl debatu. Kdyby věc Videssanů byla poražena, utrpěl by i on, jako jejich zastávce.

„Řekni svému otci a starším kmene, že tady Gorgidas má pravdu, a Yezd ohrožuje tvůj lid dokonce už teď.“

Bogoraz, který rozuměl důstojnickově videsskému, hněvivě protestoval: „Další tlachy těchto tluchubů! Kdyby slova byli vojáky, vládli byste světu.“

„To nejsou jenom slova, Yezde! Řekni kaganovi, řekni jeho starším, proč se Yezd paktuje s khamorthskými psanci u Shaumu, když je nechce využít proti Arshaumanům. Kdo by pak byl mezi kým?“ S mrazivou přesností Skylitzes napodobil Bogorazovo gesto kroucení krkem. Videsskému důstojníkovi možná chyběla Goudelova schopnost květnaté rétoriky, ale s vojáckým instinktem postřehl, kde úder zraní.

Oči starších kmene se upřely s náhlým podezřením na Bogoraze.

„Naprostý nesmysl, vaše veličenstvo,“ řekl Arghunovi. „Další jalové tlachy, stejné jako od toho tlust'ocha tady.“

Široký rukáv jeho pláště zavlál, jak ukázal na Goudela. Mluvil tak sebejistě, jako když zasáhl Videssany zvěstí o Draxově vzpouře.

Ale Skylitzes rozšiřoval dál svůj průlom. „Jak to, že Varateš a jeho banditi pronikli letos v zimě na západ od Shaumu? To je poprvé po létech, kdy si i psanci dovolili udělat něco podobného.“

Kmen Šedého koně sídlil dost daleko od východního pomezí Shaumkiilu, takže Arghun o tomto nájezdu neslyšel.

Vyštlkl otázku směrem ke svým starším. Onogon mu odpověděl. Ve Skylitzetově ponurě tváří se mihl triumf. „Víš o tom? Slyšel to od jiného šamana, říká.“

Bogoraz zůstal neotřesen. „No a co? Renegáti, nebo co to je. kradou dobytek, který jim nepatří. To nemá nic společného s Yezdem.“

„Ne?“ Gorgidas nikdy předtím neslyšel tolik sarkasmu v jediné slabice. „Tak jak to,“ zeptal se Skylitzes, „že s těmito renegáty jezdí Avshar? Jestli Avshar není v Yezdu druhý po Wulgašovi, pak jenom proto, že je možná první.“

Nyní yezdský vyslanec zíral poněkud rozpačitě. „O tom nic nevím,“ řekl chabě.

„Přesto je to pravda,“ promluvil nyní Arigh. „To je ono, o čem jsem hovořil, otče, když jsem přijel ohlásit vyslance.“ Skylitzes přeložil Goudelovi a Gorgidovi, co Arigh řekl starším kmene o Viridovikově únosu v Pardrayánské stepi a o podílu, který v té věci sehrála Avsharova kouzla.

„Vidíš, že nemá žádné zábrany napadnout vyslance,“ doložil Goudeles, „navzdory zákonům všech národů, které uznávají osoby vyslance za posvátné.“

„Co na to můžeš říct?“ zeptal se Arghun Bogoraze. Ka-ganova tvář byla jako obvykle nepohnutá, ale jeho hlas byl přísný.

„Pouze to, že o tom nic nevím,“ opakoval yezdský vyslanec, tentokrát s větší jistotou. „Toho Avshara nebylo vidět u dvora v Mašizu už více než dva roky, od té doby, kdy sebral armádu, která získala Wulgašovi slávu u Maraghy.“ Zvedl jedno obočí v grimase dvořana. „Jsou i takoví, kteří říkají, že ho Wulgaš nijak nepostrádá. Cokoli by udělal po svém odchodu z Mašizu, nejde na účet Yezdu, nýbrž na jeho vlastní účet.“

„Kagane!“ protestoval hněvivě Skylitzes a Goudeles se teatrálně uhodil do čela. Důstojník pokračoval: „Když tvoji muži pasou stádo pět dnů cest, od tvé jurty, stále podléhají tvým rozkazům.“

Několik rádců za Arghunem souhlasně přikývalo. „Dobře řečeno,“ ozval se Onogonův tenký hlas. Ale ostatní, neschopni brát vážně hrozbu od Khamort'anů, jimiž pohrdali, zřejmě nadále přikládali větší váhu Bogorazovým argumentům. Jednání uvázlo v mrtvém bodě.

Kagan pohybem ruky oba vyslance propustil. „Je čas, abychom si promluvili mezi sebou o tom, co jsme vyslechli,“ řekl. Pozvedl obočí a dodal s mírnou ironií: „Je toho dost, o čem přemýšlet.“ Bogoraz i Videssan se navzájem ignorovali, když opouštěli jurtu. Kočí na okamžik zastavil, takže mohli sestoupit bez potíží.

Jakmile se ocitli ve své vlastní jurtě, Goudeles se vrhl s velkým výdechem úlevy na lůžko. „Propotil jsem šaty,“ postěžoval si. Služka, která sice nerozuměla jeho slovům, ale pochopila jejich tón, mu podala měch s kavassem. „Ať ti Phos požehná, má sladká,“ prohlásil a jedním douškem měch zpola vyprázdnil.

„Nech tam něco,“ ozval se Skylitzes. Když se napil, plácl úředníka po zádech. Ignoroval Goudelovo zakvílení a řekl: „Pikridie, nikdy bych si nepomyslel, že přijde den, kdy uvidím, že se zastáváš Thorisina — a že to bude vypadat, jako bys to myslel doopravdy.“

„K tomu mě donutila profesionální hrdost,“ řekl úředník. „Kdybych připustil, aby byl pouhý Makuránc lepší než já, jak bych se mohl objevit znovu v úřadě? A pokud jde o tvého vzácného Thorisina, můj tvrdohlavý příteli, kdyby mě ocenil podle zásluh, tak bych ještě teď seděl v pohodlí ve Videssosu.“

„Kdyby tě ocenil podle zásluh,“ odsekl Skylitzes, „byl bys kratší o hlavu — za tvé vyjednávání s ním během občanské války.“

„Takové drobnosti je nejlépe zapomenout,“ řekl Goudeles lehce. „Ostatně moje utrpení tady ve stepi je dostatečným trestem, to tě ujistí. Tak daleko od bezpečného centra světa se Videssos zdá jako ostrov v moři barbarů, malý, osamělý a obklopený smrtelnými nepřáteli.“

Skylitzes na něj pohlédl. „No, díky Phosovi! Opravdu ses něco naučil.“

„Jestli se vy dva na okamžik přestanete vzájemně vychalovat,“ řekl Gorgidas špičatě, „mohli byste mi poslat len měch.“

„Promiň.“ Skylitzes mu ho podal. Když se Řek napil, videsský důstojník řekl: „I ty jsi nám pomohl. Díky tobě jsem dostal nápad varovat Arghuna před Avsharovými rejdy.“

„Ano, ovšem, jistě.“ Po předchozím napětí stoupl káva ss Goudelovi rychle do hlavy. Jeho okrouhlé líce zrudly a oči nabyly skelného lesku. Kýval hlavou jako natahovací panáček. „A to podobenství s tím, jak—se—jmenoval, no. tím tvým králem s bláznivým jménem, to Bogoraze pěkně uzemnilo, to ano.“ Zahihňal se.

„Rád jsem pomohl,“ řekl Gorgidas, potěšený jejich chválou. Pak si vzpomněl na něco, co zachytil z diskuse před kaganem, a raději se o tom zmínil dřív, než to zase zapomene. „Všimli jste si, jak pohrdavě mluvil Bogoraz o Avsharovi? Jsou mezi Yezdy rozpory?“

„Na každém dvoře jsou rozpory,“ prohlásil Goudeles hlasitě.

„I kdyby tam byly, k čemu nám tady budou?“ zeptal se Skylitzes a Řek musel připustit, že neví.

„Nedělejte si s tím starosti, moji milí,“ řekl Goudeles. Jeho vybroušená větná skladba vzala za své, ale myšlení měl stále jasné. „Teď jsme dostali — máme — nápad. Rozhazovat zlato. Funguje to velice dobře, většinou.“ Znovu se zahihňal.

„Kouzelný kov, zlato.“

„To ano, pokud ovšem stejný nápad nedostane i Bogoraz,“ řekl Gorgidas. Goudeles luskl prsty, aby dal najevo, co si o tom myslí.

Koňské svaly se pružně napínaly mezi Viridovikovými stehny a kolem se zvolna posouvala nedozírná pláň. Kelt držel

otěže v levé ruce. Jeho pravice svírala jílec meče. Snažil se kontrolovat všechny směry současně. Jet do války na koni, třeba i v takové průzkumné skupině, jako byla ta jejich, to bylo pro něj něco nového. Byl zvyklý bojovat pěšky. I nekonečná, plochá rozloha stepi ho skličovala. Obrátil se na Batbaiana, který jel vedle. „K čemu být generálem, když celá země vypadá takhle a nikde není místo, kde by se dala nastražit léčka?“

„Rokle, terénní vlna — to všechno tě skryje. Použiješ všechno, co máš. Je toho tady spousta, když víš, kam se máš podívat.“ Kaganův syn se podíval pobaveně na Gala. „Dobře, že nás nevedeš. Přišel bys o život a zlomil bys mé sestře srdce.“

„Jistě, a to by byla ostuda, ne?“ Viridovix zahvízdal několik taktů videsské milostné písničky. Jeho vojákka obezřetnost ochabla při myšlence na Seirem. Měl mnoho žen, ale poznat lásku místo prostého říjení, to pro něj mělo nečekaný půvab. A jak tomu často bývá u lidí, jejichž štěstí se opozdí, propadl mu s dvojnásobnou silou, jako by si chtěl vynahradit promrhaná léta. „Oh, to je perla, květinka, káčátko —“

Batbaian, který si ještě pamatoval svou sestru jako řvoucí mňně, vydal nesouhlasný zvuk. Viridovix ho ignoroval. „Aspoň se o ni nemusíš bát,“ řekl Khamor'an. „Tábor ještě nikdy nebyl tak velký jako teď, když tolik kmenů poslalo své bojovníky, aby bojovali s Varatešem.“

„Tolik, ano, ale ne dost,“ ozval se Rambehišt, který hlídku vedl. Málomluvný jako obvykle, trefil drsný kočovník hřebíček na hlavičku. Targitaovo vojsko sice rostlo den ode dne, ale mnoho kmenů zůstalo stranou a některé se dokonce paktovaly s Varatešem, těžko říct, zda ze strachu z Targitaa nebo z jiných důvodů.

Přední hlídka průzkumné skupiny se cvailem vracela. Jezdec mával čapkou nad hlavou a křičel: „Jezdci!“ Viridovikův meč vyklouzl z pochvy a kočovníci sňali luky ze /ad a založili šípy do tětiv ze zvířecích šlach. V této části stepi mohl kdokoli jiný patřit pouze k Varatešovi.

Po několika minutách spatřili prach na severozápadním obzoru. Rambehišt zúžil oči a pozorně mračno studoval.

„Patnáct, nanejvýš dvacet,“ řekl.

Nepřátelský velitel musel kalkulovat podobným způsobem — podle toho, co viděl — protože se jeho oddíl náhle obrátil a rozjel se zpět, jako by měl v patách houf rozzuřených démonů. Batbaian potěšeně zahalekal a plácl Viridovika po zádech. „Funguje to!“ křičel.

„A proč by ne, mládenče?“ řekl Kelt vznešeně, nadýmaje se pýchou, když přijímal gratulace svých kamarádů. I Rambehišt se snížil k tomu, že mu věnoval mrazivý úsměv. To Viridovika potěšilo nejvíc — získat respekt muže, kterého zbil.

Asi tucet krav za nimi využil zastávky, aby si uškubl pár trsů stepní trávy. Každé zvíře za sebou vleklo veliký svazek klestí, který při pohybu vířil tolik prachu jako dva tucty jezdců.

„Ti podělaní chlapi si mysleli, že na ně jde celá armáda.“ chechtal se Viridovix.

„Ano, a to taky říknou svým velitelům,“ řekl Rambehišt. Byl dost zkušený bojovník, aby pochopil, jak je užitečné zmást nepřítele.

„Ano. Budou vidět tolik stínů, že nepoznají, co je skutečnost,“ řekl Batbaian. Díval se na Viridovika téměř zbožně. Spokojeni sami se sebou, rozbili průzkumníci tábor u malého potoka. Na oslavu přelstěných nepřátel prořzl Rambehišt krk jedné z krav. „Dneska se pořádně najíme hovězího,“ řekl.

Viridovix se poškrábal na hlavě. „Miluju hovězí, ale jak ho chcete připravit? Není tu žádný dřevo na oheň, a my nemáme ani žádný hrnec.“

„To se uvaří samo,“ odpověděl kočovník.

„No jistě, to ono udelá,“ posmíval se Viridovix v domnění, že se jedná o žert. „A ráno tomu narostou křídla a samo to odletí, abysme to nemuseli uklízet.“

Jakmile Rambehišt otevřel krávé břicho, pár nomádů vytáhlo vnitřnosti a hodilo je do potoka. Kolem nich okamžitě nastala stříbřitá vřava ryb všech velikostí, nadšených nečekanou hostinou. I pár velkých, hnědých želv se šplouchnutím opustil své stanoviště na vyhřátých kamenech, aby si urval své sousto.

Rambehišt nelhal. Odřezal z kostí velké pruhy masa a připravil velkou zásobu pro pozdější naložení. Ke Keltovu údivu však z kostí včetně morku a zbytků loje udělal hranici a zapálil ji. Pak dal do koženého pytle dávku masa, dostačující pro celou hlídku, nabral vodu z potoka, přidal ji k masu, a zavěsil improvizovaný kotel na oštěpu nad ohněm. Vůně hovězího, při níž se sbíhaly sliny, se mísila s nepřijemnější vůní hořících kostí.

Většina nomádů zasunula zbývající pruhy masa pod sedla, aby maso cestou uzrálo. V tomto je Keit odmítl následovat.

„Já mám raději sůl nebo hořčici. Koňský pot, to není ono.“

Nicméně, to, co Rambehišt uvařil, bylo skvělé. „Klobouk dolů před tebou,“ řekl Viridovix a také to udělal — s příchodem noci odložil bronzem pobitou koženou čepici, kterou nosil. Mohutně krkl. Jako každý kočovník, Rambehišt to považoval za poklonu a v odpověď zdvořile sklonil hlavu.

Gal se poplácal po břiše, vstal a vytratil se k potoku. Šel kousek proti proudu, pamětliv rad Římanů, aby se vyhnul setkání s něčím nepřijemným. Voda byla chladná a osvěžující. Osušil si rukávem knír a mrkl na tlustou želvu, sedící na kameni. Tleskl rukama a zaječel: „Jipí!“ Zděšené zvířátko začalo pádlovat nohama, jako by plavalo, ačkoli ještě nebylo ve vodě. Po chvíli mu to došlo, a překulilo se do potoka.

„Oh, já jsem strašný,“ rozesmál se Viridovix. Vzpomněl si na Arighovu recesi se žabami v Pristě.

Varateš užasle naslouchal blábolení velitele průzkumné hlídky. „Je to celá horda, povídám ti. Podle prachu jich musí být stovky a stovky. Nepřiblížili jsme se k nim, protože pak by tě neměl kdo varovat.“

Náčelník psanců zaťal zuby do spodního rtu, užaslý nad tím, jak se Targitaovi podařilo sehnat takovou armádu. Tohle byla už sedmá hlídka, která zahlédla velké síly, postupující k jeho táboru. I když zredukoval hlášené počty nepřátel na polovinu, jak to dělal každý rozumný velitel, přesto jeho nepřátelé byli silnější než kdykoli předtím. Kdyby stále postupovali, zatlačili by ho k Shaumu — nebo za něj. Bylo třeba zvážit rizika. Byl Targitaus stejně nebezpečný jako

Arshaumané? Loupežný nájezd byla jedna věc. ale pokoušet se usadit v Shaumkiilu...

Avshar se vynořil ze svého stanu a ve vlajícím bílém oděvu zamířil k veliteli psanců. Jeho těžké boty drtily bláto. Varateš mimovolně ucouvl, průzkumník se přikrčil. „Jaké lži zde šíří ten fňukající zbabělec?“ zeptal se Avshar přezíravě. Varateš pohlédl do zahalené tváře a vůbec nelitoval, že se nemůže setkat se zakrytými očima. Stručně sdělil obsah zvědových informací a dodal: „Kde jen berou tolik lidí?“

Avshar se poškrábal obrněnou rukavicí po hřbetu drahé ruky. Otočil se ke zvědovi. „Z které hlídky jsi?“

„Ze Savakovy,“ odpověděl renegát tak rychle, jak jen dokázal.

„Ze Savakovy, hm? Takže jsi zbabělec.“ Když začal průzkumník protestovat, Avsharova okovaná bota ho zasáhla do břicha. Muž se v bolestech zhroutil na zem a začal zvracet. Avshar se k němu opovržlivě otočil zády. Jezdec by se za něco podobného pokusil zabít kteréhokoli psance, třeba i samotného Varateše. Ale od Avshara se odplazil. Čaroděj se obrátil zpět k Varatešovi a uráčil se vysvětlit: „Tvůj uprchlý zajatec jede s „armádou“, před kterou uprchla ta shnilá Savakova sebranka, což mi usnadní sledovat je. Mám ti říct, odkud sehnali najednou tolik vojáků?“

„Ano.“ Varateš zatínal pěsti při Avsharově pohrdavém tónu, jakým s ním mluvil. Při zmínce o Viridovikovi je začal ještě víc. Neměl rád, když se mu připomínalo, jak s ním Kelt zatočil. Všechno bylo na levačku od té doby, kdy se ve stepi objevil muž s rudým knírem.

Když černokněžník skončil, Varateš stál jako solný sloup a dusil se vztekem. „Krávy?“ zašeptal. „Proutí?“ Náhle pochopil. „Všechny jejich tlupy si počínají stejně!“ Jeho hlas zahřměl celým táborem. „Hej, vy vlci —!“

„A máme tady toho mládence zpátky,“ řekl Viridovix. Jeho druhové seděli tiše na koních a pozorovali cválajícího jezdce. Po několika snadných vítězstvích nad vyděšenými Varatešovými hlídkami doufali, že i tentokrát bude mít celá věc stejný průběh.

Když Rambehišt uviděl oblak prachu za předsunutým zvědem, zamračil se. „Tentokrát je jich spousta,“ řekl a sňal ze zad svůj luk. Ostatní Khamorťané následovali jeho příkladu

„Bude rvačka, teď?“ zeptal se Gal dychtivě.

Rambehišt se omezil na jedinou větu. „Nejsou tady proto, aby nám prodávali tuniky.“ Pak vykřikl: „Roztáhněte se! Rychle, dokud je čas! Oktame, odved' zpátky rezervní koně! A kopněte někdo ty krávy do prdele, už nám k ničemu nejsou.“

V oblacích prachu se zjeví jezdci, řítící se kupředu. Rambehištovo „roztáhněte se“ Viridovika na okamžik zmátlo. Protože byl zvyklý na pěší boje, jeho přirozenost ho nutila spíš srazit síly dohromady. Pak mu zasvištěl kolem uší první šíp a on pochopil. Při tomto způsobu boje by uzavřený tvar brzy vypadal jako jehelníček.

Nomádi se neuspořádaně rozjeli do všech stran, nebo mu to tak alespoň připadalo. Přesto šípy nacházely svůj cíl. Tu vykřikl muž výkřikem smrti, tu zařičel zasažený kůň. Byl to smrtící rej a Gal, nevalný jezdec, zvláště pokud se nebojovalo chladnou ocelí, nebyl svým druhům valným přínosem.

Díky své neznalosti tohoto způsobu boje by byl málem zabit — nebo zajat — hned v prvních minutách srážky.

Varatešovi muži počtem převyšovali Rambehištovu hlídku a ta se začala rychle stahovat. Jenže pro Viridovika měla slova „ústup“ a „porážka“ stejný význam. Zarputile bojoval na svém místě, vysmíval se nepřátelům, dokud Batbai-an nezavolal: „Uteč, ty blázne! Chceš ještě vidět Seirem?“

To vrátilo Kleta zpátky na pevnou zem. Bylo už téměř pozdě. Jeden z psanců byl už za ním a nakláněl se, aby po něm vyslal šíp. Viridovix vrazil koni ostrahu a šíp zasvištěl neškodně nad jeho hlavou.

„Zkus to ještě jednou, ty špinavý darebáku!“ zařval Viridovix a vyrazil přímo proti kočovníkovi. Ten neměl čas založit další šíp a tak se raději ukryl za krkem koně. Gal proti němu vyrazil. Další šíp zasáhl jeho bronzem zdobenou čapku. Zahučelo mu v hlavě a pocítil, jak se jeho svaly napjaly v očekávání zásahu.

Ale toulce se vyprázdnila a ke slovu přišly zakřivené meče. Ale i v boji oceli muže proti muži rozhodovaly pohyby koní. Úder, garde, a obrátka koně před novým střetem. Ovšem zde, díky svému dlouhému, rovnému meči, se Viridovix ocitl ve výhodě.

Pak zaslechl nepřátelského jezdce, jak volá jeho jméno. Ten hlas znal. Řítil se na něj Varateš a křičel: „Teď už žádná dohoda mezi námi!“

„Jisté, a Avsharovo štěně se ztratilo svý smečce,“, odsekl Kelt. Varatešovy hezké rysy se zkřivily vztekem. Zaútočil jako jestřáb. Viridovix se vyhnul ráně, ale zasáhla ho do paže. Jeho odvetný úder byl slabý a pomalý.

Varateš otočil koně rychleji než Viridovix. Gal rychle pochopil, že v jízdním souboji nemá naději. Kdyby bojovali pěšky, neměl pochyb o tom, že by Varateše brzy rozsekal na kusy. Jenže kůň byl právě tak zbrání, jako chladná ocel. A s koněm uměl kočovník zacházet mnohem lépe.

Obratným pohybem otěží se Varateš dostal na Keltovu levou stranu, chráněnou štítem, a ťal po něm. Khamorťana by taková rána patrně stála život, ale Viridovix byl zvyklý na mnohem těžší štít než měl, a hravě ho nastavil ráně do cesty. Bohužel, jeho odvetná rána byla tak ubohá, že málem uťal ucho vlastnímu koni.

Ačkoli Varatešovu ránu odrazil, uvědomil si Gal, že nemůže psanci přenechat iniciativu — byl příliš nebezpečný. „Tak pojď sem, ty pojídači much!“, zařval a otočil koně surově doleva. Zvíře zoufale zařičelo, ale poslechlo.

Tentokrát byl Viridovix stejně rychlý, jako jeho pro-livník. Varateš vytřeštil oči. Ještě stačil nastavit svůj šam-šir, takže si zachránil život, ale Viridovixův úder mu vyrazil zakřivený meč z ruky. Renegát zaklel a měl pocit, že má zlomenou raku. Vytrhl dýku a vrhl ji po Viridovikovi. Ale rána šla do prázdna, díky jeho pohmožděné ruce..

Podle zvyku kočovníků se Varateš nijak nestyděl dát se nyní na útek. „Hej, vrať se, ty zbabělý červe!“ vykřikl Viridovix. Rozjel se za ním, ale pak se ohlédl po kamarádech, zdali ho následují, a zjistil, že je sám. „Sakra, kde všichni jsou?“

Většina Rambehištových mužů byla už čtvrt míle jižně a stále se vzdalovala.

Gal se zarazil. Před ním byl Varateš, odzbrojený a velmi svůdný cíl. Kdyby měl Viridovix rychlejšího koně, dohnal by ho a zabil, jenže tím by se odřízl od svých kamarádů. Ale dva bandité vyrazili vpřed se zjevným úmyslem zachránit svého

náčelníka.

I tato krátká srážka poučila Viridovika o válčení ve stepi. Otočil koně a dal se na útěk. Khamort'ané po něm vystřelili. Jeden šíp těsně minul jeho rameno, druhý se zabodl do hrušky jeho sedla. Zamrkal a vztekle zaklel. „Zavolejte kata,“ vykřikl. Vytrhl ratiště šípu ze sedla. „Budeš létat, nebo budeš bojovat?“ zeptal se šípu, ale ten mlčel. Viridovix ho odhodil na zem.

Trvalo to ještě hodinu, než se zbavili Varatešových mužů. Nakonec je pobili, protože Rambehištův oddíl měl méně unavené koně.

„Nejlepší zábava, jakou jsem kdy viděl,“ křičel Viridovix. Ve své euforii ani nevnímal sečnou ránu na své paži.

Několik kočovníků bylo rovněž zraněno, ale ti se zaťatými zuby mlčeli. Nikoho nezajímalo Galovo chvástání.

„Dnes zaplatili za všechno,“ řekl suše Rambehišt a vytáhl zpod svého sedla kus uleželého masa.

„Ano, a drazé!“ vykřikl nadšeně Batbaian.

„Za všechno se platí,“ řekl Viridovix s úsměvem.

„A každý trik je dobrý tak dlouho, než na něj ti druzí přijdou,“ pokrčil rameny Rambehišt. Pohlédl na sbírající se mračna na obloze. „Brzy bude pršet. Za nikým se už nebude prášit.“

Smrt šamana Onogona způsobila odklad jednání. Ženy hlasitě nařikaly, zatímco muži setrvali v pochmurném mlčení a po tvářích jim stékala krev z ran, které si sami způsobili svými noži na důkaz zármutku.

„Pokud jde o mě, tak bych se tak rád sám podřezal,“ řekl Pikridios Goudeles. Onogonova smrt byla nesporně ke škodě věci Videssanů.

Arigh navštívil jejich jurtu následujícího dne. Na tváři mu ještě zasychala krev. S ponurým výrazem se napil kavassu a nevěřicně vrtěl hlavou. „Je opravdu mrtev,“ řekl, dilem pro sebe. „Něco uvnitř mi říkalo, že on neumře nikdy. Po celý můj život byl pořád stejný — už když jsem se narodil, musel být starý. Vypadal, jako by ho mohl odfouknout vítr, ale byl to nejchytřejší a nejhodnější člověk, jakého jsem kdy poznal.“ Ať to způsobila jeho léta ve Videssosu, nebo jeho upřímný žal, Arigh neměl daleko k slzám.

„Ale v Bogorazově stanu netruchli,“ řekl Goudeles, který měl vždy na mysli zájmy Impéria.

„Asi ne,“ řekl Arigh lhostejně. Jeho soukromý žal mu zatemňoval širší souvislosti.

Skylitzes, který lépe chápal kočovnickovu náladu, se zeptal: „Doufám, že měl lehkou smrt.“

„Ano — byl jsem tam. Vlastně jsme mluvili o vás.“ Arigh se unaveně usmál. „On dopil svůj měch a šel se ven vyčurat. Když se vrátil, stěžoval si, že má těžké nohy. Di-zabul — ať je proklet — se začal smát a řekl, že není divu, když toho tolik vypil. Nu, je pravda, že Onogon se tomu jen zasmál.“

Jenže mu bylo čím dál tím hůř. Ta tíha zachvátila i jeho stehna a přestal mít cit v chodidlech. Lehl si na záda a ta věc zachvátila i jeho trup. Pak si zakryl tvář, protože věděl, že umírá, myslím. Pak se začal třást. Nevím, asi neměl bolesti — to se jen staré srdce zastavilo.“

„Škoda,“ řekl Skylitzes, potřásaje hlavou, což byla největší pocta, kterou mohl mít zbožný důstojník pro pohanského šamana.

Gorgidas stěží potlačil výkřik. Lékař v něm náhle potlačil historika. Onogonova smrt nasvědčovala otravě a on dokázal definovat jed — bolehlav. Arigh popsal příznaky perfektně.

Když kočovník konečně odešel, svěřil se Řek se svým podezřením přátelům. Skylitzes zavrčel: „Je mi to jasné.“

„Samozřejmě, že ho Bogoraz zabil,“ řekl Goudeles. „O tom není pochyb. Ale co s tím? Když s tím vyrukujeme, kdo nám uvěří? Bude to vypadat jako pomluva, ledaže bychom to mohli dokázat.“ Pohlédl nadějně na Gorgida. „Třeba na zvířeti, myslím.“

„Nesmysl, Pikridie,“ řekl Skylitzes. „On jim tu látku ukáže, a všichni si budou myslet, že jsme toho starého parchanta zabili my.“

„Stejně tu věc u sebe nemám,“ řekl Gorgidas. „Když jsem se stal lékařem, přísahal jsem, že se nikdy nedotknu smrtících drog, a nikdy jsem tu přísahu neporušil.“ Nešťastně složil hlavu do dlaní. Chápal, že Goudeles má svým způsobem pravdu. Ale nemohl mu nijak pomoci.

Arghun poskytl samozřejmě podle dobrých zvyků kočovníků videsské výpravě ženy. Ale na Gorgida připadlo štíhlé, hezké stvoření jménem Hoelun, kterému nedělalo potíže rozeznat Řekovu nechuť. Jemně se dotkla jeho ramene, připravena se rozložit a rozpustit v sobě všechny Řekovy problémy. Odstrčil ji hrubě ramenem. Odtáhla se, tichá a poslušná jako vždy. Zastyděl se, ale pouze na chvíli. Jeho myslí zmítala představa pomsty na Bogorazovi. Onogon si zasloužil lepší osud, než být zavražděn kvůli válce, zuřící stovky kilometrů daleko.

Tiše se zasmál při představě osobní, kruté pomsty. Viridovix by ze mě měl radost, pomyslel si ironicky.

Následujících několik dní zabraly pohřební obřady za zesnulého šamana. Ve stepi, která žila v panickém strachu z ohně, podložili jeho tělo žíněnkou a složili je do hluboké jámy. Nad ním vystavěli hranici z klestí. Tolui, jeho nástupce, obětoval nad hrobem koně. Krev protekla roštím.

„Dobré znamení,“ řekl Arigh. „Dojede daleko v tom světě, kam odchází.“

Řek raději pozoroval Bogoraze. Yezdský diplomat se tvářil jako člověk zlomený zármutkem — nebo jako sépie, vypouštějící ochrannou černou barvu. Po jeho boku stál Di-zabul a arshaumští starší mohli slyšet jeho sebevědomý smích.

„Nenasytý,“ poznamenal Goudeles. „Už jsem tornu Guyukovi zaplatil třikrát, aby řekl „ano“, ale jestli mu Bogoraz zaplatí počtvrté, aby řekl „ne“, pak je všechno naše zlato v tahu.“

„Hrozné, když nemůžeš věřit slovu muže, kterého sis koupil,“ zamumlal Řek a sklídl otrávený pohled Goudela a jeden ze vzácných úsměvů Lankina Skylitzeta.

Poměrně záhy se dověděli, že kmen Šedého koně vyslal jezdce k sousedním kmenům a pozval je na oslavu při příležitosti konečného rozhodnutí ve věci obou znepřátelených vyslanců. „To je od Arghuna chytré,“ řekl Skylitzes

„Tak si vyjasní, kdo komu dává přednost A potom si už nikdo nebude moci stěžovat, podle jejich zvyků.“

Zástupci sousedních kmenů se dostavili rychleji, než Gorgidas očekával. Arghun jim nařídil zůstat v pohotovosti.

I slavnostní jurta byla téměř malá, aby pojala všechny účastníky hostiny.

„Tak či tak, za chvíli to bude za námi. A v tom je úleva,“ řekl Goudeles a narovnával záhyby svého oficiálního roucha, které poněkud utrpělo dlouhým skladováním v sedlové brašně.

„Ledaže se obrátí proti nám a obětují nás Skotovi, aby zpečetili svou prašivou dohodu,“ řekl Skylitzes. Pohladil jilec svého meče. „Nepůjdu do pekel sám.“

Zvláštní, pomyslel si Gorgidas. Nesrovnalosti, v nichž lidé žijí a v nichž jsou ochotni i zemřít. Skylitzes vycházel s Arshaumany lépe než Goudeles, měl je i svým způsobem rád. Ale pokud došlo na náboženské otázky, propadal Skylitzes stejné výbojně nesnášenlivosti, která charakterizovala většinu Videssanů. Ve srovnání s ním byl Goudeles mnohem pružnější, ačkoli v duchu barbarů pohrdal.

„Nu, tak pojďme,“ řekl Goudeles s hranou nenucenosti.

Jakmile Videsská výprava vstoupila na slavnostní místo, měl Gorgidas pocit, že se stal průsečíkem všech pohledů.

Agathias Psoes a jeho muži stáli v pohotovosti, ale Arshaumané se tvářili, jako by je nezajímalo, jsou-li jejich hosté navzájem přátelé či nepřátelé.

Večer byl chladný a ve vzduchu byl cítit déšť. Dobrá, pomyslel si Rek. Arshaum teď vyřkne své rozhodnutí — a stejně za týden začne pršet a bude konec s hostinami pod širým nebem!

Šlehající plameny ohnišť slibovaly teplo. Goudeles možná vyčetl Gorgidovy myšlenky, protože řekl: „Dnes večer by mi skoro nevadilo chodit po horkém uhlí.“ Přitáhl si těsněji svůj plášť.

Řek se zachmuřil, když uviděl, jak ze své jurty vylézá Bogoraz. Wulgašův vyslanec, zdvořile jako vždy, pozdravil své nepřátele. „Neměli bychom jít společně poznat svůj osud?“ Usmál se, ale jeho oči zůstaly bezvýrazné, jako vždy.

„Jakou skvělou audienci jsme měli posledně,“ řekl a ušklíbl se.

Většina Arshaumanů už byla na svých místech. Někteří už začali jíst, jiní začali pít. Ale ztišili se, když uviděli oba vyslance. Pak povstal Arghun.

Gorgidas studoval tváře před sebou ve snaze vyčíst odpověď dříve, než ji kagan vysloví. Z Arghunovy tváře se nedalo nic vyčíst, ačkoli se tvářil mírně pobaveně. Arigh stál za otcem s ledovou tváří. Ale když uviděl výraz zraněné ješitnosti na Dizabulově tváři, začal Řek doufat.

Arghun udělal dva kroky vpřed a objal Goudela, Sky-litzeta a Gorgida. „Moji dobří přátelé,“ řekl. Pak chladným úklonem hlavy pozdravil yezdského vyslance. „Bq-gorazi.“ Chvilí se odmlčel a pak řekl: „pojďme. Hostina čeká.“

Velitel ochrany videsských vyslanců, Agathias Psoes, radostně tleskl a zvolal na své muže: „Dnes večer budete všichni pít, chlapi!“ Bogorazovi strážci zůstali zticha.

Yezdský vyslanec se zdvořile uklonil Goudelovi. „Byl bych zvítězil, kdybych neměl tak schopného protivníka.“ I Videssan se uklonil a opětoval kompliment, stejně zdvořilý a neupřímný, jako byl ten Bogorazův.

Dizabul se chystal něco říci, ale Bogoraz ho zarazil. „Vím, že jsi pro naši věc udělal, co bylo v tvých silách, vznešený princ. Ted' se věnujme hostině, na kterou nás zve tvůj otec. Ten zvyk vašeho národa nemluvit u jídla o důležitých věcech je rozumný, myslím.“ Vzal Arghuno-va mladšího syna za ruku a posadili se u ohně.

Gorgidas, který seděl naproti, ho nenápadně pozoroval. Nerozuměl sice arshaumsky, ale měl vyhraněný cit pro tón řeči. A Bogoraz nemluvil jako poražený člověk.

„Jistě, nepochybně má ještě něco za lubem,“ přikývl Skylitzes, namáčeje si pečené skopové do tmavě žluté hořčice.

Vykulil oči, když sousto ochutnal. „Kavass!“ zachraptěl.

Zavčasu varován, nabídl Řek své maso Arighovi, který řekl: „Díky,“ a s chutí se do masa pustil. „Je pro tebe příliš horké, co?“ zasmál se. „No, já jsem si taky nikdy nezvykl na tu zatracenou videsskou rybí omáčku.“ Gorgidas přikývl. Kavass tek proudem. Pouze Gorgidas se držel zpátky. V Řecku bylo zvykem víno ředit. Služebná se na něj sice podívala jako na blázna, ale přesto mu donesla džbán s vodou a pohár na mísení. Jenže zkvašené kobyli mléko rozředěním na chuti nezískalo.

„To je chytré, tohle,“ řekl Goudeles. „Vypadáš, že piješ dvakrát tolik.“ V jeho očích svítily jiskřičky triumfu. „Dnes večer je mi to ale jedno.“

Po Arghunově levici s chutí jedl a pil Bogoraz. Diza-bul se s ním pokusil udržet krok v pití, ale protože byl ještě mlád, brzy odpadl. „Všechno by bylo jinak, kdybych já byl kaganem,“ řekl hlasitě.

„Jenže nejsi a nikdy nebudeš,“ osopil se na něj Arigh.

„Ticho, oba dva,“ řekl znechuceně Arghun. „Neumíte se chovat?“ Jeho synové poslechli, vrhající po sobě nenávistné pohledy. Arogh podezíral Dizabula, že ohrožuje jeho postavu, a Dizabul nenáviděl Arigha — na jehož existenci téměř zapomněl — za to, že se vrátil a zničil jeho ambice. Svár hodný tragéda, pomyslel si Řek, snad Eurípida, protože zde není lehké rozeznat pravdu a omyl.

Přes Arghunovo varování oslava vybočila z rámce ar-shaumských zvyklostí. Byla to konečně příležitost vyhlásit spojenectví a vyslanci sousedních kmenů přicházeli jeden po druhém k ústřednímu ohništi, aby se setkali s videsskými zástupci. Někteří promluvíli i s Bogorazem, ale zdálo se, že většina z nich je připravena následovat Arghuna — kmen Šedého koně ovládal největší pastviny a proto byl v Shaumkiilu nejvlivnější.

Procesí opilých, potácejících se barbarů Gorgida brzy Znudilo a vůbec nezavídal svým druhům jejich diplomatické povinnosti. Být bezvýznamný, má někdy své výhody.

Jediný z kočovníků, který na okamžik vzbudil Řekův zájem, byl vyslanec kmene Černé ovce, druhého nejmocnějšího po Arghunově kmeni. Jmenoval se Irnek a byl to vysoký a na Arshoumana silně zarostlý muž, v jehož očích se zračila sardonické inteligence. Gorgidas se obával, že by mohl dát přednost Bogorazovi, třeba jen z kmenové revnivosti, ale Irnek věnoval Yezdovi jen dlouhý, chladně zvažující pohled a nadále ho ignoroval.

Zdalo se, že tato nevážnost byla poslední kapkou, která rozhodla Bogorazovu diplomatickou masku. Dosud si udržoval stále jasnou hlavu, ale teď se zpil skoro do nemoty. Když skoro vyprázdnil měch s Kavassem, upustil ho a musel po něm chvíli tápat, než byl schopen podat ho Arghunovi. „Omlouvám se,“ zamumlal.

„To nic.“ Kagan měch dopil a uznale zamlaskal. „Jako křen.“ Objednal si další.

Gorgidas právě okusoval koroptví křídlo, když Arghun rozpletl své zkřížené nohy a užasle řekl: „Má zatracená noha zmrtvěla.“

Arigh se zasmál. „Kdybych to řekl já, tak bys mi řekl, že jsem ještě změkčilý z Videssosu.“

„Asi.“ Ale pak kagan znovu zaklel. „Mor! Teď mi zmrtvěly obě nohy.“ Pokusil se vstát, ale měl s tím potíže.

„Co se děje?“ zeptal se Gorgidas, který jejich rozmluvě nerozuměl.

„Ale nic.“ Arigh se stále smál. „Zmrtvěly mu nohy.“ Arghun si třel jedno lýtko a vypadal užasle.

Gorgidas vyhledal pohledem Bogoraze, který si rozepnul plášť a otíral si pot z čela, zatímco hovořil s Dizabu-lem. V Řekovi vzkličilo náhlé podezření. Těžko by mohl říci proč — ale uchopil džbán s hořčicí, který stál před Arighem, přilil do něj vody, až uvnitř vznikl hustý, kašo-vitý roztok, a vtiskl džbánek Arighovi do rukou.

„Rychle!“ vykřikl. „Dej to otci vypít. Zachrániš mu život.“

Arigh vytřeštil oči. „Cože?“

„Jed, ty blázne!“ V této chvíli šla Řekova zdvořilost stranou. „Bogoraz ho otrávil — stejně jako Onogona!“

Yezdský vyslanec vyskočil se zaťatými pěstmi a po zrudlé tváři mu stékal pot. „Lžeš, ty ničemo, morem za —“ a pak umkl a v jeho tváři zbyla jen hrůza. Trvalo to jen okamžik, ale výraz té tváře Gorgidas nezapomněl do konce života.

Pak někdo vykřikl, protože Bogoraz vzplál oslnivě bílým plamenem, jasnějším než ohniště za ním. Jeho výkřik umkl skoro okamžitě. Zdalo se, že hoří zevnitř, stále strašnějším žářem. Začal kolem sebe kopat a svíjet se ve snaze uniknout osudu, který na sebe sám přivolal. Bylo zajímavé, že jeho planoucí tělo nevydávalo navenek žádné teplo ani zápach spálenin}. Onogonovo kouzlo, které nebylo dost silné, aby uchránilo jeho samotného, nyní sloužilo kaganovi a kmeni. „Křivopřísežník!“ vykřikl Tolni, nový šaman. „Pohleďte, křivopřísežník platí svou cenu!“

S tváří zkřivenou hrůzou uprchl Dizabul od zuhelnatělých pozůstatků toho, co bývalo jeho přítelem.

Arghun ohromeně přihlížel děsivému divadlu. Ale Gorgidas na to neměl čas. Vytrhl hořčici Arighovi z ruky a při strčil ji kaganovi k ústům. „Pij!“ vykřikl a kupodivu si vzpomněl na arshaumské slovo. Arghun automaticky uposlechl. Pak se náhle sehnul a začal zvracet kavass a jídlo.

Do kyselého zápachu zvratků se mísil jiný pach, ostřejší — výmluvný pach bolehlavu. Gorgidas si toho sotva povšiml. Bogorazův příšerný konec vyvrátil veškeré pochyby, které by snad mohl mít.

Když se vyzvracel, klesl Arghun na kolena a zůstal tak. Dotýkal se svých stehů, jako by je necítil. Gorgidas sevřel rty. Pokud jed dosáhne kaganova srdce, zemře, nezávisle na tom, kolik ho vyzvracel. „Drž ho, aby seděl!“ vyštěkl na

Arigha, který přiskočil, aby podepřel otce.

Lékař zavolal Toluho a prostřednictvím Arigha se ho zeptal: „Máš nějaký nápoj na posílení srdce?“

Málem vykřikl radostí, když šaman odpověděl: „Ano, čaj z náprstníku.“

„To je ono! Rychle nějaký připrav a dones ho sem!“

Tolui odběhl. Gorgidas vsunul niku pod Arghunovu tuniku. Kůže na kaganových slabínách začínala chladnout. Řek polohlasně zaklel. Kagan, v první chvíli omráčený, se nyní rozzlobil. Bolehlav ponechával svým obětem až do konce jasnou mysl.

Dizabul se váhavě přiblížil k otci, poklekl a vzal ho za ruku. V rozporu se všemi arshaumskými zvyky měl v očích slzy.

„Mýlil jsem se, otče. Odpuť mi to, prosím,“ řekl. Arigh něco nevlídného odsekl, ale Gorgidas chápal, kolik tato slova pyšného mladého prince stála.

Než mohl Arghun odpovědět, vrhlo se k němu nařikající hejno konkubín. Zahnal je skoro tak rázně, jak byl normálně zvyklý. „Poslední, co potřebuji, je tlupa kvílících ženských okolo,“ zamumlal k Arighovi.

„Přežije?“ zeptal se Gorgida Goudeles. Náhle byl plný respektu — tohle byla Řekova parketa, ne jeho.

Lékař zkoumal Arghunův puls a neodpověděl. Jeho prsty vyčetly zneklidňující věc. Kaganův puls byl silný, ale pomalý, a stále se zpomaloval. „Tolui! Pospěš si, ty synu prašivé kozy!“ zařval Řek. Věděl, jak donutit šamana k větší rychlosti.

Tolui se přitíhl s kouřícím dvojchým pohárem v rukou. „Dej to sem!“ křikl Řek. Šaman neprotestoval. Sám léčitel, dokázal poznat lepšího odborníka.

„Hořké,“ zavrčel Arghun, když mu Řek přitiskl pohár ke rtům, ale vypil ho do dna. Vzdychl, když teplý nápoj naplnil jeho žaludek. Gorgidas opět uchopil jeho zápěstí. Čaj byl silný — kaganův tep se ustálil a pak se začal zrychlovat.

„Zeptej se, jak daleko postoupila ztrnulost,“ nařídil Gorgidas Toluimu.

Šaman poslechl bez dalšího dotazu. „Sem,“ řekl a ukázal. Bylo to kousek pod Arghunovým pupkem — další postup, ale dost malý.

„Jestli zemře,“ procedil Arigh výhružně mezi zuby, „nebudeme nad jeho hrobem obětovat koně, Dizabule, ale lebe.“

Protože ten prokletý Bogaraz zašel tak daleko jen kvůli tobě.“ Dizabul, ponořený ve svém zoufalství, jen potřásl hlavou.

Arghun strčil do svého staršího syna. „Prozatím nemám v úmyslu umřít, chlapče.“ Obrátil se na Gorgida. „Jak to vypadá?“ Lékař mu proklepal břicho. Bolehlav dál nepostoupil. Řekl to kaganovi.

„To cítím sám,“ řekl Arghun. „Zdá se, že ten prokletý jed znáš — co to znamená? Vráti se mi cit do nohou?“ Kagan sklopil oči. „Při bozích větrů! Ožije mi zase ocas?“

Nepoužívám ho už lak často, jako dřív, ale přesto by mi to chybělo.“

Řek mohl pouze bezradně zavrtět hlavou. U člověka, postiženého otravou bolehlavem, byla každá předpověď riskantní. Zatím stačilo, že Arghuii bude žít. O tom, co bude dál, Gorgidas zatím neuvažoval.

Lankinos Skylitzes před ním podržel vlněný plášť, dlouhé bílé roucho a černou plstěnou čepici. „Co je to? Výprodej

veteše?“ řekl vztekle Gorgidas. „Neotravuj mě s tím.“

„Promiň,“ řekl videsský důstojník a znělo to, jako by to myslel vážně. Stejně jako Goudeles, i on získal jiný pohled na Řeka. „Myslel jsem, že by tě to mohlo zajímat. To je všechno, co zbylo z Bogoraze.“

„Aha.“

Gorgidas znovu změřil Arghunův tep. Kaganovo srdce nyní bušilo pravidelně. „Připrav ještě další čaj z náprstníku, jestli můžeš,“ řekl Toluimu. Arigh se usmál, když to překládal. Znal Gorgida dost dobře, aby postřehl, že jeho návrat k obvyklé zdvořilosti je dobrým znamením. Lékař dodal: „A přines i nějaké přikrývky. Musíme udržovat zasažené části v teple.“

Gorgidas zůstal u Arghuna hluboko do noci. Ale až po půlnoci si začal být jist, že zvítězil. Smrtných chlad bolehlavu začal zvolna ustupovat. Když se na nebi objevily červánky, kagan již cítil horní polovinu stehů, ačkoli nohy zůstávaly mrtvé.

„Jdi spát,“ řekl Arghun Gorgidovi. „Dnes už toho pro mě víc neuděláš — a jestli do mě ještě jednou dloubneš, tak ti zakroutím krkem.“ Ale jiskřičky v jeho očích usvědčovaly jeho výhrušná slova ze lži.

Lékař zívá, až mu Zaprašťelo v čelistech. V očích měl popel. Chtěl protestovat, ale uvědomil si, že Arghun má pravdu.

„Tak dobře. Zavolej mě, kdyby se něco změnilo,“ řekl Toluimu. Šaman uctivě přikývl.

Když lezl do videsské jurty, vzbudil Skylitzeta a Goudela. „A stejně jsem rád, že si starý Arghun vybral nás,“ řekl úředník.

„To doufám,“ řekl Skylitzes. „A co s tím?“

Goudeles se opatrně rozhlédl, není-li v blízkosti někdo, kdo by rozuměl videssky. „Jen jsem si myslel, že kdyby to neudělal, byl bych možná dost velký blázen, abych se pokusil o něco drastického, co by jeho názor změnilo.“ Tlustý úředník se poplácal po břiše. „Jenže pochybuji, že bych shořel tak úhledně a čistě jako Bogoraz. Jsem na to moc tlustý.“ Otrásl se při té představě.

„Osůl“ opakoval Scaums. Phostis Apokavkos přikývl. Tribun si něco pro sebe zamumlal a pak vybuchl: „Nechci vidět žádného zatraceného posla! Ti nosí jenom špatné zprávy. Jestli není od samotného Phose, povídám ti, tak ho sním bez soli. Jestli si nějaký zatracený šlechtic s jedním hrncem a děravými kalhotami chce stěžovat, že mu vojáci snědli ovci, žeň ho svinským krokem.“

Apokavkos se zazubil, téměř svatokrádežně. „Hned první věc po Phosovi, veliteři,“ řekl pečlivou latinou. „Přichází od císaře.“

„Od Thorisina? Už jsem skoro zanechal naděje, že od něho dostanu zprávu. Tak to ano, přiveď sem toho chlapa.“

Apokavkos řízně pozdravil a vyšel z guvernérovy pracovny. Do okenních blan za tribunem zabubnoval déšť.

Posel se za okanzík objevil. Ačkoli měl široký kožený klobouk, vlasy i vousy měl mokré, a do poloviny stehů byl zastříkán blátem. Byl cítit mokrým koněm.

„Ošklivá vichřice, a tak brzy,“ poznamenal Marcus soucitně. „Dáš si horké víno?“ Když muž vděčně přikývl, Říman zapálil olivový olej v malém ohřívadle na kraji stolu. Přidržel měděnou konvici nad ohněm, doku víno nezačalo vřít. Císařský posel pozvedl pohár, vychutnáváje vůni, stoupající z horkého vína. Pak ho vypil jedním douškem. Marcus mu znovu nalil.

„Děkuji.“ Videssan se znovu napil, tentokrát kultivo-vaněji. „Skvělé. Jen škoda, že můj ubohý kůň nemůže taky dostat.“ Marcus počkal, dokud posel nevyprázdnil druhý pohár. Pak řekl: „Máš pro mě něco?“

„To ano.“ Podal mu trubici z naolejovaného hedvábí, na obou koncích uzavřenou dřevěnými zátkami s císařskou pečeti. „Vidíš, vodovzdorné,“ řekl.

„Ano.“ Marcus rozlomil pečeť a rozvinul svitek, který se skrýval uvnitř. Jeden konec zatížil pohárem, druhý počítadlem, aby zabránil svitku znovu se svinout.

Okamžitě poznal Thorisinovo energické písmo. I text šel rovnou k věci, bez Draxových řečnických obrátů.

„Thorisin Gavras, Samovládce, svému kapitánu Marcu Aemiliovi Scaurovi: Zdravím tě. Díky! idiotství písařů tvůj poslední dopis neopustil město, dokud jsem se nevrátil, takže jsem ho dostal až nyní. Dobře jsi učinil. Posloužil jsi mi lépe, než jsem doufal. Poslal jsem část tvých zajatých ostrovanů, aby si trochu užili zimy při posádkové službě v Astrisu, a zbytek vyměním za své muže, které zajali lupiči. To bude vyžadovat nějaký čas, protože jsem je zahnal u Opsikia do moře s velkými ztrátami, ale obávám se, že jejich pirátské nájezdy podél našeho pobřeží ještě pokračují. Jakmile to bude možné, pošlu Garsavranům zlato na úhradu jejich mimořádné dávky — věřím, že máš seznamy.“ Tribun se usmál při té chytré narážce na jeho krátkou úřední kariéru. Četl dál: „Okamžitě sem pošli Draxe a ostatní vůdce rebelů s doprovodem dostatečným k tomu, aby neutekli — neoslubuj posádce Garsavry víc, než je nezbytně nutné. Velení převezmi sám, tak tě budu moci odměnit, jak zasluhuješ. Tvůj poručík si během tvé nepřítomnosti poradí. Dáno ve městě Videssosu, devatenáctého dne po podzimní rovnodennosti.“

Marcus rychle v duchu počítal. Pak pohlédl na posla. „Šest dní. co? Pěkný čas, v takové psotě.“

„Děkuji. Bude nějaká odpověď?“,

„Ne. Vlastně — budeš v hlavním městě o pár dnů dříve. Tak řekni Jeho Veličenstvu, že plním jeho rozkazy. To bude stačit.“

„Výřídím. Mohl bych tě požádat o nějaké suché šaty?“

„No, to by nemělo být těžké,“ řekl Gaius Philippus. „Yezdové toho v tomhle počasí moc nenadělají, ledaže by naučili své malé koně plavat.“ Ve tváři mu kmitlo sardonické pobavení. „A když se tak na to dívám, ty si uděláš malý, hezký výlet do močálů, co?“

„Raději mi to nepřipomínej,“ řekl Marcus. Stýskalo se mu po římských silnicích, širokých, vybudovaných na solidních náspech, a vydlážděných plochými kameny, spojenými cementem. Bohužel, z videsských cest udělaly každé jarní nebo podzimní deště bezednou bažinu.

„Budou ti dva tucty mužů stačit?“ zeptal se setník.

„Aby zabránili těm čtyřem v útěku? To jistě. A se ženami a dětmi bude oddíl dost velký, aby odradil bandity ale ti také v tomhle nečase zalezli. Kromě toho, mám své rozkazy, a bezpochyby má Thorisin pravdu — ty budeš potřebovat vojáky víc než já. Je mi líto, že ti беру Blaesa.“

„Zbytečně. Většina tvých mužů je z jeho manipulu a on je zná. A když bude pryč,“ pokračoval Gaius Philippus se svou obvyklou praktičností, „budu moci trochu vyškolit Minucia. Bude z něho jednou dobrý setník.“

„Máš pravdu,“ řekl Scaurus a zazubil se. „Tak mě napadlo — nepřipravuješ ty si svého nástupce?“

„A kdyby, proč ne? Sice mě to nenapadlo, ale když o tom tak mluvíš, připomenu ti to při výplatě, slibuji.“

„Jdi se bodnout,“ zasmál se tribun.

Děšť padal a padal, hnán skoro horizontálně bouřlivým severním větrem. Proto si odchodu namdalenských zajatců z Garsavry všimlo jen pár lidí. Senpat a Nevrat Sviodo jeli před hlavním oddílem jako zvědové. Uprostřed legionářů kráčeli čtyři ostrované, na Scaurův rozkaz stále zahalení černými rouškami. Za nimi šly nákladní muly a malou výpravu uzavíral zadní voj pěti mužů pod velením Junia Blaesa.

Legionáři se těžce prodírali blátem podél hřbitova za zdi Garsavry, když si tribun všiml osamělé postavy, spěchající za nimi. „Kdo je to?“ zavolal dozadu na Blaesa. Vílř odvál setnikovu odpověď. Marcus se nadechoval k dalšímu zvolání, ale už to bylo zbytečné. Z opony deště se vynořil Styppes na šlachovitém, nešťastně se tvářícím mezků. Děšť promočil jeho roucho skrz naskrz. Shlédl dolů na pěšky jdoucího Marca a řekl: „Doprovodím tě zpátky do města. Už jsem byl příliš dlouho pryč z kláštera a v Garsavře jsou léčitelé perfektně schopní postarat se o (vé) vojáky.“

Jako obvykle, jeho nekompromisní tón tribuna podráždil. „Posluž si,“ řekl krátce, ale ve skutečnosti mu tentokrát Styppova přítomnost nebyla proti mysli — už kvůli Helvis, jejíž hodinka se blížila. Pokusil se ji přemluvit, aby zůstala v Garsavře, ale když odmítla, vzdal se. Konečně, pomyslel si, svého bratra už nikdy neuvidí.

Styppův mezek zapadl do obzvláště hluboké kaluže bahna a skoro upadl. Kněz přitáhl otěže. Zvíře se vyškábalo z díry, ale věnovalo káravý pohled.

Scaurova sympatie patřily mezkovi. Pochodovat v období dešťů by byl lepší úkol pro Sisifa, než valit pořád znovu a znovu kámen do vrchu. Každý krok působil námahu. Bláto proniklo do jeho vojenských bot a teď vydávalo mlaskavé zvuky, kdykoli zvedl nohu. Začal závidět SA^m vězňům, kteří nenesli ani zbroj, ani zavazadla.

Těšil se na konec denního pochodu, ale rozbití tábora nebylo o nic lehčí. Neměl lidi na kopání příkopu a valu, dešť by stejně podobné úsilí odsoudil předem k nezdaru. Nebylo možno rozdělat oheň na volném prostranství. Římané si uvařili ubohé, napolo studené jídlo ve stanech pomocí olejových lamp a ohříváčů.

„Jsi v pořádku?“ zeptal se tribun Helvis, když křesal ocilkou nad troudem, který nebyl tak suchý, jak by měl být. Cvak, cvak! Zdálo se, že kov a šedožlutý kámen se mu vysmívají.

Helvis si utírala vlasy. „Ztuhlá, unavená, utopená — jinak v pořádku.“ řekla s kyselým úsměvem. Svlékla si vlněný plášť, ale její žluté plátěné šaty byly tak vlhké, že se jí lepily na břicho a nalévající se prsa. Znovu se utírela. „Musím vypadat jako ta příšera, o které si vypráví tvůj národ, ta co měla místo vlasů hady.“

„Medúza?“ řekl Marcus, stále ještě křesaje. „Ne, opravdu ne. Když se na tebe podívám, tak mi kamení jen jedna část těla.“ Odfrkla. Nevěnoval tomu pozornost. Sklonil se nad hromádku trudu a začal opatrně foukat na malou, oranžovou jiskřičku, kterou konečně vykřesal. Když se objevil pláminek, s úlevou vydechl. „Konečně. Teď můžeme zavít vchod.“

Helvis to udělala, zatímco tribun rozsvítil lampy. Když otevřel ústa, aby se zeptal: „A dítě —“ ostře ho přerušila.

„Dítě,“ prohlásila, „je na tom lépe než já. A proč ne? Je v teple a neprší na ně. Když jsem ležela dolů z toho prokletého zvířete, tak mě dítě tak koplo, že jsem si myslela, že to byl mezek.“ Kývla na Malrica, který dráždil Dostiho. Znuděný k smrti dlouhou cestou, měl nyní energie nazbyt. „Ne, do bláta ne!“ zaječela náhle, ale už bylo pozdě.

Když se konečně uložili ke spánku, vzala Marca za raku a položila si ji na břicho. Její kůže byla teplá a hebká jako samet, napjatá těhotenstvím. Tribun se usmál, když ucítil pohyby v ní. „Máš pravdu,“ řekl, „je živé.“

Mlčela tak dlouho, až si začal klást otázku, jestli ho slyšela. Když konečně promluvila, uslyšel v jejím hlasu slzy. „Když to bude chlapec,“ řekla, „budeme mu říkat Soterice?“

Teď se odmlčel on. Pak se dotkl její tváře. „Když chceš,“ řekl tak jemně, jak jen dovedl.

„Pamatuji si, že jsme došli z Videssosu do Garsavry za týden,“ řekl Marcus Senpatu Sviodo. „Proč je to z Garsavry zpátky do Videssosu mnohem dál?“

„Kraj tě teď zná a miluje tě, příteli,“ odpověděl Senpat, stále bodrý navzdory své urousanosti. Promočené stuhý, splývající mu z třírohého vaspurakánského klobouku, pustily v dešti barvu a vytvořily mu na zádech pláště barevné skvrny, ale jeho nenahraditelná pandura bezpečně odpočívala v nepromokavém koženém pytlí. S úsměvem pokračoval: „Kdyby tě nemiloval, proč by tě k sobě tak tiskl a nechtěl tě pustit? Prostě pláče a křičí, abys tady zůstal navěky.“

„Ty se můžeš smát, když se vezeš na koni,“ zavrčel Scaurus, ale i tak ho Senpatovo bláznovství potěšilo.

Pokud se týkalo hustého, černého jilu pobřežní nížiny, byl v této chvíli ochoten dát ho komukoli, kdo by projevil zájem, ostrovanům, Yezdům, nebo samotnému Skotovi, kdyby na to přišlo. Půda byla stále úrodnější a bahnitější, jak se přibližovali k moři. Cesta se stále více podobala brodění se v husté ovesné kaši. Tribunův oddíl téměř nikoho nepotkával. Kdo také, kromě bláznů a zoufalců, by se vydával na cestu v období dešťů.

„A do které skupiny se řadíš ty?“ zeptal se Senpat, když to Marcus řekl nahlas.

„Jsi tady se mnou — posuď sám,“ odsekl. Napadla ho jiná myšlenka. „Začínám chápat, proč je symbolem videsských panovníků deštník.“

Příštího rána Styppův mezek znovu upadl a vyklopil ho do bláta. Styppes se zvedl s kletbami, při kterých by se začervenal i délesloužící poddůstojník. Mezek však zůstal ležet se zlomenou přední nohou. Žalostně zahýkal, když se Baili, který věděl o zvířatech víc než všichni Římané dohromady, dotkl zlomené kosti. „Pochybují, že bys mi světlou nůž. Proto ho budeš muset podříznout sám,“ řekl Marcovi. Pak se obrátil ke Styppovi: „Pokud jde o tebe, tlust'ochu, dál

budeš muset po svých.“

„Skotův led už na tebe čeká, nestydatý heretiku,“ řekl Styppes. Pokusil se otřít bláto z tváře, ale jen ho rozmazal. Ovšem soudě podle pohledu, který věnoval Bailimu, vyhlídka na několikadenní pochod se mu vůbec nezamlouvala.

Mezek znovu zaječel bolestí, až to Scaurovi trhlo srdce. „Proč ho nevyлéčíš, Styppe?“ zeptal se mírně.

Videsský kněz pod nánosem bláta zrudl. „Do ledu s tebou, nevědomý pohane! Můj talent slouží lidem, ne nevědomým zvířatům! To chceš, abych se prostituoval? Nevím, jak je to primitivní zvíře uspořádkáno uvnitř, a ani mě to nezajímá.“

„Myslel jsem jen, jak ti pomoci,“ začal tribun, ale uražený kněz si odplivl. Začal Marcovi vyčítat všechny domnělé prohřešky, kterých se měl dopustit od chvíle, kdy se setkali, a na něž už Říman dávno zapomněl.

Celá výprava se zastavila, aby vychutnala jeho tirádu. Několik legionářů využilo zastávky, aby si utáhli řemínky svých těžkých caligae. Helvis, jak to dělala často, popo-Imala svého mezka kupředu, aby si mohla promluvit s bratrem a ostatními ostrovy. Římané jí v tom nebránili. Turgot pohládl Dostiho a bolestně zavrtěl hlavou při vzpomínce na svou Mavii.

Marcus se sehnul a zbavil mezka utrpení. Styppes začal znovu nadávat.

„Zmlkni, ty žlučovitý blázne,“ řekl konečně Drax. „Jsi malý spratek, který pláče nad rozbitou hračkou?“ Nezvýšil hlas, ale ledové opovržení v jeho očích způsobilo, že Styppes ztratil nit' a jen otvíral a zavíral ústa jako ryba na suchu.

Drax se mírně uklonil Marcovi. „Můžeme pokračovat?“ zeptal se tak zdvořile, jako by spolu šli na hostinu. Tribun přikývl, obdivuje v duchu Draxův styl. Vyřkl několik rozkazů a oddíl se opět vydal na cestu.

„Při všech bozích, veliteli, už jsem si myslel, že to nikdy nedokážeme,“ řekl Junius Blaesus Scaurovi, když špinavá šed' deštivého odpoledne začala tmavnout. „Už to není daleko, že?“

„Ne,“ řekl tribun, otíraje si mokré vlasy. „Den a půl pochodu. Kdyby bylo hezky, bylo by to jen půl dne pochodu.“ Minul je šestičlenný jízdní oddíl. Rozstříkával kolem sebe bláto a sklídl za to bouři nadávek a kleteb od legionářů. Zde, v blízkosti hlavního města, provoz na cestě zhoustl. Tím se stala cesta ještě horší — ačkoli by to Marcus nebyl býval považoval za možné. Jeho věžňové si museli znovu nasadit černé masky. Předtím na tomto opatření netrval. Stačilo, pokud si zahalili tváře, když je zřídka někdo mýjel. Ale toto bylo imperiální území a to Marcovi připomnělo, že celá šaráda dosud neskončila.

Ozvalo se šplouchání a ze tmy se vynořil jezdec — Nevrat. Chvilí se rozhlížela a když uviděla Marca, usmála. Bílé zuby zasvítily v šeru. „Našla jsem tábořiště,“ řekla. „Státek s pevnou kamennou stájí. A bezpečný. Prohlédla jsem to tam. Malá okna,“ ukázala rukama jejich rozměr, „a dveře se dají zavřít zvenčí.“

„Skvělé,“ řekl Marcus. „Odtud nám velký hrabě neuletí.“ Předtím museli Blaesovi vojáci pokaždé utvořit doslova kruh okolo stanu s vězni. Za kamennými zdmi budou uvěznění bezpečněji. Jedna hlídka postačí a jeho muži si budou moci odpočinout.

Statkář byl malý, nafoukaný mužík. O jeho zámožnosti svědčila plná stáj koní. Pokusil se něč. o namítat, když tribun požádal, aby mohl použít jeho stáj, a vyjmenoval dva nebo tři dvorské úředníky, kteří, jak prohlásil: „by nebyli potěšeni, kdyby se dověděli, jak ho Marcus týral.“

Tribun otráveně vytáhl Thorisinův dopis a beze slova ho podal statkáři, který nejprve zrudl a pak zbělel, když uviděl císařský podpis. „Cokoli si budeš přát, pane, samozřejmě,“ řekl rychle a rozkřikl se na své čeledíny: „Varde! louste!

Hněte sebou, vy líní ničemové, a vyvedte koně do ohrady!“

Oba muži se vynořili z malého stavení, přilepeného k jedné straně hlavní budovy. Jeden z nich ještě přežvykoval. Ted', když prosadil svou věc, mohl si tribun dovolit velkorysost. Pohybem ruky oba muže zastavil. „Nechte zvířata, kde jsou. Muži uvnitř nebudou mít oheň a teplo zvířat je zahřeje.“

Vardas a íoustos pohlédli na svého pána, jehož jméno Scaurus neznal. Statkář přikývl. „Udělejte, jak si přeje.“ Oba muži se vrátili k přerušené večeři. Obloustlý statkář se obrátil k Marcovi. „Prokážeš mi tu čest a povečeříš se mnou?“

„Děkuji, ne.“ Hodina jalového klábosem s tímto mužem, arogantním a servilním zároveň, byla nyní nad Marcovy síly. Přesto přidal omluvu, která dovolila statkáři zachovat tvář. „Musím dohlédnout na stavbu tábora.“

„Aha,“ přikývl statkář tak moudře, jako by věděl, jak těžká práce to je. Uklonil se a vrátil se do domu. Marcus se tiše zasmál.

Legionáři, jejichž stany rostly bez jakéhokoli dohledu, odpověděli na jeho pozdrav sotva polohlasně. Mnohem radostněji vykřikl, když se Blaesus rozhodl, že bude držet stráž u dveří stáje sám. „Proč ne,“ řekl setník a usmál se radostí nad jejich reakcí. „Je to skoro snazší než spát.“

„Raději bys neměl spát, Junie,“ řekl tribun, zarážející stanový kolík do blátivé země — alespoň něco děst' usnadnil. Minií to žertem, a Blaesus se stále usmíval, ale už ne tak široce, jako předtím. Strážné, kteří usnuli na hlídce, těkávalo fustuarium.

Když byl stan konečně postaven, Marcus se osušil, jak nejlépe to šlo. Malric a Dosti usnuli hned po večeři, „tohle dokázal ten Styppův nápoj?“ zašeptal tribun, když oba chlapce přikrývala. „Vždyť jsou napití jako snopy.“

„Není to tak zlé,“ řekla a vstala. Podala mu poloprázdný měch. „Dala jsem oběma jen po loku, když jsi byl pryč.“

„Ano? Proč?“

Vrhla na něj dlouhý postranní pohled. „Kvůli nám,“ řekla a její hlas byl hedvábný a sladký jako neředěné víno v měchu. Vstala a vkročila mu do náručí. Políbil ji v radostném překvapení — její touha po něm zpravidla slábla, když nosila pod srdcem dítě.

Její prsty si s ním začaly hrát. Rozepjala mu opasek a stáhla kovem pobitou vojenskou suknicí. „Samé komplikace,“ zamumlala. Scaurus ji líbal na oči a uši. Pak jí přetáhl přes hlavu její prostý šat. Uhasil lampy a společně klesli na žíněnkou.

Po chvíli se k němu otočila zády. Vnikl do ní zezadu. Tato poloha, určená pro pomalé, lenivé milování, jim oběma vyhovovala. Jí kvůli jejímu těhotenství a jemu kvůli únavě po mnohadenním pochodu. Vzdychla a přitiskla se k němu

těsněji.

Když byl hotov, lehl si na záda a začal si tiše pohvizdovat. Malric se pohnul a něco Zabroukal. „Pššt, miláčku,“ řekla Helvis něžně. Marcus si nebyl jistý, koho z nich oslovila, dokud se nenatáhla po měchu s vínem a nedala synovi dlouhý doušek. Trochu zamlaskal a znovu usnul.

„Dnes večer žádné vyrušování,“ řekla Helvis tribunovi. Přitiskla se k němu a její raka se dala opět do práce.

„Jen pomalu,“ řekl. „Je mi dobře.“

„To si myslím, že je ti dobře,“ řekla, drobný osten posměchu v hlase, a pokračovala.

„Nejsem si jist, jestli k něčemu dojde.“ Ale jak to říkal, ucítil, že nejspíš ano. Vztáhl ruce a objal ji.

„Ty jsi ten nejhluchnější chlap, jakého jsem kdy viděla,“ řekla o chvíli později, když jeho vzdechy probudily Dostiho. Spokojen do posledního póru, neodpověděl. Když uklidnila chlapce, stejným způsobem, jako předtím Malrica, vrátila se na lůžko.

Po chvíli se Marca opět dotkla. Podíval se na ni užasle, ale ve stanu nebylo dost světla, aby rozeznal její výraz. „Chceš po mě příliš mnoho,“ řekl ospale.

„Když jsem to někdy řekla já tobě, mračil ses na mě celé dny. Vidíš, jak to chutná, být jednou myší namísto kočky? Ale já tě chci a budu tě mít.“

Pohládl ji po zpocených vlasech. „V tom je rozdíl. Když nemohu, tak nemohu.“

„Jsou určité způsoby,“ řekla a použila jeden z nich. Chvíli to trvalo, ale zjistil, že měla pravdu. Úžas ustoupil rozkoši.

Ponořen do ní, propadl se do nejhlubšího spánku, jakým kdy spal.

Helvis naslouchala jeho klidnému oddechování a bubnování deště na plátno stanu a ten čas se jí zdál nekonečný. Pak opatrně vstala a ústa se jí zkrivila odporem, když ucítila, jak jí po stehnech stéká jeho semeno.

Rychle se oblékla. Do kapsy pláště skryla měch s vínem a začala hledat Marcův opasek. Dýka se širokým osiřím lehce vyklouzla z pochvy. Byla těžší než očekávala. Pohlédla dolů na spícího tribuna. Její raka sevřela jilec dýky... Kousla se do rtu, až ucítila krev, a dívka zavrtěla hlavou. Nedokáže to.

Malric zakňoural, když ho zvedala, ale neprobudil se. Dosti si vubec nestěžoval. Chrápal a vydechoval jí do tváře pach vína. Skryla je oba pod svůj široký plášť, aby je neprobudil déšť, a děkovala Phosovi, že si Marcus vybral místo pro stan těsně vedle stáje. Dále by asi Malrica nedokázala nést.

Přála si, aby nebyla těhotná. Byla pomalá a neobratná a tím se nebezpečí zvětšovalo.

Studený déšť jí šlehl do tváře, když rozvázala vchod stanu a vyšla do noci. Neohlédla se na Marca. Rychle se zorientovala. Tady byla stáj a před ní hlídka. Ráda by věděla, kdo to je.

Většina legionářských stanů byla za ní. V některých se ještě svítilo. Odněkud zaznívaly sladké akordy pandury, jak Senpat Sviodo ubíjel dlouhou chvíli. Zaslechla, jak se Titus Pullo směje nějakému Vorenovu vtípu. Ulevilo se jí. Kdyby byl někdejší z nich na stráži, byl by její plán neproveditelný, protože byli příliš ostražití. Všichni Římané byli dobří vojáci, ale tito dva bývalí rivalové překonávali všechny ostatní.

Uvažovala, jak dlouho je strážný na hlídce. Začal, nebo už končí? Neměla ponětí o čase. Tak tedy sázka, usmála se nevesele, když si uvědomila, že posměšná Videsská přezdívka jejího národa někdy docela dobře sedí.

A Marcus tomu nevěřil.

Brodila se blátem, jako by měl namířeno k latrínám, vykopaným za stáji. Kdyby tam někdo byl, měla by ještě možnost stáhnout se do bezpečí — a ponechat bratra a ostatní ostrovany na milost a nemilost Samovládcí Videssanů. To nepřicházelo v úvahu.

Nikoho však nepotkala. V duchu poděkovala Phosovi za ochranu. Její sebedůvěra vzrostla. Jakmile ji stěna stáje skryla před zrakem římské stráže, ukryla se pod okap a posadila oba spící chlapce na suché místo u zdi.

„Přijdu hned,“ zašeptala, ačkoli ji po vypitém víně nemohli slyšet. Pohled na Dostiho ji bolestně bodl na duši. Cítila se jako děvka a podvodník zároveň, že takto zneužila jeho otce. Ale krev, víra a národ jsou pevnější pouta, než dva a půl roku prožitých se Scaurem.

Napřímila se, sáhla po noži a držela ho skrytý v záhybech pláště. Srdce jí bušilo a dech se zrychlil. Obešla roh stáje a zamířila k muži na stráži.

Bylo jí jasné, že nemá naději tajně proklouznout. Ještě nikdy neviděla nedbalou římskou stráž. Proto zamířila přímo k vojákovi a hlasitě přitom nadávala na hrozné počasí.

„Kdo —“ řekl Říman, pokoušeje se proniknout pohledem temnotu a déšť. „Ah, to jsi ty?“ Uvolnil se a zasmál.

„Máš pravdu, příšerné počasí. A když si pomyslím, že jsem se přihlásil dobrovolně. Tady pod okapem není tak vlhko, ale ne o moc, při tom prokletém severním větru.“

„Děkuji ti, Blaese.“

„Co pro tebe mohu udělat, paní?“ zeptal se setník. Jako přímý, otevřený muž nepojal žádné podezření. Věděl, že Helvis je ostrovanka, stejně jako věděl, že Nevrat Sviodo je Vaspurakánka a Styppes Videssan. Pro něj to nic neznamenovalo — to by mohl už rovnou podezírat Scaura.

„Mám pro tebe nějaké bonbóny od Scaura,“ řekla a přistoupila blíže. Blaesus si všiml, že si ukrývá ruce před chladem a vlhkem v širokých rukávech pláště. Oči mu zasvítily radostí. Tribun byl opravdu jeden důstojník z tisíce, když se chtěl podělit o sladkosti s hlídkou.

Nůž mu probodl hrdlo dříve než zahlédl záblesk ostří. Pokusil se vykřiknout, ale slaná, po železe chutnající krev mu zalila ústa. V jednom kratičkém okamžiku pochopil — měl být ostražitější. Marcus s ním o tom přece mluvil.

Ale ta myšlenka se brzy vytratila v marném zápasu o dech a v palčivé bolesti. Podlomila se mu kolena a upadl tvář do bláta.

Legionář vsunul hlavu do Marcova stanu a vykřikl: „Veliteři!“

„Hmm? Co je?“ Tribun se otočil a zaklel, když se dotkl zády studené žíněnky.

Voják — Lucius Vorenius, jak si uvědomil — ho rychle přivedl k plnému vědomí. „Blaesus je zavražděn, veliteli, a ostrované uprchli!“

„Cože? K čertu!“ Scaurus vyskočil a začal shledávat šaty. Několik sekund mu trvalo, než si všiml, že Dosti a Malric nezačali plakat, a že ani Helvis nespí po jeho boku. Jsou na záchodě, pomyslel si.

Ale jeho opasek špatně sedl, když se jím opásal. Prsty nahmataly prázdnou pochvu. „Zavražděn?“ vyštěkl napjatě na Vorena. „Jak?“

Legionářův hlas zazněl hořce: „Podřezaný jako prase, veliteli.

„Ne,“ zašeptal Scaurus, napůl zděšeně, napůl prosebně. Ale události minulé noci mu začaly zapadat do sebe. Bosý vyběhl za Vorenem a rozběhl se ke stáji. Vojákovy kroky čvachtaly vedle něho. „Je Helvis za stáji s dětmi?“ zeptal se Marcus přes rameno.

„U latrín? Ne, veliteli. Proč?“ řekl Vorenius, těžce oddychuje.

„Protože nejsou ani v mém stanu,“ odsekl tribun, „a chybí mi dýka.“ Ucítil pachut' zoufalství a zrady.

Voreno ví spadla čelist.

Blaesovo tělo se opíralo o stěnu vedle vchodu do stáje. Na tváři mu ulpěl výraz překvapení. Vorenius řekl: „Když jsem ho přišel vystřídat, myslel jsem si nejdřív, že se mu udělalo špatně. A pak jsem uviděl — tohle.“ V setníkově hrdle zela široká rána. Voják pokračoval: „Když jsem přišel, dveře byly zavřené, snad aby z tábora nebylo vidět, že něco není v pořádku. Ale Namdaleňané jsou pryč — a koně taky.“

„To je jasné,“ souhlasil Scaurus. „Zůstali koně alespoň Nevrat a Senpatovi?“

„To nevím, veliteli. Šel jsem nejprve za tebou a jejich stan je trochu z niky.“

„Běž to zjistit. Jestli jim koně zůstali, budeme je potřebovat. Vyhlase poplach v táboře, vyšlete hlídky.“ Ne že by to k něčemu bylo, pomyslel si hořce, když půjdou pěšky, zatímco ostrované jedou na koních a bozi vědí, jaký mají náskok.

„A pošli ke mně Styppa,“ dodal tribun, když byl Vorenius na odchodu.

Pak Znovu pohlédl na Blaesovo mrtvé tělo. Obě pochvy byly prázdné. Takže ostrované mají meč a dvě dýky, pomyslel si. To není mnoho. Jeho mysl se umíněně držela takových banalit, aby se nemusela zabývat prázdným stanem sto kroků odsud. Ale bolest se už začala dostavovat.

Vorenuv pokřik vyhnal legionáře ze stanů. Pak Scaurus uslyšel, jak přešel ze sonorní latiny do videsštiny. Deštěm pronikl jasný kontraalt Nevrat Sviodo: „Ano, máme je.“ Ostrované tedy neriskovali vstup do tábora.

Ke stáji zamířil černý stín, rozněvaný a mrzutý Styppes. Tribun zaslechl už zdálky jeho vztekklé mumlání. Když kněz spatřil polonahého tribuna, užasle se zastavil. „Jestli jsi mě zavola, abych ti vyléčil zápal plic,“ řekl sarkasticky, „nemohu to udělat, dokud ho nedostaneš. Ale ty ho dostaneš.“

Při této připomínce deště a zimy se Marcus roztřásl dosud je ani nevnímal. Řekl otevřeně Styppovi, co se přihodilo, vynechal jen to, co se odehrálo v jeho stanu. „Vyznáš se v kouzlech,“ skončil. „Dokážeš zjistit, kam uprchli? Ještě je můžeme dostihnout. Nemohou jet rychle — mají sebou těhotnou ženu.“

„Tu heretickou čubku —“ začal Styppes, ale víc už neřekl. Marcus ho srazil k zemi.

Kněz se pomalu postavil, celý od bláta. Marcus očekával zuřivě hromobití. Místo toho Styppes zamumlal: „Odpusť, pane.“ Tribun užasle zamrkal, neuvědomuje si vraždu ve svých vlastních očích. Styppes pokračoval: „Znání lakové zaklínadlo, ale jestli bude působit, to nemohu říci — není to můj obor. To je, jako by měl stříbrotepec kovat meče.“

„Zkus to.“

„Budou potřebovat něco, co patřilo někomu z uprchlíků.“

„Přinesu ti to do stanu,“ řekl tribun. „Počkej tam na mě.“ Vrátil se do svého vlastního stanu. Tam se dalo snadno nalézt něco, co patřilo někomu z uprchlíků. Okolo projeli Nevrat a Senpat Sviodo, už v plné zbroji. „Co od nás budeš potřebovat?“ zeptal se Senpat neutrálním tónem. Jistě už celý tábor věděl, co se stalo, a očekával, co Marcus udělá.

„Vezměte si půl tuctu mužů, vraťte se na poslední velký statek, kudy jsme prošli, a zabavte tam všechny koně,“ řekl.

„Vypravíme se za nimi. Jestli jsem se něco naučil u Maraghy, pak to, že nemá smysl stíhat pěšky jezdce na koních.“

Mladý Vaspurakánek přikývl a vyrazil vpřed, svolávaje Římany. Nevrat se naklonila ke Scaurovi, dost blízko, aby rozeznal soucit v její tváři. „Je mi to líto,“ řekla tiše. „Částečně za to mohu já. Kdybych nenašla toto místo, pokračoval bys tak, jak jsi zvyklý, a tohle by se nepříhodo.“

Zavrtěl hlavou. „To bys stejně tak mohla obviňovat toho, kdo tu stáj postavil. Já jsem postavil stráž tak, jak jsem ji postavil, a já —“ nemohl pokračovat.

Nevrat pochopila. Řekla: „Neměl bys ji příliš obviňovat. Nejednala ze zlého úmyslu ani z nenávisti k tobě.“

„Já vím,“ řekl tribun smutně. „Tím je to horší, ne snažší.“ Uhnul hlavou před utěšující rukou Nevrat. Chvilí se na něj upřeně dívala, a pak vyrazila za svým manželem. Ve svém stanu si Marcus přehodil přes ramena tribun-ský plášť.

Helvisina cestovní truhlice byla tam, kde ji postavila, vedle žíněnky. Otevřel petlici a začal se přehrabovat v truhle. Skoro nahoře, pod vyšívanou tunikou, objevil malý, plochý předmět ze dřeva — ikonu, kterou jí před několika měsíci daroval. Přivlétl oči bolestí a zaťal prsty do stehů. S pocitem, že vráží nuž sám do sebe, vzal obraz a odnesl ho Styppovi.

„Dobrá volba,“ řekl kněz. „Phosova svatost napomáhá každému zaklínadlu, které bylo proneseno pro dobro věci, a svatý Nestorius, jak víš, měl obzvláštní vztah k ostrovanům.“

„Tak dělej,“ řekl Scaurus drsně. „Nezapomeň, nezkoušel jsem to mnoho let,“ upozornil Styppes. Rituál se zdál podobný tomu, kterého použil Nepos, když hledal ztracený daňový doklad. Styppes se uklonil před ikonou, pak ji zvedl pravou rukou nad hlavu a začal monotónně propěvovat ve staré liturgické videsš- | tině. Levou rukou přitom kroužil nad pohárem s vínem, v němž plavala dlouhá tříska světlého dřeva. Jeden konec třísky byl zbarven modře jako Styppovo roucho.

Na rozdíl od Nepa, jeho zpěv neskončil strohým příkazem, nýbrž úpěnlivou prosbou. „Díky, Pane, jehož mysl je dobrá a

spravedlivá!" vydechl posléze, protože plátek dřeva začal kroužit jako magnetka. „Jihovýchod,“ řekl kněz, když zjistil, kam ukazuje modře zbarvený konec.

„Tedy k pobřeží,“ řekl Marcus pro sebe. Pak se obrátil ke Styppovi. „Pojedeš s námi a budeš své kouzlo opakovat každých pár hodin, abychom neztratili stopu.“

Styppes na něj vrhl vražedný pohled, ale neodvážil se odmítnout.

Stíhací skupina vyjela krátce po svítání. Disponovala prapodivnou sbírkou koní: několik jezdeckých koní, půl tuctu nákladních, z nichž dva byli už příliš staří na takovou práci, a pár těžkých tažných koní. „Mizerná zvířata,“ řekl Senpat Marcovi, „ale musel jsem prosládit čtyři statky, než jsem je dal dohromady. Zdejší lidé používají spíš voly a osly.“

„Ani ostrované nemají závodní koně,“ odpověděl tribun. Ke vřavě v táboře se připojil i statkář se svým nářkem nad ukradenými koňmi. Scaurovi ještě zněl v uších jeho kletby a přehnané vychvalování kvality zmizelých zvířat.

Děšť se změnil v drobné přeháňky a posléze ustal docela, ačkoli ostrý severní vítr stále hnal po obloze ošklivá šedočerná mračka. Styppes, který si sebou vzal dostatečnou zásobu vína pro svá kouzla, si často přihýbal, aby se zahřál. Ale to nemělo vliv na jeho jezdecké umění. Tak jako tak se na svém tažném koni kymácel jako loď na bouřlivém moři.

Marcus, větší a těžší než jeho lidé, jel rovněž na jednom z těžkých, silných zvířat. V nitru mu bouřily myšlenky.

Pokoušel se bojovat se svou trýzní pomocí zásad své stoické výchovy. Připomínal si znovu a znovu, že nic se nepřihodí člověku, který není uzpůsoben unést to, takže není důvod být otrokem vášni, a žádná duše nemá dobrovolně ztrácet sebekontrolu. Čím déle si to opakoval, tím více cítil, jak málo mu to pomáhá.

Kdykoli legionáři míjeli nějakého honáka nebo sadaře, tribun se jich vyptával, zda neviděli uprchlíky. „Ano, jeli rychle, byli zde krátce po svítání,“ řekl jeden ovčák v časném dopoledni. „Provedli něco?“ V jeho očích pod vlněnou kápí probleskl zájem.

„Nejsem tady na cvičení,“ odsekl Scaurus a pobodl koně.

„Doháníme je,“ řekl Senpat Sviodo. Marcus přikývl.

„Co uděláš s Helvis, když je chytíme?“ zeptala se ho Nevrat.

Zaťal zuby, až mu na čelisti naskočily uzliny svalů, ale neodpověděl.

O něco později zopakoval Styppes své kouzlo. Tříska tentokrát ukazovala spíš na východ než na jih. „Tudy,“ řekl kněz, potěšen, že se mu kouzlo podařilo dvakrát za sebou. Jako odměnu za tento úspěch si dopřál hluboký doušek vína. Jak se blížili k pobřeží, půda pod kopyty koní začala být pevnější. Nad hlavami se jim vznášeli mořští rackové. Kopyta koní nyní dupala po zažloutlé, ostré trávě.

Moře, stejně šedé a hrozivé jako obloha, se pěnivě vrhalo na pláž. Scaurus si olízl rty a ucítil sůl. Ale ve žlutém písku nebyly žádné stopy. „Kudy teď?“ L zavolal na Styppa, zvyšuje hlas, aby překřikl dunění příboje.

„To uvidíme, ne?“ řekl Styppes s výrazem probuzené sovy. Marcus s hrůzou sledoval, jak kněz těžkopádně slezl z koně. Po boku se mu houpal téměř prázdný měch s vínem. Podařilo se mu nalít posledních pár kapek do poháru, ale když se pokusil vzpomenout si na své zaklínadlo, na tváři se mu objevil přihloupý úsměv. Držel obraz svatého Nestoná nad hlavou a cosi brebtlal ve starovidesštině, ale i tribun poznal, jak se plete a přeríkává. I jeho ruka nad pohárem kroužila pomalu a tápavě. Tříska v poháru zůstala pouhou třískou.

„Bezcenný opilec,“ řekl Scaurus, sotva ovládaje svůj vztek. Styppes zamumlal něco, co snad mělo být omluvou, a pokusil se znovu. Jediným výsledkem toho však bylo, že se mu podařilo převrhnout pohár a víno vsáкло do žiznivého písku. Tribun Styppa proklel s celou zuřivostí své beznaděje.

Titus Pullo ukázal k jihu. „Tím směrem je kouř, veliteli!“ Marcus sledoval jeho prst. Ano, v dálce se zvedal sloupec kouře, hnaný větrem.

„Měli jsme si toho všimnout dřív,“ řekl Senpat Sviodo hněvivě. „Mor na ty mraky, jsou skoro stejně tmavé jako ten kouř.“

„Kupředu,“ řekl Marcus. Kopl patami zvíře do žeber. Kůň na protest zafřikal a dal se do drobného klusu. Čísi výkřik přiměl tribuna ohlédnout se — Styppes se stále ještě snažil vyškrábat na koně. „Nechte ho být,“ řekl Scaurus stroze. Objeli skalnatý mys a uviděli oheň, planoucí na pobřeží necelou míli od nich. Okolo ohně se volně popásali koně bez jezdců. „Tryskem!“ vykřikl Senpat a pobídl svého koně. Ostatní ho následovali.

Kymáčeje se v sedle, oči plné slzí od ostrého větru, měl Scaurus co dělat, aby se udržel na koni. Legionář Flo-rus to nedokázal a spadl do písku. Voreus se posměšně usklíbl, když míjel bezmocného kamaráda, ale pak se k němu málem přidal, když jeho nákladní kůň klopýtl.

Protože Římané, nevalní jezdcí, museli věnovat veškerou pozornost tomu, aby se udrželi v sedlech, byla to Nevrat Sviodo, která první upozorovala válečnou loď, stojící nedaleko pobřeží. Její široká čtvercová hlavní plachta byla svinutá a malá trojúhelníková horní plachta a přední plachta, zvrácené proti větru, ji udržovaly na místě. Její boky a paluba byly natřeny mořskou zelení, což ji činilo skoro neviditelnou.

Ta barva připomněla Marcovi Draxovy zástavy. S náhlou mrazivou jistotou pochopil, že toto není císařské plavidlo, ale jeden z namdalenských korzárů, lovcích ve ví- -desských vodách.

Když Nevrat o chvíli později vykřikla, všiml si tribun dlouhého člunu, probíjejícího se příbojem ke svému mateřskému plavidlu. Zahlédl, jak vítr zachytil vlasy ženy, sedící na zádi, a rozvlnil je kolem její tváře. Vedle ní rozeznal dvě malé siluety. Žena se dívala k pobřeží a ukazovala rukou na příježdějící legionáře. Něco vykřikla, a ačkoli Scaurus nezaslechl slova, poznal ten sladký kontraalt. Veslaři se opřeli vši silou do vesel.

Člun byl sotva dvě stě metrů od pobřeží. Senpat Sviodo vložil šíp do luku a vjel tak daleko do moře, až voda sahala koni po břicho. Natáhl tětivu a vystřelil. Marcus zamumlal prosbu, a sám nevěděl, jestli chce nebo nechce, aby se Senpat trefil.

Uviděl, jak šíp neškodně šplouchl do vody pár metrů od člunu. Veslaři nyní zabírali jako posedlí. Senpat vytáhl další

šíp a pak ošklivě zaklel, protože se mu přetrhla tětíva. Nevrat popojela k němu a podala mu svůj luk, ale ten byl lehčí a neměl takový dostřel. Senpat vystřelil a minul jen o kousek. Vystřelil znovu, aby dokázal sám sobě, že to nebyla jen náhoda, ale pak zavrtěl hlavou a vrátil Nevrat její luk. Veslaři ve člunu zvolnili tempo.

Scaurovi zvlhly tváře. Pomyslel si, že opět začalo pršet, ale pak si uvědomil, že pláče. Snažil se potlačit to, ale nemohl. Zíral upřeně na písek u svých nohou a v očích ho píchalo.

Jakmile se člun se svou posádkou dostal na palubu, ostrované rozvinuli hlavní plachtu. Okamžitě nabrala vítr, jako by to byla živá věc. Když tribun znovu pozvedl oči, uviděl bílou brázdou za lodí. Kormidelníci na zádi se opřeli o zdvojená kormidelní vesla. Korzárská loď opsala ostrý oblouk a s větrem v zádech zamířila k východu. Nikdo na palubě se neohlédl.

Z následujících dvou dnů si Marcus pamatoval jen málo. Zármutek a ztráta, bolest nad zradou, mu je, snad milosrdně, vymazaly z hlavy. Zabavené i ukradené koně musel vrátit, proto došel do předměstí hlavního města na západním břehu „Dobytné stezky pěšky.

Senpat a Nevrat, aby ho vytrhli z jeho černého zoufalství, koupili obrovskou amforu vína a společně ji přivlekli po schodech do malého pokojíku, který si najal nad krámem s voňavkami. „Tady máš,“ řekl Senpat a podal mu džbán. „Pij.“ Jeho ostrý hlas nepřipouštěl odpor.

Scaurus pil. Obvykle umírněný, tentokrát by uvítal zapomenutí. Lil do sebe víno tempem, nad nímž by Styppes zbledl závisť. I když s ním nedrželi krok, i jeho vaspurakanští přátelé brzy seděli ochabě na podlaze, objímali se a na jejich tvářích se usadil přihlouplý úsměv. Ale Marcus nemohl dosáhnout žádoucí otupělosti, jeho mysl stále pracovala s děsivou jasností.

Víno uvolnilo hluboko pohřbené vzpomínky, o kterých si myslel, že je pohřbil navždy. Když déšť začal znovu bubnovat do břidlicové krytiny střechy a prosakující voda vytvořila louži vedle jeho lůžka, začal si opakovat pasáže z Euripidovy Médey, hry, s níž se seznámil, když studoval řečtinu, a o níž od té doby mnohokrát přemýšlel.

Když Médeu četl poprvé, jeho sympatie patřily hrdince hry, jak to autor i zamýšlel. Nyní to ale viděl i z Jasonova vystrany — možná nejhorší, co muž může udělat, je brát ženu na lehkou váhu — a cítil se být na Jasonova místě. Poznal také, jak tomu bylo v Euripidových dílech často, že ubohost vyměřuje odměnu oběma stranám.

Senpat a Nevrat naslouchali řeckým veršům se směsí obdivu a zmatku. „To je poezie, určitě,“ řekl Senpat, který jako hudebník rozeznal rytmus a verš, „ale v jakém jazyce? To není ten, kterým spolu mluví Římané, tím jsem si jist.“ I když on i jeho žena znali latinsky jen málo, dokázali latinu poznat, když ji slyšeli.

Tribun neodpověděl. Místo toho se znovu napil. Pohár se mu třásl v ruce. Polil si nohy, ale nevšiml si toho. Ani Médea, pomyslel si, nesvedla Jasona, než provedla své vraždy a odletěla na svém dračím voze.

„Byl vůbec nějaký muž hůře zneužit ženou?“ zanařikal.

Neočekával odpověď na tento svůj výkřik čirého zoufalství, ale Nevrat se zavrtěla v náručí svého manžela a řekla:

„Pokud jde o zneužití muže ženou, neřekla bych. Ale zkus to obrátit a podívej se na Alypii.“

Marcus se zarazil. Pak mrštil pohárem o stěnu v náhlém pocitu hanby za svou sebelítost. Těžká zkouška, kterou musela přestát Mavrikiiova dcera, převyšovala jeho utrpení tak, jako svit slunce pohlcuje svit měsíce. Poté, co zbabělost Ortaia Sphrantzeta stála život jejího otce u Maraghy, Ortaias nárokoval trůn pro sebe, jakmile se vrátil do hlavního města.

Sphrantzetové, vysoce postavená úřednická rodina, měli ve svém rodokmenu císaře již dříve. A aby pojistil svůj nárok, přinutil Alypii, jejíž rod se stavěl proti všemu, o co mu šlo, aby si ho vzala.

Jenže Ortaias Sphrantzet, bláznivý omezený mladík, byl jen pěšákem v rukou svého strýce Vardana. A Vardanes, který nebyl žádný hlupák, toužil po Alypii již celá léta. Oddělil od ní svého synovce a držel ji v otroctví svých chtivých vášní po celou dobu Ortaiova krátkého, nešťastného panování. Tak ji Scaurus poznal, když Sphrantzetové padli, a uviděl jejího ducha, nezloženého tělesným podmaněním.

Poklekl neohrabaně vedle Nevrat Svioda a dotkl se vděčně její ruky. Pokoušel se vyslovit slova díky, ale místo toho se rozplakal. Byl to však očistný pláč — takový, který uzdravuje. Pak ho víno konečně přemohlo. Neslyšel ani, jak se Nevrat a její muž zvedli a vypotáčeli z místnosti.

V Sini devatenácti lehátek bylo chladno a tribun se cítil velice osamělý, když podával svou zprávu Thorisinu Gavrovi. Sviodova s ním přijeli do města, i Styppes — ač jeho společnost ho nezajímala — ale své Římany Marcus poslal zpátky do Carsavry Gaiu Philippovi. Po útěku zajatců neměl důvod je u sebe dál držet a Gaiu Philippovi se budou hodit — a v Carsavře nebudou riskovat císařův hněv.

Řekl holou pravdu, pokud se týkalo toho, co se událo mimo jeho stan. Když skončil, Thorisin dlouho mlčel a pozoroval ho s kamennou tváří. Když jsem se s ním setkal poprvé, napadlo Marca, byly na něm jeho pocity dobře čitelné. Ale už se naučil vladařskému umění nedávat nic najevo. Jeho oči byly dokonale neproniknutelné.

Pak se císařská fasáda rozlomila a objevil se muž, skrývající se za ní. „Zatracený Scaure,“ řekl těžce, „proč tě vždycky musím milovat a nenávidět zároveň?“

Důstojníci, kteří seděli okolo, se zavlnili. Většinu z nich Říman neznal, ani oni jeho. Byli to většinou mladí muži, kteří udělali kariéru před očima císaře během poslední kampaně na východě, zatímco tribun bojoval na západě. Většina velitelů, kteří sloužili se Scaurem pod Mavrikiem, byla mrtvá nebo v nemilosti — nebo obojí.

„Vaše Veličenstvo, téhle povídačce přece nemůžete věřit,“ zaprotestoval jeden z nových mužů, jízdní důstojník jménem Provhos Mourtzouphlos. V jeho hezké, zarostlé tváři se zračila nedůvěra — jako mnoho dalších důstojníků napodoboval Thorisinovu lhostejnost k úpravě vlasů a vousů. Ostatní souhlasně přikýkli.

„Mohu,“ odpověděl císař. Nespouštěl pohled ze Scaura, jako by zvažoval, zda si tribun nenechal něco pro sebe. „Ale neřekl jsem, že věřím.“

„Měl bys mu věřit,“ řekl Taron Leimokheir úsečně a jeho hromový bas, zvyklý vykřikovat povely na moři, zazněl jako obvykle příliš hlasitě v této místnosti. Usmál se na Marca a pokračoval: „Každý, kdo má odvahu vrátit se k tobě po

takovém neštěstí, zasluhuje úctu, ne výčitky; A co z toho, že ti zatracení Hráči utekli? Za „Dobyččí stezkou „ už není žádný Now Namdalen, a za to bys měl tomu cizinci tady jen poděkovat.“

Mourtzouphlos věnoval aristokratický úšklebek šedo-vousému admirálovi, který se vyšvihl na své místo jen díky odvaze, síle a — což bylo mezi Videssan}' velice vzácné neúchylné poctivosti. Jezdec řekl: „Není divu, že se Leimokher zastává cizince. Za dost mu vděčí.“

„To ano, a jsem na to pyšný, při Phosovi,“ řekl drungarios.

Císař se však zamarčil při vzpomínce, jak Leimokheir přísahal věrnost Ortaiovi, nez se dověděl, že Thorisin Ma-raghu přežil — a jak, díky své tvrdohlavé loajalitě, odmítl vzít tuto přísahu zpět. Vzpomněl si i na vražedný pokus, z něhož obvinil admirála, a na měsíce, které Leimokheir strávil ve vězení, dokud Scaurus nedokázal jeho nevinu — a neodhalil spiknutí Baanese Onomagoula, který za celou věcí stál.

Thorisin si unaveně přejel rukou oči, pak se poškrábal na levém spánku. Jeho tmavohnědé vlasy byly řidší, než když Římané opouštěli Videssos, a přibýlo v nich šedin. Nakonec řekl: „Myslím, že ti věřím, Římáne. Ne proto, co říká tady Taron, ačkoli má také kus pravdy. Ale vím, že jsi dost chytrý, aby sis vymyslel lepší lež než tu bláznivou historku, kterou jsi nám řekl, takže to bude nejspíš pravda. Ano, nejspíš,“ opakoval, částečně sám pro sebe. Pak se náhle napřímil ve svém vykládaném křesle a dokončil: „Zůstaň zatím ve městě. Nemusíš spěchat do Garsavry. Ten tvůj poručík je schopen to tam zvládnout.“

„Ovšem, jak si přeješ, pane,“ řekl Marcus a pozdravil. Císař měl pravdu. Gaius Philippus byl lepší taktik než Scaurus. Ale rozkaz byl dost divný, takže přiměl tribuna, aby se zeptal: „Co si přeješ, abych tady dělal?“

Zdálo se, že otázka Thorisina zaskočila. Znovu se poškrábal po hlavě a zamyslel se. Pak odpověděl: „V první řadě od tebe chci podrobnou písemnou zprávu o celém tažení včetně toho, co jsi mi řekl dnes. Ti ostrované bojují jako ďábli — není na škodu vzít si z toho poučení. A,“ pokračoval, „můžeš zase přistříhnout křídla těm morem posedlým písáři, tak jako loni v zimě.“

Marcus se uklonil, ale byl zasmušilý, když si sedal na své místo. Ačkoli Thorisin řekl, že mu věří, neočekával, že bude v dohledné době znovu pověřen velením. Thorisin si unaveně přejel rukou oči, pak se poškrábal na levém spánku. Jeho hnědé vlasy byly ještě řidší, než když legio-uáři odjížděli z Videssosu, a přibýlo v nich šedin. Konečně řekl: „Myslím, že ti věřím, Římáne. Ne kvůli tomu, co říká tady Taron, ačkoli i na tom něco je. Ale vím, že jsi dost chytrý, aby sis vymyslel lepší lež než tu bláznivou historku, kterou jsi nám vyprávěl, takže to bude nejspíš pravda. Ano, nejspíš,“ opakoval sám pro sebe. Pak se náhle napřímil ve svém vykládaném křesle a dokončil: „Zůstaneš nějaký čas ve městě. Do Garsavry nemusíš spěchat. Ten tvůj poručík to tam zvládne sám, když teď zima znemožňuje pohyb nám i Yezdům.“

„Jak si přeješ, pane,“ řekl Marcus. Císař měl pravdu. Za daných okolností si Gaius Philippus poradí lépe než Scaurus. Ale rozkaz byl přesto dost zvláštní, takže přiměl tribuna, aby se zeptal: „A co si přeješ, abych zde dělal?“

Zdálo se, že otázka Thorisina zaskočila. Znovu se poškrábal na hlavě a uvažoval. Po chvíli odpověděl: „No, v první řadě od tebe chci podrobnou písemnou zprávu o celém tažení včetně toho, co jsi nám říkal dnes. Namdaleňané bojují jako ďábli. Nebude na škodu vzít si z toho poučení. A ovšem,“ pokračoval, „pak můžeš zase přistříhnout křídélka těm morem posedlým písáři, tak jako loni v zimě.“

Marcus se uklonil, ale byl zasmušilý, když opět usedal na své místo. Ačkoli Thorisin dal najevo, že mu věří, neočekával, že bude v dohledné době znovu pověřen velením.

Císař ho už pustil z mysli. Rozhlédl se po síni. „No a teď další dobré zprávy,“ řekl a rozvinul pergamen s ozdobnou pečeti. Držel ho v ruce tak, jako by páchl. „Dopis od našeho drahého přítele Zemarkha.“ řekl sardonicky a začal číst nahlas.

Proklamace nabubřelými frázemi prohlašovala Amorion a přilehlá západní území za právoplatné knížectví Phosovo na zemi a označovala Thorisina a patriarchu Balsamona za kacíře. „Proč si ten blázen myslí, že budeme šetřit zrovna Vaspurakáncem?“ zavrčel vztekle císař. Roztrhal pergamen a hodil ho za sebe. „Co s tím svinstvem uděláme?“

Rada přednesla několik návrhů, ale všechny byly buď polovičaté, nebo sebevražedné, popřípadě obojí zároveň. Pravda byla, že Yezdy ovládané území nyní oddělovalo Amorion od císařských oddílů, a Thorisin se zatím mohl jen vztekat.

Podíval se na své rádce nevlídně. „Žádné další geniální návrhy?“ zeptal se. Odpovědělo mu ticho. Znechuceně zavrtěl hlavou. „Ne? Dobrá. Pořádaje ukončena.“

Sluhové otevřeli do zrcadlového lesku vyleštěné bronzové dveře Síně devatenácti lehátek. Důstojníci vyšli ven.

Marcus se zahalil do pláště, aby se chránil před ledovým větrem. Úředníci mají alespoň ve svých kancelářích teplo, pomyslel si.

Videsské jednotky obývaly dva ze čtyř kasárenských baráků, v nichž byli kdysi ubytováni legionáři. Ve třetím bydlela rota Haloganů, kteří právě přišli ze své chladné severní vlasti. Poslední barák zůstal prázdný, ale Scaurus si nechtěl připadat osamělý jako kamínek ve velkém yezd-ském bubnu. Ubytoval se v prázdné místnosti ve druhém patře úřednického křídla palácového komplexu. Úředníci ho uvítali s opatrnou zdvořilostí — ještě si pamatovali, jak se loni vměšoval do věcí, které oni považovali za svou výhradní doménu.

Pracoval s nevelkým elánem na zprávě, kterou si vyžádal císař, ale všechny ty události se mu nyní zdály vyčichlé a bezvýznamné. Ztrnulost, která ho chránila před bolestí z Helvisina odchodu, ho odřízla i od ostatního světa. Pohyboval se husté mlze, která neměla nic společného s počasím.

Snažil se nevšímat si klepání na dveře — většinu času zamčené — ale návštěvník klepal dál a dál. Marcus s povzdechem vstal z nízkého křesla u okna a otevřel.

Venku stál zavalitý muž neurčitě věku s hladkými tvářemi v šafránovém hedvábném rouchu se zelenými výšivkami — jeden z eunuchů, kteří sloužili videsským císařům jako komorníci. „Trvalo ti to dost dlouho,“ odfrkl a věnoval Marcovi tu nejmenší možnou úklonu, jakou pro-lokol doA'oloval. „Máš očekávat Jeho císařské veličenstvo v jeho

soukromých komnatách na počátku druhé hodiny noční.“ Videssané, stejně jako Římané, rozdělovali den a noc na dvakrát dvanáct hodin, počínajíce soumrakem a úsvitem.

Marcus se lekl. Thorisin ho ignoroval po celý týden od porady důstojníků. Zeptal se komorníka: „Očekává mou zprávu o západním tažení? Obávám se, že ještě není zcela hotová.“ Jen on věděl, jaký je to eufemismus.

Eunuch pokrčil svými baculatými rameny. „O takových věcech nic nevím. Přejde pro tebe služebník, aby tě tam zavedl, v hodinu, kterou jsem ti řekl. A doufám,“ dodal, „že mu otevřeš rychleji než mně.“ Otočil se k tribunovi zády a odkolébál se.

Jak se ukázalo, sluha byl rovněž eunuch, i když byl oděn méně skvěle než jeho předchůdce. Jakmile vyšli z vyhřáté budovy do ostrého nočního větra, začal se třást. Scaurus k němu pocítil záchvěv sympatie. On sám měl na sobě kalhoty, což Videssanům nedovoľoval ceremoniál. Nestýskalo se mu po římské tóze — zimy ve Videssosu vyžadovaly teplejší oblečení.

Třešně, obklopující soukromé residenční prostory císařské rodiny, zvedaly své holé větve k nebi jako kostlivci. Četa Haloganů s dvouručními sekerami střežila vchod. V oděvech z kožešin vyder, bílých medvědů, lišek a sněžných leopardů, navlečených přes zdobené kyrsy, netrpěli vysocí plavovlasí muži zimou. A proč by taky rněli, pomyslel si tribun? Byli zvyklí na horší podnebí. Podívali se na něj se zájmem, protože vypadal spíše jako jeden z nich než jako Videssan. Prohodili několik vět ve své hrdelní řeči. Marcus zachytil slovo „Namdalen“, pronesené tázavým tónem. Ve vstupní hale byly ještě patrné jizvy po loňských bojích, kdy Baanes Onomagoulos poslal do města vražedné komando, aby se pokusilo odstranit Thorisina. Legionáři, kteří se náhodou právě vraceli ze cvičení, tento záměr překazili. Scaurus pohlédl na obraz velkého císaře—dobyvatele Laskara, nyní již sedm set padesát let po smrti. Jako obvykle tribuna napadlo, že Laskaris vypadá spíše jako dělesloužící poddůstojník než jako Samovládce Videssanů. Nyní však levou dolní čtvrtinu obrazu pokrývala skvrna od krve a mozaika loveckých scén na podlaze nesla stopy mečů a okovaných vojenských bot. Sluha se zastavil. „Počkej tady, ohlásím tě.“ „Jistě.“ Když eunuch zmizel, Marcus se opřel o zeď a začal studovat alabastrový strop. Nyní byla samozřejmě tma, ale průsvitný kámen byl opracován tak jemně a tence, že za denního světla zaléval halu měkký, perleťový svit.

Scaurus zaslechl své jméno a Thorisinovu netrpělivou odpověď: „Tak ho přiveď.“ Eunuch se vrátil a pokynul Marcovi, aby ho následoval.

Císař se předklonil ve svém křesle. Na pohovce vedle něho seděla jeho neteř. Marca při pohledu na ni bodlo u srdce. Jak tomu bývalo často od doby jejího martýria v rukou Vardana Sphrantzeta, Alypiina tvář měla neúčastný výraz, ale při pohledu na vstupujícího Marca se pohled jejích zelených očí proteplil.

Tribun se uklonil císaři a pak princezně. „Vaše Veličenstvo, Vaše Výsosti.“ Eunuch se zamračil, když viděl, že Rliftan nepadl císaři k nohám, ale Thorisin, stejně jako Mavrikios před ním, vždycky toleroval tuto římskou republikánskou tvrdohlavost.

Nyní však jeho prst ukázal na Marca. „Chopte se ho!“ Dva Halogané zkroutili Marcovi nice za zády. Nemohl se v jejich medvědím sevření ani pohnout. Klást odpor bylo zbytečné. Oba mohutní válečníci převyšovali Marca o půl hlavy. Překvapení a vztek zbavily tribuna zdvořilosti. „Takhle mě nepřinutíš pokleknout,“ vyhrkl.

Po Alypiině tváři přelétl úsměv, ale Thorisin zůstal vážný. „Bud’ zticha,“ řekl a otočil se ke třetí osobě, která byla v místnosti. „Nepe, máš svůj pekelný odvar připravený?“

Marcus, zaskočený nejdříve setkáním s Alypií a pak svým zatčením, si v první chvíli ani nevšiml zavalitého malého kněze, který příčinlivě roztloukal a mísil různé šedé, zelené a žluté ingredience. „Už to bude, Vaše Veličenstvo,“ odvětil Nepos. Pohlédl na Římana. „Bud’ zdrav, cizinče. Rád tě zase vidím.“

„Ano?“ řekl Scaurus. Vůbec se mn nelíbilo to slovo „pekelný odvar“. Nepos byl čaroděj i kněz zároveň, a byl mistr ve svém oboru. Tribuna napadlo, jestli je už tak postradatelný, že může posloužit jako pokusné zvíře. Poté, co ho Helvis opustila, nelpěl nijak zvlášť na životě, ale jsou konce a konce. Nepos nasypal rozmělněné ingredience do zlatého poháru s vínem a zamíchal je krátkou skleněnou tyčinkou.

„Nesmí se používat dřevo nebo mosaz, víš,“ řekl, snad Thorisinovi, snad Marcovi, snad jenom pro sebe, protože byl zvyklý přednášet žákům. „To by nedělalo dobrotu.“ Říman nasucho polkl.

Císař ho provrtal zkoumavým pohledem, stejně jako tehdy v Síni devatenácti lehátek, „Když jsi nechal utéci ostrovany, cizinče, první, co mě napadlo, bylo zavřít tě do nejhlubší kobky a zapomenout na tebe. Vždycky jsi byl s Namdaleňany příliš zadobře, než abych ti mohl důvěřovat.“ Ironie toho, co bylo právě řečeno, málem způsobila, že se Marcus rozesmál. Ale Thorisin pokračoval a netvářil se přitom příliš šťastně. „Zkrátka a dobře, jsou tu lidé, kteří si myslí, že jsi zůstal věrný, a o tom se dnes večer přesvědčíme.“ Alypia se vyhnula Marcovu pohledu.

Nepos zvedl pohár, z něhož se jemně kouřilo. „Vzpomínáš si na Avsharovu loutku,“ zeptal se Marca, „toho Khamort’ana, který tě napadl očarovaným nožem, když jsi porazil Avshara v souboji meči?“ Tribun přikývl. „Tak to je stejná droga, která z něho tehdy dostala pravdu.“

„A on zemřel, když jsi ho vyslychal,“ řekl Scaurus drsně.

Kněz pohrdavě mávl nikou. „To bylo Avsharovo kouzlo, ne moje.“

„Tak mi to dej,“ řekl tribun. „Ať to máme za sebou.“ Na Thorisinův pokyn pustil jeden z Haloganů jeho pravici. Císař ho upozornil. „Když to rozliješ, nijak si nepomůžeš. Máme zde další várku a taky trychtýř, kterým li ji nalijeme do krku.“ Když uchopil pohár, Marcus se zeptal: „Je toho jen kolik je třeba — nebo o trochu víc?“

„Snad o trochu víc. Proč?“

Tribun odlil několik kapek vína na podlahu. „Pak toto je pro toho dobrého přítele Thorisina,“ řekl. Videssané se zamračili, protože neporozuměli, a zaslechl i zmatené zamumlání jednoho Halogana. Byl to přípitek Athéňana Theramena Kritiovi, který ho donutil vypít jed za časů Třiceti tyranů po peloponnésské válce.

Vypil nápoj jedním douškem. Pod sladkostí vína cítil trpkou, ale zároveň znecitlivující chuť Nepových drog. Pak čekal,

jestli začne bez rozmyslu blábolit nebo se svalí na podlahu v křečích jako otrávený pes.

„V pořádku?“ zeptal se Thorisin Nepa.

„Účinky se různí případ od případu. U každé osoby je to jiné,“ řekl kněz. „U někoho se reakce dostaví později.“ Scaums ho slyšel jako z veliké dálky. Celé jeho mysl byla náhle zalita zlatou září. Ať už očekával cokoli, nebyl to tento božský pocit. Bylo to jako nekončící orgasmus, ale po odeznění rozkoše — zůstala jen dokonalost sama.

Někdo — byl to císař, ale to Marca nezajímalo — se ho na cosi ptal. Slyšel sám sebe, jak odpovídá. Proč ne? Všechno to bylo triviální proti vnitřnímu vědomí, jehož vlny ho nyní unášely. Zaslechl Thorisina klít, ale ani to nebylo důležité.

„Co to blábolí?“ řekl císař. „Nerozumím ani slovo.“

„Je to jeho ptačí řeč,“ řekla Alypia Gavra tiše.

„Tak ať mluví po našem.“

Marcus ochotně poslechl. Jedna řeč jako druhá. Otázky padaly v rychlém tempu. Proč nechal Mertika Zigabena uniknout do kláštera? „Myslel jsem, že když jsi učinil totéž pro Ortaia Sphrantzeta, který zasluhoval víc, pak to mohu učinit pro Zigabena, který se tolik neprovinil.“

Thorisin zabručel: „Určitě to působí, knězi?“

Nepos zvedl Scaurovi oční víčko a zamával mu nikou před obličejem. Tribun ani neuhnul, ani nemrkl. „Působí, Vaše Veličenstvo.“

Gavras se smutně zasmál. „Nu dobrá, dejme tomu. Ale Zigabenos neměl takové politické zázemí jako Sphrant-zetové, a jen obava z toho zachránila Ortaiovi jeho vyzábělý krk.“ „Alypia vydala jakýsi nezřetelný zvuk, který mohl znamenat cokoli, nebo také vůbec nic.“

Proč tribun jen předstíral oslepení namdalenských velitelů v Garsavře?

„Nechtěl jsem udělat nic, co by se nedalo později změnit. Mohl jsi s nimi mít nějaký úmysl, který jsem neznal.“ Thorisin znovu zabručel, tentokrát spokojeně, ale Marcus pokračoval: „A Soteric byl Helvisin bratr a byl jsem si jist, že by mě opustila, kdybych mu ublížil. Nechtěl jsem, aby mě opustila.“

Ačkoli Říman nezavřel oči poté, co mu je Nepos otevřel, nepostřehl triumfální pohled, který Gavras věnoval své neteři.

„A jsme u toho,“ řekl císař. „Takže tys nechtěl, aby ta čubka utekla, co?“

„Ne.“

„Tak mi řekni, jak to, že utekla a s ní celé to hadí hnízdo? Řekni mi o tom všechno: co dělala, co sis ty myslel, že dělá, cos dělal ty a co sis přitom myslel. Ztraceně, Scaure, tentokrát konečně poznám tvou duši.“

Tribun dlouho mlčel ale nakonec Thorisinova zlost probila pancíř jeho klidu. „Odpověz mi!“ řval císař a Marcova vůle se zlomila a on pokračoval. Zatímco jedna část jeho mysli naslouchala a krvácela, druhá přesně popisovala, jak ho Helvis unavila do bezvědomí. Nejhorší na tom všem ale bylo, že si to všechno pamatoval i poté, kdy pominul účinek Nepova odvaru.

Nepos zrudl rozpaký. Halogané si mezi sebou něco mumlali. A Alypia řekla hněvivě svému strýci: „Při Phosovi, přestaň s tím! Proč už z něho nestáhneš rovnou kůži?“

Při zvuku slova „přestaň“ Marcus poslušně přestal. Ale Thorisin řekl Alypii ledově: „To byl tvůj nápad, dostat z něho pravdu. Tak teď sed' a poslouvej — nebo vypadni.“

„Nebudu se dívat, jak někoho svlékáte do naha proti jeho vůli.“ Zbledla a zašeptala: „Moc dobře to znám.“ Proběhla kolem Marca a byla pryč.

„Pcha!“ Thorisin si povšiml, že Marcus nemluví. „Pokračuj, ty!“ zařval. Tribun mu pověděl o pronásledování, o návštěvním ohni, který přivolal namdalenského korzára, o Helvis, jejích synech a ostatních ostrovanech, kteří unikli ve člunu. „A co jsi dělal pak?“, zeptal se císař, ale tiše. Marcův popis zoufalého, beznadějného stíhání ho zbavil jeho arogance.

„Plakal jsem.“

Thorisin sebou trhl. „Do ledu se mnou, kdybych ti to vyčítal,“ řekl pro sebe. „Alypia měla pravdu, obvinil jsem čestného muže.“ Pak řekl velmi jemně Scaurovi: „A co potom — a proč?“

Tribun pokrčil rameny. „Pak jsem se vrátil do města, k tobě. Nemohl jsem dělat nic jiného. Jak bych mohl utéci do kláštera, když nevěřím ve vašeho boha? A nemohl jsem se proti tobě vzbouřit jako Drax. Kromě toho, byl bych ztracen.“

Thorisin mu věnoval zvláštní pohled. „Já žasnu. Já prostě žasnu.“

12.

^eirem políbila Viridovika, který ji k sobě pevně přitiskl. „Ty jsi vážně moc veliký,“ postěžovala si. „Tuhne mi krk, když se s tebou líbám.“

„Zvykni si na to, kofátko, protože to budeme moc dělat, až budeme zpátky, až rozmáčkne tu veš Varateše,“ odpověděl Gal. O jeho náklonnosti k ní svědčilo už jen to, že si odpustil jakékoli oplzlosti.

Objala ho. „Až budeme zpátky, ano?“ řekla, napodobujíc jeho hrubou výslovnost tak dokonale, že se oba rozesmáli.

„Nechte toho, vy lenivé mřenky!“ ozval se Targitaus. „Myslíte si, že teď máme čas na vaše cukrování?— Nicméně kagan potlačoval úsměv a Batbaian vedle něho se otevřeně zubil.“

„Ah, nech toho,“ zavrčel Viridovix, ale po posledním objetí Seirem se i on vyšvihl do sedla. Jako obvykle, jeho stepní koník podrážděně zafíkal, protože Gal byl těžší než většina Khamorťanů.

Targitaus pohlédl na Lipoxaia. „Slíbilas nám deset dní pěkného počasí,“ řekl, napůl výhružně. První podzimní deště už spadly a válka mezi nomády závisela na pěkném počasí. Mokré tětiny nebyly k ničemu.

Enarl pokrčil tučnými rameny. „Viděl jsem, co jsem viděl.“

„Rád bych, abys viděl, kdo zvítězí,“ zabručel Targitaus, ale nemínil to vážně. Vášně, které provázely každý boj, znemožňovaly rozumnou předpověď. „To ostatně uvidíme sami,“ řekl náčelník. Napřimil se v sedle a vykřikl: „Vpřed!“

Batbaian zvedl vlčí zástavu kmene a Khamort'ané pobídlí koně. Kupředu a na křídla vyrazili cvalem zvědové.

„A ty se taky hni, zatracený zvíře,“ řekl Viridovix a kopl koně do žeber. Otočil se, aby naposledy zamával Seirem. ale pak kůň přišlápl jeho vlající plášť a Viridovix se málem poroučel do bláta. Kolem se rozlehl řehot a on se cítil jako blázen.

Snad si za poslední léta zvykl na římskou disciplínu víc než předpokládal, ale Targitaovo vojsko na něj dělalo dojem neuspořádané bandy. Nikdo nikoho neposlouchal, protože ostatní náčelníci měli své vlastní důvody, proč bojovali proti Varatešovi, a Targitaov'y rozkazy jim byly lhostejné.

A tak táhlo několik houfů nomádů nezávisle na sobě na sever a na západ proti psancům. Jejich početnost se lišila. Od několika tuctů Oitoširových mužů až po početný kontingent Anakharova kmene Skvrnitých koček, čítající několik set mužů. Anakhar sám změnil náhle svůj odmítavý názor, když zjistil, že jeho nenáviděný soused Krobyz je pro Varateše.

„Jestli je ta kozlí prdel pro něho, pak je tady důvod rozšlápnout ho,“ prohlásil a připojil se k Tar-gitaovi.

Neexistoval žádný bojový plán. Chtěli prostě najít Varateše a dát se s ním do boje. Když Viridovix navrhl podobný plán vypracovat, podíval se na něj Targitaus jako na někoho, kdo právě spadl z Měsíce. Kelt se musel při vzpomínce na to v duchu smát. „Co by na to řekli Římané?“ říkal si pro sebe. Nicméně, začal si dělat jisté starosti.

„Je zde jedna věc,“ řekl Batbaian. „Deště smyly prach.“ „No a? Já toho nelituju,“ souhlasil Viridivix. Nemuset se dusit v oblacích prachu, vířeného kamarády, to byla rozkoš, kterou nezažil od té doby, kdy opustil Galii.

Rychle letící mraky chvílemi zakrývaly slunce a po pláni letěly jejich stíny. Den byl chladný, vzduch voňavý a svěží. Ve Videssosu míval občas dojem, že celá krajina se skládá pouze z prachu.

Po chvíli však řekl: „Nojo, ale když nebude prach, jak zvědové poznají, že se ti darebáci blíží?“ Batbaian zamrkal. Tohle ho nenapadlo.

Targitaus se ušklíbl. „Za prvé, oni budou mít stejný problém s námi. A za druhé, zvědové, kteří nevěnují pozornost tomu, co se děje před nimi, rychle umírají. Bdělost je udržuje při životě.“

„No, máš sakra pravdu,“ připustil Viridovix. Vojsko nomádů se zdálo mnohem větší než bylo, hlavně díky houfům náhradních koní, které každý nomád vlekl za sebou. Dupot jejich kopyt připomínal Galovi nepřetržitý hřmot příboje.

„Ale to mě nedonutí, abych vyblil snídám.“

Vzpomněl si na Arighovy jedovatosti o koňské nemoci a byl hrozně rád, že tady jí netrpí. Pořád ještě nemohl strávit polosyroA^é hovězí, kterým se Khamort'ané na pochodu živili, ale pšeničné placky a tvarohovitý sýr, zalévaný kavasem, mu bohatě stačily k obživě. Jen měl chuť na něco sladkého: víno, ovoce, třešně. Když mu Rambe-hišť podal plástek medu a sladká vůně jetele naplnila jeho ústa, byl v té chvíli se světem celkem spokojen.

Když se Khamort'ané utábořili, pobíhali od ohně k ohni, vyměňovali si novinky, vyprávěli příběhy a hráli o peníze, z nichž mnohé nebyly raženy v Yezdu ani ve Videssosu. Byly tam i hranaté stříbrné mince s draky a sekerami, které Viridovix nikdy neviděl. „Halugh,“ vysvětlil nomád.

Gal vyhrál několik zlatáků a jednu minci z Halogy, kterou si schoval pro štěstí.

Příští den se podobal předchozímu. Step byla nekonečná a jejich vojsko představovalo jediný lidský prvek široko daleko. Když však zapálili večerní ohně, spatřili slabou záři na severním obzoru. Muži začali kontrolovat výstroj a výzbroj, utahovat popruhy a brousit meče.

Viridovix se probudil před úsvitem, roztřesený zimou. V galských lesích by v této roční době stromy plály ohňostrojem podzimních barev, ale stepní tráva změnila barvu jen ze zelené na šedožlutou. „Jistě, a je to bezútešný, přes všechnu tu velikost,“ zamumlal s plnými ústy syra.

Khamort'ané ponechali asi dvacet starších mužů hlídat náhradní koně. Ale ani ti si neodpustili chvástání. „Až je poženete, žeňte je k nám. My vám ukážeme, co dokážeme!“

Kmen po kmeni, kočovníci usedli do sedel. Vyjeli severním směrem a rozvinuli se do nerovného šiku, v němž Targitaův kmen zaujímal pravé křídlo. Když viděl mezery mezi jednotlivými kmeny, Viridovix se utěšoval tím, že ani Varatešovi bandité neudrží lepší pořádek.

Konečně se bandité objevili jako drobné siluety pod ocelově šedou oblohou. Šik nomádů se zavlnil. Muži snímali luky a vytahovali šavle z pochev. Varatešovi muži se přiblížili s rychlostí, která Viridovika, zvyklého na pěší bój, zmátla.

Vytasil svůj meč a vydal keltský válečný pokřik, který polekal jeho drahý. Co to udělalo s nepřítelem, těžko říct.

Harcovníci vystřelili první šípy a střetli se na šavle. Když se první psanec zhroutil ze sedla, ozval se vítězný pokřik.

Viridovikovi se sevřelo hrdlo, když spatřil ve středu nepřátelské sestavy bíle oděnou postavu na černém koni, o polovinu větším než koně kočovníků okolo. „No jistě že's nezůstal stranou,“ zamumlal. „Škoda.“ Gal věděl, že jeho strana převyšuje počtem protivníka, ale za kolik mužů stál samotný Avshar?

Jenže nebyl čas o tom přemýšlet. Oba šiky se navzájem začaly ošťelovat. Šípy pršely jako krupobití. Protože se nemohl zapojit do boje na dálku, pozoroval ho Kelt přes okraj svého lehkého štítu. Ten smrtící rytmus ho proti jeho vůli fascinoval. Pravá ruka vytáhla přes rameno šíp z toulce, pak založit, natáhnout, rychlý pohled na cíl, rána, a opět přes rameno pro další šíp. Kočovníci metodicky vyprazdňovali své toulce.

Varateš užasle pozoroval, jak Avshar vládne svým velikým černým lukem. Byl zkonstruován podobně jako běžné luky nomádů, ale ani ten nejsilnější kočovník by ho nedokázal napnout. Jen černokněžník s ním zacházel jako s dětskou hračkou a zasahoval na neuvěřitelnou vzdálenost. Jeho zručnost byla děsivá. Nevykřikl uspokojením při zásahu, ani spokojeně nepřikývl, jen se rozhlížel po další oběti.

Kolem Varatešovy tváře zasvištěl šíp. Skryl se za krk koně, což byl samozřejmě nesmysl, kdyby byl šíp lépe mířen. Vystřelil odvetnou ránu a uviděl, jak se jezdec kácí z koně. Byl zvědav, jestli to byl muž, který po něm předtím vystřelil.

„Ne,“ řekl Avshar, čta jeho myšlenky. V jeho hlasu se ozvalo opovrhlivé veselí, když dodal: „Proč by tě to mělo zajímat? On by byl rád, kdyby tě zabil.“ To byla ovšem pravda, ale od Avshara i pravda měla kyselou příchut'.

Čarodějův pohled už vyhledával nový cíl. Otočil koně doleva a napnul luk, ale než vystřelil, Varateš mu strhl ruku. Šíp

neškodně zasvištěl vzduchem.

„Co se to opovažuješ, ty blázne,“ zahřměl čaroděj. Náčelník psanců se přikrčil, když na něj dopadl Avsharův hněv, ale jeho vlastní zloba ho přinutila říci: „Ten rudovlasý je můj,“ řekl. „Musíš mi ho nechat.“ „Musím? Uvědom si, s kým mluvíš, ty červe.“ To si Varateš zapamatoval navždy. Ale soustředil veškerou svou vlastní pýchu a hrdost a řekl: „A ty, čaroději, uvědom si, kdo jsemy!“ Později ho napadlo, že to byla ta nejstatečnější věc, jakou kdy udělal. Černokněžník si ho změřil svým vždy skrytým pohledem. „Tak,“ řekl posléze. „Další nástroj se obrací proti mně a kouše mě, co? Tak dobrá, ale pro A[^]šechno, na čem záleželo tvé matce, buď chytřejší než ten idiot Vardanes, který myslel jen na svůj ocas.“ Rozpřáhl ruce s ironickou velkorysostí. „Vezmi si toho rudovlasého, jestli to dokážeš. Dávám ti ho jako dar.“

„Není tvůj, abys mi ho dával,“ řekl Varateš, ale jen pro sebe.

Bojové linie se přiblížily. Šamšíry se zaleskly v podzimmím slunci. Kočovník vedle Viridovika vykřikl a jeho ruku zalila krev, prýstící z utátných prstů. „Stáhni si to,“ vykřikl Targitaus. Jezdec se vytrhl ze strnulosti. Se zuřivými kletbami ovinul kolem pahýlů pruh vlny a utáhl ho koženou smyčkou.

Jeden z psanců se řítí přímo proti Viridovikovi. Gal pobídl koně. Rovný meč se srazil se zakřiveným. Protože měl lehčí zbraň, kočovník ťal znovu, než se Viridovix stačil kryt. Gal se zaklonil, aby uhnul ráně a další kryl štítem. Pak zasáhl jezdcovu nohu. Ten zaklel a uvolnil stěh. Viridovix ťal znovu a jeho ostří zasáhlo renegátův obličej. Vytryskla krev a renegát spadl z koně a byl rozdupán.

Rambehišt rozvážně šetřil své šípy, dokud se vzdálenost mezi bojujícími nezmenší. Náhle však jeho vlastní kůň dostal zásah mezi oči. Obratně jako kočka, vymanil se Rambehišt ze třmenů, udělal kotoul a postavil se banditovi s mečem v ruce.

Jenže jezdec na koni proti pěšímu bojovníkovi, to byla předem prohraná sázka. Viridovix, který byl nedaleko, znovu vydal divoký galský válečný pokřik. Psanec se na okamžik zarazil — přesně na ten okamžik, který Kelt potřeboval, aby se dostal blíže. I Rambehišt se vrhl kupředu. A náhle tu byli dva proti jednomu. Jezdec se pokusil utéci, ale stísněný prostor mu to nedovolil. Rambehišt ho strhl „za nohu z koně. Viridovix se předklonil a skoncoval s ním. Rambehišt se vyšvihl na jeho koně, otočil se a zastřelil nomáda, který chtěl napadnout Gala zezadu.

Viridovix se ohlédl, když zaslechl banditův smrtelný výkřik. „Díky, drahoušku Khamort'ané. Toho jsem neviděl.“

„Dluhy se musí platit,“ řekl suše kočovník. Viridovix se zamračil, protože ho napadlo, zdali mu Rambehišt náhodou nechce splatit i výprask, který mu Kelt kdysi uštědřil.

Ale nebyl čas nad tím dlouho uvažovat. Gala napadli tři bandité zároveň. Naštěstí jeden z Targitaových mužů jednoho z nich srazil dobře vrženým oštěpem. Zbývající dva se vrhli na Gala, který znovu vykřikl, ale nezastrašil je tím. Po bleskové úvaze mrštil po jednom svou bronzovou čepicí a zasáhl ho do tváře. Pak otočil koně s obratností, jaké by se sám u sebe nenadal, a ťal mečem do hlavy renegátova koně. Nešťastné zvíře padlo, jako by je zasáhl blesk. Jaký osud potkal jeho jezdce, to se Viridovix nikdy nedověděl. Drahý jezdec se dal na útěk.

Viridovix se bohatýrsky zasmál. „Utíkej k mamince, ty zbabělý spratku! A příště si rozmysli zahrávat si s muži!“ Zamával nad hlavou mečem, z něhož stékala krev. Ano, pomyslel si, to je smysl boje — zlomit nepřítele, ocelí nebo silou vůle. Ten pocit ho opájel jako silné víno a cítil, jak mu v žilách pulsuje síla.

Odhrnul si dlouhé vlasy z čela a rozhlédl se, aby zjistil, jak se vyvíjí celková situace. Ale v tomto směru se nedokázal dobře orientovat. Takové jízdní bitvy se odehrávaly v příliš velkém prostoru a bojovníci se přelézali sem a tam jako rtuť. Navíc mu dělalo potíže rozeznat vlastní lidi od nepřátel.

Pak si všiml, že ve středu bitevního pole probíhá jakási bitva sama pro sebe mezi Anakharovými Skvrnitými kočkami a Krobyzovými Skákajícími kozami. Zdálo se, že se tam soustředila většina Varatešových spojenců, kteří nepatřili přímo k jeho psancům, soudě alespoň podle jejich zástav. Byli by mohli bojovat pod jeho černým praporem, ale zřejmě si nepřáli spojovat se Varatešem až tak těsně.

V důsledku toho se Anakharovi bojovníci ocitli tváří v tvář přesile, která je začala zatlačovat. Targitaus jim poslal na pomoc svého syna. On, na rozdíl od Viridovika, dokázal snadno rozlišit přítele od nepřítele. Jeho jezdci ucpali vznikající trhlinu. To povzbudilo bojovníky Skvrnitých koček, kteří se s novou vervou vrhli do boje.

Targitaus udeřil se zbytkem svých mužů na levé křídlo psanců, kde se čelně střetl s Avsharem, který vedl padesát nejotřelejších Varatešových banditů, zjizvených darebáků, ovládajících všechny finesy válečnického řemesla, čestné i nečestné. Byli to zločinci, ale zdaleka ne zbabělci. Nedávali milost a také o žádnou neprosili.

Avshar se na svém obrovitém hřebci tyčil nad Khamort'aný jako válečná pětiveslice nad rybářskými bárkami. Strašný luk měl nyní zavěšen přes rameno a oháněl se dlouhým, rovným mečem. „Další spratek!“, vykřikl, když na něj zaútočil jeden z Targitaových jezdců. Čepel zasvištěla vzduchem a srazila muže hlavu. „To máš za svou hloupost a Skotos at' sežere tvou duši!“

Viridovix překřikl bitevní vřavu: „Avshare!“ Černokněžník se k němu otočil jako pes, který zachytil stopu. „Tady jsem, ty darebáku!“ zařval Kelt. „Chtěl jsi Scaura, ale místo něho se ti postavím já!“

„A padneš!“ Avshar odstrčil své muže. „Z cesty, vy králíci!“ Pozvedl meč v posměšném pozdravu. „Varateš se bude zlobit, když mi takto daruješ svůj život.“

Viridovix stěží odrazil svým štítem první ránu plochým mečem — ostří by bylo štítem proniklo. Avshar měl na sobě plnou zbroj. Jeho kůň ji hravě unesl. Viridovix se začal cítit ve svém koženém krunýři zranitelný, jako by na sobě měl plátěnou košili.

Toho neporazíš silou, pomyslel si, když obracel koně k dalšímu nájezdu, ani ho nezastrašíš. Zbývá jediné chytrost.

Dobře si zapamatoval lekcí, kterou mu udělil Varateš: kůň je stejně důležitý jako meč. Byla to dvojnásob pravda, pokud šlo o Avsharova oře, který se právě vztyčil, aby rozbil okovanými kopyty lebku opěšalému kočovníkovi.

Černokněžník ho přinutil, aby klesl na všechny čtyři, a znovu se vrhl na Viridovika. Když se střetli, Galova rána nemířila

na Avshara, ale na koně. Měl v úmyslu zopakovat drtivou ránu, kterou před chvílí zabil psancova koně, ale špatně odhadl rychlost Avsharova hřebce. Ostří minulo hlavu a strhlo velký kus kůže z hřebcovy šíje.

Účinek byl však skoro stejný, jaký by měla původně zamýšlená rána, protože zvíře zařičelo bolestí a strachem a málem Avshara shodilo na zem. Černokněžník se musel zachytit jeho hřívou. A i když se udržel v sedle, zraněné zvíře přestalo poslouchat otěže a dalo se tryskem na útěk z bojiště.

„Vrať se, ty darebáku!“ vykřikl Viridovix radostně. „To byl jen začátek!“

Avshar se otočil v sedle a vykřikl kletbu. Bitevní pole před Galovým očima na okamžik zakolísalo a potěmělo. Pak na čepeli jeho meče zazářila zlatě druidská znamení. Jeho pohled se opět vyjasnil. Vděčně stiskl jílec meče, jako by to byla ruka kamaráda.

Bitva se dlouho vyvíjela nerozhodně. Ve víru nelítostného zápasu se bojovníkům zřídka naskytla příležitost na prchavý okamžik si vydechnout nebo se osvěžit douškem zteplalé vody či kavassu. Slunce se už zvolna začalo naklánět k západu, než si Viridovix všiml, že se ve vířivém kolotoči bitvy pohybuje častěji kupředu než dozadu.

„Bijte je, bijte je!“ křičel Targitaus. „Začínají povolovat!“

Když se však jeho jezdci začali shromažďovat k útoku, který by býval zasadil psancům poslední ránu, ozval se ze středu linie a z levého křídla poplašný křik — to nejstrašnější slovo, které mohlo ve stepi zaznít: „Oheň!“ Oblaka hustého černého dýmu skryla renegáty. Targitaova tvář zrudla hněvem. „Špinaví zbabělci! Je lépe zemřít jako muž, než takto krýt svůj ústup.“

Pak Viridovix uslyšel Avsharův spokojený smích a pochopil, že je veta po všech nadějích, protože plameny se šířily rychleji než jakýkoli běžný oheň — a ve směru, který diktovala čísi zlovůle. Koně řičeli a muži řvali, když se přes ně přehnala postupující stěna ohně. Ale nezahynuli. Byli pouze chyceni jako zajíci do sítě, kterou utkala Avsharova temná moc.

Když se hlavní síly Khamorťanů ocitly v ohnivé pasti, Varatešovi bandité nabyli novou odvalu. Jejich spojenci sledovali tento Avsharův čin se směsí úcty a hrůzy. S dvojnásobnou silou se vrhli proti zbytkům Targitaova vojska, které unikly ohnivé pasti. Nyní měli drtivou početní převahu oni. Odpor se zhroutil a ústup, který následoval, neměl daleko k bezhlavému útěku.

Viridovix se pokoušel prosekát si cestu k Avsharovi. Černokněžník neměl koně. Galovo zoufalství plálo stejně jasně jako čarodějovy plameny a jen málokterý psanec se odvážil postavit se mu do cesty.

Varateš s tlupou banditů vyrazil Avsharovi na pomoc, ale čaroděj nepotřeboval ochranu. Vrhla na Viridovika rychlý pohled, pak pohnul rukou a jazyk plamenů se vymrštil směrem ke Galovi. Viridovix tomu nevěnoval pozornost v důvěře, že jeho meč ho ochrání před tímto kouzlem. Druidské znaky na čepeli jasně zářily, když se slepě řítí proti ohni. Jeho kůň ale nevěděl nic o kouzlech a bál se plamenů před sebou. Přes veškeré Galovo pobízení nechtěl běžet dál.

Viridovix ho zaklínal jménem Epony, ale keltská bohyně neměla v tomto světě žádnou moc. Skrze stěnu plamenů se vlnila Avsharova postava, zdánlivě na dosah.

„Tak dobře, půjdu sám,“ zavrčel Kelt, pokoušeje se uklidnit zvíře, aby mohl sesednout. Varateš využil tohoto okamžiku a vystřelil na něj šíp, který sice minul jezdce, ale zasáhl koně do stehna. Zvíře zaryčelo a vzepjalo se, přičemž Viridovika málem shodilo. Udržel se sice v sedle, ale kůň se mu vymkl zpod kontroly a dal se na zběsilý útěk. To bylo možná Viridovikovo štěstí, protože pony, šílený bolestí, nechal hravě daleko za sebou všechny pronásledovatele. Avsharův pomstychtivý smích řezal v Galových uších.

Když se mu konečně podařilo přimět koně opět k poslušnosti, mohl se pouze připojit k ustupujícím zbytkům Targitaovy rozbité armády.

Renegáty je nepronásledovali. Hemžili se jako mýry kolem Avsharových ohnivých pastí, které plály stejně prudce jako na začátku, ačkoli tráva, která mohla být jejich jedinou potravou, se už dávno proměnila v popel.

Kouř, černý jako zoufalství, pokrýval celou podzimní oblohu.

Krobyz se hluboce uklonil v sedle, když ho Varateš míjel. Ačkoli byl vyčerpaný, vůdce banditů zrůžověl radostí nad tímto uznáním jeho statečnosti ze strany právoplatného kagana. Tohle, řekl si v duchu, je to, o co jsem usiloval tolik let. Konečně jsem si zasloužil postavu, které mi právem náleželo, a to navzdory nepřátelství, které jsem si nezasloužil.

Praskající plameny před ním mu připomněly, že tento triumf není tak zcela jeho zásluhou. Jako by mu to chtěl připomenout, postavil se Avshar vedle něj. Mával však jen rukou směrem k bojovníkům, uvězněným v jeho ohnivých pastích. „Co s nimi máš udělat?“

Varateš byl ochoten být ve chvíli vítězství velkodušný. „Mohou se vzdát, jestli chtějí.“

Avshar pokrčil rameny a zavolal na kočovníky za nejbližší stěnou plamenů: „Podroďte se Varatešovi, velkému kaganovi Královského kmene z Pardray!“ Při tomto neočekávaném titulu náčelník banditů užasle zamrkal, ale pak pohodil hlavou. No co, vždyť je to pravda, pomyslel si pyšně.

Za stěnou plamenů, chycený jako býk v ohradě, stál Oitošir se dvěma či třemi druhy, kteří z jeho kmene přežili. Jejich čepice z bílé lišky byly černé od prachu a sazí. Oitošir byl zraněn, ale to ho nezlomilo. „Všivák Varateš, velký pasák holek z plání,“ zařval, „a ty, ano, ty druhý, ty jsi veliký ocas!“

Černokněžník tázavě pohlédl na Varateše, který, rozrušen tímto odmítnutím, plivl do prachu. Avshar to považoval za odpověď a udělal rukou jakési znamení. Ohnivá stěna, obklopující Bílé lišky zprůhledněla a pak zmizela. Varateš pokynul svým banditům, kteří se spokojeně zašklebili a s chutí se pustili do řezničiny, na kterou se těšili. Oitošir umíral dlouho.

Poté se ostatní začali vzdávat. Varateš byl ohromen svým vítězstvím. Žádný pěvec ve svých písních nikdy nepopsal a žádný enarí nepamatoval bitvu, při níž by bylo zajato tolik mužů. Muselo jich být přes tisíc, nemluvě o obrovské válečné kořisti. Napadlo ho, jak dlouho tolik zajatců užíví.

„Proč bys je měl živit?“ řekl Avshar. „Pošli je zpátky k jejich mizerným kmenům.“

„Aby se na mě zítra zase vrhli? Nemyslel jsem, že jsi taková důvěřivá duše.“

Kouzelník se zasmál hlubokým, hrdelním smíchem. „Dobře řečeno. Ale jestliže je propustíš a zároveň tím utvrdíš svou svrchovanost nad každým maličkým náčelníkem ve stepi?“ Odmlčel se, očekávaje Varatešovu odpověď.

„Pokračuj,“ řekl kočovník, náhle zaujat.

Avshar se znovu zasmál a pokračoval.

„Děkuji ti, ale ne,“ řekl Gorgidas Arghunovi už alespoň po dvacáté. „Až se císařské poselstvo bude vracet do Videssosu, půjdu s ním. Jsem člověk, který byl stvořen pro města, právě tak jako ty patříš sem, do stepi. Nebyl bych o nic šťastnější, kdybys s tebou honil stáda, než ty, kdybys žil v Impériu.“

„Ještě si o tom promluvíme,“ řekl kagan, jako to činil pokaždé, když Gorgidas odmítl jeho návrh, aby zůstal v Arshaumu. Arghun se opřel o hromadu polštářů v jurtě videsských vyslanců a přetáhl si příkrývkou z králíčích kožešin přes nohy. Už se mu do nich vrátil cit, ale ještě nebyly plně funkční. Kagan potřeboval k chůzi dvě hole a stále nemohl sednout na koně.

Ale jeho vděčnost za záchranu života neznala mezí. Zahrnul Řeka dary. Kožich z kuní kožešiny tak jemné, že skoro nebyla cítit mezi prsty, několik skvělých koní, ru-dooký sokol, kterého Řek, který nebyl sokolník, mohl alespoň s dobrým svědomím odmítnout, skvělý luk a dvacet šípů v toulci zdobeném zlatou fólií — který nenápadně předal Skylitzetovi, který ho dokázal ocenit — a, snad na radu Toluiho, slušnou zásobu všech bylin, které nomádi považovali za léčivé.

„Začínáš mluvit dobře naší řečí,“ pokračoval Arghun.

„Děkuji,“ řekl Gorgidas, spíš neupřímně. Jako většina Řeků, považoval i on svůj bohatý, přesný jazyk za jedinou správnou řeč pro civilizovaného člověka. Latinsky se musel naučit, aby mohl sloužit v římských legiích, a videsština byla nezbytností v tomto novém světě. V záchvatech velkomyslnosti byl ochoten připustit, že každý z těchto jazyků má i své jisté přednosti. Ale arshaumština se hodila pouze pro barbary. Jak napsal: „Je to řeč, která má více slov pro stav kravského kopyta než pro stav lidské duše. Více netřeba říkat.“

V dálece zahřmělo. Arghun udeřel prsty ochranné znamení. Děšť bušil do napjaté plsti jurty. V jiných letech už kočovníci touto dobou přemísťovali svá stáda na zimní pastviny. Letos však odeslali stáda na jih pouze pod dozorem chlapců a starců, zatímco bojovníci se shromažďovali, aby pomstili útok na kagana kmene Šedého koně.

Venku se ozval dusot koňských kopyt a šplouchám vody. Jurta zpomalila, aby jezdec mohl naskočit. Vchodem se protáhl promočený Arigh. Pozdravil otce a řekl: „Zástava je hotová.“

Goudeles pohlédl potměšile zpod obočí na Gorgida. „Tady máš něco pro své Dějiny. Můžeš tuto válku nazvat Válkou Bogorazova pláště.“

Řek se poškrábal na bradě. „Vidíš, to se mi docela líbí,“ řekl. Vyhledal ve svém vaku tabulku a rydlo a zapsal do vosku poznámku. Arshaumské kmény, které se rozhodly pro boj, se sjednotily ne pod vlajkou některého z nich, ale pod symbolem toho, co je přimělo jít do války.

Tato rozmluva proběhla ve videsštině, ale Arghun, když zachytil Yezdovo jméno, požádal o překlad. Když mu to Arigh přeložil, kagan se krátce, pochmurně zasmál. „Ha! Kdyby z něho zbylo víc, nesli bychom to na kopí místo jeho pláště.“

„A právem,“ řekl Lankinos Skylitzes. Zaváhal, pak opatrně pokračoval: „Buduješ mocnou armádu, kagane.“

„Ano,“ řekl Arghun a z jeho hlasu zazněla pýcha. „Nejsi rád, že máš tak silné přátele?“

Císařský důstojník vypadal nespokojeně. „Ehm, ovšem. Jenže pochodovat do Pristy s takovou silou, to by mohlo poplašit Khamor'aný —“

„No a?“ odfrkl pohrdavě Arigh. Přejel si prstem po hrdle. „Pokud se postaví proti nám, stane se jim tohle. Přál bych si, aby se o to pokusili.“

Skylitzes přikývl, ale umíněně se držel své původní myšlenky. „A kdyby taková armáda došla do Pristy, bude problém zajistit dostatek lodního prostoru na její přepravu do Videssosu.“

Arigh vztekle vyjel. „O čem to plácáš, Lankine? Celou tu dobu sháníte lidi, a teď je máte a nechcete je?“

Arghun však pohlédl na Skylitzeta s respektem. „Jeu pomalu, synu,“ řekl.

„Proč?“ pohlédl Arigh nevlídně na Videssana.

„Protože se vyzná ve své věci.“ Vida, že jeho syn stále nechápe, začal Arghun vysvětlovat: „Přišel k nám pro vojáky pro svého vlastního kagana.“

„No jistě,“ přerušil ho Arigh. „A co s tím?“

„Toto vojsko tady je moje, a on to ví. Má pravdu, když si klade otázku, jak je použiji, a jestli pro něj nebude nebezpečnější než nepřátelé, které už má.“

„Ahh,“ řekl Arigh, když pochopil. Goudeles vypadal zarmouceně, že na to nepřišel sám, zatímco Řek sklonil hlavu, obdivuje v duchu Skylitzetův důvtip.

Důstojník pozdravil Arghuna a viditelně se mu ulevilo, když viděl, že se náčelník nerozzlobil. „Jestli se mohu zeptat přímo, jak je tedy použiješ?“

„Způsobím co největší škodu Yezdu,“ řekl Arghun suše. „Arigh má pravdu, myslím. Khamor'ané zůstanou stranou, když uvidí, že jim nechceme ublížit — nebo, pokud ne, tím hůř pro ně. Ale nejkratší cesta do Mašizu je přes Pardrayu a pro to jsem se rozhodl.“ Uklonil se videsským vyslancům. „Vy pojedete, samozřejmě, s námi.“

„Bude mi ctí,“ řekl Skylitzes.

Naopak Goudeles nabyl výrazu muže, kterého někdo právě probodl dýkou. Toužil po návratu do města ještě víc než Gorgidas a nyní viděl, jak se tato sladká vidina rozpadá kvůli vrtochu tohoto náčelníka barbarů. „Bude mi ctí,“ vypravil ze sebe se staženým hrdlem.

„Začneme zase cvičit s mečem, Pikridie, ne?“ zachechtal se Skylitzes, který mu perfektně rozuměl. Písaři se nepodařilo potlačit povzdech.

„Tuhle jurtu budeš muset taky oželeť,“ řekl Arigh, sy-paje se škodolibým úsměvem sůl do Goudelovy zraněné duše. „Jen pět, šest dobrých koní, a snad lehký plátěný stan, aby ses měl v noci kde ukrýt před sněhem.“

„Sněhem?“ řekl Goudeles mdle.

„Mluvte mou řečí, prosím,“ zavřel Arghun, protože jeho syn přešel do videsštiny, když mluvil s císařskými. Když pochopil podstatu debaty, kagan se na Goudela soucitně usmál. „Ano, já vím, že sníh je nepříjemnost. Strašně zpomalí náš postup. Ale jestliže vyrazíme hned, jakmile se kmeny shromáždí, měli bychom dorazit na hranice Yezdu na jaře.“ „To nebylo přesně to, s čím jsem si dělal starosti,“ řekl úředník. Skryl tvář v rukou.

Nomádi putovali se svými stády zimní stepi každoročně, ale vědomí toho, že to jde, nečinilo tuto vyhlídku o nic. „Zapadni do řady, ty idiotská hromada supích zvratku!“ zařval Viridovix na bahnici, která si vzala do hlavy, že půjde svou vlastní cestou. Zvíře uraženě zabečelo, jako by rozumělo, co mu říká.

Valaš projel kolem Kelta, aby zahnal další ovce do řady. Tvář mladého Khamort'ana byla ztrhaná únavou. „Příliš velký úkol pro dva lidi,“ řekl. Pohybem hlavy setřásl kapky deště z vousů.

„To jo, dobře, ale už to nebude dlouho trvat, myslím,“ řekl Viridovix. „Jistě, a ten hadí syn Varateš nás teď nebude moci najít, když ten zsranej déšť zakryl naši stopu.“ Po bitvě nedošlo k žádnému pronásledování a plenění, jehož se Gal obával. Ostatně Targitaus řídil ústup přímo mistrovsky.

Valaš při těchto slovech pohlédl s nadějí na Kelta. Viridovix si však vzápětí vynadal v duchu do bláznů. Díky jeho meči ho Avshar mohl sledovat tak snadno, jako by nesl pochodeň za temné noci. V první chvíli chtěl meč odhodit do bláta, aby Avsharovi znemožnil další sledování. Ale dříve, než se dotkl jíle, ucukl rukou a vyzývavě si odplívl. „Jestli to ten zkurvysyn chce, má to mít.“

V této roční době přicházela tma rychle: Husté mraky pohltily světlo skoro dříve, než slunce zmizelo za obzorem. Khamort'ané pochodovali tak dlouho, dokud jen viděli na cestu před sebou. Pak teprve postavili své stany, téměř poslepu. V táboře panovala pochmurná nálada — příliš mnoho mužů bylo mrtvých nebo nezvěstných, mnoho jich bylo raněných, a všichni, muži i ženy, byli k smrti unaveni.

Viridovix se zahalil do přikrývky a usadil se nedaleko ohniště v Targitaově stanu. Kagan ho pozdravil zabručáním. Jedl v ponurém tichu a žal vyryl nové vrásky do jeho tváří. Gal povečeřel studenou sýrovou polévku a uzené skopové. Když mu Seirem nabídl ostružiny s medem, odmítl. „Až jindy, miláčku, až budu šťastnější než teď. Jejich sladkosti je pro mě škoda, myslím.“

Enarí Lipoxais jedl lačně a hustá šťáva mu stékala po bradě. „Jak se můžeš tak cpát?“, zeptal se ho Viridovix. „Nesvírá se ti hrdlo, když je tvůj národ v takové tísní?“

„Sbíráám potěšení, kde mohu,“ odvětil Lipoxais krátce. Jeho tvář zůstala bezvýrazná, zato Viridovix zrudl. „Nechtěl jsem se tě dotknout,“ zamumlal.

Enarí ho překvapil, když položil svou baculatou ruku na jeho. „Mám dojem, že bych měl být poctěn,“ řekl a v jeho tmavých bezdných očích se zatřpytily jiskřičky. „Kolikrát ses omlouval za neohrabaný jazyk?“

„Asi ne dost často.“ Viridovix se nad tím na okamžik zamyslel. „A proč ne? Mě to neuškodí a toho, koho jsem svou hrubostí urazil, to možná potěší.“

Lipoxais pohlédl na Seirem. „Civilizuješ ho.“

„Huhl!“ řekl Viridovix uraženě. „Jsem snad Říman? Kdo potřebuje být civilizován?“ Po chvíli si uvědomil, že enarí si vypůjčil viděské slovo. V khamorthštině neexistovalo. „Ukazuje, co zná,“ řekl si Gal pro sebe a cítil se lépe.

„Tak dobře, udělal jsem chybu!“ řekl Dizabul a udeřil pěstí do podlahy jurty. Poranil se. Udiveně pohlédl na svou ruku a pokračoval: „A kvůli tomu se mnou každý jedná jako s prašivou ovčí? Kvůli tomu?“

Ano, pomyslel si Gorgidas, ale nic neřekl. Dizabul byl ve věku, kdy se včerejšek utápí v mlze a zítřek se zdá nekonečně vzdálený. Zdálo se mu oblundně nespravedlivé být stále považován za odpovědného za svou volbu, když už se všechno vyjasnilo. Ale starší nezapomínali a jednali s ním jak s někým, kdo se postavil na špatnou stranu. Bolelo to. Byl zvyklý na chválu, ne na peskování a urážky.[^]

Musejí být dost zoufalý, když se snížil k hovoru s Řekem, kterého předtím ignoroval. Gorgidas nesnášel blázny, ale Dizabul byl občas ochoten přestat mluvit o svých vlastních problémech a odpovídat na otázky o historii a zvycích jeho kmene. Nebyl hloupý, jen zkažený, a měl překvapivě znalosti tradic svého lidu. A jeho krása usnadňovala Řekovi tolerovat jeho aroganci.

Byl natolik přitažlivý, že se Řek přistihl, že s ním jedná s až přehnanými sympatiemi. Rozzlobil se za to sám na sebe a odpověděl chlapci tak stroze, že Dizabul na něj užasle pohlédl a vykřikl: „Jsi stejně zlý jako oni!“ Vyběhl ven do deště, ponechávaje Gorgida, aby uvažoval nad sebekontrolou.

Řek a Goudeles pokračovali ve vojenském výcviku. Písař nedosahoval ani průměrných výsledků, ale Gorgidas svou zručností s mečem Arshaumany překvapil — alespoň pokud se bojovalo pěšky. „Protože nomádi,“ zapisoval, „zvyklí sekat nepřátele z koňského hřbetu, používají stejný styl i v pěším boji, jsou pak zmateni, když se střetnou s protivníkem, který používá spíš hrot meče než jeho ostří.“

Nad svými vlastními pokusy se šavlí ponechal milosrdný závoj mlčení.

Ále i tak jeho pokroky Skylitzeta uspokojovaly. „Nikdo by si tě nespletl se skutečným vojákem, pravda, ale naučil ses dost, aby ses nemusel nechat podříznout jako ovce.“ Důstojník se otočil ke Goudelovi, který si hladil koleno, které si natáhl, když se pokusil uhnout nomádovi, s nímž trénoval. Skylitzes obrátil oči v sloup. „Zato tenhle by si mohl rovnou vytetovat na čelo ovčí značku.“

„Hmmp,“ řekl úředník a zůstal sedět v blátě. „Troufám si říct, že si poradím v poli lépe než kdokoli z těch barbarů v kanceláři. A co bys ode mne chtěl? Nikdy jsem neprahl po válečnické zručnosti.“

„To ani Helén,“ odsekl Skylitzes a udivil Gorgida, který netušil, že Videssan ví, jak se jeho krajané sami nazývají. Důstojníkova pochvala ho příliš nepotěšila. Nenáviděl válku a choval k ní hluboký a stálý odpor člověka, který z ní

viděl příliš mnoho a příliš zblízka. Zároveň ho ale jeho povaha nutila dělat jak nejlépe uměl všechno, do čeho se pustil. Když dospěl k závěru, že bude potřebovat základy vojenského řemesla, začal si je osvojovat stejně pilně a svědomitě jako kdysi lékařskou vědu — i když ne s takovým zápalem.

Náhle pochopil, jak může Gaius Philippus vnímat vojenské řemeslo stejně jako kteroukoli jinou práci. Ta představa se mu vůbec nelíbila, ale už mu nebyla tak cizí.

Musel se smát sám sobě. Koho by napadlo, na jaké myšlenky může člověka přivést studium řezničiny? Vzpomněl si, co řekl Sokrates Athénanům: „Pokud jde o lidskou bytost, život, který neobstál ve zkoušce, nestojí za to žít.“ Á Sokrates bojoval ve falanze, když ho jeho poliš potřebovala.

Musel zřejmě promluvit nahlas řecky, protože se Goudeles zeptal: „Co je to?“

Přeložil mu to do videsštiny. „To není špatné,“ řekl písař. „On byl tajný agent, ten Sokrates?“ Gorgidas zalomil rukama.

Když se vrátili do jurty, Gorgidas si před vstupem pečlivě očistil bláto z bot. Goudeles a Skylitzes ho následovali, protože se už naučili, že tak s ním lépe vyjdou. Díky tomu byla jejich jurta mnohem čistější, než když v ní sídlili kočovníci.

Goudeles pohlédl na Řeka a povytáhl obočí. „Co budeš dělat, až vyrazíme na východ a budeme mít jenom stan na holé zemi?“

„Co budu moci,“ odsekl Gorgidas. Nemyslel, že by se měl omlouvat za svou pořádkumilovnost. Už dávno si všiml, že rány se hojí lépe, pokud jsou udržovány v čistotě a pacient je v čistém prostředí. Považoval to za obecné pravidlo, které aplikoval v celém svém životě, protože dospěl k závěru, že co pomáhá léčit nemoci, mohlo by jim i předcházet. „Neposmívej se mu, Pikridie,“ řekl Skylitzes. S výdechem úlevy a spokojeným zabručením se pohodlně natáhl na houni.

„Není špatné přijít někam, kde je sucho a čisto.“

„Oh, to bezpochyby,“ připustil Goudeles. „Ale nikdy nezapomenu na Toluiho obličej, když mu tady náš přítel řekl o hromadu koňského trusu na vyčištění bláta z koberce.“

„Nu, ať je to jak chce, myslím, že jurta je teď pohodlnější, když si ji vzal na starost on, než když tu byly naše služby,“ řekl Skylitzes.

„Jak je libo.“ Úředník se znovu začal zabývat svým kolenem. Sundal si kalhoty, aby mohl koleno prohlédnout. „Musíš ale připustit, že měly jisté přednosti, které jemu chybí.“

„To slyším poprvé, že se tomu říká takhle,“ odsekl Skylitzes.

Gorgidas se zasmál, ale nepříliš sebevědomě. Nemaje na vybranou, byl ve styku se ženami mnohem úspěšnější, než by kdy považoval za možné. Hoelun tomu nesmírně napomohla. Její touha potěšit ho byla tak zřejmá, že by bylo obtížné — ne-li hulvátské — nevyjít jí vstříc. Nyní, když byla pryč, Gorgidas zjistil, že mu chybí. Ale ještě víc mu chyběla možnost jednat podle svého založení.

„Jsi blázen, takhle přijet do našeho tábora?“ zeptal se Targitaus a zamračil se na psance. „Zahod' ten pitomý bílý štít — proč bych se měl starat o tvé znamení vyjednávače?“ Sáhl po meči.

Varatešův jezdec přezíravě pohlédl na náčelníka. Bylo mu něco kolem čtyřiceti a jeho pyšná, tvrdá tvář by mohla být považována za hezkou, nebýt jeho příliš blízko u sebe posazených očí, v nichž se zračila pouze krutost. Jeho kůň i výstroj pocházely pravděpodobně z kořisti z nedávné bitvy. Nepředstavil se, ale s úšklebkem odpověděl: „Tak do toho, zabij mě, a uvidíš, co se pak stane tvým vzácným lidem a jejich přátelům.“

Zdálo se, že Targitaus poklesl na mysl. Jeho ramena se nachýlila a Viridovix by přísahal, že i jeho tváře se propadly.

„Mluv,“ řekl a hlas se zachvěl jako starci.

„Myslel jsem si, že dostaneš rozum,“ řekl psanec. Vychutnával své poslání. Zamnul si ruce, když přešel k věci. „Nyní, když vznikl nový Královský kmen, je načase, aby to uznal i zbytek stepi — počínaje tebou a tvými lidmi.“

Jestli nic jiného, tak toto probudila Targitaa opět k životu. Jeho tvář zpurpurověla vztekem. Zařval hromovým hlasem: „Ty parchante, ty nádobo kozích chcanek, ty žábo!“ To byla v Khamorthu smrtelná urážka a psancovy rty zkrivil hněv. Targitaus mu nevěnoval pozornost a bouřil dál: „Jdi a řekni Varatešovi, že mi může vylízat prdel, protože já jeho lízat nikdy nebudu!“, Okolo stojící bojovníci souhlasně vykřikli.

Vřava poskytla Varatešovu poslovi čas, aby se ovládl. Náčelník renegátů nevybíral své posly špatně. Když výkřiky utichly, psanec roztáhl paže ve smířlivém gestu a řekl tak mírně, jak jen dokázal: „Kdo mluví o lízání prdelí? Ty víš, že Varateš je silnější než ty. Mohl by tě rozmáčknot jako štenici.“ Viridovix se zamračil při tomto přirovnání, které mu dalo nahlédnout do psancovy duše bez ohledu na sladká slova. „Ale on to nedělá. Proč by měl? Tak či tak, budete jeho poddaní. Tak proč ne po dobrém?“

„Položit zástavu Vlka pod vaši zločineckou černou i vlajku? Nikdy.“

„Tak dobře,“ řekl psanec s výrazem člověka unaveného dlouhým dohadováním. „Dá vám dokonce dar.“

Targitaus si opovržlivě odplívl. „Dar!“

„Vrátí vám všechny zajatce, které drží, a nežádá za ně výkupné.“

„Zahráváš si se mnou,“ řekl Targitaus. Ale spatřil strašlivou naději ve tvářích svého lidu a když opakoval: „Zahráváš si,“ v jeho hlase zněla pochybnost.

„Při svém meči, nezahrávám,“ řekl Varatešův muž. I Nomádi ztichli a hleděli jeden na druhého, protože v j tomto válečnickém národě by si i ten nejhorší renegát tři-krát rozmyslel porušit takovou přísahu.

Neschopen se už déle ovládnout, Targitaus vyhrkl: „Je mezi nimi Batbaian?“

„Ano, a měl víc štěstí než většina ostatních. Přísahám j to při svém meči.“

Viridovika rozzlobilo, když viděl jak Targitaus podlé- i há banditovi. Vykrkl: „Jistě, a tvá ctihodnost nemůže brát darebákovy lži za pravdu. Jakou cenu má Varatešovo slovo? Nebo Avsharovo?“ Několik hlav souhlasně přikývalo, ale nebylo jich mnoho.

Náčelník odpověděl: „Vridřiši, následoval jsem tě jednou, a podívej se, co mi to vyneslo.“ Galova čelist poklesla při

tomto náhlém, neblahém obratu věcí, ale Targi- j taus pokračoval: „Tak kde bereš odvalu vnucovat mi teď svůj názor?“

„Ale —“

Targitaus ho pohybem raky zarazil. „Bud' rád, že nepožadují tvůj krk, protože za Batbaiana a své muže bych tě vyměnil.“ Kelt sklonil hlavu. Na tohle neměl odpověď.

Když už se rozhodl jednat s nepřáteli, počínal si při tom Targitaus mistrovsky a vytěžil přitom ze své nevýhodné pozice, co se dalo. Získával od Varatešova muže

ústupek za ústupkem. Přiměl ho i k souhlasu s tím, že se žádný z Varatešových mužů nepřiblíží k tábora s kolonou propuštěných zajatců.

„Chápeš, že zajatci budou neozbrojeni a půjdou pěšky,“ varoval ho psanec.

„Jistě, jistě,“ řekl náčelník netrpělivě. „Kdybychom zvítězili my, také bychom vás obrali.“ Spěchal teď s jednáním.

Vyměnili si s psancem přísahu, volající duchy, aby se pomstili tomu, kdo by porušil podmínky, na nichž se dohodli.

Viridovix to mrzutě sledoval z okraje davu Khamort'anů. Jen málo z nich by s ním nyní promluvílo. Poprvé za dlouhé týdny se mezi nimi opět cítil cizí. Seiremin úsměv mu řekl, že ona na něho nezapomněla, ale kladl si otázku, jak dlouho se bude těšit její přízni, když se teď její otec obrátil proti němu. To pár Rambehištových vět, které s ním bojovník ostentativně vyměnil, ho potěšilo víc. „Možná to vůbec nejsem já, kdo je blázen,“ řekl si pro sebe, škubaje se za knír. Dohoda byla uzavřena. „Jed' rychle,“ řekl Targitaus Varatešovu jezdcí. „Jednání sem, jednání tam, nezdržíme se tady dlouho.“

Renegát přikývl. Pobídl koně do klusu a zvedl svůj štít na kopí, aby ho náhodou na zpáteční cestě nenapadla některá z Targitaových hlídek. Větr přinesl zpátky ozvěnu jeho smíchu.

„Můžeme je vůbec propustit,“ řekl Avshar. „Jak ušlechtilé od nás.“ Usrkl kavassu rákosovým stéblem, zasunutým do šterbiny ve své přilbě s průzory.

Varateš pil už celé dny. Přál si, aby byl nikdy nevydal rozkazy, které doprovodily propuštění zajatců. Teď už je příliš pozdě litovat nebo na tom něco změnit, pomyslel si. „Ano, nechme je jít,“ řekl. Věc byla dokonána a musel s tím nadále žít. Ruka se mu třásla, když zvedal měch k ústům.

„Už přicházejí,“ zvolal jezdec, když se vrátil do tábora. Khamort'ané vykřikli radostí a zahemžili se mezi stany, muži se zbraněmi, ženy ve svátečních šatech jasně zářivých barev s nejjemnějšími čepci. I den jako by se chtěl podílet na jejich oslavě. Bylo chladno, ale jasno. Noční bouře odvála mraky.

Napětí a strach se mísily s radostí. Ženy, dcery a bratři nezvěstných mužů, ti všichni doufali, že jejich milovaný byl zajat a přitom věděli, že jejich naděje mohou být liché.

„Vypadá to, že ti parchanti je spoutali dohromady,“ hlásil Targitaův zvěd. „Jdou ve skupinách po dvaceti, jedna za druhou.“

Ozval se pobouřený šum, ale Targitaus ho utišil. „Jen až přijdou,“ řekl. „Provazy přesekneme — a ostatní závazky také.“ Při těchto slovech jeho bojovníci dychtivě zavýli, jako vlci, kteří ucítili kořist.

Seirem, která stála po boku Viridovika, zavolala: „Jak vypadají?“ Svírala Galovu ruku, až to bolelo. Věděl, jak ráda by se zeptala na Batbaiana, a obdivoval ji, že se ovládla a neprotlačila se ke zvědovi, který byl nyní zavalen podobnými otázkami. Opětoval její stisk. Vděčně to přijala.

„Nebyl jsem dost blízko,“ řekl kočovník. „Jakmile jsem je uviděl, vrátil jsem se, abych vám podal zprávu.“ Seirem se kousla do rtu, ale chápavě přikývla.

„Pojďme jim naproti!“ vykřikl někdo. Khamort'ané se začali tlačit ven z tábora, ale Targitaus je zarazil. „Dohoda zněla, že je přijmeme tady, a to taky uděláme. Teď jsme slabí, nemůžeme si dovolit porušit žádný její článek. Ále...“ dodal a nomádi přikývli v očekávám onoho dne.

Cekání se protahovalo. Pak se strhl ohromný pokřik, když se první hlavy vynořily z úžlabiny několik set metrů od tábora. Kočovníci se jim rozběhli naproti bez ohledu na kagana. Běžel s nimi, nepokoušeje se je už zastavit. Viridovix a Seirem, stále ruku v nice, byli uprostřed davu. Byl by se snadno mohl dostat do čela, ale přizpůsobil se jejím drobnějším krokům.

Slále více a více zajatců se vynořovalo z úžlabiny. Byli svázání dohromady, jak říkal zvěd. Viridovix překvapeně hvízdal, když spatřil jejich množství. „Neříkejte mi, že ten darebák splnil svůj slib,“ zamumlal. Seirem k němu zvědavě vzhledla. Uvědomil si, že mluvil galsky. „Pusť to z hlavy, lásko,“ řekl khamorthsky. „Zdá se, že tvůj otec měl pravdu, a já jsem rád.“

„Já taky,“ řekla a pak sebou trhla. „Podívej se, to je Batbaian, tam vpředu, v první řadě!“ Byli stále ještě příliš daleko na to, aby ho Viridovix poznal, ale Seirem neměla žádné pochyby. Zavolala bratrovo jméno a začala zběsile mávat.

Batbaian zvedl hlavu. Rozeznal Galovu vysokou postavu a zakýval hlavou, aby dal najevo, že slyší — se svázanými rukama nemohl opětovat jejich mávání.

Když se dostali blíže, Seirem se náhle zarazila. „Jeho oko —“ zakoktala. Místo Batbaianova levého oka zel jen prázdný důlek, zakrytý víčkem.

„Oh, zlatíčko, to se stává, to se stává,“ řekl Viridovix jemně. „Děkujeme bohům, že mu zůstalo to druhé, a že se vrátil domů.“ Seiremina dlaň byla ledová, ale dokázala přikývnout. Viděla už dost válek, aby věděla, jak hořké mohou být jejich plody.

Vracející se zajatci toho byli jen dalším důkazem. Mnozí z nich kulhali a někteří měli jen jednu ruku, za kterou byli připoutáni.

Seirem teď poznala i další kočovníky. „Tam je Ellak, v čele další skupiny. Duchové k němu byli milosrdní, také ztratil jedno oko. A tam Bumin — toho vždycky poznáš podle křivých nohou — oh, ne, on taky. A stejně Zabergan a ten vysoký muž ze Skvrnitých koček, a tam Neřeš —“ pohlédla na Viridovika a na tváři se jí objevil strach. Zamrazilo ho,

jako by měl pod srdcem ledový balvan. Vzpomněl si, jaké dar,' Avshar rozdával.

Zástup z tábora se setkal se zajatci a výkřiky na uvítání se změnilly ve výkřiky hrůzy. Ženy křičely, plakaly a nařikaly — a muži s nimi. Někteří se odpotáčeli stranou a zvraceli. Jeden muž vytáhl šavli, přesekl pouta svému bratrovi a pak ho zabil. Než mu v tom někdo mohl zabránit, obrátil ostří proti sobě a vrazil si je do hrdla.

To, co Seirem viděla u vedoucích skupin, to bylo milosrdenství na Varatešův a Avsharův způsob. Jim ponechali jedno oko, aby mohli vést své skupiny stepí. Všichni ostatní byli oslepeni zcela a z prázdných důlků jim místo slzí tekla hněs nebo nažloutlá tekutina. Vyžadovalo to chvíli času, pochopit takovou ukrutnost tisíc mužů a jen padesát očí.

Lipoxais, jehož obvykle růžová tvář zbledla, přebíhal od skupiny ke skupině, nabízel utiňující byliny nejhůře zmračeným mužům a — což byl snad stejně důležité — těšil je svým laskavým hlasem v jejich temnotách. Ale obludná velikost tohoto úkolu brzy vyčerpala jeho zásoby bylin a zlomila jeho ducha. Klesl na kolena do bláta a rozplakal se křečovitým pláčem muže nepřivýklého slzám. „Padesát očí! Předpověděl jsem to a nevěděl jsem, co jsem viděl!“ nařikal hoře. „Předpověděl jsem to!“

Viridovikovi se zježily krátké vlasy na šíji, když si vzpomněl na enariho věstecké vytržení. Co ještě Lipoxais viděl? Horský průchod a pár mečů. Gal se zachvěl. Odplivl si, aby odvrátil zlé znamení, nechtěje se podílet na další části Lipoxaiových věsteb.

Targitaus se rozhlížel kolem jako člověk, který ví, že se probudil, ale zjišťuje, že se nemůže zbavit noční můry. „Muj syn!“ zasténal. „Můj kmen! Muj —“ znovu zasténal, tentokrát bolestí a překvapením, a chytil se za hlavu — nebo se o to alespoň pokusil, protože jeho levá paže přestala poslouchat jeho vůli. Zakymácel se jako starý strom v bouři a upadl, tváří k zemi.

Seirem vykřikla a rozběhla se k němu, následována Viridovikem. Tam už byla Borane, která něžně otírala bláto z Targitaovy tváře rukávem svého slavnostního šatu. A Lipoxais se probral ze svého soukromého hoře a běžel na pomoc.

„Uvolni mě, sakra,“ vykřikl Batbaian. Někdo přesekl provaz, poutající ho k jeho druhům, kteří — zbaveni svého jediného vidoucího kamaráda — ztuhlí na místě a báli se pohnout dál. Batbaian si se stále spoutanýma rukama prorazil cestu davem a neobratně poklekl vedle otce. Pravá strana Targitaova obličej byla zkroucena úzkostí, zato levá pozbyla výrazu a vypadala jako odlitá z vosku. Jedna zřítelnice byla zúžená, zatímco druhá byla rozšířená. Náčelníkův dech byl chrčivý. Zatímco jeho rodina, zbytek Khamor'anů a Viridovix bezmocně stáli a naslouchali, jeho dech se zpomaloval a zpomaloval, až posléze utichl. Lipoxais mu zatlačil oči. Borane zanařikala a objala Targitaa, jako by mu chtěla znovu vtisknout život. t3.

/když Marcus prošel zkouškou pravdy, císař si ho znovu nepředvolal. Thorisin neměl drzost Vardana Sphrantzeta, aby nacházel potěšení ve styku s mužem, kterému ublížil. I tribun byl rád, že ho nechávají na pokoji. Dokončil svou písemnou zprávu a poslal ji císaři. Posel se vrátil s načmáraným potvrzením.

Gaius Philippus držel Garsavra pevně pod kontrolou. Krátce po Scaurově odchodu napadli Yezdové pod Yavla-kovým velením usedlosti v těsné blízkosti města. Zpráva, kterou mu o tom setník poslal, byla vzorem stručnosti: „Přišli. Zlikvidovali jsme je.“

Tribuna sice potěšilo, když se dověděl o tomto vítězství, ale ne tolik, jako by tomu bylo před několika týdny. Šustot pergamenů odřízl úřednické křídlo paláce od podobných zápasů. A to, že si Římané poradili i bez něho, jen prohloubilo Marcův pocit zbytečnosti.

Většinu času trávil u stolu ve svém pokoji. Jeho svět se smrskl na minimum. A přesto bylo ve Videssosu pár lidí, kteří se s ním chtěli setkat. Jednou zaklepal na jeho dveře Alypiin sluha, ale Scaurus mu neotevřel. Sluha s kletbami odešel. Marcus se děsil setkání s princeznou poté, co před ní díky Nepovu elixíru odhalil své nitro a jeho soukromé hoře přestalo být soukromým.

Nebýt Senpata a Nevrat Sviodo, stal by se z něj naprostý samotář. Když za ním poprvé přišli, nechtěl odpovědět. „Já vím, že jsi tam, Scaure,“ zavolal Senpat skrze dveře. „Uvidíme, kdo to vydrží déle.“ S pomocí své ženy rozpoutal takový koncert bušení a klepání, že se napůl ohluchlý tribun vzdal.

„Trvalo ti to dost dlouho,“ řekla Nevrat. „Myslela jsem, že tu budeme stát a mlátit celou noc.“ Jemnost těchto Vaspurakánců se podobala spíš lijáku.

„Odpusť,“ řekl Marcus lživě. „Pojďte dál, osušte se.“ „Ne, ty půjdeš s námi,“ řekl Senpat. „Myslím, že jsme objevili hospodu, kde mají víno dost suché, aby tě uspokojilo. A kdyby ne, když ho vypiješ dost, bude ti to stejně jedno.“ „Už jsem vypil dost vína, děkuji,“ řekl Marcus odmítavě. Hrozny a bušení deště do oken mu usnadňovaly zapomenout na to, co se stalo.

Ale Nevrat ho vzala za ruku. „Pít sám není dobré,“ prohlásila. „Teď pojď s námi.“ Protože by se jinak musel bránit násilím, tribun se podvolil.

Tavrna nebyla daleko od paláce. Scaurus se napil, zašklebil se a zamračil se na Senpata. „Jenom Vaspurakánci můžou říkat tomuhle sirupu suché víno,“ obvinil ho. „Princové“ dávali přednost ještě sladším vínům, než pili Videssané. „Jak se to liší od jiných vín tady?“

„Pokud mohu říct, tak ničím,“ řekl Senpat vesele. A zatímco Marcus vytřeštil oči, Vaspurakánci pokračovali: „Ale jako vnadidlo tě to vytáhlo z tvého brlohu, ne?“ „Myslím, že mě spíš přilákala tvá žena.“ „Opovvažuješ se říci, že má kouzlo, které já postrádám?“ Senpat naznačil gestem seknutí mečem.

„Ale kuš,“ řekla Nevrat. Otočila se k Marcovi. „K čemu by ti byli přátelé, kdyby ti nepomohli v dobách nouze?“

„Děkuji ti,“ řekl tribun. Vztáhl paži, aby se dotkl její ruky. I když zdráhavě — jakákoli malá něžnost mohla přivolat zpátky ony dny...

„Další věc, k čemu jsou dobří přátelé, je to, že si všimnou, když máš prázdný džbán,“ řekl Senpat. Mávl rukou na sklepníka.

Marcus zjistil, že Nevrat měla pravdu. Když se zamykal sám s lahví ve své místnosti, všechno, čeho dosáhl, byla pouze ztrnulá netečnost, která nepřehlušila smutek. Ale se Senpatem a Nevrat mu víno dovolilo přijmout jejich sympatie, které by střízlivý odmítl. Dokonce se pokusil připojit, když jeden z mužů začal zpívat pijácké písně, a rozesmál se, když si Senpat s hranou hrůzou zakryl uši. |

Uslyšel sám sebe, jak říká: „Musíme to podniknout znova.“

„Až mi slíbíš, že nebudeš zpívat,“ řekl Senpat.

„Harumph.“ S opileckou neodbytností objal Marcus oba Vaspurakánce. „Jste opravdu dobří přátelé.“

„Tak se jako dobří přátelé rozloučíme,“ řekla Nevrat. Tribun smutně sledoval, jak odcházejí. Také se trochu potáceli, když šli chodbou ke schodišti. Senpat vzal ženu kolem pasu. Marcus se kousl do rtu a spěšně se vrátil do svého pokoje.

To malé bodnutí nakonec nezkazilo účinek večera. Marcus spal poprvé hlubokým a osvěžujícím spánkem, který se lišil od opilého zapomnění, které vyhledával od té doby, co ho Helvis opustila. Bolení hlavy, s nímž se probudil, se zdálo být jen směšnou cenou za tu úlevu. Když přišel do kanceláře, kde pracoval, kývl na pozdrav úředníkům, které do té doby přehlížel — první přátelské gesto, kterého se jim od něho dostalo.

Zjistil, že kontrola probíhá snáze než před rokem. Nikdo z úředníků nedisponoval takovou schopností vytáček jako Pikridios Goudeles, a navíc všichni věděli, že si Marcus dokázal poradit i s jejich lstivým a vychytralým šéfem. Proto se neodvážili příliš podvádět.

Krok za krokem se prokousával spletitou džunglí daňových příznání, aniž by narazil na nějakou nejasnost nebo chybu. Tribun pracoval s mechanickou rutinou, ale bez nadšení.

Když uviděl, že Scaurus je v méně pochmurné náladě než obvykle, přistoupil jeden z úředníků k jeho stolu. „Co je, Iatzouline?“ zeptal se tribun a vzhlédl od počítadla. Jeho prsty se i poslepu dál míhaly a hbitě sečítaly. Kdyby se tak změně přebíral v různici, byl by z něj ideální kandidát na kněze.

„Tohle tě možná trochu pobaví, pane,“ řekl Iatzouli-nos. Podává mu svitek pergamenu. Byl to štíhlý, bledý muž neurčitěho věku. Mluvil kancelářskou hantýrkou i v případech, které neměly co do činění s finanční agendou. Možná tak mluví i při milování, pomyslel si Marcus chmurně.

Zajímalo ho, co se bezkrevnému muži zdá tak směšné. „Ukaž mi to.“

„S radostí, pane.“ Iatzoulinos rozvinul pergamen. „Nejdříve si, prosím, všimni, že všechny pečeti jsou v pořádku. Na první pohled je to řádný dokument. Ale všimni si nezkušené ruky, kterou je psán, a dětsky jednoduché gramatiky. A konečně, obsahem tohoto dokumentu je žádost o převedení fondů z hlavního města do provinčního města —“

Iatzoulinos se hlasitě rozesmál. Směšnost této žádosti se mu zdála tak očividná, že necítil potřebu to vysvětlovat.

Scaurus zkoumal dokument. Náhle se také rozesmál, Iatzoulinos na něj vděčně pohlédl, ale posléze znervózněl, když se tribun smál dál a dál. „Odpusť, pane, ale zdá se, že jsi objevil ještě směšnější věci, než jsem předpokládal. Mohl by ses se mnou podělit o důvod tvého veselí?“

Marcovi chvíli trvalo, než mohl promluvit. Místo toho ukázal prstem na podpis pod dokumentem. Iatzoulinos sledoval jeho prst a pak se z jeho tváře pomalu začala vytrácet barva. „To je tvé jméno,“ řekl sevřeným hlasem. Pohlédl se strachem na Marcův meč — nebyl zvyklý na takové vražedné zbraně v kanceláři, kde se bojovalo perem a inkoustem. „Tak je to.“ Tribun se konečně ovládl a pokračoval. „Jestli to zkontroluješ, také zjistíš, že císařský reskript tuto mou směnku ziroval. Občané Garsavry prokázali Impériu velkou službu tím, že poskytli prostředky na vykoupení namdalenských zajatců od Yavlaka. Právem si zaslouží náhradu.“

„Samozřejmě, samozřejmě. Vyvinu veškeré úsilí, abych usnadnil proces vyplacení náhrady.“ Ve svém zděšení začal Iatzoulinos blábolit. „Vznešený pane, doufám, že pochopíš, že jsem tě nechtěl urazit poznámkami, které se možná na první pohled zdály přezíravé.“

„Nedělej si s tím starosti.“ Marcus vstal a poplácal nešťastného úředníka po rameně. Nemohl by vysvětlit, jak byl Iatzoulinovi ve skutečnosti vděčný. Ani Senpat, ani Nevrat ho tolik nerozesmáli.

„Okamžitě připravím převod peněz,“ řekl Iatzoulinos, šťastný, že má výmluvu, aby Římana opustil.

„To udělej,“ zavolal za ním Marcus. „Gaius Philippus, který toho času velí posádce v Garsavře, postrádá moji shovívavost.“ Iatzoulinos přešel do klusu.

Tribun zavrtěl hlavou a opět se posadil. I úleva, kterou mu přinesl smích, byla smísená se smutkem. Raději by byl v Garsavře, se svými krajany, než osamělý v hlavním městě. A pomyšlení na to, jak zachránil muže z Vévodství, mu jenom připomněla, jak je potom ztratil.

O několik dní později se finanční komora otřásala veselím, když vkročil do dveří. Zaslechl žertíky písařů, které poletovaly sem a tam: „... ví, na které straně je chleba namazaný, to jistě... ne, ty blázne, ona —“

Když ho úředníci spatřili, nastalo náhle ticho. Po Iatzoulinově katastrofě ho nezahrnovali do svých zábav. Prošel kolem úředníků, kteří se vyhýbali jeho pohledu, a postřehl, že se jejich hovor bleskově vrátil k pracovním otázkám.

Usedl, poněkud uražen, otevřel hlavní účetní knihu a začal počítat dlouhý sloupec položek. Tentokrát se musel na práci soustředit, protože chránila jeho mysl před bolestí.

„Ještě zahraj, Vaspurakánce,“ přerákl někdo spontánní potlesk. Přidaly se další hlasy, až se taverna otřásala.

Senpat Sviodo na okamžik odložil pandum do klína a zvedl ruce, aby je utíšil. Vyslal komicky zoufalý pohled k rohu stolu, kde seděli Marcus a Nevrat.

Nevrat mu něco řekla vaspurakánsky. Sklíčeně přikývl a zakoulel očima. „Promiň,“ řekla Scaurovi, přecházejíc zpět do videsštiny. „Říkala jsem mu, že by mohl sedět s námi a pít, kdyby nechal doma loutnu.“

„Rád hraje,“ řekl tribun.

Nevrat zvedla obočí. „No jistě, a já mám ráda švestky v cukru, jenže puknu, když jich sním plný koš.“

„Ovšem.“ Marcus pochopil skrytý osten. Senpat měl původně v úmyslu zahrát jednu, dvě písničky pro vlastní

potěšení. Ale narazil na nadšené obecnstvo, které ho vytáhlo k výčepu. Zpíval už několik hodin, ale neměl naději vyklouznout svým obdivovatelům.

Znovu propukli v bouři nadšení při prvních tónech známé písně a přidali se sborem: „Vino opíjí a z tebe se stane opilec!“

„Měl by to natahovat, jak jen může,“ řekl Marcus. „Oni možná odpadnou, a pak bude moci zmizet.“

Hospodský patrně uvažoval stejným způsobem. Dvě číšnice se staraly, aby džbánky v rukou davu, obklopujícího Senpata, nevysýchaly. Další dvě, s objemnými amforami opřenými o boky, procházely mezi stoly a pilně dolévaly.

Nevrat zakryla svůj džbánek. Nechtěla už dolít. I Scaurus odmítl — i on měl už skoro dost. Nevrat si toho všimla. „Dnes jsi nějaký střidmý.“

„Měla bys to pochopit, ty s tvými švestkami v cukru.“

Usmála se. „Docela dobré.“ Pak zvažněla a zahleděla se na Marca jako theologa, studující obtížný text. „Nedávno jsi se opíjel do němoty, že?“

„Asi ano.“

Její tvář se projasnila. „Myslela jsem si to, ale nevěděla jsem, jestli o tom mohu mluvit. Ačkoli,“ dodala rychle v obavě, jestli ho neurazila, „nikdo by ti to nemohl vyčítat, když vezmeme v úvahu, že —“

„Jo, když vezmeme v úvahu,“ přerušil ji. „Ať je to jak chce, dívat se na svět z láhve můžeš dost dlouho. Pak už vidíš jenom láhev.“

Když si připomněl, proč začal pít, začal nejspíš opět v vpadat sklíčeně, protože Nevrat chápavě stáhla obočí. Natáhla se, aby se dotkla jeho ruky. „Je to pořád tak zlé?“

„Odpusť.“ Musel vyvinout uvážlivé úsilí, aby se vrátil zpět do reality. „Nevěděl jsem, že je to tolik znát.“

„Ah, kdo by tě potkal na ulici, ničeho by si nevšiml,“ řekla. „Ale ty a já se známe už léta.“

„To ano.“ Když se nad tím zamyslel, uvědomil si, že zná Nevrat lépe než jakoukoli jinou ženu v tomto světě s výjimkou Helvis — myšlenka na ni způsobila, že jeho tvář znovu nabyla hořkého výrazu, i když si to neuvědomoval — a Alypie Cavy. A Nevrat nechránil žádný císařský ceremoniál.

Ještě než si to uvědomil, sevřel svou dlaní její. Bylo to zvláštní, cítit ženskou dlaň mozolnou od jílce meče stejně jako jeho vlastní — i otěže a tětíva luku nechaly své stopy na dlani a prstech Nevrat. Překvapeně na něho pohlédla, ale neodtáhla svou ruku.

Senpat dozpíval a pracně se vymánil ze sevření svých obdivovatelů. „Ne, ne, přátelé! To stačí!“ Při zvuku jeho hlasu, nedoprovázeném pandurou, Marcus ucukl, jako by Nevratina dlaň páčila.

„No tak, jak se vede?“ řekl Senpat, když se konečně prodral ke stolu. „Co jste tady vy dva kuli za pikle, když já jsem byl jako rukojmí? Určitě nic dobrého, o tom nepochybuji.“

Tribun byl rád, že mu ještě ve džbánu zbylo víno. Vypil ho a tak se vyhnul odpovědi.

Po krátké pauze řekla Nevrat: „O tom vůbec nemusíš pochybovat,“ řekla stejně nezávazným tónem, jakým mluvila před chvílí s Marcem.

Senpat zvedl svou čapku, v níž zvonily měděné i stříbrné mince. „Vidíte?“ řekl. „Měl jsem být pěvcem.“

Nevratino pohrdlivé odfrknutí jasně naznačilo, co si o lom myslí ona. „Dej si peníze do váčku,“ řekla. „Budeš potřebovat nový klobouk — zase nastaly deště.“

„Copak někdy přestaly?“ Senpat obrátil čepici. Pár mincí se zakutálelo pod stůl. „Nech to být,“ řekl, když se je Nevrat chystala sebrat. „Ať mají uklízečky radost.“

Skryl svou panduru do koženého vaku a pohlédl na Marca. „Tam bude v suchu, i když nemám klobouk.“

„Ve větším suchu než kdokoli z nás.“ Odpověď se zdála i tribunovi plytká a nepřesvědčivá, ale posloužila docela dobře. Lakonické vyjadřování má někdy své výhody.

„Někdy si myslím, že staráš lépe o svou hračku než o mě,“ řekla Nevrat a tón jejího hlasu poněkud překračoval jejich obvyklé pŕtky a škádlení.

„A proč ne?“ odpověděl Senpat. „Ty se dokážeš o sebe postarat sama.“

„Jsem ráda, že si to myslíš.“

Její odpověď byla dost ostrá, takže Marca napadlo, zdali tím nemyslí i jeho, a pohlédl na ni. Senpat se jen zasmál.

„Dnes má zmíjí jazyk.“ Naznačil, že uhýbá před hadem. Nevrat zase předstírala, že po něm chce hodit podnos, ale pak se začala smát. Marcus sevřel rty — Senpat byl nenapravitelný.

Přehodil si panduru přes rameno a narazil si vaspurakánskou čapku do čela. Prodral se ke dveřím, následován v těsném závěsu Nevrat. Marcus je pomaleji následoval. Na chvíli ho napadlo, že by mohl zůstat, alespoň než přejde dešť, jenže to mohlo trvat několik dní. Kromě toho, jak řekl Nevrat, když se opil, zůstal zase sám. A znal se příliš dobře, než aby před tím zavíral oči.

Jeden z Videssanů se pokusil obejmout Nevrat. Otočila se, vytrhla mu z ruky pohár s vínem a s úsměvem mu ho vylila na hlavu. „To nic,“ řekla Senpatovi, který se otočil a sáhl po noži. „Já se o sebe dokážu postarat.“

„To vidím.“ Zůstal ve střehu, kdyby chtěl někdo v podobné zábavě pokračovat. Marcus si prorazil cestu davem, aby jim mohl pomoci, kdyby to bylo potřeba.

Videssan kašlal a klel, ale jeho kamarád zabručel: „Přestaň, ty blázne. Musel bys bojovat s někým jiným, než s tou ženou.“ Opilec se rozhlédl, hledaje podporu, ale žádnou nenašel. Díky své hudební produkci byl Senpat hrdinou večera, i když on i jeho žena byli cizinci.

Marcus zalapal po dechu, když ho skropil ledový dešť, a na okamžik zalitoval, že nezůstal v taverně. Přetáhl si plášť přes hlavu a pohlédl na kaluže na dláždění.

Senpat a Nevrat se brodili vodou po jeho boku. I oni měli skloněné hlavy. Marcus se snažil setkat pohledem s Nevrat, ale marně. Proklínal sám sebe, když si uvědomil, že se zachoval podobně jako videsský opilec v taverně. Ale na druhé

straně, jemu Nevrat nevyhlila pohár vína na hlavu. Jen matně si uvědomoval, že v jeho situaci i taková maličkost stačí ke štěstí.

Děšť se změnil ve sněhovou plískanici. Promoklý kurýr přinesl Marcovi zprávu do jeho pracovny. „Fantastičtější zprávy, než když jsi ležel před Garsavrou,“ řekl a podal Scaurovi svinutý pergamen.

„Hmm? Aha.“ Marcus si předtím nevšiml, že to je stejný muž, který mu kdysi doručil Thorisinův příkaz, aby se neprodleně odebral do hlavního města.

Rozlomil pečeť a potěšilo ho, když uviděl hranatá latinská písmena místo spleť videsského písma. Jako obvykle, Gaius Philippus šel hned k věci. Načmáraná zpráva pravila: „Místní občané byli vyplaceni, ti, kteří neumřeli úžasem. A kdy my dostaneme svůj žold?“

Tribun si to poznamenal. Když zvedl pohled, posel tam ještě stál. „Ano?“

Muž přešlápl z nohy na nohu a voda v jeho botách začvachtala. „Když jsme se posledně viděli, dal jsi mi napít horkého vína,“ řekl ostře.

„Odpusť,“ řekl Marcus a začervenal se. Omluvil se a postaral se o jezdce.

„Právě jsem dostal zprávu, že jsi poslal Garsavranům peníze, které jim stát dluží,“ řekl příštího dne Iatzoulinovi. „Chci ti poděkovat za to, žeš to vyřešil tak rychle.“

„Jakmile jsi řekl, že to spěchá, okamžitě jsem tvou žádost vyřídil,“ odpověděl úředník. Co jiného jsem taky mohl dělat, když jsi mi koukal přes rameno, dodal mírně pohrdavý pohled jeho očí. Marcus stiskl rty. Strpět tuto familiárnost by bylo známkou slabosti.

Jeho hlas ztvrdl. „Věřím, že budeš stejně přesný, když dohlédneš, aby byl posádce Garsavry vyplacen žold.“

Mimochodem, jsou to moji krajané.“

„Účty za vojenské výdaje se zapisují do jiné účetní knihy,“ upozornil ho Iatzoulinos. „Politika současné vlády umožňuje tolik finančních převodů, že pochybuji, že tento požadavek může být splněn tak rychle, jako byl splněn ten předchozí.“

Tribun pochopil, co má úředník na mysli. Pro něj položky v účetní knize znamenaly víc než lidé. Ale Gaius Philippus by měl na celou věc jiný názor, pomyslel si.

Přesto řekl: „Garsavra je důležitá pozice, odkud můžeme udržovat Yezdy v klidu. Císař by nerad slyšel o pobouření mezi tamní posádkou. A jak ti říkám, já jsem jeden z nich a dobře je znám. A jejich nynější velitel, to je muž, z něhož by sis neměl udělat nepřítele.“

„Okamžitě vyvinu veškerou snahu,“ řekl Iatzoulinos nevrle.

„To je dobrý nápad. Pokud se postaráš o římské výplaty tak dobře, jako jsi to udělal v případě pohledávek Garsavranů, věřím, že na svůj žold nebudou čekat dlouho.“

Marcus úředníkovi přátelsky pokynul a vrátil se ke svému stolu. Iatzoulinos si dovilil kratičký úsměv, takže tribun doufal, že ho předchozí výstraha příliš neurazila.

Navzdory své sklíčenosti se tribun náhle v duchu usmál. Jednání s ním mohl Iatzoulinos považovat za nepříjemnost, ale kdyby se setkal s Gaiem Philippem, nejspíš by s křikem utekl.

„Tři stříbrňáky?“ Obchodník s koženým zbožím se zamračil. „To je krásný opasek, cizinče. Podívej se na to zpracování. Podívej se, jak je kůže vydělaná. Vidíš, jak je pevný?“ Natáhl opasek.

„V níkou ho neroztrhneš,“ poznamenal Scaurus suše. „To už by tě někdo dávno zlynčoval a ty bys tu teď nestál a nepokoušel se mě ošidit. Kdybych ti nabídl čtyři stříbrňáky, musel by ses stydět za svou chorobnou ziskuchtivost a celé náměstí Palamas by vědělo, jaký jsi zloděj.“

„Já, zloděj? Ty se mě pokoušíš oloupit beze zbraně. Víš, kolik jsem zaplatil za kůži? Víš, kolik práce mi to dalo? Kdybych ti ten opasek prodal za sedm stříbrných, okradl bych své vlastní děti.“

Nakonec se shodli na šesti stříbrných, což činilo čtvrt zlatáku. Marcus nebyl příliš spokojen — kdyby smlouval rázněji, patrně by mohl získat opasek za pět stříbrných. Pokrčil však rameny. Vlastně mu na tom nezáleželo. V těchto dnech mu nezáleželo skoro na ničem.

Alespoň měl opasek. Ten, který nosil, byl už starý a odřený. Rozepnul ho, stáhl z něho pochvy s mečem a dýkou a opřel si je o nohu. Drže si jednou rukou kalhoty, začal provlékat nový opasek poutky.

Právě se snažil nahmatat jedno z poutek vzadu, když někdo za ním vesele řekl: „Ah, tohle jde těžko. Pamatuji si lo z dob, kdy jsem nosil kalhoty.“

„Nepos!“ Tribun sebou trhl a vzápětí musel rychle zachytit padající kalhoty — a zachránit svou důstojnost. Otočil se ke knězi a jeho zbraně spadly se zařinčením na dláždění. Zrudl a sehnul se pro ně, přičemž mu opět málem spadly kalhoty.

„Dovol, abych ti pomohl.“ Nepos zvedl Scaurův meč a dýku z dláždění. Počkal, až bude tribun hotov s opaskem, a podal mu je.

„Děkuji ti,“ řekl Marcus upjatě. Nechtěl mít s Nepem nic společného — ne poté, kdy ho kněz omámil svým elixírem a pak vyslechl spolu s Thorisinem a Alypii zpověď jeho obnažené duše.

Pokud to Nepos vycítil, nedal to na sobě znát. „Jsem rád, že tě vidím,“ řekl. „Byl jsi v poslední době těžko k zastižení. Procházíš snad zdí nebo se skrýváš za obložením?“

„Neměl jsem náladu na lidi,“ řekl Marcus.

„Nu, když uvážíme, čím jsi prošel, těžko ti to mohu vyčítat.“ Nepos spatřil, jak Římanova tvář ztuhla, a pochopil, že udělal chybu. „Odpusť mi to, příteli, snažně tě prosím.“

„Ty promineš mně, doufám,“ řekl Marcus bezvýrazně a otočil se k odchodu.

„Počkej! Při Phosovi, prosím tě o to.“

Marcus se neochotně zastavil. Nepos nepatřil ke kněžím, kteří mají Phosovo jméno na jazyku po celý den. Jestli se

dovolával Phose, musel k tomu mít závažný důvod — nebo si to alespoň musel myslet.

„Co ode mě chceš?“ Tribun nedokázal skrýt svou hořkost. „Neviděl jsi už dost?“

„Příteli — jestli tě tak mohu ještě nazývat...“ Nepos okamžik čekal na nějakou reakci od Scaura, ale tribun na něj hleděl s kamennou tváří. Kněz si povzdechl a pokračoval: „Rád bych ti řekl, jak hluboce lituji toho, jak se celá ta záležitost nakonec vyvinula... stejně jako císař, mohu dodat.“

„Proč? Jemu to neublížilo.“

Nepos se při těchto drsných slovech trochu zamračil, ale pokračoval: „Ovšemže ano, protože ublížil tobě. Jeho Veličenstvo mělo právo ujistit se, zdali nejsi zapleten do spiknutí proti němu, ale když to zašlo do takových, eh, intimních podrobností...“ Nepos opět zaváhal, hledaje nejvhodnější způsob, jak pokračovat, aby nezpůsobil další škodu. Protože však žádný nenašel, dokončil: „Měl raději přestat se svými otázkami.“

„Neudělal to.“ řekl Marcus bezvýrazně.

„Ne, a jak jsem ti říkal, lituje toho. Ale je také tvrdohlavý — vzpomeň si na případ Tarona Leimokheira, jestli o tom pochybuješ. A tak mu trvá dlouho, než přízná chybu, i sám sobě. Nicméně, všimni si, prosím, že ti svěřil stejně důležitou práci jako loni.“

„Ta není tak důležitá jako velení v Garsavře,“ řekl tribun, stále s nedůvěrou.

„Ne, ale když splníš dobře svůj úkol a nevzbudíš další podezření, dovolím si tvrdit, že jakmile opět začne letní válečná kampaň, budeš zpátky na svém starém místě.“

„Pro tebe je snazší to říct, než pro Thorisina udělat to.“

Nepos si znovu povzdechl. „Jsi tvrdohlavý člověk, Scaure, v zármutku jako v jiných věcech, jak vidím. Dám ti poslední radu: suď až po skutku, ne předem.“

Marcus zamrkal. Nepovo napomenutí mohlo stejně dobře vyjít z úst stoického filosofa. Baculatý kněz se mírně uklonil a odešel. Bledé zimní slunce se zalesklo na jeho vyholené hlavě.

Scaurus se zamračně díval, jak odchází. Nepos si o něm mohl myslet, že je zasmušilý, ale kněz sám byl optimista, což ho pravděpodobně přimělo, aby zveličil každou dobrou věc, kterou o něm Thorisin řekl, a potlačil každou špatnou. Kdyby ho císař skutečně potřeboval na odpovědném místě, mohl ho na ně dosadit hned. Ne, pomyslel si tribun, ještě pořád jsem v nemilosti — a to, jak radí Nepos, soudím podle skutků.

Zavrtěl hlavou. Přitom zachytil pohled další známé tváře. Stejně jako Scaurus, i Provchos Mourtzouphlos byl vyšší než většina Videssanů a tak přečníval dav na náměstí Palamas.

Hezký aristokrat se rovněž mračil. Sledoval — Marcus ztuhla jeho spící vojenská obezřetnost se rázem probírala opět k životu — sledoval Nepa. Jeho roucho a vyholená hlava byly dobře viditelné, když přecházel náměstí.

Pak se Mourtzouphlos opět podíval na Marca. Tribun zachytil jeho pohled a rozvážně mu pokynul. Mourtzouphlos se zaškaredil, otočil se a začal smlouvat s mužem, který nesl plný koš garnátů.

Zajímavé, pomyslel si Scaurus, skutečně zajímavé. Vydal se k palácovému komplexu. Po půl minutě se otočil, jako by na něco zapomněl. Mourtzouphlos sice držel pečeného garnáta za ocas, ale jeho pohled se upíral na tribuna. Dokonce už za ním udělal i pár kroků. Když uviděl, že si ho Scaurus všiml, zmateně se zastavil a v obličeji se mu objevila zlost.

Říman se nejdříve rozzlobil, protože si byl jist, že Mourtzouphla na něj nasadil Thorisin Gavras. Zač stojí Nepův optimismus, pomyslel si. Potom ale dospěl k závěru, že císař nepotřeboval nasazovat na jeho stopu takového neschopného špiona. Kdyby opravdu chtěl dát Scaura tajně sledovat, tribun by to nikdy nepoznal.

Ale o co tedy jde? Jediné, co ho napadlo, bylo to, že se Mourtzouphlos obává jeho vlivu u Thorisina, a když ho uviděl hovořit s Nepem — který byl nepochybně císařovým důvěrníkem — poplašilo ho to. Jenže Mourtzouphlos sám se těšil Thorisinově přízni. Pokud tedy považoval Scaura za rivala, možná tomu tak bylo.

Zahradníci shrabovali poslední spadlé listy z rozlehlých trávníků, obklopujících budovy paláce. Uctivě se tribunovi uklonili, když kráčet kolem. Mechanicky jim odpověděl na jejich pozdrav. To nic neznamenovalo — zahradníci stáli příliš nízko v hierarchii služebnictva, než aby si dovolili urazit třeba i toho, kdo byl právě v nemilosti. Ale Mourtzouphlova žárlivost, to byla první dobrá známka, kterou Marcus po týdnech zaznamenal.

Otočil se na podpatku. Na dostřel luku za ním Provchos Mourtzouphlos náhle shledal, jak je fascinující jeden z holých stromů. Nedal najevo, že by si všiml Scaurova přátelského zamávání. Tribun se zašklebil.

Marcova dobrá nálada vydržela celé odpoledne. Podařilo se mu vylákat úsměv i z Iatzoulina, což byl nemalý výkon.

Úředník se dokonce odvázel natolik, že mn řekl vtip. To ho naplnilo úžasem, netušil, že Iatzoulinos nějaký zná.

Nevyprávěl ho dobře, ale jeho snaha stála za povšimnutí.

I oběd se mu zdál nezvykle chutný. Pečené jehně bylo opravdu jehně a ne starý beran, hrášek a cibulka byly dobře upravené a hospodský nabídl jako dezert zmrzlinu a sladký sirup. A tak, když se Marcus vracel krátce po západu slunce do svého pokoje, měl pocit, že to byl nejlepší den, jaký zažil od svého příjezdu do města.

Brzy se setmělo, ale tribunovi se nechtělo spát. Rozsvítil několik lamp, našel Gorgidovu Historii a začal číst. Přitom ho napadlo, jak se Rekovi a Viridovikovi daří ve stepi. Provinile si uvědomil, že si na ně sotva vzpomněl od té doby — jeho mysl hledala bezbolestný způsob, jak to vyjádřit — kdy se věci začaly vyvíjet špatně.

Pokoušel se právě rozmotat složitý odstavec, když se ozvalo zaklepání. Chvilí si toho nevšímal. Bylo to pouze nežádoucí vyrušení a on se to snažil ignorovat. Už zjistil, že Řekova práce vyžaduje od čtenáře plné soustředění.

„Musíš vždycky předstírat, že nejsi doma? Vidím světlo pode dveřmi.“

Vyskočil a rychle odložil knihu. „Odpusť, Nevrat. Nečekal jsem tě se Senpatem dnes večer.“ Spěchal ke dveřím a trhnutím je otevřel. „Pojďte dál.“

„Děkuji,“ řekla Nevrat a vešla. „Vždycky je dobré navštívit tě — pisaři si ve své noře dobře topí.“ Rozvázala těžký vlněný šál a rozepnula si plášť.

Marcus stál u dveří a vyhlížel do prázdné chodby. „Kde je Senpat?“

„Zpívá — a pije, předpokládám — v té vinárně, kde jsme spolu byli. Nechtěla jsem jít s ním.“

„Ah,“ vydal Scaurus ze zdvořilosti neurčitý zvuk. Zaváhal a pak se zeptal: „Víš, že jsi tady?“

„Ne.“

Zdálo se, že to slovo zůstalo viset ve vzduchu mezi nimi. Marcus chtěl zavřít dveře, ale znovu se zarazil. „Mám je raději nechat otevřené?“

„To je v pořádku, zavři,“ řekla Nevrat pobaveně. Rozhlédla se po tribunově poloprázdném bytě. Její pohled padl na knihu, kterou tak rychle odložil. Otevřela ji a zamračila se, když uviděla cizí písmo — řecká abeceda se vůbec nepodobala viděské nebo vaspurakánské. Helvis reagovala stejně, vytanulo Marcovi na mysli a kousl se do rtu při této nežádoucí vzpomínce.

Aby to zakryl, nabídl Nevrat jediné křeslo v místnosti. „Vino?“ zeptal se. Když přikývla, vytáhl z horní zásuvky borové truhlice vedle svého lůžka láhev a pohár. Nalil jí, pak si sedl na lůžko a opřel se zády o zeď.

Zdvihla obočí. „Ty si nevezmeš? Říkal jsi, že ses s pitím umírníš, ne že se s tebe stal abstinents.“

„Ani nápad!“ zvolal. „Ale, víš, mám jenom jeden pohár.“

Její smích zazvonil malou místností. Napila se, pak poposedla dopředu, aby Marcovi podala pohár. „Musíme se tedy podělit.“

Jejich prsty se dotkly, když od ní bral pohár. „Děkuji. Neplánoval jsem tady žádné velké večírky.“

„To vidím,“ řekla. „Tohle určitě není doupě, jaké by měl zkušený svůdce.“

„To je v pořádku, protože to nejsem.“ Naplnil znovu pohár a podal jí ho.

Vzala si ho, ale hned se nenapila. Zírala na pohár s tak ironickým výrazem, že Marcus náhle zjistil, že rudne.

„Tak jsem to nemínil,“ protestoval.

„Já vím, že ne.“ Nevrat pozvedla pohár ke rtům, aby ochutnala. Pak podala pohár Marcovi a pokračovala: „Marcu, měla jsem tě ráda od té doby, co jsme se poznali.“

„Já tebe taky, moc,“ přikývl, „Kromě všeho jiného, bez tebe by ty poslední týdny byly... no, ještě horší než byly. Jsem ti za to velmi zavázán.“

Mávnutím niky ho zarazila. „Nemluv nesmysly. Sen-pal a já jsme šťastni, když pro tebe můžeme něco udělat.“

Zamračil se — o svém manželovi se nezmínila od chvíle, kdy se posadila. Ale jak hovořili dál, Senpatovo jméno už nepadlo a tribun zjistil, že jeho naděje vzrůstá. Vzpomněl si na vtip, který slyšel od Iatzoulina. Soudě podle jejího smíchu, podal ho lépe než úředník.

„Oh, to je krásná historka,“ řekla. „Jak to, u Skota, vlastně bylo?“ Zopakoval pointu a odměnou mu byl nový výbuch smíchu. Její černé oči zářily a zuby se leskly v širokém úsměvu. To je jedna z těch zvláštních žen, pomyslel si Scaurus, jejichž rysy vzrušením ještě zkrásní.

Lampa zhasla. Tribun vstal, vzal malou lahvičku oleje, dolil lampu a zapálil ji od druhé. Když se vracel na své místo, musel projít těsně kolem Nevrat. Když ji mýjel, vztáhl niku a pohlídl její tmavé, vlnité vlasy. Byly drsnější, než si představoval.

Vstala a obrátila se k němu tvář. Vykročil, aby ji objal.

„Marcu,“ řekla.

Kdyby vyslovila jeho jméno jiným způsobem, byl by dokončil to, co měl v úmyslu. Ale takto ho změnila v kámen, jako hlava Medúzy. Zapátral v její tváři a uviděl tam lítost a soucit, ale ne touhu.

„To nebylo správné, že?“ zeptal se smutně a byl si předem jist odpovědí.

„Ne,“ řekla. „Je mi líto, ale ne.“ Chtěla mu položit niku na rameno, ale v polovině pohybu se stáhla. To bylo horší než její slova.

„Měl jsem to vědět.“ Musel sklopit oči, aby mohl pokračovat. „Ale byla jsi vždycky tak laskavá, tak milá, že jsem doufal — myslel jsem — připustil jsem, že...“

„Ze by mohlo dojít k něčemu hlubšímu,“ dokončila za něho.

Přikývl, stále se vyhýbaje jejím očím.

„Věděla jsem to,“ řekla. „Nevěděla jsem, co s tím dělat, ale nakonec jsem se rozhodla, že si o tom musíme promluvit.“

Opravdu nechci jiného muže než Senpata.“

„Vy dva jste velice šťastní,“ řekl Marcus. „Častokrát jsem si to myslel.“ Udržet pevný hlas mu připadlo těžší, než pokračovat zraněný v boji.

„Já vím, že jsme,“ řekla tiše. „A tak jsem dnes přišla, abych ti řekla, co jsem ti musela říct — a místo toho jsme přátelsky klábosili, tak jako vždycky. Ta tvá bláznivá historka o boháči, který chtěl být hercem —“ při vzpomínce na ni se znovu zasmála, ale jen krátce. „Myslela jsem, že to necháme tak, jak to je. Ale pak —“

„Pak jsem udělal tu hloupost,“ řekl Marcus hořce.

„Ne!“ řekla Nevrat a její hlas poprvé zazněl hněvivě. „Nevyčítám ti to. Jak bych mohla? Po tom, co se ti přihodilo, samozřejmě doufáš, že znovu naleznesh štěstí, které jsi kdysi měl. Ale — já jsem, jaká jsem, a nemohu být ta, která ti ho dá. Je mi to líto, Marcu, a ještě víc mě mrzí, že jsem ti teď ublížila, protože to je poslední věc, kterou bych chtěla udělat.“

„To nevadí,“ řekl Scaurus. „Zavinil jsem si to sám.“

„To velice vadí,“ odporovala Nevrat. „Můžeme teď být nadále přátelé?“ Musela vycítit jeho myšlenky, protože rychle řekla: „Přemýšlej, než řekneš ne. Jak vysvětlíme Senpatovi, co se přihodilo?“

Tribun slíbil, že uchová jejich přátelství, a ke svému překvapení shledal, že to myslí vážně. Měl příliš málo přátel, než aby se jich mohl s lehkým srdcem zříkat.

„Dobře,“ řekla. „Takže nemusíme nšit naši příští schůzku — ode dneška za tři dny, že?“

„Ano.“

„Tedy se sejdeme. Budu opravdu ráda. Věř mi.“ Nevrat se usmála — opatrněji než předtím, zdálo se Marcovi, ale ne

přiliš — a odešla.

Zvuk jejích kroků dozněl v chodbě. Marcus uklidil víno. Nejspíš je to tak dobře, řekl si. Senpat byl dobrý člověk a blízký přítel. Nebylo správné chtít mu nasadit parohy. To věděl jasně.

Kopl vši silou do tmhlice. Do palce u nohy mu vystřelila bolest a uslyšel, jak se uvnitř rozbil džbán s vínem. Proklínaje osud, svou poraněnou nohu a rozlité víno, začal vytírat podlahu. Naštěstí byl džbán téměř prázdný, takže přitom vzala za své jen jedna tunika.

Když zhasl lampy a vlezl do postele, kysele se zasmál. Měl mít víc rozumu a nemyslet si, že tohle bude šťastný den. Od té doby, co ho opustila Helvis, šťastné dny neexistovaly.

Stále ještě kulhal, když o dva dny později stoupal po schodišti do své pracovny. Palec na pravé noze mu natekl a liráł žlutou a purpurovou barvou. Včera se ho jeden z písařů zeptal, co se mu stalo.

„Nakopl jsem šatník ve svém pokoji.“ Pokrčil rameny a nechal písaře přitom, že to byla nehoda. Někdy je holá pravda tou nejlepší lží.

Vida, že je duchem nepřítomen, pokusil se mu jeden z písařů podstrčit fingované zápisy. Poznal to, vyhledal pochybnou knihu a s bouchnutím ji hodil na stůl nešťastného písaře.

„Ty darebáku,“ řekl pobledlému úředníkovi. „Loni v zimě se pokusil Pikridios Goudeles o stejný trik, aby získal smaragdový prsten s kamenem tak velkým, že bys ho nespokl, a ty se teď snažíš ukrást mizerné dva zlatáky. Měl by ses stydět.“

„Co — co se mnou uděláš, vznešený pane?“ zakoktal písař.

„Kvůli dvěma zlatákům? Jestli je tak nutně potřebuješ, nech si je. Ale příště, jestli ti bude v knihách chybět jediný měďák, poznáš, jak chutná vězení pod guvernerským palácem. A to platí pro všechny,“ dodal Marcus, aby potěšil ostatní úředníky, kteří se zájmem naslouchali.

„Děkuji ti, ó děkuji, šlechtitý pane,“ opakoval neúspěšný defraudant znovu a znovu. Marcus suše přikývl a zamířil ke svému stolu.

Když míjel Iatroulina, na něco si vzpomněl. „Už jsi poslal Římanům do Garsavy jejich žold?“ zeptal se.

„Musel jsem, eh, zkontrolovat záznamy, abych si byl jist,“ odpověděl Iatroulinos opatrně. Ne, přeložil si to Scaurus bez problému.

Vzdychl. „Iatrouline, měl jsem s tebou trpělivost. Gaius

Philippus ji mít nebude, když se rozzlobí. Já toho muže znám, (y ne. Ber to jako varování od někoho, kdo to s tebou myslí dobře.“

„Samozřejmě, okamžitě to zařídím,“ řekl Iatroulinos.

„Na to dohlédnu.“ Tribun si založil ruce na prsou a čekal. Když si Iatroulinos všiml, že neodchází, odložil stranou rozdělanou práci a vytáhl fascikl vojenských výdajů v západních provinciích. Namočil pero a začal vyplňovat platební příkaz. Pro tu chvíli spokojen, Marcus vykročil.

Poskočil jako kroupa na okenním skle, protože se přihlásila jeho bolavá noha. Za chvíli tu bude zima, pomyslel si.

Včerejší bouře už přikryla trávníky sněhovým popraškem. Tribun doufal, že počasí zůstane špatné. Navzdory tomu, co slíbil Nevrat, nebyl připraven na setkání s ní a se Senpatem už zítra. Možná je sníž přinutí, aby schůzku odložili.

Jeho pracovna i jeho pokoj byly příjemně vyhřáté. Byl rád, že úředníci ve svém křídle nešetřili na topení. Pak si vzpomněl na své přátele ve stepi a byl ještě raději.

14. vxix vyl a kvílel jako vzteklý pes, vrhal sních do Batbaia-novy tváře, a pokrýval jím Viridovikův knír. Hustý, krátký vous pokrýval jeho tvář a bradu, protože se už týdný neholil a ani nevěděl, kdy k tomu bude mít příště příležitost.

Zaklel, když závan větru pronikl pod jeho těžký kožich, a zamrazil ho na zádech. Kožich mu příliš dobře nepadl.

Původně byl ušit pro jednoho z Varatešových jezdců, ale ten ho teď už nepotřeboval.

Gal vzdychl a z úst se mu vyvalil obláček bílé páry. Znovu vzdychl, když si vzpomněl na plstěný stan a vdechování omamného dýmu. Jeho tvář ztvrdla. Z Targitaova stanu zbyl jen dým, a ze všech stanů jeho kmene — i ze všech jeho příslušníků.

Varateš si to načasoval přesně a nelítostně. Nechal kmén Vlků, aby se tři dny trápil s tisícovkou slepých a bezmocných mužů, aby vychutnal utrpení, které jejich příchod způsobil. Pak Varateš zaútočil a kmen vyhubil.

Když úder dopadl, hlídali Viridovix a Batbaian vzdálené stádo ovcí, jinak by byli zahynuli s ostatními.

Když se večer vrátili do tábora, uviděli masakr a pochopili, co by je čekalo.

Varateš byl svým způsobem nadaný vůdce. Dal svým hrdlořezům volnou ruku a oni přepadli své nepřátele, zabíjeli, znásilňovali, loupili — a na to všechno jim stačily pouhé dvě hodiny.

Gal a nomád projížděli tichem tak hlubokým, že znělo ozvěnou — lupiči pobili dokonce i psy. Viridovix zachovával silou vůle klid a Batbaianovu tvář zkřivila křeč příliš hluboká, aby mu dovolila promluvit. Občas kývl jeden na druhého, když měli tělo někoho, koho měli rádi. Tady ležel zachmuřený Rambehiš se šípem v zádech a okolo, něho tři mrtví psanci.

Jestli se chtěl Viridovikovi pomstít, teď už k tomu nebude mít příležitost. A Lipoxais ve žlutém rouchu, prosáklém krví.

A služka Azarmi bez sukně. Na sobě měla jen zakrvácenou blůzu — psanci se neobtěžovali ji z ní strhnout, než se pustili do díla, jen ji skrže ni probodli, když byli hotovi.

Se stejnou strašnou domněnkou seskočili Batbaian i Viridovix z koní a rozběhli se k tomu, co bývalo Targita-ovým stanem. Nakláněl se opile na jednu stranu, protože jeho kostra byla pobořená. A uvnitř se naplnily jejich nejhorší obavy. Boranina mrtvá pěst svírala dýku. Čepel byla od krve — bojovala, než zemřela. Ale byla tlustá a stárnoucí, a Varatešovi muži ji jen zabili. Seirem neměla takové štěstí.

Viridovix se proklel za tuto vzpomínku, která přivolala zpět muka stejně trýznivá a krutá, jako když poprvé spatřil mrtvé tělo Seirem. Tisíckrát si od té doby přál, aby byl nikdy neprožil těch pár krátkých týdnů lásky, nebo aby zemřel s tou, která mu ji dala.

„A k čemu je takový přání?“ „řekl pro sebe. „K čertu se všim.“ Hořké slzy mu stékaly po lících.

Batbaian se při zvuku jeho hlasu otočil. „To nedělá dobře,“ „řekl tvrdě. „Omrzne ti kůže na tvářích.“ Syn mrtvého kagana už nebyl ten poloviční výrostek, jakým byl ještě v létě. Zdálo se, že za pár týdnů dospěl o deset let. Jeho tvář byla hubenější, s vráskami utrpení na čele a kolem úst.

Byl to on, kdo navrhl zapálit tábor. „Bude to varovat ostatní honáky, pokud jsou ještě naživu,“ řekl, „a možná to přiláká Varatešovy jezdce zpátky.“ V jeho oku se objevil studený, hladový svit, a poplácal pouzdro luku. Vybrali si s Viridovikem vhodný úkryt, který by jim umožnil neprodát své životy, aniž by se krutě pomstili. Ale psanci se nevrátili. Patrně si mysleli, že požár vznikl od převržené lampy nebo odhozené pochodně. Když bylo jasné, že se nevrátí, strhl Batbaian pásku ze svého vypáleného oka a odhodil ji na zem. „Až je budu zabíjet, ať ví, kdo jsem.“

Nyní měl na svědomí čtyři, o jednoho víc než Gal.

Žili jako psanci, jeden z mnoha zvrátů od té doby, co válka proti Varatešovi skončila takovou pohromou. Teď vládli stepi náčelník banditů a jeho lupiči a pronásledovali bývalé vůdce jako obtížný hmyz. Ale jak prokázal sám Varateš, takové pronásledování nebyl snadný úkol. Koza tady, zabitá hlídka tam, jinde dva ukradení koně — a sníh zakryje stopy. Byl to těžší život, než jaký kdy Viridovix poznal, ale dalo se tak žít.

Když padl večer, postavili stan. Navzdory zástěně proti větru, kterou navršili ze sněhu před stanem, pronikal stále dovnitř ostrý severní vítr. Zabalili se do příkrývek vedle ohniště, na kterém opékali kusy skopového. V zimě není problém udržet maso čerstvé, pomyslel si Viridovix — umění je ho zase rozmrazit.

Setřel si tuk z brady a olízl prsty. Ať Římané zkusí žít v takové zimě se svým chlebem a kaší, pomyslel si. Maso bylo to jediné, co tady udržovalo člověka při síle.

Místo aby ho odstranil, Batbaian si rozetřel tuk po obličeji. „Pomáhá to proti omrznutí,“ řekl. Mluvil teď zřídka, a vždycky k věci.

„Příště, mládenče,“ přikývl Viridovix. Vytáhl svůj meč a zkoumal, jestli ho nenapadla rez. V chladnu a vlhku se to snadno mohlo stát. Setřel malou červenou skvrnku od rzi nebo zaschlé krve. „Neuškodí, když natru tukem čepel.“

V dálece zavyl vlk. Jeden z koní nervózně zafíkal.

„Ráno zase na sever?“ řekl Viridovix.

„Ano.“ Batbaianovy rty se zvlínlý v neveselém úsměvu. „Kde se jim lépe dostaneme pod krk? Lepší výběr, taky — víc stád. Víc mužů.“ Jeho oko se lesklo v mihotavém světle ohně. Prázdný oční důlek vyplňoval stín.

Gal přikývl, ale s dusivým pocitem marnosti. Ani zabíjení mu nemohlo vrátit to, co ztratil. „Je to všechno vůbec k něčemu?“ vykřikl. „Skrýváme se, číháme, uhýbáme, zabíjíme ty parchanty po jednom nebo po dvou, ale přísahám při bozích, že to děláme jen pro svou vlastní pýchu. Neublíží jim to víc, než když se sedlákovci usadí ve stodole párek myši.“

„Tak co chceš dělat? Složit ruce do klína a zemřít?“ V Batbaianově hlasu zaznělo drsné pohrdání. „Nejsme jediní muži v Pardraye, kteří by oběsili Varateše na oprátce z jeho vlastních střev.“

„Nejsme? Myslím, že jich moc není. Někteří se o to pokusili, a podívej se, jak jsme dopadli. A pokud jde o ty ostatní, nezbylo v nich víc vůle než ve tvé ovci — půjdou za tím, kdo je vede. Málokomu vadí jít za vítězem.“

„Tak odejdi, jestli chceš. Půjdu dál sám,“ řekl Batbaian. „Alespoň zemřu jako muž, který dělá, co je jeho po vinnosti. A říkám ti znovu, ani bez tebe nebudu sám. Pardraya je velká země.“

„Ne dost velká,“ odsekl Viridovix, dotčený kočovníkovým odmítnutím, chtěje ho na oplátku také zranit. Pak zaváhal.

„Ne dost velká,“ opakoval tiše. Oči se mu rozšířily. „Řekni mi, drahý Khamor'ané, opustil bys teď Varateše a Avshara, kvůli větší pomstě později, a snad i takové, kterou přežiješ?“

Batbaianův pohled se na něj upřel, jako by z něho chtěl vytáhnout jeho názor silou vůle. „Co pro mě znamená, jestli zemřu dříve nebo později? Ale přesvědč mě, že pomsta bude větší a krutější, a půjdu s tebou na kraj Pardraye.“

„Dobře, protože to budeš muset,“ odpověděl Kelt.

„Mor!“ zaklel Řek, když se pokusil — příliš pozdě za-, chytit čepici z vydrží kožešiny, kterou mu mrazivý vítr strhl a začal ji hnát po zasněžené pláni. Znovu zuřivě zaklel, když se do jeho obnažených uší zakousl mráz. Arshauma-aé, kteří byli nablízku, se rozesmáli a začali vykřikovat posměšné rady. „Zabij ji!“ „Střel ji!“ „Rychle, utíká! Probodni ji tím tvým bodacím mečem!“

Když se mu podařilo dostihnout unikající čepici, oprášíl ji Řek o kalhoty, aby ji zbavil sněhu — a vybil svůj vztek. Pak si ji narazil na hlavu a znovu zaklel, když se z ní odlomil kousek ledu a vklouzl mu za límec.

Skylitzetovy rty sebou zacukaly a Goudeles se ani nepokoušel skrýt úsměv. „Teď vidíš, proč se všichni kočovníci na východ i na západ od Shaumu zaklínají duchem větru,“ řekl.

Mínil to jako žert, ale Gorgidas to vzal vážně. „Cože? To dělají?“ „řekl. „Nevšiml jsem si toho.“ Sáh po tabulce na svém opasku. Visela mu na pravém stehně, tam, kde většina mužů nosila dyku. Zapsal si poznámku, rychle, ale opatrně. Když v tomto počasí zajel rydlem do vosku, měl snahu se odlupovat od dřevěného podkladu.

„To nic není,“ řekl Arigh, když si mu na to postěžoval. „Jedné zimy před dávnými časy vyjel muž bez náhradních koní a jeho kůň si zlomil nohu. Pokoušel se volat o pomoc, ale byla taková zima, že ho nikdo neuslyšel, dokud jeho křik na jaře nerozmrzl. To už bylo pro něho pozdě, obávám se.“

Arigh přednesl příběh s tak dokonale smrtelně vážnou tváří, že si ho Řek zapsal, ale připsal pichlavě: „Slyšel jsem to, ale nevěřím tomu.“ Jestliže podobná opatrnost neškodila cti Herodotovi, pak neuškodí ani jeho Dějinám.

Arghun se Vybelhal ze svého stanu, opíraje se o Diza-bula. Arigh vrhl na bratra pohled, který byl stále plný nedůvěry. Kaganův starší syn zjednal hromovým hlasem ticho. Jezdci se shromáždili okolo náčelníka a kolem nich se nakupili i ostatní Arshaumané.

Sluha přivedl uličkou mezi davem kaganova koně. „Zkuste vy dva pro jednou spolupracovat,“ řekl svým synům. Dizabul se zamračil, Arigh přikývl, ačkoli přitom zkfivil rty. Společně pomohli otci do sedla.

Arghunovy ruce polaskaly otěže, které nedržely tak dlouho. Jeho nohy však stále ještě nebyly v pořádku.

Arigh mu musel zasunout chodidla do třmenů a tam je upevnit, aby nemohla vyklouznout. I tak se na kaganově tváři objevila pýcha. Nomádi vydali radostný pokřik, když ho uviděli opět na koni. Podle nich muž, který nemohl jezdit na koni, žil jen napolovic.

„Přines zástavu,“ nařídil Arghun sluhovi, který' odběhl a vrátil se s kopím, k němuž byl připevněn Bogorazův dlouhý plášť. Arghun ho zvedl vysoko nad hlavu, aby ho mohli všichni vidět. „Na Mašiz!“ vykřikl.

Zástup Arshaumanů propukl v divoký pokřik, mávaje přitom meči, luky a oštěpy. „Ma—šiz! Ma—šiz! Ma—šiz!“

Kočovníci pobídli koně, zanechávající za sebou veliký kruh zdupaného sněhu v místech, kde předtím stáli.

Skylitzes, který' byl skoro tak dobrý jezdec jako Arshaumané, se s úsměvem vyšvihl do sedla. „Nemohu předvídat, jak to dopadne,“ zavolal na Goudela, „ale Wulgaš se z toho každopádně zapotí.“

„Nikdo se nemůže zapotit v tomhle počasí,“ řekl písař s přesvědčením, škrábaje se na koně. „A dopadne to dobře, jinak bude má milénka zklamaná.“

„Tvá milénka? A co tvá žena?“

„Ta po mně dědí.“

„Alia.“ Skylitzes chtěl ještě něco říct, ale další pokřik nomádů ho přehlušil. Arghun se rozjel na východ, stále svíraje zástavu. Držel se zpřímá v sedle a jen pevně sevřená ústa prozrazovala napětí, které cítil. Jeho dva synové mu jeli po boku jako vždy. Možná se bojí jeden druhého ponechat delší dobu s otcem o samotě, pomyslel si Gorgidas.

Goudeles chtěl zdůraznit přítomnost Videssanů tím, že chtěl jet v čele vedle kagana, ale Skylitzes to zamítl. „Proč unavovat naše koně prošlapáváním cesty?“ zeptal se se zkušeností starého vojáka. „Chvilí počkej, a on se vrátí k nám.“ Na jeho slova brzy došlo, protože přes veškerou snahu Arghun nedokázal jet dlouho v čele.

Začal se vyptávat Skylitzeta na území východně od Shaumu a zvláště na Erzerumské hory, které se táhly mezi Mylasským a Videsským mořem a oddělovaly Jezd od Pardrayánské stepi. Debata o způsobech a prostředcích vedení války v horách Gorgida začala rychle nudit. Navzdory Arghunovu zklamanému pohledu odešel hledat Toluiho, aby si s ním pohovořil o bylinách, což bylo téma jeho srdci bližší.

„Jeden z těch kořenů, které jsi mi dal, voní jako —“ Gorgidas se zarazil, protože si nemohl vzpomenout na vhodné arshaumské slovo. „Je oranžový, asi takhle dlouhý, silnější než můj palec.“

„Mrkev,“ řekl šaman.

„Ano, děkuji. Moji krajané ji používají jen jako zeleninu. K čemu ji používáš ty?“

„Míchám ji s potměchutí a divokou routou v medu. Léčí —“ Tolui požil další slovo, které Gorgidas neznal. Šaman se zašklebil a udělal jednoznačné gesto.

„Rozumím, hemeroidy.“ U lidí, kteří tráví tolik času v sedle, to může být závažný problém, pomyslel si Řek. Zeptal se:

„To se podává ústy, nebo se to dává rovnou, eh, tam, kdo to může nejlépe prospět?“

„Ústy. Na to druhé máme masť z husího a koroptvího sádla, bílku, fenyklu a růžového oleje, po kterém voní. Dobře utišuje bolest.“

Řek souhlasně přikývl. „To by měla. Měl bys do toho zkusit přimíchat i med, myslím. Med je všeobecně dobrý' proti zánětům.“

Taková debata těšila Řeka mnohem víc než spory o tom, jak odhalit léčku v horském průsmyku. Po chvíli si však provinile uvědomil, že přišel na pláně jako historik a ne jako lékař. Zeptal se Toluiho: „Proč se tvůj lid a Khamorťané od sebe tak liší vzhledem a tělesnou stavbou?*

Tolui se zamračil. „Proč bychom měli být stejní jako Vlasáči?“ V jeho hlase zaznělo stejné opovržení, jako když Řek mluvil o barbarech.

„Chtěl jsem se poučit, ne tě urazit,“ řekl Gorgidas spěšně. „Cizinci, jako jsem já, se zdá, že vy i oni žijete v podobné zemi s velice podobným podnebím. Tak jsem se divil, proč si nejsou podobné i ty dva národy.“ Měly by být, pokud byla správná Hippokratova doktrína o Podnebí, vodách a místech, o čemž byl Řek vždycky přesvědčen.

Ale Tolui pracoval se zcela odlišnými předpoklady. Obměkčen Řekovým vysvětlením řekl: „Povím ti to. My Arshaumané jsme byli první lidskou rasou. Jediný důvod, proč existují Khamorťané, je ten, že před dávnými léty byl jeden z našich mužů tak dlouho bez ženy, že oplodnil kozu. Z toho spojení vznikli Khamorťané a proto jsou tak nechutně zarostlí.“

„Chápu.“ Gorgidas se náhle zastyděl za své kníry. Zapsal si Toluiho bajku. Byla to zajímavá ukázka tradice, když už nic jiného. A Hippokrates neměl tak docela pravdu. Napsal, že stepní kočovníci jsou zavalití, bezvousí a mají zarudlou plet'. Khamorťané odpovídali pouze prvnímu kritériu. Arshaumané druhému, a na nikoho z nich se nehodilo třetí.

Gorgidas si promnul ušní boltec mezi palcem a ukazovákem. „Povídej mi ještě o té koze.“

Viridovix zíral skrze vířící sněh do údolí řeky Shaum. „No teda, kde je druhá strana té bláznivý řeky?“ řekl rozhořčeně, jako by ji byl Batbaian před ním úmyslně schoval.

„Aleje tam,“ řekl Khamorťan. „Všechno, co musíme udělat, je dostat se tam — a pak přesvědčit ty dábly za řekou, aby nás na potkání nezabili.“ Promluvil s morbidním očekáváním. Viridovixův nápad požádat o pomoc Ar-shaumany ho děsil. Avšar, to byla nová hrůza, ale historkami o Árshaumanech strašily khamorthské matky nezvedené děti.

Gal předstíral, že nevidí jeho sklíčenost. „Každá věc má svůj čas. Nejdřív přejdeme řeku, pak budeme myslet na lidi, kteří tam jsou.“ Nedal Batbaianovi příležitost pustit se do sporu, ale pobídl koně do klusu a pustil se k řece. Batbaian ho následoval, potřásaje hlavou.

Kdyby byl Viridovix zkušenější jezdec, nepustil by se klusem dolů po svahu, pokrytém sněhovými závějemi. Jeho kůň zařičel hrůzou, když se přední nohou propadl do skryté díny. Klopýtl a upadl i s Galem. Měl štěstí, protože sněhová pokrývka ztlumila jeho pád.

Ale zaslechl, jak koni praskla kost. Než se vyškřábal na nohy, Batbaian seskočil a zbavil zvíře jeho bolesti.

Horká krev kouřila ve sněhu. Batbaian se obrátil ke Galovi. „Pomoz mi ho vyvrhnout,“ řekl. „Musíme si z něho vzít tolik masa, kolik uneseme.“ Viridovix vytáhl dýku. Nemiloval příliš tuhé koňské maso, ale bylo to pořád lepší, než mít prázdný žaludek.

Když byla krvavá práce hotová, Batbaian řekl pouze: „Budeme se na koni střídat. Kůň prošlape cestu muži, který půjde pěšky.“ Neztrácel čas posměšky, ale Viridovix pochopil, co je stála jeho bezstarostnost. Nadále budou postupovat rychlostí pěšího pochodu a jejich jediný zbývající kůň bude muset nést po celou dobu jejich výstroj.

Když však došli na břeh řeky, napadlo Viridovika, budou-li vůbec moci jít dál. Shaum netekl rychle, protože v zimě zamrzal. Jenže byl tak široký, že uprostřed proudu bylo ještě několik set metrů volné vody, po které se valily k jihu ledové kry, narážející s praskotem jedna do druhé.

Gal se při pohledu na ledovou černou vodu otrásl. „V tom nebudu zkoušet plavat,“ řekl Batbaianovi. „Tři tempa a je za mě rampouch.“

„Podívej se támhle,“ řekl kočovník, ukazuje rukou po proudu. Velký kus plovoucího ledu se zachytil o protější okraj pevného ledu, a o něj se zachytilo několik menších ker. Voda tekla přes ně, ale svým způsobem tvořily most.

„Koně přes to nedostaneme,“ namítl Viridovix.

„Ne, ale to by stejně nešlo. Probořil by se tam, kde se člověk může plazit po břiše a rozložit svou váhu na led. Ještě trváš na tom svém bláznivém plánu?“

„To trvám.“

„Tak dobře.“ Batbaian sklouzl ze sedla a dotkl se čenichu svého koně. Než Viridovix pochopil, co dělá, prořízl koni hrdlo. Zvíře zachroptělo děsivě lidským způsobem, podlomily se mu nohy a kleslo do sněhu.

„Zbláznil ses?“ vykřikl Gal.

„Ne. Uvažuj,“ promluvil Batbaian skoro jako by byl Římanem. „Když nemůže jít s námi, pak je užitečnější mrtvý než živý. Nestůj tu s otevřenou hubou — pomoz mi stáhnout kůži.“ Jeho nůž se už míhal. Viridovix mu mechanicky pomáhal a uvažoval přitom, jestli se kočovník skutečně nezbláznil.

Ale Batbaian se nezbláznil. Vyřezal kusy masa z koňského boku a staženou kůži použil jako vak na maso, složený stan a svůj tlumok. „Dej mi i svůj,“ řekl Keltovi, který sňal tlumok se zad. Batbaian zavázal kůži a nadzvedl ji. „Váží méně než člověk,“ řekl spokojeně. Privázal ke kůži lano. „Chápeš? Potáhneme ji za sebou, tak daleko, aby se neprobořila.“

„No, nejseš ty chytrý chlapec?“ řekl Viridovix s obdivem. V galských lesích by také dokázal improvizovat, ale tady na pláních bylo na Khamor'anovi, aby věděl, co je třeba dělat.

Batbaian odbyl chválu pokrčením ramen — nic pro něj neznamenala. Vlekl kůži po proudu podél břehu, dokud se nedostal k místu, kde se utvořila ledová zácpa. Viridovix ho následoval. Na kraji řeky mu Khamor'an podal lano. „Vezmi si to. Já půjdu první a budu odhrnovat sníh, abychom viděli, jaký je led.“

„A proč ne já?“ řekl Gal, chtěje dělat také něco důležitého.

Ale Batbaian odvětil: „Protože jsem lehčí,“ o čemž nebylo pochyb. Vstoupil na led. Unesl jeho váhu, ale přesto se pohyboval pomalu a obezřetně, zkoušeje každý krok předem nohou. „Nemělo by to klouzat,“ řekl s hranou lehkostí.

„To máš pravdu,“ řekl Viridovix. Vykročil, stejně opatrně jako Khamor'an.

Za nimi se ozvalo vzrušené vytí a řafání, jak smečka vlků narazila na Galova mrtvého koně. Ohlédl se, ale vířící sníh ji skrýval. Uslyšel křupat kosti. „Mohl bys jít rychleji, drahý Batbaiane?“

„Ne.“ Kočovník se neohlédl. „Jít přes led je větší riziko. Oni za námi nepůjdou. Ti dva koně jim postačí ke štěstí.“

„Jistě, a doufám, že máš pravdu. Jestli mě sežerou, neodpustím ti to.“ Gal se přesvědčil, zda jde jeho meč lehce vytáhnout z pochvy. Představa, že se střetne s vlky na /rádném ledě, ho mrazila víc než ostrý severák.

Zamračil se, když jeden z vlků, zahnaný od první mrtvolky, objevil druhou, a za ním přispěchali další. Zvuky jejich hodování mu pronikaly až do morku kostí. Nyní je uviděl, tam na břehu řeky. Zaklel a povytáhl meč, když jeden z vlků vyběhl na zamrzlou řeku, ale tlapy se mu rozjely a zvíře padlo na břicho. Se zděšeným vytím se odplížilo zpět. „Aha! Nelíbí se ti to o nic víc než mně,“ řekl Viridovix.

„Drž hubu,“ řekl Batbaian. „Začíná to být nebezpečné.“ Byli už skoro v polovině řeky. Khamor'an teď vyhledával cestu s ještě větší opatrností, protože zde byla místa, kde voda řeky tmavě prosvítala ledem. Pokud mohl, obcházel je, drže se ledu, který byl dost silný, aby zůstal bílý. Konečně se s povzděchem zastavil. „Nedá se nic dělat.“ řekl, lehl si na břicho a začal se plazit.

Viridovikův kožich ho uchránil před nejhorším chladem, ale při ledových polibcích ho začala brzy pálit kolena. Vybavila se mu vzpomínka na to, jak se klouzal po zamrzlém rybníce v Galii, když byl ještě malý, na radostné pištění ostatních dětí, a na holé stromy všude kolem. Tady nebyly žádné stromy na míle daleko. Začal se plazit rychleji, aby dohonil Batbaiana.

Dorazili na okraj pole rozlámaného ledu. Zblízka nevypadaly nahromaděné kry tak slibně, jako když je pozorovali ze břehu. Batbaian zarazil Kelta pohybem ruky a uvažoval. „Co nejrychleji,“ rozhodl. „Nevím jali dlouho nás ta první udrží.“

„Ale co když ji uvolníme?“

Khamor'an pokrčil rameny. „Tak nás ponese proud. Možná se nám podaří dostat ji na druhou stranu.“

„Hul!“ řekl Viridovix, ale Batbaian se už zvedal, aby vyrazil. Přeskočil z pevného ledu na km, která zapraskala pod jeho váhou. Přeskočil na další.

Jakmile kočovník opustil první kru, dopadl na něj Viridovix a za ním žuchla koňská kůže. Kra se výstražně zakolébala. Ten náhlý pohyb připomněl Galovi jeho pobyt na lodi. „Tak to ne,“ řekl si, potlačuje nevolnost. Ledová voda mu zmáčela kalhoty. Výjekl a pokusil se pohybovat rychleji.

Tenká kra pod ním zapraštěla a objevila se na ní síť prasklin. „Pospěš si!“ vykřikl Batbaian. Se zoufalým úsilím Kelt doklopýtal na další kru, vleká za sebou své zavazadlo. Kra, na které předtím stál, se převrátila a začala se rozpadat.

Batbaian sarkasticky pokýval hlavou. „Doufám, že sis tam nic nezapomněl.“

„Jenom svou kovadlinu.“ Viridovix ze sebe vymáčkl něco, co mělo být úsměvem. Khamort'an ukázal prstem dopředu. Kra byla silnější než ta předchozí, ale hůře zakotvená. Chvěla se a kolébala, když se přes ni plazili. Batbaian s ulehčením zabručel, když se dostal na další, pevně přimrzlou kru. Pomohl na ni Viridovikovi. „Díky,“ řekl Gal. „Jednu raku mám pořádně zmrzlou.“

„Jestli nám nezvlhl troud, rozděláme si oheň, jakmile se dostaneme na druhou stranu,“ slíbil Batbaian. V první chvíli to znělo, jako by si opravdu myslel, že to dokážou.

V jedné děsivé chvíli jse Viridovix probořil nikou až po loket do ledové vody. Čekal, že jeho zavazadlo sklouzne a strhne ho do řeky, ale nedošlo k tomu. Ukázalo se, že slabé místo není větší než mužská hlava. Vytáhl ruku z rukávu a přitiskl si ji na tělo, aby se ji pokusil alespoň trochu ohřát.

Pak se před ním ozval Batbaianův výkřik — pod sněhem byl písek a hlína, ne led. Viridovix dovrávorat na pevnou zem, lehl si a lapal po dechu jako ryba vyhozená na pláž. Khamort'an pracně otevřel vak z koňské kůže, kteří zmrzl na kost. Olověnou hruškou na jílci své dýky zatloukl stanové kolíky do půdy, tvrdé jak železo. Viridovix mu jednou nikou pomohl přehodit stanové plátno přes kostru. Pak vlezli dovnitř a vydechli úlevou, že se zbavili rezavého větra.

Rukama neobratnými v hrubých palčácích otevřel Batbaian kostěnou schránku, v níž byla kůra a suché listí. Nahlédl dovnitř. „Ah,“ řekl. Vyhledal ve svém zavazadle ocílku a křemen. Odhrnul sníh a objevil několik plochých kamenů, takže nemusel položit troud na vlhkou zem. Po několika pokusech se rozhořel malý ohniček. Seškrabal tuk z vnitřní strany hrubě stažené kůže a uřízl několik proužků masa. Tuk prskal a nepříjemně páchl, ale hořel. „Co bych teď dal za pár kousků koňského trasu,“ řekl Batbaian.

Viridovix přisedl blíž k ohni. Podržel nad ním svou ruku a snažil se v ní třením obnovit cit. „Uřízni pár kousku masa a dej je péct,“ řekl s drkotajícími zuby. „Koňské maso mi udělá dobře v břiše.“

Vlk na východním břehu Shaumu zvedl podezíravě hlavu. Z hrdla se mu vydralo hluboké zavrčení, srst se mu naježila a nahrbil hřbet. Blíží se jezdec se nezastavil. Vrčení přešlo ve vytí. Vlk uhnul jezdcí z cesty a dal se na útěk podél břehu řeky, následován svou smečkou.

Jezdec seskočil z koně. Jeho bílé roucho, vlající ve větru, se ztrácelo ve vířícím sněhu. S rukama v bok se zahleděl přes řeku. Nemohl vidět stan na vzdáleném břehu, ale věděl, že tam je. Tentokrát se jeho velikost a váha brnění obrátily proti němu, protože nemohl ani pomyslet na to, že by překonal Shaum. Vnímál led celou duší a věděl, že ho neudrží.

Zaklel, nejprve hrdební khamortštinou, a pak v archaické videsštině, pomalu a nenávisťně. „Pak dokončí mé dílo zima,“ řekl stejným jazykem. „Skotos pomůže svému sluhovi.“ Vyšvihl se znovu do sedla, obrátil koně a rozjel se k východu. Vlcí se vrátili až po dlouhé době.

Připoutání k sobě, aby se navzájem v bouři neztratili, probíjeli se Batbaian s Viridovikem k západu. Shaumkhiil byl stejně fádni jako Pardrayanská step, ale nehrozilo zde nebezpečí zbloudění. Dokud vál vítr z pravé strany, věděli, že jdou správným směrem.

Ještě nepotkali jediného Arshaumana, což Viridovika rozčilovalo a zneklidňovalo, zatímco Batbaian, pokud mohl Gal soudit, cítil tajné ulehčení, protože nejspíš stále věřil, že Arshaumané jsou tři metry vysokí a mají drápy a tesáky. Také věřil, že snědí ovci na jedno polknutí a pak vyplivnou jen kosti.

Pokud jde o ovce, Gal a Khamort'an narazili na tucet ovcí, které se musely zatoulat od svého hlavního stáda. Viridovix se nacpal k prasknutí skopovým. Batbaian, šikovný krejčí, ušil ze stažených ovčích kůží pláště, které si oba poutníci přehodili přes své vlastní pláště.

Potřebovali se zahřát, protože počasí bylo nejhorší, jaké kdy Batbaian viděl. Pro Viridovika to přesahovalo meze jeho chápání. Sníh, led, dravý vítr, nekonečné dny bez jediného záblesku slunce nebo hvězd, ukrytých za černými mraky. Bouře na videsské centrální planině nebývaly příjemné, ale byly to prostě bouře, a každá z nich měl svůj začátek a konec. Ale tohle trvalo nepřetržitě, jako by slunce nadobro opustilo svět.

„Jde nám to v patách, myslím,“ vykřikl Viridovix do ječící vichřice.

„Cože?“ zavolal Batbaian. Byl pouhý metr před Keltem, ale vítr odváł slova.

„Říkám, že ten blizzard nám jde v patách, aby nás zničil.“ Viridovix to mnil jako řečnický obrat, ale náhle ho napadlo, jestli to není pravda. Batbaian se otočil a vyslovil jméno. Gal ho neslyšel, ale poznal, co má na mysli. Otrásl se, ale tentokrát to nemělo nic společného s chladem. Znovu se zamyslel na tím, neměl-li by zahodit svůj meč, tentokrát vážněji než předtím.

Vichřice zesílila, jako by chtěla potvrdit Avsharovo otcovství. Vítr vrhal Viridovikovi bodající krystalky sněhu do očí. Chránil si oči rukama, jak nejlépe mohl, a klopýtal vpřed jako slepý. Ledový vítr kladl odpor každému kroku. Bylo to, jako by se probíjel oceánským příbojem.

Šílenství větru je přímělo zastavit se. „Stan!“ vykřikl kočovník. „Tohle nás zabije, jestli se neukryjeme!“ Viridovix se s klením pokoušel zarazit kolíky do zmrzlé země. Nějakým zázrakem se jim podařilo přetáhnout stanovou plachtu přes kostní. Pak jako zvířata, vrhající se do nory, vklouzli do úkrytu.

Zdálo se jim, že vítr vyje ještě hlasitěji, když se dostali z jeho dosahu. Viridovix si třel nohy a podupával chodidly. Měl pevné boty, vycpané několika vrstvami plsti, ale přesto mu každý den mrzly prsty u nohou. „Jistě, a teď chápu, proč jsi tam u řeky nařikal nad koňským trusem,“ řekl. „Oheň z ovčích hoven je lepší než žádný.“

„Máme poslední,“ řekl Batbaian. Tuk chytal lépe, ale jednou zapálený tras hořel déle a ke Keltovu překvapení čistěji než zbytky masa, které do ohně házel Khamort'an.

Včera Viridovix váhal zakousnout se do masa, připraveného na ohni z trusu, ale hlad přemohl jeho ošklivost.

Vydechl úlevou, když se od ohně začalo šířit slabé teplo. Sníh a led na jeho knírech začal tát. Otrásl si obličej pláštěm.

Vlna byla hrubá a mastná, ale to nevadilo. „Zase beran,“ zamumlal.

„Už nám stejně dochází,“ řekl Batbaian. „A tohle je lepší než nic.“

„Svatá pravda.“ Viridovix nabodl na svou dýku kus masa a podržel ho nad plameny. Při té vůni mu začalo kručet v břiše. „Jistě, a můj vnitřnosti si to myslí taky.“

Spatně zatlučený stanový kolík se uvolnil. Vítr se opřel do stěny stanu jako padající kamenná lavina. Batbaian polekaně zvedl hlavu. „Musíme ho zase přitlout,“ řekl, „než —“ Když vstával, uvolnil se druhý kolík. Vítr vnikl pod plachtu a odtrhl ji od kostry. Viridovix ji na okanžik zachytil. Pak mu ji víchr vyrval z rukou a odnesl ji do stepi.

„Za ní!“ zaječel Batbaian. „Bez ní nevydržíme ani den!“ Poslední slova řekl přes rameno a zmizel ve vánici.

Viridovix se vrhl za ním. Udělal sotva pár kroků, když si uvědomil, že udělal chybu. Batbaian před ním zmizel ve tmě a vánici. Oheň za ním zhasl. Volal Khamorťanovo jméno znovu a znovu, pak zkusil galský válečný pokřik. Pokud se ozvala nějaká odpověď, vítr ji odvál.

Otočil se a šel chvíli po větrní. Ale v té vichřici by mohl Batbaian být na dosah ruky, a stejně by ho neslyšel.

Nerohodně se zastavil. Jestli Batbaian chytil utrženou plachtu, co udělá? Zůstane na místě a počká na Viridovika, nebo se pokusí vrátit. „Och, kravský mor aby to spral,“, zamumlal Kelt. „Ať udělám cokoli, bude to špatně.“

Sáhl do měšce a vyhledal haložskou čtvercovitou minci, kterou vyhrál. Vyhodil ji do vzduchu a chytil ji oběma rukama. Když odkryl dlaň, zíral na něho drak. „Tedy ke stanu.“ Otočil se znovu proti větru, který pálil ve tváři jako oheň. Ted' byl Gal rád, že si nechal narůst vousy a litoval jen, že nejsou hustší.

Pokusil se vrátit po svých stopách, ale vichřice je už zavála. Potlačil nápor paniky. Vítr! Jestli nezměnil směr, měl by ho dovést zpátky.

Jenže směr větra se změnil. Po chvíli pochopil, že zašel příliš daleko. Zůstal stát, tleskaje rukama, a přemýšlel, co dál. Žádné jídlo, žádný oheň, žádný úkryt — cítil, jak teplo uniká z jeho těla, a pochopil, že Batbaian měl pravdu — vichřice zabíjí rychle.

„Kdyby jen přestal padat ten zatracený sníh, aby se člověk mohl rozhlédnout,“ řekl, potřásaje hlavou jako zmatený medvěd. Ale zdálo se, že bude sněžit věčně a vítr hnal sněhové vločky téměř vodorovně.

Uvědomil si, že bude potřebovat nějaký úkryt. Klekl si a začal vršit sněhovou zástěnu. Vítr odnášel sníh skoro stejně rychle jak ho kupil, ale nakonec se mu podařilo vybudovat asi metr vysoký val, který ho chránil alespoň před nejhoršími poryvy. Schoulil se za něj. Věděl, že to je jen pomoc z nouze, která ho nezachrání, jestli vichřice brzy neskončí.

Ztrnulost přišla zákeřně. Sotva postřehl, že přestal cítit nos. chodidla a předloktí. Svým způsobem to byla úleva, protože přestal cítit i bolest. Jeho mysl upadla do ztrnulé malátnosti. Věděl, že umírá, ale bylo mu to jedno. Vždycky si myslel, že bude bojovat proti smrti až doposledka, ale znečitlivující chlad postupně paralyzoval jeho obranu. Nevšímal si, že zavřel oči. Stejně, co je tu k vidění?

Usnul.

„Hrozné,“ překřikl Goudeles vyjící vítr.

„Na co si stěžuješ, Pikridie?“ řekl Skylitzes po jeho boku. „Při tvé tloušťce ti musí být tepleji než nám.“ Důstojník sám se schovával za jeho koně, aby se alespoň trochu chránil před větrem.

Krutá stepní zima mrazila Gorgida v srdci i na těle. Jako dítě slunného Středomoří byl špatně vybaven na střetnutí se sněhem a ledem. Připadalo mu to horší než náhlá smrt na bitevním poli. Není divu, že Videssané považují Skota za pána ledu, pomyslel si.

Obrátil se k Arghunovi. „Je to vždycky tak zlé?“

Kaganova tvář se leskla hustě naneseným tukem v kalném přísvisu dne. „Párkrát jsem takovou bouří zažil,“ odpověděl, „ale žádná netrvala tak dlouho. A je to čím dál horší, jak postupujeme k východu, což je divné. Obvykle je horší počasí na západě.“ Náhlý poryv větra mu vrhl sníh do tváře. Rozkašlal se a zahalil se těsněji do svého pláště. Po své otravě snášel zimu hůře než jeho krajané, a Rek pouze tušil, jaké utrpení musí překonávat. Ale nepostěžoval si ani slovíčkem, ani nenavrhl, aby se postup vojska zpomalil.

Dva zvědové přijeli cvalem ke kaganovi. Vůdce sklonil hlavu na pozdrav a pohrdavě řekl: „Nalezli jsme Vla-sáče, můj pane, zmrzlého ve sněhu, a s ním nějakého cizince.“

Arghunovo obočí vylétlo vzhůru. „Khamorťana? Na naší straně řeky?“

„Psanec?“ vmísil se Skylitzes.

„Buď to, nebo blázen. Nebo možná obojí. Bez koně a před nedávnem přišel o oko — ošklivé. Bláznivý Khamorťan, zabalený do houně.“

„Mor na něho,“ vykřikl drahý zvěd. „Ale pověz jim o ohnivém démonovi.“

První jezdec pohrdlivě zavrčel. „Ty s tvým ohnivým démonem! Jestli je to démon, vichřice si s ním poradila. Ted' už asi zmrzl — nezdálo se, že k tomu má daleko, a není divu, když tam ležel na sněhu jen v plášti.“

„No dobře, ale pořád tvrdím, že to není obyčejný člověk.“ trval na svém mladší zvěd. „Nebo jsi už někdy viděl někoho takového, kdo má vlasy a vousy a knír barvy vyleštěného bronzu?“

Gorgidas, Skylitzes a Goudeles vykřikli zároveň. Zvěd sebou trhl a Arghunův kůň začal bočit. „Náš to přítel je,“ řekl Gorgidas kaganovi, zapomínaje ve svém vzrušení na gramatiku.

Skylitzes přikývl. „To může být jen on.“

Gorgidas se obořil na zvědy. „A vy jste ho nechali ležet na mrazu, vy idioti?“

„Políb mi prdel,“ odsekl starší zvěd. „Co jsme měli udělat s cizincem na arshaumském území?“ Jeho pohled říkal jasně, že do toho zahrnuje i Řeka.

V té chvíli zařval Arghun: „Drž jazyk na uzdě, ty! Tyto cizinci tady jsou naši spojenci a tenhle mi zachránil život. Jestli jejich přítel zemře ve sněhu, budeš si přát, abys tam umřel taky.“ Kagan se obvykle choval zdrženlivě a proto se ted' kočovníci přikřičili jako křepelky před luňákem.

„Dovedte mě k němu,“ řekl Gorgidas. Zvědové beze slova poslechli. Všichni tři zmizeli ve vánici.

Gorgidas si dělal starosti, jak Arshaumané najdou zpáteční cestu v tomto bílém šílenství. Nepochybně se řídili podle směru větra a snad podle nějakých terénních útvarů, nepostřehnutelných pro necvičené oko. Jeho vlastní oči slzely a nos, přesto, že se chránil pláštěm, mu začal připadat jako jeden veliký rampouch. Napadlo ho, že ploché obličej nomádů jsou lépe přizpůsobeny zdejšímu zimám.

„Tam je to,“ řekl mladší zvěd a ukázal rukou do vířícího sněhu. Rek nejdříve rozeznal koně, pak Arshaumany — ale ne, ta třetí, potácející se postava musel být Khamorťan, už podle plnovousu. Pustil Khamorťana z hlavy. Jestli tenhle vydržel tak dlouho, ani jeho přítel v příštích minutách nezmrzne.

„Z cesty!“ vykřikl Gorgidas. Tři Arshaumané uhnuli sněhu, odletujícímu od kopyt jeho koně, a sáhli po mečích. Ale jejich kamarádi, kteří Řeka přivedli, jim vysvětlili, o koho se jedná.

Nevěnoval jim žádnou pozornost, skláněje se konečně nad zhroucenou postavou Viridovika. Když ho obrátil naznak, pomyslel si, že Kelt je mrtev. Jeho kůže byla bledá a studená a hlava se mu bezvládně klátila. Zdálo se, že nedýchá. Řek sevřel Viridovikovu tvář ve svých dlaních. Stejně tak držel kdysi Quinta Glabria, když ho zasáhl smrtící šíp, a Gorgidas mu nemohl pomoci. A teď je tu další muž, kterého miluje — pravda, jiným způsobem — a kterého nemůže zachránit. Pocítil lítost a hněv. Což opravdu k ničemu není?

Pak náhle vyskočil — byl to tep, co ucítil na Galově hrdle? Ucítil ho znovu, slabý a pomalý, sotva postřehnutelný.

Odhodil veškerý rozum. Nepos mu kdysi řekl, když se ho pokoušel zasvětit do léčitelského umění: „Nikdy nepřemýšlej jak a proč. Víš že musíš, a taky to dokážeš.“

Ale pro Řeka to nebylo žádné vysvětlení a snad proto nikdy neuspěl.

Zranění jeho přítele ho možná vysvobodilo ze zajetí jeho stereotypů, ale Glabrio zemřel dříve než dopadl na zem. Ani videsské umění by bývalo nedokázalo odvrátit jeho smrt. A tak se Gorgidas od medicíny, kvůli své úzkosti, zda neudělal někde chybu.

Nyní však musel zachránit přítele. Goudeles hrubě odstrčil zvědavě se tlačící Arshaumany, kteří se rozešli se vzteklym mumláním „Zavolejte šamana,“ řekl. Arshau-mané přikývli a odběhli.

Gorgidas nepostřehl tuto mezipřihru. Pokoušel se soustředit svou vůli, stejně jako čochka soustřeďuje sluneční paprsky, Nikdy předtím se mu to nepodařilo.

Ale teď začal pojednou cítit Viridovikovo tělo, jako by bylo jeho vlastní. Pocítil líný tok chladné krve v Galových žilách. Ten první závatrný vjem téměř způsobil, že ho Keltova bolest a tíseň pohltila. Ale jeho nepoddajný rozum to nedovolil — stále věděl, kdo ve skutečnosti je, nezávisle na tom, jaké smyslové vjemy přijímala jeho mysl. A tento přenos byl obousměrný. Ve stejném okamžiku cítil, jak Viridovix prostupuje jeho tělo a čerpá z něho sílu.

Jeho tep se zrychlil a teplo začalo proudit do rukou a nohou. Prsty, tváře, uši a oční víčka, které nejvíce utrpěly mrazem, rozehrával zvolna a postupně. Později stěží dokázal popsat to, co nyní dělal. Slova zde nic neznamena. Léčebný proces probíhal na zcela odlišné úrovni.

Kelt se mu zavrtěl v rukou jako neklidný spáček a zamumlal nějaký ospalý protest ve své melodické řeči. Jeho oči, zelené jako galské lesy, se otevřely a jejich pohled byl rozumný. Teprve teď Gorgidas pochopil, co dokázal. Naplnila ho radost, a zároveň cítil takovou slabost, jako ještě nikdy předtím. To byla cena za léčitelský zákrok.

Viridovikovi se nechtělo vstávat, když teď pocítil horký příboj síly, proudící jeho tělem. Když se protáhl a ucítil — zázrak! — že ho údy poslouchají, pomyslel si na okamžik, že je na onom světě. Ruce, které se jemně dotýkaly jeho tváře, mohly patřit jedině nějaké nesmrtelné dívce, která ho bude na věčnosti obšťastňovat.

Ale když otevřel oči, uviděl nad sebou mužskou tvář, naplněnou triumfem a smrtelnou únavou. „Kuš!“, řekl. „Ty nejsi kočička, to je škoda.“

Gorgidas obrátil oči v sloup a rozesmál se. „Nemusím se ani ptát, jestli jsi v pořádku. Při bozích, myslíš někdy na něco jiného, ty satyre?“

Náhlýv zákmit bolesti, který pronikl Viridovikem, způsobil, že Řeka napadlo, je-li opravdu vyléčen, ale Gal řekl, velice tiše: „Ano, občas ano.“ Pokusil se posadit. V uších mu hučelo, ale překonal svou závrať. „Batbaian!“ zvolal. „Našli jste ho?“

Když uslyšel své jméno, Batbaian přispěchal ke Keltovi, stále ještě zahalený do stanové plachty. Zdálo se, že je příliš šťastný, než aby se nějak omluvil Arshaumanovi který ho hlídal, dívaje se na něj jako na smečku vlků. Skylytzes a Goudeles se rovněž krčili vedle Viridovika. Videsský důstojník ho podpíral svou silnou pravicí, zatímco úředník tiskl ruku Gorgidovi a blahopřál mu.

„Jsi v pořádku?“ řekl Viridovix Batabaianovi, přecházející do khamortštiny, které Gorgidas rozuměl jen s obtížemi. Neslyšel tuto řeč už celé měsíce.

„Je mi docela dobře,“ odpověděl kočovník a setřásl sních z plachty. Díval se s úžasem na Viridovika. „Ale jak to, že jsi tady a ptáš se mě na to? Neměl bys tady být, když jsi zůstal v blizardu bez jakéhokoli úkrytu.“

„To je pravda.“ I Viridovix se zatvářil užasle, ale pak ukázal prstem na Gorgida. „Tenhle mě vyléčil, tak to muselo být.“ Řekl lékařovi skoro vyčítavě: „Nemyslel jsem si, že bys to dokázal.“

„Ani já ne.“ Teď, když bylo po všem, Řek toužil jen po teple vyhřátého stanu, řádném doušku kavassu a své zíněnce, na které by mohl prospat dlouhou zimní noc a většinu zítřka, pokud to bude možné.

Ale Viridovix řekl: „Když jsi teď druid, drahý Gorgide, měl by ses podívat na Batbaiana a jeho oko, jestli by se pro toho nešťastného mládence nedalo něco udělat.“

Řek si povzdychl. Viridovix měl nepochybně pravdu. „Udělám, co mohu.“ Naklonil se k mladému Khamorťanovi, který podezíravě ucouvl, stále plný nedůvěry, ke každému, kdo měl něco společného s Arshaumany. „Drž,“ řekl Gorgidas videssky. Ačkoli nemluvil dobře touto řečí, porozuměl Batbaian natolik, že poslechl.

Gorgidas hvízdal, když si prohlédl nomádův prázdný oční důlek. Nejdřív si myslel, že zranění způsobil meč nebo šíp v nějaké stepní šarvátce. Ale jizva tomu nenasevěčovala. Byla příliš velká, příliš kulatá a nesla známky spáleniny. Jeho

jemné prsty potvrdil jeho dojem. „Jak jsi k tomu přišel?“ zeptal se.

Batbaian mu to řekl a jeho hlas studil jako severák. Jeho videsština na to nestačila, ale Viridovix a Skylitzes tlumočili, a jeho závěrečné gesto bylo dost názorné. Ačkoli byl Skylitzes tvrdý voják, odvrátil se nyní a zvracel do sněhu.

„Aho, tak to bylo,“ řekl Viridovix chmurně. „Sladký hoch, Avshar.“ S hekáním se pokusil postavit na nohy. Podařilo se mu to a teď stál, potáčeje se trochu, ale triumfálně. „A zaplatí za to, tak to je.“ Jeho tvář znovu zesmutněla a odvrátil oči. „Tak je to,“ opakoval tiše. Dotkl se meče, čerpaje sílu z myšlenky na pomstu.

Pak zase přišel k sobě a zeptal se Gorgida: „No, dá se něco udělat pro jeho oko?!”

Řek musel záporně potřást hlavou. Věděl, že by nyní mohl znovu léčit — jako hoch, který poprvé vydal své semeno, jeden úspěch sliboval další. Ale toto vědomí nebylo k ničemu. „Časem se rána zahojila tak, jak se zahojila. Kdybych ji viděl, když byla čerstvá, nemohl bych stejně udělat víc, než dosáhnout zhruba tohoto stavu. Lékař pracuje s tím, co existuje. Nemůže vrátit zpět to, co bylo ztraceno.“

Viridovix nešťastně přikývl. Batbaian vypadal pouze netrpělivě. Nesl své zmrzačení jako připomínku toho, co svým nepřátelům dluží.

Goudeles kýchl. To připomnělo Gorgidovi, že blizzard nepřestal jen proto, že našel Viridovika. Gal by mohl /novu zmrznout — as ním i ostatní. Lékař se vrátil ke svému koni, vytáhl ze sedlové brašny přikrývku a Viridovika do ní zabalil.

Kelt to nepřítomně strpěl. Teplo bylo tak příjemné. Nejdříve přeslechl, když se ho Řek zeptal, jestli může jet na koni. ale lékařovo netrpělivé zavření ho zase probralo. „Mužu,“ řekl a pokusil se zasmát.

Vyšplhal se na koně za Gorgida a Batbaian za Skylit-zeta. Lékařův kůň vyčítavě zafikal, ale Řek mu nevěnoval pozornost a pobídl ho k pohybu. „Jezdíš lépe než dřív,“ řekl Viridovix.

„Ano, já vím. Umím teď mnoho neužitečných věcí,“ řekl Gorgidas a poplácal gladius; který měl zavěšený po levé straně. Odměl se a pak užasle dodal: „A jednu užitečnou, zdá se.“

Zpáteční cesta k arshaumskému vojsku byla krátká. Nomádi zatím celou tu dobu postupovali vpřed. Jejich průzkumníci vyrazili hlasitý pokřik na uvítanou. Zvěd jim odpověděl hlasitou chválou Gorgidova léčitelského umění. Lékař zkrivil ústa v kyselém úsměvu. Teď, když on udělal něco, co stálo za řeč. voják se radostně hlásil ke svému podílu na tom. Viridovix neuměl arshaumsky, s výjimkou několika obscenit, kterým ho naučil Arigh. Ale oči se mu rozšířily, když uviděl velikost přibližujícího se vojska. „Neztráceli jste čas, co?“ řekl Gorgidovi. Řek zavrtěl hlavou.

Pak se ozval výkřik: „Vridiš!“ Arigh se přitíhl cvalem a od kopyt jeho koně odletovaly kusy sněhu. Jeho úsměv byl stejně bílý jako krajina kolem. Plácl Gala po zádech. „Chtěl jsem někoho zabít, když jsem zjistil, že průzkumník, který tě našel, zase odjel a já o tom nevěděl.“

„Za to mohu já,“ řekl Gorgidas. Stejně jako Arigh, i on mluvil videssky, aby jim Viridovix rozuměl.

„Za co můžeš?“ odsekl Kelt. „Nevšímej si ho, Arighu, miláčku. O chvíli později, a byla by ze mě zmrzlá mrtvola, která by ti neřekla: buď zdrav.“

„Jsi bez koně, jak vidím,“ řekl Arigh — pro kočovníka první věc. „Vem si jich pár z mého houfu.“

„Díky,“ řekl Viridovix. „Našel by se taky nějaký pro mého přítele Batbaiana?“

Arighův úsměv zmizel, když pohlédl na Khamor'tana. Zkrivil rty a poprvé připomněl Gorgidovi Dizabula. „Divně si vybíráš přátele,“ řekl.

„Ano?“ odpověděl Viridovix. „No, možná máš pravdu. Vybírám si syny kaganů.“ Jeho pohled se zabodl do ar-shaumského prince.

Díky snědé pleti a silné vrstvě tuku na tváři nebylo možno rozeznat, zda se Arigh začervenal, ale po chvíli přivedl Batbaianovi koně. Naučil se trochu khamorthsky cestou do Pristy a tak se nyní zeptal: „Kůň — potřebuješ?“

Batbaian ztuhl, když k němu Arigh přistoupil a překvapeně sebou trhl, když uslyšel rodnou řeč. Pak přikývl s důstojností daleko převyšující jeho léta. „Děkuji,“ řekl. Sňal z opasku dýku — krásnou práci s reliéfem skákajícího jelena na bronzové pochvě — a nabídl ji Arighovi. „Dar za dar.“

Do Arighovy tváře se vrátil úsměv. Přijal nůž a plácl Batbaiana po rameně. Přihlížející Arshaumané souhlasně zamumlali. Pár jich možná rozumělo, když Arigh dával Batbaianovi koně, ale jeho gesto na oplátku nevyžadovalo slov.

„Vlasáč jedná, jak se na muže sluší,“ zaslechl Gorgidas jednoho z nomádů a odpověď jeho druha: „Proč ne? Je vidět, že už byl v bóji — ty jizvy jsou ošklivé.“

Arigh řekl: „Skylitzete, Gorgide, zavedeme je k otci Chcemě všichni slyšet, co mají na srdci.“ Rozjel se k zástavě se šedým koňským ohonem.

Viridovix se uklonil Arghunovi. Kagan byl křehčí, než očekával, a držel se na koni s obtížemi. Gala napadlo, jestli není nemocný. Mluvil tiše a postrádal Targitaův temperament. Přesto Arshaumané spěchali vyplnit každý jeho příkaz.

Kagan se podíval na Batbaiana podezíravě, na Gala zvědavě. Prohodil něco ve své rodné řeči.

„Nevěřil Arighovi, když mu vyprávěl, jak vypadáš,“ přeložil Řek, „ale teď vidí, že měl pravdu.“

„Hmm,“ zabručel Viridovix a pokračoval latinsky: „A já jsem zase nikdy neviděl tolik šikmejch očí a plochejch nosů, ale to mu, myslím, nemusíš říkat. Pozdrav ho ode me.“

Gorgidas to učinil. Arghun zdvořile přikývl a pak řekl: „Zajímalo by nás, jak jste se vy dva dostali sem.“ Pronesl to jako otázku, ale byl to vlastně rozkaz. Gorgidas to přeložil do videsštiny pro Viridovika a Skylitzeta, a do khamor'tštiny pro Batbaiana.

„Začnu já,“ řekl Viridovix a začal vyprávět o tom, co se přihodilo, když ho Varateš unesl z tábora. Psancovo jméno vyvolalo pobouřený šum mezi těmi Arshaumany, jejichž kmény sídlily poblíž Shaumu. Vzpomněli si na jeho loňský zimní nájezd a na jeho krutost. Gal mluvil tak rychle, že Gorgidas nestačil překládat a musel mu pomáhat Arigh.

Shromážděný davem se prodral další jezdec. Švihák, pomyslel si Viridovix, nosí své kožešiny jako by to bylo hedvábí a zlatý brokát.

„Otče, já —“ začal Dizabul.

„Ať je to cokoli, počká to, chlapče,“ přerušil ho Arghun. „Tito cizinci mají důležitější zprávy.“

Princova tvář se při pohledu na Viridovika zachmuřila, tím spíš, že vedle něj seděl Arigh. Ale když uviděl Batbaiana, spadla mu čelist. „Copak jsem méně než Vlasáč?“ řekl hněvivě.

Ale Arghun ho znovu netrpělivým pohybem ruky umlčel. „Pokračuj, rudovouse,“ řekl.

„To není špatné, to není špatné,“ řekl, když Gal popsal trik s kravami, kterým obrátil na útěk Varatešovy muže. Pak už hovořili Viridovix a Batbaian střídavě a popisovali události, které vedly k útoku na psance a jejich spojení.

Kagan položil několik věcných otázek, týkajících se samotné bitvy. Odpovědi připomněly Gorgidovi katastrofu u Maraghy. Avsharova kouzla v žaru boje neselhávala. Vždycky dokázala zajistit vítězství.

A dopad takového vítězství? Ačkoli se Arshaumané pyšnili svou tvrdo stí, nejeden z nich vykřikl odporem a hrůzou, když Batbaian nezúčastněně, jako by se to stalo někomu jinému, začal mluvit o doruda rozpálených železech. Stáhl se do sebe, když Viridovix začal vyprávět o kruté hře, kterou vítězové sehráli s poraženými, a o Tar-gitaově smrti, když pochopil děsivou pravdu.

Ve srovnání s tím působilo zničení tábora téměř jako rozuzlení, ačkoli se Viridovix neubráníl slzám při vzpomínce na Seirem. „Tak to vypadá,“ skončil Batbaian. „Varateš, ať ho démoni poserou, má Pardrayu, a Avshar má jeho, nebo se mi to alespoň tak zdálo, když jsem byl v jejich rukou. Oproti nim,“ pohlédl Batbaian přímo a beze strachu na Arghuna, „jste i vy, Arshaumané, lepší volba. Proto jsme vás přijeli požádat o pomoc, jestli nám ji budete chtít poskytnout.“ Khamort'an pohlédl na kolem stojící bojovníky a dodal suše: „Zdá se, že vás nemusím přemlouvat, abyste táhli na východ.“

Arghun si pohladil vous. Obrátil se ke Gorgidovi. „To je ten Avshar, o kterém jsi mi vyprávěl? Ten z Yezdu?“

„Ano,“ odvětil Rek.

Kagan řekl: „Každopádně nemám v úmyslu nechat mnoho Yezdů naživu. Ten tvůj čaroděj, to bude jen další jurta, kterou bude třeba spálit.“ Založil si ruce na prsou se sebedůvěrou člověka, který ještě nepoznal porážku. Ostatní Arshaumané radostně vykřikli. I oni si byli jisti vítězstvím tam, kde Khamort'ané a ostatní slaboši podlehli.

Jejich přátelé, kteří zažili Avsharova kouzla na vlastní kůži, nehýřili takovým optimismem, ale nemělo by valný smysl teď Arghuna zrazovat. „To by bylo stejné, jako vysvětlovat hudbu hluchému,“ zamumlal Goudeles. „Tak či lak. časem na to přijdou.“

„Nebo ne,“ řekl Gorgidas pochmurně. Když varoval Arghuna znovu a znovu před smrtící silou, s níž se chce střetnout, začal lékař chápat, proč Apollo proklel Kassan-dru.

Krátkost zimního dne a neutuchající vichřice donutila Arshaumany přerosit pochod. „Mohu ti nabídnout svůj stan?“ zeptal se Gorgidas Viridovika, když sesedli z koní. „Rád bych tě ještě prohlédl — nemohu uvěřit, že jsi naživu.“

„Rád — díky,“ řekl Kelt. Dloubl Gorgida do žeber. „Půjdu s tebou, i když jen toužíš po mém těle.“

„Bali!“ Kdyby to řekl kdokoli jiný s výjimkou Viridovika nebo Scaura, Řeka by zamrazilo. Jenomže tribun by to nikdy neřekl, pomyslel si — na to byl příliš dobře vychovaný. V duchu ho to potěšilo. Pohlédl na Viridovika. „Lichotíš si.“

„Ano?“ zasmál se Gal. pomáhaje mu se stavbou stanu. „No, tenhle je lepší než ten, co jsem měl, ale nezapomeň zarazit pořádně kolíky.“

Lékař vytáhl křesadlo a za chvíli se rozhořel oheň, živěný usušeným koňským trusem. Když se najedli, vzal Viridovika za zápěstí. Jeho tep byl silný a pravidelný jako u zdravého muže. Když oheň vyhřál stan, nechal Viridovika svléci plášť a tuniku a poslechl si jeho plíce. Neuslyšel žádný podezřelý šelest. Nakonec zkontroloval Galovy prsty, chodidla, tváře a nos. Zavrtěl hlavou. „Jsi v pořádku.“

„Což je tvoje chyba, tak mi za to nenadávej.“

„Jen se směj. Kdybys nebyl tak zdravý a silný člověk, zemřel bys dávno předtím, než jsem tě našel.“

Viridovix se rychle oblékl a napil se kavassu. Po těch měsících ve stepi ani nepostřehl slabě nakyslou příchut' — zato tím spíše vnímal teplo, rozlévající se mu v útrokách. Řekl Gorgidovi: „Slyšel's, co se mi přihodilo. Ale řekni mi teď, co jste dělali vy, když mě unesli.“ Řek mu vyhověl a tak strávili skoro celou noc vyprávěním za doprovodu vyjícího větru. Viridovika napadlo, že ty poslední měsíce byly možná tím nejlepším, co Gorgida v životě kdy potkalo. Choval se tak sebevědomě, jako nikdy po smrti svého milence, pomyslel si Gal — a snad jako nikdy předtím.

Když skončil s vyprávěním, změnil lékař téma. „Pamatuješ se na tu hádku, kterou jsme spolu měli krátce poté, kdy jsme přišli do Videssosu?“

„Kterou?“ řekl Gal a zív. „Bylo jich tolik.“

„Tu o válce a k čemu je dobrá.“

Úsměv se vytratil z Viridovikovy tváře. „Tu myslíš?“ řekl těžce. „Obávám se, žeš měl pravdu. Válka je krutá věc a sláva pouhé slovo.“

Gorgidas na Kelta užasle pohlédl. Toto řekl barbar, který vyhledával boj pro vlastní potěšení? „Divné, že to říkáš, když —“ začal lékař, ale pak se zarazil a podíval se na přítele pozorněji. Uviděl nové vrásky, vyryté hořem a utrpením. „Ztratil jsi víc než jednu prohranou bitvu,“ zamumlal.

„Mnohem víc,“ řekl Viridovix a znovu vzdychl. „Byla tam jedna dívka, Batbaianova sestra. Je mrtvá, ale bojím se, že nezemřela dost rychle. A jaký je v tomhle smysl?“ zeptal se Řeka. „Ne, tys měl pravdu.“

Gorgidas si vzpomněl na smrtelně bledou tvář Quinta Glabria. Dlouho seděli mlčky. Slova zde nebyla k ničemu. Pak Gorgidas řekl: „V tom není žádná ironie.“

„A proč by měla být?“

„Že jsem tenkrát ten spor chtěl vzdát.“

„No to snad ne?“ řekl Viridovix užasle. „Ty, chlap, který nedbá o meč, ty žeš našel zálibu ve vojenském řemesle? Příště začneš řezat hlavy: a věšet je na bránu jako správný Kelt.“

„To asi ne. Ale —“ Gorgidas poklepal meč, jehož si Viridovix dosud nevšiml. „Teď nosím meč a začínám chápat, k čemu je. A možná začínám chápat tvou „slávu.“ Protože není pravda,“ upadl mimoděk do řečnického stylu, ač nemluvil řecky, „že myšlenka na vítězství vyžaduje od člověka víc vůle než obrana proti napadení.“

„Hu!“ potřásl Gal hlavou. „Nomádovi jde o slávu stejně jako řádnému muži.“

Gorgidas se předklonil. Miloval debaty. „To je pravda, ale pověst řádného muže žije navěky, zatímco darebák upadne do zapomnění. Před čtyřmi sty lety řekl Herodotos delfskému vládci, který si dal vyřýt na zlatý pohár jméno Spartánů: znám tvé jméno, ale nezapiši ho. A nikdo je dnes nezná.“

„To udělal?“ řekl Gal obdivně. „Ale teď poslyš —“

Hovořili dlouho do noci, až pohasly lampy a do stanu pronikl mdlý přisvit kalného svítání.

Tons pracoval do pozdního odpoledne, když zjistil, že potřebuje vyhledat v archivu jedno loňské daňové přiznání.

Budova byla liduprázdná. Kam se všichni poděli?

Jen osamělý strážný procházel chodbami. Když ho Scaurus pozdravil, podíval se na něj jako na blázna. „Jdi dál, pane.

Kdo by pracoval na svátek slunovratu? Ostatní už dávno vypadli.“

„Svátek slunovratu?“, řekl Marcus nepřítomně. Začal rychle počítat na prstech. „Vlastně máš pravdu.“ Strážný Vycenil v úsměvu zčernalé pahýly zubů. Ani cizinci by neměli zapomínat na hlavní videsský svátek, oslavu návratu slunce.

Marcus se zachvěl, ale nebylo to zimou. Vždyť teprve loni ho od jeho stolu v této budově vytáhli Viridovix s Helvis.

Palácový komplex byl liduprázdný. Sluhové, vojáci i úředníci už oslavovali ve městě. Na náměstí Palamas byla hlava na hlavě. Obchodníci s křikem vychvalovali své zboží: pivo, horké víno, pečené skopové se sýrovou omáčkou, smažené sěpie, voňavky, šperky, zrcátka a obrázky Phose a všech jeho svatých. Hudebníci hráli jako o život.

Marcus, který byl zcela nemuzikální, je velkým obloukem obešel. Připomněli mu Helvis, která měla hudbu ráda, a stejně tak jeho nedávný debakl s Nevrat. Nevrat se nadále chovala přátelsky, ale tribun cítil, že je to nucené. Neměl jí to za zlé. Střízlivá roucha mnichů se odlišovala od nastrojených Videssanů. Marcus by se byl vsadil, že tu nechybí ani Styppes a že je už řádně opilý.

Přesto někteří z nich chtěli ve svém úzkoprsém fanatismu jen ničit. Zemarkhos tu měl své stoupence. Jeden z nich přistoupil k tribunovi. „Tvoje veselí uráží Phose! Zamysli se nad sebou! Ty blázne, čeká tě věčný Skotův led.“

Marcus se znechuceně odvrátil. Opodál tančil v kruhu lidí pes. podle toho, jak tloukl jeho pán na buben. Byl vycvičený brát si mince z rukou a nosit je svému pánovi.

„No není to kouzelné,“ řekl jeden z diváků, vysoký žoldněř z Halogy. Jeho přítelkyně, snědá prostitutka, se usmála a přikývla. Sametové šaty těsně obepínaly její tělo, jako by to byla její druhá kůže. Žoldněř ji držel kolem pasu a jeho mohutná ruka občas sklouzla na její ňadra.

Teď ji na chvíli nechal být, klekl si a jeho plavé vlasy, svázané červenou stužkou, se málem dotkly dláždění. „Tady máš,“ zavolal a psík odnesl mince pánovi. Ten zvolal: „Zlaťák!“ a hluboce se Haloganovi uklonil. „Tisícere díky, můj pane!“ Dav souhlasně zašuměl.

Ale když žoldněř vstal, přistoupil k němu videsský mnich. „Hnusné hýření!“ vykřikl. „Ty ubohý pohane, měl bys raději děkovat Phosovi za to, že nám navrátil slunce, a ne utrácet s takovým oplzlým stvořením.“ Vrhel zlý pohled na prostitutku, která mu oplátila stejně.

Halogan užasle vyťestil oči. Možná ho někdo varoval před videsskými fanatickými mnichy, takže řekl poměrně klidně: „Dej tu ruku pryč, pane, jestli tě mohu prosit.“

Mnich uposlechl. Snad si myslel, že žoldněře zaujal, proto pokračoval přesvědčivým tónem: „I když jsi cizinec, pane. vypadáš jako slušný člověk. Proto se zamysli nad tím, co jsem ti řekl. Ohrožíš kvůli tělesné rozkoši svoji duši?“

„Táhni do prdele, ty holohlavý supe!“ řeklo děvče. „Nech ho na pokoji!“ Majetnický se zavěsilo do žoldněřovy paže.

„Ty mlč, běhno!“ řekl mnich a přísně si ji změřil. Videsští mniši žili v celibátu, ale on od ní nemohl odtrhnout oči. Jeho slova byla určena Haloganovi, ale jeho pohled se upíral na ženu. „Připouštím, zeje krásná, ale je to Skotova past.“

Marcus se ušklíbl, ačkoli neměl v úmyslu vměšovat se do sporu.

Kněz pokračoval: „Podívej se na její zadek a na její štíhlý pas, a prsa, která omámí každého muže. Jiskrné oči a rudá ústa, sladká jako staré víno.“

Halogan se rozesmál. „Ať jsem proklet, knězi, jestli ty ji nechceš víc než já. Tady ji máš.“ Hodil knězi k nohám zlaťák.

„Užij si to. Já si najdu jinou, tohle město jich je plné.“

Mnich i prostitutka vykřikli zároveň. Halogan se k nim otočil zády a odešel. Dav se za ním zavřel.

Scaurus se nemohl ubránit úsměvu. Stejně jako Styp-povi s jeho nevrlou povahou a nezřízenou zálibou ve víně, ani tomuto mnichovi nebyly zdaleka cizí běžné lidské slabosti. Bylo dobré si to zapamatovat, protože videsští kněží v něm doposud budili jen hrůzu svým fanatismem ve věcech víry, kteří Říman nechápal.

Když si vzpomněl na Styppa a jeho žizeň, koupil si tribun pohár vína. Příjemně ho zahřál v břiše. Pak se odebral s davem do Amfiteátru.

Veliká oválná mísa Amfiteátru se rozkládala na jižním konci náměstí Palamas. Scaurus zaplatil dva měďáky vstupného a prošel klenutou chodbou do arény. Amfiteátr byl nabitý.

Viděny z dálky, působily sochy a obelisky, lemující arénu a připomínající dávné triumfy Impéria, lepším dojmem, než kdyby se na ně tribun díval zblízka. I tak byla štíhlá žulová špice obelisku zhruba v úrovni jeho očí. Pod ní napovídaly zářivé barvy hedvábných deštníků, že Samovládce Videssanů se také přišel pobavit.

Ze svého místa tribun nerozeznal Thorisinovy rysy. To mu, kupodivu, dodalo odvahy. Napil se vína a znechuceně se ušklíbl. Muž po jeho pravici si toho všiml a řekl: „Vzácný ročník — z předvčerejška, řekl bych.“

Marcus mlaskl. „Mýlíš se. To je alespoň týden staré.“ Jeho žert nebyl valný, ale byl první, který si po týdnech dopřál. Odpověď jeho souseda zanikla v potlesku, když se v aréně objevili koně.

Herci představovali tři postavy, jednu z nich očividně zesměšňující císaře. Hnědovlasá žena po něm začala házet

hliněné nádoby. Císař uprchl, chráně se rukama před létajícími hrnci. Zvládli ji až ostatní herci, převlečení do kostýmů císařské stráže.

A proto tady Komitta nesedí, pomyslel si Marcus. Náhle pochopil skryté narážky úředníků, kterým zprvu nevěnoval pozornost.

Otočil se ke svému sousedovi. „Dlouho jsem nebyl ve městě. Kdy se to stalo?“

„Před pár měsíci. Když se šéf vrátil z Opsikionu. Je o tom písnička — počkej, zrovna ji začínají zpívat.“

Písnička byla nudná, ale u Videssanů vyvolala bouři smíchu. Byla to parodie na theologickou debatu. Až postupně Scaurus pochopil, že se herec vysmívá patriarchovi Balsamonovi, který seděl ve svém skvělém rouše nedaleko Thorisina. Ale Marcus — stejně jako celé město — dobře věděli, že by dal přednost šatu z rezné látky, kdyby mohl. Thorisin strpěl s kamennou tváří posměšnou hru, v níž byl hlavním představitelem, ale nijak zvlášť se při ní nebavil. Naopak Balsamon se srdečně rozesmál. Chytil se za břicho, když herec, který ho znázorňoval, uhodil svého oponenta po hlavě slonovinovou figurkou a pak, nedbaje nářku své oběti, bedlivě zkoumal, jestli se soška nepoškodila. Balsamon něco zavolal na představitele patriarchy. Herec stočil dlaň do kornoutu a přiložil si ji k uchu, aby lépe slyšel. Balsamon větu opakoval a herec přikývl a uklonil se jeho směrem.

„Ten se vyzná,“ řekl Marcův soused, když Amfiteátr zahřměl bouří nadšení. Balsamon byl nejoblíbenější postava ve městě, a právem.

Herci se odběhli převléknout. První z nich se znovu vynořil oděný v kůži a kožešinách jako nomád, se stříbrným páskem na hlavě. Divoce mával šavlí a ignoroval syčení a mňoukání, kterým ho diváci zahrnuli. To se změnilo v jásot, když se objevil další herec, oděný do imperiálního roucha. Nevšimavě se postavil k nomádovi zády. Objevili se další herci v kůžích a tři z nich přitlačili krytou káni. Jejich vůdce vycenil zuby a začal do ní bušit plochou šavlí.

Pak se ozval zvuk trubek. Z průchodu se vynořil vysoký muž v cizokrajném vojenském úboru a za ním dalších pět, oblečených podobně, i když ne tak skvěle. Marcus se zamračil. Zajímalo ho, koho má tato skupinka představovat. Jejich štíty byly větší než oni sami. Tribun se předklonil a cítil, jak se mu po tváři rozlévá horko.

Pseudolegionáři hluboko dole svižně pochodovali, nebo by to tak alespoň vypadalo, kdyby dokázali udělat tři kroky bez náhle změny směru. Po chvíli jejich vůdce zakopl o jednoho z nomádů, což skončilo oboustranným úlekem. Yezdský náčelník ukázal na svou káru a pak na postavu císaře, která stála opodál. Po kratším dohadování mu vůdce Římanů zaplatil obrovským pytleminci a zapřáhl se do káry. Předstírajíce pády do bláta ji začali jeho muži vléci směrem k císaři.

Marca bodlo u srdce, když uviděl, jak se legionáři uložili kolem kán, ke spánku. Jakmile znehybněli, vynořili se z ní čtyři muži, oblečení v namdalenských krojích, a začali na jejich zádech tančit posměšný tanec. Pak utekli a ztratili se v průchodu.

Herec v císařském úboru pokrčil výmluvně rameny, jako by se ptal, co jiného mohl čekat od takových beznadějných idiotů.

Tribun pohlédl na Thorisina. Nyní se smál. A to po Nepových útěšných slovech, pomyslel si Marcus.

„Ještě to bude pokračovat,“ řekl malý muž vedle něj, když Říman začal vstávat.

„Jsem jim pro smích,“ mumlal Scaurus, když se bokem prodíral ke schodišti podél kolenou diváků. Vypil další pohár mladého, zeleného vína a opustil Amfiteátr. Smích ho bodal v uších. A smáli by se ještě víc, pomyslel si, kdyby herecká společnost znala celou historii.

Blížil se soumrak. Zřízenci začali rozsvěcet pochodně, mihotající ve větru. Nad palácem se objevil měsíc. Marcus vykročil ke svému obydlí, ale pak změnil názor. Dnes bude potřebovat ještě mnoho vína a každá taverna ve městě mu s radostí vyjde vstříc.

Marcus přešel fórum a pustil se Střední ulicí. I tu zaplňoval hustý dav. Jednou rukou svíral měšec, protože ve Videssosu bylo plno zlodějů.

Žulová budova, v níž sídlily státní úřady, archiv a vězení, zabírala celý blok. Když okolo ní tribun procházel, zaslechl náhle své jméno. Ohlédl se a spatřil Alypii Gavrů, sestupující k němu po širokém mramorovém schodišti.

Na okamžik ztuhl. „Vaše Výsosti,“ podařilo se mu posleze Vypravit sevrženým hlasem.

Rozhlédla se, jestli ho neslyšel nikdo z davu, ale zdálo se, že jim nikdo nevěnoval pozornost. „Jenom Alypia bude dnes večer vhodnější,“ řekla tiše. Nebyla oblečená jako princezna. Měla na sobě dlouhé tmavé vlněné šaty, zdobené na límci a rukávech králičí kožešinou. Neměla na sobě ani žádné šperky.

„Samozřejmě, jak si přeješ,“ řekl Scaurus prkenně.

Zamračila se. Temeno hlavy jí sahalo sotva po jeho bradu. „Tohle má být noc plná jásotu,“ řekla. Z Amfiteátru sem dolehl hlasitý výbuch smíchu. „Měl bys tam jít a podívat se na komedianty.“

Hoře se zasmál. „Už jsem viděl dost, děkuji.“ Neměl v úmyslu něco vysvětlovat, ale její tázavý pohled ho k tomu přiměl.

V jejích očích prokmitla sympatie. „To je kruté,“ přikývla. „Ale útek ostrovanů nebyl jen tvoje vina.“

„Nebyl?“ řekl tribun pro sebe, stejně jako pro ni. Aby se vyhnul bolestným vzpomínkám, poznamenal: „Soudě podle tvých šatů, ani ty ses nevypravila na oslavu.“

„Ne, to ne,“ připustila s prchavým úsměvem. „Žádnou jsem neměla v plánu. Dala jsem služebnictvu volno a vypravila jsem se do archivu. To je práce na celý den.“

Scaurus přikývl. Videssané měli v práci systém, ale ukládání zpráv, které už nebyly aktuální, to byla zase jiná věc. I zkušeni úředníci archivu často neměli potuchy, kam je založili. „Hledala jsi podklady pro své Dějiny?“

„Ano.“ řekla a zdálo se, že ji potěšilo, že nezapomněl. „Hledala jsem zprávu generála Onesima Kourkoua o prvním útoku Yezdů na Vaspurakan, před třiceti šesti, ne, před třiceti sedmi lety. Náhodou byla hned v druhé místnosti, kde jsem

hledala. Ale byla kratší, než jsem si myslela. Takže se teprve stmívá a já nemám co na práci.“ Pátravě na Marca pohlédla. „Co máš v plánu pro zbytek večera? Mohu se připojit?“

„Vaše Výsosti — ne, Alypie,“ opravil se Marcus. „Měl jsem v plánu se pořádně opít. Jestli ti to nevadí, jsi vítána. Jinak — se uvidíme příště.“

Očekával, že ji jeho upřímnost odradí, ale ona řekla živě: „Skvělý nápad. Kam jsi měl namířeno?“

„Neuvažoval jsem tak daleko dopředu. Půjdeme?“

„Proč ne?“ Vydali se Střední ulicí. Město kolem nich oslavovalo ze všech sil. Na nárožích hořely ohně a muži a ženy je přeskakovali pro štěstí. Někteří se smíchem nosili oděv, neodpovídající jejich pohlaví. Marca málem porazil zavalitý vousáč v ženské sukni. „Koukej na cestu,“ zabručel.

Alypia, která dobře chápala Marcův duševní stav, udržovala neosobní rozhovor. Aniž by si to uvědomoval, byl jí za to tribun vděčný. Zeptal se: „Co soudí tvůj Kour-kouas o Yezdech?“

„Vyděsili ho, svou divokostí a svými lučištníky. Vaspurakánci je nejdříve považovali za demony. Někteří lidé u nás si mysleli, že byli vysláni potrestat Vaspurakánce za jejich zatvrzelé kacířství — samozřejmě jen do té doby, než napadli i nás.“

„Ano, to příliš neposloužilo tomuto výkladu,“ souhlasil tribun. Byl opatrný, protože nevěděl, do jaké míry je Alypia pobožná. Avšak podle toho, jak ji znal, soudil, že má blíže k Balsamonovi než k úzkoprsému fanatismu Ze-markha nebo Styppa. „Také jsem si myslel, že to jsou ďáblové, podle toho, co udělali u Maraghy. A i Yavlak a jeho banda u Garsavry byli hrdlořezové, aie dokázali uvažovat jako lidé. Docela rádi mi prodali své zajatce, místo aby je ve jménu Skota umučili.“

Tato slova připomněla Marcovi, co se stalo potom. Rychle změnil téma. „Pověz mi,“ řekl, ukazuje na náměstí před nimi, „proč se to náměstí nazývá Volské fórum? Nikdy jsem se to nedověděl.“ Náměstí zaujímal asi třetinu rozlohy náměstí Palamas a nebyly zde žádné významné budovy.

„Na tom nic není, obávám se. Za starých časů, když byl Videssos ještě vesnicí, tady byl dobytčí trh.“

„To je všechno?“

„Do písmene,“ pohlédla na něj Alypia užasle. „Jsi hodně zklamaný? Mohu si vymyslet lepší historku, jestli chceš, se spiknutími, kouzelníky a hromadami zakopaného zlata, ale bude to jen historka. Věci jsou někdy zcela prosté.“

„Mám, co jsem chtěl, děkuji.“ Zaváhal. „Ani jeden čaroděj?“

„Ani jeden,“ řekla pevně. Přesli náměstí, které bylo zaplněno lidmi stejně hustě, jako náměstí Palamas. Oděvy zde byly pestřejší a strakatější než v bohatších čtvrtích na západě. Písníčky byly veselejší a smích hlučnější.

Za Volským fórem byla čtvrť měditepců. Jejich krámky na Střední ulici byly nyní zavřené. Konvice, poháry, podnosy a zvony byly skryty za pevnými dřevěnými okenicemi. Klepání kladívek utichlo. „Měl jsi v úmyslu prochodit celou noc po ulicích, Marcu?“ řekla Alypia.

Tribun zrudl, částečně rozpaky, částečně radostí nad tím, že ho Alypia oslovila křesťním jménem. Věděla o římských zvycích dost na to, aby věděla, že toto oslovení je vyhrazeno pro blízké přátele, a chovala se tak k němu i po jeho katastrofě. Vzpomněl si na přísloví: úspěch získává přátele, neštěstí je prověřuje.

„Jak si přeješ,“ řekl znovu, tentokrát se souhlasem, nikoli rezignovaně.

S výjimkou obchodu na hlavní ulici Scaurus tuto čtvrť neznal. Když prošli průjezdem, ocitli se ve zvláštním, napůl cizím světě. Zpracováním kovů se zabývali většinou lidé, jejichž předkové pocházeli z Makuranu, a oni si stále uchovávali některé jejich zvyky. Hořelo zde méně ohňů pro štěstí, zato Marcus spařil četná znamení čtyř rovnoběžných vertikálních čar, načmáraná uhlím nebo vápnem na zdech.

„To je znamení Čtyř proroků z Makuranu,“ řekla Alypia, když si všimla jeho pohledu. „Někteří z nich je stále vyznávají, i když se je ze strachu před mnichy neodvážejí uctívat otevřeně.“

Jaká ironie, pomyslel si Marcus. Makuránci pronásledují ve Videssosu vyznavače Phose, a v Makuranu — nyní Yezdu — vyznavače Skota. Zeptal se bez valného zájmu: „Co si o nich myslíš?“

Její odpověď byla rychlá. „Jejich víra není moje, ale proto ještě nejsou špatní.“

„Docela rozumné,“ řekl. Byl rád, že ji odhadl dobře. I Balsamon měl takové pochopení pro Římany, když se ocitli ve Videssosu. Většina z jeho krajanů by to nazvala rouháním.

Ruku v ruce procházeli bludištěm ulic. Jednu hospodu zavrhl proto, že byla plná výtržníků, druhou proto, že páchla žluklým olejem, a třetí kvůli jejímu vývěsnímu štítu, na němž se vyzývavě rýsovaly čtyři svislé pruhy. Netoužili po setkání s makuránskými fanatiky o nic více, než po setkání s jejich videsskými protivníky.

Hostinec, který si nakonec vybrali, byl umístěn v úhledné budově, a jeho vývěsní štít neobsahoval žádnou politickou ani náboženskou narážku. Byl na něm pouze spokojený tlouštík, sedící za stolem plným nápojů a pokrmů. Při vůni, která se linula zevnitř, se jim začaly sbíhat sliny.

Skoro všechny stoly byly obsazeny. Scaurus se zklamaně rozhlížel, dokud neobjevil malý neobsazený stůl nedaleko otevřené kuchyně. „Perfektní!“ řekl a začal se, následován Alypií, prodírat davem. V létě by bylo horko z ohřívadel a kuchyňských ohnišť téměř nesnesitelné, ale v Den slunovratu bylo jen vítané.

Tři číšníci pobíhali po lokálu, ale obsluha byla pomalá. Tribunovi se podařilo zahlédnout patrona, typického Videssana. Ostatní hosté se podobali spíše Makuráncům, se svými nakadeřenými vlasy a vousy a v pláštích, které byly vzadu delší. Jejich ženy na sobě měly plátěné kabátce, zdobené jasnými geometrickými vzory, a jejich účesy udržovaly stříbrné síťky. Jejich zábava zněla družně a přátelsky.

Konečně přišel číšník. „Buď zdrav, cizince. Buď zdráva, má paní,“ řekl a uklonil se Alypií, jako by v ní poznal princeznu.

„Nechť ti Phos požehná. Čím posloužím?“

„Zatím vínem,“ řekl Marcus. Alypia přikývla. Muž odpěchal. Marca napadlo, zda v sobě nemá makuranskou krev, protože byl snědší než většina Videssanů a měl smolně černé vlasy a tmavé oči.

Číšník přinesl víno a nalil jim. „Jmenuji se Safav,“ řekl a potvrdil tím Marcův odhad. „Kdybyste chtěli další víno nebo se rozhodli povečeřet, zavolejte na mě.“ Protože to právě někdo udělal, muž odběhl.

Jak činili Videssané před jídlem nebo pitím, Alypia pozvedla nice a zamumlala vyznání víry v Phose. Pak plivla na podlahu jako symbol zavržení Skota. Scaurus se prostě napil. Ačkoli se nezdálo, že by se jí jeho opomenutí dotklo, byl její úsměv trochu posmutnělý. „Tak jsem si zvykla považovat tě za jednoho z nás, že mě někdy zarazí, když si uvědomím, že máš své vlastní zvyky,“ řekla.

„To se mi někdy stává také,“ řekl Marcus. Latinský přízvuk dodával jeho videsštině sonorní zabarvení a, jako obvykle, víno se mu zdálo příliš sladké. „Ale nikdy to netrvá dlouho.“

Víno bylo sladké, ale silné. Pohlédl přes stůl na Alypii. Dobře ukrývala své myšlenky — ne z politických důvodů, jako to dělal její strýc, ale bylo vidět, že je zamyšlená. Uvědomil si tichý vztah, který se mezi nimi vytvořil. Rád by věděl, jestli v něm chce Alypia pokračovat, nebo zda chce tiše zapomenout. Za její chladnou tvář se mohlo skrývat obojí. Stojí vůbec za to, ptal se sám sebe. Její postava jistě postrádá Helvisiny bohaté křivky — zamračil se a vyhnal tuto myšlenku z hlavy. Její tvář nebyla tak dlouhá ani tak ostře řezaná jako tvář Thorisina nebo jejího otce. Měla bledou pleť a ničím nezdůrazňovala své zelené oči. Ale za nimi se nepochybně skrýval bystrý rozum. Ať krásná nebo nikoli, byla sama sebou.

Číšník — ne ten jejich, ale nějaký starší muž — vyrazil z kuchyně a strčil do Marca. „Odpusť, pane,“ řekl a zvedl bronzový podnos nad hlavu. Proklouzl jako ještěrka mezi stoly ke třem párům v makuranských krojích. Rozložil před ně emailové šálky a naplnil je polévkou z měděné misky. Pak zvedl víko z pánve, zalovil v ní dřevěnou vidlicí a přidal do polévky světle hnědé kouřící kousky.

Polévka zasýčela a zabublala. Marcus vyskočil a spolu s ním i Alypia a další Videssané v hostinci.

„Safave!“ Číšník přiběhl. Marcus se ho zeptal: „Co je to za tajemství, ta polévka tam? Horká smůla?“

„Pane?“ řekl Safav zmateně. Pak se jeho tvář rozjasnila pochopením. „Alia, škvařená rýžová polévka? Chcete?“ Marcus zaváhal, ale když Alypia přikývla, řekl: „Proč ne?“ Měl jisté obavy. Rýži neznal, a ani ve Videssosu nebyla příliš známá. Přestože prskala, předpokládal tribun, že bude chutnat jako kaše z ječmene, což nepovažoval za vhodné sváteční jídlo.

Ale když se Safav znovu objevil, šálky, které jim předložil, byly plné chutné masové polévky s hrachem, houbami, garnáty a mořskými raky. „V Makuranu se tam dává skopové nebo kozí maso, ale plody moře jsou také docela dobré,“ řekl Safav. Scaurus, který čekal na zaprs-kání, ho málem přeslechl.

Safav odkryl víko z pánve a vhodil plnou kouřící lžící rýže do obou šálků. Pár vteřin praskala a syčela, pak se potopila. „Připomíná mi to hořící lodě,“ zamumlal tribun. Nabral rýži na lžici, stále na pochybách.

„Jak je to připraveno?“ zeptala se Alypia.

„Nejdřív rýži uvaříš, pak ji osmažíš na horkém oleji. Musí být tak horká, aby syčela a praskala,“ řekl Safav.

Pak si položil prst na nos. „Nic jsem ti neřikal, má paní, jinak by na mě můj bratranec, který je tady kuchař, vzal nůž. Většině lidí bych to neřekl. Ale vidím, že ty to opravdu chceš vědět.“ Někdo zavolal číšníkovo jméno. Sklonil plaše hlavu a opustil je.

Tribun zkoumavě ochutnal. Polévka byla vynikající a smažená rýže chutnala jako ořechy. „Co vlastně vím?“ řekl a vyprázdnil šálek.

Následoval tuňák, vařený na oreganu a bazalce, víno, zelenina s česnekem a mátou, víno, sépie s čočkou a hrozinkami, víno, pečené jehněčí s celerem, pórkem a datlemi — další makuranská specialita, víno, dýně a fazole, opečené na olivovém oleji, víno, kdoule se skořicí a víno.

Po celou tu dobu Alypia udržovala rozhovor a jen díky její obratnosti ta hra mohla trvat tak dlouho. Když víno stouplo Marcovi do hlavy, začaly být jeho odpovědi jednoslabičné. „Udělal jsi, cos měl v plánu?“ řekla Alypia škádlivě.

Ale tribun nebyl tak opilý, jak předpokládala. Vypité víno mu myšlenky spíše pročistilo. Až příliš dobře si vzpomněl, jak proti ní stál, jako automat, a vyprávěl pod vlivem Nepova nápoje o nejhlubších tajemstvích svého nitra. S nechtěnou prudkostí nabodl kousek jehněčího.

Alypia vycítila změnu jeho nálady a odložila pohár. Po celý večer pila méně než on. Zeptala se přímo: „Co se stalo?“

„Co tady se mnou děláš?“ řekl Marcus. Pak se zarazil s přihloupě pootevřenými ústy.

„Na to stejné bych se mohla zeptat já tebe,“ odpověděla Alypia. Ale jeho upřímnost ji neodradila, protože pokračovala: „Když jsi odmítl přijmout mého sluhu — ale ano, viděl, že jsi doma — myslela jsem, že se na mě zlobíš, jak bys na to měl právo. Ale teď tady sedíš, docela mírumilovně. Odpověz si sám.“

„Zlobit se na tebe? To nikdy. Jsem ti zavázán tak, že to nemohu nikdy splatit, za to, žeš našla způsob, jak přesvědčit strýce, že jsem loajální. Ale —“ tribun zmlkl. Alypia vyčkávala. Konečně mohl opět pokračovat: „Jak s tebou mohu mít něco do činění, když jsem zkazil všechno, čeho jsem se dotkl?“

Její vzteklý pohled mu připomněl, že patří do Thorisinova rodu. „Nemyslela jsem si, že se tak podceňuješ. Kdo zachrání mého tvrdohlavého strýce před Onoma-goulovými nájemnými vrahy? Kdo ho varoval před Draxem, ačkoli to nechtěl slyšet? A kdo nakonec porazil Draxe?“

„A kdo nechal uprchnout všechny vězně, protože, protože —“, musel se napít, aby mohl pokračovat, „— protože byl příliš slepý, aby viděl, že ho jeho žena využívá jako kára mulu?“

„Nelze popřít, že Helvis byla tvrdý oříšek, ale smýšlela jsem o ní lépe.“ Alypia udržela uvážlivý tón hlasu, ale nozdry se jí rozšířily nevolí, když vyslovila Helvisino jméno. „Ale to, co udělala, že zneužila tvou lásku jako zbraň proti tobě —“ Udělala znechucené gesto. „Tohle jsem nechtěla slyšet. Není divu, že mi vyčítáš, že jsem poradila Thorisinovi, aby použil Nepova nápoje.“

„Vyčítám?“ řekl ozvěnou Scaurus. „Vždyť jsem ti právě řekl, že ti to nemám za zlé. Chtěla jsi mi pomoci a ve skutečnosti jsi mi pomohla. Jak bych ti to mohl vyčítat? Ale —“ zarazil se, aby soustředil své myšlenky, „je to ležké, setkávat se s

tebou, vědět, co mám říct a jak jednat, když jsem se před tebou tak obnažil.“

Její prsty se jemně dotkly jeho. Sklonila hlavu a připomněla mu: „Marcu, tys mě také viděl nahou.“ Její hlas byl sotva hlasitější než šepot.

Tribun si ji vybavil, s Vardanovou dýkou na hrdle, štíhlé tělo v průsvitném hedvábí, což byl jediný oděv, který ji starší Sphrantzet povolil poté, co ji získal jako hračku od Ortaia. Jeho oči vyhledaly její. „To nebyla tvá chyba, to byl Vardanův zločin.“

„A utekl Drax a jeho kamarádi s tvým souhlasem?“ zeptala se Alypia. „Oba známe odpověď.“ Její pohled byl náhle velmi vzdálený. I ona vzpomínala. „Divné,“ řekla, „že jsem musela poděkovat Avsharovi, že mě zbavil mého učitele.“ „Udělal s ním krátký proces, jako obvykle,“ řekl Marcus. „Vardanes si zasluhoval horší konec.“

Otřásla se, ale pak se pokusila usmát. „Nechme toho.

Nerada o tom mluvím.“ Její ruka dál spočívala v jeho. Dotkl se písařského mozolu na jejím prostředníčku. Bála se cokoli říct.

Když Safav prošel okolo, usmál se pro sebe. Marcus si ho sotva povšiml. Navzdor, napětí mu paměť sloužila dobře. Vzpomínka na Alypii v jeho náručí, na její horké rty — jen pár vteřin, dokud zděšeně neutekl. Bylo to teprve na jaře?

„Je toho mezi námi tolik,“ zamumlala, jako by mu četla myšlenky. Odmlčela se. Pak vzdychla, jako by se k něčemu rozhodla. „Stejně z toho nic nebylo. Nebyla jsem připravená na, na...“ zarazila se. Marcus přikývl a ona mu pohledem poděkovala. „A v každém případě jsi měl závazky, kterých ses nemohl — nesměl — zprostit.“

„Nesměl?“ řekl hořce.

Naštěstí mu nevěnovala pozornost, protože se v duchu přela sama se sebou. S odhodlanou tváří ze sebe vyrazila: „Ale důvody tvého váhání jsou teď pryč, ne? A pokud jde o mě...“ Hlas ji znovu opustil. Pak řekla, velice tiše: „Marcu, chceš mě vidět znovu nahou?“

„Z celého srdce,“ řekl, ale pak se přinutil dodat: „jestli myslíš, že to můžeš udělat.“

„Vlastně nevím,“ odpověděla a z očí se jí vyřinuly slzy. „Ale kdybys mi to teď neřekl, určitě bych se o to nepokusila.“ Navzdory jejímu rozhodnutí se její ruka chvěla. Tázavě na ni pohlédl a ona krátce a rázně přikývla.

Safav se objevil dříve, než na něj mohl tribun zamávat. Naklonil se ke Scaurovi a zašeptal: „Máme tady v prvním patře pokoje, kdybys potřeboval, pane.“

„Zatraceně,“ řekl Říman, „má hlava musí být průhledná jako sklo.“ Sáhl do měšce a vtiskl Safavovi do dlaně několik mincí.

Číšník vytřeštil oči. „Můj pane,“ zakoktal, „to je příliš mnoho.“

„Jen si je vezmi.“ řekl Scaurus. Teď mu na zlatáku nesešlo. Safav se hluboce uklonil.

„Druhé dveře napravo od schodů,“ řekl. „Lampa je rozsvícená, v ohřívadle hoří uhlí a postel je převlečená.“

„Dobrá.“ Marcus vstal. Alypia obešla stůl a jeho ruka spočinula na jejím rameně, jako by to byla ta nejpřirozenější věc. Safav se znovu uklonil a odspěchal.

Jeden z mužů v makuranském kroji se chlápě usklíbl, když Marcus s Alypii stoupali po schodech. Marcus probodl opilce pohledem, ale Alypia zvedla pyšně bradu a usmála se. Marcus zvedl palec. Věděla toho dost o římských zvycích, aby vyčetla jeho uznání.

Místnost byla malá, ale útulná. Marcus našel dveře podle slabého svitu lampy, stojící na stolku vedle postele. Pak rychle rozfoukal oheň v ohřívadle.

Alypia stála bez pohnutí uprostřed místnosti. Když k ní chtěl Marcus přistoupit, začala se třást. Zarazil se uprostřed pohybu. „Nestane se nic, co nechceš,“ slíbil a s římskou praktičností pokračoval: „Ohřej si ruce, je tady zima.“ Podal jí ohřívadle

Po chvíli řekla, aniž by se otočila: „Zhasni lampu.“ Scaurus ji poslechl. Plamínek zmizel a jen slabá záře dřevěného uhlí vrhala na vybičené stěny rudé odlesky.

Čekal. Pomalu se k němu přiblížila, skoro jako jankovitá kuň, kterého musí vést silou. Když jí položil ruce na ramena, neodtáhla se, ale zvedla k němu tvář. Byl to zvláštní polibek: zatímco její rty a jazyk byly živé, stála tak ztrnule, že seji neodvážil vzít do náručí.

Ustoupila a zadívala se na něj. „Jak může být voják tak jemný?“ řekla.

On si to o sobě sice nemyslel, ale věděl, že ona míní takové otázky vážně. Pokrčil tedy rameny a odpověděl: „Ty přece víš, že jsem nezačínal jako voják. A,“ dodal tiše, „nejsem s tebou ve válce.“

„To ne,“ zamumlala. Pak ji k sobě přitáhl a ona se ochotně podvolila. Odhrnul jí vlasy, aby se mohl dotknout ucha. Zachvěla se, spis strachem, pomyslel si, než vzrušením. Ustoupila a pár kroků a pohlédla na postel u zdi. „Jdi pivní, prosím,“ řekla Scaurovi a otočila se k němu zády. „Hned za tebou přijdu.“

Povlečení bylo čisté a voňavé, jak Safav slíbil. Marcus ulehl tváří ke zdi. Někdo na ni načmáral pár slov, ale ta se nedala v slabém svitu dřevěného uhlí rozeznat.

Alypia za ním řekla: „A jsi také trpělivý.“ Následovala chvíle ticha, pak mrzuté zamumlání, když nemohla rozepnout kostěnou sponu na šatech. Pak tribun zaslechl šustot látky. Matrace se prohnula, když k němu přilehla.

Když jeho ústa našla její, zašeptala: „Doufám, že tě nezklamu.“

O chvíli později jí pohlédl do očí, které byly v temnotě stejně nečitelné jako nápis na zdi. „Nezklameš?“ řekl, stále ještě naplněný rozkoší. „Jsi blázen?“

K jeho překvapení sebou v jeho náručí hněvivě zavrtěla. „Jsi hodný, Marcu, ale nemusíš mi lichotit. Já vím, že jsem neobratná.“

„Při bozích,“ řekl, přecházející na okamžik do latiny. Pak řekl viděsky: „Jestli tohle byla neobratnost, pochybuji, že jsem se s nějakou obratností kdy setkal.“ Položil si ruku na stále ještě divoce bušící srdce.

Pohlédla mu přes rameno a její hlas byl zcela bezvýrazný. „On řekl, že jsem v tomto směru beznadějný případ, ale že mě

i přesto vycvičí. Nevyslovila jméno, možná nemohla, ale Scaurus věděl, koho má na mysli. Mimoděk zaťal pěsti. Zdálo se, že ho nevnímá, jako by tam nebyl. „Bojovala jsem s ním, oh, jak jsem s ním bojovala, dokud mi jednoho dne nedal najevo, že ho můj zápas baví. A potom,“ řekla smutně, „mě cvičil — ano, jako psa nebo koně. Malé úlevy, když jsem něco zvládla tak, že ho to uspokojilo. Když jsem to nezvládla...“ Otřásla se.

„Už je to pryč, řekl a pocítil prázdnotu svých slov. Pak začal klít ve všech jazycích, které znal. Ani to nepomáhalo. Po chvíli Alypia pokračovala: „Když se mnou skončil, vždycky se znechuceně ušklíbl, jako by mu někdo nabídl zkaženou rybu. Ke konci se mnou jako s partnerem do postele pohrdal. Jednou jsem se ho odvážila zeptat, proč za mnou stále chodí, když ho neuspokojuji.“ Marcus bezmocně čekal, když se opět zarazila a vzpomínala. „Tehdy se jedinkrát za celé ty měsíce usmál. Usmál se a řekl: Protože mohu.“

Tribun zalitoval, že vyplýtl před chvílí všechny své kletby. „Poslyš,“ řekl, „Vardanes, ať ho pohltí Skotos, vychutnával tvé utrpení.“

„Ten byl znalec všeho,“ ozvala se za jeho zády. „Včetně mučení.“

„Tak proč věříš tomu, co ti o tobě řekl jako o ženě?“ zeptal se Marcus. „Protože to byla jen další lež, aby ti způsobil utrpení.“ Pohladil ji něžně po křivce zad. „Protože to byla lež, víš.“

„Potěšila jsem tě?“ zašeptala, stále ještě na pochybách. „Opravdu?“

„Jestli je sníh „studený“ a oceán „mokrá“, pak ano, „potěšila“ jsi mě.“

Zasmála se, pak propukla v pláč a pevně ho objala. Zůstala tak dlouho. Držel ji a nechal ji vyplakat tak, jako Senpat a Nevrat nechali vyplakat jeho.

Konečně se utišila a zůstala ležet klidně v jeho náručí. Sklonil se k ní, aby vyhledal její ústa. Chtěl ji políbit něžně, spíš na znamení sympatie než jako projev vášně. Ale odpověděla s intenzitou, která neměla daleko k zoufalství. Hlavou mu blesklo přísloví, které někde zaslechl: „Slzy v očích dělají sladké rty.“ Pak se ta myšlenka vytratila, protože Alypia ho sevřela s novou naléhavostí.

Oba lapali po dechu, když se jejich rty znovu našly. Zaťala mu nehty do zad. Na okamžik si uvolnila ústa a řekla pro sebe: „Jaký zázrak, chť!“ Když vykřikla úžasem a rozkoší, o chvílku později ji následoval.

Pak dlouho leželi a nikomu z nich se nechtělo pohnout. Nakonec Alypia řekla: „Bojím se, že me rozmačkáš.“

„Odpusť“ Marcus přesunul svou váhu a oba se rozesmáli. „Kdo by si pomyslel, že se tak zpotíme v té zimě tady?“

„Kdo by si to pomyslel...“ Její hlas utichl. Položila mu ruku na bok, ale nepromluvila.

„Co, lásko?“

Usmála se, ale řekla: „Nic.“ Tato zjevná nepravda ulpěla ve vzduchu. Aby to napravila, řekla: „Nebo nic, co bych dokázala vyslovit.“ Udělala na něho obličej. „Hlavičko!“

Ale zůstala vážná, jak si brzy všiml. „Všechno, co jsem znala a muži a ženě, byla jen krutá zábava. Ale tys, Marcu, zažil něco lepšího. Když ty a —“ zarazila se. „Romantici říkají, že člověk nemá porovnávat partnery.“

Romantici, pomyslel si Scaurus, vědí, o čem mluví. Uvědomil si, že od svého odchodu z Amfiteátru si na Helvis ani nevzpomněl. Ale teď se tomu nemohl vyhnout. Alypia se vedle něj zavrtěla. Viděl, že ji jeho mlčení znepokojilo. Řekl pomalu: „Jediné srovnání je v tom, že ty jsi /de a chceš tu být, zatímco ona — je teď v Namdalenu, předpokládám,“.

Vzdychla a přitulila se k němu. „Děkuji ti,“ zašeptala.

Ale jeho myšlenky se stočily k nevlastnímu synovi, o kterého se staral, k jeho vlastnímu synovi a k dítěti, které nosila Helvis — nebo se už narodilo? „Ještě jedna věc,“ řekl drsně. „Nikdy bys proti mně nepoužila své tělo jako zbraň.“

Sevřela mu paži, až to zabořilo. „Ne,“ řekla. „To nikdy.“

Posadila se. Slabé světlo z ohříváče změkčovalo její rysy a smazávalo podobu s otcem. Ale i ona v sobě měla něco z Mavrikiovy přímočarosti. „Kam odsud půjdeme?“ zeptala se Marca. „Jestli si přeješ, aby to zůstalo záležitostí jedné noci. pochopím to. Určitě to bude nejbezpečnější.“

Tribun zuřivě zavrtěl hlavou, stejně zděšený, jako předtím ona. Viděl svůj život vykořeněný a vyhlídka, že přijde o to, co ho naplňovalo takovým štěstím, v něm budila větší strach než důvěrně známé hrůzy bitevního pole. On a Alypia k sobě chovali něžnou náklonnost již dlouho, nešlo zde o žádné chvilkové vzplanutí.

Mávnutím ruky přerušila jeho klopýtavé vysvětlení, nahnula se k němu a políbila ho. „Ani já se nebudu k ničemu nutit, ale bylo by mi líto, kdyby ta věc-tak rychle skončila.“ Náhle byla opět praktická. „Nebude to snadné. Víš, jak jsem spoutána protokolem a služebnictvem. Jen málokdy se mi podaří uklouznout jim. A ty kvůli mně nesmíš riskovat.“

Kdyby se o tom můj strýc dověděl, nešel by za tebou s bičem, ale s katovskou sekerou.“ „Nemohl bych mu to vyčítat,“ řekl Scaurus střízlivě. Žoldnéřský kapitán — navíc s tak pokaženou pověstí, jako byla Římanova — milencem bezdětné císařovy neteře? Takovou věc by Thorisin nemohl ignorovat, a už vůbec ne ve Videssosu, kde byly intriky znepřátelených theologů národní vášní.

Tribun si vybavil katova žhavá železa v Garsavře. Po chvíli by možná sám prosil o ránu sekerou.

Ale na to myslel jen malou chvíli. Pak se zasmál a pohladil Alypii po rameně.

„Copak je, můj milovaný?“ zeptala se.

„Jen jsem si vzpomněl, jak jsem před rokem varoval Viridovika, aby nechal na pokoji Komittu Rhangawe, a teď se pouštím do stejné bláznivé hry sám.“

„Viridovix?“ zamračila se na okamžik. „Ano, ovšem, len vysoký, divoký muž s měděnými vlasy ve tvých službách — tuším, že si sám říká „Kelt,“ že?“ Nebylo to poprvé, kdy na Marca učinila dojem její paměť na podrobnosti, vycvičená nepochybně jejími historickými výzkumy. Napadlo ho, co by Gal řekl tomu, že je v jeho službách. Určitě něco pamětihodného, tím si byl jist.

Alypia se náhle zasmála, když jí to došlo. „Tak proto zmizel na pláň s Goudelem a s tím Arshaumanem — Arighem.“

„Ano. On a Komitta se pohádali a ona si chtěla stěžovat Thorisinovi, že ji znásilnil. Nečekal, aby se dověděl, zdali ji Thorisin uvrhne.“

Alypia nakrčila nos. „Komitta by se hádala i s Phosem, kdyby chtěl odnést její duši do nebe. A pokud jde o to ostatní, tvůj přítel byl sotva první, kdo se seznámil s jejími přednostmi — nebo poslední. Myslím, že strýc byl nakonec rád, když seji zbavil.“ Opel se zasmála. „Skutečně, od té doby jako by neměl nervy.“

Scaurus, který viděl některé výbuchy zlosti Komitty Rhangavve, tomu rád věřil. „Co se s ní stalo, když ji přistihli s tím Haloganem?“ zeptal se při vzpomínce na narážky v Amfiteátru.

„Thorisin ji dal zavřít do kláštera a musel matce představené pořádně zaplatit, aby ji přijala. Její pověst tam dorazila dřív než ona. Seveřan — jmenoval se Valthjos. zvaný Chléb s máslem, podle jejich zvyku dávat si přezdívky — musel odplout domů. Mysleli si, že je v nemilosti, ale odvážel si zlatem vykládanou sekeru a pochvu, zdobenou drahokamy, které neměl, když přišel do města.“ To bylo Thorisinovi podobné a objasňovalo to narážky písařů, ale Marcus si byl jist, že on by nevyváží tak lehce, kdyby ho přistihli s Alypii. To nebyla žádná milenka, která císaře už otravovala. Dokud Thorisin nezplodí dědice, byla nositelkou rodové linie Gavrů. Uvažovala stejně jako on, protože řekla: „Nesměji nás objevit.“ Vstala z postele a přistoupil ke svým šatům, které předtím odhodila na podlahu. Bradavky se jí vztyčily chladem. Scaurus obdivoval její úsporné pohyby při oblékání. Pak odhodil pokrývku a začal hledat vlastní šaty.

„Počkej tady,“ řekla. „Bude nejlepší, když se vrátím sama.“ Když se zamračil, řekla: „Přemýšlej trochu. Prostě řeknu, že jsem nad svitky usnula. Každý mi to uvěří a bude mě litovat. Kdybych se vrátila v tuto hodinu s tebou, všichni by zvedli obočí bez ohledu na to, jak nevinní bychom byli.“ Zvedl poražené ruce. „Máš pravdu. Ty ji máš vždycky.“

„Hmm. Nejsem si jistá, že se mi to líbí.“ Rychle se učesala. „A moc se netrap. Ta postel je pohodlná.“ „Ani zpoloviny, jako když jsi v ní byla ty.“ „Rozený dvořan,“ řekla, ale její oči se usmívaly. Ve tváři se jí udělal dolíček. „Co by ti řekl tvůj Viridovix, kdyby se dověděl, že máš poměr s císařovou dcerou?“ „Ten? Blahopřál by mi.“ „To je od něj hezké.“

Alypia objala tribuna a políbila ho. rychle a tvrdě. „Spi sladce a mysli na mě.“ Došli spolu ke dveřím a Marcus odemkl. S nikou na klíče k němu vzhledla a řekla tiše: „To je jen začátek, to ti slibuji.“

„Já vím.“ Otevřel ústa, pak je zase zavřel a zavrtěl hlavou. „Nezdá se, že je třeba něco dodávat.“ Přikývla a vyklouzla ze dveří. Tribun osaměl.